Tarptautinis pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas

International Civic and Citizenship Study

ICCS 2022 ATASKAITA

Nacionalinė švietimo agentūra, 2024

IEA ICCS tyrimas yra vienas iš tarptautinių lyginamųjų švietimo tyrimų, kurį inicijuoja Tarptautinė švietimo pasiekimų vertinimo asociacija (angl. *International Association for the Evaluation of Educational Achievement* (IEA), interneto svetainė: www.iea.nl).

Tarptautinis pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas (angl. *International Civic and Citizenship Education Study* (ICCS), interneto svetainė: https://www.iea.nl/studies/iea/iccs).

Lietuvoje ICCS tyrimą koordinuoja Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija (A. Volano g. 2, LT-01516 Vilnius, interneto svetainė: https://smsm.lrv.lt/lt/).
IEA generalinės asamblėjos narė dr. Rita Dukynaitė
(tel. +370 687 03 481 el. paštas: rita.dukynaite@smsm.lt).

Lietuvoje ICCS tyrimą vykdo Nacionalinės švietimo agentūros Pasiekimų departamento Pasiekimų tyrimų skyrius (K. Kalinausko g. 7, LT-03107 Vilnius, interneto svetainė: https://www.nsa.smm.lt).
Nacionalinė tyrimo koordinatorė Lina Pareigienė
(tel. +370 658 15516, el. paštas: lina.pareigiene@nsa.smm.lt).

IEA ICCS ataskaitą rengė: Lina Pareigienė, dr. Ramutė Skripkienė, Asta Buinevičiūtė, dr. Rita Dukynaitė, dr. Daiva Sevalneva, Živilė Urbienė

Redaktorė: Rūta Krasnovaitė
Maketuotoja: Agnė Beinaravičiūtė
Leidinyje panaudotos IEA kurtos iliustracijos

Ataskaita parengta remiantis tarptautine IEA ICCS 2022 ataskaita ir kitais IEA leidiniais:

- Schulz, W. et al. (2022) *IEA International Civic and Citizenship Education Study 2022 Assessment Framework*. Prieiga per internetą: https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-20113-4
- Schulz, W. et al. (2023) *Education for Citizenship in Times of Global Challenge: IEA International Civic and Citizenship Education Study 2022 International Report* (Revised Edition). Amsterdam, the Netherlands: International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). Prieiga per intenetą: https://www.iea.nl/publications/iccs-2022-international-report
- Damiani, V. et al. (2024) *Young Citizens' Views and Engagement in a Changing Europe: IEA International Civic and Citizenship Education Study 2022 European Report.* Amsterdam, the Netherlands: International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). Prieiga per internetą: https://www.iea.nl/publications/study-reports/national-reports-iea-studies/iccs-2022-european-report
- Schulz, W., Friedman, T., Fraillon, J. (2024) *ICCS 2022 Technical Report: IEA International Civic and Citizenship Education Study 2022*. Prieiga per internetą: https://www.iea.nl/publications/iccs-2022-technical-report
- Schulz, W., Ainley, J., Fraillon, J. (2011) *ICCS 2009 Technical Report*. Prieiga per internetą: https://www.iea.nl/sites/default/files/2019-04/ICCS_2009_Technical_Report.pdf

Informaciją teikė:
Ričardas Ališauskas, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Strateginio planavimo skyriaus vedėjas, Rimantas Jokimaitis – Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Ugdymo programų skyriaus patarėjas, Eglė Melnikė – Nacionalinės švietimo agentūros Pasiekimų departamento Pasiekimų tyrimų skyriaus vedėja, Ginta Orintienė – Nacionalinės švietimo agentūros Stebėsenos ir vertinimo departamento Vertinimo skyriaus tyrėja, Audronė Albina Razmantienė – Nacionalinės švietimo agentūros Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų skyriaus vedėja, l. e. Pedagoginių darbuotojų departamento direktorės pareigas, Albina Vilimienė – Nacionalinės švietimo agentūros Pedagoginių darbuotojų departamento Kvalifikacijos tobulinimo skyriaus vedėja.

ISBN 978-609-8275-91-9
Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

© IEA ICCS
© Švietimo, mokslo ir sporto ministerija
© Nacionalinė švietimo agentūra
© Lina Pareigienė, Ramutė Skripkienė, Asta Buinevičiūtė, Rita Dukynaitė, Daiva Sevalneva, Živilė Urbienė

Turinys

Įvadas • 5
Įžvalgos ir rekomendacijos politikai ir praktikai • 7

1 Tarptautinis pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas • 10

Tyrimo ICCS istorija ir kontekstas • 10
Išskirtiniai tyrimo ICCS bruožai • 11
Tyrimo ICCS tikslas • 11
Pagrindinės sąvokos • 12
Tyrimo sritys • 13
Tyrimo klausimai • 13
Tyrimo ICCS dalyviai • 15

2 Tyrimo ICCS programa • 19

Tyrimo teorinis modelis • 19
Pilietinės žinios • 19
Pilietinės nuostatos ir dalyvavimas • 21
Pilietinio ugdymo kontekstai • 22
Duomenų rinkimas ir tyrimo instrumentai • 23
Tyrimo ICCS skalė • 24
Tyrimo ICCS 2022 pasiekimų lygmenys • 25

3 Užduočių pavyzdžiai • 28

4 Švietimo sistemos ir nacionaliniai kontekstai • 42

Duomenų šaltiniai • 42
Mokyklų valdymo ir sprendimų priėmimo autonomijos lygis • 43
Mokyklų savarankiškumas, planuojant pilietiškumo ir pilietinį ugdymą • 43
Pilietiškumo ir pilietinio ugdymo formos • 43
Pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslai • 44
Mokytojų rengimas, kvalifikacijos tobulinimas ir pasirengimas mokyti • 46

5 Pilietinių žinių testo rezultatai • 56

Bendrieji rezultatai • 57
Rezultatai pagal tarptautinius pasiekimų lygmenis • 57
Rezultatų kaita • 58
Rezultatai pagal mokinių lytį • 60
Rezultatai pagal mokinių socialinės, ekonominės ir kultūrinės aplinkos veiksnius • 62
Rezultatai pagal mokinių mokomąją kalbą • 66

6 Mokinių pilietinio dalyvavimo aspektai • 80

Asmeninis domėjimasis politiniais ir socialiniais klausimais • 82
Mokinių dalyvavimas pilietinio ugdymo veiklose mokykloje • 87
Realus ir laukiamas mokinių dalyvavimas visuomeninėje veikloje už mokyklos ribų • 90

7 Mokinių įsitikinimai ir požiūris į visuomenei aktualius klausimus • 119

Mokinių požiūris į demokratiją ir pilietiškumą • 120
Mokinių požiūris į lygias teises ir galimybes visuomenėje • 123
Mokinių pasitikėjimas pilietinėmis institucijomis • 129
Mokinių įsitikinimai, susiję su pilietiškumu ir aplinka • 131
Mokinių nuomonė apie grėsmes pasaulio ateičiai • 134

8 Mokyklos ir klasės kontekstai • 162

Mokinių dalyvavimas mokyklos lygmens rinkimuose • 163
Mokyklos ir klasės klimatas • 165
Požiūris į įvairovę mokykloje • 166
Pilietinio ugdymo įgyvendinimas mokykloje • 169

9 ICCS 2022 Europos modulis • 194

ICCS 2022 Europos modulio klausimyno turinys ir struktūra • 195
Mokinių europinė tapatybė • 195
Mokinių požiūris į laisvą asmenų judėjimą Europoje • 197
Mokinių požiūris į diskriminaciją Europoje • 199
Mokinių požiūris į bendradarbiavimą Europoje aplinkosaugos srityje ir mokinių tvari elgsena • 200
Mokinių požiūris į Europos šalių bendradarbiavimą ir Europos ateitį • 205
Mokinių požiūris į Europos Sąjungą • 209
Mokinių požiūris į Europos institucijas • 211
Mokinių požiūris į savo šalies vyriausybę • 212
Mokinių nusiteikimas ateityje balsuoti Europos lygmens rinkimuose • 213
Mokinių požiūris į savo individualią ateitį • 215
Apibendrinimas • 216

Šaltiniai • 241

Įvadas

Didžiuliai geopolitiniai iššūkiai, globalizacija, ryškėjantis demokratijos ir autokratijos susidūrimas, grėsmės demokratinėms vertybėms ir laisvei, plintanti dezinformacija, populizmas kreipia šalių švietimo sistemas iš naujo apmąstyti fundamentalius vertybių ir jų ugdymo principus, stiprinti jaunosios kartos pilietinį atsparumą, kritinį mąstymą, skatinti sąmoningai dalyvauti visuomenės gyvenime.

Kaip teigia filosofas, edukologas, psichologas, vienas iš garsiausių pragmatizmo filosofijos autorių John Dewey, demokratijos esmė glūdi jos žmonėse ir jų gebėjime sąmoningai dalyvauti, valdant savo gyvenimą (Dewey, 1916[1]). Filosofė Martha Nussbaum teigia, kad pilietinis ugdymas yra būtinas, siekiant ugdyti piliečius, kurie ne tik mąsto apie savo interesus, bet ir rūpinasi visuomenės gerove (Nussbaum, 2012[2]). Tokie piliečiai yra ne tik informuoti apie savo teises ir pareigas, bet ir geba empatiškai žvelgti į kitų žmonių gyvenimą, priimti sprendimus, orientuotus į bendrąjį gėrį. Britų politikos teoretikas Bernardas Crickas vadinamojoje Criko ataskaitoje apie pilietinį ugdymą teigia, jog pilietinis ugdymas yra vienintelis demokratijos būdas užtikrinti, kad vertybės būtų perduotos ateities kartoms (Crick, 1998[3]). Pasak jo, demokratijos stabilumas priklauso nuo gebėjimo užauginti kritiškai mąstančius, informuotus piliečius, kurie gali priimti atsakingus sprendimus ir aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime. Pilietinio ugdymo trūkumas gali sukelti apatiją, nepasitikėjimą institucijomis ir manipuliavimą visuomenės nuomone, ypač geopolitinės įtampos laikotarpiu. Dar viena įtakinga Vakarų filosofė ir politologė Hannah Arendt pabrėžė, kad tik per pilietinį ugdymą žmogus tampa tikru visuomenės nariu, gebančiu suvokti savo atsakomybę prieš kitus ir kurti prasmingą bendruomeninį gyvenimą (Arendt, 1958[4]). Anot Arendt, pilietinis ugdymas ne tik išmoko suprasti demokratinius procesus, bet ir suteikia žmogui moralinius principus, kurie padeda orientuotis sudėtingame ir dažnai konfliktiškame pasaulyje. Politikos filosofas ir politologas Peter Levine pabrėžia, kad pilietinis ugdymas nėra tik informacijos perdavimas, tai yra procesas, kuris skatina kritinį mąstymą, etinį suvokimą ir gebėjimą bendradarbiauti, sprendžiant visuomenines problemas (Levine, 2007[5]). Jo nuomone, tik taip galima tapti piliečiu, kuris ne tik žino savo teises, bet stebi socialinius pokyčius ir dalyvauja demokratiniame gyvenime. Taigi pilietiškumas ir pilietinė savivoka lieka vienos iš aktualiausių vertybių, ugdant šiandienos mokinius.

Daugelyje šalių vis dažniau atsigręžiama į pilietinį ugdymą, priklausantį nuo bendrų šeimos, bendruomenės ir mokyklos pastangų. Pilietinio ugdymo programa ir jos įgyvendinimo kokybė mokykloje šiandien yra vienas aktualiausių švietimo politikos klausimų ir Lietuvoje, ir kitose pasaulio šalyse, todėl įvertinti ir suprasti šalies pilietiškumo bei pilietinio ugdymo būklę itin svarbu. Siekiant šio tikslo, labai svarbūs tampa tarptautiniai tyrimai.

Į tarptautinius mokinių pilietinio ugdymo tyrimus Lietuva įsitraukė praėjusiojo šimtmečio pabaigoje. Pirmą kartą Tarptautiniame pilietinio ugdymo tyrime CIVED (angl. *Civic Education Study*) Lietuvos aštuntokai dalyvavo 1999 m. Vėliau šio tyrimo konstruktas buvo gerokai išplėstas, įtraukta daugiau aktualių pilietiškumo tema klausimų. 2009 m. vyko Tarptautinis pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyri-

[1] J ohn Dewey (2014). *Demokratija ir ugdymas. Įvadas į ugdymo filosofiją.* Baltic Printing House (versta Dewey, J. (1916). Democracy and education: An introduction to the philosophy of education. New York: MacMillan).
[2] Martha C. Nussbaum (2012). Not for Profit: Why Democracy Needs the Humanities. Princeton University Press.
[3] The Crick Report (1998). Education for citizenship and the teaching of democracy in schools. Qualifications and Curriculum Authority 1998.
[4] Hannah Arendt (1958). *The Origins of Totalitarianism.* Meridian Books the World Publishing Company, Cleveland and New York.
[5] Peter Levine (2007). *The Future of Democracy: Developing the Next Generation of American Citizens (Civil Society: Historical and Contemporary Perspectives).* UPNE.

mas ICCS (angl. *The International Civic and Citizenship Education Study*), pakartotas 2016 m., o 2022 m. Lietuva vėl dalyvavo šiame tyrime. Nuo šiol šį tyrimą planuojama atlikti reguliariai – kas 5 metus.

ICCS tyrimas, kaip ir ankstesnis CIVED tyrimas, yra vienas iš Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos IEA (angl. *International Association of the Evaluation of Educational Achievement*) vykdomų tyrimų. Ši tarptautinė organizacija jau beveik 60 metų rengia tarptautinius lyginamuosius mokinių pasiekimų tyrimus. Lietuva į šią organizaciją įsitraukė nuo pat nepriklausomybės atkūrimo pradžios. Nuo 1995 m. mūsų mokiniai dalyvavo Tarptautiniame matematikos ir gamtos mokslų tyrime TIMSS (angl. *Trends in International Mathematics and Science Study*), nuo 2001 m. – Tarptautiniame skaitymo gebėjimų tyrime PIRLS (angl. *Progress in International Reading Literacy Study*) (šie tyrimai Lietuvoje vykdomi iki šiol), nuo 1996 m. – Tarptautiniame kompiuterinio ir informacinio raštingumo tyrime ICILS (angl. *International Computer and Information Literacy Study*) (anksčiau vadinti COMPED, SITES).

ICCS 2022 tyrimo ciklas parengtas, remiantis ICCS 2009 ir ICCS 2016 tyrimų struktūra ir rezultatais. Esminis tyrimo tikslas – nustatyti mokinių pilietinių žinių ir įsitraukimo į visuomeninį ir politinį gyvenimą pokyčius, įvykusius per laiką tarp trijų ICCS tyrimo ciklų, taip pat palyginti tyrimo ciklų rezultatus ir tyrime dalyvavusioms šalims suteikti galimybę įvertinti pilietinių žinių ir įsitraukimo į visuomeninį ir politinį gyvenimą tendencijas, susiklosčiusias per trylika metų. Ne mažiau svarbu atsižvelgti į poreikį keisti požiūrį į mokinių vaidmenį, turint galvoje aplinkos tvarumą, socialinius santykius mokykloje, taip pat naujų socialinių medijų tinklų naudojimą pilietiniam įsitraukimui.

Tyrimo ICCS 2022 lyginamieji duomenys leidžia Europos ir kitų žemynų šalims analizuoti aktualias temas, konstruojant savo regioninius modulius, nustatyti švietimo politikos stiprybes ir regioniniu, ir tarptautiniu lygmenimis, taip pat įvertinti pažangą, siekiant nustatytų tikslų. Tyrimo ICCS 2022 metu sukaupta daug informacijos apie pilietinį ugdymą ir pilietiškumą įvairiose pasaulio šalyse. Trečiasis ICCS ciklas, atliktas 2022 m., buvo skirtas globaliam pilietiškumui, tvariam vystymuisi, skaitmeninių technologijų naudojimui, dalyvaujant pilietiniame gyvenime, įvairovei, jaunų žmonių požiūriui į politines sistemas tirti. ICCS 2022 buvo įgyvendinamas pasaulinių pokyčių metu, COVID-19 pandemijos laikotarpiu, kai mokyklos, mokytojai, mokiniai, tėvai susidūrė su iki šiol nepatirtais iššūkiais mokyti ir mokytis. Dar vienas veiksnys, į kurį verta atsižvelgti, interpretuojant šio tyrimo rezultatus, – karas Ukrainoje, tikėtina, padidinęs nesaugumo jausmą, iškėlęs šalims iššūkių priimti karo pabėgėlius iš Ukrainos ir integruoti juos į visuomenę, suteikiant galimybes tęsti mokymąsi šalies mokyklose.

Pirmą kartą ICCS tyrimas buvo įgyvendintas skaitmeninėje erdvėje, naudojant kompiuterius. Atsirado galimybė mokiniams pateikti naujoviškas, interaktyvias užduotis.

Šioje ataskaitoje aptariama ICCS tyrimo struktūra, lyginamosios analizės būdu pateikiama duomenų apie Lietuvos mokinių gebėjimus, nuostatas ir veiklas, apžvelgiamas mokyklų, mokytojų ir namų aplinkos vaidmuo pilietiškumo ugdymo procese, pristatomi Europos regioninio modulio tyrimo duomenys.

Ši ataskaita yra pristatomojo pobūdžio, joje remiamasi pirminiais Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos IEA paskelbtais tyrimo duomenimis. Tyrimas ICCS 2022 apėmė labai daug su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu susijusių temų – visų jų neįmanoma aptarti glaustoje ataskaitoje, todėl tikimės, kad ateityje atsiras išsamesnių tarptautine ICCS duomenų baze pagrįstų pilietinio ugdymo ir pilietiškumo analizių, padėsiančių spręsti aktualius su pilietiniu ugdymu ir pilietiškumu susijusius klausimus.

DR. RITA DUKYNAITĖ, *IEA generalinės asamblėjos narė*

Įžvalgos ir rekomendacijos politikai ir praktikai

Atliekant tarptautinį pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimą ICCS 2022, buvo tiriama Lietuvos ir kitų Europos bei pasaulio šalių mokinių pilietinės žinios, supratimas, nuostatos ir su pilietiškumu susijusi elgsena. ICCS 2022 sąsajos su ankstesniais šio tyrimo ciklais leidžia stebėti situaciją, jos pokyčius, palyginti tendencijas laiko perspektyvoje. Per visą ICCS 2022 įgyvendinimo laikotarpį buvo daugybė iššūkių dėl COVID-19 pandemijos ir kitų pasaulio įvykių. Tyrimo duomenys gali būti naudingi įvairių lygmenų švietimo darbuotojams, tačiau, lyginant rezultatus ir kalbant apie galimą tyrimo rezultatų reikšmę švietimo politikai ir praktikai, reikia atsižvelgti į tai, kad tyrime dalyvavo daugiausia Europos, šalys. Išnagrinėjus Lietuvos mokinių rezultatus ir juos įvertinus tarptautiniame kontekste. teikiamos pirminės įžvalgos ir rekomendacijos švietimo politikams ir profesionalams.

- Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų mokinių žinių lygis, nepaisant pandemijos sukeltų iššūkių, išliko stabilus. Tačiau, tai, kad nė vienoje šalyje mokinių žinių lygis nuo 2016 m. nedidėjo, o keliose – net nukrito, turi būti vertinama COVID-19 pandemijos, sutrikdžiusios švietimą daugelyje šalių, kontekste. Nors tiksliai įvardyti tokių rezultatų priežasčių negalima, tačiau šis sumažėjimas gali rodyti tam tikrą požiūrį į pilietiškumą ir pilietinį ugdymą krizių metu – jam skiriama mažiau dėmesio ir palaikymo negu kitoms ugdymo sritims.
- Duomenys pagal tarptautinius pilietinių žinių lygmenis rodo, kad Lietuvos mokinių, pasiekusių aukščiausią (A) lygmenį, dalis nesiekia ICCS 2022 vidurkio ir yra dvigubai ar beveik dvigubai mažesnė negu mokinių geriausiai pasirodžiusiose Švedijoje ir Taivane, o pasiekusiųjų žemiausią (D) lygmenį mokinių dalis, nors ir nedidelė, tačiau didesnė negu minėtose šalyse. Ši tendencija nepakito nuo 2016 m., todėl rekomenduojama padėti mokytojams geriau pasirengti įgyvendinti ugdymo turinį, gerinant kiekvieno mokinio pasiekimus, ypač didinant mokinių, pasiekusių aukščiausius lygmenis, dalį, ir mažinant mokinių, pasiekusių žemiausius lygmenis, dalį. Siekiant gerinti jaunų žmonių pilietines žinias, vertėtų mokiniams sudaryti daugiau įvairių galimybių aktyviai dalyvauti pilietinėje ir visuomeninėje veikloje, vietos bendruomenėse.
- Tyrime dalyvavę mokytojai ir mokyklų direktoriai nurodė, kad svarbiausi, prioritetiniai pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslai yra mokinių kritinio ir savarankiško mąstymo ugdymas bei aplinką gerbiančio ir tausojančio požiūrio mokymas. Verta atkreipti dėmesį į tai, kad kai kuriuos pilietinio ugdymo tikslus, tokius kaip žinių apie socialines, politines ir pilietines institucijas, vietos ir pasaulinių problemų ryšio perteikimą bei mokymą apginti savo požiūrį, skatinti mokinius dalyvauti mokyklos gyvenime vienais svarbiausių laikė gana nedidelė dalis mokytojų ir mokyklų direktorių, tad šiems tikslams šalies mokyklose reikėtų skirti daugiau dėmesio.
- Lyginamieji duomenys, susiję su mokytojų pasirengimu įgyvendinti pilietinio ugdymo turinį, palyginanti pagal su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu susijusių kvalifikacijos tobulinimo mokymų turinį, rodo, kad mažiau negu pusė Lietuvos mokytojų savo kvalifikaciją tobulino vyrų ir moterų lygių galimybių tema. Tikėtina, kad per mažas dėmesys šiai pilietinio ugdymo sričiai iš dalies turi įtakos Lietuvos mokinių rezultatams – Lietuvos merginų ir vaikinų pritarimo lyčių lygybei indekso vidurkiai yra žemesni negu ICCS šalių vidurkis, todėl rekomenduojama lyčių lygybės klausimams teikti daugiau dėmesio tiek planuojant mokytojų kvalifikacijos tobulinimo temas, tiek labiau jas įtraukiant į pilietiškumo ir pilietinio ugdymo programos turinį. Papildomai dėmesio reikėtų skirti ir tokioms mokytojų kvalifikacijos tobulinimo mokymų temoms kaip emigracija, imigracija, Europos Sąjunga, Konstitucija ir politinės sistemos, pasaulio bendruomenė ir tarptautinės organizacijos – temoms, kurių mokyti pasirengę jaučiasi mažiausia mokytojų dalis.

- Lyginant rezultatus pagal mokinių lytį, visuose trijuose ICCS tyrimo cikluose pastebėti statistiškai reikšmingi merginų ir vaikinų pilietinių žinių ir tyrimo klausimyno rezultatų skirtumai. Atsižvelgiant į tai, kad visais atvejais vaikinų rezultatai yra žemesni ir kad vaikinai dažiau linkę imtis nelegalių veiklos formų, rekomenduojama daugiau dėmesio skirti vaikinų pilietiniam ugdymui stiprinti.
- Mokinių pilietinio dalyvavimo aspektai, susiję su mokinių visuomenine veikla mokykloje ir už jos ribų, taip pat su mokinių nuomone apie savo pilietinio dalyvavimo galimybes, asmeniniu domėjimusi politiniais ir socialiniais klausimais, pasitikėjimu savimi imtis pilietinių veiksmų ir lūkesčiais dėl pilietinio bei politinio dalyvavimo artimiausioje ateityje, yra labai svarbūs, tačiau dažnai nesusiję su mokinių pilietinių žinių rezultatais. Tyrimo duomenys atskleidė, kad egzistuoja ryšys tarp žemų pilietinių žinių testo rezultatų ir ketinimo dalyvauti nelegalioje veikloje, tad reikėtų susirūpinti tuo, kad maždaug trečdalis šalies mokinių nurodė ketinantys ateityje dalyvauti nelegalioje veikloje (įvairiose nelegaliose protesto akcijose), ir gilinti mokinių žinias ir supratimą apie legalios pilietinės veiklos (taip pat ir protesto) formas bei jų suteikiamas galimybes.
- ICCS tyrimas parodė, kad namų aplinkos kontekstas, ypač tėvų profesinis statusas, tėvų išsimokslinimas ir knygų skaičius namuose, stipriai susijęs su mokinių pilietinėmis žiniomis, todėl mokyklos atliekama kompensuojamoji funkcija (pvz., turtinga biblioteka, galimybė naudotis kompiuteriais ir internetu, galimybė pasikalbėti su suaugusiaisiais (nebūtinai su mokytojais, atsakingais už pilietinį ugdymą) apie politines ir socialines problemas, taip pat apie tai, kas vyksta kitose šalyse) yra labai svarbi, ugdant mokinių iš mažiau palankios socialinės-ekonominės namų aplinkos pilietinius gebėjimus.
- Aukštesnis pilietinių žinių lygis yra teigiamai susijęs su mokinių pritarimu visų asmenų lygioms galimybėms, neatsižvelgiant į jų lytį, etninę grupę ar rasę. Norint pagerinti kiekvieno mokinio pilietiškumo ir pilietinio ugdymo rezultatus, rekomenduojama atkreipti dėmesį į mokinių teigiamų pilietinių nuostatų formavimą mokyklose lyčių, etninių grupių ar rasių lygių galimybių požiūriu.
- ICCS 2022 duomenys rodo, kad yra daug galimybių tobulėti ir kad švietimo sistemos turėtų taikyti tinkamas priemones ugdyti mokinių pilietiškumą įtraukiuoju būdu. Atsižvelgiant į tai, kad nėra aiškių modelių, kaip turėtų būti įgyvendinamas pilietinis ugdymas, IEA nepateikia akivaizdžių rekomendacijų, kaip geriausia organizuoti pilietiškumo ir pilietinį ugdymą. Trijuose tyrimo ICCS cikluose surinkti kontekstiniai duomenys rodo, kad šalyse egzistuoja skirtingi požiūriai: pilietiškumo ir pilietinio ugdymo turinys integruojamas į kitus mokomuosius dalykus arba pilietiškumo ir pilietinio ugdymo mokykloje mokoma kaip atskiro dalyko. Daugumoje tyrime ICCS 2022 dalyvavusių šalių ši ugdymo sritis suvokiama ir kaip tam tikra visų kitų mokomųjų dalykų dalis, tad rekomenduojama mokyklose ir toliau laikytis šio požiūrio, padedančio formuoti mokinių teigiamas pilietines nuostatas.
- Suteikdamos mokiniams galimybes išbandyti įvairias demokratinio dalyvavimo formas, mokyklos atlieka svarbų vaidmenį – ugdo mokinių pilietiškumo įgūdžius, suteikia pilietinių žinių. Mokinių pilietiniam įsitraukimui ir dalyvavimui pilietinėje veikloje ateityje įtakos turi mokykloje įgyta patirtis. Egzistuoja ryšys tarp to, su kokiomis demokratinėmis įsitraukimo formomis mokiniai susiduria mokykloje, ir jų požiūrio į savo pilietinį dalyvavimą ateityje. Siekiant gerinti jaunuolių pilietines žinias ir nusiteikimą ateityje dalyvauti pilietinėje veikloje, rekomenduojama mokiniams sudaryti galimybes aktyviai dalyvauti pilietinėje ir visuomeninėje veikloje mokyklose, jose įsteigiant pagrindines demokratines valdymo struktūras, taip pat skatinti mokinius įsitraukti į socialines mokyklos iniciatyvas.

- Žemas jaunų rinkėjų dalyvavimas rinkimuose yra veiksnys, lemiantis bendrus balsavimo rezultatus, todėl kyla susirūpinimas dėl mažo jaunų žmonių, dalyvaujančių rinkimuose, skaičiaus. ICCS tyrimas rodo tiesioginį ryšį tarp mokinių pilietinių žinių, taip pat mokykloje įgytos pilietinės veiklos patirties ir jų ketinimo ateityje (suaugus) dalyvauti visuomeninėje veikloje ir balsuoti rinkimuose. Tai, kad mokiniai nurodė mokykloje mažai išmokę apie tokias temas kaip tapimas kandidatais, balsavimas, rinkimai ir kitas su politika susijusias sritis gali rodyti, jog „tradiciniai" pilietinio ir pilietiškumo ugdymo tikslai tapo ne tokie svarbūs. Tai gali turėti įtakos, rengiant jaunus piliečius dalyvauti demokratinėse visuomenėse šiais laikais, kai visuomenės pasitikėjimas politinėmis sistemomis ir jos institucijomis mažėja. Todėl į ugdymo programas svarbu įtraukti temas, susijusias su piliečių pareigomis, demokratijos ir demokratinių institucijų veikimo principais.

1 Tarptautinis pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas

Tyrimo ICCS istorija ir kontekstas

Pirmasis Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos (*angl. International Association of the Evaluation of Educational Achievement,* toliau – IEA) rengtas pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas buvo atliktas dar 1971 m. Tuomet jame dalyvavo devynios šalys. 1999 m. asociacija atliko pilietinio ugdymo tyrimą CIVED (angl. *Civic Education Study*), kuriame dalyvavo 28 šalys, tarp jų ir Lietuva. 2009 m. buvo įgyvendintas asociacijos parengtas ir 38 šalis apėmęs Pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas (angl. *International Civic and Citizenship Education Study*, toliau – ICCS), 2016 m. įvyko antras šio tyrimo ciklas, į kurį įsitraukė 24 šalys. 2022 m. tyrime dalyvavo 24 dalyviai: 22 šalys ir 2 Vokietijos teritorijos. ICCS tyrimas – vienintelis tarptautinis tyrimas, skirtas tirti, kaip mokiniai sąveikauja su sudėtingomis šiuolaikinės pasaulio visuomenės sąlygomis, daugiausia dėmesio skiriant pilietinei kultūrai, socialiniam teisingumui, žmogaus teisėms ir nuolat besikeičiančio politinio „kraštovaizdžio“ įtakai. Tyrimas ICCS buvo grindžiamas ankstesniais IEA pilietinio ugdymo tyrimais, tačiau taip pat buvo orientuotas ir į šiuolaikines pasaulio aktualijas, kurias lėmė toliau aptariami reikšmingi pasaulio pokyčiai.

- Didėjanti globalizacija ir migracija, taip pat kintančios migracijos priežastys (ypač didėjantis pabėgėlių, bėgančių iš karo zonų ar nuo politinės priespaudos, skaičius). Tai iš esmės užginčija pilietybės sampratą, susietą su nacionalinėmis valstybėmis. Šiuos pasaulinius pokyčius reikia vertinti, atsižvelgiant į pilietinio ugdymo ir pilietiškumo turinį bei tikslus, įskaitant naujausius judėjimus, kurie atmeta globalizaciją ir reikalauja grįžti prie nacionaliniu lygmeniu apibrėžtų prioritetų.
- Didėjantis supratimas apie didėjančios įvairovės poveikį pilietiniam ugdymui ir pilietiškumui, pabrėžiant, kaip mokyklos atsižvelgia ir pripažįsta visuomenės įvairovę, susijusią su tokiomis savybėmis kaip etninė kilmė, religija, lytis, seksualinė orientacija ar negalia.
- Didėjantis informuotumas apie aplinkosaugos problemas ir susirūpinimas dėl klimato kaitos pasekmių planetos ateičiai, dėl kurių atsirado tarptautiniai jaunimo judėjimai, pavyzdžiui, „Penktadieniai už ateitį“ (angl. *„Fridays for Future“*), taip pat oficialiai pripažinta visuotinė švietimo darniam vystymuisi ir visuotinio pilietiškumo ugdymo svarba, įtraukiant juos į Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarkę 2030 m., konkrečiai – į Darnaus vystymosi tikslo 4.7 uždavinį (DVT: 4.7).
- Didėjanti keitimosi informacija ir dalyvavimo skaitmeninėje žiniasklaidoje svarba, turinti didelę reikšmę tam, kaip piliečiai gauna informaciją ir išreiškia savo nuomonę apie dabartinius įvykius ir kaip jie sąveikauja, naudodamiesi alternatyviais įsitraukimo kanalais. Be to, kyla su šio aspekto keliamomis rizikomis susijusių klausimų, ypač dėl privačios informacijos tvarkymo, grėsmin-

gos ir agresyvios komunikacijos („neapykantos kalbos“) padidėjimo ir susirūpinimo, kad jauni žmonės nesugeba atskirti patikimos informacijos nuo klaidinančios.
- Daugelyje šalių vykstantys politiniai pokyčiai, dėl kurių susilpnėjo tradicinės politinės sistemos ir net kilo grėsmė ilgametės demokratijos stabilumui. Šie pokyčiai gali būti susiję su visuomenės grupių susvetimėjimu, dažnai susijusiu su ekonomine nelygybe, ir kelia klausimų dėl jaunimo įsitraukimo ateityje.
- 2020 m. pradžioje pilietinės visuomenės visame pasaulyje susidūrė su iššūkiais dėl COVID-19 pandemijos protrūkio, dėl kurio buvo apribota judėjimo laisvė ir demokratinis dalyvavimas. Nepaprastųjų situacijų skelbimas šalyse iškėlė klausimų dėl demokratinių procesų aspektų, įskaitant pritarimą asmens laisvės apribojimams, didesnių galių perdavimą vykdomajai valdžiai krizių ir demokratijų gebėjimą susidoroti su tokiomis situacijomis.

Be to, daugeliui šalių rūpestį kelia pasyvus piliečių dalyvavimas visuomenės gyvenime, savotiškas apolitiškumas ir vis mažėjantis jaunimo domėjimasis viešojo ir politinio gyvenimo aktualijomis. Kita vertus, augantis jaunimo įsitraukimas į alternatyvias dalyvavimo visuomenės gyvenime formas rodo, kad jaunuoliai gali įvairiais būdais išreikšti savo pritarimą politinėms vertybėms, tokioms kaip solidarumas, lygybė ir tolerancija. Naujausi alternatyvių pilietinio dalyvavimo formų pavyzdžiai yra bendruomeniniais veiksmais grįstos bendraamžių grupės veikla ar internetinės kampanijos, susijusios su tokiomis temomis kaip aplinkos apsauga ar vartotojų teisių gynimas.

Išskirtiniai tyrimo ICCS bruožai

Lyginant ICCS tyrimą su kitais IEA organizuojamais tyrimais, galima išskirti du pagrindinius unikalius šio tyrimo bruožus.

1. Vykdant ICCS tyrimą, kartu su pagrindiniu tarptautiniu tyrimu renkami tik tam regionui būdingi duomenys. 2009 m. buvo naudojami trys regioniniai moduliai: Europos, Azijos ir Lotynų Amerikos, 2016 m. ir 2022 m. – Europos ir Lotynų Amerikos. Regioninių tyrimo modulių instrumentais buvo surinkta išsami informacija apie specifinius kiekvieno regiono pilietiškumo ir pilietinio ugdymo aspektus.
2. Lyginant ICCS tyrimą su kitais dviem Lietuvoje vykdomais tarptautiniais TIMSS ir PIRLS tyrimais, matyti, kad jame nuostatų klausimai savo svarba prilygsta pilietinio ugdymo žinių ir gebėjimų testui. Papildomų duomenų rinkimo instrumentai (mokinio, mokytojo, mokyklos, švietimo ekspertų klausimynai) yra gana detalūs ir išplėtoti.

Tyrimo ICCS tikslas

Tarptautinio pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimo tikslas – ištirti, kaip jauni žmonės yra pasirengę atlikti savo kaip piliečių vaidmenį. Tyrimo metu renkama informacija apie mokinių pilietines žinias ir supratimą, nuostatas ir su pilietiškumu susijusią elgseną. Gauti rezultatai lyginami su kitų šalių rezultatais, atskiri rodikliai siejami su 8 klasės mokinių charakteristikomis, mokyklos, bendruomenės ir nacionaliniais kontekstais.

Tyrimas ICCS 2022 yra 2016 m. ir 2009 m. vykdytų tyrimų tęsinys. Pirmasis ciklas atskleidė mokinių pilietinio ugdymo ir pilietiškumo žinias ir supratimą, taip pat rinko ir analizavo duomenis apie mokinių vertybinius įsitikinimus, požiūrį, elgseną ir ketinimus, susijusius su pilietinės visuomenės aspektais ir pilietiškumu. Atsižvelgdama į didelį susidomėjimą nuolatine pilietinio ugdymo ir pilietiškumo stebėsena, IEA nusprendė tęsti ICCS tyrimą ir 2016 m. organizavo antrąjį jo ciklą. Jame buvo siekiama atsakyti į jau žinomus, ilgalaikius ir naujai kylančius iššūkius, susijusius su jaunimo

pilietiškumo ugdymu kintančiame pasaulyje. Šie nauji pokyčiai – tai vis dažnesnis socialinių tinklų kaip pilietinio dalyvavimo formos naudojimas, didėjantis susirūpinimas dėl visuotinių grėsmių ir tvarios plėtros, taip pat vis plačiau pripažįstamas mokyklų vaidmuo, skatinant taikius jaunimo tarpusavio sąveikos būdus.

Pastaraisiais metais įvyko daug pokyčių, turinčių įtakos pilietiniam ugdymui ir pilietiškumui. Nors globalizacija, migracija ir viršregioninių organizacijų kūrimasis ir toliau kelia iššūkių nacionalinių valstybių apibrėžtoms pilietybės ir tapatybės sampratoms, plečiasi problemų, į kurias turi reaguoti visuomenės, spektras. Dažnai jos peržengia valstybių sienas ir sulaukia pasaulinio atgarsio, todėl kyla klausimų apie tai, kiek jauni žmonės yra pasirengę dalyvauti ne tik savo regiono ar šalies visuomenėje, bet ir įsitraukti pasauliniu mastu. Įsitraukimo tipai taip pat keičiasi, nes vis labiau plinta informacijos srautai, naudojant skaitmenines technologijas, ir su tuo susijusios naujų dalyvavimo būdų. Be to, politinėse sistemose, kurios kadaise buvo laikomos stabiliomis (pavyzdžiui, seniai nusistovėjusios demokratijos), pastebimi nestabilumo požymiai ir naujų politinių judėjimų, kurie dažnai susiformuoja kaip atsakas į globalizaciją, augančią ekonominę nelygybę ir didėjančią migraciją.

Trečiasis ICCS ciklas, kurio duomenys buvo renkami 2022 m., buvo parengtas, atsižvelgiant į vykstančius pokyčius ir iššūkius pilietinio ugdymo ir pilietiškumo srityje. Panašiai kaip ir 2016 m. ICCS, jame derinamas tikslas stebėti mokinių pilietinių žinių, požiūrio ir įsitraukimo pokyčius laikui bėgant su siekiu ištirti naujus aspektus ar praplėsti tuos aspektus, kurie yra svarbūs šiai mokymosi sričiai dabartiniame dalyvaujančių šalių kontekste. ICCS 2022 m. tyrimas ypač išplečia ICCS 2016 m. tyrimo aprėptį ir toliau nagrinėja turinį ir temas, susijusias su globaliu pilietiškumu, tvariu vystymusi, migracija, tradicinių politinių sistemų pokyčiais ir skaitmeninių technologijų naudojimu, siekiant pilietinio įsitraukimo.

Pirmą kartą ICCS 2022 m. tyrimas suteikia šalims galimybę vertinti mokinius, naudojant kompiuterinę testavimo platformą, kuri yra alternatyva ankstesniuose studijų cikluose taikytam testavimui popieriniais sąsiuviniais. Kaip ir kituose IEA tyrimuose, ICCS pereina nuo popierinio prie kompiuterinio testavimo – tai duomenų rinkimo forma, kuri vis dažniau naudojama nacionaliniuose ir tarptautiniuose tyrimuose. Kompiuterinis vertinimas suteikia galimybių įvertinti kognityvinius įgūdžius taip, kaip to negalima padaryti, atliekant popierinį vertinimą, nes suteikia interaktyvią aplinką atlikti su pilietiškumu susijusias užduotis, naudojantis skaitmeninėmis technologijomis.

Be to, pilietinės kompetencijos jau gali būti laikomos svarbia profesinių gebėjimų dalimi, nes jos nustoja būti vien tik politinių ir bendruomenių lyderių interesų dalimi ir vis labiau pradedamos vertinti darbdavių. Verslo bendruomenių lyderiai vis labiau pripažįsta, kad techniniai įgūdžiai yra svarbūs, tačiau jų nepakanka klestėjimui pasaulio ekonomikoje. Todėl tikimasi, kad XIX amžiaus darbdaviai samdys ir skatins tuos, kurie nusimano apie reikšmingus visuomenės pokyčius, tarpkultūrinį raštingumą, moralinius sprendimus, humanistines vertybes, socialinę atsakomybę ir pilietinę veiklą.

Tyrimas ICCS 2022 leidžia nustatyti pokyčius, įvykusius per trylika metų nuo 2009 m. ir kartu įvertinti papildomus pilietinio ugdymo ir pilietiškumo aspektus, susijusius su naujausiais daugelyje šalių vykstančiais pokyčiais.

Tikimasi, kad nauji tyrimo ICCS ciklai ateityje kartos dalį užduočių klausimų. Toks metodas leis palyginti duomenis nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu, taip pat suteiks žinių apie papildomus – kognityvinius bei emocijų-elgsenos – aspektus.

Pagrindinės sąvokos

Pilietinis ugdymas – tai procesas, kuriame dalyvauja įvairūs formalūs ir neformalūs socializacijos tarpininkai, vienaip ar kitaip darantys įtaką pilietiniam jaunuolių ugdymui. Ši samprata yra įtrauki, peržengianti formalios atsakomybės už ugdymą ribas, apimanti „reikšmingus kitus“ – visus, kurie formuoja ir keičia jaunų žmonių pilietiškumą pačiuose įvairiausiuose kontekstuose.

Pilietiškumas – tai žinios ir nuostatos apie dalyvavimą pilietiniame ir visuomeniniame gyvenime ir šio dalyvavimo būdus, žmonių tarpusavio sąveiką, bendruomenių formavimąsi.

ICCS tyrime sąvoka *pilietinės* žinios yra itin plati – ji apima ne tik konkrečių faktų išmanymą, bet ir jų supratimą bei taikymą.

Tyrimo sritys

Siekiant atsižvelgti į naujausius pokyčius ir išliekančius iššūkius pasauliniame kontekste, įvardytos pagrindinės trečiojo ICCS tyrimo ciklo turinio sritys. Svarbu pripažinti, kad tam tikri nauji ar patobulinti ICCS 2022 m. tyrimo vertinami aspektai gali būti svarbūs daugiau negu vienai iš tikslinių sričių (pavyzdžiui, įvairovės suvokimui) ir kad su kiekviena iš šių sričių susijęs turinys jau buvo įtrauktas į ankstesnius ICCS tyrimus.

Pagrindinės tyrimo sritys:

- tvarumas;
- pilietinis įsitraukimas, pasitelkiant skaitmenines technologijas;
- įvairovė;
- jaunimo požiūris į politinę sistemą.

Taip pat į ICCS 2022 vertinimą buvo įtraukta dar viena sritis, kuri sulaukė platesnio analizavimo, nes yra visa apimanti ir susijusi su ICCS tyrime jau esančiais aspektais ir anksčiau išvardytomis sritimis:

- globalus pilietiškumas.

Tyrimo klausimai

Pagrindiniai penki tyrimo ICCS 2022 klausimai yra susiję su mokinių pilietinėmis žiniomis ir suvokimu, jų pasirengimu įsitraukti ir dalyvauti visuomeniniame gyvenime, jų požiūriu į pilietiškumą ir pilietinę visuomenę, taip pat su pilietinio ugdymo(si) kontekstais. Kiekvienam tyrimo klausimui būdingi tik jam vienam būdingi jį konkretizuojantys keli klausimai.

1. Kaip šalyse dalyvėse įgyvendinamas pilietiškumo ir pilietinis ugdymas?

Šis tyrimo klausimas siejamas su pilietiškumo ir pilietinio ugdymo nacionaliniais kontekstais ir apima toliau pateikiamus konkrečius klausimus.

a) **Kokie yra kiekvienos šalies dalyvės pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslai ir principai?** Analizuojami šalių nacionalinio konteksto tyrimo duomenys apie pilietiškumo ir pilietinio ugdymo pagrindus ir tikslus (pavyzdžiui, nacionalinių ugdymo programų dokumentai).
b) **Kokios pilietiškumo ir pilietinio ugdymo programos vykdomos šalyse dalyvėse?** Analizuojama, kokios pilietiškumo ir pilietinio ugdymo formos taikomos šalyse, remiantis šio tyrimo ir kitų šaltinių informacija apie nacionalinį kontekstą bei mokyklos, mokytojų klausimyno duomenimis.
c) **Kokie šios ugdymo srities pokyčiai ir (ar) raida stebima nuo 2016 m. ir 2009 m.?** Analizuojami šalių, dalyvavusių trijuose tyrimo ICCS cikluose, duomenys, daugiausia dėmesio skiriant pilietiškumo ir pilietinio ugdymo nacionalinėms reformoms ir pokyčiams.

d) **Kaip švietimo sistemos, mokyklos ir pedagogai suvokia pilietiškumo ir pilietinio ugdymo vaidmenį dalyvaujančiose šalyse?** Analizuojama, kaip šalių ugdymo programose ir politikoje apibrėžiamas mokyklų ir mokytojų vaidmuo, ugdant jaunimo pilietiškumą, ir kaip mokytojai ir mokyklų direktoriai jį suvokia.

2. Kiek mokiniai turi pilietinių žinių ir kokia yra šių žinių įvairovė šalyse dalyvėse ir tarp šalių?

Daugiausia dėmesio skiriama mokinių atlikto testo duomenims, siekiant atsakyti į toliau pateikiamus konkrečius klausimus.

a) **Ar pilietinių žinių skirtumai susiję su mokinių asmeninėmis ir šeimos charakteristikomis?** Analizuojama įvairių kintamųjų (mokinių lyties, tėvų profesijos ir išsilavinimo, socialinių ir ekonominių rodiklių ir kt.) įtaka mokinių pilietinio ugdymo pasiekimams.
b) **Kokie kontekstiniai veiksniai paaiškina mokinių pilietinių žinių skirtumus?** Nagrinėjamas ryšys tarp konteksto kintamųjų (pavyzdžiui, namų aplinka, mokyklų charakteristikos ir kt.) ir mokinių pilietinių žinių.
c) **Kokie pilietinių žinių pokyčiai įvyko nuo ankstesnių tyrimo ciklų?** Analizuojami šalių, dalyvavusių trijuose tyrimo ICCS cikluose, duomenys.

3. Koks yra mokinių įsitraukimo į įvairias visuomenės sritis mastas ir kokie su tuo susiję veiksniai šalyse dalyvėse ir tarp šalių?

Šis tyrimo klausimas dėmesį skiria esamam ir potencialiam mokinių dalyvavimui ir siekia atsakyti į toliau pateikiamus konkrečius klausimus.

a) **Kokie yra mokinių lūkesčiai dėl savo pilietinio ir politinio dalyvavimo ir pilietinio dalyvavimo svarba?** Analizuojami mokinių ketinimai, siejami su įvairių formų pilietiniu ar politiniu dalyvavimu.
b) **Koks yra mokinių pilietinio dalyvavimo mokykloje ir ne mokykloje mastas, kokia įvairovė?** Analizuojami mokinių klausimynų duomenys apie jų įsitraukimą ir dalyvavimą (anksčiau ir dabar) pilietinėse veiklose, taip pat apie jų bendravimą su pilietiškumu susijusiais klausimais (įskaitant įsitraukimą į tokias diskusijas elektroninėje žiniasklaidoje).
c) **Kaip mokiniai vertina savo įsitraukimo galimybes ir pilietinį dalyvavimą ateityje?** Analizuojamas mokinių suvokimas apie įsitraukimą į pilietinę veiklą.
d) **Kokius mokinių įsitraukimo pokyčius galima pastebėti, palyginus duomenis su ankstesnių tyrimo ciklų duomenimis?** Analizuojami šalių, dalyvavusių visuose trijuose ICCS tyrimo cikluose, duomenys.

4. Kokie yra mokinių įsitikinimai dėl svarbių pilietinių klausimų modernioje visuomenėje ir kokie veiksniai lemia šią įvairovę?

Šis tyrimo klausimas yra susijęs su mokinių įsitikinimų matavimu ir siekia atsakyti į toliau pateikiamus konkrečius klausimus.

a) **Kokie yra mokinių įsitikinimai apie skirtingų demokratinės visuomenės principų svarbą?** Analizuojami mokinių vertybiniai įsitikinimai apie demokratiją, pilietiškumą taip pat klausimai, susiję su susirūpinimu dėl globalaus pilietiškumo ir tvaraus vystymosi pasauliniu mastu.
b) **Koks mokinių požiūris į pilietines institucijas ir visuomenę?** Analizuojama, kaip mokiniai suvokia visuomenę apskritai, jos taisykles ir institucijas.
c) **Kaip mokiniai suvokia socialinę sanglaudą ir įvairovę visuomenėje, kurioje jie gyvena?** Analizuojama, kaip mokiniai pripažįsta lygias teises ir galimybes visoms socialinėms grupėms, priima įvairovę ir taikų sambūvį.

d) **Kokie mokinių įsitikinimų ir požiūrių pokyčiai stebimi nuo ankstesnių ICCS ciklų?** Analizuojami šalių, dalyvavusių visuose trijuose ICCS tyrimo cikluose, duomenys.

5. Kaip šalyse dalyvėse organizuojamas pilietinis ugdymas ir koks yra jo ryšys su mokinių mokymosi rezultatais?

Šis tyrimo klausimas susijęs su būdais, kaip mokyklos ugdo savo mokinių pilietiškumą, ir apima toliau pateikiamus konkrečius klausimus.

a) **Kokiu mastu šalių dalyvių mokyklose vyksta procesai, skatinantys dalyvavimą pilietinėje veikloje?** Analizuojami rodikliai, sudaryti, remiantis mokinių, mokytojų ir mokyklų klausimynų duomenimis, siejami su mokyklų klimato palankumu dalyvauti mokyklos ir pilietinėje veikloje.
b) **Kiek mokyklos bendradarbiauja su bendruomenėmis, kad skatintų mokinius įsitraukti į pilietinę veiklą ir mokymąsi?** Analizuojami rodikliai, sudaryti, remiantis mokinių, mokytojų ir mokyklų klausimynų duomenimis apie mokyklų bendradarbiavimą su platesne bendruomene (nuo vietos bendruomenių iki sąveikos, naudojant internetinę žiniasklaidą) ir jo teikiamas galimybes mokiniams aktyviai įsitraukti į pilietines veiklas.
c) **Kokiu mastu mokyklos siūlo programas ar veiklas, susijusias su pilietiniu mokymusi ir patirtimi (įskaitant veiklas, susijusias su globaliu sąmoningumu, aplinkos tvarumu, taikiu sambūviu, dalyvavimu vietos, nacionaliniu ir pasauliniu lygmenimis ir atsakingu socialinės žiniasklaidos naudojimu)?** Analizuojami mokinių, mokytojų ir mokyklų klausimynų duomenys.

Šie tyrimo klausimai buvo esminiai, modeliuojant ICCS 2022 tyrimo planą, rengiant tyrimo instrumentus ir plėtojant pilietinių gebėjimų vertinimo sistemą. Be to, jie sudaro pagrindą, rengiant šio tyrimo rezultatų ataskaitas.

Tyrimo ICCS dalyviai

Paprastai pagrindiniai tyrimo ICCS dalyviai yra aštuntų klasių mokiniai, kurių vidutinis amžius empirinių duomenų rinkimo metu negali būti mažesnis nei 13,5 metų. Jeigu šalyje aštuntos klasės mokinių amžiaus vidurkis šio reikalavimo netenkina, tuomet tyrime dalyvauja devintokai. Iš kiekvienos tyrimui atrinktos mokyklos atsitiktine tvarka buvo atrinkta po vieną arba dvi aštuntokų klases, kurių visi mokiniai dalyvavo tyrime.

Siekiant surinkti tikslesnės ir įvairiapusiškesnės informacijos apie pilietinį ugdymą, iš atrinktų dalyvauti tyrime mokyklų buvo apklausiami aštuntų klasių mokiniams dėstantys visų dalykų (susijusių ir nesusijusių su pilietiniu ugdymu) mokytojai, dirbantys mokykloje nuo mokslo metų pradžios. Didelėse mokyklose atsitiktine tvarka buvo atrinkta po 15 mokytojų, o tose mokyklose, kuriose dirba ne daugiau kaip 20 mokytojų, dalyvauti tyrime buvo pakviesti visi. Taip pat tyrime dalyvavo ir visų atrinktų mokyklų vadovai – jie pildė mokyklos klausimynus. Minimalus tyrime dalyvavusių mokyklų skaičius šalyje – 150; tokiu atveju, kai šalyje mokyklų yra mažiau (tarkime, Maltoje), tyrime dalyvavo visos šalies mokyklos.

Tyrime ICCS 2022 dalyvavo 24 dalyvės: 22 šalys ir 2 teritorijos (Š. Reinas-Vestfalija ir Šlėzvigas-Holšteinas (Vokietija). Iš jų 21 Europos, 2 Lotynų Amerikos (Brazilija ir Kolumbija) šalys ir 1 Azijos šalis – Taivanas. Šiame tyrimo cikle įvairūs veiksniai (daugiausia COVID-19 pandemijos pasekmės) turėjo neigiamą poveikį šalių dalyvavimui. Iš pradžių susidomėjimą išreiškė daugiau šalių, tačiau kai kurios šalys atsisakė savo ketinimo dalyvauti vėlesniuose tyrimo etapuose. Praėjusiais ciklais daugiau dalyvių buvo iš Lotynų Amerikos ir Rytų Azijos regionų.

1.3 lentelėje abėcėlės tvarka pateikiamos tyrime ICCS 2022 dalyvavusios šalys, taip pat nurodyta, ar jos dalyvavo 2016 ir 2009 m. cikluose ir ar pildė vadinamąjį Europos modulio klausimyną. Pažymėtina, kad kai kurių šalių teritorijos turi ilgą dalyvavimo IEA organizuojamuose tarptautiniuose tyrimuose istoriją atskirai nuo kitų savo šalies teritorijų, todėl šioje ataskaitoje jos nurodomos atskirai, pavyzdžiui, Vokietijos teritorijos Šlėzvigas-Holšteinas ir Š. Reinas-Vestfalija. Teritorijų ir šalių, neatitikusių imties reikalavimų, duomenys ataskaitoje neanalizuojami, nes jų negalima palyginti su imties reikalavimus atitikusiomis šalimis, tačiau jų duomenys vis tiek pateikiami duomenų lentelėse. Skirtingais ciklais dalyvavo skirtingos šalys. Ataskaitoje pristatomi duomenys tų šalių, kurios dalyvavo 2022 m. ir (ar) 2016 m., 2009 m. cikluose.

Pateikiant kai kurių šalių duomenis, prie šalies pavadinimo skliaustuose yra nurodomas skaičius, pavyzdžiui, „Norvegija (9)“. Čia skaičius žymi, kurios klasės mokiniai dalyvavo šiame tyrime (Norvegijos atveju – devintos klasės).

Greta pagrindinio ICCS tyrimo šalys dalyvavo ir regioniniuose ICCS tyrimo moduliuose, skirtuose specifiniams Azijos, Lotynų Amerikos ar Europos regionų klausimams nagrinėti. Europos modulio tyrime iš 2022 m. tyrime dalyvavusių šalių 2009 m. dalyvavo 12, o 2016 m. – 11 šalių.

Tyrimas ICCS 2022 apėmė daugiau kaip 82 000 mokinių, 40 000 mokytojų ir daugiau nei 3 400 mokyklų (palyginkite: ICCS 2016 apėmė daugiau kaip 94 000 mokinių, daugiau nei 37 000 mokytojų ir daugiau nei 3 800 mokyklų iš 24 šalių ir teritorijų, o ICCS 2009 dalyvavo 140 000 mokinių, 62 000 mokytojų ir daugiau kaip 5 300 mokyklų iš 38 šalių).

Lietuva dalyvavo visuose trijuose tarptautinio pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimo ICCS cikluose – 2009 m., 2016 m. ir 2022 m. Tiek pastarajame, tiek prieš tai vykusiuose dalyvavo ir mokiniai, kurių ugdymas vyksta rusų arba lenkų kalbomis. Taigi tyrimo ICCS 2022 testai ir klausimynai Lietuvos mokiniams buvo parengti trimis kalbomis.

Daugelyje tarptautinių lyginamųjų tyrimų, taip pat nacionalinių didelės apimties vertinimų pereita arba šiuo metu pereinama prie kompiuterinių vertinimo formų. Pirmą kartą ICCS 2022 tyrime buvo pasiūlyta galimybė mokinius testuoti, naudojantis kompiuteriais, ir maždaug du trečdaliai dalyvaujančių šalių pasirinko šį naują tyrimo atlikimo būdą. Pažymėtina, kad mokytojų ir mokyklų klausimynai internetu buvo teikiami visuose ICCS tyrimo cikluose nuo pat jo pradžios 2009 m.

Vienas iš svarbių argumentų pereiti prie testavimo kompiuteriu yra tai, kad informacija apie politinius ir socialinius klausimus vis dažniau pateikiama elektroninės žiniasklaidos priemonėse, didėja pilietinio įsitraukimo per socialines medijas ir kitas interneto priemones galimybės. Šiuo atveju testavimas kompiuteriu suteikia galimybę pateikti skaitmeninį vertinimo turinį, atspindintį tai, kaip vis daugiau mokinių susiduria su pilietinio ugdymo ir pilietiškumo klausimais. Nors dauguma mokinių kognityvinis testavimas atliekamas ta pačia forma ir kompiuteriniu, ir popieriniu būdu, vertinimas kompiuteriu taip pat apima užduočių modulius, kai mokinių žinios vertinamos, pateikiant interaktyvias užduotis, skirtas tik testuojamiesiems kompiuteriu. Šios tik testuojamiesiems kompiuteriu skirtos interaktyvios užduotys nukelia mokinius į imituojamus realaus pasaulio scenarijus, kai jie veikia, naudodamiesi interneto kontekstu. Veikdami pagal kiekvieną scenarijų, mokiniai atlieka dinamiškas interaktyvias užduotis ir gauna tam tikrą grįžtamąjį ryšį. Užduočių interaktyvumas, dinamiško grįžtamojo ryšio galimybė ir situacijos, kai mokiniai tampa pilietinio veiksmo dalyviais skaitmeninėje aplinkoje mokinių testavimą kompiuteriu skiria nuo popieriuje atliekamo testavimo.

Lietuvoje tyrime ICCS 2022 dalyvavo 179 įvairių tipų bendrojo ugdymo mokyklos, įgyvendinančios pagrindinio ugdymo (5–8 kl.) programas (progimnazijos, gimnazijos, pagrindinės mokyklos). Keliose šių mokyklų ugdymas vyksta dviem mokomosiomis kalbomis, t. y. lietuvių ir rusų, lenkų ir lietuvių arba lenkų ir rusų kalbomis. Iš viso tyrime dalyvavo 178 mokyklų vadovai, 2600 aštuntos klasės mokomųjų dalykų mokytojų ir 3560 mokinių iš 189 klasių (179 mokyklų). Mokinių pasiskirstymas pagal mokomąją kalbą pateiktas *1.1 lentelėje*.

1.1 lentelė. ICCS 2022 dalyvių pasiskirstymas

Mokomoji kalba	Mokyklų skaičius	Mokinių skaičius
Lietuvių kalba	132	2676
Lenkų kalba	34	464
Rusų kalba	23	420
Iš viso	179 (189 klasės)	3560

Analizuojant ir lyginant rezultatus, vadovaujamasi nuostata, kad pagrindinio ugdymo socialinių mokslų bendrosios programos pagal pilietiškumo ir pilietinio ugdymo turinį bei ugdomus gebėjimus iš esmės nesiskiria, todėl šalies mastu galima gana patikimai palyginti mokyklų skirtingomis mokomosiomis kalbomis mokinių pilietiškumo ir pilietinio ugdymo pasiekimus.

ICCS 2022 m. tyrimas, kaip ir kiti tarptautiniai tyrimai, susiduria su iššūkiu užtikrinti kompiuterinių ir popierinių vertinimo priemonių rezultatų palyginamumą. Tai svarbu ir lyginant šalių rezultatus, gautus atlikus tyrimą abiem būdais, ir lyginant su ankstesnio (popierinio) vertinimo rezultatais. Vienuolika šalių, dalyvavusių ir 2016 m. tyrime, tarp jų ir Lietuva, pasirinko kompiuterinį testavimą, todėl papildomai turėjo testuoti maždaug po 1500 mokinių popieriniais sąsiuviniais, siekiant užtikrinti sklandų perėjimą nuo testavimo popieriuje prie testavimo elektroninėje erdvėje. Tai yra vadinamasis tiltas (angl. Bridge).

Lietuvoje papildomame testavime dalyvavusių mokinių skaičius pateiktas *1.2 lentelėje.*

1.2 lentelė. Papildomame testavime (tilte) dalyvavusių mokinių skaičius

Mokomoji kalba	Mokyklų skaičius	Mokinių skaičius
Lietuvių kalba	60	1203
Lenkų kalba	5	65
Rusų kalba	5	97
Iš viso	69 (klasių skaičius 70)	1365

Šiame leidinyje pristatomi pagrindiniai tyrimo ICCS 2022 rezultatai. Pateikiama informacija, kiek Lietuva pilietinio ugdymo ir pilietiškumo požiūriu yra panaši į kitas valstybes ir kiek nuo jų skiriasi, kaip mūsų šalies mokykloms ir jų bendruomenėms sekasi formuoti mokinių požiūrį į aktyvų pilietinį dalyvavimą.

1.3 lentelė. ICCS 2022 tyrime dalyvavusios šalys

Šalys	Tyrimo ciklai			ICCS 2022 Europos modulis	ICCS 2016 Europos modulis	ICCS 2009 Europos modulis
	2022	2016	2009			
Bulgarija	•	•	•	•	•	•
Estija	•	•	•	•	•	•
Ispanija	•		•	•		•
Italija	•	•	•	•	•	•
Kipras	•		•	•		•
Kolumbija	•	•	•			
Kroatija	•	•		•	•	
Latvija	•	•	•	•	•	•
Lenkija	•		•	•		•
LIETUVA	•	•	•	•	•	•
Malta	•	•	•	•	•	•
Nyderlandai	•	•		•	•	
Norvegija (9)[1]	•	•	•	•	•	
Prancūzija	•			•		
Rumunija	•			•		
Serbija	•					
Slovakija	•		•	•		•
Slovėnija	•	•	•	•	•	•
Švedija	•	•	•	•	•	•
Taivanas	•	•	•			
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	•					
Danija	•	•	•	•	•	
Teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija (Vokietija)	•	•		•	•	
Teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas (Vokietija)	•					

• Šalis dalyvavo tų metų tyrimo cikle
[1] Skliaustuose nurodyta tiriamoji klasė, jeigu ji skyrėsi nuo ICCS 2022 tiriamos populiacijos.

2 Tyrimo ICCS programa

Tyrimo teorinis modelis

Pilietinis ugdymas ir pilietiškumas – tai tyrimo ICCS objektas, kurį tirti yra sukurtas specialus daugiadimensinis teorinis modelis. Šį modelį sudaro dvi pagrindinės dalys.

I. **Pilietinės žinios.** Šios dalies duomenys renkami, pasitelkiant mokinių testą.
II. **Pilietinės nuostatos ir dalyvavimas.** Šios dalies duomenys renkami, naudojant mokinių klausimynus (žr. *2.1* ir *2.2 lenteles*).

Pilietinės žinios

Pilietines žinias apibūdina turinio ir kognityvinių gebėjimų sritys. Šios dalies duomenys renkami, pasitelkiant mokinių testą. Norėdami atsakyti į testo klausimus, kuriais vertinamos mokinių žinios ir supratimas pilietiškumo srityje, mokiniai turi taikyti įvairius kognityvinius gebėjimus, susijusius su pilietinio ugdymo ir pilietiškumo turiniu. ICCS tyrime sąvoka „pilietinės žinios“ apima mokinių pasiekimus, kurie nėra vien tik gebėjimas prisiminti informaciją, bet apima ir jų gebėjimą pagrįsti bei taikyti turimas žinias. Šią tyrimo modelio dalį sudaro:

- turinio sritis;
- kognityvinių gebėjimų sritis.

Turinio sritis

Turinio sritį sudaro keturios sritys, kurių kiekviena apima kelias temas (subsritis):

1. Pilietinės institucijos ir sistemos:

a) valstybės institucijos (dėmesys skiriamas institucijoms, kurios yra svarbiausios pilietinio valdymo ir teisės aktų priėmimo procesams ir įgyvendinimui, atsižvelgiant į bendrus žmonių, kuriems jos atstovauja ir kuriems tarnauja, interesus);
b) ekonominės sistemos (daugiausia dėmesio skiriama su ekonomika susijusioms institucijoms, dalyviams, struktūroms, mechanizmams ir santykiams);
c) pilietinė visuomenė (dėmesys sutelkiamas į tas institucijas, kurios gali tarpininkauti, piliečiams palaikant ryšius su valstybės institucijomis ir sudaryti sąlygas jiems aktyviai atlikti daugelį savo vaidmenų visuomenėje).

2. Pilietiniai principai:

a) teisingumas (visi žmonės turi teisę, kad su jais būtų elgiamasi sąžiningai ir teisingai, o siekiant taikos, harmonijos ir produktyvumo bendruomenėse ir tarp jų, būtina saugoti ir skatinti teisingumą);

b) laisvė (visi žmonės turi teisę į pagrindines laisves, tačiau yra situacijų, kai tam tikras laisves gali tekti apriboti, kai jos prieštarauja kitoms (pavyzdžiui, siekiant užkirsti kelią neapykantą skatinančiai kalbai, kuria norima pakenkti kitiems) arba kai tai būtina, siekiant užtikrinti visos visuomenės saugumą (pavyzdžiui, nepaprastosios padėties šalyje, kaip COVID-19 pandemijos, atveju);
c) teisinės valstybės principas (lygus ir sąžiningas įstatymų taikymas visiems, neatsižvelgiant į jų kilmę ir asmenines savybes, valdžių atskyrimas ir įstatymų skaidrumas);
d) tvarumas (žmogaus vystymasis tenkina dabarties poreikius, nepažeisdamas būsimų kartų galimybių patenkinti savo poreikius apima aplinkos, socialinį, ekonominį tvarumą);
e) solidarumas (asmenys ar grupės vieni kitų parama per savitarpio paramą, labdarą, įskaitant ir tarpvalstybinę pagalbą).

3. Pilietinis dalyvavimas:

a) sprendimų priėmimas (dalyvavimas organizaciniame valdyme, balsavimas);
b) įtaka (skirta veiksmams, kuriais siekiama informuoti ir paveikti kitų asmenų ar jų grupių veiklos strategijas, kryptis ir požiūrius: diskusijos, paramos, protesto demonstracijos, pasiūlymų rengimas, selektyvus pirkimas, vadovaujantis etiniais įsitikinimais apie etišką vartojimą, korupcijos atpažinimas);
c) dalyvavimas bendruomeninėje veikloje (savanorystė, dalyvavimas kultūros, bendruomenės, tam tikrais interesais pagrįstoje organizacijoje, informacijos gavimas iš tradicinės žiniasklaidos, socialinių medijų, internetinių svetainių, asmeninio bendravimo).

4. Pilietinai vaidmenys ir tapatumas:

a) piliečiai (skirta mokinių žinioms ir supratimui apie formalius ir neformalius piliečių ir visuomenės pilietinių santykių aspektus: piliečių vaidmenys, atsakomybė, galimybės įsitraukti į pilietinės visuomenės veiklas);
b) pilietinė savivoka (susijusi su mokinių suvokimu apie skirtingą asmenų patirtį, jų vieta skirtingose pilietinėse bendruomenėse ir tarp jų);
c) pilietinis susietumas (asmens ryšys su įvairiomis pilietinėmis bendruomenėmis, tolerancijos vaidmuo įvairovei bendruomenėje ir tarp bendruomenių, skirtingų pilietinių vertybių bendruomenėje poveikis jų nariams).

Kognityvinių gebėjimų sritis

Mokiniai, atlikdami testo užduotis ir atsakydami į klausimus apie pilietines institucijas bei sistemas, pilietinius principus, dalyvavimą, vaidmenis ir tapatumą, taiko mąstymo arba, kitaip tariant, kognityvinius gebėjimus. Pilietinės žinios ICCS tyrime neapsiriboja tiesioginiu žinių taikymu, kai daromos išvados apie konkrečias situacijas. Pilietinės žinios apima ir žinių atsirinkimą bei įsisavinimą, taip pat kelių sąvokų supratimą tam, kad būtų galima daryti išvadas apie sudėtingas, daugialypes, nepažįstamas ir abstrakčias situacijas. Siekiant atspindėti šiuos skirtingus pažintinių žinių bruožus, ICCS 2022 m. tyrimas atskiria informacijos atsiminimą, prisiminimą, turinio apdorojimą supratimo požiūriu nuo supratimo taikymo naujose situacijose.

Atsakydami į ICCS 2022 m. pilietinių žinių testą, mokiniai turi žinoti pilietinio ugdymo ir pilietiškumo žinių turinį. Jie taip pat turi gebėti taikyti sudėtingesnius kognityvinius procesus pilietinėms žinioms bei susieti savo žinias ir supratimą su pilietiniais veiksmais realiame pasaulyje. Taigi taip galima stebėti dvi pažinimo sritis: pirmoji – *žinojimas,* apibrėžiantis informaciją apie pilietiškumą, kurią mokiniai turi išmanyti. Antroji sritis – *samprotavimas ir taikymas* – apibūdina pažinimo procesus, kurie reikalingi tam, kad mokiniai padarytų išvadas ir kad žinios virstų pilietiniais veiksmais.

Tyrimas ICCS šioje srityje išskiria du esminius procesus.

1. *Žinojimą*, kuris grindžiamas įgyta informacija (žiniomis) apie pilietiškumą ir kurį mokiniai pasitelkia, spręsdami sudėtingas užduotis, padedančias suvokti juos supantį pilietinį pasaulį. Tikimasi, kad mokiniai prisimins ir gebės atkurti apibrėžimus ir svarbiausius pilietiškumo sąvokų bei jų turinio aspektus, taip pat gebės pateikti pavyzdžių.
2. *Samprotavimą ir taikymą*, kuris siejamas su tuo, kaip mokiniai pasinaudoja informacija apie pilietiškumą, formuluodami apibendrinančias išvadas ir pritaikydami jas realaus gyvenimo situacijose. Samprotavimo ir taikymo procesai apima žinių panaudojimą, darant išvadas apie konkrečias, pažįstamas situacijas, gebėjimą atrinkti ir įsisavinti žinias bei suprasti keletą sąvokų, taip pat apibendrinti, sieti, integruoti, interpretuoti, vertinti informaciją, įvertinti galimus ir įvykusius veiksmus, pateikti siūlymų ir rekomendacijų sprendimams priimti ar veiksmų kryptims, prognozuoti veiksmų padarinius.

Pilietinės nuostatos ir dalyvavimas

Pilietines nuostatas ir dalyvavimą apibrėžia emocijų-elgsenos dalis, kurią sudaro mokinių įsitikinimai, nuostatos, ketinimai, elgsenos įpročiai. Šios dalies duomenys renkami, naudojant mokinių klausimynus. Mokiniai, atsakydami į įvairius klausimus, išreiškia savo nuomonę apie įvairius su pilietiškumu susijusius aspektus ir pateikia kitą aktualią informaciją. ICCS 2022 tyrimo teorinėje struktūroje išskirtos dvi emocijų-elgsenos dalies sritys.

1. **Požiūris** – tai sprendimai arba vertinimai, susiję su idėjomis, asmenimis, objektais, įvykiais, situacijomis ir (ar) santykiais. Ši sritis apima požiūrį į pilietinius principus (pvz., lyčių lygybę, įvairovę, tvarų vystymąsi), pilietinius klausimus ir institucijas (pvz., pasitikėjimas institucijomis ir grėsmių pasaulio ateičiai suvokimas, požiūris į politinę sistemą), pilietinius vaidmenis ir tapatybę (pvz., tinkamas pilietiškas elgesys, europietiška tapatybė, lūkesčiai dėl individualios ateities).
2. **Įsitraukimas** – tai mokinių įsitraukimas į pilietinį gyvenimą, su elgsena ateityje susiję ketinimai, nuostata aktyviai įsitraukti į visuomeninius reikalus, pasitikėjimo, jog gali daryti pokyčius, jausmas. Ši sritis apima pasirengimą dalyvauti pilietinio protesto formose, tikėtiną pilietinį ir politinį dalyvavimą ateityje, jaunuoliui suaugus.

2.1 ir *2.2 lentelėse* pateikiamas kiekvieną ICCS tyrimo struktūros dalį atitinkančių užduočių skaičius tarptautiniuose tyrimo instrumentuose – teste ir klausimynuose.

2.1 lentelė. Tyrimo ICCS 2022 testo užduočių klausimų skaičius pilietinių žinių dalyje pagal turinio ir kognityvinių gebėjimų sritis

TURINIO SRITYS / KOGNITYVINIŲ GEBĖJIMŲ SRITYS	Pilietinės institucijos ir sistemos	Pilietiniai principai	Pilietinis dalyvavimas	Pilietinai vaidmenys ir tapatumas	Iš viso
Žinojimas	9	22	5	6	42 (30 proc.)
Samprotavimas ir taikymas	21	29	PV: 22 KV: 38	7	PV: 79 KV: 95 (70 proc.)
Iš viso	30 (21 proc.)	51 (36 proc.)	PV: 27 KV: 43 (34 proc.)	13 (4 proc.)	PV: 121 KV: 137

PASTABA. *PV – klausimų skaičius, vertinant popieriniais sąsiuviniais, KV – klausimų skaičius, vertinant kompiuteriu; jei nėra atskirai rodomi PV ir KV – klausimų skaičius vienodas.*

2.2 lentelė. Tyrimo ICCS 2022 klausimynų klausimų skaičius pagal emocijų-elgsenos sritis

KLAUSIMYNAS / EMOCIJŲ-ELGSENOS SRITYS	Tarptautinis mokinio klausimynas	Europos modulio klausimynas	Lotynų Amerikos modulio klausimynas
Požiūris į			
pilietiškumo principus	24	24	30
pilietinius klausimus ir institucijas	49	41	7
pilietinius vaidmenis ir tapatumą	13	18	8
Įsitraukimas			
dalyvavimo patirtis	17	–	–
nusiteikimas dalyvauti	8	–	–
tikėtinas dalyvavimas ateityje	26	–	–

Pilietinio ugdymo kontekstai

IEA pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimuose daugiausia dėmesio buvo skiriama mokinio įgyjamoms žinioms, nuostatoms ir polinkiams įsitraukti, kurį lemia ne tik žinios, įgyjamos mokykloje, bet ir sąveika, ryšiai su įvairiomis pilietinėmis bendruomenėmis. Savo supratimą apie tinkamą mokinių kaip piliečių elgseną, jie konstruoja per savo patirtį namuose, mokykloje, vietinėje bendruomenėje, bendraudami su bendraamžiais. Todėl pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas atsižvelgia, kokiame kontekste vykdomas šios srities ugdymas. Kontekstinių kintamųjų įtraukimas į analizę leidžia geriau suprasti duomenis ir paaiškinti jų pasiskirstymą. Pagal kontekstą skiriasi mokinių mąstymo ir veikimo būdai, ir tie skirtumai būdingi tiek visuomenių viduje, tiek tarp visuomenių. Analitiškai išskiriami keturi kontekstai, nevienodi savo apimtimi ir poveikio mastu. Jų įtaka mokiniui yra nepertraukiama. Vienu metu mokinys yra veikiamas visų keturių kontekstų.

1. **Individualus kontekstas** – tai individualios mokinio savybės, demografinės (amžius, lytis) ir kitos asmeninės charakteristikos (pvz., išsilavinimo lūkesčiai). Jos formuoja mokinio požiūrį į pilietiškumo ugdymą.
2. **Namų ir bendraamžių kontekstas** apima veiksnius, susijusius su mokinio namų aplinka ir artimiausia socialine aplinka už mokyklos ribų (pvz., bendraamžių grupė), suteikia duomenų apie artimiausią mokinio socialinę aplinką, galinčią veikti jo žinių, požiūrių ir įsitikinimų apie pilietiškumą formavimąsi. Pavyzdžiui, tiriama, ar diskutuojama apie aktualius socialinius ir politinius klausimus su šeimos nariais arba bendraamžiais.
3. **Mokyklos ir klasės kontekstas** apima veiksnius, susijusius su mokymu ir mokymusi, mokyklos kultūra ir bendra mokyklos aplinka. Matuoja, kaip mokinys vertina bendrą mokyklos kultūrą ir klasės aplinką pilietinio ugdymo požiūriu, mokinio patirtį pilietinio ugdymo, taip pat patyčių srityse.
4. **Platesnės bendruomenės kontekstas** reiškia vietinio, regioninio, nacionalinio ir tarptautinio lygio veiksnius, kurie sudaro sąlygas pilietiškumui ugdyti. Tai yra makro lygio kontekstas, kuriame veikia lokalūs mokyklos ir klasės, namų ir bendraamžių bei individo kontekstai. Pilietinio ugdymo ir pilietiškumo sričiai aktualiausios šio makro konteksto dalys yra nacionalinė švietimo sistema (švietimo struktūra, politika, požiūris į pilietinį ugdymą ir pilietiškumą), taip pat vietos ir mokyklos bendruomenių ryšys (vietos urbanizacijos lygis, lokalūs pilietiškumo ugdymo ištekliai, pilietinę veiklą bendruomenėje skatinančios priemonės, socialinės įtampos bendruomenėje viešinimas ir šių aspektų poveikis mokyklos gyvenimui). Kai kuriose šalyse viršvalstybinis lygis taip pat gali būti svarbus, pavyzdžiui, Europos Sąjungos valstybėse narėse. Be to, atsižvelgiant į padidėjusią naujų

socialinių medijų svarbą, virtualios bendruomenės, susijusios per internetą, taip pat yra laikomos šio konteksto dalimi.

Siekiant teorinio modelio preciziškumo, kontekstuose išskirtas laiko matmuo – praeitis ir dabartis. Praeities įvykiai, istoriškai formavę kontekstus, – tai dabartyje vykstančių procesų **prielaidos**. Prielaidos – tai iš anksto egzistuojantys kintamieji, kurie lemia tai, kaip mokiniai mokosi ir įgyja su pilietiškumu susijusį supratimą ir suvokimą. Šis ryšys yra vienpusis – anksčiau susiformavęs kontekstas lemia dabarties įvykius. Tačiau egzistuoja dinamiškas ir abipusis dabar vykstančių **procesų** ir mokinių kognityvinių bei emocijų-elgsenos rezultatų ryšys (žr. *2.1 paveikslą*). Kitaip tariant, mokinys, kurį formuoja jo asmeninės savybės, šeimos ir bendraamžių, klasės ir mokyklos bei bendra šalies ar regiono situacija, dalyvauja pilietinio ugdymo procese, kurį iš esmės lemia konkrečios sąlygos – tai, kokios ugdymo programos yra kuriamos, kokie tam pasitelkiami ištekliai ir priimami tai įgalinantys politiniai bei valdymo sprendimai, kaip šiais klausimais komunikuojama šeimoje ir per socialines medijas, kiek komunikuojama. Šių veiksnių veikiami mokinio pilietinio ugdymo ir pilietiškumo mokymosi rezultatai savo ruožtu sukuria naujų procesų galimybes, pavyzdžiui, pilietiškai aktyvesni mokiniai daugiau dalyvauja įvairiose pilietinėse veiklose mokykloje ar savo bendruomenėje, ir taip atitinkamai pagerina pilietinio ugdymo rodiklius.

2.1 pav. Su pilietiškumo ir pilietiniu ugdymu susijusių mokymosi rezultatų kūrimo kontekstai

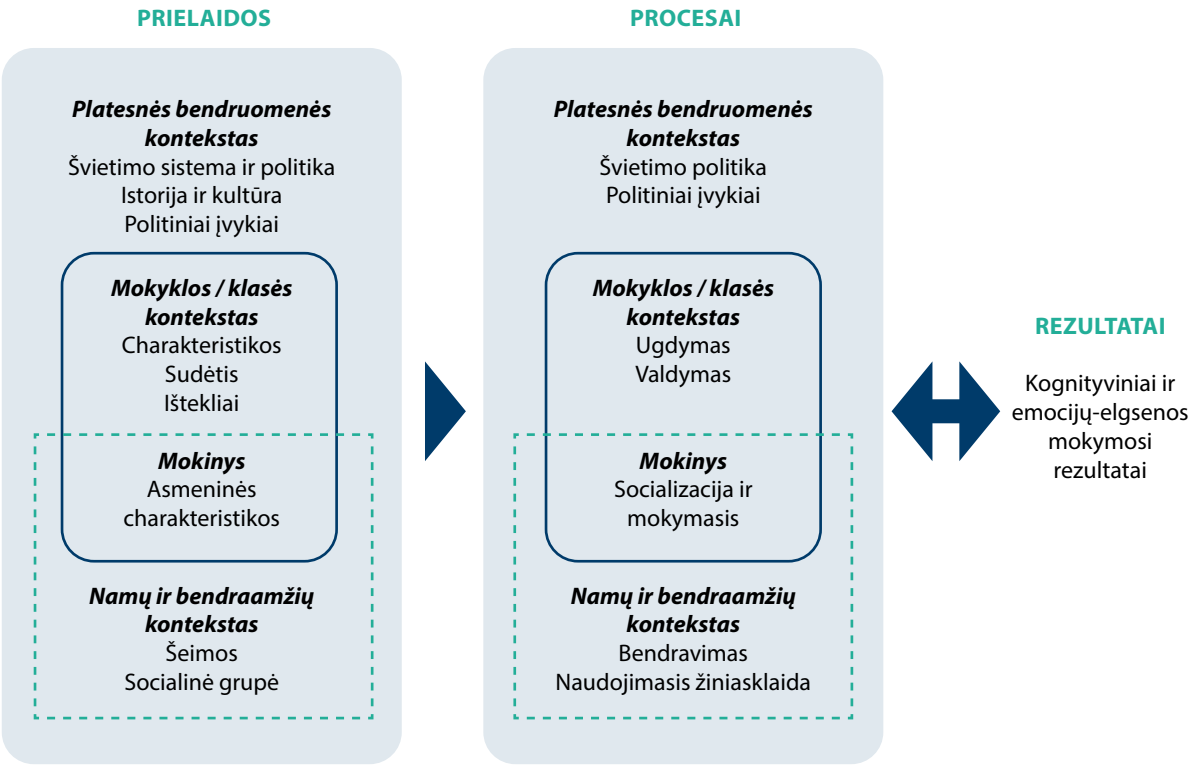

Duomenų rinkimas ir tyrimo instrumentai

Pagrindinio tyrimo duomenų rinkimo etapas Lietuvoje vyko 2022 m. balandžio–birželio mėn. Duomenys buvo renkami, pasitelkiant tikslingai sukurtus instrumentus, kad būtų pasiekti tyrimo tikslai.

- **Pilietinių žinių testas mokiniams (45 min.),** kartu matuojantis ir jų analitinius bei argumentavimo gebėjimus. Iš viso testui buvo parengta 121 užduotis. Šios užduotys buvo tokios pačios ir tikrinant popieriniame sąsiuvinyje, ir kompiuteriu. Taip pat buvo parengtos 3 užduočių grupės (po 5 užduotis), skirtos tik kompiuteriu testuojamiems mokiniams. Užduotys atitiko tyrimo ICCS struktūrą pagal turinio dalies santykį su kognityvine dalimi (žr. *2.2 lentelę*). Popierinius ICCS 2022 testus sudarė 55 proc. naujai sukurtų ir 45 proc. ICCS 2016 cikle panaudotų užduočių klausimų (kompiuterinius – atitinkamai 60 ir 40 proc.). ICCS 2022 testus sudarė 66 nauji klausimai, įtraukti ir į vertinimą popieriniais sąsiuviniais, ir papildomai 15 unikalių testo klausimų, skirtų vertinti kompiuteriu. Teste naudojami uždarojo tipo klausimai, kai reikia pasirinkti vieną teisingą atsakymą (90 proc. visų užduočių), atvirojo tipo klausimai, kai prašoma pateikti trumpą atsakymą. Testavime kompiuteriu pirmą kartą pateiktos dinaminės užduotys, kai mokiniai, atsakydami į klausimus, turėjo nutempti tinkamus atsakymus į jiems skirtas vietas, ir sudėtingesnės užduotys, kai pagal mokinio surinktą informaciją ir pateiktus atsakymus buvo modeliuojamos situacijos tam tikra tema.
- **Regiono modulis (15 min.)** – Europos arba Lotynų Amerikos – buvo skirtas išsiaiškinti tik tam regionui būdingas pilietiškumo tendencijas. Lietuvos mokiniai pildė Europos modulio klausimyną.
- **Mokinio klausimynu (40 min.)** buvo renkama informacija apie kiekvieno mokinio pilietines nuostatas ir mokinio charakteristikas.
- **Mokinio klausimynu (40 min.)** buvo renkama informacija apie kiekvieno mokinio pilietines nuostatas ir mokinio charakteristikas.
- **Mokytojo klausimynu (30 min.)** buvo renkama informacija, kaip mokytojai mato pilietinį ugdymą savo mokykloje, kaip vertina mokyklos valdymą ir kultūrą, taip pat pagrindinė informacija apie mokytojus ir jų dėstomus dalykus.
- **Mokyklos klausimynas (30 min.)** skirtas surinkti aktualią informaciją apie mokyklą, organizacijos kultūrą ir klimatą, pilietiškumo ir pilietinio ugdymo praktinį įgyvendinimą mokykloje.
- **Nacionalinio konteksto klausimynu** buvo renkama informacija apie ugdymo sistemos sandarą, pilietinio ugdymo padėtį nacionalinėse mokymo programose ir naujausius pokyčius pilietinio ugdymo ir pilietiškumo srityje. Juos pildė švietimo sistemos specialistai.

Tyrimo ICCS skalė

Santykinis klausimo sunkumas nustatomas pagal teisingai į šį klausimą atsakiusių mokinių dalį, matuojamą procentais. Kuo mažiau mokinių teisingai atsako į klausimą, tuo jis yra sunkesnis, ir atvirkščiai. Santykinis mokinio gebėjimų lygis nustatomas pagal klausimų, į kuriuos konkretus mokinys atsakė teisingai, dalį (taip pat matuojama procentais). Naudojant bendrą skalę, kurioje santykinis testo klausimų sunkumas siejamas su santykiniu mokinio gebėjimo lygiu, galima nustatyti reikalingų atsakyti į konkretų klausimą gebėjimų apimtį. Kuo mokinio gebėjimų lygis yra aukščiau tam tikro testo klausimo sunkumo lygmens, tuo labiau tikėtina, kad mokinys atsakys į tą klausimą ir kitus panašaus sunkumo ar lengvesnius klausimus. Kuo mokinio gebėjimų lygis žemesnis už tam tikro testo klausimo sunkumo lygmenį, tuo mažiau tikėtina, kad jis gebės sėkmingai atsakyti į tą ir kitus panašaus sunkumo ar sunkesnius klausimus. Šis tikimybinis modelis pavaizduotas *2.2 paveiksle*. Be to, norint gauti daugiau informacijos apie mokinių gebėjimus, kiekvienas testo klausimas yra susietas su jį atitinkančiu pasiekimų lygmeniu. Taip kuriama sistema, leidžianti teikti patikimas išvadas apie rezultatų kaitą. Tai reiškia, kad tokie patys pasiekimų skalės taškai kiekviename tyrimo cikle atitinka iš esmės tokius pačius pilietiškumo ir pilietinio ugdymo gebėjimus.

2.2 pav. Testo klausimų sunkumo ir mokinių gebėjimų lygmens ryšio tikimybinis modelis

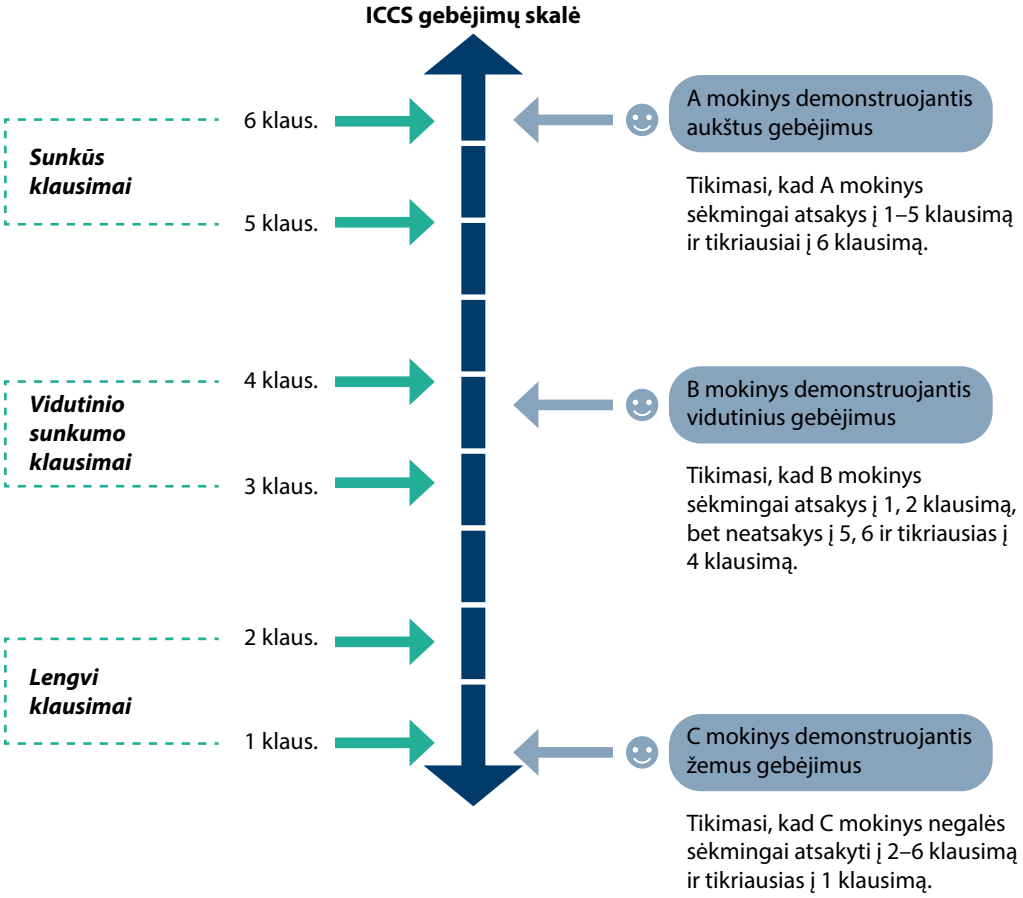

Tyrimo ICCS 2022 pasiekimų lygmenys

Paprastai savo šalies rezultatus esame pratę vertinti pagal jų vidurkį ir vietą rezultatų lentelėje, lyginami su kitų šalių užimamomis pozicijomis bendrame sąraše. Nors vidurkis tam tikrais atvejais yra parankus rodiklis, deja, toks vertinimas ne visada atskleidžia realią situaciją. Vidurkis – tai visų mokinių apibendrinti rezultatai. Jį skaičiuodami suniveliuojame rezultatus ir negalime matyti intervalo tarp žemiausių ir aukščiausių pasiekimų. Tačiau kokia situacija iš tikrųjų – ar šalyje išties yra daug vidutinių gebėjimų mokinių? O gal yra labai didelė dalis itin gabių, bet kartu ir nemaža dalis itin silpnų gebėjimų vaikų, kurie „atsveria“ pirmųjų rezultatus?

Kad būtų galima tai išsiaiškinti, ICCS 2022 tyrimo rezultatai pateikiami suskirsčius juos pagal pasiekimų lygmenis, atspindinčius mokinių gebėjimų skalę nuo pamatinių demokratijos principų atpažinimo (D lygmuo) iki kompleksinių pilietinių žinių ir analitinių gebėjimų (A lygmuo).

Ši skalė yra hierarchinė – aukštesnis pasiekimų lygmuo paprastai atspindi vis sudėtingesnį turinį ir aukštesnius mokinių gebėjimus. Nors samprotavimo ir analitiniai gebėjimai labiau vyrauja viršutinėje skalės dalyje, tai nėra elementarus išdėstymas nuo paprasčiausių turinio žinių skalės apačioje iki sudėtingų turinio žinių bei samprotavimo ir taikymo gebėjimų skalės viršuje. Kiekvieno testo klausimo vertinimas yra pilietiškumo ir pilietinio turinio bei taikomų kognityvinių procesų sąveika. Todėl kognityviniai procesai, susiję su žinojimu, argumentavimu ir taikymu, gali būti vertinami visuose pasiekimų skalės lygmenyse, atsižvelgiant į turinio ir konteksto, kuriuose jis taikomas, sudėtingumą.

Esminiai veiksniai, lemiantys žemiausio ir aukštesnių lygių gebėjimų skirtumus, yra žinių apie demokratijos principus ir demokratines institucijas apimtis bei gebėjimas vartoti abstrakčias sąvokas. *2.3 lentelėje* detaliai aprašyti tarptautiniai pilietiškumo ir pilietinio ugdymo pasiekimų lygmenys, kuriuose atsispindi mokiniams keliami reikalavimai.

2.3 lentelė. Tarptautiniai tyrimo ICCS 2022 pilietiškumo ir pilietinio ugdymo pasiekimų lygmenys

	MOKINIŲ GEBĖJIMAI
A lygmuo (daugiau nei 562 taškai)	Šį lygmenį pasiekę mokiniai demonstruoja integruotas, o ne fragmentiškas žinias ir supratimą apie pilietiškumą ir su pilietiškumu susijusias sąvokas, demonstruoja kritinį mąstymą. Jie geba susieti socialinėse ir politinėse organizacijose vykstančius procesus su jų daroma įtaka bei teisinius ir institucinius kontrolės mechanizmus. Remdamiesi savo išmanymu apie pilietines sistemas ir praktikas, jie formuluoja tikslingas hipotezes apie institucijų vykdomos politikos ir piliečių veiksmų motyvus, naudą ir potencialias pasekmes. Jie pagrindžia, įvertina ir sujungia į visumą tam tikrą situaciją su vykdoma politika ar teisės aktais, remdamiesi juos siejančiais pamatiniais principais. Mokiniai žino pagrindinius tarptautinius ekonominius svertus ir strateginį aktyvaus pilietinio dalyvavimo pobūdį. **A lygmens gebėjimus demonstruojantys mokiniai geba:** • nustatyti tikėtinus strateginius etiško vartojimo programos tikslus; • pasiūlyti mechanizmus, kuriais pasinaudojus, atviros viešos diskusijos ir komunikacija gali būti naudingi visuomenei; • susieti demokratinius procesus su viešose diskusijose kylančių prieštaringų klausimų įtraukimu; •pasiūlyti, kuo kultūrų tarpusavio supratimas būtų naudingas, jeigu paplistų visuomenėje; • pagrįsti teismų ir parlamento galių atskyrimą; • susieti sąžiningo ir lygiateisio valdymo principą su įstatymais, atskleidžiančias politinių partijų finansavimą piniginėmis aukomis; • įvertinti politiką, atsižvelgiant į lygybės ir įtraukties užtikrinimo aspektus; • nurodyti priežastį, kodėl reikia riboti parlamentarų kadencijas; • nustatyti veiksnius, galinčius turėti įtakos rinkėjų aktyvumui laiko atžvilgiu; • nustatyti svarbiausias laisvosios rinkos ekonomikų ir tarptautinių korporacijų savybes.
B lygmuo (479–562 taškai)	Šį lygmenį pasiekę mokiniai demonstruoja integruotas, o ne fragmentiškas žinias ir supratimą apie pilietiškumą ir su pilietiškumu susijusias sąvokas, demonstruoja kritinį mąstymą. Jie geba priimti vertinamuosius spendimus, atsižvelgdami į konkrečių politikos priemonių ir elgsenos privalumus, įvertinant skirtingas perspektyvas, pagrįsti savo požiūrius ar pasiūlymus, remdamiesi savo supratimu apie pilietines ir pilietines sistemas ir praktikas numatyti tikėtinus rezultatus. Šį lygmenį pasiekę mokiniai yra susipažinę su atstovaujamosios demokratijos, kaip politinės sistemos, samprata. Jie supranta, kokiais būdais galima panaudoti institucijas bei teisės aktus, siekiant apsaugoti bei skatinti visuomenės vertybes ir principus. Mokiniai supranta kiekvieno balsavimo teisę turinčio piliečio svarbą atstovaujamojoje demokratijoje; turėdami konkretų politikos ar teisės akto (taip pat ir susijusio su žmogaus teisėmis) pavyzdį, jie geba nurodyti bendruosius principus ir vertybes. Mokiniai supranta, kokią įtaką akyvus pilietiškumas gali daryti ne tik vietos bendruomenei, bet ir už jos ribų, o atskiro pilietiškai aktyvaus asmens vaidmenį išplečia iki platesnės pilietinės bendruomenės ir pasaulinio lygio. **B lygmens gebėjimus demonstruojantys mokiniai geba:** • susieti valstybės institucijų nepriklausomumą, siekiant išlaikyti visuomenės pasitikėjimą jų priimamais sprendimais; • remdamiesi lokaliu kontekstu, apibendrinti globalizacijos ekonomines rizikas besivystančioms šalims; • pripažinti, kad balsuodami rinkimuose informuoti piliečiai geriau geba priimti sprendimus; • nustatyti pareigos balsuoti ir atstovaujamosios demokratijos ryšį; • apibūdinti svarbiausią įstatymų leidžiamosios valdžios (parlamento) vaidmenį; • atpažinti aplinkosaugos ir socialinius motyvus, susijusius su etišku vartojimu; • apibrėžti svarbiausią konstitucijos vaidmenį; • suprasti vyriausybės ir kariuomenės santykius demokratijoje; • atpažintį elgesį, kurį galima būtų sieti su pasaulio piliečio elgesiu; • suprasti pavojus, kai vyriausybė kontroliuoja žiniasklaidą; • nustatyti aplinkos apsaugos ir atskirų žmonių atsakomybės ryšį.

C lygmuo (395–478 taškai)	Šį lygmenį pasiekę mokiniai geba suprasti pagrindinius pilietiškumo principus ir platesnes sąvokas, yra susipažinę su kai kuriomis pagrindinėmis didžiosiomis pilietiškumo idėjomis, atpažįsta socialinio teisingumo problemas jiems pažįstamuose kontekstuose ir parodo, kad supranta pagrindines piliečių ir pilietinių institucijų funkcijas. Šį lygmenį pasiekę mokiniai žino, kad lygybė, socialinė sanglauda ir laisvė – tai bendrieji demokratijos principai. Jie geba susieti šiuos principus su kasdienėmis situacijomis, taip pat demonstruoja žinias apie asmens, kaip aktyvaus piliečio, pamatines idėjas: pripažįsta individo prievolę paklusti įstatymui, susieja individualius veiksmus su tikėtinomis pasekmėmis, o asmenines charakteristikas – su asmens gebėjimu įvykdyti pokyčius visuomenėje. **C lygmens gebėjimus demonstruojantys mokiniai geba:** • susieti spaudos laisvę su visuomenei pateikiamos informacijos tikslumu; • pagrįsti savanoriško balsavimo esmę politinės išraiškos laisvės kontekste; • susieti plastiko pakuočių atliekų mažinimą su tvariu gyvenimu; • nustatyti, kad demokratiškai išrinkti lyderiai turėtų numanyti, kokie jiems įgaliojimus suteikusių žmonių poreikiai; • atpažinti bendrus atsinaujinančios energijos šaltinius; • suprasti, kad Jungtinių Tautų paskelbta Visuotinė žmogaus teisių deklaracija skirta visiems žmonėms; • atpažinti pilietybės *turėjimą*, kaip žmogaus teisę; • apibendrinti interneto, kaip komunikacijos priemonės, vertę, suteikiančią pilietinio dalyvavimo galimybes; • suprasti, kad tvarus vystymasis yra aktualus visam pasauliui; • suprasti, kodėl naudinga būti sąmoningu ir informuotu rinkėju; • suprasti, kad vyriausybės yra atsakingos visiems piliečiams; • suprasti, kad pilietiškumas yra etišką (socialiai atsakingą) vartojimą motyvuojanti prielaida.
D lygmuo (311–394 taškai)	Šį lygmenį pasiekę mokiniai demonstruoja pagrindines žinias susijusias su konkrečiu, aiškiai pateiktu turiniu ir pavyzdžiais, susijusiais su pagrindiniais demokratijos bruožais, geba nustatyti pateiktų paprastų taisyklių ir įstatymų pavyzdžių rezultatus, atpažinti pagrindinių pilietinių institucijų funkcijas ir kitų asmenų teises. Šį lygmenį pasiekę mokiniai atpažįsta pamatinius, konkrečius, aiškius demokratijos elementus. Jie geba identifikuoti nesudėtingų taisyklių ir teisės aktų siektinus rezultatus, atpažįsta akivaizdžias pagrindinių pilietinių institucijų funkcijas ir supranta, kas motyvuoja žmogų dalyvauti veikloje, prisidedančioje prie visuotinės gerovės. **D lygmens gebėjimus demonstruojantys mokiniai geba:** • suprasti, kad pagrindinė kariuomenės funkcija yra krašto apsauga; • susieti teisę į medicinos pagalbą su motyvacija dirbti paramą teikiančioje organizacijoje; • susieti lygybę gauti ugdymą su poreikiu suprasti mokinių su negalia patirtis; • suprasti slapto balsavimo ir rinkėjų pasirinkimo laisvės ryšį; • suprasti, kad savanoriai yra naudingi bendruomenėms; • pripažinti, kad visi žmonės yra lygūs prieš įstatymą.

3 Užduočių pavyzdžiai

Šiame skyriuje pateikiama penkiolika tyrime ICCS 2022 naudotų užduočių. Devynios iš jų buvo naudojamos ir vertinime popieriniais sąsiuviniais, ir vertinime kompiuteriu, likusios šešios – vieno iš trijų kompiuteriu pateikto užduočių komplekto užduotys.

Jos puikiai iliustruoja užduočių sunkumo diapazoną, nuo paprastesnių iki sudėtingesnių, reikalaujančių pasitelkti įgytas žinias ir gebėti jas integruoti, įvertinti bei samprotauti. Užduočių parametrų lentelės rodo, kurioms pilietinio ugdymo turinio ir kognityvinių gebėjimų sritims priskirta atitinkama užduotis, kurį pasiekimų lygmenį ji atitinka ir koks yra teisingas atsakymas. Teisingas atsakymas pavyzdžiuose pažymėtas žvaigždute. Kai kuriose užduotyse reikėjo įrašyti atsakymą, kuris turi būti vertinamas, naudojantis pateikiama vertinimo instrukcija. Užduočių rezultatų lentelėse pateikiami duomenys rodo, kaip dalyvavusių šalių mokiniams sekėsi atsakyti į konkretų klausimą. Šie duomenys leidžia kiekvienos užduoties rezultatus palyginti tarp šalių ir su ICCS 2022 vidurkiu.

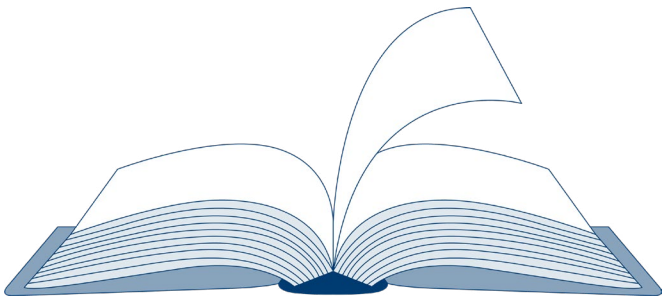

Užduotis Nr. 1 ir Nr. 2

Šios užduotys teste pateiktos kartu – viena po kitos ir joms abiem pateikiama bendra užduoties informacija pradžioje.

Ši lentelė yra pakabinta Volandijos nacionaliniame parke.

„Žaliųjų miškų“ nacionalinis parkas
Lankytojai privalo laikytis šių taisyklių:
- nešiukšlinti,
- nekurti laužo,
- nešerti laukinių gyvūnų,
- stovyklauti tik tam skirtose vietose.

Nesilaikantiesiems šių taisyklių skiriamos griežtos nuobaudos.

Nr. 1
Kodėl nacionaliniame parke galioja elgesio taisyklės?
1. Norima apsaugoti nacionalinį parką ir užtikrinti žmonių saugumą. *
2. Norima atgrasyti žmones nuo lankymosi nacionaliniame parke.
3. Norima iš baudų surinkti lėšų nacionaliniam parkui.
4. Norima įspėti žmones apie nacionaliniame parke tykančius pavojus.

Užduoties parametrai	
Turinio sritis	1. Pilietinės institucijos ir principai
Kognityvinių gebėjimų sritis	1. Žinojimas
Pasiekimų lygmuo (taškų sk. skalėje)	Žemiau D (294)
Užduoties aprašas	Atpažinti elgesio taisyklių parke tikslą.

Šalys	Teisingų atsakymų dalis (proc.)
Taivanas	97 (0,7)
Kroatija	96 (0,9)
Slovėnija	95 (0,9)
Estija	94 (1,3)
Italija	94 (1,0)
Lenkija	94 (0,8)
Malta	93 (1,7)
Švedija	93 (1,2)
LIETUVA	93 (1,0)
Norvegija (9)	92 (0,7)
Nyderlandai	90 (1,5)
Slovakija	90 (1,4)
Prancūzija	90 (1,2)
Ispanija	90 (1,2)
Latvija	88 (1,4)
Kolumbija	87 (1,1)
Kipras	86 (1,4)
Serbija	85 (1,5)
Rumunija	84 (3,1)
Bulgarija	84 (1,7)
ICCS 2022 vidurkis	**91 (0,3)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų	
Brazilija	86 (1,2)
Danija	94 (0,8)
Vokietijos teritorija	
Š. Reinas-Vestfalija (Vokietija)	88 (1,3)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų	
Šlėzvigas-Holšteinas (Vokietija)	88 (2,2)

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

Giedrė sako: „Aš nenoriu lankytis nacionaliniame parke. Jame galioja per daug elgesio taisyklių.“
Kristina atsako: „Šios taisyklės yra pagrįstos. Aš džiaugiuosi galėdama jų laikytis.“

Nr. 2
Kuris teiginys geriausiai paaiškina, kodėl Kristina džiaugiasi galėdama laikytis šių taisyklių?

1. Kristina mano, kad taisyklių pagrįstumu niekada nereikia abejoti.
2. Kristina supranta, kad taisyklės naudingos visiems.*
3. Kristina bijo bausmės už taisyklių nesilaikymą.
4. Kristina nesupranta, kad taisyklės riboja jos veiklą parke.

Užduoties parametrai	
Turinio sritis	4. Pilietiniai vaidmenys ir tapatumai
Kognityvinių gebėjimų sritis	1. Žinojimas
Pasiekimų lygmuo (taškų sk. skalėje)	D (349)
Užduoties aprašas	Atpažįsta, kad taisyklės sukurtos, kad būtų naudingos visiems žmonėms.

Šalys	Teisingų atsakymų dalis (proc.)
Kroatija	94 (0,9)
Lenkija	93 (0,8)
Švedija	92 (1,1)
Slovėnija	91 (1,0)
Malta	90 (1,8)
Taivanas	90 (1,1)
Estija	89 (1,4)
Kolumbija	89 (1,3)
Norvegija (9)	89 (1,0)
Kipras	88 (1,3)
Rumunija	85 (1,9)
Serbija	85 (1,4)
Slovakija	84 (1,6)
Ispanija	82 (1,6)
Prancūzija	82 (1,5)
Bulgarija	81 (2,0)
LIETUVA	81 (1,6)
Latvija	78 (1,8)
Italija	75 (1,9)
Nyderlandai	74 (1,8)
ICCS 2022 vidurkis	**86 (0,3)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų	
Brazilija	82 (1,2)
Danija	89 (1,2)
Vokietijos teritorija	
Š. Reinas-Vestfalija (Vokietija)	89 (1,4)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų	
Šlėzvigas-Holšteinas (Vokietija)	88 (2,2)

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

Užduotis Nr. 3

Tomas kaltinamas padaręs sunkų nusikaltimą. Tomo tėvas yra aukšto rango politikas. Kai policija sužino, kad Tomo tėvas yra aukšto rango politikas, panaikina kaltinimus Tomui ir jį paleidžia.

Kodėl policijos veiksmai nedemokratiški?

1. Demokratinėje šalyje žmonės laikomi nekaltais, kol kaltumas neįrodytas.
2. Demokratinėje šalyje policija neturi teisės ką nors kaltinti padarius nusikaltimą.
3. Demokratinėje šalyje visi piliečiai turi teisę į teisinį atstovavimą.
4. Demokratinėje šalyje įstatymai turi būti vienodai taikomi visiems. *

Užduoties parametrai	
Turinio sritis	2. Pilietiškumo principai
Kognityvinių gebėjimų sritis	1. Žinojimas
Pasiekimų lygmuo (taškų sk. skalėje)	C (457)
Užduoties aprašas	Atpažįsta lygiateisiškumo prieš įstatymą principą.

Šalys	Teisingų atsakymų dalis (proc.)
Taivanas	80 (1,7)
Italija	80 (1,7)
Lenkija	79 (1,2)
Slovėnija	78 (1,6)
Prancūzija	75 (1,7)
Švedija	73 (2,1)
Norvegija (9)	72 (1,3)
Kroatija	70 (2,0)
Slovakija	69 (2,4)
Rumunija	68 (3,7)
LIETUVA	68 (2,1)
Malta	68 (2,0)
Ispanija	68 (1,8)
Estija	65 (2,2)
Kipras	65 (2,1)
Bulgarija	64 (2,1)
Kolumbija	64 (2,0)
Serbija	62 (1,9)
Nyderlandai	60 (1,9)
Latvija	54 (2,1)
ICCS 2022 vidurkis	**68 (0,5)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų	
Brazilija	54 (1,4)
Danija	62 (2,1)
Vokietijos teritorija	
Š. Reinas-Vestfalija (Vokietija)	72 (1,8)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų	
Šlėzvigas-Holšteinas (Vokietija)	73 (3,1)

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

Užduotis Nr. 4

Dėl kokios labiausiai tikėtinos priežasties žmonės demokratinėje valstybėje prisijungtų prie politinės partijos?

1. Norėdami padėti policijai įgyvendinti įstatymus.
2. Norėdami nuspręsti, kokias bausmes skirti žmonėms, pripažintiems kaltais dėl padarytų nusikaltimų.
3. Norėdami nuspręsti, kaip išdėstyti balsavimo kabinas per nacionalinius rinkimus.
4. Norėdami užsiimti veikla, kuri darytų įtaką valstybės politikai. *

Užduoties parametrai	
Turinio sritis	1. Pilietinės institucijos ir sistemos
Kognityvinių gebėjimų sritis	2. Samprotavimas ir taikymas
Pasiekimų lygmuo (taškų sk. skalėje)	C (461)
Užduoties aprašas	Atpažįsta esminę politinių partijų paskirtį.

Šalys	Teisingų atsakymų dalis (proc.)
Lenkija	89 (1,1)
Taivanas	86 (1,3)
Slovėnija	83 (1,4)
Kroatija	81 (1,6)
Estija	76 (2,2)
Švedija	76 (1,8)
Norvegija (9)	76 (1,5)
Bulgarija	72 (2,0)
LIETUVA	70 (2,2)
Serbija	70 (1,7)
Slovakija	67 (2,2)
Nyderlandai	66 (2,1)
Kipras	61 (2,2)
Prancūzija	60 (1,9)
Malta	59 (2,6)
Italija	59 (2,0)
Ispanija	58 (2,0)
Rumunija	56 (4,1)
Latvija	54 (2,1)
Kolumbija	49 (2,0)
ICCS 2022 vidurkis	**69 (0,5)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų	
Brazilija	49 (1,7)
Danija	80 (1,4)
Vokietijos teritorija	
Š. Reinas-Vestfalija (Vokietija)	75 (1,6)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų	
Šlėzvigas-Holšteinas (Vokietija)	77 (3,1)

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

Užduotis Nr. 5

Melagingos naujienos – terminas, vartojamas apibūdinti klaidingą ar klaidinančią informaciją, kuri sąmoningai pateikiama kaip naujiena.

Ką žmogus gali padaryti, norėdamas nustatyti, ar naujienų straipsnyje pateikta informacija yra tikra, ar melaginga?

1. Patikrinti, ar ta pati informacija pateikiama daugelyje skirtingų šaltinių, ar ne.*
2. Patikrinti, ar valdžia sutinka su informacija, ar ne.
3. Patikrinti, ar jo draugai tiki naujienų straipsniu, ar ne.
4. Patikrinti, ar informacija yra skelbiama populiarioje socialinėje žiniasklaidoje, ar ne.

Užduoties parametrai	
Turinio sritis	3. Pilietinis dalyvavimas
Kognityvinių gebėjimų sritis	2. Žinojimas
Pasiekimų lygmuo (taškų sk. skalėje)	C (442)
Užduoties aprašas	Pateikia sprendimą kaip nustatyti ar naujienos yra melagingos.

Šalys	Teisingų atsakymų dalis (proc.)
Švedija	92 (1,1)
Norvegija (9)	89 (1,0)
Nyderlandai	84 (1,6)
Slovėnija	83 (1,5)
Kroatija	81 (1,6)
Italija	80 (2,3)
Estija	80 (1,8)
Taivanas	79 (1,4)
Slovakija	77 (2,0)
Lenkija	76 (1,4)
Ispanija	74 (1,7)
Malta	72 (1,8)
Kolumbija	71 (2,2)
Bulgarija	66 (2,3)
Serbija	63 (1,7)
Rumunija	62 (3,0)
Kipras	60 (2,0)
LIETUVA	58 (1,5)
Prancūzija	–
Latvija	–
ICCS 2022 vidurkis	**75 (0,4)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų	
Brazilija	66 (1,8)
Danija	83 (1,3)
Vokietijos teritorija	
Š. Reinas-Vestfalija (Vokietija)	69 (2,2)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų	
Šlėzvigas-Holšteinas (Vokietija)	2,8)

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

Užduotis Nr. 6, Nr. 7, Nr. 8

Rūta gyvena turtingoje šalyje ir nori būti etiška vartotoja. Tai reiškia, kad ji gerai apgalvoja, ką perka, atsižvelgdama į tai, kaip gaminys buvo pagamintas, iš kur jis atvežtas ir koks yra jos pirkinių poveikis aplinkai.

Nr. 6
Kuris iš šių veiksmų rodo, kad Rūta yra etiška vartotoja?
1. Ji perka tik laisvai laikomų vištų kiaušinius. *
2. Ji perka tik pigiausius drabužius.
3. Ji perka tik nedidelių įmonių gaminius.
4. Ji perka tas prekes, apie kurias atsiliepimai internete yra geri.

Užduoties Nr. 6 parametrai	
Turinio sritis	3. Pilietinis dalyvavimas
Kognityvinių gebėjimų sritis	1. Žinojimas
Pasiekimų lygmuo (taškų sk. skalėje)	B (561)
Užduoties aprašas	Atpažįsta etiško vartojimo pavyzdį.

Nr. 7
Rūta apsilanko svetainėje, kurioje pateikiama informacija etiškiems vartotojams. Kokią informaciją ji greičiausiai ras šioje svetainėje?
1. Kiek kainuoja prekių pristatymas.
2. Kokiomis darbo sąlygomis dirba prekes gaminantys darbuotojai. *
3. Kiek prekės yra populiarios tarptautinėje rinkoje.
4. Kuriose šalyse prekės yra lengvai prieinamos.

Užduoties Nr. 7 parametrai	
Turinio sritis	3. Pilietinis dalyvavimas
Kognityvinių gebėjimų sritis	1. Žinojimas
Pasiekimų lygmuo (taškų sk. skalėje)	B (548)
Užduoties aprašas	Atpažįsta, kad darbuotojų darbo sąlygos siejamos su etišku vartojimu.

Šalys	Teisingų atsakymų dalis (proc.) Nr. 6	Teisingų atsakymų dalis (proc.) Nr. 7	Teisingų atsakymų dalis (proc.) Nr. 8
Bulgarija	40 (1,9)	51 (2,0)	34 (2,1)
Taivanas	62 (1,8)	39 (1,8)	55 (1,9)
Kolumbija	24 (1,5)	49 (1,7)	40 (1,9)
Kroatija	56 (2,0)	45 (1,9)	42 (2,4)
Kipras	41 (2,1)	44 (1,9)	34 (2,0)
Estija	48 (2,5)	54 (2,5)	56 (2,4)
Prancūzija	46 (2,2)	55 (1,9)	54 (1,9)
Italija	56 (2,4)	50 (3,4)	61 (3,0)
Latvija	30 (1,9)	51 (1,9)	50 (2,0)
LIETUVA	46 (2,2)	58 (2,0)	60 (2,4)
Malta	33 (2,3)	53 (2,5)	55 (2,6)
Nyderlandai	58 (1,9)	65 (2,3)	72 (1,9)
Norvegija (9)	54 (1,8)	70 (1,5)	82 (1,3)
Lenkija	60 (1,7)	63 (1,8)	49 (1,7)
Rumunija	51 (4,3)	46 (2,9)	43 (1,8)
Serbija	47 (2,3)	29 (1,8)	38 (1,7)
Slovakija	46 (2,0)	49 (2,0)	40 (1,8)
Slovėnija	47 (2,0)	46 (1,6)	47 (1,8)
Ispanija	48 (1,9)	51 (2,0)	44 (1,7)
Švedija	69 (1,9)	73 (1,8)	84 (1,6)
ICCS 2022 vidurkis	**48 (0,5)**	**52 (0,5)**	**52 (0,5)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų			
Brazilija	19 (1,5)	41 (1,8)	42 (2,0)
Danija	71 (1,7)	74 (1,3)	81 (1,6)
Vokietijos teritorija			
Š. Reinas-Vestfalija (Vokietija)	73 (2,1)	75 (1,6)	72 (2,0)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų			
Šlėzvigas-Holšteinas (Vokietija)	77 (2,5)	75 (2,8)	75 (2,6)

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

Nr. 8
Rūta nusprendžia pirkti tik tas prekes, kurios gaminamos netoli jos gyvenamosios vietos. Kodėl taip nuspręsdama Rūta tampa etiška vartotoja?
1. Prekės, kurias Rūta įsigyja, vežamos nedideliais atstumais.*
2. Prekės yra geresnės kokybės nei prekės, pagamintos kitur.
3. Jei turi nusiskundimų, Rūtai nesunku susisiekti su gamintojais.
4. Tikėtina, kad Rūta gali įtikinti draugus pirkti tas pačias prekes.

Užduoties Nr. 8 parametrai	
Turinio sritis	2. Pilietiškumo principai
Kognityvinių gebėjimų sritis	1. Samprotavimas ir taikymas
Pasiekimų lygmuo (taškų sk. skalėje)	B (547)
Užduoties aprašas	Susieja sumažintą pristatymo atstumą / išteklius su etišku vartojimu.

Užduotis Nr. 9

Melagingos naujienos – terminas, vartojamas apibūdinti klaidingą ar klaidinančią informaciją, kuri sąmoningai pateikiama kaip naujiena.

Kaip melagingos naujienos gali pakenkti demokratijai? Nurodykite **du būdus**.

1. _____

_____

2. _____

_____

Vertinimo instrukcija

2 taškai. Nurodo **du skirtingoms** kategorijoms priskiriamus būdus:

1. Jos pakenkia bendrai tiesos sampratai.
2. Jos skatina nepagrįstą socialinę reakciją į problemas.
3. Jos gali būti panaudojamos iškreipti ar manipuliuoti normaliais demokratiniais procesais.
4. Jos gali būti panaudotos, siekiant išvengti politinės atsakomybės ir teisingumo už veiksmus.
5. Jos mažina visuomenės pasitikėjimą pilietinėmis institucijomis / ekspertais / politine sistema / pagrindine žiniasklaida.
6. Jos gali lemti blogų politinių / teisėkūros sprendimų priėmimą.

1 taškas. Nurodo vieną arba du tai pačiai kategorijai priskiriamus būdus.

Užduoties parametrai	
Turinio sritis	1. Pilietinės institucijos ir sistemos
Kognityvinių gebėjimų sritis	2. Samprotavimas ir taikymas
Pasiekimų lygmuo (taškų sk. skalėje)	B (488), jei skirtas 1 taškas
	A (690) jei skirti 2 taškai
Užduoties aprašas	Numato, kaip melagingos naujienos gali pakenkti demokratijai.

Šalys	Teisingų atsakymų dalis (proc.)	
	1 arba 2 taškai	2 taškai
Taivanas	86 (1,1)	45 (1,6)
Nyderlandai	83 (1,4)	32 (1,7)
Švedija	82 (1,6)	26 (1,9)
Estija	81 (2,1)	37 (2,6)
Rumunija	73 (2,3)	27 (2,8)
Lenkija	72 (1,5)	25 (1,5)
Ispanija	70 (2,2)	26 (1,9)
Kroatija	70 (1,8)	19 (1,5)
Malta	68 (2,7)	20 (1,8)
Slovėnija	67 (1,8)	14 (1,4)
Norvegija (9)	67 (1,7)	17 (1,1)
Slovakija	66 (2,0)	19 (1,7)
Italija	62 (2,5)	12 (1,7)
LIETUVA	62 (2,0)	20 (1,7)
Kipras	61 (1,8)	9 (1,1)
Latvija	60 (2,2)	19 (1,7)
Kolumbija	56 (2,3)	13 (1,2)
Serbija	55 (2,5)	14 (1,4)
Prancūzija	45 (2,0)	10 (1,2)
Bulgarija	42 (2,1)	12 (1,4)
ICCS 2022 vidurkis	**66 (0,5)**	**21 (0,4)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų		
Brazilija	64 (1,6)	27 (2,2)
Danija	77 (1,6)	29 (1,7)
Vokietijos teritorija		
Š. Reinas-Vestfalija (Vokietija)	77 (1,7)	25 (2,0)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų		
Šlėzvigas-Holšteinas (Vokietija)	80 (3,0)	29 (3,1)

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

Užduotis Nr. 10–15 „Balsavimo programėlė“ Skirtos tik testuojamiesiems kompiuteriu

Atsiradus galimybei mokinius testuoti, naudojant kompiuterius, ICCS 2022 išplėtė testo turinį ir įtraukė užduotis, kurių negalima panaudoti, mokinius testuojant popieriniais sąsiuviniais. Buvo trys tokių užduočių komplektai. Nuo kitų užduočių jos skyrėsi tuo, kad kiekviename iš komplektų buvo viena dinamiška interaktyvi užduotis, kiekvienas komplektas užduočių buvo skirtas tam tikrai temai analizuoti, o visos jį sudarančios užduotys buvo susijusios tarpusavyje. Užduotys buvo logiškai nuosekliai išdėstytos, aiškiai nurodant užduočių komplekto pradžią ir pabaigą. Užduotys buvo skirtingo sudėtingumo. Kiekvienos užduoties pradžioje ir pabaigoje pateikiama kontekstinė informacija ir žinutė, aiškiai nurodanti, kad mokinys pradeda arba baigia atlikti būtent šių užduočių komplektą, tuo šie užduočių komplektai skyrėsi nuo kitų testo užduočių. Savo šalies mokinius kompiuteriu testuoti pasirinko 18 šalių, tarp jų ir Lietuva.

Užduočių komplektas „Balsavimo programėlė“ sudarytas iš 5 užduočių. Pradžioje pateikiama kontekstinė informacija.

3.1 pav. Užduočių komplekto „Balsavimo programėlės“ pradžia

Sporto klubo balsavimo programėlė
Toliau pateiktos 5 užduotys apie balsavimo programėlės nustatymą.
Sporto klubas panaudos programėlę siekdamas nuspręsti, kaip valdyti klubą.

Mokiniai supažindinami su tema ir jos kontekstu, raginami pamąstyti apie narių balsavimo sprendimų skirtumus lyginant juos su komiteto priimamais sprendimais.

3.2 pav. Užduotis Nr. 10

Sporto klubas nutarė, kad sprendimus, susijusius su klubo veikla, priims kitaip.

Nutarta, kad vietoj to, jog visus sprendimus priimtų komitetas, leisti visiems nariams tiesiogiai balsuoti už pasiūlymus naudojantis telefono programėle.

Kodėl narių balsavimas dėl pasiūlymų yra demokratiškesnis sprendimų priėmimo būdas nei pasitikėjimas komitetu?

- ◯ Visi nariai bus patenkinti sprendimais.
- ◯ Naudotis telefono programėle saugu.
- ◯ Į sprendimų priėmimą gali būti įtraukti visi nariai.*
- ◯ Mažiau risikos, kad atskiri asmenys kišis priimant sprendimus.

Teisingas atsakymas į šią užduotį atitiko C pasiekimų lygmenį. Vidutiniškai ICCS 2022 šalyse į klausimą teisingai atsakė 66 proc. mokinių, Lietuvoje – 58 proc.

Užduotyje Nr. 11 mokinių prašoma nutempti elementus į jiems tinkamas vietas: programėlės funkcijas nutempti į jas atitinkantį demokratinės vertybės skyrelį. Mokiniai, visas tris funkcijas nutempę į teisingas vietas, gavo 1 tašką. Teisingas atsakymas atitiko A pasiekimų lygmenį. Vidutiniškai 11 proc. ICCS 2022 mokinių teisingai atliko šią užduotį, Lietuvoje – 20 proc.

3.3 pav. Užduotis Nr. 11

Programėlė turi tris funkcijas, palaikančias narių balsavimo procesą.
Kokią demokratinę vertybę atspindi kiekviena programėlės funkcija?
Kiekvieną programėlės funkciją prie ją atitinkančios demokratinės vertybės.
Viena semokratinė vertybė liks be ją atitinkančios programėlės funkcijos.

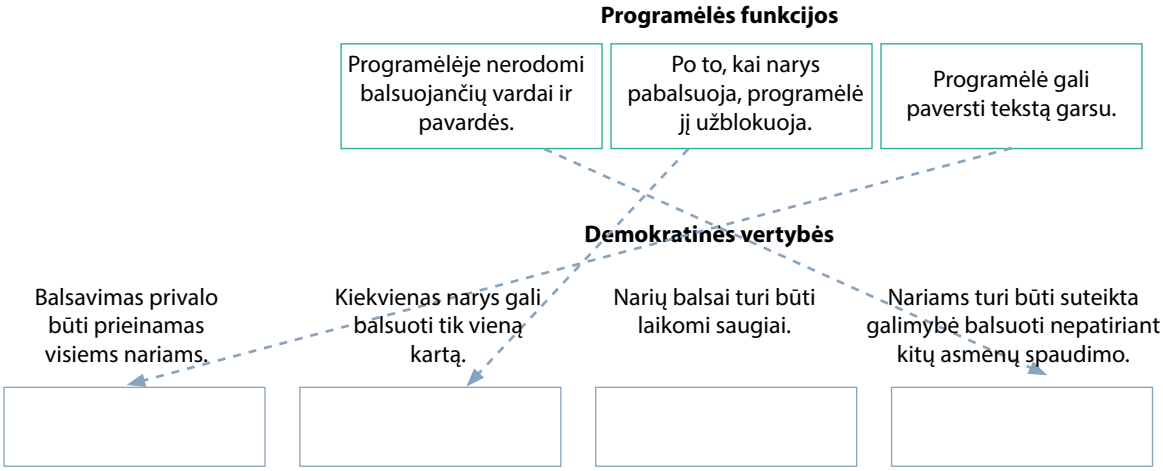

Užduotyje Nr. 12 mokiniai supažindinami su interaktyvia užduotimi. Prašoma parinkti tris balsavimo programėlės nustatymus, siekiant gauti sąžiningiausią balsavimo rezultatą. Du taškai skiriami mokiniams, teisingai nustačiusiems visas tris taisykles (B lygmuo), vienas – nustačiusiems dvi iš trijų taisyklių (D lygmuo).

3.4 pav. Užduotis Nr. 12

Intaraktyvi užduotis
Netrukus atliksite interaktyvią užduotį.
Jums reikės parinkti programėlės nustatymus, skirtus klubo narių balsavimui.
Nustatę programėlę, gausite ataskaitą, kaip Jūsų parinkti nustatymai paveikė balsavimą.

Klubas ruošiasi pirmajam balsavimui ir nori gauti sąžiningus rezultatus.
Pasiūlymas:
Šiais metais nepanaudotas lėšas turėtume skirti naujai įrangai įsigyti.
Klube yra 80 narių.
Tam, kad nustatytumėte programėlę, turite pagalvoti, kaip atsakysite į toliau pateiktus klausimus.
1. Ar programėlė turėtų patvirtinti balsuojančio nario tapatybę?
2. Kiekvieno nario balsavimas turi būti slaptas ar ne?
3. Kiek laiko turi vykti balsavimas?
Kad nustatytumėte programėlę, kiekvienoje kategorijoje pasirinkite po vieną variantą.
Spustelėkite **>**, kad pateiktumėte pasirinktus programėlės nustatymus.
Spustelėję **>** negalėsite grįžti atgal ir pakeisti savo atsakymo.

Balsavimo taisyklių nustatymai programėlėje

1. Balsuojančiojo tapatybės patvirtinimas
- ◯ Prieš balsuojant nariai turi įvesti savo mobiliojo telefono numerį (patvirtinimą SMS kodu).
- ◯ Nariai gali balsuoti nepatvirtindami savo tapatybės.

2. Balsuojančiojo privatumas
- ◯ Balsuojantieji gali matyti, kaip balsavo kiti.
- ◯ Balsavimas slaptas.

3. Balsavimo trukmė – kiek laiko programėlė priima balsus
- ◯ Vieną dieną – nuo 6.00 iki 6.30 val.
- ◯ Vieną dieną – nuo 6.00 iki 18.00 val.

Vidutiniškai 85 proc. ICCS 2022 mokinių teisingai nustatė bent dvi taisykles iš trijų, **Lietuvoje** – 89 proc. Vidutiniškai 52 proc. ICCS 2022 mokinių teisingai nustatė visas tris taisykles, **Lietuvoje** – 49 proc.

Pagal ankstesnėje užduotyje pasirinktas taisykles suformuojama balsavimo rezultatų ataskaita. Mokinių užduotyje Nr. 13 prašoma apsvarstyti du programėles nustatymus, pasirinkti svarbiausią ir paaiškinti, kodėl jis svarbesnis, užtikrinant sąžiningą balsavimą.

3.5 pav. Užduotis Nr. 13

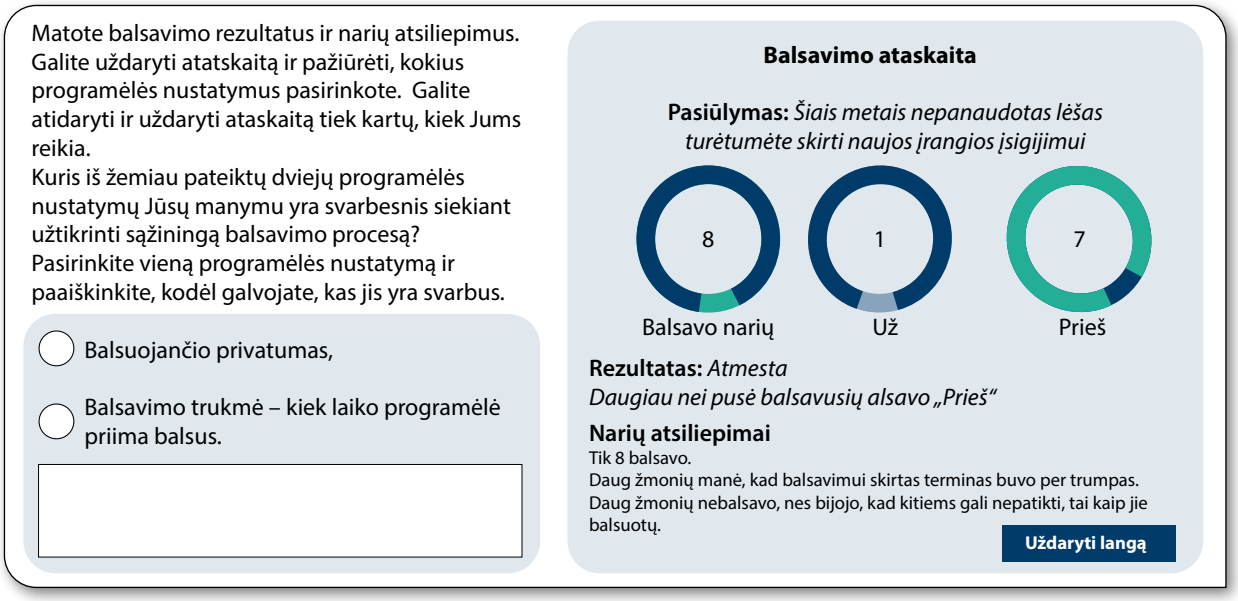

Šioje užduotyje nėra teisingų atsakymų. Mokinių atsakymai buvo vertinami pagal tai, kokį variantą jie pasirinko ir kaip pagrindžia aktualumą. Mokiniai, pasirinkę „balsuojančio privatumą“, gavo 1 tašką, jei nurodė balsavimo slaptumo principą (balsuojantieji gali jaustis negalinčiais balsuoti sąžiningai, jeigu jų balsas būtų žinomas kitiems) arba teisę į privatumą. Mokiniai, pasirinkę „balsavimo trukmę“, gavo 1 tašką, jei nurodė balsavimo trukmės poveikį tikėtinam rinkėjų dalyvavimui (trumpesnė trukmė greičiausiai lems, kad balsuos mažiau žmonių) arba poveikį žmonių mąstymui apie balsavimą (trumpa balsavimo trukmė gali paveikti taip, kad žmonės net negalvos eiti balsuoti).

Teisingas atsakymas atitiko B pasiekimų lygmenį. Vidutiniškai 55 proc. ICCS 2022 mokinių teisingai atliko šią užduotį, **Lietuvoje** – 43 proc.

14 ir 15 užduotyse mokiniai prašomi pateikti vieną argumentą, skirtą pagrįsti, kitą – prieštaraujantį siūlymui skaičiuoti balsus. Pateikiant suporuotas užduotis, skirtas pagrįsti prieštaringas pozicijas, tyrimas gali surinkti duomenis apie mokinių argumentuoto mąstymo įgūdžius.

3.6 pav. Užduotys Nr. 14 ir Nr. 15

Po balsavimo klubas peržiūrėjo balsavimo taisykles.
Kai kurie žmonės eigė, kad balsai turėtų būti skaičiuojami **tik tuo atveju** jei balsavo mažiausiai 50 narių iš 80.

Pateikite vieną argumentą **pagrindžiantį** taisyklę, kad balsai turėtų būti skaičiuojami **tik tuo atveju**, jei balsavo mažiausiai 50 narių iš 80.

Pateikite vieną argumentą **prieštaraujantį** taisyklei, kad balsai turėtų būti skaičiuojami **tik tuo atveju**, jei balsavo mažiausiai 50 narių iš 80.

Teisingas atsakymas atitiko A pasiekimų lygmenį.

Vidutiniškai ICCS 2022 šalyse 41 proc. mokinių teisingai atsakė į pirmą klausimą, 29 proc. – į antrą, **Lietuvoje** atitinkamai – 34 ir 31 proc. mokinių.

Kad gautų tašką už užduotį Nr. 14, mokiniai turėjo nurodyti argumentus, patenkančius į vieną iš šių kategorijų:

- taikant taisyklę, padidėja tikimybė, kad balsavimas bus reprezentatyvus;
- taisyklės taikymas skatina pasitikėjimą balsavimo procesu.

Vidutiniškai visose šalyse 41 proc. mokinių teisingai atsakė į šį klausimą, **Lietuvoje** tašką gavo 34 proc. mokinių). Teisingas atsakymas atitiko A pasiekimų lygmenį ICCS pilietinių žinių skalėje.

Kad gautų tašką už užduotį Nr. 15 (ne daugiau kaip vieną balą), mokiniai turėjo nurodyti argumentus, patenkančius į vieną iš šių kategorijų:

- kyla rizika, kad rezultatai bus nereprezentatyvūs;
- praktiškai gali būti per sunku surinkti 50 žmonių balsus;
- žmonės gali jausti nepagrįstą / nesąžiningą spaudimą balsuoti.

Vidutiniškai visose šalyse 29 proc. mokinių teisingai atsakė į šį klausimą, **Lietuvoje** tašką gavo 31 proc. mokinių. Teisingas atsakymas atitiko A pasiekimų lygmenį ICCS pilietinių žinių skalėje.

Atlikus užduotis, mokiniams pateiktas informacinis ekranas, informuojantis, kad užduotys, skirtos šiai temai, baigtos.

3.7 pav. užduočių komplekto „Balsavimo programėlės“ pabaiga

Sporto klubo balsavimo programėlė
Jūs atlikote 5 užduotis apie sporto klubo balsavimo programėlę.

Užduočių komplekto „Balsavimo charakteristikos“ parametrai pateikti *3.1 lentelėje*.

3.1 lentelė. „Balsavimo programėlės“ užduočių komplekto 10–15 užduočių parametrai.

Skalės lygmuo	Užduoties Nr.	Taškų skaičius skalėje	Taškų skaičius/ maksimalus taškų skaičius	ICCS 2022 vidurkis (18 šalių) *	Mažiausia teisingų atsakymų dalis (proc.)	Didžiausia teisingų atsakymų dalis (proc.)	Užduoties aprašas	Turinio sritis	Kognityvinių gebėjimų sritis
A	11	784	1/1	11 (0,3)	2 (0,5)	30 (1,6)	Pasiūlo programėlės funkcijas, padedančias klubo balsavime įgyvendinti demokratines vertybes.	3. Pilietinis dalyvavimas	2. Samprotavimas ir taikymas
A	15	663	1/1	29 (0,5)	11 (1,3)	69 (1,8)	Pateikia argumentą, prieštaraujantį reikalavimui balsavime dalyvauti kvorumui.	3. Pilietinis dalyvavimas	2. Samprotavimas ir taikymas
A	14	604	1/1	41 (0,5)	22 (1,8)	80 (1,4)	Pateikia argumentą, palaikantį reikalavimą balsavime dalyvauti kvorumui.	3. Pilietinis dalyvavimas	2. Samprotavimas ir taikymas
B	12	537	2/2	52 (0,5)	43 (1,9)	69 (1,6)	Teisingai pasirenka visas tris programėlės funkcijas, reikalingas sąžiningam balsavimui.	3. Pilietinis dalyvavimas	2. Samprotavimas ir taikymas
B	13	531	1/1	55 (0,5)	37 (1,6)	78 (1,6)	Teisingai susieja balsuojančiojo privatumą ar balsavimo trukmę su balsavimo proceso sąžiningumu.	3. Pilietinis dalyvavimas	2. Samprotavimas ir taikymas
C	10	478	1/1	55 (0,5)	48 (2,1)	82 (1,4)	Palygina tiesioginės ir atstovaujamosios demokratijos prieigas, taikomas žinomame kontekste.	3. Pilietinis dalyvavimas	2. Samprotavimas ir taikymas
D	12	391	1/2	85 (0,4)	73 (1,9)	95 (0,7)	Teisingai pasirenka dvi iš trijų programėlės funkcijas, reikalingas sąžiningam balsavimui.	3. Pilietinis dalyvavimas	2. Samprotavimas ir taikymas

* Tos šalys, kuriose testavimas vyko kompiuteriais.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

Ryšys tarp testo klausimų ir pasiekimų lygmens

Jei mokinys pasiekia tam tikro ICCS pilietinių žinių skalės lygio lygį, vadinasi, jis teisingai atsakė bent į pusę to lygio užduočių. Todėl galima daryti prielaidą, kad bet kokio lygio pasiekimų aprašymas yra pritaikomas mokiniui, kurio gebėjimai atitinka tą lygmenį, neatsižvelgiant į tai, kurioje to lygmens vietoje yra mokinio gebėjimai. Pilietinių žinių skalėje pripažįstamas santykinis klausimų sudėtingumas ir turinys bei pažinimo procesai, kuriuos jie turi atspindėti. Užduotys, kuriomis vertinamas mokinių gebėjimas pagrįsti ir taikyti savo žinias, nebūtinai yra sunkesnės už užduotis, kuriomis tiesiogiai vertinamos žinios. Užduočių sudėtingumą lemia dviejų veiksnių derinys: (i) kaip mokinys yra susipažinęs su toje užduotyje pateikiamomis sąvokomis ir (ii) kognityvinio proceso, kurį mokinys turi atlikti, norėdamas teisingai atlikti užduotį, tipas. Palyginti paprastas sudėtingo turinio apdorojimas gali būti panašus į įgūdžius, reikalingus apdoroti žinomą turinį (*3.8 pav.*).

3.8 pav. Ryšys tarp testo klausimų sunkumo ir pasiekimų lygmenų

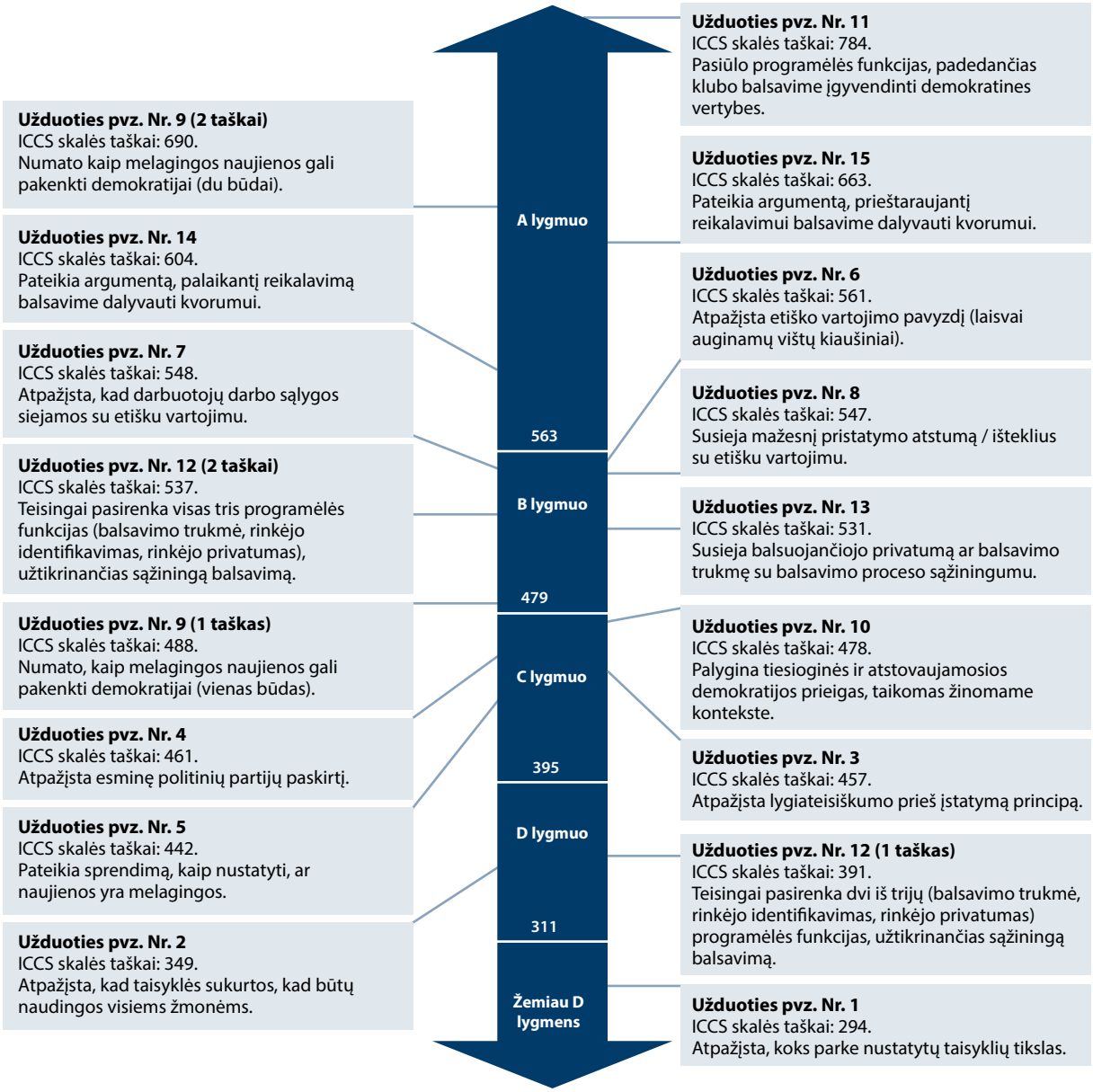

4 Švietimo sistemos ir nacionaliniai kontekstai

Pilietinis ugdymas, kitaip nei tikslieji mokslai, kiekvienoje šalyje gali būti kitoks. Tai priklauso nuo daugialypio istorinio, politinio, etninio, religinio šalies konteksto. Istorinė atmintis ir šiuolaikinės praktikos lemia pilietinio ugdymo kiekvienoje šalyje unikalumą ir tik jai būdingus ypatumus. Todėl gali susiklostyti tokia situacija, kad, pavyzdžiui, Prancūzijos mokiniai gerai žinos, kas yra Europos ombudsmenas ir kokios jo funkcijos, o, pavyzdžiui, Pietų Afrikos Respublikos mokiniai nieko nebus apie tai girdėję, nors puikiai išmanys su rasine diskriminacija susijusius dalykus. Tokie skirtumai gali atsirasti, kai mokyklos įvairiose šalyse sutelkia dėmesį į skirtingus pilietinio ugdymo aspektus. Todėl, siekiant surinkti kuo daugiau informacijos apie mokyklose įgyvendinamas pilietinio ugdymo programas, jų turinį, formas ir metodus, tyrime dalyvavo ir mokytojai bei mokyklų direktoriai. Šiame skyriuje apžvelgiami tyrime ICCS 2022 dalyvavusių šalių pilietinio ugdymo kontekstai. Svarbiausias klausimas – kaip pilietiškumo ir pilietinis ugdymas įgyvendinamas šalyse dalyvėse. Pristatoma, kokie pagrindiniai pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslai dalyvaujančiose šalyse, kokias ugdymo programas šalys renkasi, siekdamos įgyvendinti pilietiškumo ir pilietinį ugdymą, kokie pastebėti pokyčiai, lyginant 2009, 2016 ir 2022 m. ciklus, kaip šalys švietimo sistemos, švietimo dalyviai prisiima pilietiškumo ugdytojų vaidmenį.

Duomenų šaltiniai

Nacionalinių kontekstų duomenims surinkti naudojami keli šaltiniai, taip pat mokytojų ir mokyklų vadovų klausimynų duomenys. Be to, duomenys surinkti iš kiekvienos dalyvaujančios šalies švietimo sistemos ir iš išorinių šaltinių. Nuo 2009 m. buvo įtraukta internetinė nacionalinio konteksto apklausa, skirta surinkti kontekstinius duomenis iš tyrimą vykdančių nacionalinių tyrimų centrų ir kiekvienos šalies ekspertų, turinčių patirties pilietiškumo ir pilietinio ugdymo srityje. Apklausoje buvo pateikti klausimai apie svarbiausius pilietiškumo ir pilietinio ugdymo procesus ir praeitį: a) švietimo sistemą apskritai; b) švietimo politiką ir pilietinį bei pilietiškumo ugdymą; c) požiūrius į pilietiškumo ir pilietinį ugdymą; d) pilietiškumo ir pilietinio ugdymą 8 klasės bendrosiose programose; e) mokytojų pasirengimą; f) vertinimo politiką ir kokybės užtikrinimas šioje ugdymo srityje; g) dabartines diskusijas ir reformas.

ICCS 2022 ciklo nacionalinio konteksto apklausos pagrindą sudarė ICCS 2016 ciklo apklausa. Nors didžioji dauguma turinio liko tokia pati kaip ir 2016 m. cikle, 2022 m. buvo įtraukta naujų klausimų, susijusių su pasikeitusiu aktualiu kontekstu – COVID-19 pandemija, karu Ukrainoje 2022 m. pradžioje.

Pateikti 37 klausimai šiomis temomis: švietimo sistema (fonas, švietimo sistemos struktūra, COVID-19 sutrikimai); pilietiškumo ir pilietinio ugdymo programa (ugdymo politika, susijusi su pilietiškumo ir pilietiniu ugdymu mokykloje, pilietiškumo ir pilietiniu ugdymu ir pilietiškumu aštuntoje

klasėje, dabartinės reformos ir diskusijos); mokytojai ir mokytojų rengimas (mokytojų rengimas apskritai, mokytojų švietimas ir kvalifikacijos tobulinimas pilietiniam ugdymui ir pilietiškumui); vertinimai ir kokybės užtikrinimas ir 2022 m. karas Ukrainoje.

Mokyklų valdymo ir sprendimų priėmimo autonomijos lygis

Savarankiškumas ir nepriklausomybė, priimant sprendimus mokyklos valdymo srityje, buvo matuojami šiais indikatoriais: laisvė valdyti mokyklą, laisvė skirstyti mokyklos biudžeto lėšas, priimti mokytojus į darbą, planuoti pilietinio ugdymo turinį, taikyti ugdymo metodus mokymui, galimybės kelti kvalifikaciją pilietinio ugdymo temomis, vertinti mokinių mokymosi pasiekimus, paskirstyti mokinius į klases. Švietimo sistemų ir nacionalinių kontekstų apžvalgą atlikę IEA tyrėjai, naudodamiesi duomenimis iš paskelbtų nacionalinių šaltinių, taip pat remdamiesi nacionalinių centrų pateikta informacija, priėjo prie išvados, kad šalys savarankiškumu tarpusavyje labai skiriasi. Dauguma šalių yra gana savarankiškos, vertinat mokyklos valdymą (bendras mokyklos biudžeto valdymas, strateginių tikslų nustatymas, ugdymo plano įgyvendinimas). Tik Brazilija ir Prancūzija šiuo aspektu turėjo mažai savarankiškumo arba visiškai jo neturėjo. Šiek tiek mažesnis savarankiškumo lygis buvo pastebėtas, skirstant mokyklos biudžetą mokyklos viduje. Visišką laisvę šiuo aspektu turėjo 4 šalys – Kroatija, Estija, Nyderlandai ir Serbija, 14 šalių, tarp jų ir **Lietuva**, turėjo šiek tiek laisvės ir 6 visiškai neturėjo laisvės arba turėjo jos labai mažai. Visišką laisvę pasirikti ir priimti mokytojus į darbą turėjo 10 šalių, iš dalies turėjo laisvės – 8 šalys, 3 šalys laisvės priimant šiuos sprendimus savarankiškai turėjo labai mažai arba visiškai neturėjo.

Mažiau savarankiškumo planuoti pilietiškumo ir pilietinio ugdymo turinį turi Brazilijos, Prancūzijos, Rumunijos, Slovėnijos mokyklos. Nacionalinių kontekstų analizė atskleidė, kad visose šalyse mokyklos turi bent šiek tiek laisvės, renkantis, kokius ugdymo metodus pilietiniame ugdyme taikyti, 14 šalių teigė turinčios visišką laisvę. Galimybė mokytojams dalyvauti kvalifikacijos kėlimo kursuose, susijusiuose su pilietiniu ugdymu, daugelyje šalių buvo mokyklos atsakomybė, tik dviejų šalių mokyklos – Rumunijos ir Slovakijos – šiuo aspektu neturėjo savarankiškumo. Mažiau savarankiškumo vertinti mokinių mokymosi pasiekimus turėjo Malta, Rumunija, Švedija, 13 šalių šiuo aspektu buvo visiškai savarankiškos. Daugumos šalių mokyklos turi bent kažkiek savarankiškumo, skirstant mokinius į klases, tik 3 šalyse mokyklos šio savarankiškumo neturi – tai Kipras, Norvegija ir Rumunija.

Mokyklų savarankiškumas, planuojant pilietiškumo ir pilietinį ugdymą

Remiantis tyrimo ICCS 2022 mokyklų ir mokytojų klausimynų duomenimis, buvo nustatyta, kad daugumoje šalių dalyvių mokyklos turi pakankamai galimybių savarankiškai priimti sprendimus tiek planuojant pilietiškumo ir pilietinį ugdymą, tiek taikant įvairias šios srities ugdymo formas. Daugumoje šalių mokyklos yra gana savarankiškos, planuodamos su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu susijusias veiklas: pasirinkdamos vadovėlius ir kitą mokymo medžiagą; pasirinkdamos mokymosi pasiekimų vertinimo procedūras ir įrankius; planuodamos ugdymo turinį; pasirinkdamos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programas; organizuodamos popamokines veiklas; bendradarbiaudamos su kitomis organizacijomis ir institucijomis (pvz., universitetais, vietos valdžios institucijomis, asociacijomis, fondais); dalyvaudamos nacionaliniuose ir tarptautiniuose projektuose bei partnerystėse su kitomis mokyklomis (žr. *4.1 lentelę*).

Pilietiškumo ir pilietinio ugdymo formos

Remiantis nacionalinio lygmens specialistų pateiktais duomenimis (žr. *4.2 lentelę*), matyti, kad 13 šalių – Taivane, Kroatijoje, Danijoje, Estijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Rumunijo-

je, Serbijoje, Slovakijoje, Slovėnijoje ir abiejose Vokietijos teritorijose – aštuntose klasėse (devintose Norvegijoje) pilietiškumas ir pilietinis ugdymas šio dalyko mokytojų yra dėstomas kaip atskiras ugdymo turinio dalykas. Likusiose šalyse (tarp jų ir **Lietuvoje**) atskiro pilietiškumui ir pilietiniam ugdymui skirto mokomojo dalyko aštuntų klasių mokiniams nėra. Daugumoje šalių, išskyrus keturias – Maltą, Lenkiją, Rumuniją, Serbiją – pilietiškumo ir pilietinis ugdymas yra integruotas į visus mokyklose dėstomus dalykus. Visose šalyse, išskyrus Italiją ir Serbiją, už pilietiškumo ir pilietinį ugdymą yra atsakingi humanitarinių ir (ar) socialinių mokslų (pvz., istorijos, geografijos, teisės ar ekonomikos) mokytojai. 8 šalyse (Brazilijoje, Taivane, Kroatijoje, Estijoje, Latvijoje, **Lietuvoje**, Rumunijoje ir Vokietijoje) pilietiškumas ir pilietinis ugdymas taip pat gali būti ir popamokinės veiklos dalis.

4.3 lentelėje pateikti duomenys parengti, remiantis mokyklų direktorių atsakymais. Tarptautiniu mastu didžiausia dalis (74 proc.) tyrime dalyvavusių visų šalių mokinių mokėsi mokyklose, kuriose pilietiškumo ir pilietinio ugdymo dalyką dėstė humanitarinių ir (ar) socialinių mokslų (pvz., istorijos, geografijos, teisės ar ekonomikos) mokytojai (**Lietuvoje** – 59 proc.). 43 proc. visų dalyvavusių mokinių pilietiškumo ir pilietinio ugdymo buvo mokomi kaip atskiro dalyko, o Slovakijoje ir Lenkijoje – net 100 proc. O štai 56 proc. mokinių lankė mokyklas, kuriose pilietiškumas ir pilietinis ugdymas buvo integruotas į kitus mokomuosius dalykus (**Lietuvoje** – 79 proc.). Mažiausia visų tyrime dalyvavusių mokinių dalis (21 proc.) mokėsi mokyklose, kuriose pilietiškumas ir pilietinis ugdymas gali būti ir popamokinės veiklos dalis (Latvijoje – 81 proc., **Lietuvoje** – 64 proc., o Prancūzijoje 2 proc.).

Pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslai

Tyrime dalyvavusių mokyklų direktorių buvo prašoma nurodyti tris svarbiausius iš trylikos toliau išvardytų pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslų:

a) perteikti žinias apie socialines, politines ir pilietines institucijas;
b) išmokyti gerbti ir tausoti aplinką;
c) suteikti daugiau žinių apie vietos ir pasaulinių problemų ryšį;
d) išugdyti mokinių gebėjimą ir kompetencijas spręsti konfliktus;
e) supažindinti su piliečių teisėmis ir pareigomis;
f) skatinti mokinius dalyvauti vietos bendruomenės veikloje;
g) ugdyti mokinių kritinį ir savarankišką mąstymą;
h) skatinti mokinių priklausymo pasaulio bendruomenei jausmą;
i) skatinti mokinius kurti veiksmingas strategijas, padedančias mažinti rasizmo apraiškas;
j) rengti mokinius būsimai politinei veiklai;
k) išmokyti apginti savo požiūrį;
l) skatinti mokinius dalyvauti mokyklos gyvenime;
m) skatinti mokinius užsiimti veiklomis, kurios siekia teisingesnio ir taikesnio pasaulio.

Nagrinėjant duomenis, visi išvardyti pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslai yra suskirstyti į tris pagrindines konceptualias sritis:

- žinios ir gebėjimai (a, c, d, e ir g);
- atsakomybės jausmas (b, h, i ir k);
- aktyvus dalyvavimas (f, j, l ir m).

Remiantis nacionalinio lygmens specialistų pateiktais duomenimis, galima pastebėti, kad dauguma pilietinio ugdymo ir pilietiškumo ugdymo tikslų būdingi visoms tyrime dalyvavusioms šalims. Didesnių skirtumų tarptautiniu mastu ir tarp šalių galima pastebėti, nagrinėjant mokyklų direktorių, kurie nurodė po tris jų mokyklose svarbiausius tikslus, pateiktus duomenis (žr. *4.4 lentelę*).

4.4 lentelėje pateikiami duomenys apie tyrime dalyvavusių mokinių pasiskirstymą procentais pagal jų mokyklų direktorių nurodytus svarbiausius pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslus. Duomenys lentelėje pateikiami pagal 13 kategorijų.

Tarptautiniu mastu svarbiausi pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslai buvo susiję su pilietinėmis ir politinėmis žiniomis ir gebėjimais. Procentai rodo, kokia dalis mokinių šalyje mokosi mokyklose, kuriose vieną ar kitą pilietinio ugdymo tikslą nurodė mokyklos direktoriai. Didžiausia – 58 proc. – mokinių grupė mokėsi mokyklose, kurių direktoriai kaip svarbiausią pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslą nurodė mokinių kritinio ir savarankiško mąstymo ugdymą (daugiausia Švedijoje – 78 proc., 75 proc. Taivane ir Norvegijoje, mažiausiai – 36 proc. – Kolumbijoje, **Lietuvoje** – 64 proc.) , 46 proc. – supažindinimą su piliečių teisėmis ir pareigomis (daugiausia Prancūzijoje – 73 proc., Kolumbijoje 62 proc., mažiausiai Nyderlanduose – 13 proc. **Lietuvoje** – 29 proc.). Daugiau negu trečdalis – 36 proc. – mokinių mokėsi mokyklose, kurių direktoriai kaip svarbiausią pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslą nurodė išmokymą gerbti ir tausoti aplinką; tarp šalių šis procentas buvo nuo 19 proc. Norvegijoje iki 58 proc. **Lietuvoje**.

Tarptautiniu mastu vidutiniškai 34 proc. mokinių mokėsi mokyklose, kurių direktorių nuomone, labai svarbu yra išugdyti mokinių gebėjimą ir kompetencijas spręsti konfliktus. Daugiausia reikšmės šiam tikslui direktoriai teikia Ispanijos, Kolumbijos, Serbijos, mokyklose (jose mokėsi atitinkamai 67 proc., 66 proc., 58 proc. mokinių), mažiausia reikšmės – Švedijoje – 10 proc.; **Lietuvoje** – 46 proc. mokinių.

Mažiausiai reikšmingas tikslas – rengti mokinius būsimai politinei veiklai – vidutiniškai 2 proc. mokinių tarptautiniu mastu mokėsi mokyklose, kurių direktoriai tarp trijų svarbiausių pasirinko šį tikslą, **Lietuvoje** – 1 proc. mokinių mokėsi tokiose mokyklose, o Latvijoje – 15 proc. Vidutiniškai 3 proc. mokinių tarptautiniu mastu mokėsi mokyklose, kurių direktoriai kaip vieną svarbiausių tikslų nurodė skatinimą mokinius kurti veiksmingas strategijas, padedančias mažinti rasizmo apraiškas, **Lietuvoje** nebuvo mokinių, besimokančių mokyklose, kurių direktoriai pasirinko šį tikslą, Kipre – 15 proc. mokinių, o Švedijoje 11 proc.

Į tuos pačius klausimus apie svarbiausius pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslus atsakė ir tyrime dalyvaujančių mokinių visų dalykų mokytojai. *4.5 lentelėje* pateikiami duomenys apie tyrime dalyvavusių mokytojų atsakymų pasiskirstymą pagal jų nurodytus svarbiausius pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslus. Svarbiausias tikslas mokytojams pasirodė ugdyti mokinių kritinį ir savarankišką mąstymą, tarptautiniu mastu šį tikslą nurodę 55 proc. mokytojų, Taivane 67 proc., Norvegijoje 65 proc., Rumunijoje 40 proc., o **Lietuvoje** – 56 proc. Antras svarbiausias pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslas, pasak mokytojų, – išmokyti gerbti ir tausoti aplinką – 46 proc. mokytojų vidutiniškai tarptautiniu mastu, 57 proc. Maltoje, 29 proc. Norvegijoje, **Lietuvoje** – 56 proc. Trečias svarbiausias tikslas, anot mokytojų, – išugdyti mokinių gebėjimą ir kompetencijas spręsti konfliktus – 42proc. mokytojų vidutiniškai tarptautiniu mastu, 59 proc. Ispanijoje, 25 proc. Maltoje, **Lietuvoje** – 45 proc. Mažiausiai svarbus mokytojams pasirodė mokinių rengimas būsimai politinei veiklai (2 proc. vidutiniškai tarptautiniu mastu, 1 proc. mokytojų **Lietuvoje**) ir skatinti mokinius kurti veiksmingas strategijas, padedančias mažinti rasizmo apraiškas (5 proc. mokytojų vidutiniškai tarptautiniu mastu, **Lietuvoje** – 2 proc.).

Įdomu (plg. *4.4* ir *4.5 lenteles*), kad tiek mokyklos vadovų, tiek mokytojų apklausa atskleidė, kad svarbiausias pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslas – ugdyti mokinių kritinį ir savarankišką mąstymą. **Lietuvoje** daugiau negu pusė tyrime dalyvavusių mokinių (64 proc.) mokėsi mokyklose, kurių direktoriai šį tikslą nurodė kaip vieną iš svarbiausių. Kaip skvarbiausią šį tikslą nurodė ir 56 proc. **Lietuvos** mokytojų. Mažiausiai tiek mokyklų vadovų, tiek mokytojų buvo paminėti tikslai, skati-

nantys aktyvų dalyvavimą – skatinti mokinius kurti veiksmingas strategijas, padedančias mažinti rasizmo apraiškas ir rengti mokinius būsimai politinei veiklai.

Mokytojų rengimas, kvalifikacijos tobulinimas ir pasirengimas mokyti

Tyrime dalyvaujančių šalių buvo paprašyta nurodyti, ar pilietiškumo ir pilietinis ugdymas aštuntų klasių mokiniams yra skirtingų dalykų mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo programų dalis (žr. *4.6 lentelę*).

4.6 lentelėje pateikiami duomenys suskirstyti į dvi skiltis: pirmojoje pateikiama informacija apie pilietiškumą ir pilietinį ugdymą kaip apie privalomą mokytojų rengimo programų dalį, antrojoje skiltyje – kaip apie siūlomą mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programų dalį. Duomenys abiejose lentelės skiltyse pateikiami pagal šias kategorijas: *pilietiškumo ir pilietinio ugdymo mokytojai; kalbų mokytojai; socialinių ir humanitarinių dalykų mokytojai; matematikos mokytojai; gamtos mokslų mokytojai; tikybos ar etikos mokytojai, kitų dalykų mokytojai.*

Tyrimo duomenys atskleidė, kad 8 dalyvaujančiose šalyse pilietiškumas ir pilietinis ugdymas yra privaloma pilietiškumo ir pilietinio ugdymo mokytojų rengimo programų dalis; 13 šalių – privaloma kalbų mokytojų rengimo programų dalis; 22 šalyse – privaloma socialinių ir humanitarinių dalykų mokytojų rengimo programų dalis; matematikos mokytojams privaloma 9 šalyse; gamtos mokslų – 11 šalių; tikybos ar etikos ir kitų dalykų – 13 šalių. **Lietuvoje** privaloma visų dalykų mokytojams, kadangi pilietiškumo ir pilietinis ugdymas integruotas į visus aštuntų klasių ugdymo dalykus.

Tyrimas taip pat parodė, kad 10 dalyvaujančių šalių pilietiškumas ir pilietinis ugdymas yra siūloma pilietiškumo ir pilietinio ugdymo mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programų dalis; 6 šalyse – kalbų mokytojų, 16 šalių – socialinių ar humanitarinių dalykų mokytojų, 5 šalyse – matematikos mokytojų ir gamtos mokslų mokytojų, 7 šalyse tikybos ar etikos mokytojų, taip pat kitų dalykų mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programų dalis. 20 šalių – dalykų, susijusių su pilietiškumo ir pilietiniu ugdymu, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programų dalis. **Lietuvoje** kvalifikacijos tobulinimo programos pilietiškumo ir pilietinio ugdymo temomis siūlomos visų dalykų mokytojams.

4.7 lentelėje pateikiami duomenys apie mokytojų pasiskirstymą procentais pagal mokytojų rengimo programų ir kvalifikacijos tobulinimo kursų, kuriuose jie yra dalyvavę, turinį, siejamą su pilietiškumo ir pilietinio ugdymo temomis.

Tyrime dalyvavusių mokytojų, atsakingų už pilietiškumo ir pilietinį ugdymą savo mokyklose, buvo prašoma nurodyti, kokiuose mokytojų rengimui ar kvalifikacijos tobulinimui skirtuose mokymuose jie yra dalyvavę šiomis su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu susijusiomis temomis:

a) žmogaus teisės;
b) balsavimas ir rinkimai;
c) pasaulio bendruomenė ir tarptautinės organizacijos;
d) aplinka, aplinkosauga ir aplinkos tvarumas;
e) emigracija ir imigracija;
f) lygios vyrų ir moterų galimybės;
g) piliečių teisės ir pareigos;
h) konstitucija ir politinės sistemos;
i) atsakingas naudojimasis internetu (pvz., privatumas, šaltinių patikimumas, socialinės interneto svetainės);

j) kritinis ir nepriklausomas mąstymas;
k) konfliktų sprendimas;
l) pasaulinės problemos (tokios kaip skurdas pasaulyje, tarptautiniai konfliktai, vaikų darbas, socialinis teisingumas);
m) įvairovė ir įtrauktis;
n) Europos Sąjunga.

Tarptautiniu mastu didžiausia dalis (daugiau kaip 60 proc.) mokytojų dalyvavo mokymuose šiomis temomis: atsakingas naudojimasis internetu – 66 proc. (**Lietuvoje** – 75 proc.); konfliktų sprendimas – 65 proc. (**Lietuvoje** – 86 proc.); įvairovė ir įtrauktis – 59 proc. (**Lietuvoje** – 52 proc.); kritinis ir nepriklausomas mąstymas – 57 proc. (**Lietuvoje** – 79 proc.); žmogaus teisės – 54 proc. (**Lietuvoje** – 59 proc.); piliečių teisės ir pareigos – 53 proc. (**Lietuvoje** – 62 proc.); aplinka, aplinkosauga ir aplinkos tvarumas – 51 proc. (**Lietuvoje** – 53 proc.); mažiausia dalis (mažiau kaip 50 proc.) mokytojų dalyvavo mokymuose šiomis temomis: pasaulinės problemos – 48 proc. (**Lietuvoje** 54 proc.); lygios vyrų ir moterų galimybės – 45 proc. (**Lietuvoje** – 42 proc.); konstitucija ir politinės sistemos – 44 proc. (**Lietuvoje** – 44 proc.); pasaulio bendruomenė ir tarptautinės organizacijos – 41 proc. (**Lietuvoje** – 50 proc.); Europos Sąjunga – 44 proc. (**Lietuvoje** – 54 proc.); emigracija ir imigracija – 38 proc. (**Lietuvoje** – 47 proc.); balsavimas ir rinkimai – 37 proc. (**Lietuvoje** – 36 proc.).

Pažymėtina, kad mokymuose, skirtuose Europos Sąjungos temai, Taivano ir Kolumbijos mokytojai visai nedalyvavo.

Nagrinėjant **Lietuvos** duomenis, galima pastebėti, kad didžiausia dalis mokytojų dalyvavo konfliktų sprendimo, kritinio ir nepriklausomo mąstymo temoms skirtuose mokymuose ir atsakingo naudojimosi internetu (atitinkamai 86 proc., 75 proc. ir 75 proc.), tačiau mokymuose, skirtuose balsavimo ir rinkimų bei lygių vyrų ir moterų galimybių temoms, dalyvavo mažiausia dalis (atitinkamai 36 proc. ir 42 proc.).

Tyrime dalyvavusių mokytojų, atsakingų už pilietiškumo ir pilietinį ugdymą savo mokyklose, buvo prašoma nurodyti, kiek jie jaučiasi pasirengę mokyti šių temų. Duomenys pateikiami *4.8 lentelėje.*

Tarptautiniu mastu vidutiniškai 70 proc. ir daugiau mokytojų jaučiasi labai gerai arba iš dalies pasirengę mokyti visų išvardytų temų. Didžiausia dalis jaučiasi pasirengę mokinius mokyti apie kritinį ir nepriklausomą mąstymą – 91 proc. (**Lietuvoje** – 88 proc.); piliečių teises ir pareigas – 90 proc. (**Lietuvoje** – 90 proc.); žmogaus teises – 89 proc. (**Lietuvoje** – 81 proc.); lygios vyrų ir moterų galimybės ir atsakingas naudojimasis internetu – 87 proc. (**Lietuvoje** 78 proc. ir 85 proc.); konfliktų sprendimas – 86 proc. (**Lietuvoje** – 91 proc.); pasaulinės problemos – 85 proc. (**Lietuvoje** – 83 proc.); aplinka, aplinkosauga ir aplinkos tvarumas – 84 proc. (**Lietuvoje** – 80 proc.); įvairovė ir įtrauktis – 82 proc. (**Lietuvoje** – 71 proc.); balsavimas ir rinkimai – 79 proc. (**Lietuvoje** – 76 proc.); emigracija ir imigracija – 73 proc. (**Lietuvoje**– 84 proc.); Europos Sąjunga – 74 proc. (**Lietuvoje** – 81 proc.) konstitucija ir politinės sistemos – 72 proc. (**Lietuvoje** – 68 proc.); pasaulio bendruomenė ir tarptautinės organizacijos – 70 proc. (**Lietuvoje** – 73 proc.).

Nagrinėjant **Lietuvos** duomenis, galima pastebėti, kad didžiausia dalis mokytojų yra pasiruošę mokyti konfliktų sprendimo, piliečių teisių ir pareigų bei kritinio ir nepriklausomo mąstymo temų (atitinkamai 91 proc., 90 proc. ir 88 proc.), mažiausiai – apie konstituciją ir politines sistemas, įvairovę ir įtrauktį, piliečių teisių ir apie pasaulio bendruomenę ir tarptautines organizacijas (atitinkamai 68 proc., 71 proc. ir 73 proc.).

4.1 lentelė. Mokyklų savarankiškumas, planuojant pilietiškumo ir pilietinį ugdymą

*Lentelė parengta, remiantis **mokyklų direktorių** atsakymais.*

A Renkantis vadovėlius ar kitą mokomąją medžiagą
B Renkantis ir nustatant mokinių pažangumo vertinimo procedūras ir priemones
C Planuojant ugdymo programas
D Nustatant mokytojų kvalifikacijos kėlimo mokykloje programų turinį
E Organizuojant popamokinę veiklą
F Sudarant bendradarbiavimo sutartis su organizacijomis ir institucijomis
G Dalyvaujant nacionaliniuose ir tarptautiniuose mokyklų bendradarbiavimo projektuose

Šalys	Mokinių procentinė dalis mokyklose, kurių direktoriai nurodė, kad mokykla turi visiškai ar pakankamai daug autonomijos priimti sprendimus nurodytais klausimais						
	A	B	C	D	E	F	G
Bulgarija	97 (1,6) △	98 (1,1) ▲	87 (3,1) △	93 (2,2) ▲	100 (0,0) △	97 (1,3) △	90 (2,0) △
Taivanas	100 (0,0) ▲	98 (1,2) ▲	97 (1,8) ▲	95 (2,1) ▲	96 (1,4)	88 (2,7)	79 (3,2)
Kolumbija	86 (3,1)	96 (1,8) △	97 (1,3) ▲	84 (3,4)	93 (2,0)	83 (3,8)	76 (4,3)
Kroatija	93 (2,2) △	93 (2,3) △	94 (1,9) ▲	91 (2,4) △	96 (1,7)	96 (1,7) △	95 (2,1) △
Kipras	27 (0,2) ▲	42 (0,3) ▲	26 (0,2) ▲	71 (0,3) ▲	82 (0,2) ▲	67 (0,2) ▲	79 (0,2) ▲
Estija	97 (2,1) △	90 (3,3)	76 (5,7)	92 (3,2) △	100 (0,0) △	94 (2,4) △	98 (1,5) △
Prancūzija	96 (1,9) △	92 (2,6)	54 (4,8) ▲	42 (5,0) ▲	87 (3,3) △	75 (4,2) ▲	80 (4,1) ▲
Italija	99 (0,7) ▲	99 (0,9) ▲	97 (1,3) ▲	97 (1,3) ▲	97 (1,3) △	93 (2,5) △	92 (2,5) △
Latvija	92 (2,3)	89 (2,7)	68 (4,1) ▲	85 (3,0)	99 (0,7) △	92 (2,1) △	91 (2,1) △
LIETUVA	91 (2,6)	90 (2,7)	80 (3,9)	94 (1,9) ▲	97 (1,5)	96 (1,3) △	96 (1,7) △
Malta	42 (2,9) ▼	43 (7,2) ▼	37 (7,0) ▼	57 (13,5)	89 (7,4)	74 (11,1) ▼	85 (8,7) ▼
Nyderlandai	96 (2,1) △	98 (1,5) ▲	100 (0,0) ▲	99 (0,6) ▲	97 (1,9)	87 (3,8)	86 (4,4)
Norvegija (9)	88 (3,0)	93 (2,5) △	93 (2,5) ▲	35 (4,8) ▲	88 (3,1)	73 (3,9) ▲	77 (4,2) ▲
Lenkija	97 (1,4) △	97 (1,3) △	90 (2,4) ▲	98 (0,9) ▲	80 (3,2) ▲	86 (2,4)	88 (2,4)
Rumunija	92 (2,2)	91 (3,8)	92 (2,7) ▲	64 (8,4) ▲	99 (1,0) △	98 (1,1) ▲	98 (1,1) ▲
Serbija	95 (1,9) △	94 (1,9) △	82 (3,7)	95 (2,0) ▲	97 (1,6)	93 (2,4) △	93 (2,3) △
Slovakija	86 (3,0)	95 (1,6) △	80 (3,4)	93 (2,2) △	99 (0,8) △	97 (1,6) △	92 (2,5) △
Slovėnija	98 (1,1) △	95 (1,7) △	49 (3,6) ▲	91 (2,5) △	97 (1,4) △	94 (1,9) △	97 (1,4) △
Ispanija	97 (1,5) △	96 (1,7) △	79 (3,6)	86 (2,9)	98 (1,4) △	94 (2,0) △	93 (2,2) △
Švedija	98 (1,6) △	64 (4,5) ▲	100 (0,0) ▲	93 (2,5) △	85 (3,6) △	70 (4,3) ▲	86 (3,5) ▲
ICCS 2022 vidurkis	**88 (0,5)**	**88 (0,6)**	**79 (0,8)**	**83 (1,0)**	**94 (0,6)**	**87 (0,8)**	**89 (0,7)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų							
Brazilija	84 (3,2)	90 (2,9)	85 (3,2)	57 (4,6)	84 (3,2)	57 (4,2)	53 (4,5)
Danija	93 (2,4)	71 (4,4)	87 (3,4)	83 (3,9)	78 (4,2)	95 (2,3)	88 (2,8)
Vokietijos teritorija							
Š. Reinas-Vestfalija	95 (2,0) △	78 (3,9) ▲	65 (3,9) ▲	97 (1,7) ▲	97 (1,6) △	96 (1,6) △	95 (1,6) △
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų							
Šlėzvigas-Holšteinas	98 (1,7)	83 (3,7)	54 (6,4)	95 (2,6)	100 (0,0)	100 (0,0)	98 (1,8)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

4.2 lentelė. Pilietiškumo ir pilietinio ugdymo formos aštuntose klasėse
*Lentelė parengta, remiantis **nacionalinio lygmens specialistų** atsakymais.*

Šalys	Pilietinis ugdymas ir pilietiškumas			
	mokyklose dėstomas šio dalyko mokytojų kaip atskiras ugdymo turinio dalykas	yra dėstomas humanitarinių / socialinių mokslų mokytojų	yra integruotas į visus mokykloje dėstomus dalykus	yra popamokinės veiklos dalis
Brazilija		•	•	•
Bulgarija		•	•	
Taivanas	•	•	•	•
Kolumbija		•	•	
Kroatija	•	•	•	•
Kipras		•	•	
Danija	•	•	•	
Estija	•	•	•	•
Prancūzija	•	•	•	
Italija	•		•	
Latvija	•	•	•	•
LIETUVA	•	•	•	
Malta		•		
Nyderlandai		•	•	
Norvegija (9)		•	•	
Lenkija	•	•		
Rumunija	•	•		•
Serbija	•			
Slovakija	•	•	•	
Slovėnija	•	•	•	
Ispanija		•	•	
Švedija		•	•	
Vokietijos teritorijos				
Š. Reinas-Vestfalija	•	•	•	•
Šlėzvigas-Holšteinas	•	•	•	•

4.3 lentelė. Mokyklose taikomos pilietiškumo ir pilietinio ugdymo formos
*Lentelė parengta, remiantis **mokyklų direktorių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių procentinė dalis mokyklose, kurių direktoriai nurodė, kad pilietinis ugdymas ir pilietiškumas			
	mokyklose dėstomas šio dalyko mokytojų kaip atskiras ugdymo turinio dalykas	yra dėstomas humanitarinių / socialinių mokslų mokytojų	yra integruotas į visus mokykloje dėstomus dalykus	yra popamokinės veiklos dalis
Bulgarija	19 (3,7) ▼	92 (2,4) ▲	47 (4,6) ▽	25 (4,3)
Taivanas	82 (3,2) ▲	70 (4,2)	59 (4,6)	45 (4,3) ▲
Kolumbija	17 (3,9) ▼	96 (1,5) ▲	64 (4,6)	14 (3,3) ▽
Kroatija	5 (1,8) ▼	92 (2,6) ▲	78 (3,8) ▲	16 (2,4)
Kipras	2 (0,1) ▼	90 (0,1) ▲	38 (0,3) ▼	15 (0,2) ▽
Estija	55 (5,5) ▲	69 (6,0)	52 (6,1)	33 (6,0) ▲
Prancūzija	49 (4,2)	95 (2,2)	36 (4,3) ▼	2 (1,5) ▼
Italija	12 (2,7) ▼	32 (3,7) ▼	97 (1,5) ▲	7 (4,9) ▼
Latvija	16 (3,5) ▼	99 (0,7) ▲	75 (3,7) ▲	81 (3,6) ▲
LIETUVA	17 (3,6) ▼	59 (4,2) ▼	79 (3,6) ▲	60 (4,7) ▲
Malta	42 (11,3)	93 (5,5) ▲	37 (10,4) ▼	13 (5,0)
Nyderlandai	11 (3,1) ▼	79 (5,4)	65 (5,2)	39 (5,3) ▲
Norvegija (9)	8 (2,6) ▼	94 (2,3) ▲	86 (2,9) ▲	10 (2,9) ▼
Lenkija	100 (0,0) ▲	77 (3,1)	46 (3,6) ▼	18 (2,2)
Rumunija	82 (5,5) ▲	56 (8,1) ▼	43 (8,0) ▼	17 (4,6)
Serbija	93 (1,8) ▲	16 (3,1) ▼	14 (2,9) ▼	10 (3,1) ▼
Slovakija	100 (0,4) ▲	54 (4,4) ▼	44 (4,1) ▼	5 (1,9) ▼
Slovėnija	99 (0,7) ▲	53 (4,0) ▼	41 (3,6) ▼	4 (1,6) ▼
Ispanija	38 (4,3)	79 (3,4)	64 (4,2)	5 (1,9) ▼
Švedija	18 (4,2) ▼	96 (1,7) ▲	57 (4,9)	4 (1,3) ▼
ICCS 2022 vidurkis	**43 (0,9)**	**74 (0,9)**	**56 (1,1)**	**21 (0,8)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų				
Brazilija	9 (2,8)	91 (2,7)	77 (4,3)	20 (3,9)
Danija	40 (5,2)	89 (3,1)	57 (5,3)	1 (1,0)
Vokietijos teritorija				
Š. Reinas-Vestfalija	29 (3,9) ▼	80 (4,1)	54 (5,1)	61 (4,2) ▲
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų				
Šlėzvigas-Holšteinas	32 (5,6)	68 (6,0)	68 (6,0)	70 (4,6)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

4.4 lentelė. Mokyklų direktorių nurodyti svarbiausi pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslai

*Lentelė parengta, remiantis **mokyklų direktorių** atsakymais.*

A Perteikti žinias apie socialines, politines ir pilietines institucijas
B Išmokyti gerbti ir tausoti aplinką
C Suteikti daugiau žinių apie vietos ir pasaulinių problemų ryšį
D Išugdyti mokinių gebėjimą ir kompetencijas spręsti konfliktus
E Supažindinti su piliečių teisėmis ir pareigomis
F Skatinti mokinius dalyvauti vietos bendruomenės veikloje
G Ugdyti mokinių kritinį ir savarankišką mąstymą
H Skatinti mokinių priklausymo pasaulio bendruomenei jausmą
I Skatinti mokinius kurti veiksmingas strategijas, padedančias mažinti rasizmo apraiškas
J Rengti mokinius būsimai politinei veiklai
K Išmokyti apginti savo požiūrį
L Skatinti mokinius dalyvauti mokyklos gyvenime
M Skatinti mokinius užsiimti veiklomis, kurios siekia teisingesnio ir taikesnio pasaulio

Šalys	Mokinių procentinė dalis mokyklose pagal jų direktorių nurodytus svarbiausius pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslus												
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
Bulgarija	35 (4,2) △	38 (4,0)	16 (3,4)	32 (4,1)	50 (4,2)	7 (2,2) ▽	48 (3,9) ▼	15 (2,9)	0 (0,0) ▽	1 (0,7) ▽	12 (2,4)	18 (3,3)	28 (4,0)
Taivanas	17 (3,2) ▽	33 (3,6)	37 (3,6) ▲	31 (3,1)	50 (4,2)	15 (3,0)	75 (3,2) ▲	6 (2,1) ▽	3 (1,3)	3 (1,3)	6 (1,9) ▽	13 (2,9)	31 (3,8)
Kolumbija	20 (4,0)	41 (5,1)	15 (3,2)	66 (4,5) ▲	62 (4,6) ▲	7 (2,2) ▽	36 (4,9) ▼	4 (1,7) ▽	1 (0,7) ▽	2 (1,2)	5 (2,7)	15 (3,3)	27 (4,5)
Kroatija	28 (3,9)	38 (4,5)	12 (2,9) ▽	40 (4,3)	53 (4,5)	10 (2,8)	51 (4,1)	9 (2,7)	1 (0,7) ▽	3 (1,5)	13 (2,8)	13 (2,7)	29 (3,9)
Kipras	25 (0,2)	47 (0,3) ▲	15 (0,1) ▽	27 (0,2) ▽	37 (0,3) ▽	12 (0,3)	45 (0,3) ▼	16 (0,2) △	15 (0,2) ▲	2 (0,1) ▽	7 (0,1) ▽	19 (0,3)	28 (0,2)
Estija	30 (5,9)	22 (3,8) ▼	36 (6,2) ▲	40 (5,9)	47 (5,7)	12 (3,3)	67 (6,1)	7 (2,5) ▽	0 (0,0) ▽	1 (0,8)	9 (2,7)	15 (4,7)	15 (3,6) ▼
Prancūzija	49 (5,0) ▲	31 (4,9)	4 (1,9) ▼	19 (4,1) ▼	73 (4,4) ▲	6 (2,4) ▽	63 (5,1)	7 (2,5) ▽	1 (0,8) ▽	2 (1,2)	13 (3,1)	9 (2,8) ▽	23 (4,5)
Italija	28 (3,9)	49 (4,7) ▲	11 (2,7) ▽	26 (3,3) ▽	53 (5,0)	6 (2,0) ▽	60 (3,9)	28 (5,2) ▲	2 (1,1)	0 (0,0) ▽	3 (1,6) ▽	8 (2,1) ▽	23 (3,2)
Latvija	20 (3,6)	26 (3,9) ▽	24 (3,8)	21 (3,9) ▼	44 (4,0)	20 (3,3) △	56 (4,7)	9 (2,5)	0 (0,0) ▽	15 (3,4) ▲	16 (3,1)	24 (3,5)	25 (3,7)
LIETUVA	13 (2,9) ▼	58 (4,8) ▲	13 (2,9)	46 (4,6) ▲	29 (4,1) ▼	14 (3,3)	64 (4,0)	8 (2,2)	0 (0,0) ▽	1 (0,6) ▽	4 (1,7) ▽	26 (3,5) △	22 (3,3)
Malta	26 (9,4)	37 (7,6)	18 (8,8)	16 (5,4) ▼	51 (10,5)	16 (9,4)	57 (12,8)	23 (10,9) ▲	1 (0,1) ▽	0 (0,0) ▽	0 (0,0) ▽	18 (7,2)	38 (7,3) ▲
Nyderlandai	29 (5,9)	24 (4,6) ▼	22 (5,1)	35 (5,4)	13 (4,4) ▼	21 (4,4) △	68 (4,9) △	22 (5,0)	4 (2,2)	4 (2,5)	17 (4,1)	14 (2,9)	45 (6,0) ▲
Norvegija (9)	44 (4,7) ▲	19 (3,5) ▼	26 (4,5)	18 (3,7) ▼	28 (4,3) ▼	10 (2,7)	75 (4,2) ▲	14 (3,4)	6 (2,5)	0 (0,3) ▽	11 (2,7)	15 (3,6)	35 (4,8)
Lenkija	11 (2,5) ▼	35 (3,5)	17 (3,0)	44 (3,9) ▲	36 (4,2) ▽	32 (3,4) ▲	52 (4,2)	7 (2,0) ▽	2 (1,2)	2 (1,1)	11 (2,5)	42 (3,8) ▲	18 (3,1) ▽
Rumunija	27 (8,6)	38 (7,0)	21 (5,8)	25 (5,3)	51 (7,4)	21 (4,4) △	37 (7,1) ▼	7 (2,2) ▽	3 (1,2)	3 (1,0)	13 (3,4)	20 (6,0)	42 (6,7) ▲
Serbija	26 (4,1)	28 (3,7) ▽	13 (3,1)	58 (4,3) ▲	57 (4,5) ▲	12 (2,8)	56 (3,8)	10 (2,7)	3 (1,4)	1 (0,9)	14 (3,2)	20 (3,5)	19 (3,1) ▽
Slovakija	30 (4,0)	43 (4,5)	21 (3,1)	26 (3,7) ▽	55 (4,1) △	11 (2,8)	54 (3,9)	9 (2,5)	1 (0,9)	4 (1,7)	19 (3,4) △	18 (3,2)	6 (2,1) ▼
Slovėnija	31 (3,7)	37 (4,2)	20 (3,2)	29 (3,2)	44 (4,0)	13 (2,5)	59 (3,5)	9 (2,4)	1 (0,9)	1 (0,9)	13 (2,6)	16 (3,1)	27 (3,7)
Ispanija	9 (2,5) ▼	49 (4,1) ▲	4 (1,8) ▼	67 (4,1) ▲	32 (3,9) ▼	2 (1,2) ▼	62 (4,4)	9 (2,5)	4 (1,6)	0 (0,0) ▽	6 (1,7) ▽	11 (2,7) ▽	45 (4,5) ▲
Švedija	17 (5,1)	30 (4,5)	21 (4,1)	10 (2,2) ▼	55 (5,2)	0 (0,0) ▼	78 (3,4) ▲	28 (4,3) ▲	11 (2,8) △	1 (1,0)	9 (2,9)	11 (2,8) ▽	29 (3,9)
ICCS 2022 vidurkis	**26 (1,1)**	**36 (1,0)**	**18 (0,9)**	**34 (0,9)**	**46 (1,1)**	**12 (0,8)**	**58 (1,1)**	**12 (0,8)**	**3 (0,3)**	**2 (0,3)**	**10 (0,6)**	**17 (0,8)**	**28 (1,0)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų													
Brazilija	31 (4,3)	39 (4,6)	27 (4,3)	35 (4,9)	55 (4,5)	6 (2,0)	33 (4,4)	9 (2,6)	10 (2,9)	2 (1,2)	6 (2,1)	8 (2,3)	37 (4,5)
Danija	38 (5,1)	17 (3,4)	22 (4,2)	20 (4,1)	31 (4,9)	3 (1,5)	87 (2,5)	13 (3,1)	0 (0,0)	11 (2,8)	8 (2,6)	1 (0,5)	51 (4,5)
Vokietijos teritorija													
Š. Reinas-Vestfalija	22 (4,0)	31 (3,7)	13 (3,2)	58 (4,7) ▲	13 (2,6) ▼	5 (2,0) ▽	63 (4,4) ▽	10 (2,8)	12 (2,9)	11 (3,3) △	13 (3,0) △	20 (3,0)	29 (4,1)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų													
Šlėzvigas-Holšteinas	23 (5,6)	28 (5,6)	7 (2,0)	43 (5,7)	9 (3,3)	7 (3,4)	63 (6,4)	7 (3,6)	10 (3,8)	10 (4,1)	24 (6,4)	29 (6,4)	37 (6,8)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

4.5 lentelė. Mokytojų nurodyti svarbiausi pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslai

*Lentelė parengta, remiantis **mokytojų** atsakymais.*

A Perteikti žinias apie socialines, politines ir pilietines institucijas
B Išmokyti gerbti ir tausoti aplinką
C Suteikti daugiau žinių apie vietos ir pasaulinių problemų ryšį
D Išugdyti mokinių gebėjimą ir kompetencijas spręsti konfliktus
E Supažindinti su piliečių teisėmis ir pareigomis
F Skatinti mokinius dalyvauti vietos bendruomenės veikloje
G Ugdyti mokinių kritinį ir savarankišką mąstymą
H Skatinti mokinių priklausymo pasaulio bendruomenei jausmą
I Skatinti mokinius kurti veiksmingas strategijas, padedančias mažinti rasizmo apraiškas
J Rengti mokinius būsimai politinei veiklai
K Išmokyti apginti savo požiūrį
L Skatinti mokinius dalyvauti mokyklos gyvenime
M Skatinti mokinius užsiimti veiklomis, kurios siekia teisingesnio ir taikesnio pasaulio

Šalys	Mokinių procentinė dalis mokyklose pagal jų mokytojų pasirinktus svarbiausius pilietiškumo ir pilietinio ugdymo tikslus												
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
Bulgarija	28 (1,4) △	45 (1,1)	16 (1,0)	38 (1,5) ▽	38 (1,6)	9 (1,0) ▽	43 (1,6) ▼	8 (1,0) ▽	2 (0,3) ▽	2 (0,3) ▽	19 (1,2) △	19 (1,3) △	28 (1,5)
Taivanas	20 (1,1)	38 (1,1) ▽	27 (1,0) ▲	48 (1,0) △	36 (1,2)	9 (0,7) ▽	67 (1,3) ▲	5 (0,5) ▽	4 (0,5)	2 (0,4)	6 (0,6) ▽	14 (0,8)	26 (1,0) ▽
Kroatija	21 (1,5)	41 (1,4) ▽	13 (1,0) ▽	46 (1,9) △	42 (1,3) △	12 (1,0)	52 (1,2) ▽	8 (0,7) ▽	3 (0,5) ▽	2 (0,3) ▽	22 (1,0) △	6 (0,6) ▽	29 (1,1)
Italija	24 (1,0) △	60 (1,7) ▲	10 (0,6) ▽	23 (1,0) ▼	48 (1,4) ▲	6 (0,5) ▽	53 (1,2)	20 (0,9) △	9 (0,7) △	1 (0,2) ▽	8 (0,6) ▽	5 (0,6) ▽	32 (1,0) △
LIETUVA	12 (0,9) ▽	56 (1,5) △	14 (0,7) ▽	45 (1,2) △	27 (1,7) ▽	20 (0,9) △	56 (1,2)	8 (0,9) ▽	2 (0,5) ▽	1 (0,3) ▽	15 (0,9)	20 (1,2) △	21 (1,1) ▽
Malta	14 (1,9) ▽	57 (2,5) ▲	16 (1,9)	25 (2,8) ▼	35 (3,4)	14 (1,3)	61 (2,4) △	15 (2,3) △	8 (1,1) △	2 (0,5)	6 (2,0) ▽	14 (1,9)	31 (2,8)
Norvegija (9)	27 (1,3) △	29 (1,4) ▼	18 (1,3) △	35 (1,6) ▽	23 (1,3) ▼	10 (0,9) ▽	65 (1,5) △	16 (1,2) △	10 (1,0) △	3 (0,4)	13 (1,2) ▽	12 (0,9) ▽	38 (1,9) △
Lenkija	17 (1,3) ▽	39 (1,2) ▽	21 (1,2) △	49 (1,4) △	27 (0,9) ▽	23 (1,7) ▲	47 (1,5) ▽	7 (0,8) ▽	5 (0,5)	4 (0,6) △	16 (0,8)	27 (1,5) ▲	17 (0,9) ▼
Rumunija	17 (1,4)	54 (1,6) △	13 (1,2) ▽	45 (1,9) △	37 (1,7)	21 (1,4) △	40 (2,0) ▼	8 (0,7) ▽	8 (0,8) △	5 (0,6) △	22 (1,1) △	21 (1,4) △	41 (1,5) ▲
Serbija	22 (2,4)	44 (1,6)	12 (1,2) ▽	45 (2,3)	46 (1,8) ▲	7 (1,0) ▽	60 (2,3) △	10 (0,8)	4 (0,5) ▽	2 (0,4)	16 (1,6)	13 (1,3)	31 (1,4)
Slovakija	26 (1,3) △	45 (1,4)	17 (1,1)	42 (1,7)	40 (1,9) △	8 (0,8) ▽	52 (1,1) ▽	8 (0,8) ▽	5 (0,7)	4 (0,7) △	27 (1,2) ▲	10 (1,1) ▽	12 (1,0) ▼
Slovėnija	19 (0,9)	47 (1,0)	13 (0,7) ▽	41 (1,3)	32 (1,4) ▽	10 (0,7) ▽	57 (1,1)	12 (0,8)	4 (0,5) ▽	2 (0,3)	24 (1,0) △	13 (0,6)	24 (0,9) ▽
Ispanija	8 (0,7) ▼	44 (1,5)	13 (0,8) ▽	59 (1,4) ▲	30 (1,1) ▽	4 (0,6) ▽	62 (1,6) △	10 (0,9)	7 (0,8) △	1 (0,2) ▽	11 (0,9) ▽	10 (0,9) ▽	39 (1,3) ▲
ICCS 2022 vidurkis	**20 (0,4)**	**46 (0,4)**	**16 (0,3)**	**42 (0,5)**	**36 (0,5)**	**12 (0,3)**	**55 (0,4)**	**10 (0,3)**	**5 (0,2)**	**2 (0,1)**	**16 (0,3)**	**14 (0,3)**	**28 (0,4)**
Šalys, neatitikusios mokytojų imties reikalavimų													
Brazilija	33 (1,6)	45 (1,4)	28 (2,2)	33 (1,5)	40 (1,7)	7 (1,0)	34 (2,1)	9 (1,3)	9 (1,0)	5 (0,6)	11 (1,0)	11 (1,1)	30 (1,9)
Kolumbija	35 (3,1)	53 (3,0)	16 (2,1)	48 (2,5)	43 (3,4)	19 (2,3)	23 (1,9)	9 (1,0)	1 (0,4)	6 (1,7)	5 (0,9)	9 (1,3)	24 (2,2)
Kipras	22 (1,5)	45 (1,6)	14 (1,1)	34 (1,8)	35 (1,8)	9 (0,8)	50 (1,7)	12 (1,1)	13 (1,0)	14 (1,2)	11 (0,9)	15 (1,2)	26 (1,5)
Danija	26 (3,6)	15 (3,2)	19 (3,7)	30 (4,6)	28 (3,5)	6 (1,3)	84 (2,7)	13 (3,3)	7 (3,1)	16 (3,7)	13 (2,5)	4 (1,6)	40 (3,5)
Estija	32 (1,4)	24 (1,2)	26 (1,2)	38 (1,2)	44 (1,4)	10 (0,7)	60 (1,4)	8 (0,8)	1 (0,3)	2 (0,4)	19 (1,1)	11 (0,8)	22 (1,2)
Prancūzija	34 (1,7)	37 (1,7)	6 (0,8)	17 (1,2)	58 (1,9)	6 (0,9)	58 (1,8)	8 (1,0)	9 (1,0)	3 (0,5)	24 (1,4)	9 (1,0)	29 (1,4)
Latvija	21 (1,5)	35 (1,5)	22 (1,4)	28 (1,7)	35 (1,4)	7 (0,8)	58 (1,4)	14 (1,1)	1 (0,3)	6 (0,6)	26 (1,5)	23 (1,6)	21 (1,3)
Nyderlandai	23 (1,8)	34 (2,1)	10 (1,4)	38 (1,8)	18 (2,2)	14 (1,8)	64 (2,1)	15 (2,1)	10 (1,6)	7 (1,2)	31 (1,4)	11 (1,6)	44 (1,7)
Švedija	14 (1,0)	37 (1,6)	12 (1,0)	25 (1,3)	48 (1,4)	2 (0,5)	70 (1,4)	15 (1,0)	18 (1,2)	2 (0,5)	10 (1,0)	12 (0,9)	33 (1,7)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų													
Š. Reinas-Vestfalija	18 (0,7)	36 (1,1)	15 (0,6)	46 (1,3)	15 (0,6)	4 (0,4)	67 (0,9)	11 (0,6)	14 (0,8)	5 (0,5)	19 (0,7)	8 (0,6)	39 (0,9)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

4.6 lentelė. Pilietiškumas ir pilietinis ugdymas mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo programose
*Lentelė parengta, remiantis **nacionalinio lygmens specialistų** atsakymais.*

A Mokytojų specialistų
B Kalbų mokytojų
C Humanitarinių / socialinių mokslų mokytojų
D Matematikos mokytojų
E Gamtos mokslų mokytojų
F Tikybos, etikos mokytojų
G Kitų dalykų mokytojų

Šalys	Pilietiškumo ir pilietinis ugdymas yra privaloma mokytojų rengimo programų dalis							Pilietiškumo ir pilietinis ugdymas yra siūloma mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programų dalis						
	A	B	C	D	E	F	G	A	B	C	D	E	F	G
Brazilija		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Bulgarija		•	•			•	•	•		•			•	•
Taivanas	•	•	•	•	•		•	•		•				
Kolumbija			•			•				•				
Kroatija		•	•	•	•	•	•							
Kipras		•	•						•	•				
Danija			•							•				
Estija	•		•					•		•				
Prancūzija			•							•				
Italija		•	•	•	•	•	•							
Latvija														
LIETUVA		•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Malta			•		•	•	•			•			•	•
Nyderlandai	•	•	•			•	•	•	•	•	•	•	•	•
Norvegija (9)	•	•	•	•	•	•	•							
Lenkija	•							•	•	•	•	•	•	•
Rumunija			•							•				
Serbija		•	•		•		•							
Slovakija	•	•	•	•	•	•	•	•						
Slovėnija			•			•								
Ispanija		•	•	•	•	•	•							
Švedija		•	•	•	•	•	•		•	•	•	•	•	•
Vokietijos teritorijos														
Š. Reinas-Vestfalija	•		•					•		•				
Šlėzvigas-Holšteinas	•		•					•		•				

4.7 lentelė. Mokytojų rengimo programų ir kvalifikacijos tobulinimo kursų turinys, siejamas su pilietiškumo ir pilietinio ugdymo temomis

*Lentelė parengta, remiantis **mokytojų** atsakymais.*

A Žmogaus teisės
B Balsavimas ir rinkimai
C Pasaulio bendruomenė ir tarptautinės organizacijos
D Aplinka, aplinkosauga ir aplinkos tvarumas
E Emigracija ir imigracija
F Lygios vyrų ir moterų galimybės
G Piliečių teisės ir pareigos
H Konstitucija ir politinės sistemos
I Atsakingas naudojimasis internetu (pvz., privatumas, šaltinių patikimumas, socialinės interneto svetainės)
J Kritinis ir nepriklausomas mąstymas
K Konfliktų sprendimas
L Pasaulinės problemos (tokios kaip skurdas pasaulyje, tarptautiniai konfliktai, vaikų darbas, socialinis teisingumas)
M Įvairovė ir įtrauktis
N Europos Sąjunga

Šalys	Mokytojų, kurie yra dalyvavę mokytojų rengimui ar kvalifikacijos tobulinimui skirtuose mokymuose (atitinkamai pagal nurodytas temas), procentinė dalis													
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Bulgarija	54 (4,3)	37 (4,0)	52 (3,8) ▲	58 (3,7) △	44 (4,6)	38 (4,1)	60 (4,5)	58 (4,7) ▲	60 (4,5)	61 (3,7)	73 (3,9) △	53 (4,1)	56 (4,3)	58 (5,2) ▲
Taivanas	90 (2,3) ▲	90 (2,2) ▲	72 (2,8) ▲	89 (2,2) ▲	50 (3,1) ▲	95 (1,7) ▲	91 (2,1) ▲	89 (2,3) ▲	90 (2,1) ▲	83 (3,0) ▲	85 (2,7) ▲	85 (2,8) ▲	85 (2,4) ▲	*
Kroatija	32 (1,3) ▼	18 (1,2) ▼	18 (1,2) ▼	30 (1,7) ▼	17 (1,2) ▼	21 (1,3) ▼	26 (1,2) ▼	19 (1,1) ▼	46 (1,7) ▼	35 (1,7) ▼	43 (1,9) ▼	25 (1,7) ▼	34 (1,7) ▼	21 (1,6) ▼
Italija	33 (1,3) ▼	11 (0,9) ▼	21 (1,1) ▼	54 (1,2)	26 (1,0) ▼	30 (1,3) ▼	37 (1,1) ▼	24 (0,9) ▼	73 (1,2) △	36 (1,2) ▼	44 (1,4) ▼	28 (1,2) ▼	79 (1,1) ▲	23 (1,0) ▼
LIETUVA	59 (2,8)	36 (2,5)	50 (2,6) △	53 (3,4)	47 (2,7) △	42 (2,7)	62 (2,7) △	44 (2,3)	75 (2,6) △	75 (2,7) ▲	86 (2,4) ▲	54 (3,8)	52 (2,7) ▽	54 (3,2) ▲
Malta	45 (4,7) ▽	12 (2,6) ▼	33 (5,7)	48 (4,3)	41 (3,7)	54 (3,6) △	49 (4,7)	23 (4,7) ▼	67 (6,3)	49 (5,2)	44 (5,7) ▼	42 (4,6)	64 (6,1)	28 (3,4) ▼
Norvegija (9)	30 (3,2) ▼	26 (2,8) ▼	30 (3,0) ▼	28 (3,1) ▼	27 (3,1) ▼	27 (2,8) ▼	25 (2,6) ▼	29 (2,8) ▼	40 (3,4) ▼	36 (3,2) ▼	36 (3,4) ▼	37 (3,6) ▼	29 (2,9) ▼	26 (2,9) ▼
Lenkija	84 (3,8) ▲	76 (3,6) ▲	75 (4,3) ▲	57 (4,9)	68 (4,8) ▲	62 (5,1) ▲	83 (4,0) ▲	82 (3,9) ▲	90 (2,3) ▲	77 (3,4) ▲	89 (2,5) ▲	77 (4,0) ▲	59 (4,8)	82 (3,8) ▲
Rumunija	57 (4,1)	46 (3,8) △	47 (3,9)	52 (3,3)	47 (3,9) △	51 (4,3)	61 (3,8) △	48 (3,6)	65 (3,5)	62 (3,1)	67 (3,1)	51 (3,7)	58 (2,8)	56 (4,0) ▲
Serbija	46 (4,6)	24 (4,2) ▼	18 (3,7) ▼	47 (4,2)	19 (3,9) ▼	34 (6,6) ▼	57 (4,5)	26 (4,3) ▼	58 (6,0)	46 (4,4) ▼	70 (5,8)	30 (6,5) ▼	66 (6,6)	*
Slovakija	57 (3,3)	30 (2,8) ▽	37 (3,3)	47 (2,4)	29 (2,4) ▽	31 (2,9) ▼	46 (3,1) ▽	39 (3,2)	55 (3,4) ▼	60 (3,5)	65 (3,3)	49 (2,8)	55 (2,8)	42 (2,3)
Slovėnija	66 (2,0) ▲	49 (2,7) ▲	48 (2,1) △	55 (2,1)	50 (1,7) ▲	48 (2,1)	62 (2,2) △	65 (2,1) ▲	82 (1,4) ▲	77 (2,1) ▲	81 (1,5) ▲	58 (2,0) ▲	66 (2,1) △	63 (2,3) ▲
Ispanija	42 (3,7) ▼	21 (2,8) ▼	27 (2,9) ▼	46 (3,3)	32 (3,5)	50 (3,8)	33 (3,1) ▼	25 (3,1) ▼	57 (3,7) ▽	45 (3,1) ▼	65 (3,1)	33 (3,1) ▼	59 (3,3)	24 (2,7) ▼
ICCS 2022 vidurkis	**54 (0,9)**	**37 (0,8)**	**41 (0,9)**	**51 (0,9)**	**38 (0,9)**	**45 (1,0)**	**53 (0,9)**	**44 (0,9)**	**66 (1,0)**	**57 (0,9)**	**65 (0,9)**	**48 (1,0)**	**59 (1,0)**	**43 (1,0)**
Šalys, neatitikusios mokytojų imties reikalavimų														
Brazilija	77 (3,6)	53 (3,1)	65 (3,5)	75 (4,5)	69 (3,5)	74 (3,2)	77 (3,0)	69 (3,1)	70 (3,1)	71 (3,5)	70 (3,2)	75 (3,1)	83 (2,7)	*
Kolumbija	51 (4,9)	54 (6,3)	32 (5,0)	61 (5,1)	31 (4,9)	46 (5,6)	52 (5,9)	41 (5,2)	54 (6,1)	52 (5,8)	63 (4,6)	44 (5,7)	68 (3,0)	*
Kipras	50 (2,5)	16 (2,0)	29 (2,4)	53 (2,7)	36 (2,6)	52 (2,5)	43 (2,5)	16 (1,9)	61 (2,6)	64 (2,5)	63 (2,5)	45 (2,5)	60 (2,5)	32 (2,6)
Danija	74 (5,6)	73 (6,7)	70 (6,4)	38 (5,8)	58 (6,1)	53 (7,0)	76 (5,1)	74 (5,5)	48 (6,6)	65 (7,6)	61 (6,8)	64 (6,8)	49 (6,3)	62 (6,4)
Estija	62 (3,6)	42 (3,1)	46 (3,3)	57 (3,2)	36 (3,4)	47 (3,1)	55 (3,3)	45 (3,0)	64 (3,2)	66 (3,1)	73 (2,9)	52 (3,1)	52 (3,5)	47 (3,0)
Prancūzija	34 (4,4)	29 (3,7)	34 (3,8)	43 (4,0)	35 (3,9)	33 (3,3)	37 (4,1)	40 (4,1)	41 (3,6)	35 (3,9)	36 (4,2)	41 (4,5)	40 (4,3)	43 (4,0)
Latvija	74 (4,7)	52 (4,6)	63 (4,5)	61 (5,0)	50 (4,9)	50 (5,2)	72 (4,4)	60 (5,1)	82 (3,2)	92 (2,1)	85 (3,3)	58 (4,7)	63 (4,8)	65 (4,7)
Nyderlandai	61 (6,6)	69 (7,7)	82 (3,8)	79 (3,8)	75 (4,5)	66 (4,9)	69 (3,7)	73 (5,0)	81 (5,2)	90 (2,6)	79 (3,0)	81 (3,9)	76 (2,9)	80 (3,0)
Švedija	78 (2,4)	63 (2,8)	75 (3,7)	72 (4,1)	77 (3,1)	78 (3,7)	78 (3,0)	73 (3,3)	67 (3,5)	82 (2,7)	67 (4,1)	81 (3,3)	76 (2,7)	62 (3,7)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų														
Š. Reinas-Vestfalija	40 (1,6)	31 (1,4)	30 (1,9)	36 (1,9)	31 (1,4)	40 (1,5)	32 (1,5)	40 (1,6)	51 (1,5)	54 (1,6)	62 (1,7)	44 (1,7)	49 (1,8)	30 (1,5)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
* Mokytojams šis klausimas nebuvo pateiktas

4.8 lentelė. Mokytojų pasirengimas mokyti pilietiškumo ir pilietinio ugdymo temomis

*Lentelė parengta, remiantis **mokytojų** atsakymais.*

A Žmogaus teisės
B Balsavimas ir rinkimai
C Pasaulio bendruomenė ir tarptautinės organizacijos
D Aplinka, aplinkosauga ir aplinkos tvarumas
E Emigracija ir imigracija
F Lygios vyrų ir moterų galimybės
G Piliečių teisės ir pareigos
H Konstitucija ir politinės sistemos
I Atsakingas naudojimasis internetu (pvz., privatumas, šaltinių patikimumas, socialinės interneto svetainės)
J Kritinis ir nepriklausomas mąstymas
K Konfliktų sprendimas
L Pasaulinės problemos (tokios kaip skurdas pasaulyje, tarptautiniai konfliktai, vaikų darbas, socialinis teisingumas)
M Įvairovė ir įtrauktis
N Europos Sąjunga

Šalys	Mokytojų, atsakiusių6, kad jie yra labai gerai arba iš dalies pasirengę mokyti šių temų, procentinė dalis													
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Bulgarija	87 (3,3)	88 (3,2) △	86 (4,6) ▲	85 (4,9)	84 (5,0) ▲	83 (4,5)	87 (3,9)	85 (4,3)	83 (3,4) ▲	90 (3,0)	87 (3,2)	87 (4,1)	78 (5,8)	88 (4,3) ▲
Taivanas	93 (2,4)	96 (1,9) ▲	85 (3,2) ▲	89 (2,6)	41 (3,4) ▼	95 (2,3) △	97 (1,5) △	92 (2,6) △	93 (2,0) ▲	90 (3,9) △	82 (4,2)	88 (2,6)	88 (2,9)	*
Kroatija	82 (1,3) ▽	65 (1,5) ▼	50 (1,6) ▼	81 (1,2) ▽	54 (1,8) ▼	80 (1,1) ▽	78 (1,2) ▽	50 (1,5) ▼	87 (1,2) ▼	87 (1,2)	89 (0,8) ▽	78 (1,1) △	76 (1,5) ▽	58 (1,9) ▼
Italija	85 (1,1) ▽	61 (1,5) ▼	61 (1,6) ▽	91 (1,1) △	74 (1,2)	89 (0,8) △	91 (0,8) △	68 (1,6)	86 (0,7) ▽	90 (0,8)	73 (1,3)	82 (1,2) ▼	91 (1,0) ▽	73 (1,4)
LIETUVA	81 (2,2) ▽	76 (2,0)	73 (2,2)	80 (1,7) ▽	84 (1,6) ▲	78 (2,1) ▽	90 (1,3) ▽	68 (2,4)	85 (1,4)	88 (1,8)	91 (1,2)	83 (1,9) △	71 (2,4)	81 (1,9) △
Malta	88 (3,3)	78 (4,1)	66 (4,1)	91 (3,7) △	71 (4,4)	90 (2,7)	89 (3,6)	53 (7,4)	89 (5,7) ▼	91 (3,2)	74 (4,4)	82 (3,9) ▼	91 (3,4)	63 (4,7) ▼
Norvegija (9)	96 (1,4) △	96 (1,2) ▲	85 (2,3) ▲	89 (2,1) △	92 (2,0) ▲	96 (1,3) △	89 (2,1) △	90 (1,7)	96 (1,0) ▲	96 (1,6) △	88 (2,2) △	95 (1,3)	94 (1,5) ▲	69 (3,2)
Lenkija	98 (1,0) △	99 (0,6) ▲	90 (3,0) ▲	81 (3,7)	96 (1,5) ▲	93 (1,9) △	99 (0,6) △	98 (1,1) △	97 (1,3) ▲	97 (1,3) ▲	97 (1,3) △	95 (1,9) ▲	84 (2,9) ▲	97 (1,1) ▲
Rumunija	88 (2,0)	69 (3,7) ▽	64 (3,4) ▽	72 (2,9) ▼	70 (3,0)	83 (3,2)	86 (3,6)	62 (4,0)	76 (3,5) ▽	83 (3,1) ▼	87 (3,6) ▽	77 (3,4)	73 (2,6) ▽	78 (2,7)
Serbija	98 (1,0) △	76 (3,9)	64 (4,6)	88 (3,6)	71 (5,3)	89 (4,9)	94 (2,6)	55 (7,4)	92 (2,8) ▼	94 (2,6)	97 (1,2)	87 (3,0) ▲	90 (2,9)	*
Slovakija	89 (1,6)	80 (2,6)	68 (2,9)	87 (1,5) △	72 (2,7)	82 (2,2) ▽	91 (1,5) ▽	72 (2,5)	87 (1,8)	87 (1,6)	89 (2,7) ▽	87 (1,8)	73 (2,1)	78 (2,7)
Slovėnija	85 (1,5) ▽	74 (1,8) ▽	57 (2,0) ▼	77 (1,8) ▽	66 (1,6) ▽	78 (1,7) ▽	88 (1,1) ▽	69 (1,7)	84 (1,5)	92 (1,0)	87 (1,4)	79 (1,5)	79 (1,5) ▽	72 (2,1)
Ispanija	88 (2,1)	69 (3,3) ▼	62 (3,3) ▽	84 (2,3)	79 (2,5) △	92 (1,6) △	88 (2,1) △	69 (3,3)	72 (2,6)	93 (1,6) ▼	82 (2,2)	81 (2,3)	80 (2,9)	58 (3,1) ▼
ICCS 2022 vidurkis	**89 (0,6)**	**79 (0,7)**	**70 (0,9)**	**84 (0,8)**	**73 (0,8)**	**87 (0,7)**	**90 (0,6)**	**72 (1,1)**	**87 (0,7)**	**91 (0,6)**	**86 (0,7)**	**85 (0,7)**	**82 (0,8)**	**74 (0,9)**
Šalys, neatitikusios mokytojų imties reikalavimų														
Brazilija	87 (2,8)	81 (2,9)	68 (4,2)	80 (4,6)	88 (2,2)	94 (1,6)	91 (2,6)	73 (3,4)	82 (2,3)	88 (2,5)	77 (2,6)	85 (2,8)	88 (1,9)	*
Kolumbija	84 (2,6)	80 (3,5)	51 (4,7)	83 (3,5)	67 (4,2)	90 (1,8)	92 (1,9)	71 (3,7)	74 (4,3)	84 (3,3)	88 (1,8)	70 (3,8)	78 (3,9)	*
Kipras	84 (1,7)	51 (2,5)	55 (2,5)	80 (2,0)	71 (2,4)	90 (1,6)	85 (1,5)	42 (2,3)	76 (1,8)	91 (1,6)	87 (1,6)	84 (1,3)	84 (1,9)	60 (2,7)
Danija	94 (3,7)	96 (3,0)	82 (5,0)	77 (4,8)	87 (3,9)	88 (5,4)	95 (2,6)	97 (2,1)	85 (5,1)	94 (2,7)	83 (5,7)	90 (4,7)	71 (7,5)	77 (5,6)
Estija	83 (2,4)	76 (2,7)	56 (3,2)	79 (3,0)	51 (3,2)	85 (2,4)	91 (2,0)	70 (2,7)	88 (1,9)	93 (1,6)	83 (2,2)	74 (2,7)	75 (3,3)	65 (3,0)
Prancūzija	91 (2,0)	94 (1,6)	84 (3,3)	87 (2,2)	89 (2,6)	92 (2,4)	94 (1,8)	88 (2,3)	76 (3,4)	82 (2,6)	59 (3,6)	88 (2,7)	65 (4,0)	83 (3,1)
Latvija	96 (1,4)	90 (2,4)	82 (3,8)	85 (2,9)	80 (4,0)	91 (3,3)	98 (0,8)	90 (2,3)	89 (3,0)	95 (1,8)	91 (3,6)	82 (3,2)	85 (3,8)	93 (2,4)
Nyderlandai	65 (4,6)	77 (3,2)	71 (4,1)	81 (2,5)	69 (5,0)	85 (4,7)	71 (3,2)	64 (4,6)	84 (2,8)	95 (1,5)	79 (2,5)	85 (2,9)	69 (6,3)	68 (3,4)
Švedija	99 (0,6)	96 (1,4)	94 (1,6)	92 (2,2)	96 (1,8)	97 (1,8)	99 (0,7)	94 (1,7)	96 (1,0)	97 (1,7)	82 (2,5)	97 (1,0)	89 (2,2)	80 (3,4)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų														
Š. Reinas-Vestfalija	84 (1,4)	73 (1,8)	57 (2,0)	83 (1,4)	63 (1,8)	85 (1,3)	77 (1,7)	68 (1,4)	79 (1,7)	93 (1,3)	89 (1,2)	84 (1,3)	63 (1,8)	67 (1,9)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
* Mokytojams šis klausimas nebuvo pateiktas

5 Pilietinių žinių testo rezultatai

Šiame skyriuje pateikiami ir analizuojami dvidešimties ICCS 2022 tyrime dalyvavusių šalių 8 klasės mokinių pilietinių žinių testo lyginamieji rezultatai, supažindinantys su šių šalių pilietinio ugdymo situacija ir tendencijomis.

Remdamasi pilietinių žinių testo duomenimis, IEA pateikia keletą toliau nurodomų išvadų apie bendriausius šalių rezultatus.

Mokinių pilietinių žinių rezultatų įvairovė yra didesnė šalyse negu tarp šalių.

- Kiekvienoje šalyje pilietinių žinių diapazonas, aprėpiantis vidutinius 90 procentų mokinių, apima daugiau negu tris pilietinių žinių skalės lygmenis.
- Skirtumas tarp šalių, pasiekusių aukščiausius ir žemiausius vidutinius rezultatus pilietinių žinių skalėje, buvo 131 taškas (*5.1 lentelė*).

Nuo 2009 m. iki 2016 m. mokinių pilietinių žinių rezultatai pakilo, o nuo 2016 m. iki 2022 m. – sumažėjo.

- Iš 11-os šalių, dalyvavusių visuose trijuose tyrimo cikluose (ICCS 2009, ICCS 2016 ir ICCS 2022), aštuoniose šalyse pilietinių žinių rezultatai reikšmingai padidėjo 2009–2016 m., o 2016–2022 m. penkiose iš šių aštuonių šalių reikšmingai sumažėjo.
- 13-oje šalių, kurios dalyvavo ICCS 2016 ir ICCS 2022 tyrimo cikluose, mokinių, pilietinių žinių skalėje pasiekusių B ir aukštesnį lygmenį, dalis sumažėjo nuo 70 proc. iki 64 proc., o mokinių, nepasiekusių žemiausio D lygmens, dalis padidėjo nuo 9 proc. iki 13 proc.
- Šešiose iš šių 13-os šalių 2016–2022 m. užfiksuotas statistiškai reikšmingas vidutinių pilietinių žinių sumažėjimas.
- Statistiškai reikšmingas pilietinių žinių padidėjimas 2016–2022 m. nebuvo užfiksuotas nė vienoje iš 13-os dalyvavusių šalių (*5.3, 5.4* ir *5.5 lentelės*).

Pilietinės žinios siejamos su mokinio lytimi.

- Merginų pilietinių žinių vidutiniai rezultatai buvo aukštesni negu vaikinų visuose trijuose tyrimo cikluose (*5.7 lentelė*).
- 18-os šalių (iš 20-ies) merginų pilietinių žinių vidutiniai rezultatai buvo statistiškai reikšmingai aukštesni negu vaikinų.
- Tarptautiniu mastu pilietinių žinių skalės merginų ir vaikinų vidutinių rezultatų skirtumas buvo 26 taškai (*5.6 lentelė*).

Socialinis, ekonominis ir kultūrinis statusas (SEK), nusakomas tėvų užimtumu (darbu), tėvų išsilavinimu ir knygų skaičiumi namuose, reikšmingai teigiamai siejamas su mokinių pilietinėmis žiniomis.

- Visose šalyse aukšto SEK statuso mokiniai pilietinių žinių skalėje pasiekė gerokai aukštesnius rezultatus negu žemesnio SEK statuso mokiniai (*5.8*, *5.9*, *5.10 lentelės*).

Nustatytas ryšys tarp mokinių imigranto statuso, kalbinės aplinkos ir pilietinių žinių.

- 16-oje šalių (iš 20-ies) mokiniai iš imigrantų šeimų pasiekė statistiškai reikšmingai žemesnius pilietinių žinių rezultatus negu mokiniai iš ne imigrantų šeimų (*5.11 lentelė*).
- 16-oje šalių (iš 20-ies) mokiniai, nurodę, kad jų namuose daugiausia šnekama kalba, kuria atliko ICCS testą, pasiekė statistiškai reikšmingai aukštesnius pilietinių žinių skalės rezultatus negu tie, kurių namuose daugiausia šnekama kita kalba; dviejose šalyse buvo užfiksuota priešinga tendencija (*5.12 lentelė*).

Bendrieji rezultatai

5.1 lentelėje pateikti 8 klasės mokinių pilietinių žinių testo rezultatai. Lentelėje pateiktos šalys yra išrikiuotos pagal vidutinius rezultatus skalėje mažėjančiai. Šalia kiekvienos tyrimo dalyvės (šalies ar teritorijos) rezultato yra simbolis, nurodantis, ar rezultatas yra statistiškai reikšmingai aukščiau (▲), ar žemiau (▼) tyrimo ICCS 2022 vidurkio. Kaip minėta, tyrimo ICCS skalės vidurkis yra naudojamas kaip atskaitos taškas ir kiekviename vėlesniame tyrimo cikle skalė išlieka ta pati (žr. *ICCS gebėjimų skalė,* p. 25). Priešingai yra su tarptautiniu vidurkiu – jis ataskaitoje žymimas kaip ICCS 2022 vidurkis. Tai yra vidutinė visų šalių dalyvių rezultatų vidurkių reikšmė. Kiekviename tyrimo cikle ji kinta, nes keičiasi dalyvaujančių šalių skaičius ir charakteristikos.

5.1 lentelėje pateikti vidutiniai šalių pilietinių žinių rezultatai. Tyrime dalyvavusios šalys surinko nuo 452 iki 583 taškų (vidurkių skirtumas – 131 taškas). Septynios šalys – Taivanas, Švedija, Lenkija, Estija, Kroatija, Norvegija ir Italija – pademonstravo aukščiausius rezultatus, tačiau tarp jų esama didelių skirtumų (60 taškų tarp Taivano ir Italijos). Tyrimo ICCS 2022 vidurkį viršijo 9 šalys, tarp jų ir **Lietuva**, tačiau statistiškai reikšmingai – tik 7 šalys. Ispanijos, **Lietuvos,** Nyderlandų, Prancūzijos ir Slovėnijos vidutiniai rezultatai nuo ICCS 2022 vidurkio statistiškai reikšmingai nesiskyrė. Galima teigti, kad **Lietuvos** rezultatai (509 taškai) atitinka ICCS 2022 vidurkį (508 taškai) ir yra statistiškai reikšmingai aukštesni už Latvijos (490 taškų), tačiau žemesni už Lenkijos (554 taškai) ir Estijos (545 taškai) rezultatus (*5.4 paveikslas*).

Aštuonių šalių – Slovakijos, Latvijos, Maltos, Rumunijos, Serbijos, Kipro, Bulgarijos ir Kolumbijos – vidutiniai rezultatai buvo statistiškai reikšmingai žemesni už tarptautinį vidurkį.

Atkreiptinas dėmesys, kad imties reikalavimų neatitikusių šalių ir teritorijų duomenys šioje ataskaitoje nėra detaliau pristatomi ir analizuojami, nors ir pateikiami bendrose lentelėse.

Rezultatai pagal tarptautinius pasiekimų lygmenis

Pasiekimų lygmenys yra vertingas įrankis, siekiant geriau suprasti mokinių rezultatų įvairovę. Nors vidutiniai šalių rezultatai gali būti beveik tokie patys, vis dėlto mokinių pasiskirstymas pagal mokymosi pasiekimus gali būti labai įvairus: šalyje gali būti daug tiek labai gabių, tačiau ir tiek pat minimalaus lygmens nepasiekiančių mokinių, arba mokiniai gali būti gana tolygiai pasiskirstę pagal mokymosi pasiekimus, arba didžiausią dalį gali sudaryti tiesiog vidutinius rezultatus pasiekiantys mokiniai. Visais šiais atvejais rezultatų vidurkis bus panašus, tačiau nematysime, kaip mokinių re-

zultatai yra pasiskirstę. Šiam keblumui išspręsti naudojami keturi tarptautiniai pasiekimų lygmenys (A, B, C, D). Jie padeda sužinoti, kiek ir kokių gebėjimų mokinių yra šalyje.

5.2 lentelėje pateikti duomenys apie 8 klasės mokinių pasiskirstymą procentais pagal tarptautinius pilietiškumo ir pilietinio ugdymo pasiekimų lygmenis. Lentelėje šalys išrikiuotos pagal mokinių, pasiekusių aukščiausią (A) lygmenį, procentinę dalį mažėjančiai.

Pagal aukščiausią tarptautinį pilietinių žinių lygmenį pasiekusių mokinių dalį, kaip ir pagal bendrą rezultatų vidurkį, pirmauja tos pačios septynios šalys – Taivanas, Švedija, Lenkija, Estija, Kroatija, Norvegija ir Italija. Šių šalių rezultatai pagal A lygmenį pasiekusių mokinių procentinę dalį, kaip ir pagal vidutinius pilietinių žinių rezultatus, gerokai skiriasi (plg. Taivano – 62,1 proc., Švedijos – 52,8 proc., Lenkijos – 47,6 proc., Estijos – 43,4 proc., Norvegijos – 40,6 proc., Kroatijos – 36,1 proc., Italijos – 34,7 proc.), o ICCS 2022 A lygmens vidurkis – 30,6 proc. **Lietuvoje** A lygmenį pasiekusių mokinių dalis sudarė 30,1 proc. (plg., Estijoje – 43,4 proc., Latvijoje – 25,4 proc., Lenkijoje – 47,6 proc.). Tyrimas rodo, kad skirtumai tarp šalių pagal A lygmenį pasiekusių mokinių procentinę dalį yra labai dideli – nuo 12,2 proc. mokinių Kolumbijoje iki 62,1 proc. Taivane.

Didžiausia procentinė dalis mokinių, pasiekusių žemiausią (D) tarptautinį pasiekimų lygmenį (ICCS 2022 D lygmens vidurkis – 11,8 proc.), buvo nustatyta Kolumbijoje (23,6 proc.) ir Bulgarijoje (22,7 proc.), dar penkiose šalyse šį lygmenį pasiekusių mokinių dalis buvo mažesnė, bet vis tiek viršijo tarptautinį vidurkį. 12-oje šalių, tarp jų ir **Lietuvoje**, D lygmenį pasiekusių mokinių dalis buvo mažesnė už tarptautinį vidurkį (nuo 2,8 proc. Taivane iki 11,4 proc. Slovakijoje). **Lietuvoje** mokinių, pasiekusių žemiausią (D) tarptautinį pasiekimų lygmenį dalis sudarė 10,6 proc. (plg. Estijoje – 5,5 proc., Latvijoje – 11,8 proc., Lenkijoje – 4,3 proc.).

Vidutiniškai ICCS 2022 šalyse 2,6 proc. mokinių nepasiekia D lygmens. Šis procentas yra nuo 0,3 proc. Taivane, iki 7,9 proc. Bulgarijoje. **Lietuvoje** tokių mokinių yra 1,8 proc.

Rezultatų kaita

Visų šalių, dalyvavusių tyrimo ICCS 2022 cikle, mokiniai atliko tą patį testą, į kurį buvo įtraukti 55 testo klausimai, naudoti tyrimo ICCS 2016 cikle (iš jų 26 naudoti ir ICCS 2016, ir ICCS 2009 cikluose; 29 – pirmą kartą panaudoti ICCS 2016 cikle). Tai suteikė galimybę palyginti šalių, dalyvavusių visuose trijuose tyrimo ICCS cikluose, rezultatus. Šiame skyriuje aptarsime pokyčius, nustatytus tarp 2022 m. ir ankstesniųjų tyrimo ciklų. Pateikiami duomenys apie 13-os šalių, kurios dalyvavo dviejuose tyrimo cikluose (ICCS 2022 ir ICCS 2016), taip pat tarp 15-os šalių, kurios dalyvavo trijuose cikluose (ICCS 2022, ICCS 2016 ir ICCS 2009).

5.3 lentelėje pateikti duomenys apie tyrime dalyvavusių šalių 8 klasės mokinių pilietinių žinių vidutinių rezultatų kaitą per 7 metus (2009–2016 m.) ir per 13 metų (2009–2022 m.). Lentelėje šalys išrikiuotos pagal ICCS 2022 vidutinius rezultatus mažėjančiai.

Lyginant dviejų pirmųjų ICCS ciklų duomenis, matyti, kad aštuonių šalių, tarp jų ir **Lietuvos**, pilietinių žinių rezultatai statistiškai reikšmingai pagerėjo. Pažymėtina, kad 2016 m. statistiškai reikšmingai pagerėję penkių šalių (Švedijos, Norvegijos, Slovėnijos, Bulgarijos ir Kolumbijos) rezultatai, trečiajame tyrimų cikle (2022 m.) smarkiai statistiškai reikšmingai smuko. Taivano, Estijos ir **Lietuvos** pilietinių žinių rezultatai, statistiškai reikšmingai pakilę nuo 2009 m. iki 2016 m., vėliau (t. y. nuo 2016 m. iki 2022 m.) iš esmės nepasikeitė.

Tyrimo duomenys rodo, kad nuo 2016 m. iki 2022 m. statistiškai nereikšmingai pagerėjo tik vienos šalies – Taivano – rezultatai, o Kroatijos rezultatai išliko tokie patys. Per tą patį laikotarpį 11-os

šalių, rezultatai pablogėjo. Šešių šalių (Švedijos, Norvegijos, Nyderlandų, Slovėnijos, Bulgarijos ir Kolumbijos) rezultatai pablogėjo statistiškai reikšmingai, pvz., Norvegijos – net 35 taškais. **Lietuvos** rezultatai pablogėjo 9 taškais, tačiau šis pokytis statistiškai nereikšmingas, todėl galime teigti, kad rezultatai išliko stabilūs.

Lyginant per 13 metų įvykusius pokyčius matyti, kad didžiausią pažangą padarė Švedijos aštuntokai, jų vidutiniai rezultatai nuo 2009 m. iki 2022 m. padidėjo labiausiai (28 taškais). **Lietuvos** rezultatai pagerėjo 4 taškais, Latvijos – 9 taškais, tačiau šie pokyčiai abiejose šalyse buvo statistiškai nereikšmingai, o Estijos (20 taškų) ir Lenkijos (18 taškų) rezultatai per 13 metų statistiškai reikšmingai padidėjo. Tik dviejų šalių (Slovėnijos ir Slovakijos) rezultatai statistiškai reikšmingai sumažėjo, keturių šalių (Norvegijos, Italijos, Bulgarijos ir Kolumbijos) rezultatai sumažėjo statistiškai nereikšmingai, o Maltos – visuose trijuose tyrimo cikluose išliko beveik tokie patys.

Lyginant tarptautinius ir **Lietuvos** mokinių pilietinių žinių rezultatus, matyti, kad visuose tyrimo cikluose **Lietuvos** rezultatai šiek tiek (tačiau visais trimis atvejais statistiškai nereikšmingai) aukštesni už ICCS šalių vidurkį (žr. *5.1 paveikslą*).

5.1 paveikslas. Lietuvos ir ICCS tyrime dalyvavusių šalių mokinių pilietinių žinių rezultatų kaita

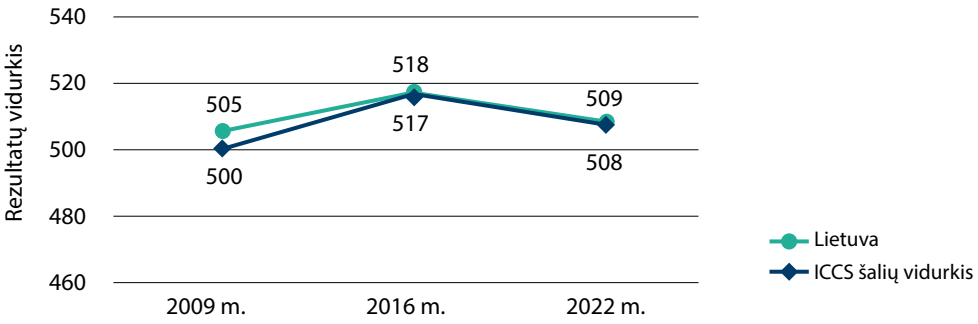

Lietuvos rezultatų pokyčius nuo 2016 m. iki 2022 m., lyginant pagal skirtingus pasiekimų lygmenis pasiekusių mokinių dalį, matyti, kad labiausiai (6 procentiniais punktais) sumažėjo B lygmenį pasiekusių mokinių dalis. A lygmenį pasiekusiųjų dalis sumažėjo 0,4 procentinio punkto, todėl galima teigti, jog ji išliko tokia pat. Per tą patį laikotarpį šiek tiek padidėjo žemesniuosius lygmenis pasiekusių mokinių dalis: C lygmenį pasiekė 1,4 procentinio punkto didesnė mokinių dalis, o D lygmenį – 3,9 procentinio punkto didesnė dalis. Atkreiptinas dėmesys, kad daugiau nei dvigubai padidėjo D lygmens nepasiekusių mokinių dalis.

Ši kaita informatyviai atsispindi *5.2 paveiksle*.

5.2 paveikslas. Lietuvos mokinių pasiekimų kaita pagal tarptautinius pasiekimų lygmenis

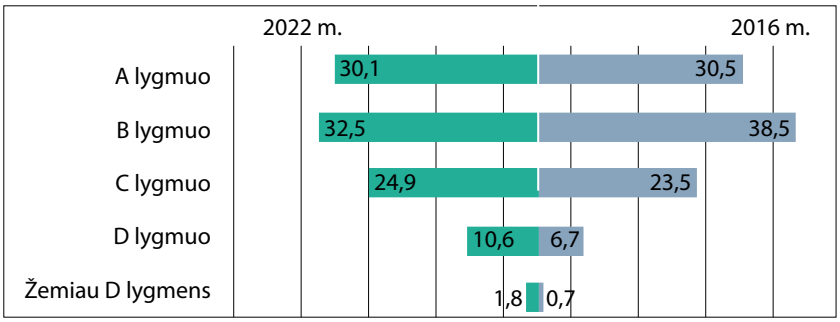

5.4 lentelėje pateikti duomenys apie aštuntos klasės mokinių, pasiekusių B ar aukštesnį pilietinių žinių pasiekimų lygmenį, procentinę dalį ir pokyčius, įvykusius tyrime dalyvavusiose šalyse nuo 2009 m. iki 2022 m.

Lyginant tyrimo ICCS 2022 ir ICCS 2016 ciklų rezultatus pagal pasiekusių B ar aukštesnį pilietinių žinių pasiekimų lygmenį mokinių dalį, nustatyta, kad ši mokinių dalis padidėjo tik Taivane (vienoje šalyje iš 13-os), tačiau statistiškai nereikšmingai. 12-oje šalių B ar aukštesnį pilietinių žinių pasiekimų lygmenį pasiekusių mokinių dalis sumažėjo, iš jų 7-iose (Švedijoje, Estijoje, Norvegijoje, **Lietuvoje**, Slovėnijoje, Bulgarijoje ir Kolumbijoje) sumažėjo statistiškai reikšmingai. Didžiausias pokytis nustatytas Kolumbijoje – joje B ir aukštesnį pasiekimų lygmenį pasiekė net 14 procentinių punktų mažiau mokinių negu prieš šešerius metus (plg. 2016 m. – 53 proc., 2022 m. – 39 proc.).

Lyginant pokyčius, įvykusius nuo 2009 m. iki 2022 m., matyti, kad per 13 metų laikotarpį B ar aukštesnį pilietinių žinių pasiekimų lygmenį pasiekusių mokinių dalis padidėjo 7-iose šalyse (iš 15-os), tačiau tik trijose šalyse (Taivane, Lenkijoje ir Švedijoje) šių mokinių dalis padidėjo statistiškai reikšmingai. Kai kuriose šalyse per tą patį laikotarpį mokinių dalis sumažėjo. **Lietuvos** mokinių, pasiekusių B ar aukštesnį pilietinių žinių pasiekimų lygmenį, dalis sumažėjo statistiškai nereikšmingai, todėl galima teigti, kad pilietinis mokinių sąmoningumas išliko toks pats (plg. 2009 m. – 63,4 proc., 2022 m. – 62,7 proc., suapvalinus – po 63 proc.).

5.5 lentelėje pateikti duomenys apie 8 klasės mokinių, pasiekusių D ar žemesnį pilietinių žinių pasiekimų lygmenį, procentinę dalį ir pokyčius, įvykusius tyrime dalyvavusiose šalyse nuo 2009 m. iki 2022 m.

Lyginant tyrimo ICCS 2022 ir ICCS 2016 ciklų rezultatus pagal D ar žemesnį pilietinių žinių pasiekimų lygmenį pasiekusių mokinių dalį nustatyta, kad ši mokinių dalis Taivane (vienoje iš 13-os šalių) išliko tokia pat (3 proc.), 12-oje šalių padidėjo, iš jų 8-iose (tarp jų **Lietuvoje**) – statistiškai reikšmingai. Didžiausias pokytis nustatytas Kolumbijoje – joje D ir žemesnį pasiekimų lygmenį pasiekė net 13 procentinių punktų daugiau mokinių negu prieš šešerius metus (plg. 2016 m. – 16 proc., 2022 m. – 29 proc.). **Lietuvoje** ši mokinių dalis padidėjo 5-iais procentiniais punktais.

Lyginant pokyčius, įvykusius nuo 2009 m. iki 2022 m., matyti, kad per 13 metų laikotarpį D ar žemesnį pilietinių žinių pasiekimų lygmenį pasiekusių mokinių dalis trijose (iš 15-os šalių) šalyse (Švedijoje, Ispanijoje ir Kipre) išliko tokia pati, 8-iose šalyse padidėjo, tačiau tik trijose šalyse (**Lietuvoje**, Slovakijoje ir Kolumbijoje) šių mokinių dalis padidėjo statistiškai reikšmingai. Penkiose šalyse per tą patį laikotarpį mokinių dalis sumažėjo, iš jų Taivano ir Lenkijos mokinių, pasiekusių D ar žemesnį pilietinių žinių pasiekimų lygmenį, dalis sumažėjo statistiškai reikšmingai.

Rezultatai pagal mokinių lytį

ICCS tyrimas taip pat atskleidžia, kokius pasiekimus pilietinio ugdymo ir pilietiškumo srityje demonstruoja merginos ir vaikinai, ar pilietinių žinių rezultatai, lyginant pagal mokinių lytį, skiriasi, jeigu taip, tai kokie tie skirtumai.

5.6 lentelėje pateikti merginų ir vaikinų rezultatų vidurkiai, taip pat merginų ir vaikinų rezultatų vidurkių skirtumas. Šalys lentelėje išrikiuotos pagal šį skirtumą mažėjimo tvarka.

Tyrimas parodė, kad visose dalyvavusiose šalyse merginos pasiekė aukštesnius rezultatus negu vaikinai (ICCS 2022 vidurkiai: merginų – 521 taškas, vaikinų – 495 taškai, vidurkių skirtumas – 26 taškai), 18-oje šalių (iš 20-ies), tarp jų ir **Lietuvoje**, šis skirtumas buvo statistiškai reikšmingas. Didžiausi vaikinų ir merginų rezultatų skirtumai (35–41 taškas) yra Bulgarijoje, Švedijoje, **Lietuvoje** ir Norve-

gijoje. Mažiausi, statistiškai nereikšmingi skirtumai (6–10 taškų) buvo nustatyti Nyderlanduose ir Kolumbijoje, taigi galima teigti, kad šiose šalyse skirtumų tarp merginų ir vaikinų rezultatų beveik nėra. **Lietuvoje** merginos pasiekė statistiškai reikšmingai aukštesnius rezultatus negu vaikinai (rezultatų vidurkiai: merginų – 527 taškai, vaikinų – 491 taškas, vidurkių skirtumas – 36 taškai).

Atskirai lyginant merginų pilietinių žinių testo rezultatus visose šalyse, stebima, kad tų pačių šalių (Taivano, Švedijos, Lenkijos, Estijos, Kroatijos), kurios pagal bendruosius rezultatus pateko į geriausiųjų penketą, merginos pasiekė pačius aukščiausius rezultatus (plg. merginų rezultatų vidurkiai: Taivane – 594 taškai, Švedijoje – 583 taškai, Lenkijoje – 566 taškai, Estijoje – 558 taškai, Kroatijoje – 547 taškai). Žemiausius vidutinius rezultatus pasiekė Kolumbijos merginos (456 taškai). **Lietuvos** merginų rezultatai buvo tik šiek tiek aukštesni už ICCS 2022 vidurkį, gerokai aukštesni už kaimyninės Latvijos, bet smarkiai žemesni už Lenkijos ir Estijos merginų vidutinius rezultatus (plg. merginų rezultatų ICCS 2022 vidurkis – 521 taškas, **Lietuvos** – 527 taškai, Latvijos – 507 taškai, Lenkijos – 566 taškai, Estijos – 563 taškai).

Atskirai lyginant įvairių šalių vaikinų pilietinių žinių testo rezultatus, matyti, kad geriausius rezultatus pasiekė tų pačių penkių šalių (Taivano, Švedijos, Lenkijos, Estijos, Kroatijos) vaikinai (plg. vaikinų rezultatų vidurkiai: Taivane – 574 taškai, Švedijoje – 546 taškai, Lenkijoje – 542 taškai, Estijoje – 533 taškai, Kroatijoje – 514 taškų). **Lietuvos** vaikinų rezultatai buvo šiek tiek žemesni už ICCS 2022 vidurkį, gerokai aukštesni už kaimyninės Latvijos, bet smarkiai žemesni už Lenkijos ir Estijos vaikinų vidutinius rezultatus (plg. vaikinų rezultatų ICCS 2022 vidurkis – 495 taškai, **Lietuvos** – 491 taškas, Latvijos – 474 taškai, Lenkijos – 542 taškai, Estijos – 533 taškai).

Duomenys apie **Lietuvos** merginų ir vaikinų rezultatų skirtumus (plg. 2009 m. – 35 taškai; 2016 m. – 28 taškai; 2022 m. – 35 taškai (ši skirtumas susidaro dėl apvalinimo)) ir kaitą visuose tyrimo ICCS cikluose pateikiami *5.3 paveiksle.*

5.3 paveikslas. Lietuvos mokinių pilietinių žinių rezultatų kaita pagal lytį

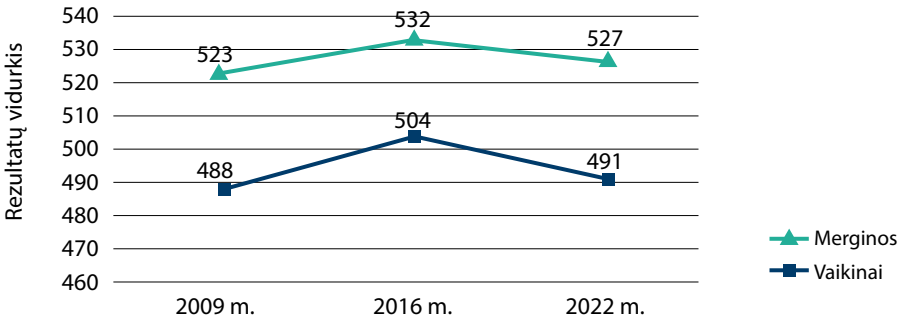

5.7 lentelėje pateikti lyginamieji duomenys apie merginų ir vaikinų pilietinių žinių rezultatų vidurkių skirtumus ir jų pokyčius tarp visų trijų tyrimo ICCS ciklų.

Lyginant tyrimo ICCS 2022 ir ICCS 2016 ciklų merginų ir vaikinų pilietinių žinių rezultatų skirtumus, nustatyta, kad per šešerius metus 7-ių šalių (iš 13-os) merginų ir vaikinų rezultatų skirtumai šiek tiek padidėjo, tačiau statistiškai nereikšmingai (pvz., **Lietuvoje** šis skirtumas padidėjo septyniais, Latvijoje – trimis taškais). Per tą patį laikotarpį 6-ių šalių merginų ir vaikinų rezultatų skirtumai sumažėjo, tačiau statistiškai reikšmingai – tik Taivane (sumažėjo 14 taškų).

Lyginant tyrimo ICCS 2022 ir ICCS 2009 ciklų merginų ir vaikinų pilietinių žinių rezultatų skirtumus, nustatyta, kad per 13 metų 8-ių šalių (iš 15-os) merginų ir vaikinų rezultatų skirtumai šiek tiek padidėjo, tačiau tik dviejų šalių (Švedijos ir Norvegijos) statistiškai reikšmingai. Likusių 7-ių šalių merginų ir vaikinų rezultatų skirtumai statistiškai nereikšmingai sumažėjo.

Rezultatai pagal mokinių socialinės, ekonominės ir kultūrinės aplinkos veiksnius

ICCS tyrimo cikluose naudojamas mokinių socialinės, ekonominės ir kultūrinės padėties kintamasis (SEK). Jis nuosekliausiai ir stipriausiai siejamas su mokinių pilietinėmis žiniomis, tačiau SEK padėties ir pilietinių pasiekimų sąsajos stiprumas įvairiose šalyse labai skiriasi.

Norint įvertinti socialinę, ekonominę ir kultūrinę aplinką, ICCS 2022 tyrime buvo naudojami mokinių atsakymai į mokinių klausimyno klausimus apie mokinių tėvų profesinį statusą, tėvų išsimokslinimą ir knygų skaičių namuose. Tie patys kintamieji buvo naudojami ir ICCS 2016 bei ICCS 2009 cikluose. Šiame skyrelyje pristatomi ICCS 2022 aštuntokų pilietinių žinių rezultatai, susieti su šiais socialiniais, ekonominiais ir kultūriniais rodikliais.

Tėvų profesinis statusas

Tėvų profesijos lemia temas, kuriomis kalbama namuose, veiklas, kuriomis šeima užsiima drauge, vyraujantį požiūrį į visuomenės aktualijas ir daugelį kitų dalykų, susijusių su kasdieniu šeimos gyvenimu.

ICCS tyrime, siekiant nustatyti objektyvius rodiklius, leidžiančius įvertinti tėvų profesijos įtaką, mokinių nurodytos tėvų profesijos buvo suskirstytos į grupes pagal profesijų statusą. Skirstymas buvo atliekamas, naudojantis ISCO-08 (Tarptautinė darbo organizacija, 2012) klasifikacija, kuri transformuota į SEI – tarptautinį profesinio statuso indeksą. Taigi tyrime naudotasi aukščiausiais SEI taškais kaip tėvų profesinio statuso indikatoriumi. Kai mokiniai pateikė duomenis apie abu tėvus, didžiausias SEI balas buvo panaudotas kaip tėvų profesinio statuso rodiklis. SEI skalė yra tolydi, jos intervalo reikšmės išsidėsčiusios nuo 16 iki 90. Pagal šią sistemą ICCS 2022 tyrime dalyvavusių mokinių tėvų profesijos buvo suskirstytos į dvi statuso grupes pagal skalės reikšmę *žemiau 50* bei *50 ir aukščiau*.

Apibendrinant ryšį tarp tėvų profesinio statuso ir mokinių pilietinių žinių testo rezultatų, SEI skalė buvo padalyta į dvi kategorijas, padedančias atskirti *žemo–vidutinio* profesinio statuso (žemiau 50 SEI skalės taškų) ir *vidutinio–aukšto* profesinio statuso (*50 SEI skalės taškų ir daugiau*) grupes.

5.8 lentelėje pateikti duomenys apie pilietinių žinių testo rezultatus pagal mokinių tėvų profesinį statusą. Lentelėje šalys išrikiuotos pagal abėcėlę.

Išnagrinėjus ICCS 2022 rezultatus, paaiškėjo, kad tarptautiniu mastu vidutiniškai 52 proc. tyrime dalyvavusių mokinių tėvų profesinis statusas yra *žemas–vidutinis*, o 48 proc. – *vidutinis–aukštas*. **Lietuvoje** 44 proc. tyrime dalyvavusių mūsų šalies mokinių, pagal tėvų profesinį statusą, buvo priskirti žemo–vidutinio profesinio statuso grupei, 56 proc. – *vidutinio–aukšto* profesinio statuso grupei. Nagrinėjant duomenis pagal mokinių tėvų profesinį statusą, reikėtų atsižvelgti į tai, kad apie geresnę situaciją šalyje liudija mažesnė priskirtų pirmai grupei ir didesnė antrai grupei priskirtų mokinių procentinė dalis.

5.8 lentelėje pateikti duomenys rodo, kad mažiausia dalis mokinių, priskirtų pirmai grupei pagal jų tėvų *žemą–vidutinį* profesinį statusą, buvo Norvegijoje – 41 proc., Slovėnijoje ir Estijoje – 42 proc., Švedijoje, Kipre ir Taivane – 43 proc., **Lietuvoje** – 44 proc. Priešingą situaciją rodo Kolumbijos (69 proc.), Serbijos (67 proc.), Rumunijos (64 proc.) ir Italijos (61 proc.) duomenys.

Visose tyrime dalyvavusiose šalyse pastebėtas stiprus mokinių pilietinių žinių rezultatų ir jų tėvų profesinio statuso ryšys – *vidutinio–aukšto* tėvų profesinio statuso grupei priskirtų mokinių rezultatai buvo aukštesni visose šalyse. Tarptautiniu mastu tarp *žemo–vidutinio* ir *vidutinio–aukšto*

tėvų profesinio statuso grupių mokinių rezultatų vidurkių nustatytas 53 taškų skirtumas, tačiau lyginant atskirų šalių rodiklius galima pastebėti pakankamai didelę įvairovę. Didžiausias rezultatų vidurkių skirtumas nustatytas Bulgarijoje (73 taškai), o mažiausias – Italijoje (41 taškas). **Lietuvoje** skirtumas tarp minėtų dviejų kategorijų yra 59 taškai (Latvijoje – 43 taškai, Lenkijoje – 49 taškai, Estijoje – 50 taškų).

Tėvų išsimokslinimas

ICCS tyrime, siekiant nustatyti objektyvius rodiklius, leidžiančius įvertinti tėvų išsimokslinimo įtaką pilietinėms mokinių žinioms, buvo naudojamos iš anksto apibrėžtos kategorijos. Jos buvo sukonstruotos remiantis Tarptautiniu standartizuotu švietimo klasifikatoriumi (ISCED) ir sudarė „ISCED 6, 7 ar 8“, „ISCED 4 ar 5“, „ISCED 3“, „ISCED 2“, „nebaigtas ISCED 2“ (OECD, 1999; UNESCO, 2006). Kai mokiniai pateikė duomenis apie abu savo tėvus, aukščiausias ISCED lygmuo buvo naudojamas kaip tėvų išsimokslinimo rodiklis. Apibendrinant tėvų išsimokslinimo lygmens ir mokinių pilietinių žinių rezultatų ryšį, buvo naudojamos dvi tėvų išsimokslinimo kategorijos: *žemiau ISCED 6 lygmens* (nebaigę bakalauro ar žemesnis lygmuo) ir *ISCED 6, 7 ar 8 lygmuo* (bakalauro arba aukštesnis).

5.9 lentelėje pateikti duomenys apie pilietinių žinių testo rezultatus pagal mokinių tėvų išsimokslinimą. Lentelėje šalys išrikiuotos pagal abėcėlę.

Išnagrinėjus ICCS 2022 rezultatus, paaiškėjo, kad tarptautiniu mastu vidutiniškai 56 proc. tyrime dalyvavusių mokinių tėvų turi žemesnį (*nebaigtą bakalauro ar žemesnio lygmens*) išsimokslinimą, 44 proc. – aukštesnį (*bakalauro arba aukštesnio lygmens*) išsimokslinimą. **Lietuvoje** šioms grupėms priskirtų mokinių procentinė dalis buvo tokia pati kaip ir ICCS 2022 vidurkis: 56 proc. tyrime dalyvavusių mūsų šalies mokinių buvo priskirti pirmai grupei pagal tėvų įgytą žemesnį nei bakalauras išsimokslinimą, 44 proc. – antrai grupei pagal tėvų įgytą aukštesnio lygmens išsimokslinimą. Nagrinėjant duomenis pagal mokinių tėvų išsimokslinimą, reikėtų atsiminti, kad kuo mažesnė priskirtų pirmai grupei mokinių dalis, tuo padėtis vaikų ugdymo požiūriu šalyje palankesnė.

Mažiausia dalis mokinių, priskirtų pirmai grupei pagal jų tėvų *žemesnį išsimokslinimą*, buvo Kipre – 29 proc., o didžiausia – Nyderlanduose (75 proc.), Serbijoje (70 proc.), Prancūzijoje (69 proc.) ir Italijoje (68 proc.). Didžiausia dalis mokinių, priskirtų antrai grupei pagal jų tėvų *aukštesnį išsimokslinimą*, buvo Kipre – 71 proc., Norvegijoje – 65 proc., Švedijoje – 62 proc.

Visose tyrime dalyvavusiose šalyse stebimas stiprus mokinių pilietinių žinių rezultatų ir jų tėvų išsimokslinimo lygmens ryšys – antrai grupei pagal tėvų įgytą (*aukštesnio lygmens*) išsimokslinimą priskirtų mokinių rezultatai buvo aukštesni visose tyrime dalyvavusiose šalyse. Kaip matome *5.9 lentelėje*, lyginant pagal tėvų įgytą išsimokslinimą, tarp pirmai ir antrai grupėms priskirtų mokinių rezultatų vidurkių užfiksuotas 47 taškų skirtumas, tačiau lyginant atskirų šalių rodiklius galima pastebėti gana didelę įvairovę. Didžiausi rezultatų vidurkių skirtumai nustatyti Bulgarijoje ir Slovakijoje (65 taškai) ir **Lietuvoje** (64 taškai). Latvijoje – 43 taškai, Lenkijoje – 57 taškai, Estijoje – 44 taškai. Mažiausias mokinių vidutinių rezultatų skirtumas yra Kolumbijoje (24 taškai).

Knygų skaičius mokinių namuose

ICCS tyrime, siekiant įvertinti knygų skaičiaus mokinių namuose įtaką pilietinio ugdymo ir pilietiškumo testo rezultatams, buvo naudojami mokinių atsakymai apie edukacinius išteklius mokinių namuose pagal šias šešias kategorijas: iki 10 knygų, nuo 11 iki 25 knygų, nuo 26 iki 100 knygų, nuo 101 iki 200 knygų ir daugiau nei 200 knygų. Apibendrinant ryšį tarp knygų skaičiaus mokinių namuose ir mokinių pilietinių žinių rezultatų buvo naudojamos dvi grupės: *mažiau nei 26 knygos* ir *26 knygos ir daugiau*.

5.10 lentelėje pateikti duomenys apie pilietinių žinių testo rezultatus pagal knygų skaičių mokinių namuose. Lentelėje šalys išrikiuotos pagal abėcėlę.

Išnagrinėjus *5.10 lentelėje* pateiktus tyrimo ICCS 2022 ciklo rezultatus, paaiškėjo, kad tarptautiniu mastu vidutiniškai 37 proc. tyrime dalyvavusių mokinių namuose turėjo *mažiau nei 26 knygas*, 63 proc. – *26 ir daugiau knygų*. **Lietuvoje** šioms grupėms priskirtų mokinių procentinė dalis buvo identiška ICCS 2022 vidurkiui: 37 proc. tyrime dalyvavusių mūsų šalies mokinių buvo priskirti pirmai grupei pagal mažesnį namuose turimų knygų skaičių, 63 proc. – antrai grupei pagal didesnį namuose turimų knygų skaičių. Nagrinėjant duomenis pagal namuose turimų knygų skaičių, reikėtų atsižvelgti į tai, kad apie geresnę situaciją šalyje liudija mažesnė priskirtų pirmai grupei ir didesnė antrai grupei priskirtų mokinių procentinė dalis.

Duomenys rodo, kad mažiausia dalis mokinių, priskirtų pirmai grupei pagal *mažesnį* turimų knygų skaičių, buvo Norvegijoje – 24 proc. ir Kipre – 29 proc., o didžiausia dalis buvo Kolumbijoje – 82 proc.

Visose tyrime dalyvavusiose šalyse pastebėtas stiprus mokinių pilietinių žinių rezultatų ir namuose turimų knygų skaičiaus ryšys. Antrai – daugiau knygų turinčiųjų – grupei priskirtų mokinių rezultatai buvo gerokai aukštesni visose šalyse.

Tarptautiniu mastu lyginant pirmai ir antrai grupėms priskirtų mokinių rezultatus pagal namuose turimų knygų skaičių, tarp rezultatų vidurkių užfiksuotas 65 taškų skirtumas, tačiau lyginant atskirų šalių rodiklius, galima pastebėti gana didelę įvairovę. Didžiausi rezultatų vidurkių skirtumai nustatyti Slovėnijoje (90 taškų), Švedijoje (86 taškai) ir Bulgarijoje (84 taškai). Mažiausias vidutinių rezultatų skirtumas nustatytas Kroatijoje (38 taškai). **Lietuvoje** mokinių rezultatų skirtumas pagal knygų skaičių namuose yra 66 taškai, Latvijoje – 52 taškai, Lenkijoje – 61 taškas, Estijoje – 67 taškai.

Imigranto statusas

ICCS 2022 tyrimo cikle, siekiant įvertinti mokinių imigrantų statuso ryšį su pilietinių žinių rezultatais, į mokinio klausimyną buvo įtrauktas su tuo susijęs papildomas klausimas.

Mokinių buvo prašoma nurodyti, kurioje šalyje gimė jie ir kiekvienas iš jų tėvų. Pagal tarptautinį atsakymų į šį klausimą kodavimą kiekvienas mokinys ir bet kuris iš jo tėvų, buvo klasifikuojami kaip „gimę testo šalyje“ arba „negimę testo šalyje“. Po to šie duomenys buvo apibendrinti į vieną kintamąjį, susijusį su mokiniu. Šis kintamasis buvo užkoduotas kaip „imigrantų šeima“, kai mokinys nurodė, kad tėvai (jeigu mokinys pateikė informaciją apie abu tėvus arba tik apie vieną iš tėvų) gimė užsienyje (neatsižvelgiant į tai, kur gimė mokinys), ir „ne imigrantų šeima“, kai bent vienas iš tėvų gimė šalyje, kurioje buvo atliekamas tyrimas.

5.11 lentelėje pateikti duomenys apie pilietinių žinių testo rezultatus pagal mokinių tėvų imigranto statusą. Lentelėje šalys išrikiuotos pagal abėcėlę.

Vidutiniškai ICCS 2022 dalyvavusiose šalyse į šį klausimą neatsakė 5 proc. mokinių. Tarptautiniu mastu nustatyta, kad 91 proc. mokinių (iš tų, kurie atsakė į šį klausimą) yra iš *ne imigrantų* šeimų, o 9 proc. – *iš imigrantų* šeimų (atitinkamai **Lietuvoje** 98 proc. ir 2 proc., Latvijoje – 95 proc. ir 5 proc., Lenkijoje – 99 proc. ir 1 proc., Estijoje – 94 proc. ir 6 proc.).

Duomenys rodo, kad mažiausia dalis mokinių, priskirtų *imigrantų šeimų* grupei, buvo Bulgarijoje, Lenkijoje, Rumunijoje – 1 proc., Taivane ir **Lietuvoje** – 2 proc., Slovakijoje – 3 proc., o didžiausia dalis buvo Kipre, Slovėnijoje ir Švedijoje – 21 proc.

Visose tyrime dalyvavusiose šalyse pastebėtas stiprus mokinių pilietinių žinių rezultatų ir šeimos **imigranto** statuso ryšys. Mokinių iš ne imigrantų šeimų rezultatai buvo gerokai aukštesni visose šalyse, išskyrus Serbiją (statistiškai reikšmingai aukštesni 16-oje (iš 20-ies) šalių, tarp jų ir **Lietuvoje**).

Tarptautiniu mastu lyginant pirmai ir antrai grupėms pagal *imigranto* statusą priskirtų mokinių rezultatus, tarp rezultatų vidurkių užfiksuotas 41 taško skirtumas, tačiau lyginant atskirų šalių rodiklius, galima pastebėti gana didelę įvairovę. Didžiausi rezultatų vidurkių skirtumai nustatyti Slovakijoje (98 taškai), Švedijoje (77 taškai) ir Latvijoje (60 taškų). Mažiausias vidutinių rezultatų skirtumas nustatytas Kipre (4 taškai). **Lietuvoje** mokinių rezultatų skirtumas pagal *imigranto* statusą yra 35 taškai, Latvijoje – 60 taškų, Lenkijoje – 88 taškai, Estijoje – 40 taškų. Įdomu pastebėti, kad Kipre, kuriame šiek tiek daugiau nei penktadalis mokinių yra iš *imigrantų* šeimų, tačiau pilietinių žinių vidutinių rezultatų skirtumas pagal *imigranto* statusą yra labai mažas ir statistiškai nereikšmingas (plg. 459 ir 463 taškai).

Kalba, kuria šnekama namuose

ICCS 2022 tyrimo cikle, siekiant įvertinti mokinių kalbinės aplinkos ryšį su pilietinių žinių rezultatais, į mokinio klausimyną buvo įtrauktas su tuo susijęs papildomas klausimas.

Mokinių buvo klausiama, kokia kalba dažniausiai šnekama jų namuose. Šis kintamasis buvo užkoduotas kaip „testo kalba“ arba „kita kalba“ analizės tikslais.

5.12 lentelėje pateikti duomenys apie pilietinių žinių testo rezultatus pagal mokinių tėvų imigranto statusą. Lentelėje šalys išrikiuotos pagal abėcėlę.

Vidutiniškai ICCS 2022 dalyvavusiose šalyse į šį klausimą neatsakė vienas procentas mokinių. Tarptautiniu mastu nustatyta, kad 86 proc. mokinių (iš tų, kurie atsakė į šį klausimą) nurodė, kad jų namuose dažniausiai šnekama *testo kalba*, 14 proc. mokinių teigė, kad jų namuose daugiausia šnekama *kita kalba* (atitinkamai **Lietuvoje** 95 proc. ir 5 proc., Latvijoje – 84 proc. ir 16 proc., Lenkijoje – 99 proc. ir 1 proc., Estijoje – 95 proc. ir 5 proc.). Svarbu nepamiršti, kad tarp šalių ir šalyse yra didelių skirtumų tarp *imigrantų* šeimų ir tų, kurie namuose dažniausiai šneka *kita kalba*. Tai lemia dideli istoriniai, sisteminiai ir kontekstiniai skirtumai tarp ICCS tyrime dalyvaujančių šalių, susiję su imigracija ir kalbų vartojimu. Ataskaitoje pateiktos išvados turi būti aiškinamos, atsižvelgiant į šiuos labai skirtingus nacionalinius kontekstus.

Duomenys rodo, kad mažiausia dalis mokinių, priskirtų šeimų, kuriose dažniausiai šnekama *kita kalba*, grupei, buvo Lenkijoje – 1 proc., Kolumbijoje ir Kroatijoje – 2 proc., o didžiausia dalis buvo Maltoje – 51 proc., Kipre – 26 proc., Italijoje ir Ispanijoje – 25 proc.

Visose tyrime dalyvavusiose šalyse pastebėtas stiprus mokinių pilietinių žinių rezultatų ir kalbos, kuria dažniausiai šnekama namuose, ryšys. Mokinių iš šeimų, kuriose dažniausiai šnekama *testo kalba*, rezultatai buvo gerokai aukštesni visose šalyse, išskyrus Kiprą ir Maltą (statistiškai reikšmingai aukštesni 16-oje iš 20-ies šalių, tarp jų ir **Lietuvoje**).

Tarptautiniu mastu lyginant pirmai ir antrai grupėms pagal kalbą, kuria dažniausiai šnekama namuose priskirtų mokinių rezultatus, tarp rezultatų vidurkių užfiksuotas 47 taškų skirtumas, tačiau lyginant atskirų šalių rodiklius, galima pastebėti gana didelę įvairovę. Didžiausias rezultatų vidurkių skirtumas nustatytas Slovakijoje (111 taškų), Švedijoje (84 taškai) ir Serbijoje (67 taškai). Mažiausias vidutinių rezultatų skirtumas nustatytas Rumunijoje (14 taškų). **Lietuvoje** mokinių rezultatų skirtumas yra 43 taškai, Latvijoje – 49 taškai, Lenkijoje – 68 taškai, Estijoje – 31 taškas. Įdomu pastebėti, kad Kipre ir Maltoje nustatyta priešinga tendencija – aukštesni (tačiau statistiškai nereikšmingai) rezultatai tų mokinių, kurių namuose dažniausiai šnekama kita kalba.

Rezultatai pagal mokinių mokomąją kalbą

Lietuvoje ICCS 2022 tyrime dalyvavę mokiniai, testo užduotis ir klausimynus pildė ta kalba (lietuvių, lenkų ar rusų), kuria ugdymas vyko jų lankomoje mokykloje. ICCS tyrimas atskleidė, kokius pasiekimus pilietinio ugdymo ir pilietiškumo srityse demonstruoja skirtingomis kalbomis besimokę Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai. Rezultatai pateikti *5.4 paveiksle*. Mokinių, kurie mokėsi lietuvių kalba, rezultatų vidurkis 513 taškas, tai yra 4 taškais aukštesnis už bendrąjį Lietuvos mokinių vidurkį. Mokinių, kurie mokėsi rusų kalba – rezultatų vidurkis 478 taškai, t. y. 31 tašku žemesnis už šalies bendrąjį vidurkį ir 35 taškais žemesnis už lietuvių kalba besimokiusių mokinių vidurkį. Lenkų kalba besimokiusių mokinių rezultatų vidurkis buvo 455 taškai, t. y., 54 taškais žemesnis už bendrąjį šalies vidurkį, 58 taškais žemesnis už lietuvių kalba ir 23 taškais už rusų kalba besimokiusių mokinių rezultatų vidurkį.

5.4 paveikslas. Lietuvos mokinių pilietinio žinių rezultatai pagal mokomąją kalbą

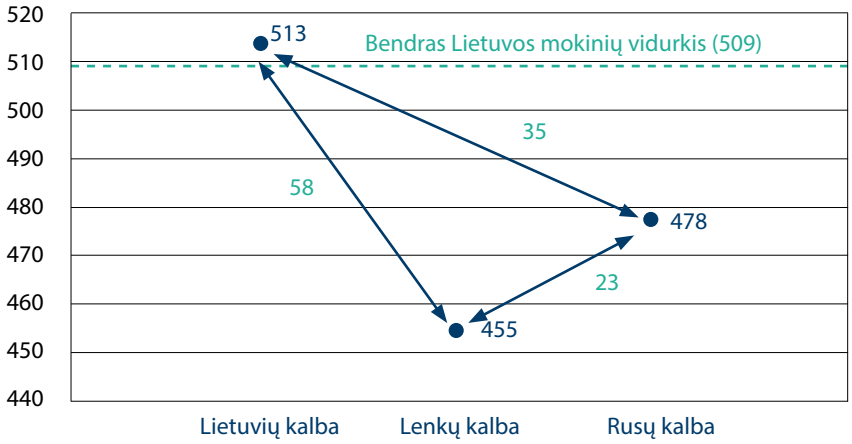

Labai svarbu paminėti, kad pateikiami tik apibendrinti duomenys – tai yra surinktų taškų vidurkis, tačiau tiek lietuvių, tiek lenkų, tiek rusų kalba besimokiusių mokinių rezultatai yra įvairūs – nuo žemiausių iki aukščiausių.

5.1 lentelė. Pilietinių žinių testo rezultatų pasiskirstymas

Šalys	Klasė	Amžiaus vidurkis	Rezultatų vidurkis
Taivanas	8	14,2	583 (2,3) ▲
Švedija	8	14,8	565 (3,5) ▲
Lenkija	8	14,4	554 (2,5) ▲
Estija	8	15,0	545 (5,5) ▲
Kroatija	8	14,7	531 (2,6) ▲
Norvegija (9)	9	14,9	529 (2,8) ▲
Italija	8	13,8	523 (3,6) ▲
Ispanija	8	14,0	510 (3,3)
LIETUVA	8	14,8	509 (4,0)
Nyderlandai	8	14,1	508 (4,1)
Prancūzija	8	13,9	508 (3,3)
Slovėnija	8	13,9	504 (2,3)
Slovakija	8	14,3	501 (3,3) ▼
Latvija	8	14,8	490 (2,8) ▼
Malta	8	13,6	490 (7,4) ▼
Rumunija	8	15,0	470 (9,1) ▼
Serbija	8	14,6	464 (3,4) ▼
Kipras	8	13,9	459 (2,5) ▼
Bulgarija	8	14,8	456 (4,6) ▼
Kolumbija	8	14,1	452 (3,8) ▼
ICCS 2022 vidurkis		**14,4**	**508 (0,9)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų			
Brazilija	8	14,1	457 (3,3)
Danija	8	14,8	556 (3,5)
Vokietijos teritorija			
Š. Reinas-Vestfalija	8	14,3	524 (2,6) ▲
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų			
Šlėzvigas-Holšteinas	8	14,5	544 (4,4)

▲ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 202022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

5.4 paveikslas. Lietuvos ir kitų šalių mokinių pilietinių žinių testo rezultatų palyginimas

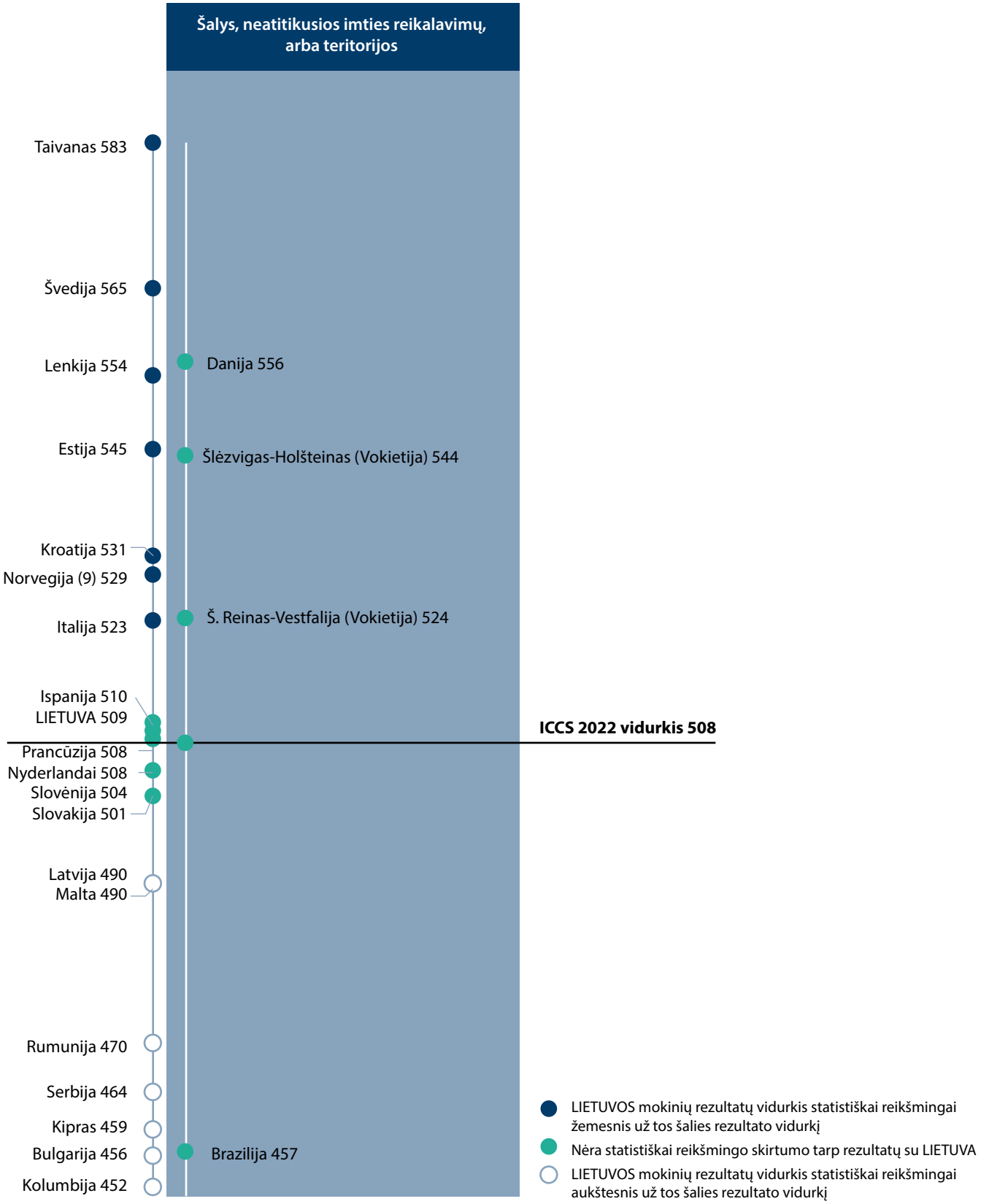

5.2 lentelė. Mokinių pasiskirstymas pagal tarptautinius pilietiškumo ir pilietinio ugdymo pasiekimų lygmenis

Šalys	Mokinių dalis procentais				
	Žemiau D lygmens	D lygmuo	C lygmuo	B lygmuo	A lygmuo
Taivanas	0,3 (0,1)	2,8 (0,4)	9,3 (0,7)	25,5 (1,1)	62,1 (1,2)
Švedija	1,2 (0,3)	6,4 (0,7)	14,3 (0,8)	25,2 (0,9)	52,8 (1,4)
Lenkija	0,5 (0,2)	4,3 (0,5)	15,4 (0,8)	32,2 (1,1)	47,6 (1,3)
Estija	0,8 (0,3)	5,5 (0,7)	18,9 (1,3)	31,5 (1,5)	43,4 (2,4)
Norvegija (9)	2,6 (0,4)	9,3 (0,7)	18,1 (0,8)	29,4 (0,8)	40,6 (1,2)
Kroatija	^ ^	5,0 (0,6)	20,9 (1,1)	37,6 (1,3)	36,1 (1,3)
Italija	1,1 (0,3)	7,0 (0,8)	22,3 (1,6)	34,8 (1,4)	34,7 (2,0)
Nyderlandai	2,0 (0,4)	12,0 (1,2)	23,7 (1,3)	31,5 (1,6)	30,8 (1,8)
LIETUVA	1,8 (0,3)	10,6 (0,9)	24,9 (1,2)	32,5 (1,1)	30,1 (1,8)
Prancūzija	1,6 (0,3)	9,9 (0,8)	25,5 (0,9)	33,9 (0,9)	29,0 (1,2)
Ispanija	1,5 (0,3)	9,6 (0,9)	24,1 (1,2)	36,1 (1,1)	28,8 (1,3)
Slovakija	2,9 (0,6)	11,4 (1,1)	25,2 (1,1)	32,5 (1,2)	28,0 (1,3)
Malta	4,4 (1,4)	15,2 (1,6)	25,1 (1,3)	29,3 (1,7)	25,9 (2,1)
Slovėnija	1,2 (0,2)	9,5 (0,6)	27,8 (1,0)	36,1 (1,2)	25,4 (1,2)
Latvija	1,8 (0,3)	11,8 (0,9)	30,8 (1,2)	35,6 (1,5)	20,0 (1,1)
Rumunija	5,5 (1,1)	18,8 (2,1)	26,8 (2,1)	30,6 (2,5)	18,3 (3,1)
Bulgarija	7,9 (1,0)	22,7 (1,6)	27,5 (1,4)	24,7 (1,4)	17,3 (1,3)
Kipras	5,8 (0,6)	21,9 (0,9)	31,0 (1,2)	25,9 (1,0)	15,4 (0,8)
Serbija	4,2 (0,6)	19,4 (1,8)	32,7 (1,7)	29,6 (1,2)	14,0 (1,1)
Kolumbija	5,2 (0,6)	23,6 (1,5)	32,4 (1,4)	26,7 (1,4)	12,2 (1,1)
ICCS 2022 vidurkis	**2,6 (0,1)**	**11,8 (0,2)**	**23,8 (0,3)**	**31,1 (0,3)**	**30,6 (0,4)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	6,8 (0,6)	22,7 (0,9)	30,7 (1,0)	24,2 (1,0)	15,7 (1,1)
Danija	1,3 (0,3)	6,1 (0,6)	15,3 (0,9)	27,3 (1,1)	49,9 (1,5)
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	1,5 (0,2)	9,0 (0,7)	22,8 (1,1)	30,5 (1,2)	36,3 (1,1)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	1,1 (0,4)	7,8 (1,2)	17,9 (1,6)	27,9 (1,6)	45,2 (1,9)

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
^ Mokinių skaičius per mažas, kad būtų galima pateikti procentus.

5.3 lentelė. Pilietinių žinių rezultatų kaita tarp ICCS tyrimo ciklų

Šalys	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų	Skirtumas tarp 2016 ir 2009 metų
Taivanas	583 (2,3) ▲	581 (3,0)	559 (2,4)	2 (4,6)	24 (5,3) •	22 (5,0) •
Švedija	565 (3,5) ▲	579 (2,8)	537 (3,1)	−15 (5,2) •	28 (6,2) •	42 (5,2) •
Lenkija	554 (2,5) ▲	–	536 (4,7)	–	18 (6,7) •	–
Estija	545 (5,5) ▲	546 (3,1)	525 (4,5)	−1 (6,8)	20 (8,2) •	21 (6,3) •
Kroatija	531 (2,6) ▲	531 (2,5)	–	0 (4,5)	–	–
Norvegija (9)	529 (2,8) ▲	564 (2,2)	538 (4,0)	−35 (4,4) •	−9 (6,4)	25 (5,5) •
Italija	523 (3,6) ▲	524 (2,4)	531 (3,3)	−1 (5,1)	−8 (6,3)	−6 (5,1)
Ispanija	510 (3,3)	–	505 (4,1)	–	5 (6,7)	–
LIETUVA	509 (4,0)	518 (3,0)	505 (2,8)	−9 (5,7)	4 (6,4)	13 (5,2) •
Nyderlandai	508 (4,1)	523 (4,5)	–	−15 (6,7) •	–	–
Prancūzija	508 (3,3)	–	–	–	–	–
Slovėnija	504 (2,3) ▼	532 (2,5)	516 (2,7)	−28 (4,3) •	−12 (5,4) •	16 (4,8) •
Slovakija	501 (3,3) ▼	–	529 (4,5)	–	−28 (6,9) •	–
Latvija	490 (2,8) ▼	492 (3,1)	482 (4,0)	−2 (5,0)	9 (6,4)	11 (5,9)
Malta	490 (7,4) ▼	491 (2,7)	490 (4,5)	−2 (8,3)	-0 (9,6)	2 (6,1)
Rumunija	470 (9,1) ▼	–	–	–	–	–
Serbija	464 (3,4) ▼	–	–	–	–	–
Kipras	459 (2,5) ▼	–	453 (2,4)	–	6 (5,3)	–
Bulgarija	456 (4,6) ▼	485 (5,3)	466 (5,0)	−29 (7,6) •	−11 (8,0)	19 (8,0) •
Kolumbija	452 (3,8) ▼	482 (3,4)	462 (2,9)	−30 (5,7) •	−10 (6,3)	20 (5,5) •
ICCS 2022 vidurkis	**508 (0,9)**	–	–	–	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*514 (1,1)*	*527 (0,9)*	–	*−13 (3,0)* •	–	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*511 (1,0)*	–	*509 (1,0)*	–	*2 (4,3)*	–
2009–2016 m. dalyvavusių šalių vidurkis	–	*527 (1,0)*	*510 (1,1)*	–	–	*17 (3,4)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	457 (3,3)	–	–	–	–	–
Danija	556 (3,5)	–	–	–	–	–
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	524 (2,6) ▲	–	–	–	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	544 (4,4)	–	–	–	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

5.4 lentelė. Mokinių, pasiekusių B ar aukštesnį pilietiškumo ir pilietinio ugdymo pasiekimų lygmenį, dalies kaita

Šalys	Mokinių dalis procentais				
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų
Taivanas	88 (0,7)	87 (1,0)	80 (1,0)	1 (1,3)	8 (1,5) •
Lenkija	80 (1,0)	–	72 (1,7)	–	8 (2,3) •
Švedija	78 (1,0)	83 (1,0)	72 (1,2)	–5 (1,6) •	6 (1,9) •
Estija	75 (1,7)	80 (1,2)	70 (1,8)	–5 (2,3) •	5 (2,8)
Kroatija	74 (1,4)	76 (1,4)	–	–2 (2,2)	–
Norvegija (9)	70 (1,1)	82 (0,8)	72 (1,6)	–12 (1,6) •	–2 (2,2)
Italija	70 (1,6)	71 (1,2)	73 (1,4)	–1 (2,1)	–3 (2,6)
Ispanija	65 (1,6)	–	63 (2,0)	–	2 (2,9)
Prancūzija	63 (1,4)	–	–	–	–
LIETUVA	63 (1,6)	69 (1,5)	63 (1,5)	–6 (2,5) •	–1 (2,7)
Nyderlandai	62 (2,0)	68 (2,3)	–	–5 (3,1)	–
Slovėnija	61 (1,2)	75 (1,1)	66 (1,4)	–13 (1,9) •	–5 (2,4) •
Slovakija	61 (1,5)	–	71 (1,7)	–	–10 (2,7) •
Latvija	56 (1,6)	58 (1,7)	52 (2,1)	–3 (2,7)	4 (3,3)
Malta	55 (2,9)	58 (1,3)	57 (2,0)	–3 (3,4)	–1 (3,8)
Rumunija	49 (4,3)	–	–	–	–
Serbija	44 (1,7)	–	–	–	–
Bulgarija	42 (2,1)	55 (2,1)	47 (2,3)	–13 (3,0) •	–5 (3,3)
Kipras	41 (1,3)	–	40 (1,2)	–	1 (2,1)
Kolumbija	39 (1,9)	53 (1,8)	43 (1,5)	–14 (2,8) •	–4 (3,0)
ICCS 2022 vidurkis	**62 (0,4)**	–	–	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*64 (0,5)*	*70 (0,4)*	–	*–6 (1,1)* •	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*63 (0,4)*	–	*63 (0,4)*	–	*0 (1,5)*
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	40 (1,4)	–	–	–	–
Danija	77 (1,3)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	67 (1,3)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	73 (1,9)	–	–	–	–

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

5.5 lentelė. Mokinių, pasiekusių D ar žemesnį pilietiškumo ir pilietinio ugdymo pasiekimų lygmenį, dalies kaita

Šalys	Mokinių dalis procentais				
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų
Taivanas	3 (0,5)	3 (0,5)	5 (0,4)	-0 (0,7)	–2 (0,7) •
Lenkija	5 (0,5)	–	9 (1,0)	–	–4 (1,3) •
Kroatija	5 (0,7)	4 (0,5)	–	1 (0,9)	–
Estija	6 (0,9)	3 (0,5)	8 (1,1)	3 (1,1) •	–2 (1,5)
Švedija	8 (0,8)	4 (0,6)	8 (0,8)	3 (1,0) •	-0 (1,2)
Italija	8 (0,8)	7 (0,7)	7 (0,7)	1 (1,2)	1 (1,3)
Slovėnija	11 (0,6)	5 (0,5)	9 (0,9)	6 (1,0) •	2 (1,3)
Ispanija	11 (1,0)	–	11 (1,3)	–	0 (1,8)
Prancūzija	12 (0,9)	–	–	–	–
Norvegija (9)	12 (0,8)	5 (0,4)	10 (0,4)	7 (1,0) •	2 (1,0)
LIETUVA	12 (0,9)	7 (0,9)	9 (0,8)	5 (1,4) •	4 (1,5) •
Latvija	14 (1,0)	12 (1,2)	15 (1,6)	1 (1,7)	–1 (2,1)
Nyderlandai	14 (1,3)	9 (1,5)	–	5 (2,1) •	–
Slovakija	14 (1,2)	–	7 (0,9)	–	7 (1,8) •
Malta	20 (2,7)	19 (1,0)	17 (1,6)	1 (2,9)	2 (3,2)
Serbija	24 (1,8)	–	–	–	–
Rumunija	24 (2,8)	–	–	–	–
Kipras	28 (1,1)	–	28 (1,0)	–	-0 (1,8)
Kolumbija	29 (1,8)	16 (1,2)	21 (1,3)	13 (2,5) •	8 (2,7) •
Bulgarija	31 (2,1)	22 (2,1)	27 (1,8)	8 (3,1) •	4 (2,9)
ICCS 2022 vidurkis	**14 (0,3)**	**–**	**–**	**–**	**–**
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*14 (0,3)*	*9 (0,2)*	*–*	*5 (0,5)* •	*–*
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*13 (0,4)*	*–*	*11 (0,2)*	*–*	*1 (0,5)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	29 (1,2)	–	–	–	–
Danija	7 (0,8)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	10 (0,7)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	9 (1,3)	–	–	–	–

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

5.6 lentelė. Pilietinių žinių rezultatai pagal mokinių lytį

Šalys	Merginų rezultatų vidurkis	Vaikinų rezultatų vidurkis	Skirtumas (absoliuti vertė)
Bulgarija	477 (5,3)	436 (5,9)	41 (6,5) •
Švedija	583 (4,5)	546 (4,0)	37 (4,8) •
LIETUVA	527 (4,3)	491 (4,5)	35 (4,1) •
Norvegija (9)	550 (3,0)	514 (3,4)	36 (3,3) •
Rumunija	487 (8,7)	454 (10,0)	33 (4,9) •
Kipras	476 (3,4)	443 (3,2)	33 (4,3) •
Latvija	507 (3,2)	474 (3,4)	33 (3,4) •
Kroatija	547 (3,2)	515 (3,8)	31 (4,7) •
Slovėnija	519 (2,8)	490 (3,1)	29 (3,7) •
Malta	503 (8,5)	476 (8,7)	26 (8,7) •
Serbija	476 (3,5)	451 (4,4)	25 (4,1) •
Italija	537 (4,5)	510 (3,7)	27 (3,9) •
Lenkija	566 (2,7)	542 (3,4)	24 (3,5) •
Estija	558 (5,6)	533 (6,2)	24 (4,9) •
Slovakija	511 (3,6)	492 (4,0)	19 (3,9) •
Taivanas	594 (2,5)	574 (3,3)	20 (3,8) •
Ispanija	519 (3,6)	502 (4,0)	17 (3,9) •
Prancūzija	515 (3,6)	502 (4,2)	13 (4,2) •
Nyderlandai	514 (5,8)	504 (4,7)	10 (6,5)
Kolumbija	456 (4,9)	449 (4,3)	6 (5,2)
ICCS 2022 vidurkis	**521 (1,0)**	**495 (1,1)**	**26 (1,1) •**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų			
Brazilija	467 (3,4)	446 (4,0)	22 (3,5) •
Danija	575 (4,1)	543 (4,2)	33 (4,9) •
Vokietijos teritorija			
Š. Reinas-Vestfalija	525 (3,7)	524 (3,0)	2 (4,1)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų			
Šlėzvigas-Holšteinas	547 (5,7)	541 (5,8)	6 (7,7)

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

5.7 lentelė. Merginų ir vaikinų pilietinių žinių rezultatų skirtumų kaita tarp ICCS tyrimo ciklų

Šalys	ICCS 2022 (merginų– vaikinų rezultatų skirtumas)	ICCS 2016 (merginų–vaikinų rezultatų skirtumas)	ICCS 2009 (merginų–vaikinų rezultatų skirtumas)	Pokytis tarp 2022 ir 2016 metų	Pokytis tarp 2022 ir 2009 metų
Bulgarija	41 (6,5) △ •	37 (5,6) •	26 (5,3) •	4 (8,6)	15 (8,4)
Švedija	37 (4,8) △ •	36 (4,3) •	21 (4,5) •	1 (6,4)	16 (6,6) •
LIETUVA	35 (4,1) △ •	28 (3,7) •	35 (3,0) •	7 (5,5)	1 (5,1)
Norvegija (9)	36 (3,3) △ •	34 (2,4) •	25 (4,4) •	2 (4,1)	11 (5,5) •
Rumunija	33 (4,9) •	–	–	–	–
Kipras	33 (4,3) •	–	40 (3,7) •	–	–7 (5,7)
Latvija	33 (3,4) △ •	30 (4,2) •	30 (3,7) •	3 (5,4)	3 (5,0)
Kroatija	31 (4,7) •	26 (3,2) •	–	5 (5,7)	–
Slovėnija	29 (3,7) •	35 (3,4) •	30 (4,0) •	–6 (5,0)	–1 (5,5)
Malta	26 (8,7) •	38 (5,4) •	34 (8,2) •	–12 (10,2)	–7 (12,0)
Serbija	25 (4,1) •	–	–	–	–
Italija	27 (3,9) •	20 (3,6) •	18 (3,3) •	7 (5,3)	9 (5,1)
Lenkija	24 (3,5) •	–	33 (4,3) •	–	–8 (5,6)
Estija	24 (4,9) •	33 (3,6) •	33 (3,9) •	–9 (6,1)	–9 (6,2)
Slovakija	19 (3,9) •	–	18 (4,2) •	–	2 (5,8)
Taivanas	20 (3,8) •	34 (3,4) •	26 (2,5) •	–14 (5,1) •	–6 (4,5)
Ispanija	17 (3,9) ▽ •	–	19 (3,6) •	–	–2 (5,4)
Prancūzija	13 (4,2) ▽ •	–	–	–	–
Nyderlandai	10 (6,5) ▽	13 (4,0) •	–	–4 (7,6)	–
Kolumbija	6 (5,2) ▽	9 (3,9) •	3 (4,1)	–2 (6,5)	3,6 (6,6)
ICCS 2022 vidurkis	**26 (1,1)** •	–	–	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*27 (1,4)* •	*29 (1,1)* •	–	*–1 (1,8)*	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*27 (1,2)* •	–	*26 (1,1)* •	–	*1 (1,7)*
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	22 (3,5) •	–	–	–	–
Danija	33 (4,9) •	–	–	–	–
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	2 (4,1) ▽	–	–	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	6 (7,7)	–	–	–	–

△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

5.8 lentelė. Pilietinių žinių rezultatai pagal mokinių socialinės, ekonominės ir kultūrinės aplinkos veiksnius: pagal tėvų profesinį statusą

Šalys	Mokinių dalis, %		Rezultatų vidurkis		
	SEI mažiau nei 50 skalės taškų	SEI 50 ar daugiau skalės taškų	SEI mažiau nei 50 skalės taškų	SEI 50 ar daugiau skalės taškų	skalės taškų
Bulgarija	53 (1,6)	47 (1,6)	435 (5,2)	507 (5,4)	•
Estija	43 (1,3)	57 (1,3)	521 (4,6)	571 (5,7)	•
Ispanija	69 (1,4)	31 (1,4)	496 (3,3)	537 (3,6)	•
Italija	55 (1,5)	45 (1,5)	510 (3,9)	551 (3,4)	•
Kipras	43 (0,9)	57 (0,9)	431 (2,8)	491 (3,4)	•
Kolumbija	42 (1,8)	58 (1,8)	446 (3,8)	496 (5,8)	•
Kroatija	52 (1,4)	48 (1,4)	514 (2,8)	557 (2,8)	•
Latvija	61 (1,5)	39 (1,5)	477 (3,1)	520 (3,0)	•
Lenkija	49 (1,5)	51 (1,5)	533 (3,0)	582 (2,7)	•
LIETUVA	44 (1,6)	56 (1,6)	483 (3,3)	542 (5,2)	•
Malta	50 (2,2)	50 (2,2)	473 (5,2)	532 (6,2)	•
Nyderlandai	49 (1,4)	51 (1,4)	490 (4,5)	537 (5,5)	•
Norvegija (9)	41 (1,2)	59 (1,2)	510 (2,7)	564 (2,6)	•
Prancūzija	52 (1,2)	48 (1,2)	490 (3,5)	546 (3,1)	•
Rumunija	64 (4,8)	36 (4,8)	459 (7,7)	514 (9,4)	•
Serbija	67 (1,8)	33 (1,8)	448 (3,2)	508 (4,9)	•
Slovakija	58 (1,3)	42 (1,3)	480 (3,2)	550 (3,7)	•
Slovėnija	42 (1,1)	58 (1,1)	483 (2,6)	525 (2,7)	•
Švedija	56 (1,6)	44 (1,6)	538 (4,0)	601 (3,5)	•
Taivanas	43 (1,6)	57 (1,6)	564 (2,9)	605 (2,8)	•
ICCS 2022 vidurkis	**52 (0,4)**	**48 (0,4)**	**489 (0,9)**	**542 (1,0)**	•
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	72 (1,0)	28 (1,0)	450 (3,4)	497 (4,9)	•
Danija	36 (1,4)	64 (1,4)	527 (4,5)	580 (3,6)	•
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	60 (1,2)	40 (1,2)	508 (3,1)	579 (3,8)	•
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	54 (1,8)	46 (1,8)	525 (4,7)	588 (4,7)	•

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

5.9 lentelė. Pilietinių žinių rezultatai pagal mokinių socialinės, ekonominės ir kultūrinės aplinkos veiksnius: pagal tėvų išsimokslinimą

Šalys	Mokinių dalis, %		Rezultatų vidurkis		
	Žemiau ISCED 6 lygmens	ISCED 6, 7 ar 8 lygmuo	Žemiau ISCED 6 lygmens	ISCED 6, 7 ar 8 lygmuo	
Bulgarija	46 (1,2)	54 (1,2)	422 (5,2)	487 (5,0)	•
Estija	53 (1,5)	58 (1,9)	521 (4,5)	565 (7,4)	•
Ispanija	58 (1,5)	38 (1,3)	497 (3,5)	536 (3,8)	•
Italija	64 (1,6)	32 (1,5)	509 (3,5)	553 (3,9)	•
Kipras	29 (0,8)	71 (0,8)	425 (4,0)	476 (3,2)	•
Kolumbija	42 (1,9)	42 (1,5)	443 (4,2)	467 (5,2)	•
Kroatija	69 (1,1)	36 (1,6)	517 (2,8)	559 (3,3)	•
Latvija	68 (1,5)	41 (1,4)	474 (2,8)	517 (3,7)	•
Lenkija	59 (1,4)	42 (1,4)	532 (2,8)	589 (3,0)	•
LIETUVA	56 (1,7)	44 (1,7)	482 (3,3)	546 (5,5)	•
Malta	56 (1,8)	44 (1,8)	477 (6,9)	509 (7,4)	•
Nyderlandai	75 (1,5)	25 (1,5)	500 (3,9)	550 (7,8)	•
Norvegija (9)	35 (1,1)	65 (1,1)	501 (3,2)	551 (2,9)	•
Prancūzija	58 (1,4)	31 (1,1)	500 (3,2)	537 (4,3)	•
Rumunija	61 (5,2)	39 (5,2)	449 (6,0)	504 (11,4)	•
Serbija	70 (1,7)	30 (1,7)	449 (3,2)	500 (5,0)	•
Slovakija	59 (1,4)	41 (1,4)	475 (3,7)	540 (4,2)	•
Slovėnija	57 (1,1)	43 (1,1)	493 (2,3)	521 (3,3)	•
Švedija	62 (1,3)	62 (1,3)	534 (5,1)	588 (3,8)	•
Taivanas	38 (1,3)	47 (1,5)	562 (2,8)	607 (3,0)	•
ICCS 2022 vidurkis	**56 (0,4)**	**44 (0,4)**	**488 (0,9)**	**535 (1,2)**	•
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	68 (1,1)	32 (1,1)	438 (3,0)	496 (6,0)	•
Danija	73 (1,2)	27 (1,2)	551 (3,3)	591 (4,8)	•
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	84 (0,9)	16 (0,9)	530 (2,6)	556 (6,9)	•
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	83 (1,1)	17 (1,1)	543 (4,2)	566 (9,3)	•

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

5.10 lentelė. Pilietinių žinių rezultatai pagal mokinių socialinės, ekonominės ir kultūrinės aplinkos veiksnius: pagal knygų skaičių namuose

Šalys	Knygų skaičius namuose				
	Mokinių dalis, %		Rezultatų vidurkis		
	Mažiau nei 26 knygos	26 knygos ir daugiau	Mažiau nei 26 knygos	26 knygos ir daugiau	
Bulgarija	46 (1,5)	54 (1,5)	412 (4,9)	496 (4,8)	•
Estija	40 (1,2)	70 (1,4)	499 (4,4)	566 (6,3)	•
Ispanija	82 (1,2)	65 (1,5)	475 (4,4)	529 (3,2)	•
Italija	40 (1,4)	69 (1,4)	477 (3,2)	544 (3,6)	•
Kipras	29 (0,9)	71 (0,9)	412 (3,2)	480 (2,7)	•
Kolumbija	30 (1,4)	18 (1,2)	445 (3,6)	488 (6,6)	•
Kroatija	37 (1,1)	60 (1,4)	509 (3,2)	547 (3,2)	•
Latvija	31 (1,4)	64 (1,4)	457 (3,4)	510 (3,1)	•
Lenkija	36 (1,4)	68 (1,0)	513 (3,3)	574 (2,4)	•
LIETUVA	37 (1,6)	63 (1,6)	468 (3,5)	534 (4,6)	•
Malta	31 (2,5)	69 (2,5)	438 (8,5)	513 (5,7)	•
Nyderlandai	39 (1,7)	61 (1,7)	469 (4,9)	535 (4,3)	•
Norvegija (9)	24 (0,8)	76 (0,8)	473 (3,7)	550 (2,6)	•
Prancūzija	32 (1,0)	63 (1,1)	465 (3,9)	534 (3,2)	•
Rumunija	47 (4,4)	53 (4,4)	432 (5,9)	505 (9,3)	•
Serbija	34 (1,5)	66 (1,5)	425 (3,8)	484 (3,8)	•
Slovakija	34 (1,3)	66 (1,3)	442 (4,4)	532 (3,4)	•
Slovėnija	31 (1,0)	69 (1,0)	467 (2,8)	521 (2,6)	•
Švedija	35 (1,5)	68 (1,4)	508 (4,4)	594 (3,1)	•
Taivanas	32 (1,4)	60 (1,2)	556 (3,2)	602 (2,7)	•
ICCS 2022 vidurkis	**37 (0,4)**	**63 (0,4)**	**467 (1,0)**	**532 (1,0)**	•
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	77 (0,9)	23 (0,9)	441 (2,7)	513 (6,9)	•
Danija	31 (1,2)	69 (1,2)	516 (4,3)	578 (3,4)	•
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	35 (1,0)	65 (1,0)	482 (3,3)	558 (3,1)	•
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	27 (1,2)	73 (1,2)	484 (6,7)	567 (4,6)	•

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

5.11 lentelė. Pilietinių žinių rezultatai pagal mokinių socialinės, ekonominės ir kultūrinės aplinkos veiksnius: pagal imigranto statusą

Šalys	Mokinių dalis, %		Rezultatų vidurkis		
	Iš imigrantų šeimos	Iš ne imigrantų šeimos	Iš imigrantų šeimos	Iš ne imigrantų šeimos	
Bulgarija	1 (0,1)	99 (0,1)	459 (20,8)	462 (4,6)	
Estija	6 (0,5)	94 (0,5)	511 (13,5)	551 (5,4)	•
Ispanija	17 (1,3)	83 (1,3)	481 (5,0)	521 (3,2)	•
Italija	13 (1,1)	87 (1,1)	488 (6,1)	529 (3,8)	•
Kipras	21 (1,0)	79 (1,0)	459 (5,0)	463 (2,7)	
Kolumbija	4 (0,4)	96 (0,4)	412 (11,8)	459 (3,7)	•
Kroatija	6 (0,7)	94 (0,7)	513 (9,2)	534 (2,5)	•
Latvija	5 (0,4)	95 (0,4)	436 (9,7)	496 (2,7)	•
Lenkija	1 (0,1)	99 (0,1)	468 (11,5)	556 (2,5)	•
LIETUVA	2 (0,3)	98 (0,3)	478 (11,5)	513 (4,1)	•
Malta	13 (1,2)	87 (1,2)	490 (6,2)	495 (7,4)	
Nyderlandai	13 (1,3)	87 (1,3)	475 (9,2)	515 (4,1)	•
Norvegija (9)	15 (0,9)	85 (0,9)	492 (5,3)	544 (2,6)	•
Prancūzija	16 (1,2)	84 (1,2)	484 (4,7)	517 (3,4)	•
Rumunija	1 (0,3)	99 (0,3)	404 (23,5)	474 (9,0)	•
Serbija	4 (0,6)	96 (0,6)	475 (10,0)	465 (3,4)	
Slovakija	3 (0,4)	97 (0,4)	410 (17,6)	508 (3,1)	•
Slovėnija	21 (1,1)	79 (1,1)	480 (4,5)	514 (2,4)	•
Švedija	21 (1,8)	79 (1,8)	508 (6,0)	585 (3,3)	•
Taivanas	2 (0,3)	98 (0,3)	532 (11,6)	587 (2,2)	•
ICCS 2022 vidurkis	**9 (0,2)**	**91 (0,2)**	**477 (2,2)**	**519 (0,9)**	•
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	2 (0,3)	98 (0,3)	404 (24,3)	464 (3,3)	•
Danija	10 (0,8)	90 (0,8)	502 (6,2)	565 (3,4)	•
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	33 (1,3)	67 (1,3)	487 (4,1)	554 (3,2)	•
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	16 (1,5)	84 (1,5)	488 (8,0)	558 (4,7)	•

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

5.12 lentelė. Pilietinių žinių rezultatai pagal mokinių socialinės, ekonominės ir kultūrinės aplinkos veiksnius: pagal kalbą, kuria šnekama namuose

Šalys	Mokinių dalis, %		Rezultatų vidurkis	
	Namuose dažniausiai šnekama kita kalba	Namuose dažniausiai šnekama testo kalba	Namuose dažniausiai šnekama kita kalba	Namuose dažniausiai šnekama testo kalba
Bulgarija	12 (1,5)	88 (1,5)	386 (9,1)	466 (4,4) •
Estija	5 (0,6)	95 (0,6)	516 (11,1)	547 (5,3) •
Ispanija	25 (2,0)	75 (2,0)	476 (4,9)	521 (3,2) •
Italija	25 (1,4)	75 (1,4)	482 (4,3)	537 (3,5) •
Kipras	26 (0,8)	74 (0,8)	464 (4,0)	458 (2,7)
Kolumbija	2 (0,2)	98 (0,2)	433 (13,5)	453 (3,8)
Kroatija	2 (0,3)	98 (0,3)	494 (17,5)	533 (2,5) •
Latvija	16 (1,8)	84 (1,8)	450 (6,5)	499 (2,7) •
Lenkija	1 (0,2)	99 (0,2)	487 (17,8)	555 (2,5) •
LIETUVA	5 (0,7)	95 (0,7)	468 (7,3)	511 (4,1) •
Malta	51 (4,9)	49 (4,9)	497 (3,7)	483 (13,4)
Nyderlandai	13 (1,4)	87 (1,4)	472 (9,2)	518 (4,2) •
Norvegija (9)	15 (0,9)	85 (0,9)	481 (6,1)	540 (2,6) •
Prancūzija	17 (1,2)	83 (1,2)	473 (5,3)	516 (3,4) •
Rumunija	5 (1,0)	95 (1,0)	457 (24,4)	472 (9,0)
Serbija	4 (0,8)	96 (0,8)	400 (8,5)	468 (3,5) •
Slovakija	11 (1,3)	89 (1,3)	403 (8,2)	514 (3,3) •
Slovėnija	10 (0,8)	90 (0,8)	453 (5,5)	510 (2,3) •
Švedija	20 (1,7)	80 (1,7)	498 (6,1)	583 (3,1) •
Taivanas	9 (0,7)	91 (0,7)	536 (6,0)	588 (2,2) •
ICCS 2022 vidurkis	**14 (0,3)**	**86 (0,3)**	**466 (2,3)**	**514 (1,1)** •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų				
Brazilija	1 (0,3)	99 (0,3)	428 (30,4)	457 (3,2)
Danija	7 (0,7)	93 (0,7)	500 (8,5)	564 (3,2) •
Vokietijos teritorija				
Š. Reinas-Vestfalija	26 (1,2)	74 (1,2)	472 (4,7)	551 (2,9) •
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų				
Šlėzvigas-Holšteinas	–	–	485 (8,8)	556 (4,5) •

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

6 Mokinių pilietinio dalyvavimo aspektai

Šiame skyriuje nagrinėjami mokinių pilietinio dalyvavimo aspektai, susiję su visuomenine veikla mokykloje ir už jos ribų, aiškinamasi, koks yra mokinių įsitraukimo ir dalyvavimo įvairiose visuomeninio gyvenimo srityse mastas ir kokie su tuo susiję veiksniai yra nustatyti dalyvaujančiose šalyse ir tarp šalių. Daugiausia dėmesio skiriama mokinių pilietinio dalyvavimo mokykloje ir už jos ribų lygiui ir skirtumams, mokinių nuomonei apie savo pilietinio dalyvavimo galimybes ir lūkesčiams dėl pilietinio ir politinio dalyvavimo artimiausioje ateityje, taip pat mokinių įsitraukimo į pilietinę veiklą pokyčiams nuo 2009 metų.

Pilietinis dalyvavimas yra pagrindinė demokratinės visuomenės savybė, o vienas iš svarbiausių ICCS 2022 tikslų – įvertinti mokinių pilietinio dalyvavimo aspektus, susijusius su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu. Pilietinis dalyvavimas taip pat siejamas su mokinio motyvacija, pasitikėjimu pilietinio dalyvavimo veiksmingumu ir įsitikinimu, kad jis gali ir geba būti aktyviu piliečiu. Pilietinis įsitraukimas – tai žmonių ryšys labiau su bendruomenės gyvenimu, o ne vien tik su politika. Pilietinis įsitraukimas gali būti grįstas emocijomis (teigiamos ir neigiamos reakcijos į mokytojus, akademinį mokymąsi ar mokyklą), elgesiu (dalyvavimas akademinėje, socialinėje ar popamokinėje veikloje) ir siekiu pažinti, dėti pastangas, siekiant suvokti sudėtingas idėjas ir išsiugdyti kompleksinius gebėjimus.

Šiame skyriuje pateikiami ir analizuojami tyrime ICCS 2022 dalyvavusių 20-ies šalių aštuntos klasės mokinių pilietinio dalyvavimo aspektai.

Gebėjimą įsitraukti ir dabartinį pilietinį įsitraukimą lemia mokinių padėtis (pvz., lytis, socialinė, ekonominė, kultūrinė padėtis ir imigranto statusas) ir išsiugdytos savybės (pvz., pilietinės žinios ir supratimas bei domėjimasis socialinėmis ir politinėmis problemomis). Gebėjimas įsitraukti ir dabartinis pilietinis įsitraukimas yra susiję tarpusavyje ir abu daro įtaką tikėtinam suaugusiųjų įsitraukimui ateityje.

Ataskaitoje duomenys nagrinėjami pagal šias mokinių charakteristikas: lytį, socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį, domėjimąsi socialinėmis ir politinėmis problemomis bei pilietines žinias.

ICCS 2022 vertinimo sistemoje taip pat buvo nurodytos sritys, kurios persmelkia visą tyrimą ir atsižvelgia į įvairius naujus ar patobulintus aspektus, susijusius su pilietiniu ir pilietiškumo ugdymu. Pagrindinės sritys yra tvarumas, įsitraukimas per skaitmenines technologijas, įvairovė ir jaunų žmonių požiūris į politinę sistemą. Be to, ICCS vertinimo sistemoje pasaulinė pilietybė yra vis labiau pripažįstama kaip visa apimantis konstruktas, nes vis daugiau žmonių turi plačią kultūrinę patirtį ir nesitapatina tik su gimtąja kultūra.

Šiame skyriuje aplinkosauga (praktika ir politika, skirta apsaugoti natūralią aplinką nuo degradacijos, taršos, biologinės įvairovės nykimo ir klimato kaitos), kaip tvarumo aspektas, nagrinėjama kaip tikėtino pilietinio įsitraukimo ateityje klausimas. Pilietinis dalyvavimas, naudojantis skaitmeninėmis technologijomis, siekiant gauti informacijos arba keistis nuomonėmis su kitais, yra mokinių pilietinio įsitraukimo formų tyrinėjimo dalis. Įvairovė ir jaunų žmonių požiūris į politines sistemas plačiai nagrinėjamas, daugiausia dėmesio skiriant pilietinėms nuostatoms. Pasaulinis pilietiškumas šiame skyriuje aptariamas ir kaip tikėtino suaugusiųjų pilietinio įsitraukimo ateityje dalis.

Lyginant skirtingų šalių konteksto klausimynų duomenis, reikėtų žinoti, kad nacionaliniuose kontekstuose ne visada galima nuosekliai išmatuoti skirtingas kalbas ir kultūras atstovaujančių respondentų įsitikinimus. Reikia pripažinti, kad vertinimo skalės taškų skirtumai įvairiose šalyse iš dalies gali būti dėl skirtumų, susijusių su kultūriniais ar kalbiniais kontekstais. Be to, skirtumai taip pat gali atsirasti dėl ICCS 2022 vertinimo būdo (popierinio ar kompiuterio) skirtumų, nes yra įrodymų, kad respondentai gali atviriau reikšti savo įsitikinimus kompiuterinėje aplinkoje.

Remiantis pilietinių žinių testo ir kontekstinių klausimynų duomenimis, IEA pateikia keletą išvadų apie bendriausius šalių rezultatus.

Įsitikinimai apie pilietinį dalyvavimą

- Beveik trečdalis apklaustų mokinių teigė, kad labai ar labai domisi politinėmis ir socialinėmis problemomis (*6.1 lentelė*).
- Mokinių pasitikėjimas veikti savarankiškai pilietiškumo srityje įvairiose šalyse skiriasi, tačiau 2016–2022 m. šiek tiek sumažėjo, o 2009–2016 m. šiek tiek padidėjo (*6.2 lentelė*).
- Mokinių pasitikėjimas veikti savarankiškai pilietiškumo srityje yra stipriai susijęs su jų domėjimusi socialinėmis ir politinėmis problemomis, tačiau tik silpnai – su pilietinių žinių lygmeniu.

Mokinių pilietinis įsitraukimas

- Vidutiniškai daugiau nei trečdalis mokinių dalyvavo savanoriškoje veikloje ir kažką darė, kad padėtų bendruomenei (*6.12 A lentelė*).
- Mokinių pasiryžimas mokykloje dalyvauti pilietinėje veikloje (merginų šiek tiek didesnis nei vaikinų (*6.8 lentelė*)) yra vidutiniškai susijęs su pilietiniu domėjimusi, tačiau silpnai su pilietinėmis žiniomis (*6.9 lentelė*).

Tikėtinas dalyvavimas pilietinėje ar politinėje veikloje ateityje

- Mokinių nuomonės apie socialines ir politines pilietiškumo problemas pareiškimas, ketinant dalyvauti nelegaliose protesto veiklose, buvo neigiamai susijęs su pilietinėmis žiniomis, tačiau ketinimas dalyvauti legaliose veiklose, siekiant išreikšti savo nuomonę, nebuvo susijęs su pilietinėmis žiniomis (*6.15 lentelė*).
- Tikėtinas mokinių dalyvavimas aplinkosauginėje veikloje yra teigiamai susijęs su pilietinėmis žiniomis (*6.16 lentelė*).
- Tikėtinas mokinių dalyvavimas rinkimuose nuosekliai, bet silpnai susijęs su socialine, ekonomine ir kultūrine padėtimi, pilietiniu susidomėjimu ir pilietinėmis žiniomis (*6.17 lentelė*).
- Laukiamas mokinių aktyvus politinis dalyvavimas teigiamai koreliuoja su pilietiniu susidomėjimu, bet yra neigiamai susijęs su pilietinėmis žiniomis. Didesnėje dalyje šalių merginų tikėtinas dalyvavimas politinėje veikloje yra žemesnis negu vaikinų (*6.19 lentelė*).

Asmeninis domėjimasis politiniais ir socialiniais klausimais

Mokinio dalyvavimas pilietinėje veikloje suprantamas kaip mokinio domėjimasis politinėmis ir socialinėmis problemomis (klausimais) ir pasirengimas jas aptarti su savo draugais bei tėvais, aktyvus esamas ir būsimas dalyvavimas visuomeniniame gyvenime, pasitikėjimas savo jėgomis, darant įtaką politinių ar kitų sprendimų priėmimui. Be šiai amžiaus grupei būdingo aktyvaus dalyvavimo visuomeninėje veikloje (pvz., jaunimo organizacijose, visuomeninėse grupėse), jaunuoliai dabar turi galimybę reikšti savo nuomonę ir socialiniuose tinkluose (internete).

ICCS 2022 tyrime mokinių buvo prašoma įvertinti savo domėjimąsi politiniais ir socialiniais klausimais pagal šias kategorijas: *labai domisi, domisi, nelabai domisi* arba *visai nesidomi*. Iš šio klausimo buvo sukurtas dichotominis rodiklis, atskiriant mokinius, kurie *labai domisi arba domisi*, nuo tų, kurie *nelabai domisi arba visai nesidomi*.

6.1 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis), parengti, remiantis atsakymais mokinių, kurie nurodė, kad *labai domisi* arba *domisi* politiniais ir socialiniais klausimais. Lentelėje šalys išrikiuotos pagal abėcėlę.

Rezultatai rodo, kad tarptautiniu mastu beveik trečdalis (30 proc.) mokinių nurodė, kad *labai ar labai domisi* politiniais ir socialiniais klausimais (**Lietuvoje** – 35 proc., Latvijoje – 26 proc., Lenkijoje – 40 proc., Estijoje – 33 proc.). Mažiausia mokinių dalis nustatyta Serbijoje (17 proc.), o didžiausia – Kolumbijoje (46 proc.). Kolumbijoje, Italijoje ir Taivane 2022 m. nustatyta statistiškai reikšmingai didesnė besidominčių mokinių dalis, palyginti su 2016 m., o Kroatijoje, Bulgarijoje, Švedijoje ir Maltoje – statistiškai reikšmingai mažesnė dalis. Norvegijoje pokyčių nebuvo nustatyta, o kitose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, buvo nustatyti tik labai maži statistiškai nereikšmingi pokyčiai.

Tai, kiek mokiniai domisi politinėmis ir socialinėmis aktualijomis, priklauso ir nuo to, kokį jie turi pasitikėjimo veikti savarankiškai pilietiškumo srityje jausmą (angl. *sense of citizenship self-efficacy*). Jis atspindi mokinio pasitikėjimą savimi imtis tam tikrų veiksmų, siekiant būti ir išlikti aktyviu piliečiu.

ICCS 2022 tyrime mokinių buvo prašoma įvertinti teiginius apie tai, kaip (*labai gerai; gana gerai; nelabai gerai; visai nesisektų*) jiems sektųsi užsiimti šiomis veiklomis (skliausteliuose pateikiami procentai, kiek 2022 m. **Lietuvos** mokinių į kiekvieną klausimą atsakė „labai gerai“ arba „gana gerai“):

- *argumentuotai apginti savo nuomonę ginčytinu politiniu ar socialiniu klausimu (70,2 proc.);*
- *kandidatuoti į klasės atstovus mokinių taryboje (56,9 proc.);*
- *suburti mokinių grupę, kuri siektų pokyčių mokykloje (57,3 proc.);*
- *sekti debatus ginčytinu klausimu (57,3 proc.);*
- *parašyti į laikraštį laišką, kuriame būtų išdėstyta Jūsų nuomonė aktualiu klausimu (53,3 proc.);*
- *kalbėti prieš klasę apie socialinę ar politinę problemą (53,4 proc.);*
- *įvertinti informacijos apie socialinę ar politinę problemą patikimumą (62,9 proc.).*

6.2 lentelėje, remiantis mokinių atsakymais, pateikiamos *mokinių pasitikėjimo veikti savarankiškai pilietiškumo srityje indekso* reikšmės ir duomenys apie įvykusius šio indekso pokyčius.

ICCS ataskaitose naudojami indeksai yra išvestinis kintamasis, kurio reikšmės apskaičiuotos, remiantis mokinių atsakymais. Pagal šiuolaikinę testų teoriją ICCS tyrime iš kelių klausimų sudaromas indeksas, kurio vidutinė reikšmė yra 50, standartinis nuokrypis lygus 10.

Lentelėje pateikiami 2009, 2016 ir 2022 m. ICCS tyrime dalyvavusių šalių *mokinių pasitikėjimo veikti savarankiškai pilietiškumo srityje indekso* reikšmių vidurkiai. ICCS 2022 tyrime šio indekso tarptau-

tinė reikšmė buvo 51 skalės taškas (**Lietuvoje** – 50 taškų, Latvijoje – 49 taškai, Lenkijoje – 51 taškas, Estijoje – 49 taškai). Mažiausia reikšmė nustatyta Nyderlanduose ir Slovakijoje (48 taškai), o didžiausia – Rumunijoje ir Taivane (54 taškai).

Nuo 2009 m. iki 2022 m. Taivane, Maltoje, Ispanijoje ir Švedijoje, Bulgarijoje, Kipre, Estijoje, Italijoje ir Norvegijoje indekso reikšmė statistiškai reikšmingai padidėjo. Kolumbijoje nustatytas nedidelis, bet statistiškai reikšmingas indekso reikšmės sumažėjimas. Iš 15-os šalių, dalyvavusių abiejuose tyrimo cikluose, keturiose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, nustatyti labai maži statistiškai nereikšmingi pokyčiai, o Slovakijoje pokyčių neužfiksuota.

Iš 13-os šalių, dalyvavusių tiek ICCS 2022, tiek ICCS 2016 cikluose, 2022 m. Taivane, Italijoje ir Latvijoje nustatytos statistiškai reikšmingai aukštesnės indekso reikšmės, o Kolumbijoje, Kroatijoje ir **Lietuvoje** – statistiškai reikšmingai žemesnės. Duomenys rodo, kad per pastaruosius šešerius metus vidutinis *pasitikėjimo veikti savarankiškai pilietiškumo srityje indeksas* daugelyje šalių nepakito statistiškai reikšmingai.

6.2 lentelėje taip pat pateikiami ICCS 2022 tyrimo ciklo duomenys apie *mokinių pasitikėjimo veikti savarankiškai pilietiškumo srityje indekso* reikšmes pagal mokinių lytį. Jie rodo, kad merginų šio indekso vidutinė reikšmė yra statistiškai reikšmingai aukštesnė nei vaikinų (plg. merginų – 50,7 skalės taško, vaikinų – 50,5 skalės taško), nors suapvalinus indekso reikšmė atrodo vienoda (51 skalės taškas). Tokia pati tendencija nustatyta 7-iose šalyse. Trijose šalyse (Taivane, Prancūzijoje ir Švedijoje) nustatyta statistiškai reikšmingai aukštesnė vaikinų šio indekso reikšmė. Likusiose 10-yje šalių, tarp jų ir **Lietuvoje,** statistiškai reikšmingų skirtumų pagal mokinių lytį nenustatyta.

6.3 lentelėje pateikiami ICCS 2022 tyrimo ciklo duomenys apie *mokinių pasitikėjimo veikti savarankiškai pilietiškumo srityje indekso* reikšmes pagal mokinių domėjimąsi politiniais ir socialiniais klausimais, taip pat pagal pilietinių žinių lygmenį.

Lyginant šalių duomenis, nustatyta, kad visose tyrime dalyvavusiose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, buvo stiprus teigiamas ryšys tarp pasitikėjimo veikti savarankiškai pilietiškumo srityje ir domėjimosi politiniais ir socialiniais klausimais, t. y. pasitikėjimo veikti savarankiškai pilietiškumo srityje indekso vidurkiai buvo statistiškai reikšmingai aukštesni tų mokinių, kurie domisi arba labai domisi politiniais ir socialiniais klausimais (plg. tarptautiniai vidurkiai – 49 ir 54 skalės taškai; **Lietuvoje** – 48 ir 52, Latvijoje – 48 ir 53, Lenkijoje – 49 ir 54, Estijoje – 47 ir 53).

Lyginant šalių duomenis, 12-oje (iš 20-ies) tyrime dalyvavusių šalių nustatytas stiprus teigiamas ryšys tarp pasitikėjimo veikti savarankiškai pilietiškumo srityje ir pilietinių žinių lygmens, t. y. *pasitikėjimo veikti savarankiškai pilietiškumo srityje indekso* vidurkiai buvo statistiškai reikšmingai aukštesni tų mokinių, kurie pasiekė B ar aukštesnį pilietinių žinių lygmenį, dar šešiose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, nustatytos statistiškai nereikšmingai aukštesnės indekso reikšmės. Taivane ir Kolumbijoje nustatyta priešinga tendencija, pasitikėjimo veikti savarankiškai pilietiškumo srityje indekso reikšmės buvo statistiškai reikšmingai aukštesnės tų mokinių, kurie nepasiekė pilietinių žinių B lygmens.

Tyrime ICCS 2022 mokinių buvo klausiama apie jų domėjimąsi politinėmis ir socialinėmis aktualijomis, pasitelkiant tradicinę žiniasklaidą ir naująsias socialines medijas. Naudojimasis tradicine žiniasklaida apima televizoriaus žiūrėjimą, laikraščių skaitymą, naudojimąsi internetu ir kalbėjimąsi su tėvais ar draugais apie žiniasklaidos skelbiamas vietos ir tarptautines naujienas. Mokinių buvo prašoma nurodyti, kaip dažnai (*niekada arba beveik niekada; bent kartą per mėnesį; bent kartą per savaitę; kasdien arba beveik kasdien*) jie už mokyklos ribų užsiima šiomis veiklomis:

- *žiūri televizorių, kad sužinotų vietos ir tarptautines naujienas;*
- *skaito laikraštį (taip pat internete), kad sužinotų vietos ir tarptautines naujienas;*
- *kalbasi su tėvais arba globėjais apie politines ar socialines problemas;*
- *kalbasi su tėvais arba globėjais apie tai, kas vyksta kitose šalyse;*
- *kalbasi su draugais apie politines ar socialines problemas;*
- *kalbasi su draugais apie tai, kas vyksta kitose šalyse.*

6.4 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis), parengti, remiantis atsakymais mokinių, kurie nurodė, kad, siekdami minėtų tikslų, bent kartą per savaitę žiūri televizorių, skaito laikraščius ar naudojasi internetu, ieškodami informacijos, taip pat duomenys apie per šešerius metus įvykusius pokyčius. Lentelėje šalys išrikiuotos pagal abėcėlę.

Vidutiniškai pusė tyrime ICCS 2022 dalyvavusių mokinių (50 proc.) žiūrėjo televizorių, siekdami sužinoti vietos ir tarptautines naujienas; maždaug penktadalis (21 proc.) mokinių, norėdami sužinoti vietos ir tarptautines naujienas, skaito laikraščius (taip pat internete); kiek mažiau nei trečdalis (29 proc.) – internete ieško informacijos apie politines ar socialines problemas. Šie duomenys iliustruoja televizijos ir interneto, kaip aktualių informacijos šaltinių, svarbą, palyginant su laikraščiais. Be to, reikia turėti omenyje, kad kai kuriose šalyse popieriniai laikraščiai, kaip tradicinis naujienų formatas, pamažu nyksta, ir vis daugiau laikraščių nusprendžia turėti tik elektroninę versiją.

Didžiausia dalis televizorių žiūrinčių, kad sužinotų nacionalines ir tarptautines naujienas, aštuntokų užfiksuota Taivane (75 proc.), Italijoje (68 proc.) ir Ispanijoje (62 proc.), mažiausia dalis – Latvijoje ir Slovėnijoje (33 proc.). **Lietuvoje** mokinių, šiuo tikslu žiūrinčių televizorių, dalis buvo 48 proc. (plg. Latvijoje – 33 proc., Lenkijoje – 59 proc., Estijoje – 44 proc.).

Laikraščius, norėdami sužinoti vietos ir tarptautines naujienas, didžiausia mokinių dalis skaito Estijoje ir Norvegijoje (29 proc.), mažiausia – Kipre (11 proc.), Nyderlanduose ir Slovėnijoje (12 proc.). **Lietuvoje** mokinių, šiuo tikslu skaitančių laikraščius, dalis buvo statistiškai nereikšmingai didesnė už ICCS 2022 vidurkį (plg. **Lietuvoje** – 28 proc., Latvijoje – 18 proc., Lenkijoje – 28 proc., Estijoje – 29 proc.).

Internete informacijos apie politines ir socialines problemas ieško didžiausia Italijos (43 proc.) Lenkijos (41 proc.) ir **Lietuvos** (40 proc.) aštuntokų dalis, mažiausia – Kipro, Serbijos, Slovėnijos ir Ispanijos (21 proc.) mokinių dalis.

Nagrinėjant pokyčius nuo 2016 m. iki 2022 m., matyti, kad per šešerius metus televizijos žiūrėjimas, siekiant sužinoti vietos ir tarptautines naujienas, statistiškai reikšmingai sumažėjo visose 13-oje šalių (tarp jų ir **Lietuvoje**), dalyvavusių abiejuose tyrimo ICCS cikluose. Tam, kad sužinotų vietos ir tarptautines naujienas, laikraščius (taip pat internete) skaitančių mokinių dalis statistiškai reikšmingai sumažėjo 5-iose iš 13-os šalių, trijose šalyse (tarp jų ir **Lietuvoje**) statistiškai reikšmingai padidėjo, o likusiose penkiose šalyse statiškai reikšmingo skirtumo nenustatyta. 4-iose šalyse per šešerius metus statistiškai reikšmingai išaugo mokinių, internete ieškančių informacijos apie politines ir socialines problemas, dalis. 5 šalyse (tarp jų ir **Lietuvoje**) tokių mokinių dalis statistiškai reikšmingai nepakito, tačiau 4-iose šalyse – statistiškai reikšmingai sumažėjo; pavyzdžiui, Taivane sumažėjo net 30 procentinių punktų, o Nyderlanduose – 15.

Kalbant apie **Lietuvą**, verta paminėti, kad mokinių, kurie žiūri televizorių, siekdami sužinoti vietos ir tarptautines naujienas, dalis mūsų šalyje per šešerius metus sumažėjo net 24 procentiniais punktais (nuo 73 proc. iki 48 proc.).

Vienas paaiškinimų, kodėl tradicinė žiniasklaida tampa vis mažiau populiari, gali būti vadinamųjų naujųjų (internetinių) socialinių tinklų atsiradimas, kuriais jaunimas yra linkęs naudotis kur kas dažniau. Dėl šios priežasties ICCS 2022 tyrime mokinių buvo klausiama ir apie tai, kiek jie domisi politinėmis ir socialinėmis aktualijomis, ieškodami informacijos internete, pasitelkdami socialinius tinklus (pvz., *Facebook, YouTube, Instagram, Twitter* ir kt.) ir socialinę žiniasklaidą, t. y. naudojasi internetu (tinklaraščiais, diskusijų forumais), kad rastų informacijos politiniais ar socialiniais klausimais, kad internete galėtų skelbti komentarus ar paveikslėlius, susijusius su politiniais ar socialiniais klausimais, arba kad socialiniuose tinkluose dalytųsi ar komentuotų internete kitų asmenų skelbiamus pranešimus politiniais ar socialiniais klausimais.

Mastas, kuriuo mokiniai naudojasi socialine žiniasklaida, siekdami rasti informacijos politiniais ar socialiniais klausimais bei keistis informacija, tarp tyrime dalyvaujančių šalių labai skiriasi. Visgi vertėtų atkreipti dėmesį į tai, kad tyrimo duomenys rodo ne mokinių naudojimosi socialine žiniasklaida mastą apskritai, o tik nurodytais tikslais.

6.5 lentelėje pateikiami duomenys apie mokinių pasiskirstymą pagal mokinių naudojimąsi socialinės žiniasklaidos priemonėmis internete. Lentelėje pateikiama procentinė dalis mokinių, kurie nurodė, kad internetu ir socialinės žiniasklaidos priemonėmis bent kartą per savaitę užsiima šiomis veiklomis:

- *spaudžia „Patinka" prie įrašų internete politiniu ar socialiniu klausimu;*
- *komentuoja įrašą internete politiniu ar socialiniu klausimu;*
- *dalijasi kitų paskelbtu įrašu politiniu ar socialiniu klausimu;*
- *internete ar socialiniuose tinkluose skelbia savo įrašus politiniu ar socialiniu klausimu.*

Remiantis mokinių atsakymais, buvo sudarytas *mokinių dalyvavimo socialinėje žiniasklaidoje indeksas*, apibendrinantis interneto ir socialinės žiniasklaidos naudojimą išvardytais tikslais (*6.5 lentelė*).

Nustatyta, kad vidutiniškai 24 proc. visų mokinių bent kartą per savaitę naudojasi socialinės žiniasklaidos priemonėmis, spausdami „Patinka" prie įrašų politiniais ar socialiniais klausimais (**Lietuvoje** – 26 proc., Latvijoje – 23 proc., Lenkijoje – 30 proc., Estijoje – 19 proc.), 8 proc. – komentuoja įrašą internete politiniu ar socialiniu klausimu (**Lietuvoje** – 9 proc., Latvijoje – 6 proc., Lenkijoje – 9 proc., Estijoje – 4 proc.), 7 proc. – dalijasi kitų paskelbtu įrašu politiniu ar socialiniu klausimu (**Lietuvoje** – 9 proc., Latvijoje – 7 proc., Lenkijoje – 5 proc., Estijoje – 5 proc.), vidutiniškai 6 proc. visų mokinių internete ar socialiniuose tinkluose skelbia savo įrašus politiniu ar socialiniu klausimu (**Lietuvoje** – 6 proc., Latvijoje – 5 proc., Lenkijoje – 4 proc., Estijoje – 3 proc.).

Pažymėtina, kad vidutinės *mokinių dalyvavimo socialinėje žiniasklaidoje indekso* reikšmės šalyse skiriasi labai mažai. Didžiausia šio indekso reikšmė, rodanti, kad daugiausia mokinių naudojasi internetu ir socialinės žiniasklaidos priemonėmis, nustatyta Kolumbijoje ir Kipre (52 skalės taškai), mažiausia – Estijoje ir Slovėnijoje (48 skalės taškai). **Lietuvoje** šio indekso reikšmė – 51 skalės taškas – yra statistiškai reikšmingai aukštesnė nei ICCS 2022 vidurkis (50 skalės taškų).

ICCS 2022 tyrimo cikle mokinių buvo klausiama, kaip dažnai (*niekada arba beveik niekada; kas mėnesį; kas savaitę; kasdien arba beveik kasdien*) jie už mokyklos ribų aptaria politinius ir socialinius klausimus:

- *kalbasi su tėvais apie politines ar socialines problemas;*
- *kalbasi su draugais apie politines ar socialines problemas;*
- *kalbasi su tėvais apie tai, kas vyksta kitose šalyse;*
- *kalbasi su draugais apie tai, kas vyksta kitose šalyse.*

6.6 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis), parengti, remiantis atsakymais mokinių, kurie nurodė, kad minėtais tikslais bent kartą per savaitę diskutuoja su savo tėvais ar globėjais, taip pat duomenys apie įvykusius pokyčius. Lentelėje šalys išrikiuotos pagal abėcėlę.

Vidutiniškai trečdalis tyrime ICCS 2022 dalyvavusių mokinių (34 proc.) nurodė, jog bent kartą per savaitę su savo tėvais ar globėjais diskutuoja apie politines ar socialines problemas (plg. **Lietuvoje** – 46 proc., Latvijoje – 34 proc., Lenkijoje – 42 proc., Estijoje – 34 proc.), maždaug pusė (51 proc.) mokinių bent kartą per savaitę kalbasi su tėvais ar globėjais apie tai, kas vyksta kitose šalyse (plg. **Lietuvoje** – 59 proc., Latvijoje – 50 proc., Lenkijoje – 56 proc., Estijoje – 49 proc.).

Didžiausia dalis mokinių nurodžiusių, jog bent kartą per savaitę su savo tėvais ar globėjais diskutuoja apie politines ar socialines problemas užfiksuota Italijoje (47 proc.) ir **Lietuvoje** (46 proc.), mažiausia dalis – Slovėnijoje (19 proc.) ir Serbijoje (20 proc.). Didžiausia mokinių, kurie bent kartą per savaitę kalbasi su tėvais ar globėjais apie tai, kas vyksta kitose šalyse, dalis nustatyta Italijoje (70 proc.) ir Ispanijoje (62 proc.), mažiausia dalis – Serbijoje (33 proc.).

Nagrinėjant pokyčius nuo 2016 m. iki 2022 m., matyti, kad per šešerius metus mokinių, kurie su savo tėvais ar globėjais diskutuoja apie politines ar socialines problemas, dalis statistiškai reikšmingai padidėjo 12-oje (tarp jų ir **Lietuvoje**) iš 13-os šalių, dalyvavusių abiejuose tyrimo ICCS cikluose (išskyrus Slovėniją). 8-iose šalyse per šešerius metus statistiškai reikšmingai išaugo mokinių, kurie su savo tėvais ar globėjais bent kartą per savaitę kalbasi apie tai, kas vyksta kitose šalyse, dalis. Dviejose šalyse (Bulgarijoje ir Slovėnijoje) tokių mokinių dalis statistiškai reikšmingai sumažėjo, o trijose šalyse (Kroatijoje, Latvijoje ir Maltoje) – statistiškai reikšmingai nepakito.

Kalbant apie **Lietuvą**, verta paminėti, kad mokinių, kurie su savo tėvais ar globėjais diskutuoja apie politines ar socialines problemas, dalis mūsų šalyje per šešerius metus statistiškai reikšmingai padidėjo labiausiai iš visų dalyvavusių šalių – net 20-čia procentinių punktų (nuo 26 proc. iki 46 proc.), o mokinių, kurie su savo tėvais ar globėjais kalbasi apie tai, kas vyksta kitose šalyse, dalis **Lietuvoje** statistiškai reikšmingai padidėjo 9 procentiniais punktais (nuo 50 proc. iki 59 proc.), kaip ir Taivane (nuo 39 proc. iki 48 proc.) bei Italijoje (nuo 61 proc. iki 70 proc.). Tokių mokinių dalis, kiek daugiau nei **Lietuvoje** (10-čia procentinių punktų), statistiškai reikšmingai padidėjo tik Norvegijoje ir Švedijoje.

6.7 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis), parengti, remiantis atsakymais mokinių, kurie nurodė, kad minėtais tikslais bent kartą per savaitę diskutuoja su savo draugais, taip pat duomenys apie per šešerius metus įvykusius pokyčius. Lentelėje šalys išrikiuotos pagal abėcėlę.

Vidutiniškai kiek daugiau nei penktadalis tyrime ICCS 2022 dalyvavusių mokinių (24 proc.) nurodė, jog bent kartą per savaitę su savo draugais diskutuoja apie politines ar socialines problemas (plg. **Lietuvoje** – 38 proc., Latvijoje – 30 proc., Lenkijoje – 36 proc., Estijoje – 31 proc.), kiek daugiau nei trečdalis (36 proc.) mokinių bent kartą per savaitę kalbasi su draugais apie tai, kas vyksta kitose šalyse (plg. **Lietuvoje** – 49 proc., Latvijoje – 43 proc., Lenkijoje – 44 proc., Estijoje – 43 proc.).

Didžiausia dalis mokinių, nurodžiusių, jog bent kartą per savaitę su savo draugais diskutuoja apie politines ar socialines problemas, užfiksuota **Lietuvoje** (38 proc.) ir Lenkijoje (36 proc.), mažiausia dalis – Slovėnijoje (13 proc.) ir Nyderlanduose (14 proc.). Didžiausia mokinių, kurie bent kartą per savaitę kalbasi su draugais apie tai, kas vyksta kitose šalyse, dalis nustatyta **Lietuvoje** (49 proc.) ir Lenkijoje (44 proc.), mažiausia dalis – Nyderlanduose (25 proc.).

Nagrinėjant pokyčius nuo 2016 m. iki 2022 m., matyti, kad per šešerius metus mokinių, kurie su savo draugais diskutuoja apie politines ar socialines problemas, dalis statistiškai reikšmingai pa-

didėjo visose (tarp jų ir **Lietuvoje**) 13-oje šalių, dalyvavusių abiejuose tyrimo ICCS cikluose. 9-iose šalyse (tarp jų ir **Lietuvoje**) per šešerius metus statistiškai reikšmingai išaugo mokinių, kurie su savo draugais bent kartą per savaitę kalbasi apie tai, kas vyksta kitose šalyse, dalis. 4-iose šalyse (Bulgarijoje, Kroatijoje, Maltoje ir Slovėnijoje) tokių mokinių dalis statistiškai reikšmingai nepakito.

Kalbant apie **Lietuvą**, verta paminėti, kad mokinių, kurie su savo draugais diskutuoja apie politines ar socialines problemas, dalis mūsų šalyje per šešerius metus padidėjo labiausiai iš visų dalyvavusių šalių – net 19 procentinių punktų (nuo 18 proc. iki 38 proc.), o mokinių, kurie su savo draugais kalbasi apie tai, kas vyksta kitose šalyse, dalis padidėjo 15 procentinių punktų (nuo 34 proc. iki 49 proc.). Tokių mokinių dalis, kiek daugiau nei **Lietuvoje** (17 procentinių punktų), statistiškai reikšmingai padidėjo tik Latvijoje.

Mokinių dalyvavimas pilietinio ugdymo veiklose mokykloje

Tyrimo ICCS 2022 mokinių klausimyne buvo klausiama, kiek tikėtina (*labai tikėtina; gana tikėtina; nelabai tikėtina; visai nėra tikėtina*), kad jie, jeigu turėtų galimybę, dalyvautų kiekvienoje iš šių veiklų (skliausteliuose pateikiami procentai, kiek 2022 m. **Lietuvos** mokinių į kiekvieną klausimą atsakė „labai tikėtina“ arba „gana tikėtina“):

- *balsuotų mokyklos rinkimuose už klasės atstovus ar mokinių tarybą (82,2 proc.);*
- *prisijungtų prie grupės mokinių, vykdančių kampaniją apie dalykus, kuriems jie pritaria (66,6 proc.);*
- *kandidatuotų į klasės atstovus ar mokinių tarybą (44,8 proc.);*
- *dalyvautų diskusijose per mokyklos mokinių susirinkimą (52,9 proc.)*.

Remiantis mokinių atsakymais, buvo sudarytas *mokinių nusiteikimo dalyvauti pilietinėje ir visuomeninėje mokyklos veikloje* indeksas.

6.8 lentelėje pateiktas *mokinių nusiteikimo dalyvauti pilietinėje ir visuomeninėje mokyklos veikloje indekso* reikšmės, duomenys apie įvykusius šio indekso pokyčius ir indekso reikšmės pagal mokinių lytį.

Lentelėje pateikiami 2016 ir 2022 m. ICCS tyrime dalyvavusių šalių mokinių *nusiteikimo dalyvauti pilietinėje ir visuomeninėje veikloje mokykloje indekso* reikšmių vidurkiai. ICCS 2022 tyrime šio indekso tarptautinė reikšmė buvo 49 skalės taškai (**Lietuvoje** – 49, Latvijoje – 46, Lenkijoje – 51, Estijoje – 46 skalės taškai). Didžiausia reikšmė nustatyta Kolumbijoje (53), o mažiausia – Nyderlanduose (43 skalės taškai).

Nuo 2016 m. iki 2022 m. tik Taivane šio indekso reikšmė statistiškai reikšmingai padidėjo, o 9-iose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, – statistiškai reikšmingai sumažėjo. Likusiose šalyse, dalyvavusiose abiejuose ICCS tyrimo cikluose, statistiškai reikšmingų pokyčių neįvyko.

6.8 lentelėje taip pat pateikiami ICCS 2022 tyrimo ciklo 20-ies šalių duomenys apie mokinių *nusiteikimo dalyvauti pilietinėje ir visuomeninėje veikloje mokykloje indekso* reikšmes pagal mokinių lytį. Jie rodo, kad merginų tarptautinė šio indekso vidutinė reikšmė yra nedaug, bet statistiškai reikšmingai aukštesnė negu vaikinų (plg. vaikinų – 48 skalės taškai, merginų – 50 skalės taškų). Tokia pati tendencija nustatyta 14-oje dalyvavusių šalių, tarp jų ir **Lietuvoje**. Likusiose šešiose šalyse statistiškai reikšmingo skirtumo tarp merginų ir vaikinų nenustatyta.

6.9 lentelėje pateiktos mokinių *nusiteikimo dalyvauti pilietinėje ir visuomeninėje veikloje mokykloje indekso* reikšmės pagal mokinių domėjimąsi politiniais ir socialiniais klausimais bei pilietinių žinių lygmenį.

Lyginant 20-ies šalių duomenis tarp mokinių nusiteikimo dalyvauti pilietinėje ir visuomeninėje veikloje mokykloje ir mokinių domėjimosi politiniais ir socialiniais klausimais, nustatytas statistiškai reikšmingas teigiamas ryšys visose šalyse, t. y. visose šalyse *nusiteikimo dalyvauti pilietinėje ir visuomeninėje veikloje mokykloje indekso* reikšmių vidurkiai buvo statistiškai reikšmingai aukštesni tų mokinių, kurie domisi arba labai domisi politiniais ir socialiniais klausimais (plg. tarptautiniai vidurkiai – 47 ir 52 skalės taškai; **Lietuvoje** – 48 ir 52, Latvijoje – 45 ir 50, Lenkijoje – 50 ir 53, Estijoje 44 ir 48 skalės taškai).

Lyginant 20-ies šalių duomenis tarp mokinių nusiteikimo dalyvauti pilietinėje ir visuomeninėje veikloje mokykloje ir pilietinių žinių lygmens, nustatytas statistiškai reikšmingas teigiamas ryšys 13-oje šalių, t. y. tose šalyse *nusiteikimo dalyvauti pilietinėje ir visuomeninėje veikloje mokykloje indekso* reikšmių vidurkiai buvo statistiškai reikšmingai aukštesni tų mokinių, kurių pilietinių žinių vidurkis atitiko B ir aukštesnį lygmenį (plg. tarptautiniai vidurkiai – 48 ir 49 skalės taškai; **Lietuvoje** – 48 ir 50, Latvijoje – 45 ir 47, Lenkijoje – 50 ir 52, Estijoje – 44 ir 46 skalės taškai). Likusiose šalyse statistiškai reikšmingų skirtumų nenustatyta.

Tyrime ICCS 2022 mokinių buvo klausiama apie mokinių požiūrį į pilietinį dalyvavimą mokykloje. Šis klausimas buvo naujai sukurtas ICCS 2022 tyrimo ciklui. Mokinių buvo prašoma nurodyti, kiek jie sutinka arba nesutinka *(visiškai sutinku; sutinku; nesutinku; visiškai nesutinku)* su toliau pateiktais teiginiais.

- *Mokinių dalyvavimas priimant sprendimus prisideda prie mano mokyklos tobulinimo.*
- *Mano mokykloje nustatytos aiškios taisyklės, kaip mokiniai gali dalyvauti priimant sprendimus.*
- *Mano mokykloje priimant sprendimus dažniausiai apsvarstomi mokinių interesai.*
- *Balsavimas mokinių rinkimuose daro įtaką tam, kas vyksta mano mokykloje.*
- *Mano mokykloje mokiniai skatinami susiburti į grupes norint išsakyti savo nuomonę.*
- *Mokiniai gali daryti įtaką sprendimams, kurie paveikia visą mūsų mokyklą.*

6.10 lentelėje pateikti duomenys, rodantys mokinių suvokimą apie mokinių dalyvavimo įtaką mokyklos sprendimams. Lentelėje šalys išrikiuotos pagal abėcėlę.

Analizuojant tarptautiniu mastu apibendrintus mokinių atsakymų duomenis, galima pastebėti, kad 80 proc. mokinių sutinka arba visiškai sutinka su tuo, kad mokinių dalyvavimas priimant sprendimus prisideda prie jų mokyklos tobulinimo (plg. **Lietuvoje** – 81 proc., Latvijoje – 82 proc., Lenkijoje – 79 proc., Estijoje – 80 proc.); 70 proc. mokinių sutinka arba visiškai sutinka, kad jų mokykloje nustatytos aiškios taisyklės, kaip mokiniai gali dalyvauti, priimant sprendimus (plg. **Lietuvoje** – 69 proc., Latvijoje – 67 proc., Lenkijoje – 66 proc., Estijoje – 65 proc.); tarptautiniu mastu 66 proc. mokinių sutinka arba visiškai sutinka su tuo, kad jų mokykloje priimant sprendimus dažniausiai apsvarstomi mokinių interesai (plg. **Lietuvoje** – 66 proc., Latvijoje – 68proc., Lenkijoje – 55 proc., Estijoje – 71 proc.); tarptautiniu mastu 62 proc. mokinių sutinka arba visiškai sutinka su tuo, kad balsavimas mokinių rinkimuose daro įtaką tam, kas vyksta jų mokykloje (plg. **Lietuvoje** – 71 proc., Latvijoje – 61proc., Lenkijoje – 80 proc., Estijoje – 70 proc.); tarptautiniu mastu 60 proc. mokinių sutinka arba visiškai sutinka su tuo, kad jų mokykloje mokiniai skatinami susiburti į grupes, norint išsakyti savo nuomonę (plg. **Lietuvoje** – 52 proc., Latvijoje – 54 proc., Lenkijoje – 47 proc., Estijoje – 57 proc.); tarptautiniu mastu 58 proc. mokinių sutinka arba visiškai sutinka su tuo, kad mokiniai gali daryti įtaką sprendimams, kurie paveikia mokyklą, kurioje jie mokos (plg. **Lietuvoje** – 64 proc., Latvijoje – 57 proc., Lenkijoje – 60 proc., Estijoje – 54 proc.).

6.10 lentelėje taip pat pateiktos *mokinių suvokimo apie jų dalyvavimo įtaką mokyklos sprendimams indekso* reikšmės. ICCS 2022 vidutinė indekso reikšmė – 50 skalės taškų (plg. indekso reikšmės **Lietuvoje** – 50, Latvijoje – 49, Lenkijoje – 49, Estijoje – 49 skalės taškai).

Apžvelgus ICCS šalių indekso skalės reikšmes (*6.10 lentelė*), matyti, kad aukščiausi indekso vidurkiai buvo užfiksuoti Kolumbijoje (57 skalės taškai) ir Taivane (56 skalės taškai). Žemiausia indekso reikšmė nustatyta Nyderlanduose (46 skalės taškai). 11-os skalės taškų skirtumas tarp aukščiausios ir žemiausios vidutinės indekso reikšmės yra šiek tiek daugiau negu vienas tarptautinis standartinis nuokrypis, o tai rodo, kad tarp švietimo sistemų buvo didelių skirtumų, susijusių su tuo, kokiu mastu mokiniai mano, jog jų mokyklos reaguoja į mokinių nuomonę ir palaiko juos. Bulgarijos ir Maltos indekso reikšmės taip pat buvo aukštesnės už ICCS 2022 vidurkį. 9-ių šalių (Kroatijos, Kipro, Estijos, Latvijos, Lenkijos, Serbijos, Slovakijos, Slovėnijos ir Švedijos) indekso reikšmės buvo gerokai mažesnės už ICCS 2022 vidurkį, o Prancūzijos, Italijos, **Lietuvos**, Norvegijos ir Ispanijos indekso vidutinės reikšmės sutapo su tarptautiniu vidurkiu (50 skalės taškų).

6.11 lentelėje pateikti tyrimo trijų ciklų lyginamieji duomenys, parengti, remiantis mokinių atsakymais į klausimus apie dalyvavimą šiose su pilietiškumu susijusiose veiklose mokykloje:

- *balsavo už klasės atstovą arba balsavo rinkimuose į mokyklos mokinių tarybą;*
- *buvo kandidatas į klasės atstovus arba kandidatas į mokinių tarybą;*
- *dalyvavo priimant sprendimus, susijusius su mokyklos valdymu.*

Tarptautiniu mastu vidutiniškai 78 proc. mokinių nurodė, kad *balsavo už klasės atstovą arba balsavo rinkimuose į mokyklos mokinių tarybą* (plg. **Lietuvoje** – 84 proc., Latvijoje – 51 proc., Lenkijoje – 95 proc., Estijoje – 60 proc.). Lyginant pagal šalis, matyti, kad didžiausia mokinių dalis šioje kategorijoje buvo nustatyta Prancūzijoje ir Ispanijoje (96 proc.), o mažiausia – Nyderlanduose (47 proc.).

Vidutiniškai 47 proc. mokinių nurodė, kad buvo kandidatai į klasės atstovus arba į mokinių tarybą (plg. **Lietuvoje** – 43 proc., Latvijoje – 27 proc., Lenkijoje – 57 proc., Estijoje – 26 proc.). Didžiausia mokinių dalis šioje kategorijoje nustatyta Taivane (75 proc.), o mažiausia – Nyderlanduose ir Italijoje (24 proc.).

Vidutiniškai 40 proc. mokinių nurodė, kad dalyvavo priimant sprendimus, susijusius su mokyklos valdymu (plg. **Lietuvoje** – 44 proc., Latvijoje – 29 proc., Lenkijoje – 41 proc., Estijoje – 29 proc.). Didžiausia mokinių dalis šioje kategorijoje nustatyta Švedijoje (63 proc.) ir Norvegijoje (62 proc.), o mažiausia – Kroatijoje (22 proc.).

Lyginant 2022 m. ir 2016 m. duomenis, nustatyta, kad tik dviejose šalyse (iš 13-os šalių) mokinių, balsuojančių už klasės atstovą arba balsuojančių rinkimuose į mokinių tarybą, dalis statistiškai reikšmingai padidėjo (Taivane padidėjo net 19 procentinių punktų), 6-iose šalyse (Estijoje, Latvijoje, **Lietuvoje**, Norvegijoje, Slovėnijoje ir Švedijoje) – statistiškai reikšmingai sumažėjo. Dar 5-iose šalyse nustatyti nedideli pokyčiai buvo statistiškai nereikšmingi.

Trijose šalyse (Taivane, Kroatijoje ir Švedijoje) mokinių, kurie kandidatavo į klasės atstovus arba mokinių tarybą, dalis statistiškai reikšmingai padidėjo (Taivane net 42 procentiniais punktais), 5-iose šalyse (Latvijoje, **Lietuvoje**, Maltoje, Norvegijoje ir Slovėnijoje) mokinių dalis statistiškai reikšmingai sumažėjo, o likusiose 5-iose šalyse statistiškai reikšmingo skirtumo nenustatyta.

Penkiose šalyse (Taivane, Kolumbijoje, Nyderlanduose, Norvegijoje ir Slovėnijoje) mokinių, dalyvaujančių priimant sprendimus, susijusius su mokyklos valdymu, dalis statistiškai reikšmingai pa-

didėjo (Taivane net 10 procentinių punktų), likusiose 8-iose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje** – statistiškai reikšmingo skirtumo nenustatyta.

Tai, ką mokiniai mano apie dalyvavimo su pilietiškumu susijusioje mokyklos veikloje naudą, glaudžiai siejasi su pasitikėjimu politikais ir jų vykdoma politika apskritai. Nors paaugliai dar nebūna įgiję teisės balsuoti savivaldos, parlamento ar prezidento rinkimuose, tačiau jau gali pajusti, kokią įtaką jų veiksmai gali daryti mokyklos valdymo procese.

Realus ir laukiamas mokinių dalyvavimas visuomeninėje veikloje už mokyklos ribų

Įvairūs tyrimai rodo sąsajas tarp jaunimo dalyvavimo jauname amžiuje ir vėlesnio įsitraukimo į pilietines veiklas būnant suaugusiais. ICCS tyrime 2009 m., 2016 m. ir 2022 m. mokinių buvo klausiama, ar jie kada nors dalyvavo *(taip, dalyvavau per pastaruosius 12 mėnesių; taip, dalyvavau daugiau negu prieš metus; ne, niekada nedalyvavau)* šių organizacijų ar grupių veikloje:

- *savanorių grupėje, padedančioje vietos bendruomenei;*
- *religinėje grupėje ar organizacijoje;*
- *su politine partija ar sąjunga susijusioje jaunimo organizacijoje.*

6.12 A lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis), parengti, remiantis mokinių atsakymais apie dalyvavimą savanorių grupės, padedančios vietos bendruomenėje, veiklose ir duomenys apie mokinių dalyvavimo atitinkamose veiklose pokyčius nuo ICCS tyrimo pradžios.

Tarptautiniu mastu vidutiniškai 37 proc. mokinių nurodė, kad dalyvavo savanorių grupės, padedančios vietos bendruomenėje, veiklose (plg. **Lietuvoje** – 45 proc., Latvijoje – 38 proc., Lenkijoje – 59 proc., Estijoje – 35 proc.). Didžiausia dalis, daugiau kaip pusė mokinių, nustatyta Lenkijoje (59 proc.) ir Rumunijoje (55 proc.), o mažiausia dalis – Švedijoje (14 proc.), Norvegijoje (24 proc.) ir Taivane (25 proc.).

Duomenys rodo, kad savanorių grupės veikloje dalyvavo statistiškai reikšmingai didesnė dalis Bulgarijos, Kipro, Lenkijos, Rumunijos (daugiau nei 10-čia procentinių punktų), Kolumbijos, **Lietuvos**, Maltos mokinių nei vidutiniškai tyrime dalyvavusiose šalyse, o Norvegijoje, Švedijoje Taivane (net 10-čia procentinių punktų) ir Italijoje, Kroatijoje, Nyderlanduose, Prancūzijoje, Serbijoje, Slovėnijoje šioje veikloje dalyvavusių mokinių dalis buvo statistiškai reikšmingai mažesnė už ICCS 2022 vidurkį.

Nuo paskutinio 2016 m. ciklo iki 2022 m. nustatytas statistiškai reikšmingas pokytis tarptautiniu mastu – mokinių, dalyvavusių savanorių grupių veikloje, dalis sumažėjo 3 procentiniais punktais. Didžiausias statistiškai reikšmingas sumažėjimas nustatytas Kolumbijoje (10 procentinių punktų), Estijoje ir Norvegijoje (po 8 procentinius punktus), tačiau statistiškai reikšmingai nepadidėjo nė vienoje iš abiejuose cikluose dalyvavusių šalių. **Lietuvoje** per šį laikotarpį mokinių, dalyvavusių savanorių grupių veikloje, dalis išliko stabili – nors užfiksuotas 4 proc. padidėjimas, šis pokytis nėra statistiškai reikšmingas.

Lyginant 2022 m. ir 2009 m. 15-os dalyvavusių šalių duomenis, nustatyta, kad 11-oje šalių (Bulgarijoje, Taivane, Kipre, Italijoje, **Lietuvoje**, Maltoje, Norvegijoje, Lenkijoje, Slovakijoje, Slovėnijoje ir Ispanijoje) mokinių, dalyvavusių savanorių grupės, padedančios vietos bendruomenėje, veiklose dalis statistiškai reikšmingai padidėjo, tačiau dviejose šalyse statistiškai reikšmingai sumažėjo (Kolumbijoje 12 procentinių punktų, Estijoje 9 procentiniais punktais). Kitose šalyse nustatyti pokyčiai buvo statistiškai nereikšmingi.

Kalbant apie **Lietuvą**, verta paminėti, kad mokinių, kurie dalyvavo savanorių grupės, padedančios vietos bendruomenėje, veiklose dalis nuo 2009 m. iki 2022 m. išaugo 22 procentiniais punktais. Didesnis augimas (23 procentiniai punktai) nustatytas tik dviejose šalyse (Kipre ir Lenkijoje).

6.12 B lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis), parengti, remiantis mokinių atsakymais apie dalyvavimą religinės grupės ar organizacijos veiklose, ir duomenys apie mokinių dalyvavimo atitinkamose veiklose pokyčius nuo ICCS tyrimo pradžios.

Vidutiniškai 33 proc. mokinių nurodė, kad dalyvavo religinės grupės ar organizacijos veiklose (plg. **Lietuvoje** – 26 proc., Latvijoje – 19 proc., Lenkijoje – 30 proc., Estijoje – 10 proc.). Didžiausia dalis, daugiau kaip pusė mokinių, nustatyta Kolumbijoje (52 proc.) ir Maltoje (58 proc.), o mažiausia dalis – Estijoje (10 proc.), Bulgarijoje ir Taivane (21 proc.).

Duomenys rodo, kad religinės grupės ar organizacijos veikloje dalyvavo statistiškai reikšmingai didesnė (daugiau nei 10-čia procentinių punktų) dalis Kolumbijos, Kroatijos, Italijos, Maltos ir Slovėnijos mokinių negu vidutiniškai tyrime dalyvavusiose šalyse, o Bulgarijoje, Taivane, Estijoje ir Latvijoje religinės grupės ar organizacijos veikloje dalyvavusių mokinių dalis buvo statistiškai reikšmingai mažesnė (mažesnė 10-čia procentinių punktų) už ICCS 2022 vidurkį.

Nuo 2016 m. iki 2022 m. nustatytas statistiškai reikšmingas pokytis tarptautiniu mastu – mokinių, dalyvavusių religinės grupės ar organizacijos veikloje, dalis padidėjo vidutiniškai 5 procentiniais punktais. Lyginant abiejose cikluose 13-os dalyvavusių šalių duomenis, nustatyta, kad 7-iose šalyse – Kroatijoje, Italijoje, Latvijoje, **Lietuvoje**, Norvegijoje, Slovėnijoje ir Švedijoje – mokinių, dalyvavusių religinės grupės ar organizacijos veiklose, dalis statistiškai reikšmingai padidėjo. Didžiausias statistiškai reikšmingas padidėjimas (maždaug 10 procentinių punktų) nustatytas Švedijoje ir Slovėnijoje, o Maltoje nustatytas didžiausias statistiškai reikšmingas sumažėjimas (6 procentiniais punktais). Likusiose šalyse statistiškai reikšmingo skirtumo nenustatyta. **Lietuvoje** per šį laikotarpį mokinių, dalyvavusių religinės grupės ar organizacijos veikloje, dalis padidėjo beveik 5 procentiniais punktais.

Nuo 2009 m. iki 2022 m. mokinių, dalyvavusių religinės grupės ar organizacijos veikloje, procentinė dalis statistiškai reikšmingai sumažėjo vidutiniškai dviem procentiniais punktais. **Lietuvoje** per 13 metų dalyvavusiųjų religinės grupės ar organizacijos veikloje dalis padidėjo 4 procentiniais punktais. Didžiausias padidėjimas (8 procentiniais punktais) nustatytas Švedijoje. Per tą patį 13 metų laikotarpį šešiose šalyse mokinių, dalyvavusių religinės grupės ar organizacijos veikloje, dalis sumažėjo (labiausiai sumažėjo Lenkijoje (12 procentinių punktų) ir Kipre (21 procentiniu punktu).

6.12 C lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis), parengti, remiantis mokinių atsakymais apie dalyvavimą su politine partija ar sąjunga susijusios jaunimo organizacijos veiklose, ir duomenys apie mokinių dalyvavimo atitinkamose veiklose pokyčius nuo ICCS tyrimo pradžios.

Vidutiniškai 10 proc. mokinių nurodė, kad dalyvavo su politine partija ar sąjunga susijusios jaunimo organizacijos veiklose (plg. **Lietuvoje** – 16 proc., Latvijoje – 12 proc., Lenkijoje – 5 proc., Estijoje – 11 proc.). Didžiausia mokinių dalis šioje kategorijoje buvo nustatyta Kolumbijoje (21 proc.), o mažiausia – Taivane (3 proc.), Kroatijoje ir Lenkijoje (po 5 proc.).

ICCS 2022 m. duomenimis, jaunimo organizacijos veikloje dalyvavo statistiškai reikšmingai didesnė dalis Bulgarijos, Kipro, Kolumbijos, Latvijos, **Lietuvos**, Maltos, mokinių negu vidutiniškai tyrime dalyvavusiose šalyse (ICCS 2022 vidurkis – 10 proc.), o 10-yje šalių (Ispanijoje, Italijoje, Kroatijoje, Lenkijoje, Nyderlanduose, Serbijoje, Slovakijoje, Slovėnijoje, Švedijoje ir Taivane) šioje veikloje dalyvavusių mokinių buvo statistiškai reikšmingai mažesnė dalis už ICCS 2022 vidurkį.

Lyginant 2022 m. ir 2016 m. 13-os dalyvavusių šalių duomenis, nustatyta, kad 6-iose šalyse (Bulgarijoje, Taivane, Kolumbijoje, Kroatijoje, Nyderlanduose ir Slovėnijoje) mokinių, dalyvavusių su politine partija ar sąjunga susijusios jaunimo organizacijos veiklose, dalis statistiškai reikšmingai padidėjo (Kolumbijoje net 10 procentinių punktų), dviejose šalyse (Latvijoje ir **Lietuvoje** – 3 procentiniais punktais) mokinių dalis statistiškai reikšmingai sumažėjo, o likusiose šalyse statistiškai reikšmingo skirtumo nenustatyta.

Lyginant 2022 m. ir 2009 m. 15-os dalyvavusių šalių duomenis, nustatyta, kad 7-iose šalyse (Bulgarijoje, Kolumbijoje, Latvijoje, **Lietuvoje**, Slovakijoje, Slovėnijoje ir Ispanijoje) mokinių, dalyvavusių su politine partija ar sąjunga susijusios jaunimo organizacijos veiklose, dalis statistiškai reikšmingai padidėjo, Kipre mokinių dalis statistiškai reikšmingai sumažėjo, o likusiose šalyse statistiškai reikšmingo skirtumo nenustatyta.

Kalbant apie **Lietuvą**, verta paminėti, kad mokinių, kurie dalyvavo su politine partija ar sąjunga susijusios jaunimo organizacijos veiklose, dalis nuo 2009 m. iki 2016 m. gerokai padidėjo, o nuo 2016 m. iki 2022 m. – sumažėjo (plg. 2009 m. – 11 proc.; 2016 m. – 19 proc.; 2022 m. – 16 proc.).

Tyrime ICCS 2022 buvo siekiama išsiaiškinti ir mokinių ketinimus ateityje dalyvauti su pilietiškumu susijusiose veiklose už mokyklos ribų. Jų buvo teiraujamasi apie ketinimus išreikšti savo nuomonę, dalyvaujant legaliose pilietinėse ir nelegaliose protesto veiklose, taip pat dalyvauti aplinkosauginėse veiklose. Remiantis mokinių atsakymais, buvo sudaryti trys indeksai: *ketinimo dalyvauti legaliose pilietinėse veiklose indeksas; ketinimo dalyvauti nelegaliose protesto veiklose indeksas ir ketinimo dalyvauti aplinkosauginėse veiklose indeksas*.

Pirmasis indeksas (*ketinimo dalyvauti legaliose pilietinėse veiklose*) apima mokinių atsakymus į klausimą, ar jie (*tikrai; turbūt; turbūt ne; tikrai ne*) prisidėtų prie šių veiklų (skliausteliuose pateikiami procentai, kiek 2022 m. **Lietuvos** mokinių į kiekvieną klausimą atsakė „tikrai“ arba „turbūt“):

- *savo požiūrio į politines ar socialines problemas pristatymo kitiems (60,7 proc.);*
- *kreipimosi į seimo narį (36,9 proc.);*
- *dalyvavimo taikioje eisenoje ar mitinge (56,0 proc.);*
- *parašų po peticija rinkimo (56,3 proc.);*
- *diskusijos socialiniais ir politiniais klausimais interneto forume (51,3 proc.);*
- *internetinės kampanijos organizavimas siekiant paremti tam tikrą politinį ar socialinį klausimą (48,4 proc.)*.

Antrasis indeksas (*ketinimo dalyvauti nelegalioje protesto veikloje*) apima mokinių atsakymus į klausimą, ar jie (*tikrai; turbūt; turbūt ne; tikrai ne*) prisidėtų prie šių veiklų:

- *protesto šūkių purškimo dažais ant sienų (29,3 proc.);*
- *protesto rengimo blokuojant eismą (26,9 proc.);*
- *viešų pastatų užėmimo išreiškiant protestą (24,4 proc.)*.

Trečiasis indeksas (*ketinimo dalyvauti aplinkosauginėse veiklose*) apima mokinių atsakymus į klausimą, ar jie (*tikrai; turbūt; turbūt ne; tikrai ne*) prisidėtų prie šių veiklų:

- *liepimo kam nors liautis kenkti aplinkai (72,7 proc.);*
- *žmonių skatinimo asmeniškai prisidėti saugant aplinką (pvz., tausoti vandenį) (74,6 proc.);*
- *atsisakymo pirkti aplinkai kenksmingus gaminius (67,9 proc.);*
- *dalyvavimo organizuotame proteste reikalaujant daugiau veiksmų, skirtų saugoti aplinką (63,5 proc.)*.

6.13 lentelėje pateiktos pirmojo ir antrojo indekso reikšmės ir abiejų indeksų reikšmių skirtumai tarp dviejų pastarųjų ICCS tyrimo ciklų.

ICCS 2022 *ketinimo dalyvauti legaliose pilietinėse veiklose indekso* reikšmės vidurkis – 49 skalės taškai (plg. **Lietuvoje** – 50, Latvijoje – 46, Lenkijoje – 51, Estijoje – 46 skalės taškai). Aukščiausia *ketinimo dalyvauti legaliose pilietinėse veiklose indekso* reikšmė, palyginti su ICCS 2022 vidurkiu, nustatyta Kolumbijoje (53 skalės taškai), žemiausia – Nyderlanduose (44 skalės taškai).

Lyginant 2022 m. ir 2016 m. 13-os dalyvavusių šalių duomenis, nustatyta, kad 8-iose šalyse (Bulgarijoje, Taivane, Kolumbijoje, Kroatijoje, Estijoje, Latvijoje, **Lietuvoje** ir Maltoje) pirmojo indekso reikšmės statistiškai reikšmingai sumažėjo, o 5-iose šalyse statistiškai reikšmingai nepakito.

ICCS 2022 *ketinimo dalyvauti nelegaliose protesto veiklose indekso* reikšmės vidurkis – 50 skalės taškų (plg. **Lietuvoje** – 52, Latvijoje – 48, Lenkijoje – 51, Estijoje – 49 skalės taškai). Aukščiausia *ketinimo dalyvauti nelegaliose protesto veiklose indekso* reikšmė, palyginti su ICCS 2022 vidurkiu, nustatyta Kolumbijoje (55 skalės taškai), žemiausia – Švedijoje (47 skalės taškai).

Lyginant 2022 m. ir 2016 m. 13-os dalyvavusių šalių duomenis, nustatyta, kad 5-iose šalyse (Kolumbijoje, Italijoje, **Lietuvoje**, Norvegijoje ir Slovėnijoje) antrojo indekso reikšmės statistiškai reikšmingai padidėjo, Maltoje statistiškai reikšmingai sumažėjo, o 7-iose šalyse statistiškai reikšmingai nepakito.

Lyginant 13-os dalyvavusių šalių pirmojo ir antrojo indekso reikšmes, svarbu pažymėti, kad mokinių, ketinančių dalyvauti legaliose ir nelegaliose veiklose, dalis kiekvienoje šalyje skiriasi nedaug, duomenys taip pat leidžia manyti, kad dalis mokinių yra linkę dalyvauti ir legaliose, ir nelegaliose veiklose.

6.14 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis), parengti, remiantis mokinių atsakymais apie jų ketinimą dalyvauti aplinkosauginėse veiklose, ir *ketinimo dalyvauti aplinkosauginėse veiklose indekso* reikšmės. Šie klausimai pirmą kartą mokiniams užduoti 2022 m. tyrimo cikle.

Tarptautiniu mastu vidutiniškai 72 proc. mokinių nurodė, kad *turbūt arba tikrai lieptų kam nors liautis kenkti aplinkai* (plg. **Lietuvoje** – 73 proc., Latvijoje – 59 proc., Lenkijoje – 84 proc., Estijoje – 58 proc.). Didžiausia mokinių dalis šioje kategorijoje buvo nustatyta Rumunijoje (86 proc.), o mažiausia – Nyderlanduose (46 proc.).

Vidutiniškai 72 proc. mokinių nurodė, kad *turbūt arba tikrai skatintų žmones asmeniškai prisidėti saugant aplinką (pvz., tausoti vandenį)* (plg. **Lietuvoje** – 75 proc., Latvijoje – 58 proc., Lenkijoje – 78 proc., Estijoje – 64 proc.). Didžiausia mokinių dalis šioje kategorijoje buvo nustatyta Rumunijoje (86 proc.), o mažiausia – Nyderlanduose (53 proc.).

Kiek mažesnė dalis, vidutiniškai 66 proc. mokinių, nurodė, kad *turbūt arba tikrai atsisakytų pirkti aplinkai kenksmingus gaminius* (plg. **Lietuvoje** – 68 proc., Latvijoje – 56 proc., Lenkijoje – 73 proc., Estijoje – 56 proc.). Didžiausia mokinių dalis šioje kategorijoje buvo nustatyta Taivane (84 proc.), o mažiausia – Nyderlanduose (48 proc.).

Mažiausia dalis, vidutiniškai 57 proc. mokinių, nurodė, kad *turbūt arba tikrai dalyvautų organizuotame proteste reikalaujant daugiau veiksmų, skirtų saugoti aplinką* (plg. **Lietuvoje** – 63 proc., Latvijoje – 56 proc., Lenkijoje – 61 proc., Estijoje – 43 proc.). Didžiausia mokinių dalis šioje kategorijoje buvo nustatyta Kolumbijoje ir Rumunijoje (77 proc.), o mažiausia – Švedijoje (35 proc.) ir Nyderlanduose (30 proc.).

ICCS 2022 *ketinimo dalyvauti aplinkosauginėse veiklose indekso* reikšmės vidurkis – 50 skalės taškų (plg. **Lietuvoje** – 51, Latvijoje – 46, Lenkijoje – 51, Estijoje – 47 skalės taškai). Aukščiausia *ketinimo dalyvauti aplinkosauginėse veiklose indekso* reikšmė, palyginti su ICCS 2022 vidurkiu, nustatyta Kolumbijoje ir Rumunijoje (54 skalės taškai), žemiausia – Nyderlanduose (44 skalės taškai).

Lyginant mokinių ketinimo dalyvauti legaliose pilietinėse ir nelegaliose protesto veiklose indekso reikšmes pagal pilietinių žinių lygmenį, galima pastebėti skirtingas tendencijas (*6.13 lentelė*.).

6.15 lentelėje pateikiami ICCS 2022 tyrimo ciklo duomenys apie *mokinių ketinimo dalyvauti legaliose pilietinėse ir nelegaliose protesto veiklose indeksų* reikšmės pagal pilietinių žinių lygmenį.

Lyginant 20-ies šalių duomenis tarp mokinių ketinimo dalyvauti legaliose pilietinėse veiklose ir pilietinių žinių lygmens, nuoseklaus ryšio nenustatyta. Tik penkiose šalyse (Kroatijoje, Kipre, Latvijoje, **Lietuvoje** ir Lenkijoje) nustatytas silpnas teigiamas ryšys, t. y. šiose šalyse *ketinimo dalyvauti legaliose pilietinėse veiklose indekso* reikšmių vidurkiai buvo statistiškai reikšmingai aukštesni tų mokinių, kurių pilietinių žinių vidurkis atitiko B ir aukštesnį lygmenį. Dviejose šalyse (Kolumbijoje ir Maltoje) nustatytas silpnas neigiamas ryšys, t. y. šiose šalyse *ketinimo dalyvauti legaliose pilietinėse veiklose indekso* reikšmių vidurkiai buvo statistiškai reikšmingai žemesni tų mokinių, kurių pilietinių žinių vidurkis buvo žemiau B lygmens.

Taip pat lyginant 20-ies šalių duomenis, nustatyta, kad visose tyrime dalyvavusiose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, buvo nustatytas stiprus neigiamas ryšys tarp mokinių ketinimo dalyvauti nelegaliose protesto veiklose ir pilietinių žinių lygmens, t. y. *ketinimo dalyvauti nelegaliose protesto veiklose indekso* reikšmių vidurkiai visose ICCS 2022 dalyvavusiose šalyse buvo statistiškai reikšmingai aukštesni (vidutinis skirtumas – 6 skalės taškai) tų mokinių, kurių pilietinių žinių vidurkis buvo žemiau B lygmens (plg. tarptautiniai vidurkiai – 54 ir 48 skalės taškai; **Lietuvoje** – 56 ir 50, Latvijoje – 51 ir 46, Lenkijoje – 54 ir 50, Estijoje 52 ir 47 skalės taškai).

6.16 lentelėje pateikiami ICCS 2022 tyrimo ciklo duomenys apie *mokinių ketinimo dalyvauti aplinkosauginėse veiklose indekso* reikšmės pagal pilietinių žinių lygmenį.

Lyginant 20-ies šalių duomenis tarp mokinių ketinimo dalyvauti aplinkosauginėse veiklose ir pilietinių žinių lygmens, nustatytas statistiškai reikšmingas teigiamas ryšys visose šalyse, išskyrus Taivaną (teigiamas ryšys statistiškai nereikšmingas), t. y. beveik visose šalyse *ketinimo dalyvauti aplinkosauginėse veiklose indekso* reikšmių vidurkiai buvo statistiškai reikšmingai aukštesni tų mokinių, kurių pilietinių žinių vidurkis atitiko B ir aukštesnį lygmenį (plg. tarptautiniai vidurkiai – 48 skalės taškai ir 51 skalės taškas; **Lietuvoje** – 48 ir 52, Latvijoje – 44 ir 48, Lenkijoje – 50 ir 52, Estijoje – 44 ir 48).

Mokslininkai paprastai išskiria dviejų rūšių pilietinę veiklą: tradicinę formą, tokią kaip balsavimas, ir netradicinę, tokią kaip įvairios kampanijos, protesto akcijos ir panašūs socialiniai judėjimai. Tačiau tyrime ICCS be šių buvo išskirtos dar dvi pilietinės veiklos pagal tai, kaip aktyviai mokiniai planuoja dalyvauti pilietinėje veikloje, būdami suaugę. Balsavimas rinkimuose, kaip savo pilietinės pareigos atlikimo išraiška, priskiriamas prie labiau pasyvios pilietinės veiklos, o aktyviai veiklai priskiriamas paties mokinio, kaip nario, dalyvavimas kokios nors partijos ar kitos visuomeninės organizacijos veikloje.

Mokinių ketinimo ateityje balsuoti rinkimuose indeksas buvo sudarytas, apibendrinus mokinių atsakymus į klausimą, kiek tikėtina (*tikrai; turbūt; turbūt ne; tikrai ne*), kad suaugę jie (skliausteliuose pateikiami procentai, kiek 2022 m. Lietuvos mokinių į kiekvieną klausimą atsakė „tikrai“ arba „turbūt“):

- *balsuos per savivaldybių rinkimus (79,6 proc.);*
- *balsuos per šalies parlamento ir prezidento rinkimus (80,5 proc.);*
- *prieš balsuodami per rinkimus stengsis gauti informacijos apie kandidatus (80,7 proc.).*

6.17 lentelėje, remiantis mokinių atsakymais, pateikiamos *mokinių* nusiteikimo ateityje balsuoti rinkimuose *indekso* reikšmės ir duomenys apie įvykusius šio indekso pokyčius.

Lentelėje pateikiami 2009, 2016 ir 2022 m. ICCS tyrime dalyvavusių šalių *nusiteikimo ateityje balsuoti rinkimuose indekso* reikšmių vidurkiai. ICCS 2022 tyrime šio indekso tarptautinė reikšmė buvo 49 skalės taškai (**Lietuvoje** – 49, Latvijoje – 44, Lenkijoje – 50, Estijoje – 46). Didžiausia reikšmė nustatyta Prancūzijoje (53 skalės taškai), o mažiausia – Serbijoje (43 skalės taškai).

Nuo 2009 m. iki 2022 m. tik Švedijoje indekso reikšmė statistiškai reikšmingai padidėjo, o 8-iose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, nustatytas nedidelis, bet statistiškai reikšmingas indekso reikšmės sumažėjimas. Likusiose šalyse, dalyvavusiose abiejuose ICCS tyrimo cikluose, statistiškai reikšmingų pokyčių neįvyko.

12-oje iš 13-os šalių, dalyvavusių tiek ICCS 2022, tiek ICCS 2016 cikluose, tarp jų ir **Lietuvoje**, nustatytas statistiškai reikšmingas indekso reikšmių sumažėjimas. Duomenys rodo, kad per pastaruosius šešerius metus vidutinis indeksas statistiškai reikšmingai nepakito tik Nyderlanduose.

6.17 lentelėje taip pat pateikiami ICCS 2022 tyrimo ciklo 20-ies šalių duomenys apie mokinių *nusiteikimo ateityje balsuoti rinkimuose indekso* reikšmes pagal mokinių lytį. Jie rodo, kad merginų tarptautinė šio indekso vidutinė reikšmė yra nedaug, bet statistiškai reikšmingai aukštesnė negu vaikinų (plg. merginų – 49 skalės taškai, vaikinų – 48 skalės taškai). Tokia pati tendencija nustatyta 14-oje šalių, tarp jų ir **Lietuvoje**. Šešiose šalyse (Taivane, Kolumbijoje, Estijoje, Nyderlanduose, Serbijoje ir Slovakijoje) statistiškai reikšmingų skirtumų pagal mokinių lytį nenustatyta.

6.18 lentelėje, remiantis mokinių atsakymais, pateikiamos mokinių *nusiteikimo ateityje balsuoti rinkimuose indekso* reikšmės pagal mokinių socialinę ekonominę ir kultūrinę padėtį ir pilietinių žinių lygmenį.

Lyginant 20-ies šalių duomenis tarp mokinių nusiteikimo ateityje balsuoti rinkimuose ir mokinių socialinės ekonominės ir kultūrinės padėties, nustatytas statistiškai reikšmingas teigiamas ryšys visose šalyse, t. y. visose šalyse *nusiteikimo ateityje balsuoti rinkimuose indekso* reikšmių vidurkiai buvo statistiškai reikšmingai aukštesni tų mokinių, kurių socialinė ekonominė ir kultūrinė padėtis atitinka šalies vidurkį ar yra aukščiau šalies vidurkio (plg. tarptautiniai vidurkiai – 47 skalės taškai ir 51 skalės taškas; **Lietuvoje** – 47 ir 52, Latvijoje – 42 ir 47, Lenkijoje – 48 ir 52, Estijoje – 43 ir 48).

Lyginant 20-ies šalių duomenis tarp mokinių nusiteikimo ateityje balsuoti rinkimuose ir pilietinių žinių lygmens, nustatytas statistiškai reikšmingas teigiamas ryšys visose šalyse, t. y. visose šalyse *nusiteikimo ateityje balsuoti rinkimuose indekso* reikšmių vidurkiai buvo statistiškai reikšmingai aukštesni tų mokinių, kurių pilietinių žinių vidurkis atitiko B ir aukštesnį lygmenį (plg. tarptautiniai vidurkiai – 45 ir 51 skalės taškas; **Lietuvoje** – 45 ir 52, Latvijoje – 41 ir 47, Lenkijoje – 45 ir 51, Estijoje 41 ir 47 skalės taškai).

6.19 lentelėje, remiantis mokinių atsakymais, pateikiamos mokinių *ketinimo aktyviai dalyvauti politikoje indekso* reikšmės ir duomenys apie įvykusius šio indekso pokyčius.

Lentelėje pateikiami 2009, 2016 ir 2022 m. ICCS tyrime dalyvavusių šalių *ketinimo aktyviai dalyvauti politikoje indekso* reikšmių vidurkiai. ICCS 2022 tyrime šio indekso tarptautinė reikšmė buvo 50

skalės taškų (**Lietuvoje** – 50, Latvijoje – 49, Lenkijoje – 49, Estijoje – 48 skalės taškai). Didžiausia reikšmė nustatyta Kolumbijoje (53 skalės taškai), o mažiausia – Serbijoje (46 skalės taškai).

Nuo 2009 m. iki 2022 m. tik 7-iose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, šio indekso reikšmė statistiškai reikšmingai padidėjo, o Latvijoje statistiškai reikšmingai sumažėjo. Likusiose šalyse, dalyvavusiose abiejuose ICCS tyrimo cikluose, statistiškai reikšmingų pokyčių neįvyko.

4-iose iš 13-os šalių, dalyvavusių tiek ICCS 2022, tiek ICCS 2016 cikluose, tarp jų ir **Lietuvoje**, nustatytas statistiškai reikšmingas indekso reikšmių sumažėjimas. Likusiose šalyse per pastaruosius šešerius metus vidutinės indekso reikšmės statistiškai reikšmingai nepakito.

6.19 lentelėje taip pat pateikiami ICCS 2022 tyrimo ciklo 20-ies šalių duomenys apie mokinių *ketinimo aktyviai dalyvauti politikoje indekso* reikšmes pagal mokinių lytį. Jie rodo, kad vaikinų tarptautinė šio indekso vidutinė reikšmė yra nedaug, bet statistiškai reikšmingai aukštesnė negu merginų (plg. vaikinų – 50 skalės taškų, merginų – 49 skalės taškai). Tokia pati tendencija nustatyta 12-oje šalių, tarp jų ir **Lietuvoje**. 8-iose šalyse nustatyta statistiškai nereikšmingai labai mažai aukštesnė vaikinų šio indekso reikšmė.

6.20 lentelėje, remiantis mokinių atsakymais, pateikiamos mokinių *ketinimo aktyviai dalyvauti politikoje indekso* reikšmės pagal mokinių socialinę ekonominę ir kultūrinę padėtį ir pilietinių žinių lygmenį.

Lyginant 20-ies šalių duomenis tarp mokinių nusiteikimo ateityje balsuoti rinkimuose ir mokinių socialinės ekonominės ir kultūrinės padėties, tarptautiniu mastu nustatytas statistiškai reikšmingas neigiamas ryšys. Tokia pati tendencija nustatyta 4-iose šalyse (Bulgarijoje, Rumunijoje, Serbijoje ir Slovakijoje), t. y. šiose šalyse *ketinimo aktyviai dalyvauti politikoje indekso* reikšmių vidurkiai buvo statistiškai reikšmingai aukštesni tų mokinių, kurių socialinė ekonominė ir kultūrinė padėtis buvo žemiau šalies vidurkio. Trijose šalyse (Prancūzijoje, Italijoje ir Latvijoje) nustatytas statistiškai reikšmingas teigiamas ryšys, t. y. šiose šalyse *ketinimo aktyviai dalyvauti politikoje indekso* reikšmių vidurkiai buvo statistiškai reikšmingai aukštesni tų mokinių, kurių socialinė ekonominė ir kultūrinė padėtis atitiko šalies vidurkį ar buvo aukščiau vidurkio. Likusiose 13-oje šalių, tarp jų ir **Lietuvoje**, statistiškai reikšmingų skirtumų nenustatyta.

Lyginant 20-ies šalių duomenis tarp mokinių *ketinimo aktyviai dalyvauti politikoje* ir pilietinių žinių lygmens, nustatytas statistiškai reikšmingas neigiamas ryšys visose šalyse, t. y. visose šalyse *ketinimo aktyviai dalyvauti politikoje indekso* reikšmių vidurkiai buvo statistiškai reikšmingai aukštesni tų mokinių, kurių pilietinių žinių vidurkis buvo žemiau B lygmens (plg. tarptautiniai vidurkiai – 51 skalės taškas ir 49 skalės taškai; **Lietuvoje** – 52 ir 49, Latvijoje – 50 ir 48, Lenkijoje – 51 ir 49, Estijoje – 49 ir 48).

6.1 lentelė. Mokinių domėjimasis politiniais ir socialiniais klausimais
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, kurie labai domisi arba domisi politiniais ir socialiniais klausimais, dalis procentais		
	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų
Bulgarija	29 (1,1)	32 (1,3)	4 (1,7) •
Estija	33 (1,5) △	34 (1,3)	–1 (2,0)
Ispanija	30 (0,8)	–	–
Italija	39 (1,2) △	32 (1,1)	8 (1,6) •
Kipras	27 (0,9) ▽	–	–
Kolumbija	46 (1,1) ▲	29 (1,1)	16 (1,6) •
Kroatija	27 (1,1) ▽	36 (1,1)	–9 (1,6) •
Latvija	26 (0,9) ▽	28 (0,9)	–2 (1,3)
Lenkija	40 (1,0) △	–	–
LIETUVA	35 (0,9) △	36 (1,1)	–1 (1,4)
Malta	31 (1,2)	34 (0,8)	–3 (1,4) •
Nyderlandai	20 (1,0) ▼	18 (1,1)	2 (1,5)
Norvegija (9)	31 (0,7)	31 (0,9)	0 (1,2)
Prancūzija	34 (0,9) △	–	–
Rumunija	28 (1,1) ▽	–	–
Serbija	17 (0,8) ▼	–	–
Slovakija	21 (0,9) ▽	–	–
Slovėnija	22 (0,9) ▽	24 (1,1)	–2 (1,4)
Švedija	38 (1,1) △	44 (1,2)	–6 (1,7) •
Taivanas	35 (0,9) △	29 (0,9)	5 (1,3) •
ICCS 2022 vidurkis	**30 (0,2)**	**–**	**–**
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*32 (0,3)*	*31 (0,3)*	*0 (0,4)*
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų			
Brazilija	41 (1,0)	–	–
Danija	38 (1,1)	–	–
Vokietijos teritorija			
Š. Reinas-Vestfalija	43 (1,3) ▲	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų			
Šlėzvigas-Holšteinas	48 (2,0)	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

6.2 lentelė. Mokinių pasitikėjimo veikti savarankiškai pilietiškumo srityje indeksas
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių pasitikėjimo veikti savarankiškai pilietiškumo srityje indeksas					Indekso reikšmės pagal mokinių lytį (ICCS 2022)	
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų	Vaikinai	Merginos
Bulgarija	52 (0,3) △	52 (0,3)	50 (0,3)	0,0 (0,4)	1,6 (0,5) •	51 (0,4)	53 (0,4) •
Estija	49 (0,3) ▽	49 (0,2)	48 (0,2)	0,2 (0,4)	1,2 (0,5) •	50 (0,4)	49 (0,3) •
Ispanija	51 (0,2) △	–	49 (0,2)	–	2,0 (0,5) •	51 (0,3)	52 (0,3)
Italija	52 (0,2) △	52 (0,2)	51 (0,3)	0,7 (0,4) •	1,3 (0,5) •	52 (0,3)	53 (0,3) •
Kipras	53 (0,3) △	–	51 (0,3)	–	1,1 (0,5) •	52 (0,4)	53 (0,4) •
Kolumbija	51 (0,3) △	53 (0,2)	53 (0,3)	–1,8 (0,4) •	–1,3 (0,5) •	51 (0,3)	51 (0,4)
Kroatija	52 (0,2) △	54 (0,2)	–	–2,4 (0,4) •	–	51 (0,3)	53 (0,3) •
Latvija	49 (0,3) ▽	48 (0,2)	49 (0,2)	1,0 (0,4) •	–0,2 (0,5)	49 (0,4)	49 (0,4)
Lenkija	51 (0,2)	–	51 (0,2)	–	–0,1 (0,4)	50 (0,3)	52 (0,3) •
LIETUVA	50 (0,2) ▽	51 (0,2)	50 (0,2)	–1,0 (0,4) •	–0,2 (0,4)	50 (0,3)	50 (0,3)
Malta	50 (0,4) ▽	50 (0,2)	47 (0,3)	–0,7 (0,4)	3,3 (0,6) •	50 (0,3)	50 (0,4)
Nyderlandai	48 (0,3) ▼	48 (0,2)	–	–0,5 (0,4)	–	48 (0,3)	47 (0,3)
Norvegija (9)	50 (0,2)	51 (0,2)	49 (0,3)	–0,2 (0,4)	1,0 (0,5) •	51 (0,3)	50 (0,3)
Prancūzija	49 (0,2) ▽	–	–	–	–	50 (0,3)	48 (0,3) •
Rumunija	54 (0,4) ▲	–	–	–	–	53 (0,4)	55 (0,4) •
Serbija	49 (0,4) ▽	–	–	–	–	48 (0,5)	49 (0,4) •
Slovakija	48 (0,2) ▽	–	48 (0,2)	–	0,0 (0,4)	48 (0,3)	48 (0,3)
Slovėnija	50 (0,2) ▽	50 (0,2)	50 (0,3)	0,1 (0,4)	0,3 (0,5)	50 (0,3)	50 (0,3)
Švedija	51 (0,3)	52 (0,2)	49 (0,3)	–0,6 (0,4)	2,0 (0,5) •	52 (0,4)	50 (0,4) •
Taivanas	54 (0,2) ▲	52 (0,2)	48 (0,2)	2,1 (0,4) •	5,7 (0,4) •	55 (0,4)	53 (0,3) •
ICCS 2022 vidurkis	**51 (0,1)**	–	–	–	–	**51 (0,1)**	**51 (0,1)** •
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*51 (0,1)*	*51 (0,1)*	–	*–0,2 (0,1)*	–	–	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*51 (0,3)*	–	*50 (0,2)*	–	*1,2 (0,5)* •	–	–
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų							
Brazilija	55 (0,2)	–	–	–	–	55 (0,4)	55 (0,3)
Danija	50 (0,2)	–	–	–	–	50 (0,4)	50 (0,3)
Vokietijos teritorija							
Š. Reinas-Vestfalija	49 (0,2) ▽	–	–	–	–	49 (0,3)	49 (0,3)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų							
Šlėzvigas-Holšteinas	49 (0,3)	–	–	–	–	49 (0,5)	49 (0,4)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

6.3 lentelė. Mokinių pasitikėjimo veikti savarankiškai pilietiškumo srityje indeksas pagal mokinių domėjimąsi ir pilietinių žinių lygmenį
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Indekso reikšmės pagal mokinių domėjimąsi politiniais ir socialiniais klausimais		Indekso reikšmės pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį	
	Nesidomi politiniais ir socialiniais klausimais	Domisi arba labai domisi politiniais ir socialiniais klausimais	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)
Bulgarija	51 (0,3)	55 (0,4) •	51 (0,4)	53 (0,3) •
Estija	47 (0,3)	53 (0,3) •	47 (0,5)	50 (0,3) •
Ispanija	50 (0,3)	54 (0,4) •	51 (0,4)	52 (0,3)
Italija	50 (0,3)	56 (0,3) •	50 (0,5)	53 (0,3) •
Kipras	51 (0,4)	56 (0,4) •	51 (0,4)	55 (0,4) •
Kolumbija	49 (0,3)	54 (0,4) •	52 (0,3)	50 (0,4) •
Kroatija	50 (0,2)	56 (0,4) •	49 (0,5)	53 (0,2) •
Latvija	48 (0,3)	53 (0,5) •	48 (0,5)	49 (0,4) •
Lenkija	49 (0,3)	54 (0,2) •	49 (0,5)	51 (0,2) •
LIETUVA	48 (0,3)	52 (0,4) •	49 (0,4)	50 (0,3)
Malta	48 (0,4)	54 (0,4) •	49 (0,4)	50 (0,5)
Nyderlandai	47 (0,3)	51 (0,5) •	48 (0,5)	48 (0,3)
Norvegija (9)	48 (0,2)	56 (0,3) •	50 (0,4)	51 (0,2) •
Prancūzija	47 (0,3)	52 (0,3) •	48 (0,5)	50 (0,3) •
Rumunija	53 (0,5)	56 (0,4) •	53 (0,5)	55 (0,5) •
Serbija	47 (0,4)	54 (0,5) •	47 (0,5)	50 (0,5) •
Slovakija	47 (0,2)	53 (0,3) •	48 (0,4)	48 (0,2)
Slovėnija	49 (0,2)	54 (0,4) •	49 (0,4)	51 (0,3) •
Švedija	49 (0,4)	55 (0,4) •	51 (0,8)	51 (0,3)
Taivanas	52 (0,3)	57 (0,3) •	55 (0,9)	54 (0,2) •
ICCS 2022 vidurkis	**49 (0,1)**	**54 (0,1) •**	**50 (0,1)**	**51 (0,1) •**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų				
Brazilija	53 (0,3)	58 (0,3) •	55 (0,3)	55 (0,3)
Danija	48 (0,2)	54 (0,3) •	48 (0,6)	51 (0,2) •
Vokietijos teritorija				
Š. Reinas-Vestfalija	47 (0,3)	53 (0,3) •	48 (0,4)	50 (0,3)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų				
Šlėzvigas-Holšteinas	47 (0,5)	52 (0,4) •	49 (0,9)	49 (0,3)

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

6.4 lentelė. Mokinių domėjimasis politiniais ir socialiniais klausimais: informacijos šaltiniai

*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, nurodžiusių, kad užsiima tam tikra veikla mažiausiai kartą per savaitę, dalis procentais												
	Žiūri televizorių, kad sužinotų vietos ir tarptautines naujienas					Skaito laikraštį (taip pat ir internete), kad sužinotų vietos ir tarptautines naujienas					Naudojasi internetu, ieškodami informacijos apie politines ar socialines problemas		
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų
Bulgarija	51 (1,1)	72 (1,1)	72 (1,1)	−21 (1,6) •	−21 (1,5) •	20 (0,9)	20 (1,0)	37 (0,9)	-0 (1,3)	−16 (1,3) •	25 (0,9)	26 (0,9)	-0 (1,3)
Estija	44 (1,4) ▽	65 (1,1)	75 (1,0)	−21 (1,7) •	−31 (1,7) •	29 (1,6) △	30 (1,4)	53 (1,2)	−1 (2,1)	−24 (2,0) •	29 (1,2) △	26 (1,2)	3 (1,7)
Ispanija	62 (1,0) ▲	–	73 (1,1)	–	−10 (1,4) •	15 (0,6) ▽	–	25 (0,9)	–	−10 (1,1) •	21 (0,8) ▽	–	–
Italija	68 (1,0) ▲	74 (1,0)	78 (0,9)	−6 (1,4) •	−10 (1,4) •	28 (1,0) △	27 (1,1)	36 (1,3)	1 (1,5)	−8 (1,7) •	43 (1,2) △	35 (1,0)	8 (1,5) •
Kipras	42 (1,2) ▽	–	49 (1,1)	–	−7 (1,6) •	11 (0,5) ▽	–	16 (0,7)	–	−5 (0,9) •	21 (0,7) ▽	–	–
Kolumbija	56 (1,2) △	79 (0,8)	84 (0,6)	−22 (1,4) •	−28 (1,3) •	24 (1,0) △	35 (1,4)	38 (1,3)	−11 (1,7) •	−14 (1,6) •	26 (1,2) △	29 (0,9)	−2 (1,5)
Kroatija	49 (1,3)	64 (1,0)	–	−16 (1,6) •	–	23 (1,0) △	25 (1,0)	–	−2 (1,5)	–	30 (1,1) △	34 (1,2)	−4 (1,6) •
Latvija	33 (1,2) ▼	57 (1,2)	76 (1,1)	−24 (1,7) •	−43 (1,6) •	18 (0,9) ▽	20 (0,8)	37 (1,2)	−2 (1,2)	−19 (1,5) •	34 (1,1) ▽	37 (1,2)	−4 (1,6) •
Lenkija	59 (1,0) △	–	78 (0,9)	–	−19 (1,3) •	28 (1,0) △	–	48 (1,1)	–	−20 (1,5) •	41 (1,1) △	–	–
LIETUVA	48 (1,2)	73 (1,0)	76 (0,9)	−24 (1,6) •	−28 (1,5) •	28 (1,0) △	23 (1,1)	45 (1,2)	6 (1,5) •	−17 (1,5) •	40 (1,1) △	37 (1,1)	2 (1,6)
Malta	44 (1,2) ▽	65 (0,9)	64 (0,9)	−21 (1,5) •	−20 (1,5) •	19 (0,9)	16 (0,7)	28 (1,0)	4 (1,1) •	−9 (1,3) •	31 (1,4)	25 (0,7)	6 (1,6) •
Nyderlandai	46 (1,1) ▽	63 (1,3)	–	−16 (1,7) •	–	12 (0,7) ▽	18 (1,2)	–	−6 (1,4) •	–	26 (1,2) ▽	10 (0,7)	15 (1,4) •
Norvegija (9)	39 (0,8) ▼	55 (1,0)	71 (1,3)	−16 (1,3) •	−32 (1,5) •	29 (0,7) △	27 (0,8)	54 (1,3)	2 (1,1) •	−25 (1,4) •	29 (0,8) △	27 (0,7)	2 (1,1) •
Prancūzija	57 (1,0) △	–	–	–	–	16 (0,7) ▽	–	–	–	–	25 (0,7) ▽	–	–
Rumunija	38 (1,4) ▼	–	–	–	–	17 (0,9) ▽	–	–	–	–	28 (1,7) ▽	–	–
Serbija	45 (1,1) ▽	–	–	–	–	16 (0,8) ▽	–	–	–	–	21 (0,9) ▽	–	–
Slovakija	54 (0,9) △	–	73 (1,2)	–	−19 (1,5) •	25 (1,0) △	–	51 (1,4)	–	−26 (1,7) •	26 (1,0) △	–	–
Slovėnija	33 (1,0) ▼	59 (1,2)	54 (1,3)	−25 (1,6) •	−21 (1,6) •	12 (0,7) ▽	17 (0,9)	32 (1,0)	−4 (1,1) •	−20 (1,2) •	21 (0,8) ▽	20 (0,9)	0 (1,2)
Švedija	50 (1,0)	57 (1,1)	49 (1,0)	−7 (1,5) •	1 (1,5)	13 (0,6) ▽	29 (0,9)	51 (1,2)	−16 (1,1) •	−38 (1,3) •	26 (0,8) ▽	33 (1,1)	−7 (1,4) •
Taivanas	75 (0,8) ▲	80 (0,6)	80 (0,6)	−5 (1,0) •	−5 (1,0) •	27 (1,1) △	35 (1,0)	56 (0,9)	−8 (1,4) •	−29 (1,4) •	35 (0,9) △	65 (1,0)	−30 (1,3) •
ICCS 2022 vidurkis	**50 (0,2)**	–	–	–	–	**21 (0,2)**	–	–	–	–	**29 (0,2)**	–	–
2016-2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*49 (0,3)*	*66 (0,3)*	–	*−17 (0,4)* •	–	*22 (0,3)*	*25 (0,3)*	–	*−3 (0,4)* •	–	*30 (0,3)*	*31 (0,3)*	*−1 (0,4)*
2009-2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*51 (0,3)*	–	*70 (0,3)*	–	*−20 (0,4)* •	*22 (0,2)*	–	*41 (0,3)*	–	*−19 (0,4)* •	–	–	–
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų													
Brazilija	53 (0,9)	–	–	–	–	26 (0,9)	–	–	–	–	37 (0,9)	–	–
Danija	43 (1,0)	–	–	–	–	24 (0,9)	–	–	–	–	36 (1,1)	–	–
Vokietijos teritorija													
Š. Reinas-Vestfalija	48 (1,3)	–	–	–	–	22 (0,9)	–	–	–	–	30 (1,0)	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų													
Šlėzvigas-Holšteinas	49 (1,5)	–	–	–	–	24 (1,3)	–	–	–	–	32 (1,5)	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

6.5 lentelė. Mokinių naudojimasis socialinės žiniasklaidos priemonėmis
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, nurodžiusių, kad užsiima tam tikra veikla mažiausiai kartą per savaitę, dalis procentais				Mokinių dalyvavimo socialinėje žiniasklaidoje politiniais ar socialiniais klausimais indeksas
	Spaudžia „Patinka“ prie įrašų internete politiniu ar socialiniu klausimu	Komentuoja įrašą internete politiniu ar socialiniu klausimu	Dalijasi kitų paskelbtu įrašu politiniu ar socialiniu klausimu	Internete ar socialiniuose tinkluose skelbia savo įrašus politiniu ar socialiniu klausimu	
Bulgarija	22 (0,9)	11 (0,8) △	9 (0,8) △	9 (0,8) △	51 (0,3) △
Estija	19 (1,0) ▽	4 (0,4) ▽	5 (0,4) ▽	3 (0,4) ▽	48 (0,2) ▽
Ispanija	22 (0,8)	8 (0,5)	7 (0,6)	6 (0,5)	50 (0,2)
Italija	33 (0,9) △	9 (0,5)	8 (0,6)	4 (0,5) ▽	51 (0,2) △
Kipras	28 (0,9) △	14 (0,7) △	11 (0,7) △	9 (0,6) △	52 (0,2) △
Kolumbija	26 (1,2) △	13 (0,8) △	13 (0,8) △	11 (0,7) △	52 (0,3) △
Kroatija	16 (0,8) ▽	5 (0,5) ▽	5 (0,4) ▽	3 (0,3) ▽	48 (0,2) ▽
Latvija	23 (0,9)	6 (0,4) ▽	7 (0,5)	5 (0,4) ▽	49 (0,2) ▽
Lenkija	30 (0,9) △	9 (0,5)	5 (0,4) ▽	4 (0,3) ▽	51 (0,2) △
LIETUVA	26 (0,9) △	9 (0,7)	9 (0,6) △	6 (0,5)	51 (0,2) △
Malta	28 (1,4) △	10 (0,7) △	10 (0,9) △	5 (0,7)	51 (0,3)
Nyderlandai	24 (1,1)	7 (0,7)	4 (0,5) ▽	4 (0,5) ▽	50 (0,3)
Norvegija (9)	21 (0,7) ▽	5 (0,3) ▽	4 (0,3) ▽	5 (0,3) ▽	49 (0,2) ▽
Prancūzija	26 (0,8) △	9 (0,6)	6 (0,4)	5 (0,5) ▽	50 (0,2)
Rumunija	28 (1,0) △	9 (1,3)	9 (0,9)	6 (0,7)	51 (0,4) △
Serbija	19 (1,1) ▽	8 (0,6)	7 (0,6)	6 (0,6)	49 (0,3) ▽
Slovakija	26 (1,0) △	9 (0,8)	7 (0,5)	7 (0,6) △	50 (0,3)
Slovėnija	12 (0,6) ▼	7 (0,5) ▽	6 (0,4) ▽	5 (0,4)	48 (0,2) ▽
Švedija	24 (1,0)	–	5 (0,4) ▽	3 (0,5) ▽	50 (0,2)
Taivanas	21 (0,8) ▽	9 (0,5)	9 (0,5) △	10 (0,6) △	50 (0,2) ▽
ICCS 2022 vidurkis	**24 (0,2)**	**8 (0,2)**	**7 (0,1)**	**6 (0,1)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	43 (1,2)	20 (0,7)	18 (0,7)	12 (0,5)	55 (0,3)
Danija	22 (1,0)	5 (0,4)	4 (0,4)	3 (0,3)	49 (0,2)
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	31 (1,2) △	9 (0,6)	10 (0,7) △	5 (0,4) ▽	52 (0,2) △
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	31 (1,4)	8 (0,8)	9 (1,0)	4 (0,6)	51 (0,3)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

6.6 lentelė. Mokinių domėjimasis politiniais ir socialiniais klausimais: diskusijos su tėvais / globėjais
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, nurodžiusių, kad užsiima tam tikra veikla mažiausiai kartą per savaitę, dalis procentais									
	Kalbasi su tėvais / globėjais apie politines ar socialines problemas					Kalbasi su tėvais / globėjais apie tai, kas vyksta kitose šalyse				
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų
Bulgarija	27 (1,0) ▽	20 (0,8)	24 (1,1)	6 (1,3) •	3 (1,5) •	38 (1,0) ▼	41 (1,3)	40 (1,3)	−4 (1,6) •	−2 (1,7)
Estija	34 (1,6)	21 (1,3)	16 (1,0)	13 (2,0) •	18 (1,9) •	49 (1,6)	40 (1,1)	30 (1,2)	8 (2,0) •	18 (2,0) •
Ispanija	34 (0,9)	–	21 (0,7)	–	13 (1,2) •	62 (1,0) ▲	–	38 (0,9)	–	24 (1,3) •
Italija	47 (1,3) ▲	34 (1,2)	38 (1,2)	13 (1,8) •	9 (1,8) •	70 (1,0) ▲	61 (1,2)	55 (1,2)	9 (1,6) •	16 (1,5) •
Kipras	34 (1,0)	–	22 (0,8)	–	12 (1,3) •	55 (1,2) △	–	39 (0,9)	–	16 (1,5) •
Kolumbija	35 (1,0)	22 (0,9)	27 (0,7)	13 (1,3) •	8 (1,2) •	49 (1,1)	45 (0,8)	48 (1,0)	4 (1,4) •	1 (1,5)
Kroatija	30 (1,1) ▽	24 (0,8)	–	6 (1,4) •	–	50 (1,1)	49 (1,1)	–	1 (1,6)	–
Latvija	34 (0,9)	29 (1,0)	32 (1,2)	5 (1,3) •	2 (1,5) •	50 (1,1)	47 (1,3)	41 (1,4)	3 (1,7)	10 (1,7) •
Lenkija	42 (1,0) △	–	29 (1,0)	–	13 (1,5) •	56 (1,1) △	–	39 (1,0)	–	17 (1,5) •
LIETUVA	46 (1,1) ▲	26 (0,8)	23 (0,7)	20 (1,4) •	24 (1,3) •	59 (1,1) △	50 (1,0)	40 (0,9)	9 (1,4) •	19 (1,4) •
Malta	35 (1,2)	29 (0,8)	25 (1,1)	5 (1,4) •	10 (1,6) •	49 (2,0)	51 (0,8)	40 (1,3)	−1 (2,1)	9 (2,3) •
Nyderlandai	27 (1,2) ▽	20 (1,0)	–	7 (1,6) •	–	53 (1,3)	46 (1,2)	–	7 (1,7) •	–
Norvegija (9)	35 (0,7) △	24 (0,8)	22 (1,0)	11 (1,1) •	13 (1,2) •	52 (0,9)	43 (0,9)	35 (1,3)	10 (1,3) •	18 (1,6) •
Prancūzija	36 (1,0) △	–	–	–	–	56 (1,0) △	–	–	–	–
Rumunija	29 (1,6) ▽	–	–	–	–	44 (2,2) ▽	–	–	–	–
Serbija	20 (0,9) ▼	–	–	–	–	33 (1,3) ▼	–	–	–	–
Slovakija	35 (1,1)	–	22 (0,8)	–	13 (1,4) •	50 (1,1)	–	30 (0,9)	–	20 (1,4) •
Slovėnija	19 (0,7) ▼	17 (0,9)	12 (0,8)	2 (1,2)	7 (1,1) •	39 (0,9) ▼	43 (1,2)	33 (1,1)	−4 (1,5) •	6 (1,4) •
Švedija	39 (1,1) △	27 (1,2)	18 (0,9)	12 (1,6) •	21 (1,4) •	57 (1,3) △	48 (1,4)	28 (1,0)	10 (1,9) •	30 (1,6) •
Taivanas	37 (0,9) △	25 (0,8)	25 (0,7)	11 (1,2) •	12 (1,2) •	48 (1,2) ▽	39 (1,0)	38 (0,7)	9 (1,6) •	9 (1,4) •
ICCS 2022 vidurkis	**34 (0,2)**	–	–	–	–	**51 (0,3)**	–	–	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*34 (0,3)*	*25 (0,3)*	–	*10 (0,4)* •	–	*51 (0,3)*	*46 (0,3)*	–	*5 (0,4)* •	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*35 (0,3)*	–	*24 (0,2)*	–	*12 (0,4)* •	*52 (0,3)*	–	*38 (0,3)*	–	*14 (0,4)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų										
Brazilija	39 (0,8)	–	–	–	–	39 (0,9)	–	–	–	–
Danija	46 (1,2)	–	–	–	–	67 (0,9)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija										
Š. Reinas-Vestfalija	54 (1,0) ▲	–	–	–	–	71 (1,1) ▲	–	–	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų										
Šlėzvigas-Holšteinas	57 (1,3)	–	–	–	–	69 (1,4)	–	–	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

6.7 lentelė. Mokinių domėjimasis politiniais ir socialiniais klausimais: diskusijos su draugais
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, nurodžiusių, kad užsiima tam tikra veikla mažiausiai kartą per savaitę, dalis procentais					
	Kalbasi su draugais apie politines ar socialines problemas			Kalbasi su draugais apie tai, kas vyksta kitose šalyse		
	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų
Bulgarija	21 (1,0) ▽	16 (1,0)	5 (1,4) •	32 (0,9) ▽	32 (1,1)	-0 (1,5)
Estija	31 (1,4) △	18 (1,1)	13 (1,7) •	43 (1,3) △	29 (1,1)	14 (1,7) •
Ispanija	16 (0,9) ▽	–	–	34 (1,0) ▽	–	–
Italija	19 (1,0) ▽	12 (0,7)	8 (1,2) •	36 (1,1)	28 (0,9)	8 (1,4) •
Kipras	22 (1,0)	–	–	35 (1,1)	–	–
Kolumbija	22 (1,0) ▽	14 (0,8)	8 (1,3) •	36 (1,0)	26 (0,8)	10 (1,3) •
Kroatija	21 (1,0) ▽	15 (1,0)	6 (1,4) •	34 (1,2)	32 (1,1)	2 (1,7)
Latvija	30 (0,9) △	21 (0,9)	9 (1,3) •	43 (1,1) △	25 (0,9)	17 (1,4) •
Lenkija	36 (1,0) ▲	–	–	44 (1,0) △	–	–
LIETUVA	38 (1,0) ▲	18 (0,9)	19 (1,4) •	49 (1,1) ▲	34 (1,0)	15 (1,5) •
Malta	24 (1,4)	20 (0,7)	4 (1,5) •	37 (1,7)	36 (0,7)	1 (1,8)
Nyderlandai	14 (0,9) ▽	9 (0,6)	5 (1,1) •	25 (1,3) ▼	17 (0,9)	8 (1,5) •
Norvegija (9)	21 (0,9) ▽	12 (0,5)	10 (1,0) •	37 (0,7)	23 (0,7)	14 (1,0) •
Prancūzija	21 (0,9) ▽	–	–	35 (1,1)	–	–
Rumunija	21 (0,8) ▽	–	–	34 (1,1) ▽	–	–
Serbija	18 (0,9) ▽	–	–	29 (1,1) ▽	–	–
Slovakija	26 (1,1) △	–	–	39 (1,2) △	–	–
Slovėnija	13 (0,8) ▼	8 (0,7)	5 (1,1) •	29 (1,0) ▽	27 (1,1)	2 (1,5)
Švedija	26 (0,9) △	22 (1,1)	5 (1,5) •	41 (1,0) △	32 (1,3)	9 (1,6) •
Taivanas	31 (1,0) △	15 (0,7)	16 (1,2) •	36 (1,0)	23 (0,8)	14 (1,2) •
ICCS 2022 vidurkis	**24 (0,2)**	–	–	**36 (0,2)**	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*24 (0,3)*	*15 (0,2)*	*9 (0,3)* •	*37 (0,3)*	*28 (0,3)*	*9 (0,4)* •
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*25 (0,3)*	–	–	*38 (0,3)*	–	–
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	34 (1,1)	–	–	36 (0,9)	–	–
Danija	29 (1,1)	–	–	46 (1,2)	–	–
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	33 (1,1) △	–	–	46 (1,1) △	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	34 (1,7)	–	–	45 (2,0)	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

6.8 lentelė. Mokinių nusiteikimo dalyvauti pilietinėje ir visuomeninėje veikloje mokykloje indeksas
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių nusiteikimo dalyvauti pilietinėje ir visuomeninėje veikloje mokykloje indeksas			Indekso reikšmės pagal mokinių lytį (ICCS 2022)	
	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Vaikinai	Merginos
Bulgarija	49 (0,3)	50 (0,3)	−1,4 (0,4) •	48 (0,4)	50 (0,3) •
Estija	46 (0,3) ▼	48 (0,3)	−2,2 (0,4) •	44 (0,4)	47 (0,4) •
Ispanija	50 (0,2) △	–	–	49 (0,3)	51 (0,3) •
Italija	52 (0,3) △	52 (0,2)	−0,1 (0,4)	50 (0,3)	53 (0,4) •
Kipras	52 (0,3) △	–	–	50 (0,4)	53 (0,3) •
Kolumbija	53 (0,2) ▲	53 (0,2)	−0,8 (0,4) •	52 (0,3)	53 (0,3) •
Kroatija	48 (0,3) ▽	52 (0,2)	−3,4 (0,4) •	47 (0,3)	50 (0,3) •
Latvija	46 (0,3) ▽	49 (0,2)	−2,6 (0,4) •	45 (0,4)	47 (0,4) •
Lenkija	51 (0,2) △	–	–	50 (0,3)	53 (0,2) •
LIETUVA	49 (0,3)	51 (0,2)	−2,3 (0,4) •	48 (0,3)	51 (0,4) •
Malta	48 (0,3) ▽	50 (0,2)	−2,6 (0,4) •	48 (0,4)	48 (0,5)
Nyderlandai	43 (0,3) ▼	44 (0,3)	−0,8 (0,5)	43 (0,4)	43 (0,5)
Norvegija (9)	47 (0,2) ▽	49 (0,2)	−1,6 (0,3) •	47 (0,3)	48 (0,2) •
Prancūzija	48 (0,2) ▽	–	–	48 (0,3)	49 (0,3) •
Rumunija	52 (0,4) ▲	–	–	51 (0,5)	54 (0,7) •
Serbija	49 (0,3)	–	–	48 (0,5)	51 (0,4) •
Slovakija	47 (0,2) ▽	–	–	46 (0,3)	47 (0,4)
Slovėnija	47 (0,2) ▽	49 (0,2)	−1,4 (0,4) •	47 (0,3)	47 (0,3)
Švedija	46 (0,3) ▽	47 (0,2)	−0,7 (0,4)	46 (0,4)	46 (0,4)
Taivanas	54 (0,2) ▲	51 (0,2)	2,6 (0,3) •	54 (0,3)	54 (0,3)
ICCS 2022 vidurkis	**49 (0,1)**	**–**	**–**	**48 (0,1)**	**50 (0,1)** •
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*48 (0,1)*	*50 (0,1)*	*−1,3 (0,1)* •	*–*	*–*
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	52 (0,2)	–	–	51 (0,3)	52 (0,3) •
Danija	45 (0,2)	–	–	45 (0,3)	46 (0,3) •
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	49 (0,3)	–	–	48 (0,3)	50 (0,4) •
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	49 (0,3)	–	–	48 (0,5)	51 (0,4) •

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

6.9 lentelė. Mokinių nusiteikimo dalyvauti pilietinėje ir visuomeninėje veikloje mokykloje indeksas pagal mokinių domėjimąsi politiniais ir socialiniais klausimais bei pilietinių žinių lygmenį
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Indekso reikšmės pagal mokinių domėjimąsi politiniais ir socialiniais klausimais		Indekso reikšmės pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį	
	Nesidomi politiniais ir socialiniais klausimais	Domisi arba labai domisi politiniais ir socialiniais klausimais	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)
Bulgarija	48 (0,3)	51 (0,5) •	48 (0,4)	50 (0,4) •
Estija	44 (0,3)	48 (0,5) •	44 (0,7)	46 (0,4) •
Ispanija	49 (0,2)	52 (0,4) •	50 (0,4)	50 (0,3)
Italija	50 (0,3)	54 (0,4) •	49 (0,5)	52 (0,3) •
Kipras	51 (0,3)	54 (0,4) •	50 (0,4)	54 (0,4) •
Kolumbija	50 (0,3)	55 (0,3) •	53 (0,3)	53 (0,3)
Kroatija	47 (0,3)	51 (0,5) •	46 (0,6)	49 (0,3) •
Latvija	45 (0,3)	50 (0,5) •	45 (0,4)	47 (0,4) •
Lenkija	50 (0,2)	53 (0,2) •	50 (0,4)	52 (0,2) •
LIETUVA	48 (0,3)	52 (0,4) •	48 (0,4)	50 (0,4) •
Malta	47 (0,3)	51 (0,4) •	48 (0,4)	48 (0,5)
Nyderlandai	42 (0,4)	47 (0,6) •	43 (0,6)	42 (0,4)
Norvegija (9)	46 (0,2)	51 (0,3) •	48 (0,4)	47 (0,2)
Prancūzija	47 (0,2)	51 (0,3) •	47 (0,5)	49 (0,2) •
Rumunija	52 (0,5)	55 (0,4) •	52 (0,5)	53 (0,6)
Serbija	49 (0,4)	54 (0,5) •	48 (0,4)	52 (0,5) •
Slovakija	45 (0,2)	51 (0,5) •	46 (0,5)	47 (0,4) •
Slovėnija	46 (0,2)	52 (0,5) •	46 (0,4)	48 (0,3) •
Švedija	44 (0,3)	49 (0,4) •	46 (0,8)	46 (0,3)
Taivanas	53 (0,3)	56 (0,3) •	52 (0,8)	54 (0,2) •
ICCS 2022 vidurkis	**47 (0,1)**	**52 (0,1) •**	**48 (0,1)**	**49 (0,1) •**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų				
Brazilija	50 (0,2)	54 (0,3) •	51 (0,3)	52 (0,3) •
Danija	44 (0,2)	48 (0,4) •	44 (0,6)	46 (0,3) •
Vokietijos teritorija				
Š. Reinas-Vestfalija	47 (0,3)	51 (0,3) •	48 (0,5)	49 (0,3)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų				
Šlėzvigas-Holšteinas	47 (0,4)	52 (0,4) •	48 (0,6)	50 (0,4) •

• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

6.10 lentelė. Mokinių suvokimas apie mokinių dalyvavimo įtaką mokyklos sprendimams
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

A Mokinių dalyvavimas priimant sprendimus prisideda prie mano mokyklos tobulinimo
B Mano mokykloje nustatytos aiškios taisyklės, kaip mokiniai gali dalyvauti priimant sprendimus
C Mano mokykloje mokiniai skatinami susiburti į grupes norint išsakyti savo nuomonę
D Mokiniai gali daryti įtaką sprendimams, kurie paveikia visą mūsų mokyklą
E Balsavimas mokinių rinkimuose daro įtaką tam, kas vyksta mano mokykloje
F Mano mokykloje priimant sprendimus dažniausiai apsvarstomi mokinių interesai

Šalys	Mokinių, nurodžiusių, kad sutinka arba visiškai sutinka su šiais teiginiais, dalis procentais						Mokinių suvokimo apie jų dalyvavimo įtaką mokyklos sprendimams indeksas
	A	B	C	D	E	F	
Bulgarija	82 (1,0)	77 (1,1) △	71 (1,2) △	74 (1,0) ▲	68 (1,3) △	63 (1,2) △	52 (0,3) △
Estija	80 (1,2)	65 (1,3) ▽	71 (1,4) △	70 (1,2) △	57 (1,3) ▽	54 (1,7) ▽	49 (0,3) ▽
Ispanija	80 (0,8)	74 (0,9) △	64 (1,1)	61 (1,1)	65 (1,1) △	53 (1,0) ▽	50 (0,2)
Italija	84 (1,1) △	67 (1,3) ▽	62 (1,2) ▽	54 (1,6) ▽	66 (1,2) △	55 (1,7)	50 (0,3)
Kipras	77 (1,0) ▽	68 (1,0)	57 (1,1) ▽	58 (1,1) ▽	57 (1,1) ▽	57 (0,9)	49 (0,2) ▽
Kolumbija	91 (0,5) ▲	90 (0,6) ▲	81 (0,8) ▲	82 (0,8) ▲	81 (0,9) ▲	73 (0,9) ▲	57 (0,3) ▲
Kroatija	76 (1,1) ▽	68 (1,3)	57 (1,5) ▽	62 (1,2)	57 (1,2) ▽	47 (1,4) ▼	48 (0,3) ▽
Latvija	82 (0,9)	67 (1,1) ▽	68 (1,3)	61 (1,3)	54 (1,3) ▽	57 (1,3)	49 (0,3) ▽
Lenkija	79 (1,0)	66 (1,1) ▽	55 (1,1) ▼	80 (1,0) ▲	47 (1,3) ▼	60 (1,2)	49 (0,3) ▽
LIETUVA	81 (1,0)	69 (1,0)	66 (1,3)	71 (1,0) △	52 (1,2) ▽	64 (1,4) △	50 (0,3)
Malta	85 (1,1) △	73 (1,4) △	71 (1,3) △	64 (2,1)	71 (1,7) ▲	69 (1,6) ▲	52 (0,4) △
Nyderlandai	74 (1,2) ▽	51 (1,6) ▼	65 (1,4)	45 (1,5) ▼	42 (1,4) ▼	48 (1,5) ▼	46 (0,3) ▼
Norvegija (9)	75 (0,8) ▽	66 (0,9) ▽	68 (1,0) △	68 (1,0) △	44 (1,0) ▼	63 (1,0) △	50 (0,2)
Prancūzija	77 (1,1) ▽	76 (1,1) △	63 (1,1) ▽	54 (1,1) ▽	62 (1,1)	64 (0,9) △	50 (0,2)
Rumunija	89 (1,1) △	66 (1,9) ▽	68 (1,9)	59 (2,5)	68 (2,1) △	55 (2,3)	51 (0,5)
Serbija	79 (1,0)	72 (1,2) △	57 (1,4) ▽	47 (1,7) ▼	65 (1,4) △	46 (1,3) ▼	49 (0,3) ▽
Slovakija	80 (0,9)	69 (1,2)	66 (1,1)	48 (1,4) ▼	49 (1,4) ▼	45 (1,2) ▼	48 (0,2) ▽
Slovėnija	65 (1,1) ▼	69 (1,0)	63 (1,2) ▽	54 (1,2) ▽	65 (1,0) △	56 (1,2) ▽	48 (0,3) ▽
Švedija	83 (1,0) △	63 (1,3) ▽	64 (1,2)	53 (1,3) ▽	59 (1,1)	60 (1,2)	49 (0,3) ▽
Taivanas	91 (0,6) ▲	81 (0,9) ▲	86 (0,9) ▲	82 (0,9) ▲	74 (1,1) ▲	76 (1,0) ▲	56 (0,3) ▲
ICCS 2022 vidurkis	**80 (0,2)**	**70 (0,3)**	**66 (0,3)**	**62 (0,3)**	**60 (0,3)**	**58 (0,3)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų							
Brazilija	85 (0,7)	77 (0,8)	66 (0,9)	69 (0,9)	69 (0,9)	59 (0,9)	52 (0,2)
Danija	79 (1,0)	57 (1,2)	61 (1,4)	56 (1,6)	37 (1,1)	56 (1,4)	47 (0,2)
Vokietijos teritorija							
Š. Reinas-Vestfalija	81 (1,1)	71 (0,9)	68 (1,1)	75 (1,2)	57 (1,2)	55 (1,5)	50 (0,3)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų							
Šlėzvigas-Holšteinas	82 (1,1)	73 (1,6)	71 (1,3)	76 (1,5)	58 (1,5)	63 (1,5)	51 (0,3)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

6.11 lentelė. Mokinių dalyvavimas pilietinėje veikloje mokykloje

*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, nurodžiusių, kad kada nors dalyvavo pilietinėje veikloje mokykloje, dalis procentais														
	Balsavo už klasės atstovą arba balsavo rinkimuose į mokyklos mokinių tarybą					Buvo kandidatas į klasės atstovus arba kandidatas į mokinių tarybą					Dalyvavo priimant sprendimus, susijusius su mokyklos valdymu				
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų
Bulgarija	52 (1,7) ▼	56 (1,7)	52 (1,9)	–4 (2,4)	1 (2,5)	34 (1,2) ▼	37 (1,3)	34 (1,1)	–3 (1,8)	–0 (1,6)	30 (1,1) ▽	32 (1,2)	31 (1,2)	–2 (1,6)	–1 (1,6)
Estija	60 (2,3) ▼	74 (1,7)	75 (1,8)	–14 (2,9) •	–14 (2,9) •	26 (1,5) ▼	30 (1,2)	32 (1,5)	–3 (2,0)	–5 (2,1) •	29 (1,5) ▼	29 (1,0)	24 (1,2)	1 (1,8)	5 (1,9) •
Ispanija	96 (0,5) ▲	–	87 (1,0)	–	9 (1,1) •	55 (1,1) △	–	55 (1,2)	–	-0 (1,6)	47 (1,2) △	–	48 (1,2)	–	-0 (1,7)
Italija	53 (3,8) ▼	50 (2,5)	49 (2,3)	3 (4,6)	5 (4,4)	24 (2,5) ▼	22 (1,6)	21 (1,3)	2 (3,0)	3 (2,8)	39 (1,7)	36 (1,2)	34 (1,5)	3 (2,1)	5 (2,3) •
Kipras	81 (0,8) △	–	71 (0,8)	–	10 (1,2) •	70 (0,8) ▲	–	67 (1,0)	–	3 (1,3) •	46 (0,9) △	–	35 (1,2)	–	11 (1,5) •
Kolumbija	89 (0,8) ▲	90 (0,8)	90 (0,5)	–1 (1,1)	–1 (1,0)	43 (1,0) ▽	42 (1,1)	44 (0,8)	1 (1,5)	–1 (1,3)	54 (0,9) △	49 (1,0)	57 (0,9)	5 (1,4) •	–2 (1,3)
Kroatija	93 (0,5) ▲	91 (0,6)	–	2 (0,8) •	–	63 (1,1) ▲	58 (1,1)	–	5 (1,6) •	–	22 (1,1) ▼	20 (1,0)	–	2 (1,5)	–
Latvija	51 (1,6) ▼	62 (2,0)	67 (2,5)	–12 (2,6) •	–17 (3,0) •	27 (1,1) ▼	34 (1,3)	39 (1,6)	–7 (1,7) •	–12 (2,0) •	29 (1,1) ▼	30 (1,3)	31 (1,3)	–1 (1,7)	–2 (1,7)
Lenkija	95 (0,4) ▲	–	95 (0,5)	–	0 (0,6)	57 (1,1) △	–	59 (0,9)	–	–2 (1,4)	41 (1,1)	–	57 (1,1)	–	–16 (1,6) •
LIETUVA	84 (1,0) △	89 (0,8)	84 (0,9)	–5 (1,3)	0 (1,3)	43 (1,0) ▽	47 (1,3)	30 (1,1)	–4 (1,6) •	13 (1,5) •	44 (1,3) △	43 (1,5)	35 (1,1)	1 (1,9)	9 (1,7) •
Malta	75 (3,4)	78 (0,7)	62 (1,2)	–4 (3,4)	12 (3,6) •	40 (2,2) ▽	48 (0,8)	24 (0,9)	–8 (2,3) •	17 (2,3) •	44 (1,3) △	42 (0,8)	29 (1,0)	2 (1,6)	15 (1,7) •
Nyderlandai	47 (2,0) ▼	51 (2,3)	–	–4 (3,0)	–	24 (1,1) ▼	21 (1,3)	–	3 (1,7)	–	30 (1,2) ▽	27 (1,0)	–	3 (1,6) •	–
Norvegija (9)	86 (0,6) △	93 (0,4)	90 (0,8)	–7 (0,8)	–4 (1,0) •	51 (0,8) △	58 (0,8)	59 (1,0)	–7 (1,1) •	–8 (1,3) •	62 (0,8) △	59 (0,9)	56 (1,1)	3 (1,2) •	6 (1,4) •
Prancūzija	96 (0,4) ▲	–	–	–	–	50 (0,9) △	–	–	–	–	37 (0,8) ▽	–	–	–	–
Rumunija	86 (1,9) △	–	–	–	–	47 (3,4)	–	–	–	–	33 (2,0) ▽	–	–	–	–
Serbija	86 (0,9) △	–	–	–	–	58 (1,3) ▲	–	–	–	–	26 (1,1) ▼	–	–	–	–
Slovakija	71 (1,7) ▽	–	73 (2,3)	–	–2 (2,9)	44 (1,4) ▽	–	43 (1,5)	–	1 (2,1)	37 (1,3) ▽	–	28 (1,2)	–	10 (1,8) •
Slovėnija	79 (0,9)	84 (0,8)	84 (0,8)	–5 (1,2) •	–5 (1,2) •	52 (1,0) △	59 (1,2)	59 (1,1)	–7 (1,6) •	–7 (1,5) •	30 (0,9) ▽	24 (0,9)	28 (1,2)	6 (1,2) •	3 (1,4)
Švedija	83 (1,0) △	89 (0,8)	85 (0,9)	–6 (1,3) •	–3 (1,4) •	53 (1,2) △	47 (0,8)	40 (1,0)	6 (1,5) •	12 (1,6) •	63 (1,2) △	64 (0,9)	54 (1,1)	–1 (1,5)	9 (1,6) •
Taivanas	91 (0,6) ▲	72 (0,8)	67 (0,9)	19 (1,0) •	23 (1,1) •	75 (0,9) ▲	34 (0,9)	32 (0,9)	42 (1,3) •	43 (1,3) •	53 (1,1) △	43 (0,8)	43 (0,7)	10 (1,4) •	9 (1,3) •
ICCS 2022 vidurkis	**78 (0,4)**	–	–	–	–	**47 (0,3)**	–	–	–	–	**40 (0,3)**	–	–	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*73 (0,5)*	*75 (0,4)*	–	*–3 (0,5) •*	–	*43 (0,4)*	*41 (0,3)*	–	*2 (0,5) •*	–	*41 (0,3)*	*38 (0,3)*	–	*2 (0,4) •*	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*76 (0,4)*	–	*75 (0,4)*	–	*1 (0,6)*	*46 (0,3)*	–	*43 (0,3)*	–	*4 (0,5) •*	*43 (0,3)*	–	*39 (0,3)*	–	*4 (0,4) •*
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų															
Brazilija	65 (1,8)	–	–	–	–	32 (1,2)	–	–	–	–	40 (1,2)	–	–	–	–
Danija	82 (1,2)	–	–	–	–	51 (1,1)	–		–	–	51 (1,2)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija															
Š. Reinas-Vestfalija	88 (0,6) ▲	–	–	–	–	65 (1,2) ▲	–	–	–	–	43 (1,1) △	–	–	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų															
Šlėzvigas-Holšteinas	91 (0,9)	–	–	–	–	69 (1,7)	–	–	–	–	48 (1,6)	–	–	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

6.12 A lentelė. Mokinių dalyvavimas su pilietiškumu susijusiose organizacijų ir grupių veiklose už mokyklos ribų
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, nurodžiusių, kad kada nors dalyvavo nurodytų organizacijų ar grupių veikloje, dalis procentais				
	Savanorių grupėje, padedančioje vietos bendruomenei				
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų
Bulgarija	48 (1,2) ▲	50 (1,3)	37 (1,3)	–2 (1,8)	11 (1,8) •
Estija	35 (1,5)	43 (1,3)	44 (1,3)	–8 (2,0) •	–9 (2,0) •
Ispanija	36 (1,0)	–	26 (0,9)	–	10 (1,4) •
Italija	28 (1,2) ▽	32 (1,0)	23 (1,0)	–4 (1,6) •	5 (1,5) •
Kipras	48 (1,1) ▲	–	26 (1,0)	–	23 (1,5) •
Kolumbija	45 (1,0) △	54 (1,1)	57 (0,8)	–10 (1,5) •	–12 (1,3) •
Kroatija	28 (1,5) ▽	30 (1,6)	–	–2 (2,2)	–
Latvija	38 (1,1)	42 (1,4)	38 (1,2)	–4 (1,8) •	–1 (1,7)
Lenkija	59 (1,5) ▲	–	36 (1,3)	–	23 (2,0) •
LIETUVA	45 (1,7) △	42 (1,3)	23 (0,9)	4 (2,1)	22 (1,9) •
Malta	46 (1,6) △	46 (0,9)	36 (1,3)	-0 (1,9)	9 (2,1) •
Nyderlandai	31 (1,1) ▽	30 (1,3)	–	1 (1,7)	–
Norvegija (9)	24 (0,8) ▼	32 (0,9)	20 (0,9)	–8 (1,2) •	4 (1,2) •
Prancūzija	33 (1,0) ▽	–	–	–	–
Rumunija	55 (2,4) ▲	–	–	–	–
Serbija	27 (1,0) ▽	–	–	–	–
Slovakija	37 (1,4)	–	27 (1,3)	–	9 (1,9) •
Slovėnija	33 (1,0) ▽	31 (1,1)	24 (1,0)	2 (1,5)	9 (1,4) •
Švedija	14 (0,7) ▼	16 (0,9)	14 (0,7)	–2 (1,1)	0 (1,0)
Taivanas	25 (1,0) ▼	26 (1,0)	20 (0,7)	–1 (1,4)	5 (1,2) •
ICCS 2022 vidurkis	**37 (0,3)**	–	–	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*34 (0,3)*	*36 (0,3)*	–	*–3 (0,4)* •	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*37 (0,3)*	–	*30 (0,3)*	–	*7 (0,4)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	42 (1,2)	–	–	–	–
Danija	35 (1,1)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	30 (0,8)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	35 (1,8)	–	–	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

6.12 B lentelė. Mokinių dalyvavimas su pilietiškumu susijusiose organizacijų ir grupių veiklose už mokyklos ribų (tęsinys)

*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, nurodžiusių, kad kada nors dalyvavo nurodytų organizacijų ar grupių veikloje, dalis procentais				
	Religinėje grupėje ar organizacijoje				
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų
Bulgarija	21 (1,0) ▼	18 (1,2)	17 (1,0)	3 (1,6)	4 (1,5) •
Estija	10 (0,7) ▼	9 (0,7)	10 (0,8)	2 (1,0)	0 (1,1)
Ispanija	31 (1,2)	–	32 (1,3)	–	–1 (1,8)
Italija	43 (1,7) ▲	34 (1,1)	40 (1,2)	9 (2,1) •	3 (2,1)
Kipras	32 (1,0)	–	53 (0,8)	–	–21 (1,3) •
Kolumbija	52 (1,1) ▲	54 (1,0)	58 (1,1)	–2 (1,5)	–6 (1,6) •
Kroatija	46 (1,4) ▲	37 (1,3)	–	9 (1,9) •	–
Latvija	19 (0,8) ▼	13 (0,7)	17 (1,1)	5 (1,1) •	1 (1,3)
Lenkija	30 (1,2) ▽	–	42 (1,2)	–	–12 (1,7) •
LIETUVA	26 (1,3) ▽	22 (1,0)	22 (0,9)	5 (1,7) •	4 (1,6) •
Malta	58 (2,5) ▲	64 (1,0)	63 (1,8)	–6 (2,7) •	–5 (3,1)
Nyderlandai	–	14 (1,0)	–	–	–
Norvegija (9)	32 (1,1)	28 (1,2)	31 (1,7)	4 (1,6) •	1 (2,0)
Prancūzija	–	–	–	–	–
Rumunija	29 (3,0)	–	–	–	–
Serbija	33 (1,4)	–	–	–	–
Slovakija	33 (1,4)	–	32 (1,7)	–	1 (2,2)
Slovėnija	46 (1,2) ▲	36 (1,1)	43 (1,3)	10 (1,6) •	3 (1,7)
Švedija	32 (1,0)	22 (1,0)	24 (1,0)	10 (1,4) •	8 (1,4) •
Taivanas	21 (0,8) ▼	24 (0,9)	30 (0,8)	–3 (1,2) •	–8 (1,2) •
ICCS 2022 vidurkis	**33 (0,3)**	–	–	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*34 (0,4)*	*29 (0,3)*	–	*5 (0,4)* •	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*32 (0,3)*	–	*34 (0,3)*	–	*–2 (0,5)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	64 (0,9)	–	–	–	–
Danija	29 (1,3)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	42 (1,2) △	–	–	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	41 (1,7)	–	–	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

6.12 C lentelė. Mokinių dalyvavimas su pilietiškumu susijusiose organizacijų ir grupių veiklose už mokyklos ribų (tęsinys)

*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, nurodžiusių, kad kada nors dalyvavo nurodytų organizacijų ar grupių veikloje, dalis procentais				
	Su politine partija ar sąjunga susijusioje jaunimo organizacijoje				
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų
Bulgarija	14 (1,1) △	10 (0,9)	9 (0,7)	4 (1,5) •	5 (1,3) •
Estija	11 (0,8)	10 (0,7)	9 (0,8)	1 (1,1)	2 (1,1)
Ispanija	8 (0,6) ▽	–	5 (0,5)	–	3 (0,8) •
Italija	6 (0,6) ▽	6 (0,5)	5 (0,4)	-0 (0,8)	1 (0,7)
Kipras	16 (0,8) △	–	18 (0,7)	–	–3 (1,1) •
Kolumbija	21 (1,0) △	12 (0,6)	14 (0,6)	10 (1,2) •	7 (1,2) •
Kroatija	5 (0,5) ▽	4 (0,4)	–	1 (0,6) •	–
Latvija	12 (0,7) △	15 (0,9)	9 (0,8)	–3 (1,1) •	3 (1,1) •
Lenkija	5 (0,5) ▽	–	4 (0,4)	–	0 (0,6)
LIETUVA	16 (0,8) △	19 (1,1)	11 (0,6)	–3 (1,3) •	5 (1,0) •
Malta	15 (1,0) △	17 (0,7)	14 (0,9)	–1 (1,2)	1 (1,3)
Nyderlandai	8 (0,6) ▽	4 (0,4)	–	4 (0,7) •	–
Norvegija (9)	10 (0,5)	10 (0,5)	9 (0,6)	-0 (0,7)	1 (0,8)
Prancūzija		–	–	–	–
Rumunija	12 (1,6)	–	–	–	–
Serbija	8 (0,7) ▽	–	–	–	–
Slovakija	8 (0,7) ▽	–	6 (0,6)	–	2 (1,0) •
Slovėnija	9 (0,5) ▽	5 (0,6)	6 (0,5)	4 (0,8) •	3 (0,7) •
Švedija	6 (0,5) ▽	5 (0,5)	7 (0,5)	0 (0,7)	–1 (0,7)
Taivanas	3 (0,3) ▽	2 (0,2)	4 (0,3)	1 (0,4) •	–1 (0,4)
ICCS 2022 vidurkis	**10 (0,2)**	–	–	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*11 (0,2)*	*9 (0,2)*	–	*1 (0,3)* •	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*11 (0,2)*	–	*9 (0,2)*	–	*2 (0,3)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	64 (0,9)	–	–	–	–
Danija	29 (1,3)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	42 (1,2) △	–	–	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	41 (1,7)	–	–	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

6. 13 lentelė. Mokinių ketinimo dalyvauti legaliose pilietinėse ir nelegaliose protesto veiklose indeksai
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Ketinimo dalyvauti legaliose pilietinėse veiklose indeksas			Ketinimo dalyvauti nelegaliose protesto veiklose indeksas		
	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų
Bulgarija	50 (0,3) △	52 (0,2)	−1,4 (0,4) •	54 (0,3) ▲	54 (0,3)	0,5 (0,4)
Estija	46 (0,3) ▽	48 (0,2)	−1,9 (0,4) •	49 (0,3) ▽	48 (0,2)	0,7 (0,4)
Ispanija	50 (0,2) △	–	–	50 (0,3)	–	–
Italija	49 (0,3) △	49 (0,2)	0,1 (0,4)	50 (0,3)	48 (0,2)	1,6 (0,4) •
Kipras	51 (0,3) △	–	–	54 (0,3) ▲	–	–
Kolumbija	53 (0,3) ▲	55 (0,2)	−1,6 (0,4) •	55 (0,3) ▲	53 (0,3)	1,6 (0,4) •
Kroatija	47 (0,2) ▽	50 (0,2)	−3,2 (0,3) •	48 (0,2) ▽	48 (0,2)	0,1 (0,4)
Latvija	46 (0,3) ▽	49 (0,2)	−3,2 (0,4) •	48 (0,2) ▽	48 (0,2)	0,2 (0,4)
Lenkija	51 (0,2) △	–	–	51 (0,2)	–	–
LIETUVA	50 (0,2) △	52 (0,2)	−1,9 (0,3) •	52 (0,3) △	51 (0,3)	0,8 (0,4) •
Malta	47 (0,3) ▽	49 (0,2)	−2,6 (0,4) •	49 (0,3) ▽	50 (0,2)	−1,0 (0,4) •
Nyderlandai	44 (0,3) ▼	44 (0,2)	−0,4 (0,4)	48 (0,2) ▽	48 (0,2)	0,3 (0,4)
Norvegija (9)	46 (0,2) ▽	46 (0,2)	−0,2 (0,3)	49 (0,2) ▽	48 (0,1)	1,3 (0,3) •
Prancūzija	47 (0,2) ▽	–	–	49 (0,2) ▽	–	–
Rumunija	51 (0,2) △	–	–	51 (0,8)	–	–
Serbija	48 (0,3)	–	–	53 (0,3) △	–	–
Slovakija	50 (0,2) △	–	–	51 (0,3)	–	–
Slovėnija	48 (0,2)	48 (0,2)	0,4 (0,3)	52 (0,2) △	50 (0,2)	2,4 (0,4) •
Švedija	48 (0,3) ▽	47 (0,2)	0,6 (0,4)	47 (0,3) ▽	47 (0,2)	0,1 (0,3)
Taivanas	48 (0,2)	52 (0,2)	−3,5 (0,3) •	47 (0,2) ▼	47 (0,2)	0,4 (0,3)
ICCS 2022 vidurkis	**49 (0,1)**	–	–	**50 (0,1)**	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*48 (0,1)*	*49 (0,1)*	*−1,4 (0,1) •*	*50 (0,1)*	*49 (0,1)*	*0,7 (0,1) •*
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	52 (0,2)	–	–	52 (0,3)	–	–
Danija	47 (0,2)	–	–	47 (0,2)	–	–
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	48 (0,3) ▽	–	–	48 (0,2) ▽	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	48 (0,4)	–	–	47 (0,4)	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

6.14 lentelė. Mokinių ketinimas dalyvauti aplinkosauginėse veiklose
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, išreiškusių ketinimą tikriausiai arba tikrai dalyvauti nurodytose veiklose, dalis procentais				Mokinių ketinimo dalyvauti aplinkosauginėse veiklose indeksas
	Liepimas kam nors liautis kenkti aplinkai	Žmonių skatinimas asmeniškai prisidėti saugant aplinką (pvz., tausoti vandenį) prisidėti saugant aplinką (pvz., tausoti vandenį)	Atsisakymas pirkti aplinkai kenksmingus gaminius	Dalyvavimas organizuotame proteste reikalaujant daugiau veiksmų, skirtų saugoti aplinką	
Bulgarija	70 (1,0) ▽	69 (1,3) ▽	67 (1,1)	60 (1,1) △	50 (0,2)
Estija	58 (1,4) ▼	64 (1,4) ▽	56 (1,3) ▽	43 (1,3) ▼	47 (0,3) ▼
Ispanija	80 (0,9) △	80 (0,8) △	68 (1,0) △	64 (1,1) △	52 (0,2) △
Italija	85 (0,9) ▲	82 (0,9) △	76 (1,0) ▲	67 (1,1) ▲	53 (0,2) △
Kipras	74 (1,0)	71 (1,1)	64 (0,9)	63 (1,0) △	51 (0,3) △
Kolumbija	82 (0,9) △	83 (1,0) ▲	71 (1,2) △	77 (0,9) ▲	54 (0,3) ▲
Kroatija	77 (1,1) △	77 (1,0) △	65 (1,2)	62 (1,0) △	51 (0,2) △
Latvija	59 (1,2) ▼	58 (1,3) ▼	56 (1,2) ▽	48 (1,2) ▽	46 (0,3) ▼
Lenkija	84 (0,7) ▲	78 (0,9) △	73 (0,9) △	61 (0,9) △	51 (0,2) △
LIETUVA	73 (0,8)	75 (0,9) △	68 (1,1) △	63 (1,0) △	51 (0,2) △
Malta	77 (1,4) △	74 (1,6)	66 (0,8)	55 (0,9)	50 (0,3)
Nyderlandai	46 (1,5) ▼	53 (1,6) ▼	48 (1,4) ▼	30 (1,3) ▼	44 (0,3) ▼
Norvegija (9)	57 (0,9) ▼	58 (0,9) ▼	55 (0,9) ▼	36 (1,0) ▼	46 (0,2) ▼
Prancūzija	75 (1,0) △	77 (1,0) △	67 (0,9)	51 (1,0) ▽	51 (0,2) △
Rumunija	86 (1,4) ▲	86 (1,0) ▲	73 (1,5) △	77 (1,2) ▲	54 (0,3) ▲
Serbija	74 (1,2)	69 (1,1) ▽	62 (1,3) ▽	61 (1,3) △	50 (0,3)
Slovakija	79 (1,0) △	75 (1,1) △	66 (1,1)	62 (1,3) △	51 (0,3) △
Slovėnija	68 (1,0) ▽	68 (1,1) ▽	63 (1,0) ▽	55 (1,0)	49 (0,2) ▽
Švedija	61 (1,1) ▼	65 (1,1) ▽	63 (1,0) ▽	35 (1,1) ▼	47 (0,2) ▽
Taivanas	84 (0,7) ▲	85 (0,8) ▲	84 (0,7) ▲	60 (0,8) △	53 (0,2) △
ICCS 2022 vidurkis	**72 (0,2)**	**72 (0,2)**	**66 (0,2)**	**57 (0,2)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	74 (0,8)	80 (0,8)	67 (0,9)	71 (1,0)	53 (0,2)
Danija	56 (1,1)	60 (0,8)	64 (0,9)	36 (1,2)	47 (0,2)
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	60 (1,2) ▼	67 (1,2) ▽	55 (1,2) ▼	43 (1,3) ▼	47 (0,3) ▼
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	60 (1,5)	69 (1,7)	56 (1,6)	48 (1,7)	48 (0,3)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

6.15 lentelė. Mokinių ketinimo dalyvauti legaliose pilietinėse ir nelegaliose protesto veiklose indeksai pagal pilietinių žinių lygmenį
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių ketinimo dalyvauti legaliose pilietinėse veiklose indekso reikšmės		Mokinių ketinimo dalyvauti nelegaliose protesto veiklose indekso reikšmės	
	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)
Bulgarija	51 (0,5)	50 (0,3)	57 (0,4)	51 (0,4) •
Estija	45 (0,5)	46 (0,3)	52 (0,5)	47 (0,3) •
Ispanija	50 (0,5)	50 (0,3)	54 (0,4)	48 (0,3) •
Italija	49 (0,7)	49 (0,3)	54 (0,7)	49 (0,3) •
Kipras	50 (0,4)	52 (0,4) •	57 (0,4)	51 (0,4) •
Kolumbija	54 (0,4)	52 (0,4) •	59 (0,3)	50 (0,3) •
Kroatija	46 (0,6)	47 (0,2) •	52 (0,5)	47 (0,2) •
Latvija	45 (0,5)	46 (0,3) •	51 (0,4)	46 (0,3) •
Lenkija	50 (0,5)	52 (0,2) •	54 (0,5)	50 (0,2) •
LIETUVA	49 (0,4)	51 (0,3) •	56 (0,3)	50 (0,3) •
Malta	48 (0,4)	46 (0,4) •	54 (0,4)	46 (0,3) •
Nyderlandai	44 (0,5)	44 (0,3)	52 (0,4)	46 (0,3) •
Norvegija (9)	47 (0,5)	46 (0,2)	54 (0,4)	48 (0,2) •
Prancūzija	47 (0,4)	47 (0,2)	52 (0,4)	48 (0,2) •
Rumunija	51 (0,4)	51 (0,4)	54 (0,7)	48 (0,6) •
Serbija	48 (0,5)	48 (0,5)	54 (0,3)	50 (0,4) •
Slovakija	50 (0,4)	50 (0,3)	55 (0,3)	48 (0,2) •
Slovėnija	48 (0,5)	48 (0,3)	56 (0,3)	50 (0,3) •
Švedija	48 (0,9)	48 (0,2)	54 (0,7)	46 (0,2) •
Taivanas	50 (1,1)	48 (0,2)	54 (0,7)	46 (0,2) •
ICCS 2022 vidurkis	**48 (0,1)**	**49 (0,1)**	**54 (0,1)**	**48 (0,1) •**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų				
Brazilija	53 (0,3)	51 (0,4) •	56 (0,3)	48 (0,3) •
Danija	47 (0,5)	48 (0,2) •	53 (0,4)	46 (0,2) •
Vokietijos teritorija				
Š. Reinas-Vestfalija	48 (0,6)	48 (0,3) •	53 (0,5)	46 (0,2) •
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų				
Šlėzvigas-Holšteinas	48 (1,0)	49 (0,4) •	53 (0,8)	45 (0,3) •

• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

6.16 lentelė. Mokinių ketinimo dalyvauti aplinkosauginėse veiklose indeksas pagal pilietinių žinių lygmenį
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių ketinimo dalyvauti aplinkosauginėse veiklose indekso reikšmės		
	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)	
Bulgarija	48 (0,3)	52 (0,3)	•
Estija	44 (0,4)	48 (0,3)	•
Ispanija	50 (0,4)	53 (0,2)	•
Italija	50 (0,5)	54 (0,3)	•
Kipras	49 (0,3)	53 (0,4)	•
Kolumbija	52 (0,3)	56 (0,3)	•
Kroatija	50 (0,5)	51 (0,2)	•
Latvija	44 (0,4)	48 (0,3)	•
Lenkija	50 (0,4)	52 (0,2)	•
LIETUVA	48 (0,4)	52 (0,3)	•
Malta	48 (0,5)	52 (0,3)	•
Nyderlandai	42 (0,4)	45 (0,3)	•
Norvegija (9)	45 (0,4)	46 (0,2)	•
Prancūzija	48 (0,4)	52 (0,3)	•
Rumunija	53 (0,4)	56 (0,4)	•
Serbija	49 (0,4)	52 (0,3)	•
Slovakija	49 (0,4)	52 (0,3)	•
Slovėnija	47 (0,4)	50 (0,2)	•
Švedija	46 (0,6)	47 (0,2)	•
Taivanas	52 (0,8)	53 (0,2)	
ICCS 2022 vidurkis	**48 (0,1)**	**51 (0,1)**	•
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų			
Brazilija	51 (0,3)	54 (0,3)	•
Danija	45 (0,4)	47 (0,2)	•
Vokietijos teritorija			
Š. Reinas-Vestfalija	46 (0,4)	47 (0,3)	•
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų			
Šlėzvigas-Holšteinas	46 (0,7)	48 (0,4)	•

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

6.17 lentelė. Mokinių nusiteikimo ateityje balsuoti rinkimuose indeksas
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių nusiteikimo ateityje balsuoti rinkimuose indeksas					Indekso reikšmės pagal mokinių lytį (ICCS 2022)	
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų	Vaikinai	Merginos
Bulgarija	47 (0,3) ▽	50 (0,3)	48 (0,3)	−2,1 (0,4) •	−0,3 (0,5)	47 (0,3)	48 (0,4) •
Estija	46 (0,4) ▼	48 (0,2)	47 (0,3)	−2,3 (0,5) •	−0,9 (0,5)	46 (0,4)	46 (0,4)
Ispanija	50 (0,2) △	–	51 (0,3)	–	−0,6 (0,4)	50 (0,3)	51 (0,3) •
Italija	52 (0,2) △	54 (0,2)	54 (0,2)	−2,7 (0,4) •	−2,6 (0,4) •	51 (0,3)	52 (0,3) •
Kipras	46 (0,3) ▽	–	49 (0,2)	–	−2,5 (0,4) •	46 (0,4)	46 (0,3) •
Kolumbija	50 (0,2) △	53 (0,2)	54 (0,2)	−3,4 (0,4) •	−3,9 (0,4) •	50 (0,3)	50 (0,3)
Kroatija	48 (0,3) ▽	51 (0,2)	–	−3,1 (0,4) •	–	47 (0,3)	49 (0,3) •
Latvija	44 (0,3) ▼	49 (0,2)	50 (0,3)	−5,0 (0,4) •	−5,8 (0,5) •	44 (0,4)	45 (0,4) •
Lenkija	50 (0,2) △	–	48 (0,3)	–	1,8 (0,4) •	49 (0,3)	51 (0,2) •
LIETUVA	49 (0,3)	52 (0,2)	52 (0,2)	−2,8 (0,4) •	−2,4 (0,4) •	48 (0,3)	50 (0,3) •
Malta	47 (0,4) ▽	50 (0,2)	49 (0,4)	−3,2 (0,5) •	−2,5 (0,6) •	46 (0,3)	47 (0,5) •
Nyderlandai	47 (0,3) ▽	47 (0,3)	–	-0,0 (0,4)	–	47 (0,4)	47 (0,4)
Norvegija (9)	52 (0,2) ▲	54 (0,1)	52 (0,3)	−2,1 (0,3) •	0,0 (0,4)	51 (0,2)	54 (0,2) •
Prancūzija	53 (0,2) ▲	–	–	–	–	53 (0,3)	54 (0,3) •
Rumunija	52 (0,4) ▲	–	–	–	–	51 (0,4)	53 (0,4) •
Serbija	43 (0,3) ▼	–	–	–	–	44 (0,4)	43 (0,4)
Slovakija	48 (0,3) ▽	–	48 (0,3)	–	−0,2 (0,5)	48 (0,3)	48 (0,3)
Slovėnija	48 (0,2) ▽	50 (0,3)	50 (0,2)	−1,6 (0,4) •	−1,5 (0,4) •	48 (0,3)	49 (0,3) •
Švedija	51 (0,3) △	53 (0,2)	49 (0,3)	−1,9 (0,4) •	2,3 (0,5) •	51 (0,3)	52 (0,3) •
Taivanas	51 (0,2) △	53 (0,2)	51 (0,2)	−1,5 (0,3) •	0,5 (0,3)	51 (0,2)	52 (0,2)
ICCS 2022 vidurkis	**49 (0,1)**	–	–	–	–	**48 (0,1)**	**49 (0,1)** •
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*49 (0,1)*	*51 (0,1)*	–	*−2,5 (0,1)* •	–	–	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*49 (0,3)*	–	*50 (0,3)*	–	*−1,2 (0,4)* •	–	–
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų							
Brazilija	51 (0,2)	–	–	–	–	51 (0,2)	51 (0,3) •
Danija	52 (0,2)	–	–	–	–	50 (0,3)	53 (0,3) •
Vokietijos teritorija							
Š. Reinas-Vestfalija	47 (0,3) ▽	–	–	–	–	46 (0,3)	48 (0,4) •
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų							
Šlėzvigas-Holšteinas	48 (0,3)	–	–	–	–	48 (0,4)	48 (0,5)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

6.18 lentelė. Mokinių nusiteikimo ateityje balsuoti rinkimuose indeksas pagal mokinių socialinę ekonominę ir kultūrinę padėtį ir pilietinių žinių lygmenį
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Indekso reikšmės pagal mokinių socialinę ekonominę ir kultūrinę padėtį		Indekso reikšmės pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį	
	Žemiau šalies vidurkio	Atitinka šalies vidurkį ar aukščiau šalies vidurkio	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)
Bulgarija	46 (0,3)	49 (0,4) •	45 (0,4)	50 (0,4) •
Estija	43 (0,3)	48 (0,5) •	41 (0,4)	47 (0,4) •
Ispanija	49 (0,3)	52 (0,3) •	47 (0,4)	52 (0,2) •
Italija	50 (0,3)	53 (0,2) •	47 (0,4)	53 (0,2) •
Kipras	44 (0,3)	48 (0,3) •	44 (0,3)	49 (0,4) •
Kolumbija	49 (0,3)	51 (0,3) •	48 (0,3)	52 (0,3) •
Kroatija	47 (0,4)	50 (0,3) •	44 (0,5)	50 (0,3) •
Latvija	42 (0,4)	47 (0,3) •	41 (0,4)	47 (0,3) •
Lenkija	48 (0,2)	52 (0,2) •	45 (0,4)	51 (0,2) •
LIETUVA	47 (0,3)	52 (0,4) •	45 (0,3)	52 (0,3) •
Malta	46 (0,3)	48 (0,5) •	44 (0,4)	48 (0,4) •
Nyderlandai	44 (0,3)	50 (0,3) •	43 (0,4)	49 (0,3) •
Norvegija (9)	50 (0,2)	55 (0,2) •	47 (0,3)	54 (0,2) •
Prancūzija	52 (0,3)	55 (0,3) •	49 (0,4)	55 (0,2) •
Rumunija	51 (0,4)	53 (0,4) •	50 (0,4)	54 (0,4) •
Serbija	42 (0,4)	45 (0,3) •	41 (0,3)	46 (0,5) •
Slovakija	46 (0,4)	50 (0,3) •	44 (0,5)	50 (0,3) •
Slovėnija	46 (0,3)	50 (0,4) •	44 (0,4)	50 (0,3) •
Švedija	49 (0,3)	53 (0,3) •	46 (0,6)	53 (0,2) •
Taivanas	50 (0,2)	52 (0,3) •	46 (0,7)	52 (0,2) •
ICCS 2022 vidurkis	**47 (0,1)**	**51 (0,1) •**	**45 (0,1)**	**51 (0,1) •**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų				
Brazilija	50 (0,3)	52 (0,3) •	48 (0,3)	54 (0,3) •
Danija	50 (0,3)	54 (0,3) •	46 (0,4)	53 (0,2) •
Vokietijos teritorija				
Š. Reinas-Vestfalija	44 (0,3)	50 (0,3) •	42 (0,4)	49 (0,3) •
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų				
Šlėzvigas-Holšteinas	46 (0,5)	50 (0,5) •	43 (0,8)	49 (0,3) •

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

6.19 lentelė. Mokinių ketinimo aktyviai dalyvauti politikoje indeksas
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių ketinimo aktyviai dalyvauti politikoje indeksas					Indekso reikšmės pagal mokinių lytį (ICCS 2022)	
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų	Vaikinai	Merginos
Bulgarija	50 (0,3) △	50 (0,3)	49 (0,3)	0,6 (0,4)	1,9 (0,5) •	52 (0,4) •	49 (0,4)
Estija	48 (0,2) ▽	48 (0,2)	48 (0,2)	–0,5 (0,3)	–0,4 (0,5)	49 (0,3) •	47 (0,3)
Ispanija	51 (0,2) △	–	49 (0,2)	–	1,3 (0,5) •	51 (0,3)	50 (0,3)
Italija	51 (0,2) △	51 (0,2)	49 (0,2)	0,2 (0,3)	1,6 (0,5) •	51 (0,3)	51 (0,3)
Kipras	51 (0,3) △	–	51 (0,2)	–	0,4 (0,5)	52 (0,4) •	51 (0,3)
Kolumbija	53 (0,3) ▲	53 (0,3)	53 (0,3)	–0,2 (0,4)	–0,3 (0,5)	53 (0,3)	53 (0,3)
Kroatija	47 (0,2) ▽	50 (0,2)	–	–3,6 (0,4) •	–	47 (0,3) •	46 (0,3)
Latvija	49 (0,2) ▽	50 (0,2)	51 (0,2)	–1,1 (0,3) •	–2,2 (0,5) •	50 (0,3) •	48 (0,3)
Lenkija	49 (0,1) ▽	–	48 (0,2)	–	1,5 (0,4) •	49 (0,2)	49 (0,2)
LIETUVA	50 (0,2) △	52 (0,2)	49 (0,2)	–1,3 (0,3) •	1,4 (0,5) •	51 (0,3) •	50 (0,2)
Malta	50 (0,2)	50 (0,2)	48 (0,4)	–0,2 (0,3)	1,4 (0,5) •	50 (0,2) •	49 (0,2)
Nyderlandai	47 (0,2) ▽	48 (0,2)	–	–1,0 (0,3) •	–	47 (0,3)	46 (0,3)
Norvegija (9)	49 (0,2) ▽	49 (0,1)	49 (0,2)	0,2 (0,2)	0,0 (0,5)	49 (0,2)	48 (0,2)
Prancūzija	52 (0,2) △	–	–	–	–	52 (0,3) •	51 (0,3)
Rumunija	52 (0,5) △	–	–	–	–	52 (0,6)	52 (0,4)
Serbija	46 (0,3) ▼	–	–	–	–	48 (0,4) •	45 (0,4)
Slovakija	48 (0,3) ▽	–	48 (0,2)	–	0,4 (0,5)	49 (0,4) •	47 (0,3)
Slovėnija	49 (0,2) ▽	49 (0,2)	48 (0,2)	0,0 (0,3)	0,7 (0,5)	50 (0,3) •	48 (0,3)
Švedija	50 (0,2) △	50 (0,3)	50 (0,2)	0,2 (0,3)	0,6 (0,5)	51 (0,3)	50 (0,2)
Taivanas	50 (0,2)	50 (0,2)	47 (0,1)	–0,2 (0,3)	2,4 (0,5) •	51 (0,3) •	48 (0,3)
ICCS 2022 vidurkis	**50 (0,1)**	–	–	–	–	**50 (0,1)** •	**49 (0,1)**
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*49 (0,1)*	*50 (0,1)*	–	*–0,6 (0,1)* •	–	–	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*50 (0,2)*	–	*49 (0,2)*	–	*0,7 (0,5)* •	–	–
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų							
Brazilija	53 (0,2)	–	–	–	–	54 (0,4) •	52 (0,3)
Danija	50 (0,2)	–	–	–	–	50 (0,2)	50 (0,2)
Vokietijos teritorija							
Š. Reinas-Vestfalija	49 (0,2) ▽	–	–	–	–	48 (0,3)	49 (0,3)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų							
Šlėzvigas-Holšteinas	49 (0,3)	–	–	–	–	49 (0,4)	49 (0,4)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

6.20 lentelė. Mokinių ketinimo aktyviai dalyvauti politikoje indeksas pagal mokinių socialinę ekonominę ir kultūrinę padėtį ir pilietinių žinių lygmenį
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Indekso reikšmės pagal mokinių socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį		Indekso reikšmės pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį	
	Žemiau šalies vidurkio	Atitinka šalies vidurkį ar aukščiau šalies vidurkio	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)
Bulgarija	52 (0,4)	49 (0,4) •	53 (0,4)	47 (0,3) •
Estija	48 (0,3)	48 (0,2)	49 (0,4)	48 (0,2) •
Ispanija	50 (0,3)	51 (0,3)	52 (0,4)	50 (0,3) •
Italija	50 (0,3)	52 (0,3) •	51 (0,4)	51 (0,3)
Kipras	51 (0,3)	52 (0,4)	52 (0,3)	50 (0,4) •
Kolumbija	53 (0,4)	53 (0,3)	56 (0,3)	50 (0,3) •
Kroatija	47 (0,3)	47 (0,3)	48 (0,5)	47 (0,3)
Latvija	48 (0,3)	49 (0,3) •	50 (0,4)	48 (0,3) •
Lenkija	50 (0,2)	49 (0,2)	51 (0,4)	49 (0,2) •
LIETUVA	51 (0,3)	50 (0,3)	52 (0,3)	49 (0,2) •
Malta	50 (0,4)	50 (0,2)	52 (0,4)	48 (0,3) •
Nyderlandai	46 (0,3)	47 (0,4)	48 (0,4)	46 (0,3) •
Norvegija (9)	49 (0,3)	49 (0,2)	51 (0,5)	48 (0,2) •
Prancūzija	51 (0,3)	52 (0,3) •	52 (0,4)	52 (0,2)
Rumunija	54 (0,3)	50 (0,6) •	54 (0,4)	50 (0,5) •
Serbija	47 (0,4)	46 (0,3) •	48 (0,4)	45 (0,4) •
Slovakija	49 (0,4)	47 (0,3) •	51 (0,5)	46 (0,3) •
Slovėnija	49 (0,3)	49 (0,3)	51 (0,4)	48 (0,3) •
Švedija	50 (0,3)	50 (0,2)	52 (0,6)	50 (0,2) •
Taivanas	50 (0,3)	50 (0,3)	54 (0,8)	49 (0,2) •
ICCS 2022 vidurkis	**50 (0,1)**	**49 (0,1) •**	**51 (0,1)**	**49 (0,1) •**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų				
Brazilija	54 (0,3)	52 (0,4) •	56 (0,3)	50 (0,3) •
Danija	50 (0,2)	50 (0,2)	51 (0,4)	50 (0,2)
Vokietijos teritorija				
Š. Reinas-Vestfalija	48 (0,3)	49 (0,3)	50 (0,4)	48 (0,3) •
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų				
Šlėzvigas-Holšteinas	49 (0,5)	50 (0,4)	51 (0,8)	48 (0,3) •

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

7 Mokinių įsitikinimai ir požiūris į visuomenei aktualius klausimus

Šiame skyriuje daugiausia dėmesio skiriama tyrimo klausimui: kokių įsitikinimų dalyvaujančių šalių mokiniai laikosi svarbiais pilietiniais klausimais šiuolaikinėje visuomenėje ir kokie veiksniai turi įtakos jų įsitikinimų kaitai? Skyriuje pristatomi mokinių požiūriai į demokratiją ir pilietiškumą, vyrų ir moterų lygias galimybes, grėsmes pasaulio ateičiai, taip pat pateikiami rezultatai apie mokinių pasitikėjimą pilietinėmis institucijomis bei religijos įtakos visuomenei vertinimą. Detaliau aptariami duomenys toliau išvardijamais konkrečiais tyrimo klausimais.

a) Kokie yra mokinių įsitikinimai dėl skirtingų demokratinės visuomenės principų svarbos?
b) Kaip mokiniai suvokia socialinę sanglaudą ir įvairovę visuomenėje, kurioje jie gyvena?
c) Koks mokinių požiūris į pilietines institucijas ir visuomenę?
d) Kokius mokinių įsitikinimų pokyčius galima pastebėti nuo ankstesnių ICCS ciklų?

Požiūriai remiasi idėjų, asmenų, objektų, įvykių, situacijų ir (ar) santykių vertinimu. Asmenys tuo pačiu metu gali turėti akivaizdžiai prieštaringus požiūrius. Požiūriai gali keistis laikui bėgant, o įsitikinimai atspindi ilgalaikes žmogaus savybes. Jie atspindi esminį vertybių supratimą, kuris linkęs išlikti pastovus ilgesnį laiką. ICCS 2022 nuostatos apima požiūrį į pilietinius principus, pilietinių problemų ir institucijų suvokimą bei pilietinių vaidmenų ir tapatybių suvokimą.

Remiantis pilietinių žinių testo ir kontekstinių klausimynų duomenimis, IEA pateikia keletą išvadų apie bendriausius tyrime ICCS 2022 dalyvavusių šalių rezultatus.

Mokinių požiūris į politines sistemas ir demokratines institucijas

- Nors dauguma dalyvaujančių šalių mokyklų mokinių demokratiją laikė geriausia valdymo forma, dauguma jų taip pat sutiko su teiginiais, išreiškiančiais kritišką požiūrį į politinę sistemą (*7.1 lentelė*).
- Mokinių supratimas apie situacijas, keliančias grėsmę demokratinių sistemų vientisumui, buvo susijęs su jų pilietinėmis žiniomis, tačiau pasitenkinimo ir kritiško požiūrio į politines sistemas ryšys su pilietinėmis žiniomis įvairiose šalyse buvo skirtingas (*7.4 lentelė*).
- Šalyse buvo didelių skirtumų tarp mokinių sutarimo dėl apribojimų įvedimo nacionalinės ekstremaliosios situacijos atveju, tačiau tų, kurių pilietinių žinių lygmuo buvo aukštesnis ir kurių socialinė ir ekonominė padėtis buvo aukštesnė už vidutinę, pritarimas apribojimams buvo didesnis (*7.5* ir *7.6 lentelės*).
- Iš pilietinių institucijų mokiniai labiausiai pasitikėjo teismais, tačiau nuo 2016 m. iki 2022 m. mokinių pasitikėjimas daugeliu institucijų sumažėjo (*7.12 lentelė*).

Mokinių požiūris į lygias teises

- Mokiniai ir toliau tvirtai pritarė lyčių lygybei, o pritarimas buvo stipresnis tarp merginų (palyginti su vaikinais), pasiekusių aukštesnį pilietinių žinių lygmenį ir aukštesnę nei vidutinę socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį (*7.7 lentelėje*).
- Kaip ir ankstesniuose cikluose, jaunimas ir toliau išreiškė didelę paramą lygioms imigrantų ir visų visuomenės etninių grupių teisėms; buvo nustatyta, kad paramos lygis yra didesnis tarp mokinių, kurių aukštesnis pilietinių žinių lygmuo, ir tarp merginų (palyginti su vaikinais) (*7.8–7.11 lentelės*).

Mokinių įsitikinimai, susiję su pilietinėmis pareigomis ir aplinka

- Globaliai orientuotą pilietiškumą ir su socialiniu judėjimu susijusį pilietišką elgesį labiau vertino aukštesnį pilietinių žinių lygmenį pasiekę mokiniai negu žemesnį lygmenį pasiekę jų bendraamžiai (*7.16 lentelė*).
- Mokiniai išreiškė didelį palaikymą aplinkosaugai. Jis buvo didesnis tarp mokinių, pasiekusių aukštesnį pilietinių žinių lygmenį, tarp mokinių, kurių socialinė ir ekonominė padėtis aukštesnė negu vidutinė, taip pat tarp merginų (palyginti su vaikinais) (*7.17* ir *7.18 lentelės*).
- Nuo 2016 m. iki 2022 m. mokinių supratimas apie pasaulines grėsmes aplinkai stiprėjo ir buvo stipresnis tarp tų, kurių pilietinių žinių lygmuo yra aukštesnis, tų, kurių socialinė ir ekonominė padėtis aukštesnė negu vidutinė, ir tarp merginų (palyginti su vaikinais) (*7.19* ir *7.20 lentelės*).
- Palyginti su 2016 m., 2022 m. vidutiniškai mažiau mokinių infekcines ligas suvokė kaip grėsmę pasaulio ateičiai, o mokinių susirūpinimas dėl smurtinių konfliktų ir pasaulinių finansų krizių išaugo (*7.21 lentelė*).

Mokinių požiūris į demokratiją ir pilietiškumą

Per kelis iš eilės ciklus ICCS daug dėmesio skyrė požiūriui į pilietines problemas ir institucijas. ICCS 2022 tyrimo cikle ypatingas dėmesys buvo skiriamas požiūriui į politinių sistemų funkcionavimą, suvokiamas grėsmes demokratijai, požiūriui į laisvės apribojimus nacionalinės ekstremaliosios situacijos atveju (kaip šiuolaikinė problema, kuri buvo daugelio mokinių pastarojo meto COVID-19 pandemijos patirties dalis) ir pasitikėjimą pilietinėmis institucijomis.

Pasitikėjimo pilietinėmis institucijomis aspektas tyrimo ICCS 2009 ir ICCS 2016 cikluose parodė, kad mokiniai buvo linkę išreikšti žemiausią pasitikėjimą politinėmis partijomis ir didžiausią pasitikėjimą teismais. Be to, šalyse, kuriose santykinai aukštas korupcijos suvokimo lygis ir žemi valdžios efektyvumo rodikliai, aukštesnį pilietinių žinių lygmenį pasiekę mokiniai išreiškė mažiau pasitikėjimo pilietinėmis institucijomis, o šalyse, kuriose korupcijos rodikliai žemi, buvo užfiksuota teigiama koreliacija tarp pilietinių žinių ir pasitikėjimo. 2009 m. ir 2016 m. ICCS duomenų palyginimas atskleidė, kad tuo laikotarpiu daugelyje šalių padidėjo pasitikėjimas pilietinėmis institucijomis.

Tačiau pastaraisiais metais buvo susirūpinta dėl akivaizdaus pasitikėjimo pilietinėmis institucijomis mažėjimo, taip pat buvo pripažinta, jog žmonių pasitikėjimas skirtingomis pilietinėmis institucijomis skiriasi. Be to, pasitikėjimo pilietinėmis institucijomis susiejimas su pilietinėmis žiniomis ir supratimu įvairiose šalyse taip pat skyrėsi. Pasitikėjimas ir žinios buvo teigiamai susiję šalyse, kuriose korupcijos suvokimo lygis yra žemas, tačiau šalyse, kuriose korupcijos suvokimo lygis yra didelis, buvo priešingai.

ICCS 2022 mokinių klausimyne buvo klausiama apie mokinių požiūrį į savo šalių politines sistemas, jų įsitikinimus apie grėsmes demokratijai, požiūrį į apribojimus per nacionalines ekstremaliąsias situacijas ir jų pasitikėjimą pilietinėmis institucijomis.

Aštuntokų buvo paprašyta įvertinti (*visiškai sutinku; sutinku; nesutinku; visiškai nesutinku*) keletą teigiamų ir neigiamų teiginių apie savo šalies politinę sistemą:

- *demokratija gali turėti tam tikrų trūkumų, tačiau vis tiek yra geriausia valdymo forma mūsų šaliai;*
- *mūsų šalies politinė sistema veikia gerai;*
- *Seimo nariai gerai atstovauja jaunų žmonių interesams;*
- *Seimo nariai gerai atstovauja savo šalies žmonių interesams;*
- *Seimo nariai teisingai elgiasi su visais žmonėmis visuomenėje;*
- *Seimo nariai nepakankamai rūpinasi žmonių norais;*
- *politiniai lyderiai turi per daug galios, palyginti su kitais žmonėmis;*
- *Seimo nariai paprastai pamiršta už juos balsavusių žmonių poreikius;*
- *politiniai sprendimai turėtų būti dažniau grindžiami mokslo ekspertų patarimais.*

7.1 lentelėje pateikti duomenys, parengti, remiantis apibendrintais mokinių atsakymais apie savo šalių politines sistemas.

Nustatyta, kad vidutiniškai 74 proc. visų mokinių sutiko, kad demokratija vis dar yra geriausia jų šalies valdymo forma klausimais (**Lietuvoje** – 78 proc., Latvijoje – 47 proc., Lenkijoje – 73 proc., Estijoje – 80 proc.), o kiek daugiau negu pusė mokinių (55 proc.) išreiškė sutikimą (t. y. arba visiškai *sutinka*, arba *sutinka*), kad jų šalies politinė sistema veikia gerai (**Lietuvoje** – 63 proc., Latvijoje – 47 proc., Lenkijoje – 34 proc., Estijoje – 69 proc.).

Nors vidutiniškai 55 proc. mokinių sutiko, kad Seimo nariai paprastai gerai atstovavo savo šalies žmonių interesams (**Lietuvoje** – 50 proc., Latvijoje – 45 proc., Lenkijoje – 48 proc., Estijoje – 68 proc.), tik du penktadaliai (vidutiniškai 44 proc.) sutiko, kad parlamentarai gerai atstovauja jaunimo interesams (**Lietuvoje** – 40 proc., Latvijoje – 31 proc., Lenkijoje – 25 proc., Estijoje – 47 proc.) ir vidutiniškai 45 proc. manė, kad su visais žmonėmis visuomenėje parlamentarai elgiasi teisingai (**Lietuvoje** – 40 proc., Latvijoje – 38 proc., Lenkijoje – 29 proc., Estijoje – 50 proc.).

Atsakydami į neigiamai suformuluotus teiginius, trys penktadaliai (62 proc.) mokinių sutiko, kad jų šalyse politiniai atstovai nepakankamai rūpinasi žmonių norais (**Lietuvoje** – 67 proc., Latvijoje – 68 proc., Lenkijoje – 72 proc., Estijoje – 52 proc.), vidutiniškai 70 proc. aštuntokų sutiko, kad jų šalyse politiniai lyderiai turi per daug galios, palyginti su kitais žmonėmis (**Lietuvoje** – 71 proc., Latvijoje – 74 proc., Lenkijoje – 75 proc., Estijoje – 60 proc.), ir vidutiniškai 71 proc. mokinių sutiko, kad išrinkti atstovai dažniausiai pamiršta savo rinkėjų poreikius (**Lietuvoje** – 75 proc., Latvijoje – 69 proc., Lenkijoje – 79 proc., Estijoje – 61 proc.). Įdomu, ir tai galimai atspindi įvairių reakcijų į COVID-19 pandemiją kontekstą, kad beveik trys ketvirtadaliai (73 proc.) mokinių sutiko, kad politiniai sprendimai dažniau turėtų būti grindžiami mokslo ekspertų patarimais (**Lietuvoje** – 81 proc., Latvijoje – 78 proc., Lenkijoje – 79 proc., Estijoje – 75 proc.).

Iš mokinių atsakymų į visą klausimų rinkinį (neįskaitant dviejų teiginių apie demokratiją kaip geriausią valdymo formą ir politinius sprendimus, pagrįstus moksliniais patarimais) buvo išvesti du indeksai. Teigiamai suformuluoti teiginiai buvo panaudoti kuriant *indeksą, atspindintį mokinių pasitenkinimą savo šalies politine sistema*, o atsakymai į neigiamai suformuluotus teiginius suteikė informacijos, leidžiančios sukurti *indeksą, matuojantį mokinių kritišką požiūrį į savo šalies politinę sistemą*.

7.2 lentelėje pateikti mokinių teigiamo ir kritinio požiūrio į savo šalies politinę sistemą indeksų duomenys, parengti, remiantis mokinių atsakymais.

Taivano, Nyderlandų, Norvegijos ir Švedijos *indekso* reikšmės (atitinkamai 55, 53, 57 ir 54 taškai), *atspindinčios mokinių pasitenkinimą savo šalies politine sistema*, buvo statistiškai reikšmingai aukštesnės už ICCS 2022 vidurkį (50 skalės taškų). Kroatijoje, Lenkijoje, Rumunijoje ir Slovakijoje šio indekso reikšmės (atitinkamai 46, 46, 46 ir 45 taškai) buvo statistiškai reikšmingai žemesnės už ICCS 2022 vidurkį. Įdomios teigiamo požiūrio į politinę sistemą indekso reikšmės **Lietuvoje** – 49, Latvijoje – 48, Lenkijoje – 46 (statistiškai reikšmingai žemesnės už ICCS 2022 vidurkį), Estijoje – 52 skalės taškai (statistiškai reikšmingai aukštesnės už ICCS 2022 vidurkį).

Nagrinėjant *indekso, atspindinčio kritinį požiūrį į politinę sistemą*, duomenis matyti, kad Kroatijos ir Rumunijos nacionalinės indekso reikšmės (atitinkamai 53 ir 55 skalės taškai) buvo statistiškai reikšmingai aukštesnės už ICCS 2022 vidurkį (50 taškų). Žemiausios šio indekso reikšmės buvo užfiksuotos Nyderlanduose, Norvegijoje ir Švedijoje (atitinkamai 44, 47 ir 45 taškai). Indekso, atspindinčio kritinį požiūrį į politinę sistemą, reikšmė **Lietuvoje** – 51, Latvijoje – 50, Lenkijoje – 51, Estijoje – 47 skalės taškai.

Rezultatai rodo, kad Taivano, Nyderlandų, Norvegijos ir Švedijos 8 klasės mokinių pasitenkinimas savo šalies politine sistema buvo didesnis, o šių šalių jaunimas ne taip kritiškai vertino savo šalies politinę sistemą negu vidutiniškai visose tyrime dalyvavusiose šalyse. Ir atvirkščiai, mokiniai iš Kroatijos, Lenkijos, Rumunijos ir Slovakijos išreiškė mažesnį pasitenkinimą savo šalių politine sistema ir ją labiau kritikavo negu vidutiniškai.

ICCS 2022 klausimyne mokinių buvo prašoma įvertinti, kiek įvairios galimos situacijos visuomenėje būtų laikomos neigiamai veikiančiomis demokratiją (*labai neigiamai veikia; neigiamai veikia; šiek tiek neigiamai veikia; neturi neigiamo poveikio*).

Aštuntokų buvo paprašyta įvertinti, ar jų nuomone, demokratija nukentėtų, t. y. ir būtų neigiamai paveikta, ar visai jos nepaveiktų šios galimos situacijos:

- *vyriausybė užblokuoja socialinius tinklus, siekdama jų naudotojams neleisti kritikuoti jos įgyvendinamos politikos;*
- *vyriausybė uždaro kritikavusius jos politiką laikraščius, radijo ir televizijos stotis;*
- *vyriausybė kontroliuoja visus šalies laikraščius, radijo ir televizijos stotis;*
- *vyriausybė pažeidžia įstatymą, kad įgyvendintų prieš rinkimus duotą pažadą;*
- *tik vyriausybę remiantys žmonės skiriami teisėjais;*
- *opozicijos lyderiai suimami, nes jie atvirai kritikavo naują įstatymą;*
- *politiniai lyderiai įdarbina savo šeimos narius valdžios institucijose.*

7.3 lentelėje pateikti duomenys, parengti, remiantis apibendrintais mokinių atsakymais apie situacijas, kurios turėtų neigiamą poveikį demokratijai.

Maždaug trys ketvirtadaliai (74 proc.) mokinių manė, kad *labai neigiamai* arba *neigiamai veikia* demokratiją, kai valdžia kontroliuoja visus šalies laikraščius, radijo ir televizijos stotis (**Lietuvoje** – 73 proc., Latvijoje – 66 proc., Lenkijoje – 88 proc., Estijoje – 67 proc.) ir 73 proc. – kai vyriausybė pažeidžia įstatymą, kad įgyvendintų prieš rinkimus duotą pažadą (**Lietuvoje** – 63 proc., Latvijoje – 62 proc., Lenkijoje – 76 proc., Estijoje – 74 proc.). Vidutiniškai 70 proc. (**Lietuvoje** – 58 proc., Latvijoje – 58 proc., Lenkijoje – 84 proc., Estijoje – 67 proc.) mokinių vertino situaciją, kai tik vyriausybę remiantys žmonės skiriami teisėjais, kaip turinčią *labai neigiamą* ar *neigiamą* poveikį demokratijai.

Du trečdaliai (67 proc.) mokinių manė, kad *labai neigiamai* arba *neigiamai veikia* demokratiją, kai opozicijos lyderiai suimami, nes jie atvirai kritikavo naują įstatymą (**Lietuvoje** – 60 proc., Latvijoje – 56 proc., Lenkijoje – 76 proc., Estijoje – 69 proc.) ir vidutiniškai 65 proc., kai politiniai lyderiai *įdarbina*

savo šeimos narius valdžios institucijose (**Lietuvoje** – 58 proc., Latvijoje – 61 proc., Lenkijoje – 83 proc., Estijoje – 60 proc.).

Galime daryti išvadą, kad ICCS 2022 dalyvavę mokiniai pakankamai aiškiai ir nuosekliai suprato esminius demokratinio valdymo principus. Tačiau įvairių šalių mokinių atsakymai gali rodyti nacionalinius skirtumus dėl dalykų, kurių tikimasi iš demokratinės valdžios. Ypač kalbant apie klausimą, susijusį su nepotizmu vyriausybėje (politiniai lyderiai, įdarbinantys savo šeimos narius), galima pastebėti daugiau mokinių nuomonių skirtumų įvairiose šalyse, o dviejose šalyse (Kolumbijoje ir Maltoje) mažiau negu pusė mokinių tai įvertino kaip situaciją, turinčią neigiamą arba labai neigiamą poveikį demokratijai.

Šie klausimai buvo panaudoti kuriant indeksą, kurio aukštesnės mokinių vertinimų reikšmės rodo aukštesnį neigiamo poveikio demokratijai lygį. Aukščiausios indekso reikšmės, statistiškai reikšmingai viršijančios ICCS 2022 vidurkį (50 skalės taškų), buvo užfiksuotos Taivane, Lenkijoje ir Švedijoje (atitinkamai 57, 54 ir 54 taškai), o žemiausios indekso reikšmės buvo nustatytos Kolumbijoje (46 taškai). *Indekso, atspindinčio mokinių požiūrį į situacijas, neigiamai veikiančias demokratiją*, reikšmė **Lietuvoje** – 47, Latvijoje – 47, Lenkijoje – 54, Estijoje – 49 skalės taškai.

Nagrinėjant tyrimo duomenis, mokinių požiūriai į politinę sistemą buvo susieti su jų pilietinėmis žiniomis.

7.4 lentelėje pateikiamos trys skalės, atspindinčios mokinių požiūrį į politinę sistemą ir neigiamo poveikio demokratijai pripažinimą, atsižvelgiant į mokinių pilietinių žinių lygmenį.

Nustatyta, kad 15-os tyrime dalyvavusių šalių (tarp jų ir **Lietuvos**) mokinių, kurių pilietinių žinių vidurkis atitiko B arba aukštesnį lygmenį, indekso atspindinčio teigiamą mokinių požiūrį į politinę sistemą, reikšmės buvo žemesnės negu mokinių, kurių pilietinių žinių vidurkis buvo žemiau B lygmens. Tai rodo, kad aukštesnį lygmenį pasiekę mokiniai yra mažiau linkę palankiai vertinti savo šalių politines sistemas. Dviejose šalyse (Nyderlanduose ir Norvegijoje) nustatyta priešinga tendencija, o trijose šalyse (Estijoje, Latvijoje ir Švedijoje) statistiškai reikšmingo skirtumo nepastebėta.

Mokinių pilietinių žinių santykis su kritiniu požiūriu į politinę sistemą atrodo kitaip. Nustatyta, kad 14-os tyrime dalyvavusių šalių (tarp jų ir **Lietuvos**) mokiniai, kurių pilietinių žinių vidurkis atitiko B arba aukštesnį lygmenį, indekso reikšmės buvo aukštesnės negu mokinių, kurių pilietinių žinių vidurkis buvo žemiau B lygmens. Kitaip tariant, šiose šalyse aukštesnį lygmenį pasiekę mokiniai kritiškiau vertino savo šalių politines sistemas. Keturiose šalyse (Taivane, Nyderlanduose, Norvegijoje ir Švedijoje) buvo pastebėta priešinga tendencija, o dviejose šalyse (Estijoje ir Prancūzijoje) statistiškai reikšmingo skirtumo tarp dviejų pilietinių žinių grupių nebuvo pastebėta. Vidutiniškai skirtumas buvo mažesnis negu du skalės taškai. Suprasti šiuos skirtumus gali padėti išsamesnė politinių sistemų, kuriose gyvena mokiniai, savybių analizė. Šalyse, kuriose institucijos plačiai suvokiamos kaip prastai veikiančios, mokiniai, pasiekę aukštesnius pilietinių žinių lygmenis, labiau kritikuoja tas institucijas. Ši tendencija buvo pastebėta ir nagrinėjant ryšį tarp pilietinių žinių ir pasitikėjimo pilietinėmis institucijomis.

Buvo nustatytas vidutiniškai stiprus teigiamas ryšys tarp indekso, atspindinčio mokinių požiūrį apie neigiamą poveikį demokratijai ir pilietinių žinių lygmens. Vidutiniškai beveik visose tyrime dalyvavusiose šalyse (tarp jų ir **Lietuvoje**) mokinių, kurių pilietinių žinių vidurkis atitiko B arba aukštesnį lygmenį, indekso reikšmės buvo beveik septyniais taškais didesnės negu mokinių, kurių pilietinių žinių vidurkis buvo žemiau B lygmens. Dviejose šalyse (Taivane ir Švedijoje) skirtumas buvo 10 skalės taškų ar daugiau.

IEA mokslininkų teigimu, ICCS 2022 rezultatai patvirtina kitų tyrimų rezultatus, kad mokiniai, pasiekę aukštesnį pilietinių žinių ir supratimo lygmenį, yra linkę reikšti kritiškesnę nuomonę apie savo šalies politinės sistemos kokybę.

Mokinių požiūris į lygias teises ir galimybes visuomenėje

Viena iš tyrimo ICCS turinio sričių yra pilietiniai principai (lygybė, laisvė, priklausymo bendruomenei jausmas, įstatymų lygybės užtikrinimas), būtini užtikrinant tinkamą demokratijos veikimą, todėl svarbu žinoti, ką apie juos galvoja mokiniai.

Laisvės apribojimai ekstremaliosios situacijos atveju

Viena į ICCS 2022 tyrimą įtraukta šiuolaikinė problema buvo susijusi su įsitikinimais, kokiu mastu demokratinės vyriausybės turėtų turėti galimybę įvesti asmens laisvės apribojimus, esant ekstremaliajai situacijai, pvz., per COVID-19 pandemiją. Nors *Jungtinių Tautų Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje* (Jungtinės Tautos, 1948 m.) žmonėms suteikiamos laisvės, taip pat teigiama, kad visuomenės turi būti įsipareigojusios aktyviai ginti savo narių laisvę visose bendruomenėse. Remiantis šiuo argumentu, yra situacijų, kai tam tikras laisves gali tekti apriboti, kai jos prieštarauja kitoms (pvz., siekiant užkirsti kelią neapykantos kurstymui) arba kai tai būtina, siekiant išsaugoti visuomenės saugumą. Stengiantis įvertinti mokinių nuomonę šiais klausimais, ICCS 2022 klausimyne mokinių buvo paprašoma įvertinti savo sutikimą arba nesutikimą (*visiškai sutinku; sutinku; nesutinku* arba *visiškai nesutinku*), kad vyriausybės turėtų turėti teisę nustatyti įvairius apribojimus ekstremaliųjų situacijų, tokių kaip COVID-19 pandemija, laikais.

Analizuojant duomenis buvo nustatyta, kokia dalis mokinių, kurie *sutiko* arba *visiškai sutiko* su teiginiais, kad vyriausybė turėtų turėti teisę imtis įvairių veiksmų ekstremaliosios situacijos metu:

- *skirti baudas žmonėms, kurių elgesys gali kelti pavojų kitiems;*
- *uždaryti mokyklas;*
- *įvesti kelionių apribojimus;*
- *uždrausti didesnius žmonių susibūrimus sporto ir pramoginiuose renginiuose;*
- *atidėti Seimo posėdžius;*
- *paskelbti taikius protestus, eitynes, mitingus neteisėtais;*
- *uždaryti parduotuves ir verslo įmones;*
- *įpareigoti žmones pateikti informaciją apie savo judėjimą;*
- *uždrausti žmonėms išeiti iš namų be svarios priežasties.*

7.5 lentelėje pateikti duomenys apie tyrime dalyvavusių šalių aštuntokų pasiskirstymą (procentinę dalį) pagal jų pritarimą (*sutiko* arba *visiškai sutiko*) teiginiams apie įvairius laisvės apribojimus ekstremaliomis sąlygomis. Taip pat pateikiamos *indekso, rodančios mokinių pritarimą apribojimams ekstremalios situacijos atveju*, reikšmės.

Tarptautiniu mastu didžiausia dalis mokinių pritarė (*sutiko* arba *visiškai sutiko*) šiems teiginiams: *skirti baudas žmonėms, kurių elgesys gali kelti pavojų kitiems* (ICCS 2022 vidurkis –77 proc.; **Lietuvoje** – 82 proc., Latvijoje – 68 proc., Lenkijoje – 79 proc., Estijoje – 77 proc.); *uždaryti mokyklas* (ICCS 2022 vidurkis – 67 proc.; **Lietuvoje** – 76 proc., Latvijoje – 61 proc., Lenkijoje – 75 proc., Estijoje – 74 proc.); įvesti kelionių apribojimus (ICCS 2022 vidurkis –61 proc.; **Lietuvoje** – 71 proc., Latvijoje – 57 proc., Lenkijoje – 59 proc., Estijoje – 71 proc.); *uždrausti didesnius žmonių susibūrimus sporto ir pramoginiuose renginiuose* (ICCS 2022 vidurkis – 61 proc.; **Lietuvoje** – 71 proc., Latvijoje – 59 proc., Lenkijoje – 57 proc., Estijoje – 68 proc.) ir *atidėti Seimo posėdžius* (ICCS 2022 vidurkis – 53 proc.; **Lietuvoje** – 53 proc., Latvijoje – 44 proc., Lenkijoje – 61 proc., Estijoje – 52 proc.).

Teiginiai, kuriems pritarė (*sutiko* arba *visiškai sutiko*) mažiau negu pusė mokinių: *paskelbti taikius protestus, eitynes, mitingus neteisėtais (*ICCS 2022 vidurkis – 45 proc.; **Lietuvoje** – 43 proc., Latvijoje – 47 proc., Lenkijoje – 44 proc., Estijoje – 44 proc.); *uždaryti parduotuves ir verslo įmones* (ICCS 2022 vidurkis – 42 proc.; **Lietuvoje** – 39 proc., Latvijoje – 31 proc., Lenkijoje – 33 proc., Estijoje – 61 proc.); įpareigoti žmones pateikti informaciją apie savo judėjimą (ICCS 2022 vidurkis – 39 proc.; **Lietuvoje** – 49 proc., Latvijoje – 36 proc., Lenkijoje – 29 proc., Estijoje – 31 proc.) ir *uždrausti žmonėms išeiti iš namų be svarios priežasties* (ICCS 2022 vidurkis – 35 proc.; **Lietuvoje** – 40 proc., Latvijoje – 26 proc., Lenkijoje – 25 proc., Estijoje – 26 proc.).

Mokinių nuomonė dėl šių apribojimų tyrime dalyvavusiose šalyse labai skiriasi. Remiantis minėtais devyniais teiginiais, buvo sukurtas indeksas, matuojantis mokinių pritarimą apribojimams ekstremaliosios situacijos atveju. Buvo nustatyta, kad didžiausias statistiškai reikšmingas mokinių pritarimas apribojimams (daugiau negu trimis taškais didesnis už ICCS 2022 vidurkį) buvo Taivane ir Norvegijoje, o mažiausias (daugiau negu trimis punktais žemiau vidurkio) Nyderlanduose. Lietuvoje, nors ir mažesnis atotrūkiu, tačiau indekso reikšmė (51 skalės taškas) taip pat buvo aukštesnė už ICCS vidurkį (50 skalės taškų), tokia pati situacija ir kaimyninėje Estijoje – 51 taškas, o Latvijoje (48 taškai) ir Lenkijoje (49 skalės taškai) indekso reikšmės buvo statistiškai reikšmingai žemesnės už ICCS 2022 šalių vidurkį.

Taip pat buvo tiriamos indekso, atspindinčio pritarimą apribojimams ekstremaliosios situacijos atveju, sąsajos su trimis mokinių charakteristikomis: *pilietinėmis žiniomis* (lyginant B lygmens ar aukštesnius balus su žemesniais negu B lygmens balais), *socialinę ir ekonominę kilmę* (aukščiau šalies vidurkio, palyginti su žemesniu negu šalies vidurkiu) ir lytį (merginos palyginti su vaikinais).

7.6 lentelėje pateikiamos trys skalės, atspindinčios pritarimą apribojimams ekstremaliosios situacijos atveju, atsižvelgiant į mokinių lytį, socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį bei pilietinių žinių lygmenį.

Lyginant vaikinų ir merginų nuomonę apie apribojimus ekstremalios situacijos atveju, nustatyta labai mažai skirtumų. Dešimtyje šalių (Bulgarijoje, Taivane, Kolumbijoje, Kipre, Estijoje, Prancūzijoje, Maltoje, Norvegijoje, Ispanijoje ir Švedijoje) buvo nustatyti nedideli, bet statistiškai reikšmingi skirtumai, kai vaikinai išreiškė didesnį pritarimą įvairiems laisvės apribojimams negu merginos. Kitose šalyse (taip pat ir **Lietuvoje**) statistiškai reikšmingų *požiūrio į apribojimus ekstremalios situacijos atveju* skalės skirtumų pagal mokinių lytį nenustatyta.

Nustatyta, kad 16-oje šalių (tarp jų ir **Lietuvoje**) indekso reikšmės buvo statistiškai reikšmingai aukštesnės tų mokinių, kurių socialinė, ekonominė ir kultūrinė padėtis atitiko šalies vidurkį ar buvo aukščiau vidurkio. Vienoje šalyje (Bulgarijoje) buvo pastebėta priešinga tendencija, o trijose šalyse (Taivane, Serbijoje ir Slovėnijoje) statistiškai reikšmingo skirtumo nenustatyta.

14-oje šalių (tarp jų ir **Lietuvoje**) mokinių, kurių pilietinės žinios atitiko B ar aukštesnį lygmenį, indekso reikšmės buvo statistiškai reikšmingai aukštesnės (beveik dviem skalės taškais) negu tų, kurių pilietinių žinių vidurkis buvo žemiau B lygmens. Vienoje šalyje (Bulgarijoje) buvo nustatyta priešinga tendencija, o penkiose šalyse (Kolumbijoje, Kipre, Serbijoje, Slovakijoje ir Slovėnijoje) statistiškai reikšmingo *požiūrio į apribojimus ekstremaliosios situacijos atveju* skalės skirtumo nebuvo.

Apibendrinant galima pasakyti, kad įvairiose šalyse nustatyta požiūrio į apribojimus ekstremaliosios situacijos atveju, pvz., COVID-19 pandemijos metu, skirtumų. Taip pat galima teigti, kad ekstremaliose situacijose galimi įvairūs laisvės apribojimai buvo labiau priimtini aukštesnės socialinės,

ekonominės ir kultūrinės padėties mokiniams, taip pat mokiniams, pasiekusiems aukštesnį pilietinių žinių lygmenį, ir vaikinams.

Mokinių požiūris į vyrų ir moterų lygias galimybes

Pripažinimas, kad visi, neatsižvelgiant į lytį ar kilmę, turi turėti lygias galimybes, yra idealios demokratinės visuomenės požymis. Pilietiškumo sampratoje šis lygybės principas yra ypač svarbus, todėl ICCS 2022 tyrime taip pat buvo renkama informacija, ką apie vyrų ir moterų teises bei galimybes galvoja mokiniai. Siekiant sužinoti mokinių nuomonę šiuo aspektu, jų buvo prašoma įvertinti *(visiškai sutinku; sutinku; nesutinku; visiškai nesutinku)* šiuos teiginius (skliausteliuose pateikiami procentai, kiek 2022 m. **Lietuvos** mokinių į kiekvieną klausimą atsakė „visiškai sutinku“ arba „sutinku“)*:*

- *vyrai ir moterys privalo turėti lygias galimybes dirbti valdžios institucijose (91,9 proc.);*
- *vyrai ir moterys privalo turėti visais atžvilgiais vienodas teises (90,1 proc.);*
- *moterys turėtų nesikišti į politiką (15,2 proc.);*
- *kai trūksta darbo vietų, vyrai privalo turėti daugiau galimybių įsidarbinti negu moterys (23,0 proc.);*
- *už tą patį darbą vyrams ir moterims turėtų būti mokamas vienodas atlyginimas (88,7 proc.);*
- *vyrai labiau tinka būti politiniais lyderiais negu moterys (26,6 proc.);*
- *Seime turėtų būti vienodas skaičius vyrų ir moterų (59,6 proc.).*

Remiantis mokinių atsakymais į šiuos klausimus, buvo sudaryta *mokinių pritarimo lyčių lygybei skalė*, kurios reikšmės pateiktos *7.7 lentelėje*. Kad būtų galima išmatuoti tendencijas, skalė buvo prilyginta 2009 m. ICCS nustatytai metrikai ir buvo labai patikima visose šalyse.

7.7 lentelėje pateikti duomenys rodo, kaip kito mokinių nuomonė apie lyčių lygybę ir kokie yra skirtumai, lyginant pagal mokinių lytį, socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį bei pilietinių žinių lygmenį.

Remiantis tyrimo duomenimis, nustatyta, kad ICCS 2022 mokinių pritarimo lyčių lygybei skalės reikšmės Taivane, Prancūzijoje, Italijoje ir Švedijoje buvo statistiškai reikšmingai aukštesnės (daugiau kaip trimis skalės taškais) negu tarptautinis vidurkis (52 taškai). Bulgarijoje, Kolumbijoje, Latvijoje, Serbijoje ir Slovakijoje priešingai – skalės reikšmės buvo statistiškai reikšmingai žemesnės už ICCS 2022 vidurkį (daugiau kaip trimis skalės taškais). 2022 m. duomenimis, mokinių pritarimo lyčių lygybei skalės reikšmės mūsų šalyje ir kaimyninėse šalyse labai panašios (**Lietuvoje** – 51, Latvijoje – 48, Lenkijoje – 51, Estijoje – 51 taškas).

Lyginant per trylika metų įvykusius pokyčius, nustatyta, kad tarptautinė pritarimo lyčių lygybei skalės reikšmė statistiškai reikšmingai padidėjo dviem skalės taškais (nuo 50 iki 52 taškų), skalės reikšmė taip pat šiek tiek padidėjo beveik visose tyrime dalyvavusiose šalyse, išskyrus Kolumbiją ir Slovėniją, 8-iose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, padidėjo statistiškai reikšmingai. Didžiausias skalės reikšmės padidėjimas 2009–2022 m. buvo Italijoje, Lenkijoje ir Kipre – daugiau negu trimis skalės taškais.

Nuo 2016 m. iki 2022 m. tarptautinė pritarimo lyčių lygybei skalės reikšmė nepadidėjo. Kai kuriose šalyse (Taivane, Italijoje, Latvijoje, **Lietuvoje**) buvo nustatytas statistiškai reikšmingas skalės reikšmės padidėjimas, o kai kuriose (Kolumbijoje, Norvegijoje ir Slovėnijoje) – statistiškai reikšmingas sumažėjimas.

7.7 lentelėje pateikiamos šio skalės reikšmės pagal mokinių lytį rodo, kad visose tyrime dalyvavusiose šalyse merginos statistiškai reikšmingai labiau pritaria lyčių lygybei negu vaikinai (tarptautinių

skalės reikšmių skirtumas 2022 m. – 10 skalės taškų; **Lietuvoje** – 13, Latvijoje – 12, Lenkijoje – 12, Estijoje – 13 taškų). Tokia pati tendencija buvo nustatyta ir 2016 m. (tarptautinių skalės reikšmių skirtumas buvo 5 skalės taškai; **Lietuvoje** – 6, Latvijoje – 4, Estijoje – 5 taškai). Per pastaruosius šešerius metus šio skalės reikšmių skirtumas, palyginti pagal mokinių lytį bei tarptautiniu mastu, ir **Lietuvoje** padidėjo dvigubai (plg. **ICCS 2022** vidurkiai: vaikinai – 47 skalės taškai, merginos – 57 skalės taškai; **Lietuvoje** atitinkamai 45 ir 58 skalės taškai; **ICCS 2016** vidurkiai: vaikinai – 49 skalės taškai, merginos – 54 skalės taškai; **Lietuvoje** atitinkamai 46 ir 52 skalės taškai) (žr. ICCS 2016 ataskaitą).

Apibendrinant galima pasakyti, kad aštuntokės merginos labiau pritaria lyčių lygybei negu aštuntokai vaikinai. Šis skirtumas buvo statistiškai reikšmingas visose tyrime dalyvavusiose šalyse, o didžiausias Estijoje, **Lietuvoje**, Norvegijoje, Lenkijoje ir Slovėnijoje (12 skalės taškų ir daugiau).

Nagrinėjant skalės reikšmių skirtumus grupėse, apibrėžtose pagal socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį, tarptautiniu mastu lyčių lygybės skalės reikšmė buvo statistiškai reikšmingai aukštesnė tų mokinių, kurių socialinė, ekonominė ir kultūrinė padėtis atitinka šalies vidurkį ar yra aukščiau šalies vidurkio. Tai reiškia, jog šiai grupei priskirti mokiniai labiau pritaria lyčių lygybei. Šis skirtumas statistiškai reikšmingas visose tyrime dalyvavusiose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, o didžiausias Rumunijoje ir Bulgarijoje.

Nagrinėjant skalės reikšmių skirtumus grupėse, apibrėžtose pagal pilietinių žinių lygmenį, tarptautiniu mastu lyčių lygybės skalės reikšmė buvo statistiškai reikšmingai aukštesnė tų mokinių, kurie pasiekė aukštesnį pilietinių žinių lygmenį, – jie išreiškia gerokai didesnį pritarimą lyčių lygybei. Skalės reikšmių skirtumas pagal pilietinių žinių lygmenį buvo statistiškai reikšmingas visose tyrime dalyvavusiose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, o didžiausias buvo Taivane, Kolumbijoje ir Švedijoje (11 ar daugiau skalės taškų).

Mokinių požiūris į lygias imigrantų teises

ICCS 2022 tyrime mokinių buvo paprašyta nurodyti, sutinka jie ar nesutinka su šiais teiginiais:

- *imigrantų vaikai privalo turėti tokias pačias galimybes įgyti išsilavinimą kaip ir kiti šalies gyventojai;*
- *imigrantai privalo turėti visiškai tokias pačias teises kaip ir bet kuris kitas šalies gyventojas;*
- *imigrantai privalo turėti galimybę išsaugoti savo papročius ir gyvenimo būdą;*
- *keletą metų šalyje gyvenantys imigrantai privalo turėti galimybę balsuoti per rinkimus;*
- *imigrantai šaliai suteikia daug kultūrinės, socialinės ir ekonominės naudos.*

7.8 lentelėje pateikti duomenys rodo, kokia dalis mokinių *sutiko* arba *visiškai sutiko* su teiginiais apie imigrantų teises.

Tarptautiniu mastu 93 proc. mokinių *sutiko* arba *visiškai sutiko,* kad *imigrantų vaikai privalo turėti tokias pačias galimybes įgyti išsilavinimą kaip ir kiti šalies vaikai* (**Lietuvoje** – 92 proc., Latvijoje – 88 proc., Lenkijoje – 96 proc., Estijoje – 93 proc.); 88 proc. *sutiko* arba *visiškai sutiko,* kad *imigrantai privalo turėti visiškai tokias pačias teises kaip ir bet kuris kitas šalies gyventojas* (**Lietuvoje** – 85 proc., Latvijoje – 84 proc., Lenkijoje – 89 proc., Estijoje – 88 proc.); 86 proc. visų dalyvavusiųjų *sutiko* arba *visiškai sutiko,* kad *imigrantai privalo turėti galimybę išsaugoti savo papročius ir gyvenimo būdą* (**Lietuvoje** – 89 proc., Latvijoje – 82 proc., Lenkijoje – 89 proc., Estijoje – 83 proc.); 81 proc. visų šalių mokinių *sutiko* arba *visiškai sutiko,* kad *keletą metų šalyje gyvenantys imigrantai privalo turėti galimybę balsuoti per rinkimus* (**Lietuvoje** – 68 proc., Latvijoje – 75 proc., Lenkijoje – 76 proc., Estijoje – 75 proc.) ir 73 proc. mokinių *sutiko* arba *visiškai sutiko, kad imigrantai šaliai suteikia daug kultūrinės, socialinės ir ekonominės naudos* (**Lietuvoje** – 70 proc., Latvijoje – 62 proc., Lenkijoje – 72 proc., Estijoje – 66 proc.).

ICCS 2022 mokinių klausimyno teiginiai apie imigrantų teises buvo panaudoti kuriant indeksą, atspindintį teigiamą mokinių požiūrį į imigrantus. Nustatyta, kad Taivano ir Švedijos indekso reikšmės (atitinkamai 57 ir 54 skalės taškai) buvo statistiškai reikšmingai aukštesnės negu ICCS 2022 indekso, rodančio teigiamą mokinių požiūrį į imigrantus, tarptautinis vidurkis (50 taškų). Bulgarijos, Latvijos ir Serbijos indekso reikšmės (atitinkamai 46, 46 ir 46 skalės taškai) buvo statistiškai reikšmingai žemesni už ICCS 2022 vidurkį. Indekso, atspindinčio teigiamą mokinių požiūrį į imigrantus, reikšmė mūsų šalyje ir kaimyninėse šalyse labai panašios (**Lietuvoje** – 48, Latvijoje – 46, Lenkijoje – 48, Estijoje – 48 taškai).

7.9 lentelėje pateikiami *mokinių teigiamo požiūrio į imigrantus indekso* reikšmės pagal mokinių lytį, pagal mokinių socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį ir pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį.

Mokinių teigiamo požiūrio į imigrantus indeksas buvo panaudotas, lyginant duomenis pagal mokinių charakteristikas: mokinių lytį (vaikinai / merginos), socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį ir pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį.

Lyginant pagal mokinių lytį, tarptautiniu mastu nustatytas nedidelis, bet statistiškai reikšmingai aukštesnis aštuntokių merginų teigiamo požiūrio į imigrantus indekso taškų vidurkis (beveik 3 skalės taškais aukštesnis negu aštuntokų vaikinų). Ši tendencija buvo statistiškai reikšminga visose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, išskyrus Taivaną ir Kolumbiją. Didžiausi skirtumai, lyginant pagal mokinių lytį, buvo nustatyti Kipre, Estijoje ir Serbijoje – merginų teigiamo požiūrio į imigrantus indekso reikšmės šiose šalyse buvo aukštesni beveik 4 skalės taškais.

Tarptautiniu mastu buvo nustatytas nedidelis, bet statistiškai reikšmingas teigiamo požiūrio į imigrantus indekso reikšmių skirtumas, lyginant pagal aukštesnę ir žemesnę negu vidutinė socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį šalyse. Visose tyrime dalyvavusiose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, mokinių, kurių socialinė, ekonominė ir kultūrinė padėtis atitiko šalies vidurkį arba buvo aukščiau šalies vidurkio, teigiamo požiūrio į imigrantus indekso reikšmės buvo statistiškai reikšmingai aukštesnės, išskyrus Kolumbiją, Slovėniją ir Ispaniją – jose šie skirtumai buvo statistiškai nereikšmingi. Didžiausias skirtumas (beveik 4 skalės taškų) tarp mokinių grupių pagal socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį buvo nustatytas Rumunijoje.

Tarptautiniu mastu B ir aukštesnį pilietinių žinių lygmenį pasiekusių mokinių *teigiamo požiūrio į imigrantus* indekso reikšmės buvo statistiškai reikšmingai aukštesnės negu tų mokinių, kurių pilietinių žinių lygmuo buvo žemiau B lygmens (tarptautiniu mastu nustatytas keturių skalės taškų skirtumas). Visose tyrime dalyvavusiose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas – jis Taivane, Maltoje ir Rumunijoje buvo didesnis negu 5 skalės taškai.

Kitas svarbus mokinių požiūrio į lygybę aspektas – jų tolerancija skirtingų tautinių grupių ir rasių žmonėms. Siekiant išsiaiškinti mokinių nuomonę, jų buvo paprašyta įvertinti (*visiškai sutinku; sutinku; nesutinku; visiškai nesutinku*) šiuos teiginius (skliaustuose pateikiami procentai, kiek 2022 m. **Lietuvos** mokinių į kiekvieną klausimą atsakė „visiškai sutinku“ arba „sutinku“):

- *visos šalies tautinės ir rasinės grupės privalo turėti lygias galimybes įgyti gerą išsilavinimą (93,2 proc.);*
- *visos šalies tautinės ir rasinės grupės privalo turėti lygias galimybes gauti gerą darbą (94,0 proc.);*
- *mokyklose turėtų būti mokoma gerbti visų tautinių ir rasinių grupių atstovus (93,2 proc.);*
- *visų tautinių ir rasinių grupių atstovai turėtų būti raginami dalyvauti rinkimuose politiniams postams užimti (82,3 proc.);*
- *visų tautinių ir rasinių grupių atstovai privalo turėti lygias teises ir pareigas (92,4 proc.).*

Remiantis mokinių atsakymais į šiuos teiginius, buvo sukurta skalė, atspindinti mokinių požiūrį į lygias visų tautinių grupių ir rasių žmonių lygias teises.

7.10 lentelėje pateikiami duomenys rodo, kaip kito mokinių pritarimas visų tautinių grupių ir rasių žmonių lygybei.

Nustatyta, kad Taivano, Norvegijos ir Švedijos *mokinių pritarimo visų tautinių grupių ir rasių žmonių teisių lygybei indekso* reikšmės buvo statistiškai reikšmingai (daugiau negu 3 skalės taškais) aukštesni už ICCS 2022 vidurkį, o Bulgarijos, Latvijos ir Slovakijos – statistiškai reikšmingai žemesni.

Nuo 2009 m. iki 2022 m. nustatytas indekso reikšmės padidėjimas, atspindintis mokinių pritarimą visų tautinių grupių ir rasių žmonių teisių lygybei visose šalyse, kurios dalyvavo abiejuose cikluose. **Lietuvoje** skalės taškų vidurkis per 13 metų padidėjo nuo 50 iki 54 taškų. Vidutinis padidėjimas tarptautiniu mastu buvo maždaug 2 skalės taškai, o didžiausias padidėjimas (maždaug 5–6 taškai) nustatytas Maltoje, Švedijoje, Italijoje ir Norvegijoje. Per tą patį 13-os metų laikotarpį šio indekso reikšmė sumažėjo tik vienoje šalyje (Kolumbijoje).

Nuo 2016 m. iki 2022 m. statistiškai reikšmingas pokytis tarptautiniu mastu nepastebėtas – tik nedidelis padidėjimas (maždaug 2 skalės taškais) nustatytas Italijoje ir Maltoje, o Kolumbijoje, Estijoje ir Slovėnijoje nustatytas statistiškai reikšmingas sumažėjimas. **Lietuvoje** per šį laikotarpį skalės taškų vidurkis padidėjo 0,8 taško, tačiau tai nėra statistiškai reikšmingas pokytis.

7.11 lentelėje pateikiami *mokinių pritarimo visų tautinių grupių ir rasių žmonių teisių lygybei indekso* reikšmės, lyginant pagal mokinių lytį, socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį bei pilietinių žinių lygmenį.

Mokinių pritarimo visų tautinių grupių ir rasių žmonių teisių lygybei indeksas buvo panaudotas, lyginant duomenis pagal mokinių charakteristikas: mokinių lytį (vaikinai / merginos), socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį ir pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį.

Lyginant pagal mokinių lytį, tarptautiniu mastu nustatyta statistiškai reikšmingai aukštesnė aštuntokių merginų pritarimo visų tautinių grupių ir rasių žmonių teisių lygybei indekso reikšmė (4 skalės taškais aukštesnis negu aštuntokų vaikinų). Ši tendencija buvo statistiškai reikšminga visose tyrime dalyvavusiose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, išskyrus Kolumbiją. Didžiausi skirtumai, lyginant pagal mokinių lytį, buvo nustatyti Estijoje ir **Lietuvoje** – merginų indekso reikšmės šiose šalyse buvo aukštesnės 5–6 skalės taškais.

Tarptautiniu mastu buvo nustatytas nedidelis, bet statistiškai reikšmingas *pritarimo visų tautinių grupių ir rasių žmonių teisių lygybei indekso* reikšmės skirtumas, lyginant pagal aukštesnę ir žemesnę negu vidutinė socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį šalyse. Visose tyrime dalyvavusiose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, mokinių, kurių socialinė, ekonominė ir kultūrinė padėtis atitiko šalies vidurkį arba buvo aukščiau šalies vidurkio, pritarimo visų tautinių grupių ir rasių žmonių teisių lygybei indekso reikšmės buvo statistiškai reikšmingai aukštesnės, išskyrus Taivaną. Didžiausias skirtumas (5 skalės taškai) tarp mokinių grupių pagal socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį buvo nustatytas **Lietuvoje**.

Tarptautiniu mastu B ir aukštesnį pilietinių žinių lygmenį pasiekusių *mokinių pritarimo visų tautinių grupių ir rasių žmonių teisių lygybei indekso* reikšmė buvo statistiškai reikšmingai aukštesnė negu tų mokių, kurių pilietinių žinių lygmuo buvo žemiau B lygmens (tarptautiniu mastu nustatytas 6 skalės taškų skirtumas). Visose tyrime dalyvavusiose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas. Jis Bulgarijoje, Estijoje, Latvijoje, **Lietuvoje**, Maltoje, Norvegijoje ir

Švedijoje buvo didesnis kaip 7 skalės taškai. Didžiausias skirtumas (9 skalės taškai) tarp mokinių grupių pagal pilietinių žinių lygmenį buvo nustatytas **Lietuvoje**.

Mokinių pasitikėjimas pilietinėmis institucijomis

Dar vienas svarbus ICCS tyrimo aspektas yra mokinių pasitikėjimas pilietinėmis institucijomis. Mokinių buvo paprašyta nurodyti, kiek jie pasitiki ar *nepasitiki* (*visiškai pasitikiu; gana pasitikiu; mažai pasitikiu; visai nepasitikiu*) tam tikromis grupėmis, institucijomis ir informacijos šaltiniais:

- *nacionaline vyriausybe;*
- *nacionaliniu parlamentu;*
- *teismais;*
- *tradicine žiniasklaida (televizija, laikraščiais, radiju).*

7.12 lentelėje pateikti duomenys rodo, kokia procentinė dalis mokinių pasitiki pilietinėmis institucijomis ir kaip per metus kito mokinių, visiškai pasitikinčių arba pasitikinčių nacionaline vyriausybe, nacionaliniu parlamentu, teismais (t. y. įstatymų vykdomąja, leidžiamąja ir teismine valdžia) ir tradicine žiniasklaida, dalis.

Apžvelgus keturių pasirinktų kintamųjų rezultatus, nustatyta, kad tarptautiniu mastu pilietinėmis institucijomis ir tradicine žiniasklaida pasitiki gana didelė dalis mokinių. Tarptautiniu mastu didžiausia dalis mokinių (66 proc.) *pasitiki* arba *visiškai pasitiki* teismais (**Lietuvoje** – 74 proc., Latvijoje – 65 proc., Lenkijoje – 56 proc., Estijoje – 73 proc.), 53 proc. – nacionaline vyriausybe (**Lietuvoje** – 68 proc., Latvijoje – 51 proc., Lenkijoje – 27 proc., Estijoje – 71 proc.), 50 proc. – tradicine žiniasklaida (**Lietuvoje** – 56 proc., Latvijoje – 45 proc., Lenkijoje – 45 proc., Estijoje – 44 proc.) ir 48 proc. – nacionaliniu parlamentu (**Lietuvoje** – 52 proc., Latvijoje – 43 proc., Lenkijoje – 25 proc., Estijoje – 57 proc.). Duomenys rodo, kad labiausiai pilietinėmis institucijomis ir tradicine žiniasklaida pasitiki Norvegijos ir Švedijos aštuntokai.

Lyginant 2016 m. ir 2022 m. duomenis, galima pastebėti, kad tarptautiniu mastu mokinių pasitikėjimas nacionaline vyriausybe, parlamentu ir tradicine žiniasklaida sumažėjo 5 procentiniais punktais, o pasitikėjimas teismais sumažėjo 4 procentiniais punktais. Penkiose šalyse (Bulgarijoje, Kolumbijoje, Kroatijoje, Maltoje ir Slovėnijoje) mokinių, pasitikinčių nacionaline vyriausybe, dalis procentas sumažėjo 10–16 procentinių punktų. Tačiau taip pat galima pastebėti, kad kai kuriose šalyse mokinių, pasitikinčių nacionaline vyriausybe, dalis padidėjo (Taivane – 8, Norvegijoje – 7 procentiniais punktais). **Lietuvoje** aštuntokų pasitikėjimas nacionaline vyriausybe sumažėjo 6 procentiniais punktais, pasitikėjimas nacionaliniu parlamentu padidėji 1 procentiniu punktu, pasitikėjimas teismais sumažėjo 6 procentiniais punktais, o pasitikėjimas tradicine žiniasklaida sumažėjo 9 procentiniais punktais.

Klausimyne mokinių buvo klausima ir apie pasitikėjimą kitomis institucijomis. Miestų savivaldybėmis pasitiki 73 proc. **Lietuvos** 8 klasės mokinių, Policija – 76, politinėmis partijomis – 47, socialinėmis interneto svetainėmis – 40, kariuomene – 80, mokslininkais – net 85, savo mokytojais – 68, mokyklomis apskritai – 59, Jungtinių Tautų organizacija – 70, žmonėmis apskritai – 46, rajono savivaldybėmis – 60, Europos Komisija – 75, o Europos Parlamentu – 75 proc. aštuntokų. Taigi, labiausiai **Lietuvos** mokiniai pasitikėjo mokslininkais, kariuomene ir policija.

Naudojantis mokinių atsakymais apie pasitikėjimą šešiais dalykais (nacionaline vyriausybe, nacionaliniu parlamentu, teismais, tradicine žiniasklaida, politinėmis partijomis ir policija) buvo sukurtas indeksas, įvertinantis mokinių pasitikėjimą pilietinėmis institucijomis, lyginant pagal mokinių lytį, socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį bei pilietinių žinių lygmenį.

7.13 lentelėje pateikiami *mokinių pasitikėjimo pilietinėmis institucijomis indekso* duomenys, lyginant pagal mokinių lytį, socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį bei pilietinių žinių lygmenį.

Nagrinėjant duomenis, pastebėta, kad tarptautiniu mastu pagal aukštesnę ir žemesnę negu vidutinė socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį aštuntokų vaikinų ir merginų indekso reikšmė nesiskyrė; lyginant pagal lytį, vaikinų indeksas buvo 1 skalės tašku aukštesnis negu aštuntokių merginų; lyginant pagal pilietinių žinių lygmenį, žemesnių pasiekimų mokinių indekso reikšmė buvo mažesnė 1 skalės tašku. Šie skirtumai yra statistiškai reikšmingi.

Bulgarijoje, Estijoje, Ispanijoje, Kolumbijoje, Latvijoje, Lenkijoje, **Lietuvoje**, Maltoje, Prancūzijoje, Slovakijoje, Slovėnijoje ir Švedijoje aštuntokų vaikinų pasitikėjimas pilietinėmis institucijomis nustatytas didesnis negu aštuntokių merginų ir šis skirtumas yra statistiškai reikšmingas. Kitose šalyse statistiškai reikšmingo skirtumo neužfiksuota.

Estijoje, Prancūzijoje, Latvijoje, Nyderlanduose, Norvegijoje ir Švedijoje daug didesnis pasitikėjimas pilietinėmis institucijomis buvo būdingas mokiniams, kurių socialinė, ekonominė ir kultūrinė padėtis buvo aukštesnė negu vidutinė, o Bulgarijoje, Taivane, Lenkijoje, Rumunijoje, Serbijoje ir Slovakijoje didesnis pasitikėjimas pilietinėmis institucijomis buvo būdingas mokiniams, kurių socialinė, ekonominė ir kultūrinė padėtis buvo žemiau šalies vidurkio.

Estijoje, Nyderlanduose, Norvegijoje ir Švedijoje mokinių, pasiekusių B ir aukštesnį pilietinių žinių lygmenį, pasitikėjimas pilietinėmis institucijomis buvo statistiškai reikšmingai didesnis negu mokinių, kurių pilietinių žinių vidurkis buvo žemiau B lygmens. Priešinga tendencija buvo pastebėta Bulgarijoje, Kolumbijoje, Italijoje, Maltoje, Lenkijoje, Rumunijoje, Serbijoje ir Slovakijoje.

Mokinių įsitikinimai, susiję su pilietiškumu ir aplinka

Į ICCS 2022 mokinių klausimyną buvo įtraukti klausimai, skirti įvertinti 8 klasės mokinių įsitikinimus apie gerą pilietišką elgesį, įskaitant į visą pasaulį nukreiptą (angl. *globally oriented*) elgesį. Be to, mokiniai įvertino savo pritarimą teiginiams apie aplinkosaugą ir savo susirūpinimą dėl grėsmių pasaulio ateičiai.

Suvokta tradicinio ir pasaulinio pilietiškumo svarba

ICCS 2022 paprašė mokinius įvertinti savo supratimą apie tai, kas yra geras pilietiškas elgesys (*labai svarbus; gana svarbus; nelabai svarbus; arba visiškai nesvarbus*). Mokiniai įvertino keliolika teiginių apie pilietišką elgesį, taip pat susijusį su pasaulinio pilietiškumo klausimais. Analizei buvo pasirinkti keturi teiginiai ir mokinių atsakymai, kuriais pilietiškas elgesys buvo įvertintas kaip *svarbus* arba kaip *labai svarbus:*

- *padėti žmonėms mažiau išsivysčiusiose šalyse;*
- *remti iniciatyvas, kuriomis skatinamos lygios visų žmonių galimybės visame pasaulyje;*
- *pakeisti savo gyvenimo būdą, kad jis taptų labiau draugiškas aplinkai;*
- *domėtis skirtingomis kultūromis ir kalbomis.*

7.14 lentelėje pateikiami duomenys apie procentinę dalį mokinių, kurie elgseną, susijusią su pasauliniu pilietiškumu, suvokia kaip *svarbią* arba *labai svarbią*. Lentelėje taip pat pateikiami *pasaulinio pilietiškumo svarbos suvokimo indekso* reikšmės.

Visuose keturiuose teiginiuose nurodytas su pasauliniu pilietiškumu susijęs elgesys mokinių buvo įvertintas kaip *svarbus* arba *labai svarbus*. Keturi penktadaliai (83 proc.) mokinių tarptautiniu mastu labiausiai vertino pagalbą žmonėms mažiau išsivysčiusiose šalyse (**Lietuvoje** – 84 proc., Latvijoje –

75 proc., Lenkijoje – 86 proc., Estijoje – 77 proc.), taip pat keturi penktadaliai (81 proc.) mokinių kaip labai svarbų pasauliniu mastu pilietišką elgesį įvertino iniciatyvų, kuriomis skatinamos lygios visų žmonių galimybės visame pasaulyje, rėmimą (**Lietuvoje** – 80 proc., Latvijoje – 74 proc., Lenkijoje – 86 proc., Estijoje – 79 proc.), ir (80 proc.) savo gyvenimo būdo, kad jis taptų labiau draugiškas aplinkai, keitimą (**Lietuvoje** – 84 proc., Latvijoje – 72 proc., Lenkijoje – 84 proc., Estijoje – 80 proc.). Didelė dalis (72 proc.) mokinių domėjimąsi skirtingomis kultūromis ir kalbomis nurodė kaip gana svarbų pilietišką elgesį (**Lietuvoje** – 73 proc., Latvijoje – 66 proc., Lenkijoje – 70 proc., Estijoje – 71 proc.).

Naudojant mokinių nuomonę apie minėtas pasaulinio pilietiškumo veiklas, buvo sukurtas *indeksas, atspindintis mokinių įsitikinimus apie pasaulinio pilietiškumo veiklų svarbą*. Tarptautinis skalės taškų vidurkis – 50 taškų (**Lietuvoje** – 50, Latvijoje – 47, Lenkijoje – 50, Estijoje – 48 taškai). Aukščiausios indekso reikšmės buvo nustatytos Kolumbijoje ir Italijoje (53 taškai), mažiausios – Nyderlanduose ir Latvijoje (47 skalės taškai).

Tokius pačius teiginius apie su pasauliniu pilietiškumu susijusių veiklų svarbą įvertino tyrime dalyvavusių mokinių mokytojai.

7.15 lentelėje pateikiami duomenys apie procentinę dalį mokytojų, kurie elgesį, susijusį su pasauliniu pilietiškumu, suvokia kaip *svarbų* arba *labai svarbų*. Lentelėje taip pat pateikiamos *mokytojų pasaulinio pilietiškumo svarbos suvokimo indekso* reikšmės.

Visuose keturiuose teiginiuose nurodytas su pasauliniu pilietiškumu susijęs elgesys, mokytojų buvo dar daugiau įvertintas kaip *svarbus* arba *labai svarbus*. Maždaug devyni iš 10-ies mokytojų (96 proc.) labiausiai vertino domėjimąsi skirtingomis kultūromis ir kalbomis kaip svarbiausią pilietišką elgesį (**Lietuvoje** – 97 proc., Lenkijoje – 98 proc.), tokia pati didelė dalis mokytojų (93 proc.) kaip labai svarbų įvertino savo gyvenimo būdo, kad jis taptų labiau draugiškas aplinkai, keitimą (**Lietuvoje** – 87 proc., Lenkijoje – 95 proc.). Didžioji dauguma mokytojų (92 proc.) remia iniciatyvas, skatinančias lygias galimybes visiems žmonėms visame pasaulyje (**Lietuvoje** – 91 proc., Lenkijoje – 88 proc.) ir (89 proc.) mokytojų vertina pagalbą žmonėms mažiau išsivysčiusiose šalyse, nes tai svarbu pasauliniam pilietiškumui (**Lietuvoje** – 84 proc., Lenkijoje – 95 proc.).

Naudojant **mokytojų** nuomonę apie minėtas pasaulinio pilietiškumo veiklas, taip pat buvo sukurtas *indeksas, atspindintis mokytojų įsitikinimus apie pasaulinio pilietiškumo veiklų svarbą*. Tarptautinis skalės taškų vidurkis – 50 taškų (**Lietuvoje** – 47, Lenkijoje – 50). Aukščiausi skalės taškų vidurkiai buvo nustatyti Italijoje (57 taškai), mažiausi – Taivane (44 taškai).

Tolesnei analizei pasirinkti teiginiai buvo suskirstyti į tris grupes:

- *tradicinė pilietinė elgsena:*
  - balsuoti per kiekvienus rinkimus;
  - įstoti į politinę partiją;
  - sekti politines aktualijas laikraščiuose, per radiją, televiziją ir internetą;
  - rodyti pagarbą valdžios pareigūnams;
  - dalyvauti politinėse diskusijose.
- *Pilietinė elgsena, susijusi su socialiniu judėjimu:*
  - dalyvauti taikiose demonstracijose prieš neteisingais laikomus įstatymus;
  - dalyvauti veikloje, naudingoje vietos bendruomenės žmonėms;
  - įsitraukti į žmogaus teisių gynimo veiklą;
  - įsitraukti į aplinkosaugos veiklą.

- *Pasaulinė pilietinė elgsena:*
  - domėtis skirtingomis kultūromis ir kalbomis;
  - pakeisti savo gyvenimo būdą, kad jis taptų labiau draugiškas aplinkai;
  - remti iniciatyvas, kuriomis skatinamos lygios visų žmonių galimybės visame pasaulyje;
  - padėti žmonėms mažiau išsivysčiusiose šalyse.

Naudojantis mokinių atsakymais į visų trijų grupių teiginius, kuriais pilietiškas elgesys buvo įvertintas kaip *svarbus* arba kaip *labai svarbus*, buvo sukurti *tradicinės pilietinės elgsenos, pilietinės elgsenos, susijusios su socialiniu judėjimu ir pasaulinės pilietinės elgsenos svarbos indeksai*.

7.16 lentelėje pateikiami *tradicinės pilietinės elgsenos, pilietinės elgsenos, susijusios su socialiniu judėjimu ir pasaulinės pilietinės elgsenos svarbos indeksų* reikšmės pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį.

Pasaulinė pilietinė elgsena buvo įvertinta kaip svarbesnė su statistiškai reikšmingais skirtumais visose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**. Tarptautiniu mastu ji beveik 4 skalės taškais aukštesnė tarp mokinių, kurių pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis, palyginti su mokiniais, kurių pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens. Šis skirtumas buvo didžiausias (daugiau negu 5 skalės taškais) Kipre ir Maltoje.

Pilietinės elgsenos, susijusios su socialiniu judėjimu, svarbą labiau vertino aukštesnį pilietinių žinių lygmenį pasiekę mokiniai, o skirtumai vėlgi buvo statistiškai reikšmingi visose šalyse – vidutinis skirtumas nuo 3 iki 4 skalės taškų. Šis skirtumas buvo didžiausias (daugiau negu 5 skalės taškais) Bulgarijoje, Taivane, Kipre, Maltoje ir Rumunijoje.

Analizuojant *tradicinės pilietinės elgsenos svarbos indeksą*, nuoseklių tendencijų nenustatyta. Taivane, Kroatijoje ir Latvijoje tradicinį pilietiškumą labiau vertino mokiniai, kurių pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis, Bulgarijoje, Kolumbijoje, Norvegijoje, Rumunijoje, Slovakijoje ir Ispanijoje – atvirkščiai – mokiniai, kurių pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens. **Lietuvoje** statistiškai reikšmingo skirtumo nėra.

Mokinių nuomonė aplinkosaugos klausimais

Į ICCS 2022 buvo įtrauktas klausimas, kuriuo mokinių buvo prašoma įvertinti penkis teiginius, susijusiais su aplinkos apsauga:

- *šalys turi dirbti kartu, kad išsaugotų pasaulio gamtos išteklius;*
- *kiekvienas pilietis turėtų prisidėti prie taršos mažinimo;*
- *visi žmonės turi prisiimti atsakomybę už gamtos išsaugojimą;*
- *vyriausybės turėtų daugiau dėmesio skirti aplinkos apsaugai, o ne ekonomikos augimo palaikymui;*
- *mūsų šalis turėtų prisidėti prie aplinkos apsaugos kitose šalyse.*

7.17 lentelėje pateikiami duomenys apie procentinę dalį mokinių, kurie *sutinka* arba *visiškai sutinka* su teiginiais, susijusiais su aplinkos apsauga. Lentelėje taip pat pateikiamas indekso, rodančio mokinių teigiamą požiūrį į aplinkos apsaugą, duomenys.

Tarptautiniu mastu didžiausia dalis mokinių (92 proc.) *sutiko* arba *visiškai sutiko* su tuo, kad šalys turi dirbti kartu, kad išsaugotų pasaulio gamtos išteklius elgesį (**Lietuvoje** – 93 proc., Latvijoje – 91 proc., Lenkijoje – 95 proc., Estijoje – 94 proc.), devyni dešimtadaliai mokinių (90 proc.) *sutiko* arba *visiškai sutiko,* kad kiekvienas pilietis turi prisidėti prie taršos mažinimo (**Lietuvoje** – 93 proc., Latvijoje – 85 proc., Lenkijoje – 89 proc., Estijoje – 89 proc.), tokia pati dalis mokinių (90 proc.) *sutiko* arba *visiškai sutiko,* kad visi žmonės turėtų prisiimti atsakomybę už gamtos išsaugojimą (**Lie-**

tuvoje – 91 proc., Latvijoje – 89 proc., Lenkijoje – 89 proc., Estijoje – 90 proc.). Šiek tiek mažesnė dalis mokinių (79 proc.) *sutiko* arba *visiškai sutiko,* kad vyriausybės turėtų daugiau dėmesio skirti aplinkos apsaugai, o ne ekonomikos augimo skatinimui (**Lietuvoje** – 79 proc., Latvijoje – 66 proc., Lenkijoje – 62 proc., Estijoje – 76 proc.), ir (73 proc.) mokinių *sutiko* arba *visiškai sutiko,* kad jų šalis turėtų prisidėti prie aplinkos apsaugos kitose šalyse (**Lietuvoje** – 73 proc., Latvijoje – 65 proc., Lenkijoje – 71 proc., Estijoje – 74 proc.).

Šių teiginių vertinimo duomenys buvo panaudoti kuriant indeksą, rodantį mokinių pozityvų požiūrį į aplinkos apsaugą. Tarptautinė indekso reikšmė – 50 skalės taškų (**Lietuvoje** – 50, Latvijoje – 47, Lenkijoje – 47, Estijoje – 49 taškai). Rezultatai rodo, kad Prancūzijoje ir Taivane mokinių pozityvaus požiūrio į aplinkos apsaugą indekso reikšmės buvo statistiškai reikšmingai (daugiau nei trimis skalės taškais) aukštesni už ICCS 2022 vidurkį, žemiausios indekso reikšmės (daugiau nei trimis balais žemiau vidurkio) užfiksuoti Nyderlanduose ir Slovakijoje.

7.18 lentelėje pateikiami mokinių teigiamo požiūrio į aplinkos apsaugą skalės taškų vidurkiai pagal mokinių lytį, pagal mokinių socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį ir pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį.

Mokinių teigiamo požiūrio į aplinkos apsaugą indeksas buvo panaudotas, lyginant duomenis pagal mokinių charakteristikas: mokinių lytį (vaikinai / merginos), socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį ir pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį.

Lyginant pagal mokinių lytį, tarptautiniu mastu nustatytas statistiškai reikšmingas, šiek tiek daugiau negu 2 skalės taškų skirtumas tarp 8 klasės merginų ir vaikinų, merginos išreiškė didesnį pritarimą teiginiams, susijusiems su aplinkos apsaugą negu vaikinai. Ši tendencija buvo statistiškai reikšminga 17-oje šalių, tarp jų ir **Lietuvoje**. Tačiau Taivane nustatytas nedidelis, bet statistiškai reikšmingai aukštesnis vaikinų pritarimas.

Nagrinėjant indekso reikšmių skirtumus grupėse, apibrėžtose pagal socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį, tarptautiniu mastu indekso reikšmė buvo statistiškai reikšmingai aukštesnė tų mokinių, kurių socialinė, ekonominė ir kultūrinė padėtis atitinka šalies vidurkį ar yra aukščiau šalies vidurkio. Tai reiškia, jog šiai grupei priskirti mokiniai labiau sutinka su teiginiais, susijusias su aplinkos apsaugą. Šis skirtumas statistiškai reikšmingas 17-oje tyrime dalyvavusių šalių, tarp jų ir **Lietuvoje**, o didžiausias Kipre ir Maltoje.

Nagrinėjant indekso reikšmes mokinių grupėse, apibrėžtose pagal pilietinių žinių lygmenį, tarptautiniu mastu indekso reikšmė buvo statistiškai reikšmingai aukštesnė tų mokinių, kurie pasiekė aukštesnį pilietinių žinių lygmenį. Jie išreiškė gerokai didesnį pritarimą teiginiams, susijusiems su aplinkos apsauga. Indekso reikšmių skirtumas pagal pilietinių žinių lygmenį buvo statistiškai reikšmingas visose tyrime dalyvavusiose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, o didžiausias buvo Bulgarijoje, Kipre, Latvijoje ir Švedijoje (4 ar daugiau skalės taškų).

Mokinių nuomonė apie grėsmes pasaulio ateičiai

Žmonijos veiklos pasekmės fizinei, socialinei, ekonominei, politinei aplinkai yra neišvengiamos. Deja, kol kas vyrauja neigiami padariniai, todėl auga atsakingos ir sąmoningos elgsenos svarba.

Norint išsiaiškinti, ar jaunuoliai supranta visos žmonijos laukiančius iššūkius, jų buvo paprašyta įvertinti, ar pasaulio ateičiai kelia grėsmę, o gal visiškai nekelia grėsmės, kiekviena iš šių problemų, o jei kelia, tai kiek (*labai; vidutiniškai; mažai; nė kiek*):

- *aplinkos tarša;*
- *klimato pokyčiai;*
- *vandens trūkumas;*
- *biologinės įvairovės netekimas, gyvybės rūšių nykimas;*
- *ginkluoti konfliktai;*
- *užkrečiamosios ligos (pvz., meningokokinė infekcija, tymai, COVID-19);*
- *pasaulinės finansų krizės;*
- *skurdas;*
- *nedarbas;*
- *per didelis gyventojų skaičius.*

7.19 lentelėje pateikiami duomenys rodo, kurias problemas mokiniai laiko keliančiomis **didžiausią** grėsmę pasaulio aplinkai.

Tarptautiniu mastu mokinių nurodytos su grėsmėmis aplinkai susijusios problemos, kurių kiekvieną mokiniai vertino kaip labai didelę grėsmę aplinkai: tarša (80 proc.), vandens trūkumas (72 proc.), klimato pokyčiai (68 proc.) ir biologinės įvairovės netekimas, gyvybės rūšių nykimas (61 proc.).

Kad šie dalykai kelia grėsmę pasaulio ateičiai, **Lietuvoje** nurodė dar didesnė mokinių dalis: tarša (86 proc.), klimato pokyčiai (75 proc.), vandens trūkumas (85 proc.) ir biologinės įvairovės netekimas, gyvybės rūšių nykimas (67 proc.).

Nuo 2016 m. iki 2022 m. nustatytas mokinių dalies padidėjimas tarptautiniu mastu, atspindintis didesnį mokinių susirūpinimą dėl grėsmių pasaulio ateičiai daugumoje šalių, kurios dalyvavo abiejuose tyrimo cikluose. Mokinių, susirūpinusių *aplinkos tarša* tarptautiniu mastu, dalis padidėjo 3 procentiniais punktais, o Estijoje – 18 procentinių punktų; labiausiai susirūpinusių *klimato pokyčiais* mokinių dalis padidėjo 14 procentinių punktų. Didžiausias mokinių dalies padidėjimas nustatytas Italijoje (padidėjo 31 procentiniu punktu) ir Estijoje (padidėjo 21 procentiniu punktu). *Vandens trūkumą* labai didele grėsme laikančių mokinių dalis tarptautiniu mastu padidėjo 6 procentiniais punktais, Taivane – 20 procentinių punktų, o Kolumbijoje – gerokai sumažėjo (18 procentinių punktų). *Biologinės įvairovės netekimas, gyvybės rūšių nykimas* buvo naujas klausimas, į tyrimą įtrauktas 2022 m., palyginimo tarp tyrimo ciklų nėra.

Lietuvoje mokinių, manančių, jog aplinkos tarša kelia labai didelę grėsmę, dalis per 6 metus nepakito (išliko 86 proc.), tačiau labai padidėjo mokinių, labai susirūpinusių dėl klimato pokyčių, procentinė dalis (padidėjo net 19 procentinių punktų), **Lietuvoje** padidėjo ir mokinių, labai didele grėsme pasaulio ateičiai laikančių vandens trūkumą (padidėjo 9 procentiniais punktais).

Remiantis mokinių atsakymais apie keturias didžiausias problemas buvo sudarytas indeksas, rodantis mokinių susirūpinimą dėl grėsmių pasaulinei aplinkai. Duomenys rodo, kad didžiausią susirūpinimą dėl grėsmių pasaulinei aplinkai išreiškė Prancūzijos mokiniai (vidurkis trimis skalės taškais didesnis už ICCS 2022 vidurkį), o mažiausiai – Serbijoje (trimis skalės taškais žemiau ICCS 2022 vidurkio).

7.20 lentelėje pateikiamos *mokinių susirūpinimo dėl grėsmių pasaulinei aplinkai indekso* reikšmės pagal mokinių lytį, pagal mokinių socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį ir pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį.

Mokinių susirūpinimo dėl grėsmių pasaulinei aplinkai vidurkis buvo panaudotas, lyginant duomenis pagal mokinių charakteristikas: mokinių lytį (vaikinai / merginos), socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį ir pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį.

Lyginant pagal mokinių lytį, tarptautiniu mastu nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas, rodantis aštuntokių merginų didesnį susirūpinimą dėl grėsmių pasaulinei aplinkai negu aštuntokų vaikinų. Didžiausi skirtumai (keturi skalės taškai) nustatyti Estijoje ir Norvegijoje.

Mokinių iš namų ūkių, kurių socialinė, ekonominė ir kultūrinė padėtis atitinka šalies vidurkį arba jį viršija, indekso reikšmės buvo statistiškai reikšmingai aukštesnės negu tų, kurių socialinė, ekonominė ir kultūrinė padėtis žemiau šalies vidurkio. ICCS 2022 vidutinis skirtumas buvo beveik 3 skalės taškai. Statistiškai reikšmingi skirtumai nustatyti visose tyrime dalyvavusiose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, o didžiausi skirtumai nustatyti Bulgarijoje ir Rumunijoje.

Lyginant pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį, tarptautiniu mastu nustatyta, kad B ir aukštesnį pilietinių žinių lygmenį pasiekusių mokinių indekso reikšmės visose tyrime dalyvavusiose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, buvo statistiškai reikšmingai aukštesnės negu tų, kurių pilietinių žinių vidurkis buvo žemiau B lygmens, o vidutinis skirtumas siekė beveik 7 taškus. Tai reiškia, kad aukštesnį žynių lygmenį pasiekę mokiniai išreiškia didesnį susirūpinimą grėsmėmis pasaulinei aplinkai. Didžiausi skirtumai buvo nustatyti Bulgarijoje, Kolumbijoje, Kipre, Maltoje, Slovėnijoje ir Švedijoje (daugiau negu 8 taškai), o mažiausias skirtumas užfiksuotas Lenkijoje (5 taškai).

ICCS 2022 taip pat ištyrė, kaip mokiniai suvokia kitas pasaulines problemas kaip svarbias grėsmes pasaulio ateičiai:

- *ginkluoti konfliktai;*
- *užkrečiamosios ligos (pvz., meningokokinė infekcija, tymai, COVID-19);*
- *pasaulinės finansų krizės;*
- *skurdas;*
- *nedarbas;*
- *per didelis gyventojų skaičius.*

7.21 lentelėje pateikiami duomenys, kokia dalis mokinių išvardytas pasaulines problemas laiko keliančiomis labai didelę grėsmę pasaulio ateičiai.

Nors susirūpinimas dėl smurtinių ginkluotų konfliktų ir pasaulinės finansų krizės nuo 2016 m. iki 2022 m. daugelyje šalių išaugo (vidutinė mokinių dalis tarptautiniu mastu padidėjo atitinkamai 5 ir 6 procentiniais punktais), infekcinių ligų grėsmę vertino mažesnė dalis mokinių (sumažėjo vidutiniškai 9 procentiniais punktais). ICCS 2022 tyrime smurtinį konfliktą kaip labai didelę grėsmę pasaulio ateičiai nurodė didžiausia dalis mokinių Lenkijoje (78 proc.), o mažiausia dalis mokinių buvo nustatyta Nyderlanduose (28 proc.). Didžiausia dalis mokinių, infekcines ligas nurodžiusių kaip labai didelę grėsmę pasaulio ateičiai, nustatyta Taivane (74 proc.), o mažiausia – Norvegijoje (34 proc.). Didžiausia dalis mokinių, pasaulinę finansų krizę nurodžiusių kaip labai didelę grėsmę, nustatyta Taivane (64 proc.) ir mažiausia – Nyderlanduose (37 proc.).

Nuo 2016 m. iki 2022 m. buvo nustatyti tik labai nedideli mokinių, kurie skurdą ir nedarbą laiko labai svarbia grėsme pasaulio ateičiai, dalies pokyčiai, tačiau vidutiniškai 7 procentiniais punktais padidėjo dalis mokinių, kurie mano, jog gyventojų perteklius kelia labai didelę grėsmę pasaulio ateičiai.

ICCS 2022 tyrime didžiausia dalis mokinių, skurdą nurodžiusių kaip labai didelę grėsmę pasaulio ateičiai, nustatyta Kipre ir **Lietuvoje** (61 proc.) o mažiausia dalis – Lenkijoje (32 proc.). Nedarbą labai didele grėsme laikė didžiausia dalis mokinių Bulgarijoje (57 proc.), o mažiausia dalis buvo užfiksuotas Nyderlanduose (30 proc.). Didžiausia dalis mokinių Estijoje ir Prancūzijoje (58 proc.)

manė, kad labai grėsmingas pasaulio ateičiai yra gyventojų perteklius, o mažiausia taip manančių mokinių dalis buvo Kroatijoje (32 proc.).

Duomenys leidžia manyti, kad mokinių nuomonė apie kai kurias grėsmę pasauliui keliančias problemas yra susijusi su vietos kontekstu. Vienų šalių mokiniai labiau pabrėžia su asmens gerove susijusius reiškinius – skurdo, nedarbo, vandens trūkumo ar ginkluotų konfliktų grėsmę, kitose šalyse šios problemos atrodo aktualios gerokai mažesnei daliai mokinių.

Lietuvoje didžiausia dalis mokinių nerimauja dėl aplinkos taršos (86 proc.), o mažiausia dalis – dėl nedarbo (45 proc.) ir dėl per didelio gyventojų skaičiaus (46 proc.).

7.1 lentelė. Mokinių požiūris į savo šalies politinę sistemą

*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

A Demokratija gali turėti tam tikrų trūkumų, tačiau vis tiek yra geriausia valdymo forma mūsų šaliai
B Mūsų šalies politinė sistema veikia gerai
C Seimo nariai gerai atstovauja jaunų žmonių interesams
D Seimo nariai gerai atstovauja savo šalies žmonių interesams
E Seimo nariai teisingai elgiasi su visais žmonėmis visuomenėje
F Seimo nariai nepakankamai rūpinasi žmonių norais
G Politiniai lyderiai turi per daug galios, palyginti su kitais žmonėmis
H Seimo nariai paprastai pamiršta už juos balsavusių žmonių poreikius
I Politiniai sprendimai turėtų būti dažniau grindžiami mokslo ekspertų patarimais

Šalys	Mokinių, nurodžiusių, kad sutinka arba visiškai sutinka su šiais teiginiais, dalis procentais								
	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Bulgarija	64 (1,3) ▼	34 (1,5) ▼	39 (1,4) ▽	41 (1,4) ▼	33 (1,3) ▼	73 (0,9) ▲	75 (1,2) △	75 (1,2) △	76 (1,0) △
Estija	80 (1,1) △	69 (1,3) ▲	47 (1,2) △	68 (1,0) ▲	50 (1,2) △	52 (1,2) ▼	60 (1,5) ▼	61 (1,2) ▼	75 (1,1)
Ispanija	77 (1,1) △	58 (1,2) △	43 (1,1)	51 (1,0) ▽	46 (1,0)	69 (0,8) △	83 (0,9) ▲	74 (0,9) △	76 (0,8) △
Italija	83 (1,0) △	44 (1,4) ▼	36 (1,0) ▽	52 (1,0) ▽	43 (1,0) ▽	70 (1,5) △	71 (1,0)	77 (0,8) △	68 (1,0) ▽
Kipras	54 (1,0) ▼	44 (1,1) ▼	45 (0,9)	54 (1,1)	39 (1,0) ▽	61 (1,1)	71 (0,8)	70 (1,0)	70 (1,0) ▽
Kolumbija	72 (1,2)	48 (1,4) ▽	57 (1,6) ▲	55 (1,5)	50 (1,5) △	68 (0,8) △	75 (0,8) △	77 (0,9) △	71 (1,0)
Kroatija	75 (1,0)	36 (1,3) ▼	32 (1,1) ▼	35 (1,1) ▼	29 (1,2) ▼	75 (1,0) ▲	80 (1,1) △	81 (1,1) △	72 (1,0)
Latvija	47 (1,2) ▼	47 (1,1) ▽	31 (0,9) ▼	45 (1,0) ▼	38 (0,9) ▽	68 (1,0) △	74 (1,1) △	69 (0,9)	78 (0,9) △
Lenkija	73 (0,8)	34 (1,1) ▼	25 (0,9) ▼	48 (1,1) ▽	29 (1,0) ▼	72 (0,8) △	75 (0,9) △	79 (0,9) △	79 (0,8) △
LIETUVA	78 (1,0) △	63 (1,0) △	40 (1,1) ▽	50 (1,1) ▽	40 (1,1) ▽	67 (0,9) △	71 (1,2)	75 (0,8) △	81 (0,9) △
Malta	76 (1,2)	61 (1,9) △	56 (1,5) ▲	64 (1,3) △	52 (2,1) △	54 (1,2) ▽	73 (1,6)	67 (0,9) ▽	65 (1,4) ▽
Nyderlandai	81 (1,2) △	78 (1,4) ▲	54 (1,4) △	73 (1,3) ▲	59 (1,6) ▲	30 (1,0) ▼	56 (1,3) ▼	49 (1,3) ▼	68 (1,1) ▽
Norvegija (9)	91 (0,5) ▲	90 (0,6) ▲	61 (0,9) ▲	73 (0,8) ▲	71 (0,8) ▲	42 (0,8) ▼	56 (0,9) ▼	63 (0,8) ▽	76 (0,7) △
Prancūzija	81 (0,8) △	63 (1,2) △	53 (1,2) △	63 (1,1) △	42 (1,1) ▽	74 (0,8) ▲	73 (0,9) △	78 (0,7) △	70 (0,9) ▽
Rumunija	71 (2,0)	42 (2,3) ▼	31 (2,5) ▼	42 (1,3) ▼	27 (1,9) ▼	78 (1,8) ▲	81 (1,5) ▲	82 (1,7) ▲	85 (1,1) ▲
Serbija	62 (1,3) ▼	53 (1,4)	46 (1,3)	51 (1,5) ▽	44 (1,4)	60 (1,0)	73 (0,9) △	70 (1,1)	64 (1,6) ▽
Slovakija	66 (1,3) ▽	25 (1,3) ▼	29 (1,1) ▼	40 (1,4) ▼	29 (1,3) ▼	63 (1,3)	76 (0,9) △	78 (1,0) △	77 (1,1) △
Slovėnija	69 (1,1) ▽	58 (1,1) △	45 (1,1)	56 (1,1)	44 (1,0)	73 (0,9) ▲	73 (0,9) △	73 (0,7) △	65 (1,0) ▽
Švedija	87 (0,9) ▲	79 (1,1) ▲	52 (1,3) △	73 (1,3) ▲	64 (1,5) ▲	44 (1,0) ▼	52 (1,1) ▼	57 (1,1) ▼	75 (1,0) △
Taivanas	90 (0,6) ▲	73 (1,0) ▲	61 (0,9) ▲	72 (1,0) ▲	67 (1,0) ▲	51 (1,1) ▼	60 (0,9) ▼	62 (0,9) ▽	63 (1,0) ▽
ICCS 2022 vidurkis	**74 (0,3)**	**55 (0,3)**	**44 (0,3)**	**55 (0,3)**	**45 (0,3)**	**62 (0,2)**	**70 (0,2)**	**71 (0,2)**	**73 (0,2)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų									
Brazilija	75 (1,0)	45 (1,0)	54 (1,0)	51 (1,1)	39 (0,8)	64 (0,8)	74 (1,0)	75 (0,7)	74 (0,9)
Danija	85 (0,8)	90 (0,6)	54 (1,0)	70 (1,0)	57 (1,1)	43 (1,2)	55 (1,1)	53 (0,9)	68 (1,1)
Vokietijos teritorija									
Š. Reinas-Vestfalija	82 (1,0) △	76 (1,0) ▲	45 (1,2)	69 (1,2) ▲	60 (1,4) ▲	52 (1,0) ▼	68 (1,0) ▽	58 (1,0) ▼	79 (0,7) △
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų									
Šlėzvigas-Holšteinas	85 (1,2)	73 (1,6)	41 (1,3)	68 (1,3)	57 (1,3)	54 (2,0)	68 (1,3)	57 (1,6)	79 (1,4)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

7.2 lentelė. Mokinių teigiamo ir kritinio požiūrio į savo šalies politinę sistemą indeksai
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Teigiamo požiūrio į politinę sistemą indeksas	Kritinio požiūrio į politinę sistemą indeksas
Bulgarija	47 (0,4) ▽	52 (0,3) △
Estija	52 (0,2) △	47 (0,2) ▽
Ispanija	50 (0,2)	52 (0,2) △
Italija	49 (0,2) ▽	51 (0,3) △
Kipras	48 (0,2) ▽	49 (0,2) ▽
Kolumbija	52 (0,4) △	52 (0,2) △
Kroatija	46 (0,2) ▼	53 (0,3) ▲
Latvija	48 (0,2) ▽	50 (0,3)
Lenkija	46 (0,2) ▼	51 (0,2) △
LIETUVA	49 (0,2) ▽	51 (0,2) △
Malta	52 (0,4) △	49 (0,3) ▽
Nyderlandai	53 (0,3) ▲	44 (0,2) ▼
Norvegija (9)	57 (0,2) ▲	47 (0,2) ▼
Prancūzija	51 (0,2) △	52 (0,2) △
Rumunija	46 (0,5) ▼	55 (0,4) ▲
Serbija	50 (0,3)	50 (0,3)
Slovakija	45 (0,3) ▼	51 (0,2) △
Slovėnija	50 (0,2)	51 (0,2) △
Švedija	54 (0,3) ▲	45 (0,2) ▼
Taivanas	55 (0,2) ▲	47 (0,2) ▽
ICCS 2022 vidurkis	**50 (0,1)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų		
Brazilija	50 (0,2)	51 (0,2)
Danija	54 (0,2)	46 (0,2)
Vokietijos teritorija		
Š. Reinas-Vestfalija	53 (0,2) △	48 (0,2) △
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų		
Šlėzvigas-Holšteinas	52 (0,3)	47 (0,3)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

7.3 lentelė. Mokinių supratimas apie neigiamą poveikį demokratijai
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

A Vyriausybė užblokuoja socialinius tinklus, siekdama jų naudotojams neleisti kritikuoti jos įgyvendinamos politikos
B Vyriausybė uždaro kritikavusius jos politiką laikraščius, radijo ir televizijos stotis
C Vyriausybė kontroliuoja visus šalies laikraščius, radijo ir televizijos stotis
D Vyriausybė pažeidžia įstatymą, kad įgyvendintų prieš rinkimus duotą pažadą
E Tik vyriausybę remiantys žmonės skiriami teisėjais
F Opozicijos lyderiai suimami, nes jie atvirai kritikavo naują įstatymą
G Politiniai lyderiai įdarbina savo šeimos narius valdžios institucijose

Šalys	Mokinių, įvertinusių šias situacijas kaip turinčias labai neigiamą ir neigiamą poveikį demokratijai, dalis procentais							Indeksas, rodantis mokinių įsitikinimus apie neigiamą poveikį demokratijai
	A	B	C	D	E	F	G	
Bulgarija	74 (1,1) ▽	71 (1,0) ▽	69 (1,2) ▽	63 (1,1) ▼	57 (1,2) ▼	55 (1,1) ▼	61 (1,2) ▽	48 (0,2) ▽
Estija	82 (1,2)	81 (1,2) △	67 (1,2) ▽	74 (1,0)	67 (1,0) ▽	69 (1,3)	60 (1,4) ▽	49 (0,3)
Ispanija	82 (0,9)	82 (0,9) △	76 (0,9) △	64 (1,1) ▽	66 (1,2) ▽	63 (1,0) ▽	68 (1,1) △	50 (0,2)
Italija	87 (0,9) △	88 (0,8) △	67 (1,8) ▽	83 (0,8) ▲	73 (1,1) △	77 (0,9) △	67 (1,2)	50 (0,3)
Kipras	75 (1,0) ▽	73 (0,9) ▽	64 (1,1) ▼	70 (0,9) ▽	68 (1,0) ▽	62 (0,9) ▽	59 (0,9) ▽	48 (0,2) ▽
Kolumbija	72 (1,3) ▽	72 (1,1) ▽	65 (1,3) ▽	66 (0,9) ▽	56 (1,2) ▼	56 (1,1) ▼	42 (1,1) ▼	46 (0,3) ▼
Kroatija	88 (0,7) △	85 (0,9) △	84 (0,9) ▲	76 (0,8) △	81 (0,8) ▲	68 (1,1)	72 (1,1) △	52 (0,2) △
Latvija	75 (1,1) ▽	70 (1,1) ▽	66 (1,1) ▽	62 (1,1) ▼	58 (1,0) ▼	56 (1,0) ▼	61 (1,3) ▽	47 (0,2) ▽
Lenkija	94 (0,5) ▲	92 (0,5) ▲	88 (0,7) ▲	76 (0,7) △	84 (0,9) ▲	76 (0,9) △	83 (0,8) ▲	54 (0,2) ▲
LIETUVA	78 (1,0) ▽	73 (1,0) ▽	73 (1,1)	63 (1,0) ▽	58 (1,1) ▼	60 (0,9) ▽	58 (0,9) ▽	47 (0,2) ▽
Malta	79 (1,1) ▽	74 (1,5) ▽	72 (1,2)	72 (1,0)	70 (1,3)	68 (1,4)	42 (1,7) ▼	48 (0,3) ▽
Nyderlandai	82 (1,1)	77 (1,2)	65 (1,3) ▽	71 (1,2) ▽	73 (1,1) △	70 (1,0) △	75 (1,2) ▲	50 (0,3)
Norvegija (9)	82 (0,7)	79 (0,7)	80 (0,6) △	76 (0,7) △	73 (0,9) △	76 (0,7) △	56 (0,8) ▽	50 (0,2)
Prancūzija	79 (0,9) ▽	77 (0,9)	72 (0,9)	66 (1,0) ▽	66 (1,0) ▽	59 (1,0) ▽	64 (0,9)	48 (0,2) ▽
Rumunija	87 (1,4) △	84 (1,5) △	81 (1,7) △	83 (1,0) △	74 (1,9) △	69 (1,3)	77 (1,3) ▲	51 (0,3) △
Serbija	76 (1,0) ▽	73 (1,3) ▽	70 (1,2) ▽	75 (1,1) △	66 (1,2) ▽	62 (1,1) ▽	67 (1,1) △	49 (0,3) ▽
Slovakija	83 (1,1)	77 (1,0)	71 (1,1) ▽	69 (1,0) ▽	69 (1,0)	63 (1,2) ▽	69 (1,1) △	49 (0,2) ▽
Slovėnija	79 (0,8) ▽	76 (0,9) ▽	73 (0,8)	78 (0,8) △	69 (0,8)	67 (0,9)	67 (1,0)	50 (0,2)
Švedija	90 (1,0) △	89 (0,9) △	85 (0,9) ▲	86 (0,8) ▲	82 (0,9) ▲	84 (0,9) ▲	76 (0,9) ▲	54 (0,3) ▲
Taivanas	86 (0,6) △	84 (0,7) △	88 (0,7) ▲	86 (0,7) ▲	89 (0,7) ▲	79 (0,8) ▲	74 (0,9) △	57 (0,3) ▲
ICCS 2022 vidurkis	**81 (0,2)**	**79 (0,2)**	**74 (0,3)**	**73 (0,2)**	**70 (0,2)**	**67 (0,2)**	**65 (0,3)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų								
Brazilija	81 (0,9)	78 (0,9)	77 (0,9)	64 (0,8)	71 (0,9)	62 (1,1)	57 (0,9)	49 (0,3)
Danija	88 (0,8)	86 (0,9)	86 (0,8)	76 (0,9)	72 (1,0)	73 (0,8)	76 (0,9)	52 (0,2)
Vokietijos teritorija								
Š. Reinas-Vestfalija	83 (0,7) △	78 (0,8)	70 (1,0) ▽	74 (0,9)	65 (1,0) ▽	69 (0,9) △	54 (1,1) ▼	49 (0,2) ▽
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų								
Šlėzvigas-Holšteinas	88 (1,3)	83 (1,4)	77 (1,7)	76 (1,6)	70 (1,2)	69 (1,3)	58 (1,5)	50 (0,3)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

7.4 lentelė. Mokinių teigiamo ir kritinio požiūrio į politinę sistemą bei nuomonės apie neigiamą poveikį demokratijai indeksai, lyginant pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Teigiamo požiūrio į politinę sistemą indeksas		Kritinio požiūrio į politinę sistemą indeksas		Indeksas, rodantis mokinių įsitikinimus apie neigiamą poveikį demokratijai	
	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)
Bulgarija	50 (0,6)	43 (0,3) •	50 (0,4)	55 (0,3) •	45 (0,3)	51 (0,3) •
Estija	52 (0,4)	51 (0,2)	48 (0,5)	47 (0,2)	43 (0,4)	51 (0,3) •
Ispanija	52 (0,4)	49 (0,2) •	50 (0,4)	53 (0,2) •	45 (0,3)	52 (0,2) •
Italija	53 (0,5)	47 (0,3) •	50 (0,6)	52 (0,3) •	45 (0,4)	53 (0,2) •
Kipras	49 (0,4)	47 (0,4) •	48 (0,3)	51 (0,3) •	46 (0,3)	51 (0,3) •
Kolumbija	55 (0,4)	47 (0,4) •	50 (0,3)	54 (0,3) •	44 (0,3)	49 (0,3) •
Kroatija	48 (0,5)	46 (0,2) •	50 (0,5)	54 (0,3) •	48 (0,4)	53 (0,2) •
Latvija	48 (0,3)	48 (0,3)	49 (0,4)	52 (0,3) •	44 (0,3)	50 (0,3) •
Lenkija	49 (0,5)	45 (0,2) •	49 (0,4)	52 (0,2) •	48 (0,3)	56 (0,2) •
LIETUVA	51 (0,4)	48 (0,3) •	50 (0,4)	51 (0,3) •	43 (0,3)	49 (0,2) •
Malta	54 (0,5)	50 (0,5) •	48 (0,3)	50 (0,3) •	44 (0,4)	51 (0,3) •
Nyderlandai	52 (0,5)	54 (0,3) •	46 (0,5)	44 (0,3) •	45 (0,5)	53 (0,3) •
Norvegija (9)	56 (0,3)	57 (0,2) •	49 (0,3)	46 (0,2) •	45 (0,4)	52 (0,2) •
Prancūzija	52 (0,4)	50 (0,3) •	52 (0,3)	52 (0,2)	44 (0,4)	50 (0,2) •
Rumunija	49 (0,6)	44 (0,5) •	52 (0,5)	57 (0,5) •	48 (0,3)	53 (0,4) •
Serbija	51 (0,4)	48 (0,4) •	49 (0,3)	52 (0,3) •	47 (0,4)	52 (0,4) •
Slovakija	48 (0,5)	44 (0,3) •	49 (0,4)	52 (0,3) •	45 (0,3)	52 (0,3) •
Slovėnija	51 (0,4)	49 (0,3) •	49 (0,3)	52 (0,2) •	46 (0,3)	53 (0,2) •
Švedija	53 (0,7)	54 (0,2)	47 (0,6)	45 (0,2) •	46 (0,7)	56 (0,2) •
Taivanas	58 (0,7)	54 (0,2) •	50 (0,7)	47 (0,2) •	45 (0,9)	59 (0,3) •
ICCS 2022 vidurkis	**52 (0,1)**	**49 (0,1) •**	**49 (0,1)**	**51 (0,1) •**	**45 (0,1)**	**52 (0,1) •**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	53 (0,3)	47 (0,4) •	50 (0,2)	53 (0,3) •	46 (0,3)	53 (0,3) •
Danija	52 (0,1)	49 (0,1) •	49 (0,1)	51 (0,1) •	45 (0,1)	52 (0,1) •
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	54 (0,3)	53 (0,2) •	48 (0,3)	47 (0,2) •	44 (0,3)	51 (0,2) •
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	52 (0,1)	49 (0,1) •	49 (0,1)	50 (0,1) •	45 (0,1)	52 (0,1) •

• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

7.5 lentelė. Mokinių pritarimas apribojimams ekstremaliosios situacijos atveju

*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

A Skirti baudas žmonėms, kurių elgesys gali kelti pavojų kitiems
B Uždaryti mokyklas
C Įvesti kelionių apribojimus
D Uždrausti didesnius žmonių susibūrimus sporto ir pramoginiuose renginiuose
E Atidėti Seimo posėdžius
F Paskelbti taikius protestus, eitynes, mitingus neteisėtais
G Uždaryti parduotuves ir verslo įmones
H Įpareigoti žmones pateikti informaciją apie savo judėjimą
I Uždrausti žmonėms išeiti iš namų be svarios priežasties

Šalys	Mokinių, pritariančių apribojimams ekstremaliosios situacijos atveju, dalis procentis									Mokinių pritarimo apribojimams ekstremaliosios situacijos atveju indeksas
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	
Bulgarija	73 (1,2) ▽	56 (1,2) ▼	53 (1,1) ▽	54 (1,1) ▽	43 (1,1) ▽	44 (1,0) ▽	40 (1,2) ▽	38 (1,2)	35 (1,2)	49 (0,3) ▽
Estija	77 (1,1)	74 (1,2) △	71 (1,3) ▲	68 (1,3) △	52 (1,0)	44 (0,9) △	61 (1,2)	31 (1,1) ▽	26 (1,2) ▽	51 (0,2) △
Ispanija	89 (0,8) ▲	71 (1,0) △	74 (1,0) ▲	67 (1,1) △	66 (0,9) ▲	48 (0,9) △	48 (0,9) ▲	38 (1,0)	49 (1,0) ▲	52 (0,2) △
Italija	90 (0,9) ▲	64 (1,7)	67 (1,0) △	74 (1,0) ▲	52 (1,1)	41 (1,0) ▲	51 (1,1)	33 (1,0) ▽	47 (1,2) ▲	51 (0,2) △
Kipras	70 (1,0) ▽	62 (1,1) ▽	48 (1,0) ▼	46 (0,9) ▼	43 (1,0) ▽	41 (0,9) ▼	35 (0,9) ▽	39 (1,0)	33 (0,9) ▽	48 (0,2) ▽
Kolumbija	78 (1,0)	51 (1,0) ▼	66 (0,8) △	63 (1,1) △	62 (1,0) △	38 (1,0) △	49 (1,2) △	41 (1,2) △	36 (1,2)	51 (0,2) △
Kroatija	79 (1,0) △	64 (1,1) ▽	48 (1,2) ▼	54 (1,3) ▽	49 (1,1) ▽	47 (1,0) ▽	27 (1,0) ▽	33 (0,8) ▽	26 (0,9) ▽	48 (0,2) ▽
Latvija	68 (1,0) ▽	61 (1,2) ▽	57 (1,2) ▽	59 (1,2)	44 (1,0) ▽	47 (1,0)	31 (1,0) ▽	36 (1,1) ▽	26 (0,9) ▽	48 (0,2) ▽
Lenkija	79 (0,8)	75 (1,0) △	59 (0,9) ▽	57 (0,9) ▽	61 (0,9) △	44 (1,0) ▽	33 (0,8) △	29 (0,7) ▽	25 (0,7) ▽	49 (0,1) ▽
LIETUVA	82 (0,9) △	76 (1,0) △	71 (1,1) ▲	71 (1,3) △	53 (1,1)	43 (0,9) △	39 (0,9)	49 (1,0) ▲	40 (1,1) △	51 (0,2) △
Malta	82 (1,0) △	61 (1,0) ▽	70 (1,2) △	64 (1,3) △	63 (1,0) ▲	48 (1,0) △	45 (1,4) ▲	57 (0,9) ▲	32 (1,1) ▽	51 (0,2) △
Nyderlandai	75 (1,1) ▽	61 (1,1) ▽	45 (1,2) ▼	49 (1,1) ▼	37 (1,1) ▼	39 (1,2) ▼	38 (1,3) ▼	29 (1,0) ▽	26 (0,9) ▽	47 (0,2) ▼
Norvegija (9)	80 (0,6) △	82 (0,6) ▲	82 (0,7) ▲	71 (0,7) ▲	60 (0,8) △	59 (0,8) ▲	56 (0,9) △	29 (0,9) ▽	42 (0,8) △	53 (0,2) ▲
Prancūzija	76 (0,8)	74 (0,8) △	64 (1,0) △	64 (0,9) △	56 (0,9) △	61 (1,0) △	43 (1,0) △	36 (0,9) ▽	42 (1,0) △	51 (0,2) △
Rumunija	83 (2,3) △	56 (1,6) ▼	55 (2,7) ▽	60 (3,0)	47 (1,7) ▽	41 (2,0)	33 (1,2) ▽	39 (1,8)	38 (2,1)	49 (0,5)
Serbija	69 (1,1) ▽	64 (1,0) ▽	44 (1,2) ▼	51 (1,1) ▽	42 (1,1) ▼	43 (1,1) ▽	30 (1,0) ▼	38 (1,3)	38 (1,1) △	48 (0,2) ▽
Slovakija	75 (1,0) ▽	71 (1,0) △	55 (1,1) ▽	55 (1,2) ▽	48 (1,1) ▽	42 (1,1) ▽	47 (1,3) ▽	31 (1,0) ▽	35 (1,1)	49 (0,2) ▽
Slovėnija	61 (0,8) ▼	68 (1,1)	51 (1,0) ▽	49 (1,1) ▼	53 (0,8)	44 (0,9) ▼	35 (1,0)	34 (0,9) ▽	30 (0,9) ▽	48 (0,2) ▽
Švedija	75 (0,7) ▽	67 (1,1)	68 (1,1) △	70 (1,0) △	54 (1,0)	54 (1,1) △	44 (0,9)	24 (0,9) ▼	32 (0,8) ▽	50 (0,3)
Taivanas	85 (0,6) △	72 (0,9) △	70 (0,9) △	66 (1,0) △	75 (0,7) ▲	40 (0,9) △	48 (0,9) ▲	88 (0,6) ▲	38 (1,0) △	54 (0,2) ▲
ICCS 2022 vidurkis	**77 (0,2)**	**67 (0,3)**	**61 (0,3)**	**61 (0,3)**	**53 (0,2)**	**45 (0,3)**	**42 (0,3)**	**39 (0,2)**	**35 (0,3)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų										
Brazilija	78 (0,8)	56 (0,9)	73 (0,8)	73 (0,8)	57 (0,9)	55 (0,8)	55 (1,0)	36 (0,8)	49 (0,8)	53 (0,2)
Danija	79 (0,8)	78 (0,7)	81 (0,9)	70 (1,1)	61 (0,9)	52 (1,1)	68 (1,1)	41 (1,1)	18 (0,8)	52 (0,2)
Vokietijos teritorija										
Š. Reinas-Vestfalija	73 (1,0) ▽	69 (1,0)	72 (1,0) ▲	66 (1,2) △	50 (0,9) ▽	53 (0,8)	53 (1,1) ▽	40 (1,1)	29 (1,0) △	51 (0,2)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų										
Šlėzvigas-Holšteinas	74 (1,7)	68 (1,1)	78 (1,5)	72 (1,5)	55 (1,6)	52 (1,9)	58 (1,7)	42 (1,3)	31 (1,4)	51 (0,3)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

7.6 lentelė. Mokinių pritarimo apribojimams ekstremaliosios situacijos atveju indeksas pagal mokinių charakteristikas
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Indekso reikšmės pagal mokinių lytį		Indekso reikšmės pagal mokinių socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį		Indekso reikšmės pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį	
	Vaikinai	Merginos	Žemiau šalies vidurkio	Atitinka šalies vidurkį ar aukščiau šalies vidurkio	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)
Bulgarija	49 (0,4)	48 (0,4) •	49 (0,4)	48 (0,3) •	49 (0,5)	48 (0,3) •
Estija	51 (0,3)	50 (0,3) •	50 (0,2)	52 (0,3) •	49 (0,5)	51 (0,2) •
Ispanija	53 (0,3)	52 (0,3) •	52 (0,3)	53 (0,2) •	50 (0,4)	53 (0,3) •
Italija	52 (0,3)	51 (0,3)	51 (0,3)	52 (0,3) •	50 (0,4)	52 (0,2) •
Kipras	49 (0,4)	46 (0,3) •	47 (0,3)	48 (0,3) •	48 (0,3)	48 (0,3)
Kolumbija	51 (0,4)	50 (0,3) •	50 (0,4)	52 (0,3) •	50 (0,3)	51 (0,3)
Kroatija	48 (0,3)	49 (0,2)	48 (0,2)	49 (0,2) •	47 (0,5)	49 (0,2) •
Latvija	48 (0,3)	48 (0,2)	47 (0,3)	49 (0,3) •	47 (0,3)	50 (0,2) •
Lenkija	49 (0,2)	49 (0,2)	49 (0,2)	49 (0,2) •	47 (0,3)	49 (0,2) •
LIETUVA	51 (0,3)	51 (0,3)	50 (0,3)	53 (0,3) •	49 (0,4)	53 (0,3) •
Malta	52 (0,2)	51 (0,2) •	51 (0,2)	52 (0,2) •	50 (0,3)	53 (0,2) •
Nyderlandai	47 (0,3)	47 (0,4)	46 (0,3)	48 (0,3) •	45 (0,4)	48 (0,3) •
Norvegija (9)	53 (0,2)	53 (0,2) •	52 (0,2)	54 (0,2) •	51 (0,4)	54 (0,2) •
Prancūzija	52 (0,3)	50 (0,3) •	50 (0,3)	52 (0,3) •	49 (0,3)	52 (0,2) •
Rumunija	50 (0,6)	49 (0,5)	48 (0,3)	51 (0,7) •	49 (0,4)	50 (0,7) •
Serbija	48 (0,3)	48 (0,3)	48 (0,3)	48 (0,3)	48 (0,4)	48 (0,3)
Slovakija	49 (0,3)	49 (0,3)	49 (0,4)	50 (0,3) •	49 (0,4)	50 (0,3)
Slovėnija	48 (0,3)	48 (0,3)	48 (0,4)	48 (0,3)	47 (0,4)	48 (0,3)
Švedija	51 (0,3)	50 (0,3) •	50 (0,4)	51 (0,3) •	49 (0,7)	51 (0,2) •
Taivanas	55 (0,3)	54 (0,3) •	54 (0,3)	54 (0,3)	52 (0,9)	55 (0,2) •
ICCS 2022 vidurkis	**50 (0,1)**	**50 (0,1)** •	**49 (0,1)**	**51 (0,1)** •	**49 (0,1)**	**51 (0,1)** •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	52 (0,2)	53 (0,2)	52 (0,2)	53 (0,2) •	52 (0,2)	54 (0,3) •
Danija	52 (0,3)	51 (0,2)	51 (0,2)	53 (0,2) •	49 (0,3)	52 (0,2) •
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	51 (0,3)	50 (0,2) •	50 (0,2)	52 (0,3) •	48 (0,4)	52 (0,2) •
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	52 (0,4)	51 (0,4) •	51 (0,4)	52 (0,4) •	48 (0,7)	53 (0,3) •

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

7.7 lentelė. Mokinių pritarimo lyčių lygybei indeksas
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų
Bulgarija	46 (0,3) ▼	46 (0,3)	46 (0,3)	0,1 (0,5)	0,5 (0,7)
Estija	51 (0,4)	51 (0,3)	49 (0,3)	0,5 (0,6)	2,4 (0,7) •
Ispanija	55 (0,3) △	–	54 (0,3)	–	0,0 (0,7)
Italija	56 (0,3) ▲	53 (0,2)	52 (0,2)	2,6 (0,5) •	3,9 (0,7) •
Kipras	51 (0,3) ▽	–	48 (0,2)	–	3,2 (0,6) •
Kolumbija	48 (0,4) ▼	50 (0,3)	49 (0,2)	–1,9 (0,6) •	–0,9 (0,7)
Kroatija	54 (0,3) △	53 (0,3)	–	0,4 (0,5)	–
Latvija	48 (0,2) ▼	46 (0,2)	46 (0,2)	1,9 (0,5) •	2,4 (0,6) •
Lenkija	51 (0,2) ▽	–	48 (0,3)	–	3,6 (0,6) •
LIETUVA	51 (0,3) ▽	49 (0,2)	48 (0,2)	2,3 (0,5) •	3,0 (0,7) •
Malta	54 (0,7) △	53 (0,2)	51 (0,3)	0,8 (0,8)	2,4 (0,9) •
Nyderlandai	52 (0,4)	52 (0,3)		–0,2 (0,6)	
Norvegija (9)	55 (0,2) △	57 (0,2)	54 (0,3)	–1,9 (0,4) •	0,8 (0,6)
Prancūzija	56 (0,3) ▲	–	–	–	–
Rumunija	50 (0,7) ▽	–	–	–	–
Serbija	47 (0,2) ▼	–	–	–	–
Slovakija	49 (0,3) ▼	–	48 (0,2)	–	0,5 (0,6)
Slovėnija	50 (0,3) ▽	53 (0,2)	52 (0,2)	–2,4 (0,5) •	–1,5 (0,7) •
Švedija	56 (0,3) ▲	57 (0,2)	55 (0,3)	–0,8 (0,5)	1,1 (0,7)
Taivanas	58 (0,2) ▲	56 (0,2)	55 (0,2)	–0,8 (0,5) •	2,1 (0,6) •
ICCS 2022 vidurkis	**52 (0,1)**	–	–	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*52 (0,1)*	*52 (0,1)*	–	*0,2 (0,2)*	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*52 (0,3)*	–	*50 (0,2)*	–	*1,6 (0,7)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	51 (0,3)	–	–	–	–
Danija	55 (0,3)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	54 (0,3) △	–	–	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	56 (0,4)	–	–	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

7.7 lentelė. Mokinių pritarimo lyčių lygybei indeksas (tęsinys)
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Indekso reikšmės pagal mokinių lytį		Indekso reikšmės pagal mokinių socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį		Indekso reikšmės pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį	
	Vaikinai	Merginos	Žemiau šalies vidurkio	Atitinka šalies vidurkį ar aukščiau šalies vidurkio	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)
Bulgarija	42 (0,3)	51 (0,4) •	43 (0,3)	49 (0,4) •	42 (0,2)	52 (0,4) •
Estija	45 (0,5)	58 (0,4) •	50 (0,4)	53 (0,5) •	44 (0,5)	54 (0,4) •
Ispanija	50 (0,3)	59 (0,3) •	53 (0,4)	56 (0,4) •	48 (0,5)	58 (0,3) •
Italija	52 (0,5)	60 (0,3) •	54 (0,3)	57 (0,4) •	49 (0,6)	59 (0,3) •
Kipras	45 (0,4)	57 (0,3) •	49 (0,3)	52 (0,4) •	47 (0,3)	57 (0,4) •
Kolumbija	47 (0,3)	50 (0,6) •	47 (0,4)	50 (0,5) •	44 (0,3)	55 (0,3) •
Kroatija	48 (0,4)	59 (0,3) •	53 (0,3)	55 (0,4) •	47 (0,6)	56 (0,3) •
Latvija	42 (0,3)	54 (0,3) •	46 (0,4)	50 (0,3) •	43 (0,3)	52 (0,3) •
Lenkija	45 (0,3)	57 (0,2) •	49 (0,3)	53 (0,2) •	45 (0,4)	53 (0,2) •
LIETUVA	45 (0,3)	58 (0,4) •	49 (0,4)	54 (0,4) •	45 (0,3)	55 (0,3) •
Malta	49 (0,6)	58 (0,8) •	52 (0,8)	56 (0,7) •	48 (0,7)	58 (0,5) •
Nyderlandai	47 (0,4)	58 (0,4) •	50 (0,5)	54 (0,5) •	47 (0,6)	55 (0,4) •
Norvegija (9)	49 (0,3)	61 (0,2) •	53 (0,3)	57 (0,3) •	48 (0,4)	58 (0,2) •
Prancūzija	51 (0,5)	60 (0,3) •	54 (0,3)	58 (0,3) •	50 (0,5)	59 (0,2) •
Rumunija	46 (0,8)	55 (0,7) •	48 (0,4)	53 (0,7) •	45 (0,5)	55 (0,6) •
Serbija	42 (0,3)	52 (0,4) •	46 (0,3)	49 (0,4) •	44 (0,3)	52 (0,4) •
Slovakija	44 (0,3)	53 (0,3) •	46 (0,3)	51 (0,3) •	43 (0,3)	52 (0,3) •
Slovėnija	44 (0,4)	56 (0,3) •	49 (0,4)	51 (0,4) •	45 (0,4)	54 (0,3) •
Švedija	52 (0,4)	61 (0,3) •	54 (0,3)	58 (0,3) •	48 (0,7)	59 (0,2) •
Taivanas	55 (0,3)	61 (0,2) •	57 (0,4)	58 (0,3) •	47 (0,6)	59 (0,2) •
ICCS 2022 vidurkis	**47 (0,1)**	**57 (0,1) •**	**50 (0,1)**	**54 (0,1) •**	**46 (0,1)**	**55 (0,1) •**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	48 (0,4)	54 (0,3) •	50 (0,4)	54 (0,3) •	47 (0,3)	58 (0,3) •
Danija	50 (0,4)	61 (0,3) •	54 (0,4)	57 (0,3) •	48 (0,6)	57 (0,3) •
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	50 (0,4)	60 (0,3) •	53 (0,3)	56 (0,4) •	48 (0,5)	57 (0,4) •
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	52 (0,5)	60 (0,4) •	54 (0,5)	58 (0,5) •	48 (1,0)	58 (0,4) •

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

7.8 lentelė. Mokinių teigiamas požiūris į imigrantus
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

A Imigrantų vaikai privalo turėti tokias pačias galimybes įgyti išsilavinimą kaip ir kiti šalies gyventojai
B Imigrantai privalo turėti visiškai tokias pačias teises kaip ir bet kuris kitas šalies gyventojas
C Imigrantai privalo turėti galimybę išsaugoti savo papročius ir gyvenimo būdą
D Keletą metų šalyje gyvenantys imigrantai privalo turėti galimybę balsuoti per rinkimus
E Imigrantai šaliai suteikia daug kultūrinės, socialinės ir ekonominės naudos

Šalys	Mokinių, nurodžiusių, kad sutinka arba visiškai sutinka su šiais teiginiais, dalis procentais					Mokinių teigiamo požiūrio į imigrantus indeksas
	A	B	C	D	E	
Bulgarija	86 (1,0) ▽	77 (0,9) ▼	82 (1,0) ▽	68 (1,0) ▼	63 (1,1) ▼	46 (0,3) ▼
Estija	93 (0,9)	88 (0,8)	83 (0,9) ▽	75 (1,4) ▽	66 (1,1) ▽	48 (0,3) ▽
Ispanija	93 (0,5)	91 (0,7) △	88 (0,6) △	87 (0,6) △	81 (0,9) △	52 (0,2) △
Italija	97 (0,4) △	94 (0,8) △	94 (0,6) △	91 (0,9) ▲	80 (1,0) △	53 (0,3) △
Kipras	92 (0,6) ▽	84 (0,9) ▽	83 (0,8) ▽	80 (0,9)	64 (1,1) ▽	49 (0,2) ▽
Kolumbija	94 (0,4) △	87 (0,6)	86 (0,7)	82 (0,8)	74 (0,9)	49 (0,2) ▽
Kroatija	96 (0,4) △	93 (0,6) △	92 (0,7) △	81 (1,0)	70 (1,1) ▽	51 (0,2) △
Latvija	88 (0,7) ▽	84 (0,8) ▽	82 (0,8) ▽	75 (1,0) ▽	62 (0,9) ▼	46 (0,2) ▼
Lenkija	96 (0,3) △	89 (0,6) △	89 (0,6) △	76 (0,7) ▽	72 (0,9)	48 (0,2) ▽
LIETUVA	92 (0,6) ▽	85 (0,7) ▽	89 (0,8) △	68 (1,0) ▼	70 (1,0) ▽	48 (0,2) ▽
Malta	93 (1,2)	87 (1,3)	88 (1,3)	84 (0,9) △	79 (1,4) △	51 (0,4) △
Nyderlandai	92 (0,7)	86 (0,8) ▽	82 (1,1) ▽	83 (1,0) △	75 (1,1)	49 (0,3) ▽
Norvegija (9)	94 (0,4)	92 (0,5) △	89 (0,6) △	87 (0,6) △	80 (0,8) △	53 (0,2) △
Prancūzija	95 (0,6) △	91 (0,6) △	85 (0,8)	86 (0,7) △	81 (0,8) △	52 (0,2) △
Rumunija	94 (0,8)	90 (0,9)	89 (1,8)	84 (1,6) △	76 (2,4)	50 (0,6)
Serbija	89 (0,8) ▽	78 (0,9) ▽	79 (0,9) ▽	65 (1,2) ▼	51 (1,2) ▼	46 (0,2) ▼
Slovakija	94 (0,6)	89 (0,9)	81 (1,0) ▽	82 (0,9)	73 (0,9)	48 (0,2) ▽
Slovėnija	93 (0,6)	87 (0,7) ▽	83 (0,6) ▽	82 (0,8)	77 (0,8) △	49 (0,2) ▽
Švedija	96 (0,5) △	94 (0,6) △	89 (0,7) △	87 (0,8) △	79 (1,0) △	54 (0,3) ▲
Taivanas	97 (0,3) △	96 (0,4) △	96 (0,4) △	94 (0,4) ▲	97 (0,3) ▲	57 (0,2) ▲
ICCS 2022 vidurkis	**93 (0,1)**	**88 (0,2)**	**86 (0,2)**	**81 (0,2)**	**73 (0,2)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	93 (0,4)	87 (0,6)	87 (0,7)	87 (0,6)	83 (0,8)	51 (0,2)
Danija	95 (0,4)	90 (0,7)	87 (0,7)	86 (0,8)	69 (1,0)	50 (0,3)
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	96 (0,4) △	92 (0,7) △	90 (0,6) △	88 (0,7) △	77 (1,0) △	51 (0,2) △
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	96 (0,6)	93 (0,7)	87 (1,0)	89 (0,9)	76 (1,4)	52 (0,3)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

7.9 lentelė. Mokinių teigiamo požiūrio į imigrantus indeksas pagal mokinių charakteristikas
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Indekso reikšmės pagal mokinių lytį		Indekso reikšmės pagal mokinių socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį		Indekso reikšmės pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį	
	Vaikinai	Merginos	Žemiau šalies vidurkio	Atitinka šalies vidurkį ar aukščiau šalies vidurkio	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)
Bulgarija	45 (0,3)	47 (0,3) •	45 (0,4)	47 (0,3) •	44 (0,4)	48 (0,3) •
Estija	46 (0,4)	50 (0,3) •	47 (0,3)	49 (0,4) •	44 (0,4)	49 (0,3) •
Ispanija	50 (0,3)	53 (0,3) •	52 (0,3)	52 (0,3)	49 (0,4)	53 (0,3) •
Italija	52 (0,4)	54 (0,2) •	52 (0,3)	54 (0,3) •	49 (0,5)	54 (0,2) •
Kipras	47 (0,3)	51 (0,3) •	48 (0,3)	50 (0,3) •	47 (0,3)	51 (0,3) •
Kolumbija	49 (0,3)	49 (0,3)	49 (0,2)	49 (0,3)	49 (0,3)	50 (0,3) •
Kroatija	49 (0,3)	53 (0,2) •	50 (0,3)	52 (0,3) •	48 (0,5)	52 (0,2) •
Latvija	45 (0,3)	48 (0,3) •	46 (0,3)	47 (0,3) •	44 (0,3)	48 (0,3) •
Lenkija	47 (0,2)	50 (0,2) •	47 (0,2)	49 (0,2) •	45 (0,4)	49 (0,2) •
LIETUVA	46 (0,3)	49 (0,3) •	47 (0,3)	49 (0,2) •	45 (0,3)	49 (0,2) •
Malta	50 (0,5)	52 (0,5) •	50 (0,5)	53 (0,3) •	48 (0,6)	54 (0,3) •
Nyderlandai	48 (0,5)	51 (0,4) •	49 (0,4)	50 (0,3) •	46 (0,6)	51 (0,4) •
Norvegija (9)	51 (0,4)	54 (0,3) •	52 (0,3)	54 (0,3) •	49 (0,5)	54 (0,2) •
Prancūzija	51 (0,3)	53 (0,3) •	51 (0,3)	53 (0,3) •	50 (0,5)	53 (0,3) •
Rumunija	49 (0,7)	51 (0,6) •	49 (0,5)	52 (0,6) •	48 (0,4)	53 (0,6) •
Serbija	44 (0,3)	48 (0,3) •	45 (0,3)	46 (0,3) •	44 (0,3)	48 (0,4) •
Slovakija	47 (0,3)	50 (0,2) •	47 (0,3)	50 (0,2) •	46 (0,4)	50 (0,3) •
Slovėnija	48 (0,3)	51 (0,2) •	49 (0,3)	49 (0,3)	47 (0,3)	51 (0,3) •
Švedija	52 (0,4)	55 (0,3) •	53 (0,4)	54 (0,3) •	50 (0,8)	55 (0,3) •
Taivanas	56 (0,3)	57 (0,3)	56 (0,3)	57 (0,3) •	50 (0,8)	57 (0,2) •
ICCS 2022 vidurkis	**49 (0,1)**	**51 (0,1) •**	**49 (0,1)**	**51 (0,1) •**	**47 (0,1)**	**51 (0,1) •**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	50 (0,3)	52 (0,3) •	50 (0,3)	52 (0,3) •	49 (0,3)	54 (0,3) •
Danija	48 (0,3)	51 (0,3) •	49 (0,3)	51 (0,3) •	47 (0,6)	50 (0,3) •
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	50 (0,3)	53 (0,3) •	51 (0,3)	52 (0,4) •	48 (0,4)	53 (0,3) •
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	50 (0,4)	53 (0,5) •	51 (0,4)	52 (0,4) •	47 (0,7)	53 (0,3) •

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

7.10 lentelė. Mokinių pritarimo visų tautinių grupių ir rasių žmonių teisių lygybei indeksas
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių pritarimo visų tautinių grupių ir rasių žmonių teisių lygybei indeksas				
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų
Bulgarija	49 (0,3) ▼	49 (0,3)	48 (0,2)	0,1 (0,5)	0,6 (0,6)
Estija	51 (0,3)	53 (0,2)	51 (0,2)	–1,3 (0,5) •	0,8 (0,6)
Ispanija	52 (0,3) △	–	51 (0,3)	–	2,0 (0,5) •
Italija	54 (0,2) △	52 (0,2)	49 (0,2)	2,5 (0,5) •	4,9 (0,5) •
Kipras	50 (0,3) ▽	–	47 (0,2)	–	3,6 (0,6) •
Kolumbija	51 (0,3) ▽	54 (0,2)	53 (0,2)	–2,8 (0,4) •	–1,8 (0,5) •
Kroatija	51 (0,2)	52 (0,2)	–	–0,6 (0,5)	–
Latvija	48 (0,2) ▼	48 (0,2)	46 (0,2)	-0,0 (0,5)	1,8 (0,5) •
Lenkija	50 (0,2) ▽	–	50 (0,2)	–	0,4 (0,5)
LIETUVA	54 (0,3) △	53 (0,2)	50 (0,2)	0,8 (0,5)	3,7 (0,5) •
Malta	52 (0,5)	51 (0,2)	46 (0,3)	1,7 (0,7) •	6,0 (0,7) •
Nyderlandai	49 (0,3) ▽	49 (0,3)	–	0,5 (0,5)	–
Norvegija (9)	56 (0,3) ▲	55 (0,2)	51 (0,3)	0,2 (0,5)	4,8 (0,6) •
Rumunija	52 (0,3)	–	–	–	–
Slovakija	49 (0,2) ▼	–	48 (0,2)	–	0,2 (0,5)
Slovėnija	50 (0,2) ▽	51 (0,2)	49 (0,2)	–1,0 (0,5) •	0,7 (0,5)
Švedija	58 (0,3) ▲	57 (0,3)	52 (0,3)	0,2 (0,5)	5,6 (0,6) •
Taivanas	58 (0,2) ▲	58 (0,2)	57 (0,2)	-0,0 (0,4)	1,2 (0,5) •
ICCS 2022 vidurkis	**52 (0,1)**	–	–	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*52 (0,1)*	*52 (0,1)*	–	*0,0 (0,1)*	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*52 (0,3)*	–	*50 (0,2)*	–	*2,3 (0,5)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	52 (0,2)	–	–	–	–
Danija	52 (0,2)	–	–	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

7.11 lentelė. Mokinių pritarimo visų tautinių grupių ir rasių žmonių teisių lygybei indeksas pagal mokinių charakteristikas

*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Indekso reikšmės pagal mokinių lytį (ICCS 2022)		Indekso reikšmės pagal mokinių socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį		Indekso reikšmės pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį	
	Vaikinai	Merginos	Žemiau šalies vidurkio	Atitinka šalies vidurkį ar aukščiau šalies vidurkio	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)
Bulgarija	46 (0,5)	51 (0,3) •	47 (0,4)	50 (0,4) •	45 (0,4)	53 (0,3) •
Estija	49 (0,4)	54 (0,3) •	50 (0,3)	53 (0,5) •	45 (0,4)	53 (0,3) •
Ispanija	51 (0,3)	54 (0,3) •	51 (0,3)	53 (0,3) •	49 (0,4)	54 (0,3) •
Italija	52 (0,4)	56 (0,3) •	53 (0,3)	55 (0,3) •	49 (0,4)	56 (0,2) •
Kipras	48 (0,4)	53 (0,3) •	49 (0,4)	52 (0,4) •	47 (0,4)	55 (0,4) •
Kolumbija	51 (0,3)	52 (0,4)	50 (0,3)	52 (0,3) •	49 (0,3)	54 (0,3) •
Kroatija	49 (0,3)	54 (0,3) •	50 (0,3)	53 (0,3) •	47 (0,5)	53 (0,2) •
Latvija	46 (0,3)	50 (0,3) •	46 (0,3)	49 (0,3) •	44 (0,4)	51 (0,3) •
Lenkija	48 (0,3)	52 (0,2) •	49 (0,2)	51 (0,2) •	45 (0,4)	51 (0,2) •
LIETUVA	51 (0,3)	57 (0,3) •	51 (0,3)	56 (0,3) •	48 (0,4)	57 (0,3) •
Malta	51 (0,5)	54 (0,7) •	50 (0,7)	54 (0,4) •	48 (0,8)	56 (0,3) •
Nyderlandai	48 (0,4)	51 (0,4) •	48 (0,4)	51 (0,4) •	46 (0,6)	51 (0,3) •
Norvegija (9)	53 (0,4)	58 (0,3) •	54 (0,3)	57 (0,3) •	50 (0,5)	58 (0,2) •
Rumunija	50 (0,4)	54 (0,5) •	51 (0,3)	53 (0,4) •	49 (0,4)	55 (0,4) •
Slovakija	47 (0,3)	51 (0,3) •	47 (0,3)	50 (0,3) •	45 (0,4)	51 (0,2) •
Slovėnija	48 (0,4)	52 (0,2) •	49 (0,3)	51 (0,3) •	47 (0,3)	52 (0,3) •
Švedija	55 (0,4)	60 (0,3) •	56 (0,4)	59 (0,3) •	51 (0,7)	59 (0,2) •
Taivanas	58 (0,3)	59 (0,3) •	58 (0,3)	58 (0,2)	53 (0,7)	59 (0,2) •
ICCS 2022 vidurkis	**50 (0,1)**	**54 (0,1) •**	**51 (0,1)**	**53 (0,1) •**	**48 (0,1)**	**54 (0,1) •**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	51 (0,3)	53 (0,3) •	51 (0,3)	54 (0,3) •	49 (0,3)	57 (0,3) •
Danija	49 (0,3)	54 (0,3) •	50 (0,4)	53 (0,3) •	48 (0,5)	53 (0,3) •

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

7.12 lentelė. Mokinių pasitikėjimas pilietinėmis institucijomis ir tradicine žiniasklaida
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, nurodžiusių, kad pasitiki ar visiškai pasitiki pilietinėmis institucijomis ir tradicine žiniasklaida, procentinė dalis											
	Nacionaline vyriausybe			Nacionaliniu parlamentu			Teismais			Tradicine žiniasklaida		
	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų
Bulgarija	46 (1,3) ▽	59 (1,2)	−12 (1,8) •	44 (1,1) ▽	56 (1,1)	−12 (1,5) •	62 (1,1) ▽	69 (1,0)	−6 (1,5) •	50 (1,2)	61 (1,0)	−11 (1,5) •
Estija	71 (1,2) ▲	73 (1,2)	−2 (1,7)	57 (1,3) △	56 (1,4)	1 (1,9)	73 (1,5) △	76 (0,9)	−3 (1,7)	44 (1,1) ▽	47 (1,2)	−3 (1,6)
Ispanija	44 (1,1) ▽	–	–	41 (1,1) ▽	–	–	62 (1,0) ▽	–	–	60 (1,1) △	–	–
Italija	53 (1,1)	57 (1,0)	−4 (1,5) •	52 (1,1) △	65 (0,9)	−13 (1,4) •	64 (0,9) ▽	72 (1,1)	−9 (1,4) •	61 (1,0) ▲	75 (0,7)	−15 (1,2) •
Kipras	46 (1,1) ▽	–	–	39 (1,0) ▽	–	–	59 (1,1) ▽	–	–	49 (0,9)	–	–
Kolumbija	40 (1,4) ▼	55 (1,2)	−15 (1,8) •	35 (1,3) ▼	46 (1,2)	−11 (1,8) •	40 (1,1) ▼	48 (1,2)	−8 (1,6) •	50 (1,2)	69 (1,3)	−19 (1,8) •
Kroatija	31 (1,1) ▼	42 (1,5)	−11 (1,9) •	28 (0,9) ▼	37 (1,4)	−9 (1,7) •	56 (1,3) ▽	66 (1,4)	−9 (1,9) •	47 (1,1) ▽	54 (1,0)	−7 (1,5) •
Latvija	51 (1,4)	60 (1,3)	−8 (1,9) •	43 (1,2) ▽	46 (1,2)	−2 (1,7)	65 (1,2)	71 (1,2)	−6 (1,7) •	45 (1,1) ▽	51 (1,2)	−6 (1,6) •
Lenkija	27 (1,0) ▼	–	–	25 (0,8) ▼	–	–	56 (0,9) ▽	–	–	45 (0,9) ▽	–	–
LIETUVA	68 (1,1) ▲	74 (1,0)	−6 (1,5) •	52 (1,2) △	51 (1,3)	1 (1,7)	74 (1,0) △	80 (0,9)	−6 (1,3) •	56 (1,1) △	65 (0,9)	−9 (1,5) •
Malta	50 (1,5) ▽	66 (0,8)	−16 (1,7) •	44 (1,4) ▽	59 (0,9)	−15 (1,7) •	64 (1,6)	76 (0,8)	−12 (1,7) •	55 (1,2) △	66 (0,8)	−11 (1,5) •
Nyderlandai	73 (1,3) ▲	70 (1,4)	3 (1,9)	66 (1,4) ▲	63 (1,3)	3 (1,9)	84 (1,1) ▲	78 (1,1)	7 (1,6) •	59 (1,3) △	47 (1,3)	12 (1,8) •
Norvegija (9)	86 (0,6) ▲	79 (0,7)	7 (0,9) •	81 (0,7) ▲	77 (0,7)	4 (1,0) •	82 (0,8) ▲	76 (0,7)	6 (1,0) •	67 (0,8) ▲	48 (0,8)	18 (1,1) •
Prancūzija	54 (1,2)	–	–	46 (1,1) ▽	–	–	60 (1,1) ▽	–	–	46 (1,1) ▽	–	–
Rumunija	44 (1,7) ▽	–	–	41 (1,4) ▽	–	–	66 (1,2)	–	–	39 (1,8) ▼	–	–
Serbija	54 (1,4)	–	–	49 (1,5)	–	–	56 (1,3) ▼	–	–	34 (1,0) ▼	–	–
Slovakija	40 (1,3) ▼	–	–	36 (1,3) ▼	–	–	63 (1,1) ▽	–	–	50 (1,1)	–	–
Slovėnija	38 (1,1) ▼	49 (1,4)	−10 (1,7) •	42 (1,0) ▽	50 (1,3)	−8 (1,7) •	67 (1,0)	74 (1,0)	−7 (1,4) •	50 (1,0)	65 (1,2)	−15 (1,6) •
Švedija	78 (1,1) ▲	79 (1,0)	−1 (1,5)	76 (1,3) ▲	79 (1,1)	−2 (1,6)	78 (1,0) ▲	82 (1,2)	−4 (1,6) •	58 (1,1) △	54 (1,0)	3 (1,5) •
Taivanas	70 (1,1) ▲	62 (1,0)	8 (1,5) •	71 (0,8) ▲	71 (0,9)	0 (1,2)	81 (0,9) ▲	73 (0,9)	8 (1,3) •	42 (0,9) ▽	44 (0,9)	−2 (1,3)
ICCS 2022 vidurkis	**53 (0,3)**	–	–	**48 (0,3)**	–	–	**66 (0,3)**	–	–	**50 (0,3)**	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*58 (0,3)*	*63 (0,3)*	*−5 (0,5) •*	*53 (0,3)*	*58 (0,3)*	*5 (0,5) •*	*69 (0,3)*	*72 (0,3)*	*−4 (0,4) •*	*52 (0,3)*	*57 (0,3)*	*−5 (0,4) •*
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų												
Brazilija	48 (1,0)	–	–	45 (1,0)	–	–	51 (0,9)	–	–	51 (0,8)	–	–
Danija	79 (1,0)	–	–	69 (1,2)	–	–	82 (0,9)	–	–	65 (1,1)	–	–
Vokietijos teritorija												
Š. Reinas-Vestfalija	77 (1,0) ▲	–	–	68 (1,3) ▲	–	–	77 (1,1) ▲	–	–	57 (1,1) △	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų												
Šlėzvigas-Holšteinas	77 (1,4) △	–	–	70 (1,5)	–	–	82 (1,2)	–	–	58 (1,4)	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

7.13 lentelė. Mokinių pasitikėjimo pilietinėmis institucijomis indeksas pagal mokinių charakteristikas
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Indekso reikšmės pagal mokinių lytį		Indekso reikšmės pagal mokinių socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį		Indekso reikšmės pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį	
	Vaikinai	Merginos	Žemiau šalies vidurkio	Atitinka šalies vidurkį ar aukščiau šalies vidurkio	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)
Bulgarija	47 (0,4)	46 (0,4) •	48 (0,5)	46 (0,3) •	48 (0,5)	45 (0,3) •
Estija	51 (0,4)	50 (0,3) •	49 (0,3)	52 (0,3) •	49 (0,5)	51 (0,3) •
Ispanija	49 (0,3)	47 (0,3) •	48 (0,3)	48 (0,3)	49 (0,4)	48 (0,2)
Italija	49 (0,3)	49 (0,3)	49 (0,3)	49 (0,3)	50 (0,5)	48 (0,2) •
Kipras	46 (0,4)	46 (0,3)	46 (0,4)	46 (0,3)	46 (0,4)	45 (0,4)
Kolumbija	48 (0,4)	44 (0,5) •	46 (0,4)	46 (0,5)	49 (0,4)	42 (0,4) •
Kroatija	46 (0,3)	45 (0,2)	46 (0,3)	45 (0,3)	46 (0,5)	45 (0,2)
Latvija	48 (0,4)	47 (0,3) •	47 (0,4)	48 (0,3) •	47 (0,4)	48 (0,3)
Lenkija	45 (0,3)	44 (0,2) •	45 (0,2)	44 (0,2) •	45 (0,4)	44 (0,2) •
LIETUVA	51 (0,3)	50 (0,3) •	50 (0,2)	51 (0,4)	50 (0,4)	51 (0,3)
Malta	50 (0,5)	47 (0,3) •	49 (0,6)	48 (0,4)	50 (0,6)	48 (0,4) •
Nyderlandai	53 (0,4)	52 (0,5)	52 (0,4)	54 (0,3) •	51 (0,5)	54 (0,3) •
Norvegija (9)	55 (0,3)	55 (0,2)	53 (0,3)	57 (0,2) •	53 (0,4)	56 (0,2) •
Prancūzija	50 (0,3)	47 (0,3) •	48 (0,3)	49 (0,3) •	49 (0,4)	48 (0,3)
Rumunija	48 (0,4)	49 (0,4)	49 (0,5)	47 (0,4) •	49 (0,5)	47 (0,4) •
Serbija	48 (0,4)	48 (0,4)	49 (0,4)	47 (0,4) •	49 (0,4)	46 (0,4) •
Slovakija	47 (0,3)	46 (0,4) •	47 (0,4)	46 (0,3) •	48 (0,4)	46 (0,3) •
Slovėnija	48 (0,3)	47 (0,3) •	47 (0,3)	47 (0,3)	47 (0,4)	47 (0,3)
Švedija	54 (0,4)	53 (0,4) •	52 (0,5)	54 (0,3) •	52 (0,8)	54 (0,3) •
Taivanas	52 (0,3)	53 (0,2)	53 (0,3)	52 (0,3) •	54 (0,9)	52 (0,2)
ICCS 2022 vidurkis	**49 (0,1)**	**48 (0,1) •**	**49 (0,1)**	**49 (0,1)**	**49 (0,1)**	**48 (0,1) •**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	50 (0,3)	47 (0,2) •	49 (0,3)	47 (0,2) •	50 (0,3)	46 (0,3) •
Danija	53 (0,3)	53 (0,2) •	52 (0,3)	54 (0,3) •	51 (0,5)	53 (0,2) •
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	53 (0,3)	52 (0,3) •	52 (0,3)	54 (0,3) •	52 (0,3)	53 (0,3) •
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	53 (0,4)	52 (0,3) •	52 (0,3)	53 (0,4) •	52 (0,7)	53 (0,3)

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

7.14 lentelė. Mokinių pasiskirstymas pagal jų pasaulinio pilietiškumo svarbos suvokimą
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, kurie tokį elgesį suvokia kaip svarbų ar labai svarbų, procentinė dalis				Mokinių pasaulinio pilietiškumo svarbos suvokimo indeksas
	Padėti žmonėms mažiau išsivysčiusiose šalyse	Remti iniciatyvas, kuriomis skatinamos lygios visų žmonių galimybės visame pasaulyje	Pakeisti savo gyvenimo būdą, kad jis taptų labiau draugiškas aplinkai	Domėtis skirtingomis kultūromis ir kalbomis	
Bulgarija	70 (0,8) ▼	74 (1,2) ▽	75 (1,0) ▽	69 (1,0) ▽	48 (0,3) ▽
Estija	77 (1,1) ▽	79 (1,1) ▽	80 (1,2)	71 (0,9)	48 (0,3) ▽
Ispanija	88 (0,8) △	86 (0,7) △	85 (0,8) △	76 (0,8) △	52 (0,2) △
Italija	91 (0,6) △	87 (0,9) △	89 (0,7) △	78 (1,0) △	53 (0,2) ▲
Kipras	80 (0,9) ▽	77 (0,9) ▽	78 (1,0)	67 (1,0) ▽	50 (0,3)
Kolumbija	90 (0,7) △	87 (0,6) △	86 (0,6) △	79 (0,8) △	53 (0,2) △
Kroatija	92 (0,6) △	88 (0,7) △	88 (0,8) △	83 (0,9) ▲	52 (0,2) △
Latvija	75 (1,1) ▽	74 (1,0) ▽	72 (1,1) ▽	66 (1,0) ▽	47 (0,2) ▽
Lenkija	86 (0,6) △	86 (0,6) △	84 (0,7) △	70 (0,7) ▽	50 (0,1)
LIETUVA	84 (0,6) △	80 (0,8)	84 (0,8) △	73 (1,0)	50 (0,2)
Malta	85 (1,3)	82 (1,4)	78 (1,7)	74 (1,4)	51 (0,4)
Nyderlandai	74 (1,2) ▽	75 (1,1) ▽	77 (1,2) ▽	61 (1,2) ▼	47 (0,3) ▼
Norvegija (9)	85 (0,6) △	84 (0,5) △	67 (0,8) ▼	74 (0,8) △	49 (0,2) ▽
Prancūzija	89 (0,7) △	84 (0,7) △	85 (0,8) △	75 (0,9) △	52 (0,2) △
Rumunija	83 (1,9)	85 (1,8) △	82 (1,7)	74 (1,2)	51 (0,4) △
Serbija	77 (1,0) ▽	69 (1,1) ▼	66 (1,2) ▼	71 (0,9)	48 (0,3) ▽
Slovakija	80 (0,9) ▽	77 (0,9) ▽	80 (0,7)	70 (1,0)	49 (0,2) ▽
Slovėnija	82 (0,8)	80 (0,9)	76 (0,9) ▽	67 (1,0) ▽	49 (0,2) ▽
Švedija	82 (0,8)	78 (0,8) ▽	74 (0,9) ▽	62 (1,3) ▽	48 (0,2) ▽
Taivanas	84 (0,7) △	89 (0,6) △	90 (0,6) ▲	76 (0,8) △	52 (0,2) △
ICCS 2022 vidurkis	**83 (0,2)**	**81 (0,2)**	**80 (0,2)**	**72 (0,2)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	85 (0,7)	85 (0,7)	71 (0,7)	78 (0,7)	51 (0,2)
Danija	82 (0,8)	73 (0,9)	66 (1,1)	61 (1,0)	46 (0,2)
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	84 (0,8)	67 (0,9) ▼	68 (1,0) ▼	57 (1,2) ▼	47 (0,2) ▼
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	84 (0,9)	70 (1,1)	70 (1,7)	58 (1,7)	47 (0,3)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

7.15 lentelė. Mokytojų pasiskirstymas pagal pasaulinio pilietiškumo svarbos suvokimą
*Lentelė parengta, remiantis **mokytojų** atsakymais.*

Šalys	Mokytojų, kurie tokį elgesį suvokia kaip svarbų ar labai svarbų, procentinė dalis				Mokytojų pasaulinio pilietiškumo svarbos suvokimo indeksas
	Padėti žmonėms mažiau išsivysčiusiose šalyse	Remti iniciatyvas, kuriomis skatinamos lygios visų žmonių galimybės visame pasaulyje	Pakeisti savo gyvenimo būdą, kad jis taptų labiau draugiškas aplinkai	Domėtis skirtingomis kultūromis ir kalbomis	
Bulgarija	96 (0,6)	94 (0,6) △	95 (0,6) △	84 (1,2) ▽	52 (0,3) △
Ispanija	97 (0,5) △	98 (0,5) △	96 (0,7) △	95 (0,7) △	54 (0,3) ▲
Italija	100 (0,1) △	98 (0,3) △	98 (0,3) △	97 (0,4) △	57 (0,2) ▲
Kroatija	98 (0,5) △	97 (0,5) △	96 (0,5) △	95 (0,7) △	50 (0,3)
Lenkija	98 (0,4) △	95 (0,6) △	88 (0,7) ▽	95 (0,5) △	50 (0,2) △
LIETUVA	97 (0,4) △	87 (1,2) ▽	91 (0,9)	84 (1,0) ▽	47 (0,3) ▼
Malta	97 (1,0)	96 (1,5) △	95 (1,4) △	95 (1,5) △	53 (0,6) ▲
Norvegija (9)	90 (1,0) ▽	91 (0,9)	91 (0,9)	91 (1,1) △	48 (0,3) ▽
Rumunija	98 (0,4) △	96 (0,6) △	95 (0,6) △	89 (0,9)	53 (0,4) ▲
Serbija	90 (1,2) ▽	91 (1,0)	93 (0,6)	87 (1,7)	49 (0,3) ▽
Slovakija	96 (0,6)	90 (1,0) ▽	85 (1,2) ▽	85 (1,2) ▽	47 (0,2) ▼
Slovėnija	93 (0,6) ▽	88 (0,7) ▽	84 (0,7) ▽	82 (0,8) ▽	46 (0,2) ▼
Taivanas	96 (0,5)	88 (0,8) ▽	83 (0,8) ▽	77 (1,1) ▼	44 (0,2) ▼
ICCS 2022 vidurkis	**96 (0,2)**	**93 (0,2)**	**92 (0,2)**	**89 (0,3)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	91 (1,0)	97 (0,7)	95 (0,8)	89 (1,0)	51 (0,3)
Danija	85 (3,2)	90 (2,2)	90 (2,7)	87 (2,3)	46 (0,7)
Estija	97 (0,5)	83 (1,0)	93 (0,7)	70 (1,3)	46 (0,3)
Kipras	96 (0,7)	97 (0,7)	94 (1,0)	95 (0,8)	54 (0,3)
Kolumbija	98 (0,8)	98 (0,7)	96 (1,0)	83 (2,0)	53 (0,4)
Latvija	91 (0,8)	90 (0,9)	93 (0,8)	78 (1,4)	47 (0,3)
Nyderlandai	91 (1,1)	82 (1,2)	88 (1,1)	69 (1,7)	44 (0,3)
Prancūzija	97 (0,6)	93 (0,9)	94 (0,8)	88 (1,3)	51 (0,3)
Švedija	94 (0,8)	93 (0,8)	92 (0,8)	90 (1,1)	49 (0,3)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Š. Reinas-Vestfalija	92 (0,7)	77 (1,0)	87 (0,7)	79 (0,9)	45 (0,2)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

7.16 lentelė. Tradicinės pilietinės elgsenos, pilietinės elgsenos, susijusios su socialiniu judėjimu ir pasaulinės pilietinės elgsenos svarbos indeksai pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Tradicinės pilietinės elgsenos svarbos indeksas		Pilietinės elgsenos, susijusios su socialiniu judėjimu, svarbos indeksas		Pasaulinės pilietinės elgsenos svarbos indeksas	
	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)
Bulgarija	48 (0,5)	46 (0,4) •	47 (0,4)	52 (0,3) •	47 (0,4)	50 (0,3) •
Estija	44 (0,6)	45 (0,2)	43 (0,4)	46 (0,2) •	45 (0,5)	49 (0,3) •
Ispanija	49 (0,5)	48 (0,3) •	48 (0,4)	51 (0,2) •	50 (0,5)	53 (0,2) •
Italija	53 (0,6)	53 (0,4)	49 (0,4)	52 (0,3) •	50 (0,4)	54 (0,2) •
Kipras	50 (0,4)	51 (0,4)	47 (0,4)	53 (0,3) •	47 (0,4)	53 (0,3) •
Kolumbija	53 (0,4)	50 (0,3) •	50 (0,3)	54 (0,3) •	52 (0,3)	55 (0,3) •
Kroatija	48 (0,7)	49 (0,3) •	47 (0,5)	52 (0,3) •	50 (0,5)	53 (0,3) •
Latvija	46 (0,4)	47 (0,4) •	44 (0,3)	48 (0,3) •	45 (0,4)	49 (0,3) •
Lenkija	49 (0,4)	50 (0,2)	48 (0,4)	51 (0,2) •	48 (0,4)	51 (0,1) •
LIETUVA	48 (0,4)	49 (0,3)	45 (0,3)	50 (0,3) •	47 (0,3)	52 (0,3) •
Malta	48 (0,6)	48 (0,3)	46 (0,7)	51 (0,3) •	48 (0,7)	53 (0,3) •
Nyderlandai	47 (0,5)	46 (0,3)	42 (0,4)	43 (0,2) •	45 (0,5)	48 (0,3) •
Norvegija (9)	51 (0,5)	49 (0,2) •	46 (0,4)	48 (0,2) •	47 (0,4)	50 (0,2) •
Prancūzija	51 (0,5)	51 (0,3)	44 (0,4)	46 (0,2) •	50 (0,4)	54 (0,2) •
Rumunija	49 (0,4)	47 (0,4) •	48 (0,4)	53 (0,3) •	49 (0,3)	54 (0,4) •
Serbija	45 (0,6)	44 (0,4)	47 (0,3)	51 (0,4) •	46 (0,4)	50 (0,3) •
Slovakija	48 (0,5)	46 (0,3) •	45 (0,3)	48 (0,2) •	47 (0,4)	50 (0,2) •
Slovėnija	49 (0,4)	50 (0,3)	45 (0,4)	49 (0,2) •	47 (0,4)	50 (0,3) •
Švedija	49 (0,6)	48 (0,2)	45 (0,4)	46 (0,2) •	45 (0,5)	48 (0,3) •
Taivanas	51 (1,0)	55 (0,2) •	47 (0,8)	52 (0,2) •	48 (0,8)	53 (0,2) •
ICCS 2022 vidurkis	**49 (0,1)**	**49 (0,1)**	**46 (0,1)**	**50 (0,1) •**	**48 (0,1)**	**51 (0,1) •**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	53 (0,3)	54 (0,4)	50 (0,3)	54 (0,3) •	49 (0,3)	53 (0,3) •
Danija	49 (0,1)	49 (0,1)	46 (0,1)	50 (0,1) •	48 (0,1)	52 (0,1) •
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	51 (0,4)	48 (0,3) •	45 (0,3)	45 (0,2) •	46 (0,4)	47 (0,3) •
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	49 (0,1)	49 (0,1) •	46 (0,1)	49 (0,1) •	47 (0,1)	51 (0,1) •

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

7.17 lentelė. Mokinių požiūris į aplinkos apsaugą
*Lentelė parengta, remiantis **mokytojų** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, nurodžiusių, kad sutinka arba visiškai sutinka su šiais teiginiais, dalis procentais					Mokinių pozityvaus požiūrio į aplinkos apsaugą indeksas
	Šalys turi dirbti kartu, kad išsaugotų pasaulio gamtos išteklius	Kiekvienas pilietis turėtų prisidėti prie taršos mažinimo	Visi žmonės turi prisiimti atsakomybę už gamtos išsaugojimą	Vyriausybės turėtų daugiau dėmesio skirti aplinkos apsaugai, o ne ekonomikos augimo palaikymui	Mūsų šalis turėtų prisidėti prie aplinkos apsaugos kitose šalyse	
Bulgarija	85 (1,1) ▽	87 (0,9) ▽	85 (1,0) ▽	77 (0,8) ▽	67 (1,0) ▽	49 (0,3) ▽
Estija	94 (0,6) △	89 (0,8)	90 (0,7)	76 (1,1) ▽	74 (1,3)	49 (0,3) ▽
Ispanija	94 (0,5) △	94 (0,5) △	94 (0,5) △	83 (0,7) △	85 (0,7) ▲	53 (0,2) △
Italija	95 (0,7) △	96 (0,4) △	95 (0,5) △	82 (0,9) △	80 (0,9) △	52 (0,2) △
Kipras	86 (0,7) ▽	88 (0,7) ▽	86 (0,9) ▽	79 (1,0)	75 (0,9) △	50 (0,3)
Kolumbija	91 (0,7)	91 (0,7)	91 (0,6) △	84 (0,6) △	81 (0,8) △	52 (0,3) △
Kroatija	96 (0,4) △	96 (0,4) △	95 (0,5) △	84 (0,9) △	74 (1,0)	51 (0,2) △
Latvija	91 (0,8)	85 (0,8) ▽	89 (0,8)	66 (1,1) ▼	65 (1,1) ▽	47 (0,2) ▽
Lenkija	95 (0,4) △	89 (0,6)	89 (0,6)	62 (0,9) ▼	71 (0,8) ▽	47 (0,2) ▽
LIETUVA	93 (0,5) △	93 (0,6) △	91 (0,6) △	79 (0,9)	73 (1,0)	50 (0,2)
Malta	92 (1,9)	91 (1,5)	91 (1,3)	83 (1,2) △	78 (1,8) △	51 (0,5) △
Nyderlandai	88 (1,0) ▽	82 (1,3) ▽	82 (1,0) ▽	80 (1,0)	65 (1,3) ▽	47 (0,3) ▼
Norvegja (9)	94 (0,4) △	89 (0,5) ▽	92 (0,4) △	81 (0,7) △	75 (0,9) △	50 (0,2)
Prancūzija	93 (0,6) △	94 (0,5) △	94 (0,6) △	88 (0,7) △	77 (0,8) △	53 (0,2) ▲
Rumunija	91 (1,3)	91 (1,2)	89 (1,5)	81 (1,3)	62 (1,9) ▼	49 (0,3) ▽
Serbija	90 (0,8)	92 (0,7) △	89 (0,8)	82 (0,9) △	65 (1,4) ▽	50 (0,3)
Slovakija	89 (1,0) ▽	86 (0,7) ▽	68 (0,9) ▼	66 (1,0) ▼	80 (1,0) △	47 (0,2) ▼
Slovėnija	89 (0,8) ▽	90 (0,7)	88 (0,8) ▽	87 (0,6) △	63 (0,9) ▼	49 (0,2) ▽
Švedija	94 (0,6) △	88 (0,6) ▽	93 (0,5) △	81 (0,8) △	72 (0,8)	50 (0,2)
Taivanas	98 (0,3) △	97 (0,3) △	98 (0,3) △	79 (0,7)	87 (0,7) ▲	53 (0,2) ▲
ICCS 2022 vidurkis	**92 (0,2)**	**90 (0,2)**	**90 (0,2)**	**79 (0,2)**	**73 (0,2)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	91 (0,6)	89 (0,7)	91 (0,6)	80 (0,9)	83 (0,7)	53 (0,2)
Danija	93 (0,6)	88 (0,6)	91 (0,8)	76 (1,1)	71 (1,0)	48 (0,2)
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	92 (0,6)	78 (0,8) ▼	86 (0,8) ▽	81 (1,0)	73 (1,0)	48 (0,2) ▽
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	92 (0,9)	81 (1,1)	90 (0,7)	82 (1,0)	74 (1,3)	49 (0,3)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

7.18 lentelė. Mokinių teigiamo požiūrio į aplinkos apsaugą indeksas pagal mokinių charakteristikas
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Indekso reikšmės pagal mokinių lytį		Indekso reikšmės pagal mokinių socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį		Indekso reikšmės pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį	
	Vaikinai	Merginos	Žemiau šalies vidurkio	Atitinka šalies vidurkį ar aukščiau šalies vidurkio	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)
Bulgarija	47 (0,4)	50 (0,3) •	48 (0,4)	50 (0,3) •	47 (0,3)	51 (0,3) •
Estija	47 (0,4)	50 (0,3) •	48 (0,3)	50 (0,4) •	46 (0,5)	50 (0,3) •
Ispanija	52 (0,3)	54 (0,3) •	52 (0,3)	53 (0,3) •	51 (0,5)	54 (0,2) •
Italija	51 (0,4)	53 (0,2) •	51 (0,3)	53 (0,3) •	50 (0,4)	53 (0,2) •
Kipras	48 (0,4)	52 (0,3) •	48 (0,4)	51 (0,3) •	48 (0,4)	53 (0,3) •
Kolumbija	52 (0,3)	52 (0,4)	51 (0,3)	53 (0,3) •	51 (0,4)	54 (0,3) •
Kroatija	50 (0,3)	53 (0,3) •	51 (0,3)	52 (0,3)	50 (0,4)	52 (0,3) •
Latvija	46 (0,3)	48 (0,3) •	47 (0,3)	48 (0,3) •	45 (0,3)	48 (0,3) •
Lenkija	46 (0,3)	48 (0,2) •	47 (0,2)	48 (0,2) •	46 (0,4)	48 (0,2) •
LIETUVA	48 (0,3)	52 (0,3) •	49 (0,3)	51 (0,3) •	48 (0,4)	52 (0,2) •
Malta	51 (0,6)	52 (0,5)	50 (0,7)	53 (0,2) •	49 (0,9)	53 (0,2) •
Nyderlandai	46 (0,4)	48 (0,5) •	46 (0,4)	48 (0,4) •	44 (0,6)	48 (0,3) •
Norvegija (9)	48 (0,2)	52 (0,2) •	48 (0,3)	51 (0,2) •	47 (0,5)	51 (0,2) •
Prancūzija	53 (0,3)	54 (0,3) •	52 (0,3)	54 (0,3) •	52 (0,5)	54 (0,3) •
Rumunija	48 (0,4)	50 (0,4) •	48 (0,3)	50 (0,4) •	47 (0,4)	51 (0,4) •
Serbija	49 (0,4)	52 (0,3) •	50 (0,4)	51 (0,4)	50 (0,4)	52 (0,4) •
Slovakija	46 (0,3)	48 (0,3) •	46 (0,3)	48 (0,2) •	45 (0,3)	48 (0,3) •
Slovėnija	48 (0,3)	50 (0,2) •	48 (0,3)	50 (0,3) •	47 (0,3)	50 (0,2) •
Švedija	48 (0,3)	52 (0,3) •	49 (0,3)	51 (0,2) •	47 (0,8)	51 (0,2) •
Taivanas	54 (0,3)	53 (0,2) •	53 (0,3)	54 (0,2)	51 (0,8)	54 (0,2) •
ICCS 2022 vidurkis	**49 (0,1)**	**51 (0,1) •**	**49 (0,1)**	**51 (0,1) •**	**48 (0,1)**	**51 (0,1) •**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	52 (0,3)	53 (0,3) •	52 (0,3)	53 (0,3) •	51 (0,3)	55 (0,3) •
Danija	47 (0,3)	49 (0,3) •	46 (0,3)	49 (0,2) •	45 (0,4)	49 (0,2) •
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	47 (0,3)	49 (0,3) •	47 (0,3)	49 (0,4) •	46 (0,4)	49 (0,3) •
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	48 (0,4)	50 (0,4) •	48 (0,3)	50 (0,4) •	46 (0,7)	50 (0,4) •

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

7.19 lentelė. Mokinių nuomonė apie didžiausias grėsmes pasaulio aplinkai
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, nurodžiusių, kad išvardytos problemos kelia labai didelę grėsmę pasaulio aplinkai, procentinė dalis										Mokinių susirūpinimo dėl grėsmių pasaulio aplinkai indeksas (ICCS 2022)
	Aplinkos tarša			Klimato pokyčiai			Vandens trūkumas			Biologinės įvairovės netekimas, gyvybės rūšių nykimas	
	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	ICCS 2022	
Bulgarija	76 (1,2) ▽	74 (1,2)	2 (1,6)	62 (1,2) ▽	51 (1,2)	11 (1,7) •	72 (1,2) ▽	65 (1,3)	7 (1,8) •	61 (1,2)	49 (0,3) ▽
Estija	82 (0,9) △	64 (1,1)	18 (1,4) •	69 (1,3)	48 (1,4)	21 (1,9) •	75 (1,1)	72 (1,0)	3 (1,5)	65 (1,3) △	51 (0,3) △
Ispanija	82 (0,8) △	–	–	75 (0,9) △	–	–	77 (1,0) △	–	–	63 (1,0)	51 (0,2) △
Italija	86 (0,7) △	84 (0,7)	2 (1,0) •	76 (0,9) △	44 (1,2)	31 (1,5) •	84 (0,8) △	71 (1,0)	13 (1,3) •	64 (1,2)	52 (0,2) △
Kipras	76 (1,0) ▽	–	–	64 (1,1) ▽	–	–	64 (0,9) ▽	–	–	56 (1,0) ▽	48 (0,2) ▽
Kolumbija	77 (1,4)	90 (0,7)	−13 (1,6) •	61 (1,4) ▽	77 (0,9)	−16 (1,6) •	70 (1,2) ▽	88 (0,7)	−18 (1,4) •	65 (1,3) △	49 (0,4) ▽
Kroatija	80 (0,8)	67 (1,1)	13 (1,4) •	66 (1,2) ▽	47 (1,3)	19 (1,7) •	78 (1,0) ▽	77 (1,0)	0 (1,4)	66 (1,0) △	50 (0,2) ▽
Latvija	82 (0,9) △	75 (1,0)	6 (1,3) •	70 (1,3)	50 (1,0)	20 (1,7) •	72 (1,0)	67 (1,1)	5 (1,4) •	61 (1,2)	50 (0,3) △
Lenkija	82 (0,7) △	–	–	65 (0,9) ▽	–	–	80 (0,7) ▽	–	–	68 (0,9) △	51 (0,2) ▽
LIETUVA	86 (0,7) △	86 (0,7)	-0 (1,0)	75 (1,0) △	57 (1,1)	19 (1,5) •	85 (0,8) △	76 (1,1)	9 (1,4) •	67 (1,1) △	52 (0,2) △
Malta	73 (1,4) ▽	63 (0,9)	10 (1,7) •	69 (1,3)	51 (0,9)	17 (1,6) •	67 (1,9)	66 (0,8)	1 (2,0)	57 (1,6) ▽	49 (0,4) △
Nyderlandai	66 (1,3) ▼	63 (1,3)	3 (1,8)	66 (1,5)	48 (1,4)	18 (2,0) •	59 (1,6)	44 (1,1)	15 (2,0) •	46 (1,5) ▼	47 (0,4) ▽
Norvegja (9)	73 (0,8) ▽	76 (0,7)	−2 (1,1) •	75 (0,7) △	66 (0,8)	9 (1,1) •	55 (0,8) △	41 (1,0)	14 (1,3) •	53 (0,9) ▽	48 (0,2) △
Prancūzija	85 (0,7) △	–	–	82 (0,8) ▲	–	–	82 (0,8) ▲	–	–	74 (0,9) ▲	53 (0,2) ▲
Rumunija	84 (2,0) △	–	–	60 (1,8) ▽	–	–	81 (2,4) ▽	–	–	56 (1,6) ▽	50 (0,5) ▽
Serbija	81 (1,0)	–	–	47 (1,1) ▼	–	–	62 (1,3) ▼	–	–	56 (1,0) ▽	47 (0,3) ▼
Slovakija	81 (0,9) △	–	–	68 (1,1)	–	–	70 (1,2)	–	–	59 (1,1) ▽	50 (0,3) △
Slovėnija	81 (0,8)	81 (0,9)	−1 (1,3)	59 (0,9) ▽	47 (1,0)	12 (1,3) •	75 (0,9) ▽	77 (1,0)	−1 (1,3)	62 (1,0)	50 (0,2) ▽
Švedija	75 (0,8) ▽	79 (0,8)	−4 (1,1) •	71 (0,9) △	68 (0,9)	3 (1,3) •	61 (0,9) △	46 (1,1)	15 (1,5) •	52 (1,1) ▽	49 (0,2) △
Taivanas	83 (0,7) △	75 (0,8)	8 (1,1) •	75 (0,8) △	61 (1,0)	14 (1,2) •	80 (0,7) △	60 (0,9)	20 (1,1) •	78 (0,7) ▲	53 (0,2) △
ICCS 2022 vidurkis	**80 (0,2)**	–	–	**68 (0,3)**	–	–	**72 (0,3)**	–	–	**61 (0,3)**	**50 (0,1)**
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*78 (0,3)*	*75 (0,3)*	*3 (0,4) •*	*69 (0,3)*	*55 (0,3)*	*14 (0,4) •*	*72 (0,3)*	*65 (0,3)*	*6 (0,4) •*	–	–
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų											
Brazilija	81 (0,8)	–	–	57 (1,0)	–	–	73 (1,0)	–	–	67 (0,9)	49 (0,2)
Danija	74 (1,0)	–	–	76 (0,9)	–	–	62 (1,0)	–	–	49 (1,0)	48 (0,2)
Vokietijos teritorija											
Š. Reinas-Vestfalija	74 (0,9) ▽	–	–	70 (1,1) △	–	–	77 (1,1) △	–	–	68 (1,1) △	51 (0,2) △
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų											
Šlėzvigas-Holšteinas	75 (1,3)	–	–	73 (1,4)	–	–	77 (1,3)	–	–	71 (1,6)	51 (0,3)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

7.20 lentelė. Mokinių susirūpinimo dėl grėsmių pasaulinei aplinkai indeksas pagal mokinių charakteristikas
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Indekso reikšmės pagal mokinių lytį		Indekso reikšmės pagal mokinių socialinę, ekonominę ir kultūrinę padėtį		Indekso reikšmės pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį	
	Vaikinai	Merginos	Žemiau šalies vidurkio	Atitinka šalies vidurkį ar aukščiau šalies vidurkio	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)
Bulgarija	48 (0,4)	51 (0,4) •	47 (0,4)	51 (0,3) •	45 (0,4)	54 (0,2) •
Estija	49 (0,4)	53 (0,3) •	49 (0,3)	52 (0,4) •	45 (0,5)	53 (0,3) •
Ispanija	50 (0,2)	52 (0,3) •	50 (0,2)	52 (0,3) •	47 (0,4)	53 (0,2) •
Italija	51 (0,3)	53 (0,2) •	51 (0,3)	53 (0,3) •	47 (0,4)	54 (0,2) •
Kipras	46 (0,4)	50 (0,3) •	46 (0,4)	50 (0,3) •	44 (0,3)	53 (0,3) •
Kolumbija	49 (0,4)	49 (0,5)	48 (0,5)	51 (0,4) •	45 (0,4)	55 (0,2) •
Kroatija	49 (0,3)	52 (0,3) •	49 (0,3)	52 (0,3) •	46 (0,5)	52 (0,2) •
Latvija	49 (0,4)	52 (0,3) •	49 (0,4)	51 (0,3) •	47 (0,5)	53 (0,3) •
Lenkija	50 (0,2)	52 (0,2) •	50 (0,3)	52 (0,2) •	47 (0,4)	52 (0,1) •
LIETUVA	51 (0,3)	54 (0,2) •	51 (0,3)	54 (0,3) •	49 (0,4)	55 (0,2) •
Malta	49 (0,4)	49 (0,5)	47 (0,6)	51 (0,3) •	44 (0,6)	53 (0,3) •
Nyderlandai	46 (0,5)	48 (0,4) •	45 (0,5)	49 (0,4) •	42 (0,6)	50 (0,3) •
Norvegja (9)	47 (0,3)	51 (0,2) •	47 (0,3)	50 (0,2) •	44 (0,3)	50 (0,2) •
Prancūzija	52 (0,3)	54 (0,2) •	52 (0,3)	54 (0,2) •	49 (0,4)	55 (0,2) •
Rumunija	49 (0,6)	51 (0,5) •	48 (0,3)	52 (0,5) •	46 (0,4)	53 (0,4) •
Serbija	46 (0,3)	48 (0,3) •	45 (0,3)	48 (0,3) •	44 (0,3)	51 (0,3) •
Slovakija	48 (0,4)	52 (0,3) •	48 (0,4)	52 (0,3) •	45 (0,5)	53 (0,2) •
Slovėnija	48 (0,3)	51 (0,3) •	49 (0,3)	51 (0,3) •	45 (0,4)	53 (0,2) •
Švedija	47 (0,3)	50 (0,3) •	47 (0,3)	50 (0,3) •	42 (0,5)	50 (0,2) •
Taivanas	53 (0,2)	53 (0,2)	52 (0,2)	54 (0,2) •	47 (0,7)	54 (0,1) •
ICCS 2022 vidurkis	**49 (0,1)**	**51 (0,1)** •	**49 (0,1)**	**51 (0,1)** •	**45 (0,1)**	**53 (0,1)** •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	49 (0,3)	50 (0,3) •	48 (0,3)	51 (0,3) •	46 (0,3)	54 (0,3) •
Danija	47 (0,3)	50 (0,2) •	47 (0,3)	50 (0,2) •	44 (0,6)	50 (0,2) •
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	50 (0,3)	52 (0,2) •	49 (0,3)	52 (0,3) •	47 (0,4)	52 (0,3) •
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	50 (0,4)	52 (0,5) •	50 (0,5)	52 (0,3) •	46 (0,8)	53 (0,3) •

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

7.21 lentelė. Mokinių nuomonė apie grėsmes pasaulio ateičiai
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, nurodžiusių, kad išvardytos problemos kelia labai didelę grėsmę pasaulio ateičiai, procentinė dalis					
	Ginkluoti konfliktai			Užkrečiamosios ligos		
	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų
Bulgarija	53 (1,2)	48 (1,2)	5 (1,7) •	57 (1,2) △	62 (1,3)	–5 (1,7) •
Estija	53 (1,2)	44 (1,2)	9 (1,7) •	50 (1,3)	65 (1,1)	–14 (1,7) •
Ispanija	54 (1,0)	–	–	53 (1,0)	–	–
Italija	63 (1,0) △	55 (1,0)	8 (1,4) •	55 (1,3) △	61 (1,0)	–5 (1,6) •
Kipras	57 (0,9) △	–	–	54 (0,8) △	–	–
Kolumbija	59 (0,9) △	68 (0,8)	–9 (1,2) •	63 (1,1) ▲	73 (1,1)	–9 (1,5) •
Kroatija	53 (1,1)	48 (1,0)	5 (1,5) •	38 (1,1) ▼	69 (0,9)	–31 (1,4) •
Latvija	58 (1,0) △	49 (1,1)	9 (1,5) •	50 (1,1)	68 (1,2)	–18 (1,6) •
Lenkija	78 (0,9) ▲	–	–	51 (0,9)	–	–
LIETUVA	71 (1,0) ▲	63 (1,1)	8 (1,5) •	63 (1,0) ▲	73 (1,0)	–10 (1,4) •
Malta	53 (1,1)	51 (0,8)	2 (1,3)	58 (1,0) △	66 (0,8)	–7 (1,3) •
Nyderlandai	28 (1,3) ▼	27 (0,8)	1 (1,5)	38 (1,2) ▼	42 (1,2)	–4 (1,7) •
Norvegija (9)	43 (0,7) ▼	32 (0,7)	11 (0,9) •	34 (0,8) ▼	40 (0,9)	–6 (1,2) •
Prancūzija	55 (1,0)	–	–	58 (0,9) △	–	–
Rumunija	59 (1,2) △	–	–	59 (1,3) △	–	–
Serbija	47 (1,3) ▽	–	–	46 (1,1) ▽	–	–
Slovakija	54 (1,2)	–	–	46 (1,0) ▽	–	–
Slovėnija	44 (1,0) ▼	42 (1,1)	2 (1,5)	49 (0,9) ▽	65 (1,0)	–16 (1,3) •
Švedija	47 (0,9) ▽	34 (1,2)	12 (1,5) •	41 (1,2) ▼	34 (0,9)	7 (1,5) •
Taivanas	50 (0,9) ▽	50 (0,9)	–0 (1,3)	74 (0,7) ▲	66 (0,8)	8 (1,1) •
ICCS 2022 vidurkis	**54 (0,2)**	–	–	**52 (0,2)**	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*52 (0,3)*	*47 (0,3)*	*5 (0,4)* •	*52 (0,3)*	*60 (0,3)*	*–9 (0,4)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	70 (0,8)	–	–	73 (0,9)	–	–
Danija	33 (1,0)	–	–	30 (0,9)	–	–
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	80 (0,9) ▲	–	–	44 (1,2) ▽	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	77 (1,3)	–	–	42 (1,8)	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

7.21 lentelė. Mokinių nuomonė apie grėsmes pasaulio ateičiai (tęsinys)
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, nurodžiusių, kad išvardytos problemos kelia labai didelę grėsmę pasaulio ateičiai, procentinė dalis					
	Pasaulinės finansų krizės			Skurdas		
	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų
Bulgarija	56 (1,1) △	53 (1,3)	3 (1,7)	56 (1,1) △	59 (1,3)	–3 (1,7)
Estija	46 (1,4) ▽	26 (1,0)	21 (1,7) •	44 (1,3) ▽	41 (1,3)	4 (1,8) •
Ispanija	51 (0,9)	–	–	56 (1,0) △	–	–
Italija	51 (1,3)	51 (0,9)	–1 (1,5)	58 (1,0) △	57 (1,0)	2 (1,4)
Kipras	57 (1,1) △	–	–	61 (0,8) △	–	–
Kolumbija	56 (1,2) △	61 (0,9)	–6 (1,5) •	58 (1,2) △	66 (0,9)	–8 (1,5) •
Kroatija	49 (1,1)	55 (1,0)	–6 (1,5) •	58 (1,0) △	65 (1,0)	–7 (1,4) •
Latvija	59 (1,1) △	44 (1,2)	15 (1,6) •	52 (1,0)	51 (1,4)	1 (1,7)
Lenkija	43 (0,8) ▽	–	–	32 (0,9) ▼	–	–
LIETUVA	58 (1,1) △	48 (1,3)	10 (1,7) •	61 (1,0) △	63 (1,1)	–2 (1,5)
Malta	48 (1,4)	42 (0,8)	6 (1,6) •	55 (1,2)	59 (0,8)	–4 (1,4) •
Nyderlandai	37 (1,4) ▼	32 (1,0)	4 (1,7) •	34 (1,1) ▼	36 (1,2)	–2 (1,6)
Norvegja (9)	38 (0,8) ▼	38 (0,7)	-0 (1,1)	53 (0,8)	49 (0,6)	4 (1,0) •
Prancūzija	52 (0,8)	–	–	59 (1,0) △	–	–
Rumunija	60 (1,8) △	–	–	58 (2,4) △	–	–
Serbija	41 (1,1) ▽	–	–	51 (1,1)	–	–
Slovakija	50 (1,0)	–	–	51 (0,8) ▽	–	–
Slovėnija	48 (0,9) ▽	47 (1,0)	1 (1,4)	55 (0,9) △	65 (1,0)	–10 (1,3) •
Švedija	44 (0,9) ▽	31 (0,9)	12 (1,3) •	45 (1,1) ▽	43 (1,2)	2 (1,6)
Taivanas	64 (0,8) ▲	48 (1,0)	17 (1,3) •	55 (0,9) △	52 (0,9)	3 (1,3) •
ICCS 2022 vidurkis	**50 (0,3)**	–	–	**53 (0,3)**	–	–
2016– 2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*50 (0,3)*	*44 (0,3)*	*6 (0,4)* •	*53 (0,3)*	*54 (0,3)*	*–2 (0,4)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	64 (1,0)	–	–	67 (1,0)	–	–
Danija	34 (0,8)	–	–	37 (1,0)	–	–
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	30 (1,0) ▼	–	–	41 (1,4) ▼	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	32 (1,5)	–	–	38 (1,6)	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

7.21 lentelė. Mokinių nuomonė apie grėsmes pasaulio ateičiai (tęsinys)
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, nurodžiusių, kad išvardytos problemos kelia labai didelę grėsmę pasaulio ateičiai, procentinė dalis					
	Nedarbas			Per didelis gyventojų skaičius		
	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų
Bulgarija	57 (1,1) ▲	53 (1,2)	3 (1,6) •	44 (1,1)	38 (1,3)	7 (1,7) •
Estija	50 (1,2) △	36 (1,1)	15 (1,6) •	58 (1,2) ▲	39 (1,1)	20 (1,6) •
Ispanija	47 (1,0) △	–	–	35 (1,1) ▽	–	–
Italija	39 (1,0) ▽	45 (1,0)	–6 (1,4) •	34 (1,1) ▼	31 (1,0)	3 (1,5) •
Kipras	52 (0,8) △	–	–	44 (0,7)	–	–
Kolumbija	55 (1,0) ▲	55 (0,8)	-0 (1,3)	54 (1,2) △	47 (1,0)	7 (1,5) •
Kroatija	49 (1,0) △	57 (1,0)	–7 (1,4) •	32 (1,0) ▼	29 (1,0)	3 (1,4) •
Latvija	49 (1,2) △	44 (1,1)	5 (1,6) •	46 (1,2)	40 (1,2)	6 (1,7) •
Lenkija	35 (0,9) ▽	–	–	44 (0,9)	–	–
LIETUVA	45 (1,2)	41 (1,2)	4 (1,7) •	46 (1,1)	37 (1,2)	9 (1,6) •
Malta	39 (1,4) ▽	34 (0,8)	5 (1,6) •	51 (1,8) △	43 (0,9)	8 (2,0) •
Nyderlandai	30 (1,3) ▼	27 (1,1)	3 (1,7) •	45 (1,6)	37 (1,1)	7 (2,0) •
Norvegja (9)	34 (0,7) ▽	28 (0,7)	6 (1,0) •	44 (1,0)	37 (0,9)	7 (1,4) •
Prancūzija	33 (0,8) ▼	–	–	58 (1,0) ▲	–	–
Rumunija	39 (1,8) ▽	–	–	48 (1,6)	–	–
Serbija	43 (1,0)	–	–	33 (1,0) ▼	–	–
Slovakija	44 (1,1)	–	–	45 (1,1)	–	–
Slovėnija	44 (1,0)	55 (1,1)	–11 (1,5) •	45 (1,0)	44 (0,9)	1 (1,4)
Švedija	36 (1,0) ▽	27 (1,1)	8 (1,4) •	45 (1,2)	41 (1,1)	4 (1,6) •
Taivanas	50 (1,0) △	40 (0,9)	10 (1,3) •	49 (1,0) △	39 (0,9)	10 (1,3) •
ICCS 2022 vidurkis	**44 (0,2)**			**45 (0,3)**		
2016-2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*45 (0,3)*	*42 (0,3)*	*3 (0,4)* •	*46 (0,3)*	*39 (0,3)*	*7 (0,4)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	68 (1,0)	–	–	50 (0,9)	–	–
Danija	28 (0,9)	–	–	46 (1,3)	–	–
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	25 (1,0) ▼	–	–	33 (1,2) ▼	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	29 (1,2)	–	–	39 (1,7)	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

8 Mokyklos ir klasės kontekstai

ICCS 2022 tyrime nurodoma keletas kontekstų, kurie gali turėti įtakos rezultatams pilietiškumo ir pilietinio ugdymo srityje, taip pat jų dalyvavimui pilietinėse veiklose. Tai platesnė bendruomenė, mokyklos ir klasės kontekstas, namų ir bendraamžių aplinkos kontekstas ir individualus kontekstas. Šiame skyriuje nagrinėjami mokyklos ir klasės kontekstų ypatumai ir jų ryšys su mokinių pilietinio ugdymo ir pilietiškumo testo rezultatais. Daugiausia dėmesio skiriama šiems toliau išvardijamiems konkretiems tyrimų klausimams.

- Kokiu mastu šalių dalyvių mokyklose vyksta dalyvavimą pilietinėse veiklose skatinantys procesai?
- Kiek mokyklos ir bendruomenės sąveikauja, kad paskatintų mokinių pilietinį įsitraukimą ir mokymąsi?
- Kokiu mastu mokyklos siūlo programas ar veiklas, susijusias su pilietiniu ugdymu ir patirtimis?

Šiame skyriuje nagrinėjami duomenys yra parengti, remiantis mokyklų direktorių, mokytojų ir mokinių atsakymais į klausimus, susijusius su pilietiškumo ir pilietiniu ugdymu mokykloje. ICCS 2009, ICCS 2016 ir ICCS 2022 mokinių mokymosi pasiekimais laikomi ne tik mokymo ir mokymosi procesų rezultatai, bet ir mokinių kasdienė patirtis mokykloje, turinti didelę įtaką jų pažiūrų formavimuisi.

COVID-19 pandemija galėjo turėti įtakos pilietiškumo ir pilietinio ugdymo kontekstui mokyklose ir klasėse. Dėl pandemijos buvo uždaromos mokyklos ir mokomasi nuotoliu. Tai skirtingu mastu paveikė didelę dalį mokinių visame pasaulyje. Gali būti, kad pilietinės veiklos mokyklose galėjo būti apribotos COVID-19 pandemijos metu, atsižvelgiant į tai, kiek buvo paveiktas švietimas kiekvienoje šalyje.

Remiantis pilietinių žinių testo ir kontekstinių klausimynų duomenimis, IEA pateikia keletą išvadų apie bendriausius tyrime ICCS 2022 dalyvavusių šalių rezultatus.

Mokiniai aktyviai įtraukti į mokyklos gyvenimą.

- Daugumoje šalių didelė mokinių dalis mokėsi tokiose mokyklose, kurių vadovai nurodė buvus aukštą mokinių dalyvavimą pilietinėje veikloje, renkant klasės atstovus. Stebimi skirtumai tarp šalių tikriausiai atspindi įvairių šalių mokyklų nuostatų skirtumus švietimo sistemose (*8.1 lentelė*).
- Įvairiose šalyse duomenys skyrėsi pagal tai, kokia dalis mokinių mokėsi mokyklose, kurių direktoriai nurodė, jog mokiniai buvo skatinami prisidėti arba dalyvauti, priimant sprendimus ir planuojant procesus mokykloje (*8.2 lentelė*).

Mokyklų vadovai ir mokiniai atkreipia dėmesį į klimatą mokykloje ir klasėje.

- Apskritai 8 klasės mokiniai teigiamai vertino klasės klimatą, kai galima diskutuoti apie politinius ar socialinius klausimus. Nuo 2016 m. ICCS įvyko keletas pokyčių (*8.4 lentelė*).
- Panašiai, kaip ir ankstesniuose tyrimo cikluose, mokiniai teigiamai vertino savo santykius su mokytojais (*8.5 lentelė*).

Mokyklų vadovai ir mokytojai organizavo veiklas, skirtas įvairovei pritaikyti ir įtraukčiai skatinti.

- Didelė dalis mokyklų organizavo pamokas 8 klasės mokiniams apie įvairovę, o pamokos apie lyčių problemas buvo organizuojamos rečiau (*8.6 lentelė*).
- Daugumoje ICCS 2022 šalių mokytojai taikė įvairias mokymo strategijas, reaguodami į įvairovę savo klasėse, pavyzdžiui, diskusijas klasėje, darbą grupėmis, skatino mokinius tyrinėti įvairias perspektyvas ir požiūrius (*8.7 lentelė*).
- Vidutiniškai daugiau negu 80 proc. mokytojų nurodė, kad kultūriniai ir etniniai mokinių skirtumai buvo svarbūs jų mokymo ištekliai (*8.8 lentelė*).

Mokiniai turėjo daugybę galimybių pilietiškumo mokytis mokyklose ir vietos bendruomenėse.

- Bendradarbiaudamos su išorės grupėmis ir organizacijomis, mokyklos kūrė iniciatyvas, kad mokiniams suteiktų galimybes dalyvauti su pilietiškumu susijusioje veikloje (*8.10* ir *8.11 lentelės*).
- Įvairiose šalyse mokinių galimybės mokytis su pilietiškumu susijusių temų buvo skirtingos. Vidutiniškai daugiau negu pusė apklaustų mokinių nurodė, kad turėjo galimybių mokytis tokių temų kaip aplinkos apsauga, internete pateiktos informacijos patikimumo vertinimas ir piliečių teisės ir šių teisių apsauga (*8.12 lentelė*).

Mokyklose buvo vykdoma veikla, susijusi su aplinkos tvarumu ir kitais pasaulinės svarbos klausimais.

- ICCS 2022 duomenys atskleidžia, kad dauguma mokyklų plėtoja iniciatyvas, susijusias su aplinkos tvarumu, pavyzdžiui, renka atliekas ir mažina jų kiekį, skatina rūšiavimą ir energijos taupymą (*8.15 lentelė*).
- Mokytojai teigė, kad didelė dalis 8 klasės mokinių dalyvavo veiklose, skirtose ugdyti supratimą apie skirtingas kultūras ir pasaulines problemas, pavyzdžiui, tokias kaip klimato kaita, skurdas pasaulyje, ir vaikų darbas (*8.17 lentelė*).

Mokinių dalyvavimas mokyklos lygmens rinkimuose

Dalyvavimas sprendimų priėmimo procesuose ir mokyklos valdyme leidžia mokiniams ugdyti pasitikėjimą demokratiniais ir dalyvavimo procesais. ICCS 2022 mokyklos klausimyne buvo pateiktas klausimas apie mokinių dalyvavimą klasės atstovų ir mokyklos mokinių tarybos (kai kuriose šalyse – mokyklos parlamento) rinkimuose. Mokyklų direktorių buvo prašoma nurodyti, kokia dalis 8 klasių mokinių (*visi ar beveik visi; dauguma; mažuma; nė vienas ar vienetai*) dalyvauja nurodytuose rinkimuose.

8.1 lentelėje pateikiami duomenys yra parengti, remiantis mokyklų direktorių atsakymais apie mokinių pasiskirstymą (procentinę dalį) pagal jų dalyvavimą mokyklos lygmens rinkimuose. Lentelėje nurodyta, kokia procentinė dalis mokinių mokėsi mokyklose, kurių direktoriai pateikė duomenis apie aukštą mokinių pilietinio dalyvavimo lygį (visi arba beveik visi arba dauguma).

Daugumoje tyrime dalyvavusių šalių didžioji dauguma 8 klasės mokinių mokėsi mokyklose, kurių direktoriai nurodė, jog klasės atstovų rinkimuose dalyvavo beveik visi arba dauguma mokinių. Mokyklose, kurių direktoriai nurodė esant aukštą mokinių dalyvavimo klasės atstovų rinkimuose lygį, vidutiniškai mokėsi 85 proc. mokinių (**Lietuvoje** – 93 proc., Lenkijoje 100 proc.). Tik penkiose šalyse mokėsi statistiškai reikšmingai mažesnė mokinių dalis negu ICCS 2022 vidurkis (Estijoje – 58 proc., Latvijoje – 76 proc., Maltoje – 74 proc., Nyderlanduose – 35 proc., Italijoje – 24 proc.).

Palyginti su 2016 m., vidutiniškai tarptautiniu lygiu fiksuojamas dalyvavimo sumažėjimas (3 proc. punktais). Statistiškai reikšmingi pokyčiai matomi tik keturiose šalyse – Bulgarijoje padidėjimas (23 proc. punktais), o Estijoje, Latvijoje ir Taivane – sumažėjimas (atitinkamai 17, 11 ir 8 procentiniais punktais). **Lietuvoje** situacija išliko nepakitusi.

8.1 lentelėje pateikiami duomenys apie mokinių dalyvavimą rinkimuose į mokyklos mokinių tarybą rodo didesnius skirtumus tarp šalių. Palyginti su ICCS 2022 vidurkiu (71 proc.), didžiausia tokiuose rinkimuose dalyvavusių mokinių dalis (95–99 proc.) buvo nustatyta Kolumbijoje, Kroatijoje ir Norvegijoje, o mažiausia dalis (vos 1 proc.) – Italijoje. **Lietuvoje**, mokyklose, kurių direktoriai nurodė esant aukštą mokinių dalyvavimo rinkimuose į mokyklos mokinių tarybą lygį, mokėsi 83 proc. mokinių.

Palyginti su 2016 m., vidutiniškai tarptautiniu lygiu pokyčio nėra, tik Bulgarijoje ir Taivane fiksuojamas padidėjimas (14 proc. punktų), Nyderlanduose – sumažėjimas (17 proc. punktų). **Lietuvoje** situacija išliko nepakitusi.

Mokinių, mokytojų ir tėvų dalyvavimas sprendimų priėmimo procesuose mokykloje gali būti laikomas demokratinio valdymo procesų dalimi ir svarbiu veiksniu, padedančiu apibūdinti mokyklą kaip demokratiško ugdymosi aplinką. Skirtingos strategijos ir procedūros, kurias vadovai taiko, atlikdami savo vaidmenį, taip pat gali turėti įtakos mokyklos klimatui ir kultūrai. Mokytojų dalyvavimas mokyklos valdyme gali padėti geriau suprasti skirtingus mokinių mokymosi poreikius ir pagerinti mokytojų įsipareigojimą remti mokyklos švietimo veiklą.

ICCS 2022 mokyklos klausimyne mokyklų direktorių buvo prašoma nurodyti, kokiu mastu mokiniai dalyvauja sprendimų priėmimo procesuose ir kiek pateikti teiginiai atitinka (*labai tinka; vidutiniškai tinka; mažai tinka; visiškai netinka*) dabartinę situaciją mokykloje:

- *mokiniai įtraukiami į mokyklos ugdymo plano rengimą;*
- *mokiniai įtraukiami, apibrėžiant mokyklos taisykles ir nuostatus;*
- *mokiniai skatinami prisidėti prie sprendimų, susijusių su mokymo turiniu;*
- *mokiniai skatinami prisidėti prie veiklų pamokose planavimo;*
- *mokiniai įtraukiami į mokyklos įsivertinimo procesus.*

8.2 lentelėje pateikiami duomenys yra parengti, remiantis mokyklų direktorių atsakymais apie mokinių pasiskirstymą (procentinę dalį) pagal mokinių pilietinį įsitraukimą.

Didžiausia visose šalyse vidutinė procentinė mokinių dalis (70 proc.) buvo užfiksuota kategorijoje *mokiniai skatinami prisidėti prie veiklų pamokose planavimo* (**Lietuvoje** – 80 proc., Estijoje – 61 proc., Latvijoje – 100 proc., Lenkijoje – 77 proc.), 67 proc. – kategorijoje *mokiniai įtraukiami į mokyklos įsivertinimo procesus* (**Lietuvoje** – 89 proc., Estijoje – 70 proc., Latvijoje – 86 proc., Lenkijoje – 71 proc.) ir 66 proc. – kategorijoje *mokiniai įtraukiami, apibrėžiant mokyklos taisykles ir nuostatus* (**Lietuvoje** – 92 proc., Estijoje – 77 proc., Latvijoje – 74 proc., Lenkijoje – 77 proc.). Mažiausia visose šalyse vidutinė procentinė mokinių dalis (44 proc.) buvo užfiksuota kategorijoje *mokiniai įtraukia-*

mi į mokyklos ugdymo plano rengimą (**Lietuvoje** – 68 proc., Estijoje – 56 proc., Latvijoje – 61 proc., Lenkijoje – 32 proc.), 52 proc. – kategorijoje *mokiniai skatinami prisidėti prie sprendimų, susijusių su mokymo turiniu* (**Lietuvoje** – 76 proc., Estijoje – 67 proc., Latvijoje – 71 proc., Lenkijoje – 42 proc.). **Lietuvoje** visų dalyvavimo formų mokinių procentinė dalis buvo aukštesnė už ICCS 2022 vidurkį.

ICCS 2022 mokyklos klausimyne mokyklų direktoriams buvo pateiktas naujas klausimas – prašoma nurodyti, kuriais iš būdų 8 klasės mokiniai gali prisidėti prie sprendimų priėmimo (*taip; ne*) šioje mokykloje:

- *mokiniai klasės diskusijose gali teikti pasiūlymus, kaip patobulinti mokyklos veiklą;*
- *mokiniai gali dalyvauti mokyklos susirinkimuose;*
- *mokiniai gali teikti pasiūlymus internetu arba raštu;*
- *mokiniai gali dalyvauti individualiuose ir (arba) grupiniuose susitikimuose su mokyklos direktoriumi;*
- *mokiniai gali dalyvauti individualiuose ir (arba) grupiniuose susitikimuose su mokytojais.*

8.3 lentelėje pateikiami duomenys yra parengti, remiantis mokyklų direktorių atsakymais apie mokinių pasiskirstymą (procentinę dalį) pagal mokinių galimybes.

Remiantis mokyklų direktorių atsakymais, beveik visose dalyvaujančiose šalyse labai didelė dalis (79 – 98 proc.) mokinių mokėsi mokyklose, kuriose jiems suteikiamos tokios galimybės.

Didžiausia visose šalyse vidutinė procentinė mokinių dalis (98 proc.) buvo užfiksuota kategorijoje *mokiniai klasės diskusijose gali teikti pasiūlymus, kaip patobulinti mokyklos veiklą* (**Lietuvoje,** Latvijoje – 99 proc., Estijoje, Lenkijoje – 100 proc.), 95 proc. – kategorijoje *mokiniai gali dalyvauti individualiuose ir (arba) grupiniuose susitikimuose su mokytojais* (**Lietuvoje**, Lenkijoje – 99 proc., Estijoje – 100 proc., Latvijoje – 98 proc.,), 94 proc. – kategorijoje *mokiniai gali dalyvauti individualiuose ir (arba) grupiniuose susitikimuose su mokyklos direktoriumi* (**Lietuvoje**, Latvijoje, Lenkijoje – 99 proc., Estijoje – 98 proc.), 92 proc. – kategorijoje *mokiniai gali teikti pasiūlymus internetu arba raštu gali dalyvauti individualiuose ir (arba) grupiniuose susitikimuose su mokyklos direktoriumi* (**Lietuvoje** – 98 proc., Latvijoje – 99 proc., Estijoje, Lenkijoje – 96proc.). Mažiausia visose šalyse vidutinė procentinė mokinių dalis (79 proc.) buvo užfiksuota kategorijoje *mokiniai gali dalyvauti mokyklos susirinkimuose* (**Lietuvoje** – 93 proc., Estijoje – 99 proc., Latvijoje – 68 proc., Lenkijoje – 96 proc.), Italijoje ši dalis siekė tik 20 proc. **Lietuvoje** visų dalyvavimo formų, išskyrus pirmąją, mokinių procentinė dalis buvo aukštesnė už ICCS 2022 vidurkį.

Mokyklos ir klasės klimatas

Tyrimo ICCS 2009, ICCS 2016 ir ICCS 2022 cikluose mokinių buvo prašoma įvertinti (atsakant *niekada; retai; kartais; dažnai*) šešis toliau išvardijamus teiginius, pagal kuriuos galima spręsti apie atvirumą diskusijoms per pamokas, kuriose diskutuojama politiniais ir socialiniais klausimais (skliaustuose pateikiami procentai, kiek 2022 m. **Lietuvos** mokinių į kiekvieną klausimą atsakė *kartais* arba *dažnai*):

- *mokytojai skatina mokinius susidaryti savo nuomonę (69,7 proc.);*
- *mokiniai klasėje aptaria aktualius politikos įvykius (45,9 proc.);*
- *mokiniai klasėje išreiškia savo nuomonę, net jeigu ji nesutampa su daugelio kitų mokinių nuomone (70,7 proc.);*
- *mokytojai skatina mokinius diskutuoti su kitokią nuomonę turinčiais žmonėmis (51,6 proc.);*
- *aiškindami kokią nors temą, mokytojai pristato kelis požiūrius į ją (64,0 proc.);*
- *mokytojai skatina mokinius pareikšti savo nuomonę (75,8 proc.).*

Remiantis mokinių atsakymais, buvo sudarytas *mokinių supratimo apie atvirumą diskusijoms indeksas*. Jo reikšmės pateikiamos *8.4 lentelėje*.

Palyginti su vidutine šio indekso reikšme (ICCS 2022 vidurkis – 50 skalės taškų), aukščiausios šio indekso reikšmės nustatytos Italijoje ir Taivane (atitinkamai 55 ir 54 skalės taškų), žemiausios (46 skalės taškai) – Latvijoje, Nyderlanduose, Slovėnijoje. **Lietuvoje** – 49 skalės taškų, Estijoje – 48, o Lenkijoje 51 skalės taškas.

Lyginant 2016 m. ir 2022 m. duomenis, matyti, kad statistiškai reikšmingai šio indekso reikšmės pasikeitė 8-iose šalyse: padidėjo – Taivane (1,6 skalės taško), Kolumbijoje (2 skalės taškais) ir Italijoje (1,4 skalės taško), sumažėjo Slovėnijoje (3,5 skalės taško), Latvijoje (3,2 skalės taško), Švedijoje (2 skalės taškais), Estijoje ir Nyderlanduose (1,7 skalės taško). 12-oje abiejuose cikluose dalyvavusių šalių, tarp jų ir **Lietuvoje**, statistiškai reikšmingų skirtumų nenustatyta. **Lietuvoje**, kaip ir dar 9-iose šalyse statistiškai reikšmingo pokyčio nepastebėta, lyginant 2009 ir 2022 m. duomenis. Didžiausias padidėjimas Maltoje (3,9 skalės taško) ir Taivane (3,3 skalės taško), didžiausias sumažėjimas – Latvijoje (4,8 skalės taško) ir Slovėnijoje (3,7 skalės taško).

Tyrimo ICCS 2009, ICCS 2016 ir ICCS 2022 cikluose mokinių buvo prašoma įvertinti (atsakant *visiškai sutinku; sutinku; nesutinku; visiškai nesutinku*) penkis toliau išvardijamus teiginius, pagal kuriuos galima spręsti apie mokinių ir mokytojų santykius mokykloje (skliausteliuose pateikiami procentai, kiek 2022 m. Lietuvos mokinių į kiekvieną klausimą atsakė *visiškai sutinku* arba *sutinku*):

- *dauguma mano mokytojų elgiasi su manimi sąžiningai (82,8 proc.);*
- *mokiniai gerai sutaria su dauguma mokytojų (68,2 proc.);*
- *daugumai mano mokytojų rūpi, kad mokiniai jaustųsi gerai (69,1 proc.);*
- *dauguma mano mokytojų iš tikrųjų manęs klausosi, kai noriu ką nors pasakyti (76,9 proc.);*
- *jei man prireiktų pagalbos, mokytojai man padėtų (87,6 proc.).*

Remiantis mokinių atsakymais, buvo sudarytas *mokinių supratimo apie mokinių ir mokytojų santykius mokykloje indeksas*. Jo reikšmės pateikiamos *8.5 lentelėje*.

Palyginti su vidutine šio indekso reikšme (ICCS 2022 vidurkis – 50 skalės taškų), aukščiausios šio indekso reikšmės nustatytos Taivane (56 skalės taškai) ir Kolumbijoje (54 skalės taškai), žemiausios – Slovėnijoje (47 skalės taškai) ir Kipre, Latvijoje, Lenkijoje (46 skalės taškai) (**Lietuvoje** – 49 skalės taškai).

Lyginant 2016 m. ir 2022 m. duomenis, matyti, kad statistiškai reikšmingai šio indekso reikšmės nepadidėjo nė vienoje šalyje, o sumažėjo Bulgarijoje ir Slovėnijoje (atitinkamai 1,9 ir 1,5 taškais). Lyginant 2009 ir 2022 m. duomenis, užfiksuotas statistiškai reikšmingas padidėjimas trijose abiejuose cikluose dalyvavusiose šalyse: Kipre (1,4 skalės taško), Norvegijoje (2,3 skalės taško) ir Taivane (5,7 skalės taško). **Lietuvoje** abiem laikotarpiais statistiškai reikšmingų pokyčių neįvyko.

Požiūris į įvairovę mokykloje

Įvairovė yra viena iš svarbiausių sričių, įtrauktų į ICCS 2022 ciklą. Šios temos įtraukimas susijęs su suvokimu, kad didėjanti mokinių įvairovė yra plačiai paplitusi tendencija. Dėl tarptautiniu mastu vykstančių ekonominių, demografinių ir technologinių pokyčių tarptautinė migracija labai stipriai veikia daugumą šalių. Didėjanti mokinių kultūrinė, socialinė ir ekonominė įvairovė gali turėti įtakos ugdymui mokykloje, sudarydama kliūčių ir suteikdama galimybių kurti daugiakultūrines ir labiau įtraukias mokyklas. Be to, įvairovė gali skatinti mokinių žinias ir pagarbą kitoms kultūroms, taip pagerindama ir praturtindama ugdymą mokykloje.

Mokinių pažiūros į skirtingas įvairovės formas atskleistos 7 skyriuje. Šiame skyrelyje pateikta, kaip mokyklų vadovai ir mokytojai vertina įvairovę mokykloje ir pamokose.

ICCS 2022 mokyklos klausimyne mokyklų vadovų buvo klausiama, ar mokslo metais (2021-2022 m.) mokykloje vyko veiklos (*taip; ne*), susijusios su mokinių įvairove. Trys veiklos iš šešių buvo susijusios su mokytojų kvalifikacijos tobulinimu:

- *mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, kaip ugdyti mokinius, kilusius iš įvairios aplinkos (pvz., kokiais metodais diferencijuoti ugdymą ir išsaugoti mokinių įvairovę, kaip įtraukti daugiakultūrius elementus);*
- *mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, kaip skatinti mokinių toleranciją įvairovei (pvz., kaip susidoroti su neigiamais jausmais, kylančiais skirtingų kultūrinių, kalbinių, etninių grupių atžvilgiu, lyčių, socialinių ar ekonominių skirtumų atžvilgiu);*
- *mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, susijęs su mokiniais, turinčiais specialiųjų ugdymo poreikių.*

Kitos trys veiklos buvo susijusios su programomis, kursais, skirtais mokiniams:

- *pagalbos programos, skirtos mokiniams, esantiems nepalankioje socialinėje ir (ar) ekonominėje padėtyje;*
- *laisvai pasirenkami lietuvių kalbos kursai mokiniams, kurių gimtoji kalba yra kita;*
- *laisvai pasirenkami kursai mokiniams apie lyčių problemas (pvz., lyčių lygybė, lyčių stereotipai ir lyčių įvairovė).*

8.6 lentelėje pateikiami duomenys yra parengti, remiantis mokyklų direktorių atsakymais (procentinė dalis), atsakiusiais, kad jų mokykloje išvardytos veiklos vyksta.

Pagal mokyklų direktorių atsakymus matyti, kad didžiausia mokinių dalis tarptautiniu mastu mokėsi mokyklose, kurių direktoriai nurodė apie vykdomas veiklas, skirtas mokytojų kvalifikacijai tobulinti – 83 proc. mokinių tarptautiniu mastu mokėsi mokyklose, kuriose vyko *mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, susijęs su mokiniais, turinčiais specialiųjų ugdymo poreikių* (**Lietuvoje** ir Lenkijoje – 98 proc., Estijoje – 91 proc., Latvijoje – 72 proc.), kiek daugiau negu pusė mokinių (58 proc.) mokėsi mokyklose, kurių direktoriai nurodė, kad jų mokyklose 2021–2022 mokslo metais vyko *mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, kaip ugdyti mokinius, kilusius iš įvairios aplinkos ir mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, kaip skatinti mokinių toleranciją įvairovei*. **Lietuvoje** tokiose mokyklose mokėsi atitinkamai 85 ir 72 proc. mokinių, Estijoje – 65 ir 54 proc., Latvijoje – 75 ir 74 proc., Lenkijoje 65 ir 61 proc.).

Mažiausia mokinių dalis (26 proc.) tarptautiniu mastu mokėsi mokyklose, kurių direktoriai nurodė, kad mokyklose vyko *laisvai pasirenkami kursai mokiniams apie lyčių problemas*. Lietuvoje tokių mokinių dalis siekė 21 proc., Estijoje – 15 proc. Latvijoje – 17, o Lenkijoje – 31 proc.

Lietuvoje visų dalyvavimo formų, išskyrus pirmąją, mokinių procentinė dalis buvo aukštesnė už ICCS 2022 vidurkį. Mokinių dalis šioje kategorijoje varijavo nuo 7 proc. Švedijoje iki 86 proc. Taivane.

ICCS 2022 mokytojų buvo klausiama, kiek jie per pamokas su savo 8 klasės mokiniais taiko (*daug; vidutiniškai; mažai; visiškai netaiko*) įvairius būdus, galinčius padėti spręsti skirtumų tarp mokinių klausimą:

- *su mokiniais aptaria kultūrinius skirtumus;*
- *per diskusijas skatina mokinius suprasti skirtingus požiūrius;*
- *prašo mokinių patyrinėti skirtingas kultūrines perspektyvas;*

- *skatina mokinius iš skirtingų aplinkų dirbti kartu (pvz., atlikti užduotis grupėse, mokytis vieniems iš kitų);*
- *įtraukia mokinius į diskusijas apie lyčių problemas (pvz., apie lyčių nelygybę, lyčių stereotipus, lyčių įvairovę);*
- *prašo mokinių patyrinėti skirtingas socialines ir ekonomines perspektyvas.*

Mokytojų atsakymų pasiskirstymas pateiktas *8.7 lentelėje*.

Didžioji dauguma mokytojų vidutiniškai ICCS šalyse – 94 proc. (**Lietuvoje** – 93 proc., Lenkijoje – 92 proc.) diskusijų metu daug ar vidutiniu mastu skatina mokinius suprasti skirtingus požiūrius, 87 proc. (**Lietuvoje** – 91 proc., Lenkijoje – 86 proc.) – skatina mokinius iš skirtingų aplinkų dirbti kartu, o 77 proc. (**Lietuvoje** – 78 proc., Lenkijoje – 81 proc.) – su mokiniais aptaria kultūrinius skirtumus. Mažiausia mokytojų dalis tarptautiniu mastu – 65 proc. (**Lietuvoje** – 59 proc., Lenkijoje – 74 proc.) prašo mokinių patyrinėti skirtingas socialines ir ekonomines perspektyvas. **Lietuvoje** mažiausia mokytojų dalis įtraukia mokinius į diskusijas apie lyčių problemas – šį būdą savo pamokose taiko 56 proc. tyrime dalyvavusių mokytojų.

Mokytojams buvo užduoti du klausimai, kuriais teirautasi jų nuomonės apie kultūrinių ir etninių bei socialinių ir ekonominių mokinių skirtumų poveikį mokymui ir mokymuisi pamokose. Mokytojų buvo klausiama, kiek jie sutinka su teigiamais ir neigiamais (b, c, f) teiginiais (*visiškai sutinku; sutinku; nesutinku; visiškai nesutinku*):

a) kultūriniai ir etniniai mokinių skirtumai yra svarbus mokymo išteklius;
b) kultūriniai ir etniniai mokinių skirtumai kelia sunkumų per pamokas sprendžiant prieštaringus klausimus;
c) kultūriniai ir etniniai mokinių skirtumai apsunkina mokymą;
d) kultūriniai ir etniniai mokinių skirtumai stiprina mokinių empatiją;
e) kultūriniai ir etniniai mokinių skirtumai skatina mokinių pilietiškumą;
f) dėl kultūrinių ir etninių mokinių skirtumų sudėtinga sukurti gerą atmosferą klasėje.

Daugumoje šalių didelė mokytojų dalis išreiškė teigiamą požiūrį į kultūrinių ir etninių skirtumų poveikį mokymosi procesui per pamokas. Duomenys pateikti *8.8 lentelėje*.

Didžiausia dalis mokytojų tarptautiniu mastu – 86 proc. sutiko, kad *kultūriniai ir etniniai mokinių skirtumai skatina mokinių pilietiškumą*. **Lietuvoje** taip manančių mokytojų buvo 86 proc., Lenkijoje – 94 proc. Panaši dalis – 82 proc. (**Lietuvoje** – 84 proc., Lenkijoje – 91 proc.) mokytojų tarptautiniu mastu sutiko, kad *kultūriniai ir etniniai mokinių skirtumai yra svarbus mokymo išteklius*, o 82 proc., kad *kultūriniai ir etniniai mokinių skirtumai stiprina mokinių empatiją* (**Lietuvoje** – 73 proc., Lenkijoje – 88 proc.).

Vertindami neigiamus teiginius, trečdalis mokytojų tarptautiniu mastu – 33 proc. (**Lietuvoje** – 37 proc., Lenkijoje – 38 proc.) sutiko, kad *kultūriniai ir etniniai mokinių skirtumai kelia sunkumų per pamokas sprendžiant prieštaringus klausimus*, 25 proc. (**Lietuvoje** – 30 proc., Lenkijoje – 48 proc.), kad *kultūriniai ir etniniai mokinių skirtumai apsunkina mokymą*, o 16 proc. (**Lietuvoje** – *19 proc., Lenkijoje – 14 proc.), kad dėl kultūrinių ir etninių mokinių skirtumų sudėtinga sukurti gerą atmosferą klasėje*.

Nepaisant bendrų teigiamų tendencijų, galima pastebėti didelius skirtumus tarp šalių. Šie skirtumai atskleidžia, kad kai kurių šalių mokytojams per pamokas sudėtinga susidoroti su kultūriniais ir etniniais mokinių skirtumais. Taip pat skirtumai tarp šalių gali būti susiję ir su skirtingomis situacijomis šalyse, kuriose yra nevienoda skirtingos kilmės mokinių dalis.

Mokytojų buvo klausiama, kiek jie sutinka su teigiamais ir neigiamais (b, c, f) teiginiais (*visiškai sutinku; sutinku; nesutinku; visiškai nesutinku*):

a) socialiniai ir ekonominiai mokinių skirtumai yra svarbus mokymo išteklius;
b) socialiniai ir ekonominiai mokinių skirtumai kelia sunkumų per pamokas sprendžiant prieštaringus klausimus;
c) socialiniai ir ekonominiai mokinių skirtumai apsunkina mokymą;
d) socialiniai ir ekonominiai mokinių skirtumai stiprina mokinių empatiją;
e) socialiniai ir ekonominiai mokinių skirtumai skatina mokinių pilietiškumą;
f) dėl socialinių ir ekonominių mokinių skirtumų sudėtinga sukurti gerą atmosferą klasėje.

Mokytojų atsakymų pasiskirstymas pateiktas *8.9 lentelėje*.

Didžiausia mokytojų dalis tarptautiniu mastu teigė, kad socialiniai ir ekonominiai mokinių skirtumai skatina mokinių pilietiškumą. Su šiuo teiginiu sutiko 74 proc. tyrime dalyvavusių mokytoju, **Lietuvoje** – 65 proc., Lenkijoje – 80. Kad *socialiniai ir ekonominiai mokinių skirtumai stiprina mokinių empatiją*, sutiko 71 proc. mokytojų tarptautiniu mastu, **Lietuvoje** – 60 proc., o kaimyninėje Lenkijoje – 73 proc. Šiek tiek didesnė dalis negu pusė visų tyrime dalyvavusių mokytojų (59 proc.) sutiko, kad *socialiniai ir ekonominiai mokinių skirtumai yra svarbus mokymo išteklius*, **Lietuvoje** su šiuo teiginiu sutiko 64 proc. mokytojų, o Lenkijoje – 59 proc.

Daugumoje šalių didžioji dauguma mokytojų nesutiko, kad *socialiniai ar ekonominiai skirtumai neigiamai veikia mokymo veiklas*. Kad *socialiniai ir ekonominiai mokinių skirtumai kelia sunkumų per pamokas sprendžiant prieštaringus klausimus,* sutiko 28 proc. mokytojų tarptautiniu mastu, **Lietuvoje** – 36 proc., Lenkijoje 29 proc. *Socialinius ir ekonominius mokinių skirtumus, kaip apsunkinančius mokymą įvardijo* 25 proc. mokytojų tarptautiniu mastu, **Lietuvoje** – 35 proc., Lenkijoje – 37 proc. Mažiausia dalis – 19 proc. mokytojų tarptautiniu mastu nurodė, kad *dėl socialinių ir ekonominių mokinių skirtumų sudėtinga sukurti gerą atmosferą klasėje*. **Lietuvoje** su šiuo teiginiu sutiko 23 proc. mokytojų, Lenkijoje – 21 proc.

Mokytojų požiūrių į kultūrinių, etninių, socialinių bei ekonominių mokinių skirtumų palyginimas rodo, kad, nepaisant iš esmės teigiamos nuomonės apie jų poveikį mokymui, socialiniai ir ekonominiai mokinių skirtumai gali stipriau veikti mokytojų darbą. Mokiniams iš nepalankios socialinės ir ekonominės aplinkos gali kilti daugiau mokymosi sunkumų, jų akademiniai pasiekimai gali būti žemesni, todėl mokytojams gali prireikti daugiau pasiruošimo taikyti labiau diferencijuotus mokymo metodus. Be to, tai taip pat gali lemti didesnį mokytojų darbo krūvį.

Pilietinio ugdymo įgyvendinimas mokykloje

Pilietiškumo ir pilietinio ugdymo veiklos vietos bendruomenėje

Mokyklos ir vietos bendruomenės ryšiai sudaro galimybę įtraukti mokinius į pilietinio ugdymo veiklas ir taip prisidėti prie pilietiškumo stiprinimo.

Tyrimo ICCS 2022 mokyklos ir mokytojų klausimynuose buvo įtraukta klausimų, skirtų išsiaiškinti, kaip mokyklų direktoriai ir mokytojai suvokia 8 klasės mokinių galimybes dalyvauti veiklose, kurias mokykla įgyvendino vietos bendruomenėje, bendradarbiaudama su kitomis organizacijomis. Mokyklų direktorių ir mokytojų buvo prašoma atsakyti į klausimus apie mokinių dalyvavimą šiose veiklose:

- *su aplinkosauga susijusioje veikloje (pvz., energijos ir vandens taupymas, atliekų rūšiavimas);*
- *žmogaus teisių projektuose;*

- *veikloje, susijusioje su skurstančiais, socialiai pažeidžiamais žmonėmis ir jų grupėmis;*
- *kultūrinėje veikloje (pvz., susijusioje su teatru, muzika);*
- *vietos bendruomenės daugiakultūrėje ar tarpkultūrinėje veikloje (pvz., kultūrinės įvairovės skatinimas ir švenčių minėjimas, tautų mugė);*
- *veiklose, skirtose didinti žmonių supratimą apie socialines problemas, tokias kaip skurdas, lyčių nelygybė, smurtas prieš moteris artimoje aplinkoje, seksualinė prievarta, smurtas prieš vaikus;*
- *veikloje, kuria siekiama apsaugoti vietos bendruomenės kultūros ir istorinį paveldą;*
- *lankymasis politinėse institucijose (pvz., Seimo rūmuose, Prezidentūroje);*
- *sporto renginiuose;*
- *veiklose, skirtose didinti žmonių supratimą apie pasaulines problemas (pvz., klimato kaitą, skurdą pasaulyje, tarptautinius konfliktus, vaikų darbą).*

8.10 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis) yra parengti, remiantis mokyklų direktorių atsakymais apie jų mokyklos aštuntokų aktyvų dalyvavimą (*visi ar beveik visi; dauguma*) pilietinėse veiklose bendruomenėje.

Tyrimas rodo, kad dauguma dalyvaujančių šalių mokinių mokosi mokyklose, kurių vadovai nurodė, jog visi, beveik visi ar dauguma jų mokyklų aštuntokų dalyvavo bent kai kuriose pilietinėse veiklose bendruomenėje. Vidutiniškai didžiausią dalį sudarė mokiniai, *dalyvaujantys sporto renginiuose* (75 proc.), *kultūrinėje* (75 proc.) ir *su aplinkosauga susijusioje veikloje* (68 proc.). **Lietuvoje** šiose veiklose taip pat dalyvavo didžiausia dalis mokinių (atitinkamai 83 proc., 90 proc. ir 79 proc.) Vidutiniškai mažiausią procentinę dalį visų dalyvavusių mokinių sudarė tie, kurie *lankėsi politinėse institucijose* (17 proc.) ir *dalyvavo vietos bendruomenės daugiakultūrėje ar tarpkultūrinėje veikloje* (36 proc.). **Lietuvoje** taip pat mažiausia dalis mokinių *lankėsi politinėse institucijose* (27 proc.), dalyvavo *veikloje, susijusioje su skurstančiais, socialiai pažeidžiamais žmonėmis ir jų grupėmis* (51 proc.). Lentelėje pateikti duomenys rodo, kad dalyvavimo bendruomenėse įgyvendinamose pilietinėse veiklose prioritetai tarp šalių labai skiriasi.

8.11 lentelėje pateikti duomenys (mokytojų procentinė dalis) yra parengti, remiantis mokytojų atsakymais apie savo pačių dalyvavimą kartu su 8 klasės mokiniais mokyklos organizuojamose pilietinėse veiklose bendruomenėje.

Tyrimas rodo, jog dauguma dalyvaujančių šalių mokinių mokosi mokyklose, kurių mokytojai nurodė, kad jie su savo 8 klasės mokiniais dalyvavo bent kai kuriose bendruomenėje jų mokyklos organizuojamose pilietinėse veiklose. Vidutiniškai daugiausia mokytojų su savo mokiniais dalyvavo *su aplinkosauga susijusioje veikloje* (61 proc.), *kultūrinėje veikloje* ir *sporto renginiuose* (po 60 proc.). **Lietuvoje** šiose veiklose dalyvavo taip pat didžiausia dalis mokytojų su savo mokiniais (atitinkamai 72 proc., 84 proc. ir 81 proc.). Vidutiniškai mažiausią procentinę dalį visų apklausoje dalyvavusių mokytojų sudarė tie, kurie kartu su savo 8 klasės mokiniais *lankėsi politinėse institucijose* (11 proc.) ir *dalyvavo vietos bendruomenės daugiakultūrėje ar tarpkultūrinėje veikloje* (36 proc.). **Lietuvoje** mažiausia dalis mokytojų kartu su savo 8 klasės mokiniais *lankėsi politinėse institucijose* (atitinkamai 27 proc.).

Pilietiškumo ir pilietinio ugdymo veiklos pamokose ir mokytojų pasirengimas

Pilietinio ugdymo temos, kurias pasirenkama dėstyti, mokymo metodai ir mokytojų kvalifikacija yra vieni veiksnių, darančių įtaką mokinių gebėjimams pilietinio ugdymo srityje.

Į tyrimo ICCS 2022 mokiniams skirtą klausimyną buvo įtraukta klausimų, kuriais siekta išsiaiškinti, kiek (*daug; pakankamai daug; nedaug; visai nieko*) jie išmoko mokykloje apie šiuos dalykus:

- *kaip piliečiai gali balsuoti savivaldybių arba šalies parlamento ir prezidento rinkimuose;*
- *kaip Lietuvoje yra priimami ir keičiami įstatymai;*
- *kaip saugoti aplinką (pvz., taupyti energiją ar rūšiuoti atliekas);*
- *kaip prisidėti prie vietos bendruomenės problemų sprendimo;*
- *kaip Lietuvoje yra saugomos piliečių teisės;*
- *apie politinius klausimus ir įvykius kitose šalyse;*
- *apie ekonomikos veikimo principus;*
- *kaip patikrinti, ar internete pateikta informacija yra patikima;*
- *kaip tapti kandidatu vietos savivaldos rinkimuose.*

8.12 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis pagal pilietinio ugdymo temų mokymąsi) yra parengti, remiantis atsakymais tų mokinių, kurie nurodė, jog apie atitinkamus dalykus jie *išmoko daug ar pakankamai daug.*

Vidutiniškai didžiausia procentinė dalis visų mokinių nurodė, kad mokykloje daug ir pakankamai daug išmoko apie tai, *kaip saugoti aplinką* (81 proc.), *kaip patikrinti, ar internete pateikta informacija yra patikima* (62 proc.) ir *kaip šalyje yra saugomos piliečių teisės* (58 proc.). **Lietuvoje** didžiausia mokinių dalis mokykloje daug ir pakankamai daug išmoko apie tai, *kaip saugoti aplinką* (85 proc.), *apie politinius klausimus ir įvykius kitose šalyse* (55 proc.) ir *kaip patikrinti, ar internete pateikta informacija yra patikima* (53 proc.). Vidutiniškai mažiausia procentinė dalis visų apklausoje dalyvavusių mokinių nurodė, kad mokykloje daug ir pakankamai daug išmoko, *kaip tapti kandidatu vietos savivaldos rinkimuose* (28 proc.), **Lietuvoje** taip teigusių mokinių buvo dar mažiau – tik 20 proc. Taip pat **Lietuvoje** maža mokinių dalis mokykloje daug ir pakankamai daug išmoko, *kaip piliečiai gali balsuoti savivaldybių arba šalies parlamento ir prezidento rinkimuose* (44 proc.), *apie ekonomikos veikimo principus ir apie tai, kaip Lietuvoje yra priimami ir keičiami įstatymai* (45 proc.).

Nagrinėjant **Lietuvos** duomenis, galima pastebėti, kad, išskyrus aplinkosaugos temą ir apie politinius klausimus ir įvykius kitose šalyse, visose kategorijose mokinių, kurie daug ir pakankamai daug išmoko su pilietiškumo ir pilietinio ugdymo turiniu susijusių dalykų, procentinė dalis yra statistiškai reikšmingai mažesnė už ICCS 2022 vidurkį.

ICCS 2022 mokytojams skirtame klausimyne, siekiant išsiaiškinti, kaip dažnai mokytojai taiko konkrečius mokymo metodus, papildomai buvo teiraujamasi apie tai, kaip dažnai (*niekada; kartais; dažnai; labai dažnai*) per jų vedamas pamokas, susijusias su pilietinio ugdymo temomis, 8 klasių mokiniai atlieka šias užduotis:

- *rengia projektus, kuriems reikia rinkti informaciją už mokyklos ribų (pvz., atlieka apklausas kaimynystėje, mažos apimties tyrimus);*
- *mažose grupėse nagrinėja skirtingas temas ar problemas;*
- *dalyvauja vaidmenų žaidimuose;*
- *užsirašo tai, ką pasakoja mokytojas per pamoką;*
- *aptaria aktualius klausimus;*
- *išrenka ir (ar) išanalizuoja informaciją iš įvairių interneto šaltinių (pvz., interneto enciklopedijų, laikraščių internete);*
- *mokosi iš vadovėlių;*
- *siūlo temas ar klausimus kitoms pamokoms;*
- *rengia pristatymus, pasitelkdami skaitmenines technologijas (pvz., „PowerPoint“, vaizdo įrašo priemones, multimediją);*
- *pasitelkia skaitmenines technologijas projektams ar klasės darbui.*

Mokytojų buvo prašoma, atsakant į šį klausimą, pagalvoti ne tik apie tyrime dalyvaujančios klasės mokinius, bet apie visas aštuntas klases. Be to, į šį klausimą atsakė tik pilietinio ugdymo mokytojai arba mokytojai, dėstantys su pilietiškumu susijusius dalykus (**Lietuvoje** – istorijos ir geografijos, lietuvių kalbos ir literatūros bei etikos).

8.13 lentelėje pateikiami duomenys (mokytojų procentinė dalis) yra parengti, remiantis atsakymais mokytojų, kurie nurodė, jog ugdymo procese jų mokiniai nurodytas veiklas atlieka *dažnai ir labai dažnai*.

Vidutiniškai visose dalyvaujančiose šalyse didžiausia dalis mokytojų per pilietiniam ugdymui skirtas pamokas dirba, *skatindami mokinius aptarti aktualius klausimus* (77 proc.), *pasitelkdami skaitmenines technologijas projektams ar klasės darbui* (56 proc.), *naudodami vadovėlius* (54 proc.), *išsirinkdami ir (ar) analizuodami informaciją iš įvairių interneto šaltinių* (53 proc.).

Lietuvoje didžiausia dalis mokytojų per pilietiniam ugdymui skirtas pamokas dirbo, *skatindami mokinius aptarti aktualius klausimus* (89 proc.), *naudodami vadovėlius* (80 proc.), *pasitelkdami skaitmenines technologijas projektams ar klasės darbui* (69 proc.).

Vidutiniškai mažiausią procentinę dalį visų apklausoje dalyvavusių mokytojų sudarė tie, kurie nurodė, kad per jų vedamas pilietinio ugdymo pamokas mokiniai *rengia projektus, kuriems reikia rinkti informaciją už mokyklos ribų* (15 proc.), ir *siūlo temas ar klausimus kitoms pamokoms* (20 proc.). **Lietuvoje** šiuos metodus taip pat taiko mažiausia dalis mokytojų (15 ir 28 proc.).

Įvairūs moksliniai tyrimai rodo, kad mokytojų pasirengimas turi didelę įtaką mokinių mokymosi pasiekimams. Tyrimo ICCS 2009 ciklo rezultatai atskleidė, kad mokytojai dažniausiai jautėsi esą kompetentingi mokydami apie žmogaus teises, piliečių teises ir pareigas, tačiau daug mažiau kompetentingi jie jautėsi mokydami temų, susijusių su ekonomika, verslo ir teisinėmis institucijomis. Tyrimo ICCS 2022 cikle mokytojams skirtame klausimyne buvo klausiama to paties, tačiau buvo prašoma nurodyti, kaip gerai (*labai gerai; iš dalies; nelabai gerai; visiškai ne*) jie jaučiasi pasirengę mokyti šių temų:

- *žmogaus teisės;*
- *balsavimas ir rinkimai;*
- *pasaulio bendruomenė ir tarptautinės organizacijos;*
- *aplinka, aplinkosauga ir aplinkos tvarumas;*
- *emigracija ir imigracija;*
- *lygios vyrų ir moterų galimybės;*
- *piliečių teisės ir pareigos;*
- *konstitucija ir politinės sistemos;*
- *atsakingas naudojimasis internetu (pvz., privatumas, šaltinių patikimumas, socialinė interneto svetainės);*
- *kritinis ir nepriklausomas mąstymas;*
- *konfliktų sprendimas;*
- *pasaulinės problemos (tokios kaip skurdas pasaulyje, tarptautiniai konfliktai, vaikų darbas, socialinis teisingumas);*
- *įvairovė ir įtrauktis;*
- *Europos Sąjunga.*

8.14 lentelėje pateikti duomenys (mokytojų procentinė dalis) yra parengti, remiantis atsakymais mokytojų, kurie pažymėjo, jog yra labai gerai ar iš dalies pasirengę įgyvendinti pilietinio ugdymo turinį pagal nurodytas temas ir ugdyti mokinių pilietinius gebėjimus.

ICCS 2022 mokytojai jaučiasi pasirengę mokyti beveik visų į minėtą klausimą įtrauktų temų. Vidutiniškai visose šalyse dalyvėse didžiausia dalis mokytojų jaučiasi gerai ir labai gerai pasirengę mokyti apie *atsakingą naudojimąsi internetu* (91 proc.), *žmonių teises, piliečių teises ir pareigas* (po 88 proc.), *aplinką, aplinkosaugą ir aplinkos tvarumą* (87 proc.), *kritinį ir nepriklausomą mąstymą* (86 proc.) ir *konfliktų sprendimą* (85 proc.). Vidutiniškai mažiausią procentinę dalį visų apklausoje dalyvavusių mokytojų sudarė tie, kurie nurodė, kad jaučiasi gerai ir labai gerai pasirengę mokyti apie *balsavimą ir rinkimus, pasaulio bendruomenę ir tarptautines organizacijas* (70 proc.), *emigraciją ir imigraciją* (71 proc.), *konstituciją ir politines sistemas*, taip pat apie *Europos Sąjungą* (po 74 proc.). Nagrinėjant duomenis, galima pastebėti didelių skirtumų tarp šalių, pavyzdžiui, lyginant mokytojų pasirengimą mokyti apie emigraciją ir imigraciją arba apie Europos Sąjungą.

Lietuvoje didžiausia dalis mokytojų jaučiasi gerai ir labai gerai pasirengę mokyti apie *aplinką, aplinkosaugą ir aplinkos tvarumą* (91proc.), *piliečių teises ir pareigas ir atsakingą naudojimąsi internetu* (87 proc.), mažiausiai *apie balsavimą ir rinkimus* (63 proc.), bei *įvairovę ir įtrauktį* (69 proc.).

Švietimas tvariam vystymuisi ir pasaulinis (globalus) pilietiškumas ugdyme

Pastaraisiais metais pilietiškumo ir pilietinio ugdymo turinys ir tikslai išsiplėtė, atsižvelgiant į demografinius, aplinkosaugos, ekonominius ir socialiniais klausimus bei iššūkius, taip pat į stiprėjančius ryšius tarp valstybių. Naujai kylančios problemos ir iššūkiai lėmė ir pačios pilietiškumo sąvokos pokyčius. Švietimas tvariam vystymuisi (angl. *education for sustainable development*) bei pasaulinio (globalaus) pilietiškumo ugdymas (angl. *global citizenship education*) vis dažniau laikomi glaudžiai susijusiais su pilietiškumu ir pilietiniu ugdymu.

Šiame skyrelyje aptariami mokyklos vadovų ir mokytojų apklausos rezultatai, susiję su draugiškomis aplinkai veiklomis, taikomomis mokyklose; aplinkosaugos veiklomis, kurias organizuoja mokytojai kartu su savo mokiniais, pasaulinio (globalaus) pilietiškumo veiklos mokykloje ir veiklos, susijusios su pasauliniais iššūkiais ir problemomis, kurias organizuoja mokytojai kartu su savo aštuntokais mokiniais.

ICCS 2022 mokyklų direktoriams skirtame klausimyne, siekiant išsiaiškinti, kiek mokykloje vykdomos veiklos, skatinančios mokinių atsakomybės aplinkai jausmą, buvo teiraujamasi apie tai, kiek (*didele dalimi; vidutiniškai; maža dalimi; visai neįgyvendinama*) mokykloje yra vykdomos su aplinkosauga susijusios, aplinkai draugiškos veiklos. *8.15 lentelėje* pateikti gauti rezultatai.

Vidutiniškai šalyse dalyvėse didžiausia mokinių dalis mokėsi tose mokyklose, kurių direktoriai kaip didele dalimi ar vidutiniškai įgyvendinamas nurodė veiklas, susijusias *su atliekų rūšiavimu ir atliekų kiekio mažinimu* (atitinkamai 84 proc. ir 76 proc., **Lietuvoje** – 90 proc. ir 89 proc.), *energijos taupymu* (81 proc., **Lietuvoje** – 97 proc.) ir *mokinių skatinimu elgtis draugiškai aplinkai, naudojant plakatus, lankstinukus* (79 proc., **Lietuvoje** – 79 proc.). Mažiausia mokinių dalis (24 proc., **Lietuvoje** – 15 proc.) mokėsi mokyklose, kuriose *nesuvartotas maistas, kurio galiojimas nesubaigęs, perduodamas labdaros organizacijoms, stokojantiems žmonėms*, mokyklose, kuriose *vartojami sąžiningos prekybos standartus atitinkantys produktai* (42 proc., **Lietuvoje** – 47 proc.) bei mokyklose, kuriose yra *įkurtas mokomasis sodas, daržas ar šiltnamis* (41 proc., **Lietuvoje** – 31 proc.). Stebimi dideli skirtumai tarp šalių taikomų praktikų mokyklose, pvz., mokomasis daržas, sodas ar šiltnamis įkurtas nuo 9 iki 76 proc. mokyklų, atsižvelgiant į šalį šalies.

Mokytojų buvo klausiama, ar jie organizuoja veiklas (*taip; ne*), susijusias su aplinkosaugos problemų sprendimu su savo aštuntokais mokiniais: rašė laiškus į laikraščius ar žurnalus, siekdami remti su aplinkosauga susijusius veiksmus, pasirašė peticiją dėl aplinkosaugos problemų, išreiškė nuo-

monę socialiniame tinkle, forume ar tinklaraštyje, siekdami remti su aplinkosauga susijusius veiksmus, vykdė veiklą, skirtą didinti mokinių supratimą apie perteklinio išteklių sunaudojimo poveikį aplinkai, tvarkė aplinką už mokyklos teritorijos ribų, rinko ir rūšiavo atliekas vietos bendruomenės teritorijoje. Rezultatus galima matyti *8.16 lentelėje.*

Vidutiniškai visose dalyvaujančiose šalyse dažniausiai mokytojų minima veikla, kurią jie įgyvendino su savo aštuntokais mokiniais – veikla, *skirta didinti mokinių supratimą apie perteklinio išteklių sunaudojimo poveikį aplinkai* (61 proc., **Lietuvoje** – 52 proc., Lenkijoje – 64 proc.) ir *atliekų perdirbimas bei surinkimas vietos bendruomenėje* (44 proc., **Lietuvoje** – 55 proc., Lenkijoje – 58 proc.). Mažiausia dalis mokytojų tarptautiniu mastu nurodė veiklas, kurios reikalavo mokinių visuomeninio, pilietinio dalyvavimo už mokyklos ribų – *pasirašė peticiją dėl aplinkos apsaugos problemų* (6 proc., **Lietuvoje** – 6 proc., Lenkijoje – 5 proc.) ir *rašė laiškus į laikraščius ar žurnalus, siekdami remti su aplinkosauga susijusius veiksmus* (10 proc., **Lietuvoje** – 7 proc., Lenkijoje – 5 proc.).

ICCS 2022 mokyklos klausimyne mokyklos vadovų buvo klausiama apie veiklas, susijusias su švietimu tvariam vystymuisi ir pasauliniu (globaliu) pilietiškumu, kuriose dalyvavo 8 klasės mokiniai. Mokyklų direktorių buvo prašoma atsakyti, ar *(taip; ne)* jų mokyklos mokiniai dalyvavo šiose veiklose arba projektuose:

- *veiklos, skirtos ugdyti mokinių žinias apie skirtingas kultūras (pvz., atvykstantys pranešėjai iš mažumų grupių, ekspertai iš įvairių šalių ir kultūrų, išvykos į kultūros centrus);*
- *veiklos, kuriomis didinamas mokinių supratimas apie svarbias globalias problemas (pvz., klimato kaita, skurdas pasaulyje, tarptautiniai konfliktai, vaikų darbas);*
- *veiklos, kurios skatina mokinius gerbti aplinką;*
- *veiklos, kurios skatina mokinių etišką ir atsakingą požiūrį į vartotojiškumą;*
- *veiklos, kuriomis didinamas mokinių supratimas apie vietos ir pasaulio problemų sąsajas (pvz., migracija, prekyba, žala aplinkai);*
- *projektai, vykdomi bendradarbiaujant su kitomis mokyklomis kitose šalyse.*

8.17 lentelėje pateikti duomenys yra parengti, remiantis mokyklos direktorių, nurodžiusių, kad išvardytose veiklose dalyvavo 8 klasių mokiniai, atsakymais.

Didžiausia mokinių dalis tarptautiniu mastu mokėsi mokyklose, kurių direktoriai nurodė, kad 8 klasės mokiniai dalyvavo veiklose, kurios *skatina mokinius gerbti aplinką* – 92 proc., **Lietuvoje** tokiose mokyklose mokėsi 98 proc. mokinių, Estijoje – 94 proc., Latvijoje – 95 proc., Lenkijoje – 98 proc. Kiek mažesnė mokinių dalis mokėsi mokyklose, kurių direktoriai nurodė, kad 8 klasių mokiniai dalyvavo *veiklose, kuriomis didinamas mokinių supratimas apie svarbias globalias problemas* – 76 proc. **Lietuvoje** tokiose mokyklose mokėsi 79 proc., Estijoje – 64 proc. Latvijoje – 68 proc., o Lenkijoje – 85 proc. mokinių. Mažiausia dalis mokinių tarptautiniu mastu dalyvavo mokyklose, kurių direktoriai nurodė, kad 8 klasių mokiniai dalyvauja *projektuose, kurie vykdomi bendradarbiaujant su kitomis mokyklomis kitose šalyse* – 34 proc. mokinių. **Lietuvoje** tokiose mokyklose mokės 51 proc. mokinių, Estijoje – 48 proc., Latvijoje – 47 proc., o Lenkijoje – tik 28 proc. mokinių. Kiekvienoje veikloje, o ypač susijusiose su etišku ir atsakingu vartojimu bei bendradarbiavimu su kitomis mokyklomis kitose šalyse, fiksuojami dideli skirtumai tarp šalių.

Pilietinio ugdymo mokytojų arba mokytojų, dėstančių su pilietiškumu siejamus dalykus (**Lietuvoje** – istorijos ir geografijos, lietuvių kalbos ir literatūros bei etikos) buvo klausiama, ar jie su savo mokiniais vykdo šias veiklas, susijusias su pasaulinėmis problemomis (*taip; ne*):

- *veiklas, skirtas didinti mokinių supratimą apie svarbias pasaulines problemas (pvz., nevyriausybinių arba tarptautinių organizacijų pranešimuose, laikraščiuose, internete esančios informacijos rinkimas, analizavimas, vertinimas);*
- *veiklas, skirtas didinti mokinių supratimą, kaip yra susijusios vietos ir pasaulinės problemos (pvz., veiklos apie socialinius ir ekonominius ryšius, pasaulio ekonomiką, migracijos priežastis);*
- *veiklas, skirtas informuoti mokinius apie sąžiningą prekybą („Fairtrade“) (pvz., veiklos, skirtos aiškintis, iš kur atkeliavo maistas ir kokie žmonės jį pagamino);*
- *veiklas, skirtas supažindinti mokinius su kolektyviniu įsitraukimu, siekiant pokyčių visame pasaulyje (pvz., protestai dėl klimato kaitos, aplinkos tvarkymo judėjimai, socialinio teisingumo judėjimai);*
- *veiklas, skirtas nagrinėti, kaip skirtingos tapatybės veikia žmonių gebėjimą gyventi kartu.*

8.18 lentelėje pateikiami duomenys (mokytojų procentinė dalis) yra parengti, remiantis atsakymais mokytojų, kurie nurodė, jog kartu su savo aštuntokais mokiniais vykdo išvardytas veiklas.

Beveik visose šalyse dalyvėse gana didelė mokytojų dalis (42–63 proc.) nurodė, kad su savo mokiniais įgyvendino kokias nors veiklas. Vidutiniškai šalyse dalyvėse aktyviausiai (63 proc.) įgyvendintos veiklos, *skirtos nagrinėti, kaip skirtingos tapatybės veikia žmonių gebėjimą gyventi kartu* (**Lietuvoje** – 60 proc.) ir *veiklos, skirtos didinti mokinių supratimą, kaip yra susijusios vietos ir pasaulinės problemos* (62 proc., **Lietuvoje** – 74 proc.). Taip pat gana didelė dalis mokytojų tarptautiniu mastu su savo aštuntokais mokiniais įgyvendino *veiklas, skirtas supažindinti mokinius su kolektyviniu įsitraukimu, siekiant pokyčių visame pasaulyje*, tarptautinis šalių vidurkis siekė 61 proc., o **Lietuvoje** – 54 proc. Mažiausiai susidomėjimo sulaukė *veiklos, skirtos informuoti mokinius apie sąžiningą prekybą („Fairtrade“)*, jas įgyvendino 42 proc. mokytojų tarptautiniu mastu. **Lietuvoje** ši veikla taip pat buvo mažiausiai populiari, tik 31 proc. mokytojų ją įgyvendino kartu su savo mokiniais; ir tai yra žemiau už ICCS 2022 šalių vidurkį. Tik pusė mokytojų tarptautiniu mastu (51 proc., **Lietuvoje** – 50 proc.) su savo aštuntokais mokiniais įgyvendino *veiklas, skirtas didinti mokinių supratimą, kaip yra susijusios vietos ir pasaulinės problemos.*

8.1 lentelė. Mokinių dalyvavimas mokyklos lygmens rinkimuose
*Lentelė parengta, remiantis **mokyklų direktorių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių procentinė dalis mokyklose, kurių direktoriai nurodė, kad visi, beveik visi arba dauguma mokinių:					
	renka klasės atstovus			balsuoja mokinių tarybos rinkimuose		
	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų
Bulgarija	91 (2,6) △	68 (3,8)	23 (4,6) •	64 (4,1)	50 (4,1)	14 (5,8) •
Estija	58 (6,1) ▼	76 (4,9)	−17 (7,8) •	77 (4,9)	79 (4,4)	−2 (6,6)
Ispanija	99 (0,8) ▲	–	–	83 (2,9) ▲	–	–
Italija	24 (3,7) ▼	22 (3,5)	3 (5,1)	3 (1,4) ▼	1 (0,7)	2 (1,6)
Kipras	99 (0,0) ▲	–	–	46 (0,3) ▼	–	–
Kolumbija	100 (0,0) ▲	99 (1,0)	1 (1,0)	100 (0,0) ▲	99 (0,9)	1 (0,9)
Kroatija	100 (0,0) ▲	100 (0,0)	0 (0,0)	95 (1,9) ▲	98 (1,1)	−3 (2,2)
Latvija	76 (3,1) ▽	88 (3,1)	−11 (4,4) •	67 (4,4)	73 (5,0)	−6 (6,7)
Lenkija	100 (0,0) ▲	–	–	98 (1,0) ▲	–	–
LIETUVA	94 (2,1) △	93 (2,1)	1 (2,9)	83 (3,1) ▲	79 (3,1)	4 (4,4)
Malta	74 (10,2) ▼	85 (0,3)	−10 (10,2)	63 (11,2)	80 (0,3)	−16 (11,2)
Nyderlandai	35 (5,5) ▼	46 (4,4)	−10 (7,0)	16 (4,2) ▼	34 (5,2)	−17 (6,7) •
Norvegija (9)	96 (2,1) ▲	99 (0,8)	−3 (2,2)	92 (2,7) ▲	95 (2,0)	−3 (3,3)
Prancūzija	100 (0,0) ▲	–	–	66 (4,6)	–	–
Rumunija	95 (2,2) ▲	–	–	74 (5,3)	–	–
Serbija	99 (0,8) ▲	–	–	97 (1,5) ▲	–	–
Slovakija	85 (2,9)	–	–	70 (3,6)	–	–
Slovėnija	96 (1,5) ▲	99 (0,8)	−3 (1,7)	84 (2,8) ▲	81 (3,7)	3 (4,6)
Švedija	88 (3,6)	92 (2,4)	−3 (4,3)	73 (4,4)	78 (3,6)	−5 (5,7)
Taivanas	84 (2,9)	92 (2,4)	−8 (3,7) •	59 (4,1) ▼	45 (4,2)	14 (5,9) •
ICCS 2022 vidurkis	**85 (0,8)**	**–**	**–**	**71 (0,9)**	**–**	**–**
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*78 (0,0)*	*81 (0,8)*	*−3 (0,8)* •	*67 (0,0)*	*69 (0,9)*	*−1 (0,9)*
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	80 (3,5)	–	–	46 (4,6)	–	–
Danija	93 (2,5)	–	–	92 (2,6)	–	–
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	100 (0,0) ▲	–	–	85 (2,9) ▲	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	100 (0,0)	–	–	99 (1,2)	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

8.2 lentelė. Mokyklos bendruomenės pilietinis įsitraukimas ir dalyvavimas
*Lentelė parengta, remiantis **mokyklų direktorių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių procentinė dalis mokyklose, kurių direktoriai nurodė, kad mokiniai:				
	įtraukiami į mokyklos ugdymo plano rengimą	įtraukiami apibrėžiant mokyklos taisykles ir nuostatus	skatinami prisidėti prie sprendimų, susijusių su mokymo turiniu	skatinami prisidėti prie veiklų pamokose planavimo	įtraukiami į mokyklos įsivertinimo procesus
Bulgarija	46 (4,2)	57 (4,4) ▽	55 (4,3)	92 (2,6) ▲	67 (3,9)
Estija	56 (4,5) ▲	77 (4,3) ▲	67 (5,6) ▲	61 (4,7) ▽	70 (5,1)
Ispanija	32 (4,1) ▼	47 (4,1) ▼	47 (4,0)	64 (4,1)	56 (4,6) ▼
Italija	58 (4,7) ▲	57 (4,6) ▽	46 (4,7)	55 (5,1) ▼	55 (4,4) ▼
Kipras	68 (0,2) ▲	67 (0,3)	55 (0,3) △	71 (0,2)	51 (0,3) ▼
Kolumbija	48 (4,9)	84 (3,6) ▲	50 (4,7)	71 (4,6)	80 (3,4) ▲
Kroatija	55 (3,8) ▲	66 (3,9)	48 (4,0)	82 (3,0) ▲	75 (3,5) △
Latvija	61 (3,7) ▲	74 (3,8) △	71 (3,8) ▲	100 (0,0) ▲	86 (3,2) ▲
Lenkija	32 (3,8) ▼	77 (3,4) ▲	42 (3,9) ▼	77 (3,0) △	71 (3,6)
LIETUVA	68 (4,0) ▲	92 (2,6) ▲	76 (4,2) ▲	80 (3,4) △	89 (3,0) ▲
Malta	25 (6,7) ▼	30 (9,4) ▼	15 (7,3) ▼	51 (11,9) ▼	49 (12,3) ▼
Nyderlandai	41 (4,5)	63 (5,9)	46 (5,0)	34 (4,5) ▼	80 (5,3) ▲
Norvegija (9)	41 (5,1)	80 (3,8) ▲	83 (3,2) ▲	87 (3,4) ▲	82 (3,6) ▲
Prancūzija	26 (3,9) ▼	28 (3,7) ▼	17 (3,0) ▼	23 (3,9) ▼	32 (4,1) ▼
Rumunija	70 (5,8) ▲	87 (3,1) ▲	65 (6,5) ▲	69 (8,1)	74 (4,1)
Serbija	41 (4,4)	77 (3,8) ▲	54 (4,6)	78 (3,8) △	83 (3,4) ▲
Slovakija	22 (3,3) ▼	55 (4,0) ▼	41 (3,7) ▼	81 (2,7) ▲	65 (3,8)
Slovėnija	31 (3,7) ▼	70 (3,5)	54 (3,7)	84 (3,2) ▲	59 (3,3) ▽
Švedija	32 (5,1) ▼	90 (2,5) ▲	69 (4,7) ▲	81 (3,5) ▲	92 (2,5) ▲
Taivanas	24 (3,1) ▼	47 (3,8) ▼	40 (3,7) ▼	60 (4,1) ▽	27 (3,6) ▼
ICCS 2022 vidurkis	**44 (1,0)**	**66 (0,9)**	**52 (1,0)**	**70 (1,0)**	**67 (1,0)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	72 (4,0)	80 (3,7)	70 (4,2)	69 (4,2)	80 (3,8)
Danija	38 (4,9)	70 (4,8)	74 (4,6)	90 (3,1)	66 (4,5)
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	63 (4,1) ▲	74 (3,8) △	54 (4,4)	71 (4,4)	64 (4,5)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	55 (6,7)	73 (5,5)	67 (5,8)	71 (5,2)	65 (5,9)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

8.3 lentelė. Mokinių galimybės prisidėti prie sprendimų priėmimų mokykloje
*Lentelė parengta, remiantis **mokyklų direktorių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių procentinė dalis mokyklose, kurių direktoriai nurodė, kad mokiniai gali:				
	klasės diskusijose teikti pasiūlymus, kaip patobulinti mokyklos veiklą	dalyvauti mokyklos susirinkimuose	teikti pasiūlymus internetu arba raštu	dalyvauti individualiuose ir (arba) grupiniuose susitikimuose su mokyklos direktoriumi	dalyvauti individualiuose ir (arba) grupiniuose susitikimuose su mokytojais
Bulgarija	96 (1,6)	96 (1,6) ▲	94 (2,1)	99 (0,8) △	99 (1,0) △
Estija	100 (0,0) △	99 (1,3) ▲	96 (1,9) △	98 (1,3) △	100 (0,3) △
Ispanija	97 (1,5)	85 (3,1)	96 (1,5) △	89 (2,7)	91 (2,5)
Italija	97 (1,4)	20 (3,2) ▼	71 (4,7) ▼	72 (4,8) ▼	75 (3,9) ▼
Kipras	99 (0,1) △	96 (0,2) ▲	88 (0,3) ▽	98 (0,3) △	100 (0,0) △
Kolumbija	97 (1,1)	97 (1,4) ▲	97 (1,4) △	98 (1,4) △	98 (1,3) △
Kroatija	99 (0,7)	100 (0,0) ▲	95 (1,9)	96 (1,7)	97 (1,5)
Latvija	99 (0,6) △	68 (4,1) ▼	99 (0,7) △	99 (0,9) △	98 (1,2) △
Lenkija	100 (0,0) △	96 (1,3) ▲	96 (1,6) △	99 (0,8) △	99 (0,6) △
LIETUVA	99 (0,8)	93 (2,3) ▲	98 (1,6) △	99 (0,7) △	99 (0,7) △
Malta	100 (0,0) △	84 (10,0)	90 (8,2)	100 (0,0) △	100 (0,0) △
Nyderlandai	90 (3,7) ▽	71 (5,3)	85 (3,5) ▽	90 (3,5)	94 (2,7)
Norvegija (9)	99 (1,2)	89 (3,3) △	89 (3,1)	83 (3,6) ▼	93 (2,6)
Prancūzija	97 (1,6)	83 (3,6)	87 (3,4)	78 (3,7) ▼	77 (3,9) ▼
Rumunija	99 (0,9)	35 (6,7) ▼	96 (1,3) △	98 (1,2) △	99 (1,0) △
Serbija	100 (0,0) △	100 (0,0) ▲	96 (1,8) △	99 (1,0) △	97 (1,7)
Slovakija	99 (0,7)	33 (3,8) ▼	97 (1,6) △	99 (0,6) △	99 (0,9) △
Slovėnija	99 (0,6) △	100 (0,0) ▲	91 (2,3)	97 (1,4)	96 (1,5)
Taivanas	90 (2,5) ▽	86 (3,0) △	87 (2,9)	89 (2,5) ▽	85 (3,2) ▽
Švedija	100 (0,0) △	45 (4,9) ▼	94 (2,0)	98 (1,2) △	96 (1,6)
ICCS 2022 vidurkis	**98 (0,3)**	**79 (0,9)**	**92 (0,7)**	**94 (0,5)**	**95 (0,4)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	98 (1,2)	94 (1,7)	98 (1,1)	96 (1,6)	97 (1,5)
Danija	99 (1,0)	58 (4,4)	95 (2,2)	90 (2,8)	97 (1,7)
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	98 (1,2)	89 (2,8) △	96 (1,8)	81 (3,2) ▼	88 (2,6) ▽
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	91 (3,7)	95 (2,9)	96 (2,5)	78 (5,4)	85 (5,0)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

8.4 lentelė. Mokinių supratimo apie atvirumą diskusijoms indeksas
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų
Bulgarija	48 (0,4) ▽	48 (0,3)	48 (0,4)	0,4 (0,6)	0,6 (0,6)
Estija	48 (0,4) ▽	49 (0,3)	50 (0,3)	–1,7 (0,6) •	–2,6 (0,6) •
Ispanija	50 (0,3) △	–	48 (0,2)	–	2,3 (0,5) •
Italija	55 (0,3) ▲	53 (0,3)	54 (0,3)	1,4 (0,5) •	0,4 (0,5)
Kipras	48 (0,3) ▽	–	51 (0,3)	–	–2,2 (0,6) •
Kolumbija	51 (0,3) △	49 (0,3)	50 (0,2)	2,0 (0,6) •	1,1 (0,5) •
Kroatija	51 (0,3) △	51 (0,3)	–	–0,1 (0,6)	–
Latvija	46 (0,4) ▼	49 (0,2)	51 (0,3)	–3,2 (0,6) •	–4,8 (0,6) •
Lenkija	51 (0,3) △	–	51 (0,3)	–	0,3 (0,6)
LIETUVA	49 (0,3)	49 (0,3)	50 (0,3)	–0,3 (0,6)	–0,6 (0,6)
Malta	50 (0,3)	49 (0,2)	46 (0,2)	0,3 (0,5)	3,9 (0,5) •
Nyderlandai	46 (0,4) ▼	47 (0,3)	–	–1,7 (0,6) •	–
Norvegija (9)	52 (0,3) △	52 (0,3)	53 (0,5)	–0,4 (0,5)	–0,9 (0,6)
Prancūzija	48 (0,3) ▽	–	–	–	–
Rumunija	51 (0,3) △	–	–	–	–
Serbija	48 (0,3) ▽	–	–	–	–
Slovakija	48 (0,3) ▽	–	50 (0,3)	–	–2,1 (0,5) •
Slovėnija	46 (0,3) ▼	50 (0,3)	50 (0,3)	–3,5 (0,5) •	–3,7 (0,5) •
Švedija	50 (0,3) △	52 (0,4)	51 (0,3)	–2,0 (0,6) •	–0,5 (0,6)
Taivanas	54 (0,4) ▲	52 (0,3)	50 (0,3)	1,6 (0,6) •	3,3 (0,6) •
ICCS 2022 vidurkis	**50 (0,1)**	–	–	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*50 (0,1)*	*50 (0,1)*	–	*–0,5 (0,2)* •	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*50 (0,3)*	–	*50 (0,3)*	–	*–0,4 (0,6)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	50 (0,4)	–	–	–	–
Danija	52 (0,3)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	52 (0,3) △	–	–	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	51 (0,5)	–	–	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

8.5 lentelė. Mokinių supratimo apie mokinių-mokytojų santykius mokykloje indeksas
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų
Bulgarija	51 (0,3) △	53 (0,3)	51 (0,3)	–1,9 (0,6) •	0,2 (0,6)
Estija	49 (0,3) ▽	49 (0,3)	48 (0,3)	–0,1 (0,6)	1,1 (0,6)
Ispanija	50 (0,2)	–	50 (0,3)	–	0,1 (0,6)
Italija	52 (0,3) △	53 (0,3)	51 (0,3)	–0,8 (0,6)	0,5 (0,6)
Kipras	46 (0,3) ▼	–	45 (0,3)	–	1,4 (0,6) •
Kolumbija	54 (0,3) ▲	54 (0,3)	54 (0,3)	0,4 (0,6)	0,1 (0,6)
Kroatija	51 (0,3) △	51 (0,4)	–	0,2 (0,7)	–
Latvija	46 (0,3) ▼	46 (0,3)	45 (0,3)	–0,8 (0,6)	0,3 (0,6)
Lenkija	46 (0,3) ▼	–	47 (0,3)	–	–0,6 (0,6)
LIETUVA	49 (0,4) ▽	50 (0,3)	50 (0,3)	–1,1 (0,7)	–0,9 (0,7)
Malta	52 (0,3) △	52 (0,2)	52 (0,3)	–0,7 (0,6)	–0,2 (0,6)
Nyderlandai	49 (0,4) ▽	50 (0,3)	–	–0,6 (0,7)	–
Norvegija (9)	52 (0,3) △	52 (0,3)	50 (0,4)	–0,5 (0,6)	2,3 (0,7) •
Prancūzija	50 (0,3)	–	–	–	–
Rumunija	50 (0,3)	–	–	–	–
Serbija	50 (0,3)	–	–	–	–
Slovakija	49 (0,3) ▽	–	48 (0,3)	–	1,0 (0,6)
Slovėnija	47 (0,3) ▼	48 (0,3)	47 (0,3)	–1,5 (0,6) •	0,1 (0,6)
Švedija	51 (0,3) △	53 (0,4)	51 (0,3)	–1,1 (0,7)	0,4 (0,7)
Taivanas	56 (0,3) ▲	56 (0,3)	51 (0,3)	0,5 (0,7)	5,7 (0,6) •
ICCS 2022 vidurkis	**50 (0,1)**	–	–	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*51 (0,1)*	*51 (0,1)*	–	*–0,6 (0,2)* •	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*50 (0,3)*	–	*49 (0,3)*	–	*0,8 (0,6)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	52 (0,3)	–	–	–	–
Danija	53 (0,4)	–	–	–	–
Teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	50 (0,3)	–	–	–	–
Teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	51 (0,4)	–	–	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

8.6 lentelė. Mokyklose vykdomos veiklos, susijusios su įvairove
*Lentelė parengta, remiantis **mokyklų direktorių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių procentinė dalis mokyklose, kurių direktoriai nurodė, kad mokyklose vyksta šios veiklos					
	Mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, kaip ugdyti mokinius, kilusius iš įvairios aplinkos (pvz., kokiais metodais diferencijuoti ugdymą ir išsaugoti mokinių įvairovę, kaip įtraukti daugiakultūrius elementus)	Mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, kaip skatinti mokinių toleranciją įvairovei (pvz., kaip susidoroti su neigiamais jausmais, kylančiais skirtingų kultūrinių, kalbinių, etninių grupių atžvilgiu, lyčių, socialinių ar ekonominių skirtumų atžvilgiu)	Mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, susijęs su mokiniais, turinčiais specialiųjų ugdymo poreikių	Pagalbos programos, skirtos mokiniams, esantiems nepalankioje socialinėje ir (ar) ekonominėje padėtyje	Laisvai pasirenkami lietuvių kalbos kursai mokiniams, kurių gimtoji kalba yra kita	Laisvai pasirenkami kursai mokiniams apie lyčių problemas (pvz., lyčių lygybė, lyčių stereotipai ir lyčių įvairovė)
Bulgarija	37 (4,5) ▼	53 (4,8)	54 (4,0) ▼	40 (4,2) ▼	18 (3,4) ▼	15 (3,3) ▼
Estija	65 (5,2)	54 (5,3)	91 (2,1) △	29 (5,6) ▼	48 (5,5)	15 (4,6) ▼
Ispanija	32 (4,3) ▼	45 (4,0) ▼	67 (3,9) ▼	47 (4,6)	24 (3,8) ▼	47 (4,2) ▲
Italija	49 (4,9) ▽	39 (5,0) ▼	95 (2,0) ▲	72 (3,4) ▲	48 (4,7)	16 (3,1) ▼
Kipras	90 (0,1) ▲	81 (0,2) ▲	84 (0,2) △	67 (0,2) ▲	60 (0,3) ▲	35 (0,3) △
Kolumbija	67 (4,8)	72 (4,9) ▲	85 (4,4)	54 (4,8)	10 (2,2) ▼	47 (5,2) ▲
Kroatija	59 (4,3)	63 (4,4)	91 (2,5) △	69 (3,9) ▲	68 (3,4) ▲	13 (3,2) ▼
Latvija	75 (3,8) ▲	74 (3,4) ▲	72 (4,1) ▼	37 (4,1) ▼	67 (3,4) ▲	17 (3,2) ▽
Lenkija	65 (3,5)	61 (3,1)	98 (1,0) ▲	64 (3,3) ▲	74 (3,1) ▲	31 (3,0)
LIETUVA	85 (3,0) ▲	72 (4,3) ▲	98 (1,4) ▲	61 (3,9) △	40 (3,8)	21 (3,4)
Malta	53 (9,8)	44 (11,4) ▼	76 (9,8)	35 (9,6) ▼	39 (14,0)	33 (8,4)
Nyderlandai	33 (5,3) ▼	31 (5,4) ▼	83 (3,8)	40 (5,4) ▼	69 (5,8) ▲	42 (5,7) ▲
Norvegija (9)	56 (4,5)	69 (4,7) ▲	86 (3,5)	23 (4,0) ▼	15 (3,2) ▼	11 (3,1) ▼
Prancūzija	38 (4,8) ▼	26 (4,6) ▼	76 (4,3)	39 (4,8) ▼	50 (4,6)	27 (4,0)
Rumunija	46 (8,0) ▼	52 (8,0)	58 (8,9) ▼	78 (8,9) ▲	14 (4,8) ▼	13 (4,6) ▼
Serbija	51 (4,7)	59 (4,6)	79 (3,9)	37 (4,4) ▼	11 (2,8) ▼	22 (3,3)
Slovakija	45 (3,4) ▼	41 (4,3) ▼	76 (3,3)	76 (3,4) ▲	45 (3,9)	11 (2,8) ▼
Slovėnija	62 (3,8)	65 (3,6)	92 (1,7) △	48 (3,8)	58 (4,0) ▲	9 (2,2) ▼
Švedija	71 (4,2) ▲	69 (4,2) ▲	91 (2,7) △	11 (2,4) ▼	46 (5,4)	7 (2,1) ▼
Taivanas	86 (3,1) ▲	87 (2,4) ▲	99 (0,7) ▲	97 (1,8) ▲	69 (3,8) ▲	86 (2,8) ▲
ICCS 2022 vidurkis	**58 (1,1)**	**58 (1,1)**	**83 (0,9)**	**51 (1,1)**	**44 (1,1)**	**26 (0,9)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	74 (4,3)	72 (4,0)	79 (3,7)	77 (4,0)	6 (2,2)	23 (4,2)
Danija	33 (4,5)	17 (3,9)	90 (3,1)	63 (5,2)	60 (4,8)	16 (3,2)
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	75 (4,0) ▲	41 (4,4) ▼	61 (3,9) ▼	64 (4,0) ▲	91 (2,2) ▲	33 (4,2)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	60 (5,3)	35 (6,4)	58 (6,0)	52 (5,8)	86 (4,8)	20 (5,7)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

8.7 lentelė. Būdų, padedančių spręsti skirtumus tarp mokinių taikymas pamokose su 8 klasės mokiniais
*Lentelė parengta, remiantis **mokytojų** atsakymais.*

Šalys	Mokytojų, kurie nurodė, kad su per pamokas su savo 8 klasės mokiniais daug ar vidutiniškai taiko šiuos būdus, procentinė dalis					
	Su mokiniais aptaria kultūrinius skirtumus	Per diskusijas skatina mokinius suprasti skirtingus požiūrius	Prašo mokinių patyrinėti skirtingas kultūrines perspektyvas	Skatina mokinius iš skirtingų aplinkų dirbti kartu (pvz., atlikti užduotis grupėse, mokytis vieniems iš kitų)	Įtraukia mokinius į diskusijas apie lyčių problemas (pvz., apie lyčių nelygybę, lyčių stereotipus, lyčių įvairovę)	Prašo mokinių patyrinėti skirtingas socialines ir ekonomines perspektyvas
Bulgarija	78 (1,6)	95 (0,6) △	75 (1,3)	89 (1,0) △	68 (1,6)	60 (1,4) ▽
Ispanija	69 (1,5) ▽	91 (0,8) ▽	76 (1,3) △	85 (1,2)	72 (1,2) △	73 (1,2) △
Italija	87 (0,9) △	98 (0,3) △	89 (0,8) ▲	92 (0,7) △	81 (1,0) ▲	74 (1,1) △
Kroatija	82 (1,0) △	96 (0,5) △	72 (1,2)	83 (1,1) ▽	67 (1,3)	65 (1,1)
Lenkija	81 (0,9) △	92 (0,6) ▽	77 (1,1) △	86 (1,0)	65 (1,2) ▽	74 (1,2) △
LIETUVA	78 (1,1)	93 (0,6)	70 (1,3) ▽	91 (0,7) △	56 (1,4) ▼	59 (1,2) ▽
Malta	62 (3,7) ▼	89 (1,7) ▽	60 (3,8) ▼	76 (3,5) ▼	54 (5,2) ▼	54 (4,2) ▼
Norvegija (9)	85 (1,1) △	97 (0,6) △	79 (1,2) △	85 (1,3)	83 (1,1) ▲	73 (1,7) △
Rumunija	88 (0,9) ▲	98 (0,4) △	89 (0,9) ▲	97 (0,4) ▲	76 (1,7) △	82 (1,1) ▲
Serbija	83 (1,4) △	98 (0,4) △	77 (2,0) △	93 (0,8) △	79 (1,6) ▲	65 (2,5)
Slovakija	74 (1,3) ▽	93 (0,7)	69 (1,2) ▽	90 (0,9) △	58 (1,5) ▽	60 (1,6) ▽
Slovėnija	64 (1,0) ▼	87 (0,8) ▽	49 (1,2) ▼	80 (0,9) ▽	52 (1,2) ▼	37 (1,2) ▼
Taivanas	72 (1,1) ▽	91 (0,7) ▽	72 (1,2)	78 (0,9) ▽	73 (1,4) △	64 (1,3)
ICCS 2022 vidurkis	**77 (0,4)**	**94 (0,2)**	**73 (0,4)**	**87 (0,4)**	**68 (0,5)**	**65 (0,5)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	94 (0,9)	95 (1,1)	89 (1,2)	92 (0,9)	77 (2,1)	87 (1,3)
Kolumbija	90 (1,6)	97 (0,8)	85 (2,3)	93 (1,5)	85 (2,1)	81 (3,2)
Kipras	69 (1,7)	91 (1,3)	65 (2,0)	79 (1,3)	63 (1,7)	55 (1,9)
Danija	86 (2,4)	96 (1,4)	78 (2,7)	81 (3,4)	87 (2,2)	77 (2,9)
Estija	69 (1,0)	90 (0,9)	72 (1,0)	86 (1,2)	49 (1,1)	46 (1,3)
Prancūzija	48 (2,1)	80 (1,4)	58 (1,7)	63 (1,5)	44 (1,5)	43 (1,7)
Latvija	72 (1,1)	85 (1,0)	57 (1,5)	82 (1,0)	45 (1,6)	42 (1,3)
Nyderlandai	65 (1,6)	80 (1,6)	52 (2,0)	64 (2,0)	51 (2,3)	46 (2,5)
Švedija	71 (1,3)	91 (1,0)	63 (1,3)	78 (1,6)	76 (1,5)	57 (1,6)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Š. Reinas-Vestfalija	68 (1,0)	86 (0,8)	67 (1,1)	81 (1,0)	55 (1,0)	68 (1,1)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

8.8 lentelė. Mokytojų požiūris į kultūrinius ir etninius mokinių skirtumus
*Lentelė parengta, remiantis **mokytojų** atsakymais.*

Šalys	Mokytojų, visiškai sutikusių ir sutikusių su teiginiais, procentinė dalis					
	Kultūriniai ir etniniai mokinių skirtumai yra svarbus mokymo išteklius	Kultūriniai ir etniniai mokinių skirtumai kelia sunkumų per pamokas sprendžiant prieštaringus klausimus	Kultūriniai ir etniniai mokinių skirtumai apsunkina mokymą	Kultūriniai ir etniniai mokinių skirtumai stiprina mokinių empatiją	Kultūriniai ir etniniai mokinių skirtumai skatina mokinių pilietiškumą	Dėl kultūrinių ir etninių mokinių skirtumų sudėtinga sukurti gerą atmosferą klasėje
Bulgarija	69 (1,9) ▼	37 (1,8) △	29 (1,7) △	70 (1,7) ▼	69 (1,7) ▼	26 (2,0) ▲
Ispanija	94 (0,7) △	23 (1,3) ▽	13 (0,9) ▼	92 (0,9) △	93 (0,8) △	10 (0,8) ▽
Italija	99 (0,3) ▲	17 (1,0) ▼	16 (1,1) ▽	89 (0,8) △	95 (0,5) △	6 (0,5) ▽
Kroatija	89 (1,1) △	33 (1,3)	20 (1,1) ▽	84 (1,1)	88 (0,9) △	15 (1,3)
Lenkija	91 (0,8) △	38 (1,2) △	48 (1,9) ▲	88 (0,6) △	94 (0,6) △	14 (1,1)
LIETUVA	84 (1,1)	37 (1,4) △	30 (1,0) △	73 (1,5) ▽	86 (0,9)	19 (1,1) △
Malta	90 (2,4) △	39 (3,7)	20 (2,5) ▽	89 (2,3) △	91 (2,4) △	16 (1,9)
Norvegija (9)	97 (0,5) ▲	37 (1,6) △	32 (1,6) △	91 (1,1) △	92 (1,0) △	11 (0,9) ▽
Rumunija	64 (2,1) ▼	25 (1,5) ▽	14 (1,3) ▼	67 (1,7) ▼	72 (2,0) ▼	16 (1,5)
Serbija	83 (1,6)	21 (1,0) ▼	11 (0,8) ▼	76 (1,7) ▽	87 (1,2)	8 (0,8) ▽
Slovakija	68 (1,6) ▼	47 (2,2) ▲	33 (1,2) △	86 (1,1) △	89 (0,9) △	18 (1,2)
Slovėnija	88 (0,7) △	34 (1,2)	27 (1,0) △	82 (0,8)	73 (1,2) ▼	23 (1,0) △
Taivanas	94 (0,5) △	37 (1,2) △	26 (1,1)	83 (1,1)	85 (0,8)	24 (1,0) △
ICCS 2022 vidurkis	**85 (0,4)**	**33 (0,5)**	**25 (0,4)**	**82 (0,4)**	**86 (0,4)**	**16 (0,3)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	93 (0,8)	31 (1,8)	23 (2,1)	93 (0,8)	92 (0,9)	21 (1,8)
Danija	92 (2,1)	14 (2,6)	8 (1,9)	92 (1,5)	96 (1,4)	8 (2,8)
Estija	84 (1,1)	48 (1,5)	41 (1,4)	81 (1,0)	90 (0,7)	26 (1,2)
Kipras	86 (1,4)	47 (1,7)	36 (1,5)	91 (1,0)	92 (1,0)	22 (1,4)
Kolumbija	93 (1,3)	22 (3,4)	15 (2,7)	91 (2,1)	92 (1,8)	23 (3,0)
Latvija	82 (1,1)	38 (1,6)	21 (1,2)	74 (1,5)	80 (1,0)	19 (1,2)
Nyderlandai	77 (1,2)	34 (1,2)	19 (1,6)	76 (2,2)	64 (2,5)	21 (3,0)
Prancūzija	88 (1,0)	40 (1,8)	19 (1,6)	69 (1,9)	70 (1,9)	11 (1,1)
Švedija	94 (0,6)	34 (1,6)	24 (1,2)	88 (1,3)	93 (0,8)	15 (1,2)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Š. Reinas-Vestfalija	88 (0,6)	27 (1,2)	18 (0,9)	84 (0,8)	75 (0,9)	16 (0,9)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

8.9 lentelė. Mokytojų požiūris į socialinius ir ekonominius mokinių skirtumus
*Lentelė parengta, remiantis **mokytojų** atsakymais.*

Šalys	Mokytojų, visiškai sutikusių ir sutikusių su teiginiais, procentinė dalis					
	Socialiniai ir ekonominiai mokinių skirtumai yra svarbus mokymo išteklius	Socialiniai ir ekonominiai mokinių skirtumai kelia sunkumų per pamokas sprendžiant prieštaringus klausimus	Socialiniai ir ekonominiai mokinių skirtumai apsunkina mokymą	Socialiniai ir ekonominiai mokinių skirtumai stiprina mokinių empatiją	Socialiniai ir ekonominiai mokinių skirtumai skatina mokinių pilietiškumą	Dėl socialinių ir ekonominių mokinių skirtumų sudėtinga sukurti gerą atmosferą klasėje
Bulgarija	42 (1,6) ▼	33 (1,5) △	23 (1,6)	62 (1,6) ▽	64 (1,3) ▽	27 (1,5) △
Ispanija	65 (1,2) △	19 (1,1) ▽	18 (1,0) ▽	81 (1,0) ▲	84 (0,9) △	11 (0,9) ▽
Italija	68 (1,4) △	13 (0,7) ▼	12 (0,8) ▼	71 (1,1)	81 (1,0) △	8 (0,7) ▼
Kroatija	67 (1,3) △	25 (1,2)	19 (1,4) ▽	74 (1,1) △	81 (1,2) △	18 (1,7)
Lenkija	59 (1,5)	29 (1,1)	37 (1,5) ▲	73 (1,4)	80 (1,1) △	21 (1,0)
LIETUVA	64 (1,3) △	36 (1,3) △	35 (1,3) ▲	60 (1,4) ▼	65 (1,5) ▽	23 (1,3) △
Malta	74 (2,5) ▲	34 (2,3) △	29 (3,0)	81 (2,2) ▲	84 (1,5) ▲	22 (2,0) △
Norvegija (9)	60 (1,4)	28 (2,0)	31 (1,9) △	67 (1,8) ▽	77 (1,5) △	14 (1,3) ▽
Rumunija	41 (1,8) ▼	18 (1,4) ▽	13 (1,2) ▼	64 (1,6) ▽	67 (1,9) ▽	15 (1,2) ▽
Serbija	40 (3,6) ▼	17 (1,8) ▼	13 (1,3) ▼	70 (1,7)	74 (1,3)	10 (1,1) ▽
Slovakija	52 (1,3) ▽	41 (1,6) ▲	34 (1,6) △	79 (1,6) △	82 (1,5) △	25 (1,7) △
Slovėnija	58 (1,1)	27 (1,1)	23 (0,9)	69 (1,0)	45 (1,1) ▼	24 (1,0) △
Taivanas	77 (1,1) ▲	38 (1,3) ▲	33 (1,3) △	68 (1,1) ▽	75 (0,9)	27 (1,2) △
ICCS 2022 vidurkis	**59 (0,5)**	**28 (0,4)**	**25 (0,4)**	**71 (0,4)**	**74 (0,4)**	**19 (0,4)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	65 (1,5)	27 (2,0)	28 (1,7)	80 (1,3)	78 (1,5)	21 (1,5)
Danija	71 (3,1)	8 (1,8)	6 (1,5)	84 (2,3)	88 (2,1)	5 (1,7)
Estija	51 (1,5)	39 (1,7)	30 (1,3)	71 (1,3)	77 (1,3)	31 (1,3)
Kipras	50 (1,8)	33 (1,8)	24 (1,4)	80 (1,6)	71 (1,6)	18 (1,3)
Kolumbija	67 (2,5)	19 (2,6)	22 (3,2)	81 (1,7)	82 (1,7)	19 (2,7)
Latvija	49 (1,6)	34 (1,9)	24 (1,6)	62 (2,2)	54 (1,5)	27 (1,8)
Nyderlandai	59 (1,8)	17 (1,3)	14 (1,3)	70 (2,5)	49 (1,4)	16 (1,8)
Prancūzija	62 (1,7)	21 (1,6)	23 (1,5)	57 (2,1)	60 (1,7)	13 (1,1)
Švedija	66 (1,3)	24 (1,3)	21 (1,2)	73 (1,2)	76 (1,6)	14 (1,2)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Š. Reinas-Vestfalija	49 (1,0)	22 (0,8)	29 (1,2)	65 (1,0)	57 (1,1)	19 (0,8)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

8.10 lentelė. Mokinių galimybės dalyvauti pilietinėje veikloje

*Lentelė parengta remiantis **mokyklų direktorių** atsakymais*

A Su aplinkosauga susijusioje veikloje
B Žmogaus teisių projektuose
C Veikloje, susijusioje su skurstančiais, socialiai pažeidžiamais žmonėmis ir jų grupėmis
D Kultūrinėje veikloje
E Vietos bendruomenės daugiakultūrėje ar tarpkultūrinėje veikloje
F Veiklose, skirtose didinti žmonių supratimą apie socialines problemas
G Veikloje, kuria siekiama apsaugoti vietos bendruomenės kultūros ir istorinį paveldą
H Lankėsi politinėse institucijose
I Sporto renginiuose
J Veiklose, skirtose didinti žmonių supratimą apie pasaulines problemas

Šalys	Mokinių procentinė dalis mokyklose, kurių direktoriai nurodė, kad visi, beveik visi arba dauguma mokinių dalyvavo nurodytose pilietinėse veiklose bendruomenėje									
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Bulgarija	67 (4,3)	48 (4,7) ▽	48 (4,5)	76 (3,1)	45 (4,5) △	64 (3,8)	64 (4,5) ▲	11 (2,5) ▽	80 (3,7)	33 (3,8) ▼
Estija	68 (5,4)	45 (6,2) ▼	21 (4,9) ▼	90 (3,2) ▲	43 (4,8)	60 (4,9)	61 (4,7) ▲	44 (5,1) ▲	97 (1,8) ▲	70 (4,1) ▲
Ispanija	73 (4,1)	72 (4,0) ▲	61 (4,2) ▲	81 (3,3)	35 (4,4)	88 (3,0) ▲	53 (4,3) △	22 (3,6)	64 (4,1) ▼	72 (4,3) ▲
Italija	80 (3,9) ▲	69 (4,3) ▲	48 (4,0)	66 (3,9) ▽	24 (3,5) ▼	78 (3,3) ▲	59 (4,8) ▲	13 (2,7)	62 (4,2) ▼	78 (3,9) ▲
Kipras	60 (0,3) ▽	41 (0,3) ▼	43 (0,3) ▽	49 (0,3) ▼	19 (0,3) ▼	50 (0,3) ▽	36 (0,3) ▽	11 (0,1) ▽	68 (0,3) ▽	55 (0,3)
Kolumbija	58 (4,7) ▼	55 (4,6)	32 (4,4) ▼	54 (5,5) ▼	33 (4,7)	61 (5,1)	41 (4,6)	11 (2,7) ▽	76 (3,9)	57 (5,3)
Kroatija	82 (3,4) ▲	64 (4,6)	51 (4,4)	84 (3,5) △	39 (4,1)	68 (3,8) △	65 (4,1) ▲	11 (2,7) ▽	89 (3,0) ▲	69 (4,2) ▲
Latvija	60 (3,9) ▽	50 (4,1)	38 (4,1) ▽	96 (1,6) ▲	50 (3,8) ▲	36 (4,2) ▼	41 (4,1)	17 (3,1)	96 (1,4) ▲	58 (4,7)
Lenkija	95 (1,5) ▲	83 (2,8) ▲	92 (2,3) ▲	87 (2,7) ▲	38 (3,7)	74 (3,6) ▲	71 (3,1) ▲	9 (2,6) ▽	78 (3,4)	74 (3,3) ▲
LIETUVA	79 (3,4) ▲	59 (4,6)	51 (4,1)	90 (2,8) ▲	72 (4,0) ▲	56 (4,4)	54 (4,3) △	27 (4,1) ▲	83 (2,9) △	56 (4,1)
Malta	57 (12,2) ▼	37 (11,9) ▼	26 (9,7) ▼	21 (9,9) ▼	4 (2,5) ▼	42 (13,6) ▼	7 (4,4) ▼	4 (3,1) ▼	53 (9,9) ▼	34 (10,5) ▼
Nyderlandai	36 (5,6) ▼	19 (4,4) ▼	36 (5,7) ▼	84 (4,5) △	15 (4,3) ▼	38 (5,6) ▼	13 (3,7) ▼	17 (4,7)	96 (2,3) ▲	46 (6,0) ▼
Norvegija (9)	61 (5,1)	62 (4,4)	26 (4,3) ▼	81 (3,4)	20 (3,8) ▼	59 (4,0)	34 (4,4) ▼	19 (3,5)	75 (3,5)	63 (4,7)
Prancūzija	59 (4,9) ▽	50 (5,0)	40 (4,2)	78 (4,0)	17 (3,8) ▼	61 (4,7)	21 (4,3) ▼	6 (2,4) ▼	50 (4,5) ▼	49 (4,6)
Rumunija	66 (6,7)	71 (5,6) ▲	65 (5,9) ▲	63 (6,4) ▼	53 (7,5) ▲	63 (6,5)	47 (7,2)	36 (8,2) ▲	64 (6,7) ▼	63 (6,3)
Serbija	66 (3,8)	56 (4,0)	62 (3,4) ▲	72 (3,8)	41 (3,4)	54 (3,6)	42 (4,1)	5 (1,8) ▼	75 (3,7)	44 (4,3) ▼
Slovakija	83 (3,2) ▲	67 (3,8) △	42 (4,3)	82 (3,3) △	43 (4,6)	53 (4,4)	55 (4,7) ▲	19 (3,1)	82 (3,4) △	66 (4,0) △
Slovėnija	79 (3,5) ▲	68 (3,6) ▲	65 (3,7) ▲	85 (2,8) ▲	45 (3,6) △	67 (3,6) △	55 (3,6) ▲	7 (2,2) ▽	88 (2,5) ▲	55 (4,3)
Švedija	51 (5,4) ▼	67 (4,5) △	23 (5,0) ▼	78 (3,6)	23 (4,6) ▼	57 (4,5)	24 (4,0) ▼	16 (3,6)	42 (4,3) ▼	43 (5,0) ▼
Taivanas	84 (3,2) ▲	72 (3,7) ▲	58 (4,5) ▲	81 (3,4)	54 (4,5) ▲	71 (3,8) ▲	45 (4,1)	30 (3,6) ▲	92 (2,1) ▲	62 (4,1)
ICCS 2022 vidurkis	**68 (1,1)**	**58 (1,1)**	**46 (1,1)**	**75 (0,9)**	**36 (0,9)**	**60 (1,1)**	**44 (1,0)**	**17 (0,8)**	**75 (0,9)**	**57 (1,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų										
Brazilija	75 (3,6)	72 (4,4)	50 (4,4)	67 (4,1)	56 (4,7)	78 (3,8)	61 (4,9)	12 (2,8)	88 (2,7)	73 (4,1)
Danija	64 (4,9)	58 (4,4)	32 (4,5)	91 (3,0)	17 (3,6)	55 (5,0)	15 (2,9)	56 (4,6)	90 (2,8)	61 (5,1)
Vokietijos teritorija										
Š. Reinas-Vestfalija	47 (3,9) ▼	42 (3,9) ▼	42 (4,7)	55 (4,5) ▼	23 (4,0) ▼	38 (4,0) ▼	12 (3,2) ▼	16 (3,4)	60 (4,3) ▼	47 (4,8) ▼
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų										
Šlėzvigas-Holšteinas	55 (6,8)	36 (6,5)	38 (6,0)	54 (5,3)	15 (5,0)	34 (6,1)	12 (4,5)	22 (4,9)	83 (4,7)	47 (6,9)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

8.11 lentelė. Mokytojų (su savo mokiniais) dalyvavimas pilietinėse veiklose bendruomenėje

*Lentelė parengta, remiantis **mokytojų** atsakymais.*

A Su aplinkosauga susijusioje veikloje
B Žmogaus teisių projektuose
C Veikloje, susijusioje su skurstančiais, socialiai pažeidžiamais žmonėmis ir jų grupėmis
D Kultūrinėje veikloje
E Vietos bendruomenės daugiakultūrėje ar tarpkultūrinėje veikloje
F Veiklose, skirtose didinti žmonių supratimą apie socialines problemas
G Veikloje, kuria siekiama apsaugoti vietos bendruomenės kultūros ir istorinį paveldą
H Lankėsi politinėse institucijose
I Sporto renginiuose
J Veiklose, skirtose didinti žmonių supratimą apie pasaulines problemas

Šalys	Mokytojų, kurie nurodė, kad su aštuntos klasės mokiniais 2021–2022 m. m. dalyvavo nurodytose pilietinėse veiklose, procentinė dalis									
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Bulgarija	56 (2,0) ▽	40 (1,7) ▼	39 (2,3) ▽	54 (1,9) ▽	42 (2,1) △	42 (1,8) ▼	47 (1,6) △	7 (0,8) ▽	67 (1,7) △	27 (1,4) ▼
Ispanija	55 (1,8) ▽	47 (1,3) ▽	44 (1,5)	66 (1,6) △	29 (1,6) ▽	64 (1,3) ▲	32 (1,6) ▼	15 (1,1) △	49 (1,9) ▼	58 (1,6) △
Italija	64 (1,8) △	73 (1,4) ▲	48 (1,6)	57 (1,6)	25 (1,8) ▽	68 (1,4) ▲	51 (2,0) △	11 (1,0)	53 (1,8) ▽	59 (1,6) △
Kroatija	57 (3,1)	56 (1,7) △	37 (1,3) ▽	54 (2,4) ▽	29 (2,3) ▽	57 (1,4) △	49 (2,2) △	8 (0,8) ▽	59 (2,7)	63 (2,0) △
Lenkija	66 (1,2) △	55 (1,5) △	76 (1,0) ▲	49 (1,5) ▼	30 (1,4) ▽	59 (1,3) △	47 (1,2) △	6 (0,6) ▽	44 (1,4) ▼	64 (1,1) ▲
LIETUVA	72 (1,6) ▲	56 (1,8) △	53 (1,8) △	84 (1,2) ▲	76 (1,2) ▲	58 (1,6) △	67 (1,5) ▲	25 (1,3) ▲	81 (1,9) ▲	65 (1,6) ▲
Malta	42 (3,0) ▼	25 (2,7) ▼	31 (2,1) ▼	32 (4,5) ▼	24 (4,2) ▼	39 (3,2) ▼	24 (3,1) ▼	10 (1,9)	47 (5,2) ▼	40 (4,1) ▼
Norvegija (9)	63 (2,0)	60 (1,8) △	31 (1,8) ▼	77 (1,6) ▲	17 (1,6) ▼	57 (1,7) △	42 (1,8)	14 (1,5)	64 (2,2)	61 (2,0) △
Rumunija	63 (2,1)	55 (1,9) △	48 (1,6) △	60 (2,1)	40 (2,2) △	57 (1,8) △	47 (1,9) △	17 (1,5) △	52 (1,9) ▽	55 (1,6)
Serbija	56 (1,8) ▽	50 (1,6)	59 (2,7) ▲	51 (2,5) ▽	35 (1,6)	40 (1,2) ▼	43 (1,7)	6 (1,1) ▽	54 (2,0) ▽	50 (1,3) ▽
Slovakija	63 (2,3)	54 (2,2)	35 (2,2) ▼	60 (2,3)	30 (1,8) ▽	39 (2,4) ▼	41 (1,5)	7 (0,7) ▽	76 (1,8) ▲	58 (1,7)
Slovėnija	64 (1,2) △	49 (1,3)	51 (1,4) △	81 (1,1) ▲	38 (1,2) △	50 (1,2) ▽	48 (1,3) △	13 (1,0)	79 (1,0) ▲	52 (1,3)
Taivanas	65 (1,0) △	44 (1,3) ▽	37 (1,2) ▽	51 (1,4) ▽	36 (1,5)	56 (1,3) △	21 (1,4) ▼	8 (0,8) ▽	63 (1,0) △	54 (1,1)
ICCS 2022 vidurkis	**61 (0,6)**	**51 (0,5)**	**45 (0,5)**	**60 (0,6)**	**35 (0,6)**	**53 (0,5)**	**43 (0,5)**	**11 (0,3)**	**60 (0,6)**	**54 (0,5)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų										
Brazilija	66 (2,1)	70 (2,3)	49 (2,3)	76 (2,6)	62 (2,0)	77 (1,9)	57 (2,6)	12 (1,3)	77 (2,2)	64 (1,9)
Danija	53 (4,2)	45 (3,6)	26 (4,4)	76 (4,8)	19 (3,2)	46 (4,6)	18 (3,9)	34 (3,8)	69 (3,9)	55 (4,5)
Estija	72 (1,3)	42 (1,5)	42 (1,7)	87 (1,2)	41 (1,7)	49 (1,6)	69 (1,7)	31 (1,5)	91 (0,8)	60 (1,6)
Kipras	80 (1,2)	59 (1,8)	49 (1,6)	85 (1,3)	37 (2,0)	59 (1,8)	48 (1,8)	17 (1,2)	89 (1,1)	63 (1,9)
Kolumbija	68 (2,3)	65 (2,4)	40 (2,6)	68 (3,2)	55 (5,2)	61 (3,0)	47 (4,1)	12 (2,2)	74 (3,5)	60 (3,1)
Latvija	54 (2,5)	44 (1,5)	31 (1,4)	70 (1,3)	41 (1,2)	31 (1,4)	52 (1,8)	10 (0,9)	77 (1,6)	53 (2,1)
Nyderlandai	21 (2,8)	17 (1,6)	20 (2,6)	46 (2,1)	12 (1,8)	25 (2,2)	9 (1,4)	5 (1,0)	42 (4,8)	32 (3,0)
Prancūzija	35 (1,6)	37 (1,6)	26 (1,4)	57 (2,0)	12 (1,0)	45 (2,1)	11 (1,4)	6 (0,9)	38 (2,1)	41 (1,6)
Švedija	33 (2,0)	45 (1,7)	20 (1,2)	64 (2,1)	16 (1,4)	47 (2,1)	19 (1,6)	7 (1,1)	35 (1,7)	38 (2,1)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų										
Š. Reinas-Vestfalija	35 (1,8)	27 (1,6)	30 (1,2)	46 (1,7)	18 (1,2)	35 (1,5)	16 (1,2)	17 (1,1)	64 (1,3)	46 (1,5)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

8.12 lentelė. Pilietinio ugdymo turinio temų mokymasis

*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

A Kaip piliečiai gali balsuoti savivaldybių arba šalies parlamento ir prezidento rinkimuose
B Kaip Lietuvoje yra priimami ir keičiami įstatymai
C Kaip saugoti aplinką (pvz., taupyti energiją ar rūšiuoti atliekas)
D Kaip prisidėti prie vietos bendruomenės problemų sprendimo
E Kaip Lietuvoje yra saugomos piliečių teisės
F Apie politinius klausimus ir įvykius kitose šalyse
G Apie ekonomikos veikimo principus
H Kaip patikrinti, ar internete pateikta informacija yra patikima
I Kaip tapti kandidatu vietos savivaldos rinkimuose

Šalys	Mokinių, kurie nurodė, kad jie daug ar vidutiniškai išmoko mokykloje mokydamiesi nurodytų su pilietiniu ugdymu siejamų temų, dalis procentais								
	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Bulgarija	53 (1,2)	50 (1,2) ▽	81 (1,0)	52 (1,2)	53 (1,2) ▽	41 (1,1) ▼	49 (1,3) ▽	66 (0,9) △	30 (1,2)
Estija	37 (1,7) ▼	41 (2,0) ▼	70 (1,1) ▼	49 (1,2) ▽	47 (1,6) ▼	48 (1,7) ▽	40 (1,7) ▼	60 (1,6)	18 (1,5) ▼
Ispanija	38 (1,0) ▼	34 (1,0) ▼	81 (1,0)	44 (1,0) ▽	46 (1,0) ▼	39 (1,1) ▼	41 (1,2) ▼	50 (1,2) ▼	15 (0,8) ▼
Italija	61 (1,4) △	61 (1,6) △	91 (0,7) ▲	57 (1,0) △	74 (1,1) ▲	70 (1,5) ▲	62 (1,3) △	68 (1,4) △	19 (1,1) ▽
Kipras	40 (1,0) ▼	39 (1,0) ▼	81 (0,8)	44 (0,9) ▽	40 (0,8) ▼	43 (1,0) ▽	42 (1,0) ▼	58 (1,1) ▽	27 (1,0)
Kolumbija	75 (0,9) ▲	60 (1,0) △	88 (0,8) △	73 (1,1) ▲	78 (1,0) ▲	56 (1,0) △	73 (1,0) ▲	59 (0,9) ▽	51 (1,3) ▲
Kroatija	53 (1,4)	42 (1,4) ▼	89 (0,8) △	50 (1,5)	50 (1,6) ▽	43 (1,6) ▽	26 (1,3) ▼	66 (1,4) △	20 (1,1) ▽
Latvija	32 (1,2) ▼	39 (1,2) ▼	76 (0,9) ▽	37 (1,2) ▼	39 (1,0) ▼	43 (1,3) ▽	58 (1,4) △	54 (1,2) ▽	18 (0,9) ▼
Lenkija	35 (1,4) ▼	48 (1,2) ▽	79 (0,9) ▽	49 (1,0) ▽	60 (1,1)	58 (1,2) △	58 (1,0) △	47 (1,1) ▼	32 (1,2) △
LIETUVA	44 (1,2) ▼	45 (1,1) ▽	85 (0,7) △	48 (1,3) ▽	46 (1,2) ▼	55 (1,3)	45 (1,1) ▽	53 (1,3) ▽	20 (0,9) ▽
Malta	45 (2,1) ▽	44 (1,5) ▽	81 (1,7)	52 (1,7)	54 (1,4) ▽	40 (1,4) ▼	48 (1,5) ▽	66 (1,6) △	22 (1,2) ▽
Nyderlandai	40 (1,4) ▼	32 (1,6) ▼	67 (1,5) ▼	29 (1,1) ▼	28 (1,4) ▼	48 (1,4) ▽	57 (1,9)	62 (1,7)	12 (0,9) ▼
Norvegija (9)	75 (0,8) ▲	54 (1,0)	86 (0,7) △	64 (0,9) ▲	66 (1,1) △	79 (0,8) ▲	52 (1,2)	83 (0,8) ▲	34 (1,0) △
Prancūzija	47 (1,2) ▽	53 (1,2)	66 (1,2) ▼	33 (1,0) ▼	60 (1,1)	53 (1,1)	46 (1,2) ▽	53 (1,4) ▽	19 (0,9) ▽
Rumunija	70 (1,5) ▲	62 (1,7) △	85 (1,1) △	57 (1,4) △	69 (1,8) ▲	45 (1,4) ▽	70 (1,3) ▲	63 (1,8)	38 (2,1) △
Serbija	43 (1,4) ▼	40 (1,5) ▼	83 (0,8) △	47 (1,3) ▽	52 (1,4) ▽	31 (1,3) ▼	42 (1,1) ▼	53 (1,4) ▽	19 (1,0) ▽
Slovakija	68 (1,3) ▲	63 (1,4) ▲	84 (0,9) △	57 (1,2) △	69 (1,3) ▲	56 (1,5) △	63 (1,2) △	61 (1,4)	39 (1,3) ▲
Slovėnija	76 (0,9) ▲	74 (0,9) ▲	79 (0,8) ▽	66 (1,1) ▲	71 (1,0) ▲	59 (1,1) △	72 (0,8) ▲	62 (1,0)	47 (1,1) ▲
Švedija	66 (1,6) ▲	83 (1,5) ▲	83 (1,1)	55 (1,5) △	69 (1,4) ▲	75 (1,0) ▲	58 (1,6) △	78 (1,3) ▲	21 (1,1) ▽
Taivanas	88 (0,7) ▲	87 (0,7) ▲	88 (0,7) △	74 (0,9) ▲	89 (0,7) ▲	70 (0,8) ▲	65 (0,9) ▲	88 (0,7) ▲	69 (0,8) ▲
ICCS 2022 vidurkis	**54 (0,3)**	**53 (0,3)**	**81 (0,2)**	**52 (0,3)**	**58 (0,3)**	**53 (0,3)**	**53 (0,3)**	**62 (0,3)**	**28 (0,3)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų									
Brazilija	58 (0,9)	61 (0,9)	83 (0,8)	65 (0,8)	66 (0,9)	58 (1,0)	69 (0,9)	65 (0,9)	28 (0,9)
Danija	64 (1,6)	68 (1,4)	74 (1,1)	43 (0,9)	52 (1,3)	65 (1,3)	67 (1,5)	69 (1,3)	31 (1,3)
Vokietijos teritorija									
Š. Reinas-Vestfalija	69 (1,4) ▲	58 (1,7) △	78 (1,0) ▽	43 (1,2) ▽	54 (1,4) ▽	75 (1,1) ▲	71 (1,4) ▲	52 (1,9) ▽	30 (1,2)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų									
Šlėzvigas-Holšteinas	54 (2,9)	43 (2,0)	74 (1,5)	38 (1,6)	44 (2,1)	71 (2,0)	60 (2,3)	49 (2,2)	22 (1,8)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

8.13 lentelė. Su pilietiniu ugdymu susijusios veiklos ugdymo procese

*Lentelė parengta, remiantis **mokytojų** atsakymais.*

A Rengia projektus, kuriems reikia rinkti informaciją už mokyklos ribų
B Mažose grupėse nagrinėja skirtingas temas ar problemas
C Dalyvauja vaidmenų žaidimuose
D Užsirašo tai, ką pasakoja mokytojas per pamoką
E Aptaria aktualius klausimus
F Išrenka ir (ar) išanalizuoja informaciją iš įvairių interneto šaltinių
G Mokosi iš vadovėlių
H Siūlo temas ar klausimus kitoms pamokoms
I Rengia pristatymus, pasitelkdami skaitmenines technologijas (pvz., „PowerPoint“, vaizdo įrašo priemones, multimediją);
J Pasitelkia skaitmenines technologijas projektams ar klasės darbui

Šalys	Mokytojų, nurodžiusių, kad per pilietiniam ugdymui skirtas pamokas jų 8 klasės mokiniais dažnai ar labai dažnai atlieka nurodytas su pilietiniu ugdymu susijusias veiklas, procentinė dalis									
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Bulgarija	20 (3,5)	45 (5,2)	36 (4,7)	64 (4,8) ▲	73 (5,3)	39 (4,7) ▼	75 (5,4) ▲	11 (2,8) ▽	58 (5,2)	53 (4,8)
Ispanija	12 (2,2)	53 (3,4)	23 (2,8) ▽	32 (2,7) ▼	70 (3,8)	54 (3,1)	37 (3,2) ▼	25 (2,5) △	53 (3,1)	67 (3,4) ▲
Italija	13 (0,8) ▽	43 (1,2) ▽	17 (1,2) ▼	56 (1,9) △	71 (1,4) ▽	63 (1,8) △	57 (1,7)	20 (1,1)	64 (1,8) ▲	64 (1,6) △
Kroatija	12 (1,5) ▽	41 (1,8) ▽	28 (1,8)	42 (1,1) ▽	64 (1,4) ▼	47 (1,9) ▽	51 (1,7)	20 (1,3)	50 (1,9)	52 (2,3)
Lenkija	25 (3,5) △	56 (4,9)	25 (3,3)	51 (4,6)	85 (2,8) △	59 (4,5)	57 (4,7)	8 (2,0) ▼	59 (5,2)	62 (5,2)
LIETUVA	15 (2,0)	56 (2,8) △	28 (2,5)	55 (2,6) △	89 (1,5) ▲	61 (2,7) △	80 (2,0) ▲	28 (2,5) △	58 (2,4) △	69 (2,8) ▲
Malta	6 (2,6) ▽	44 (4,1)	27 (4,0)	20 (3,3) ▼	72 (2,6) ▽	41 (6,9) ▼	28 (8,4) ▼	19 (5,9)	26 (7,7) ▼	42 (6,4) ▼
Norvegija (9)	20 (3,2)	76 (2,8) ▲	8 (1,8) ▼	42 (4,1)	76 (2,7)	61 (3,8) △	42 (4,1) ▼	10 (1,8) ▼	64 (3,2) ▲	71 (3,2) ▲
Rumunija	21 (2,6) △	58 (3,1) △	50 (3,5) ▲	77 (2,8) ▲	83 (2,3) △	68 (3,1) ▲	80 (3,4) ▲	34 (3,2) ▲	48 (4,2)	58 (3,7)
Serbija	23 (4,0) △	78 (4,5) ▲	62 (5,5) ▲	23 (6,0) ▼	92 (3,9) ▲	68 (5,4) ▲	15 (5,1) ▼	45 (7,3) ▲	42 (4,0) ▽	55 (4,2)
Slovakija	19 (2,1)	52 (3,3)	33 (2,6)	41 (3,2) ▽	79 (2,3)	52 (2,4)	41 (3,1) ▼	10 (1,5) ▽	52 (3,8)	62 (3,5)
Slovėnija	12 (1,4) ▽	46 (2,2) ▽	37 (2,4) △	57 (2,0) △	75 (1,7)	44 (2,0) ▽	59 (2,2) △	13 (1,2) ▽	55 (1,8) △	56 (2,3)
Taivanas	2 (0,9) ▼	13 (2,3) ▼	8 (1,7) ▼	90 (2,9) ▲	69 (3,6) ▽	28 (3,7) ▼	82 (3,1) ▲	16 (2,2)	20 (2,9) ▼	17 (2,6) ▼
ICCS 2022 vidurkis	**15 (0,7)**	**51 (0,9)**	**29 (0,9)**	**50 (1,0)**	**77 (0,8)**	**53 (1,1)**	**54 (1,1)**	**20 (0,9)**	**50 (1,1)**	**56 (1,0)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų										
Brazilija	19 (3,0)	53 (3,4)	22 (3,1)	57 (3,8)	67 (3,6)	53 (3,1)	77 (3,3)	27 (4,5)	31 (2,6)	40 (3,5)
Danija	29 (7,1)	88 (4,5)	12 (3,5)	63 (5,6)	86 (4,8)	77 (6,6)	44 (7,2)	13 (3,8)	72 (6,0)	79 (5,6)
Estija	9 (1,9)	50 (3,3)	22 (2,7)	64 (3,5)	71 (2,7)	52 (3,5)	60 (3,7)	11 (2,2)	36 (3,3)	40 (3,4)
Kipras	13 (1,6)	34 (2,6)	32 (2,5)	55 (2,5)	69 (2,6)	50 (2,4)	69 (2,5)	18 (1,7)	46 (2,5)	48 (2,7)
Kolumbija	20 (3,8)	64 (3,8)	50 (4,2)	65 (4,2)	71 (6,7)	49 (6,1)	39 (4,1)	22 (2,9)	37 (4,0)	39 (5,1)
Latvija	19 (2,8)	71 (5,1)	32 (4,9)	57 (4,2)	78 (3,5)	62 (3,7)	54 (3,6)	18 (3,1)	67 (4,0)	78 (3,7)
Nyderlandai	7 (1,7)	29 (5,4)	3 (1,0)	78 (4,8)	51 (9,1)	44 (3,9)	93 (1,7)	7 (2,1)	33 (6,3)	50 (4,8)
Prancūzija	6 (2,1)	57 (3,9)	18 (3,5)	38 (4,9)	63 (4,2)	44 (3,3)	32 (4,8)	11 (2,3)	23 (3,5)	37 (3,5)
Švedija	5 (1,3)	62 (3,5)	10 (2,8)	64 (3,2)	83 (3,5)	62 (3,8)	69 (3,6)	11 (2,8)	36 (3,6)	66 (3,8)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų										
Š. Reinas-Vestfalija	7 (0,9)	69 (1,9)	33 (2,1)	76 (1,8)	77 (1,3)	54 (2,4)	69 (2,1)	22 (1,7)	64 (2,1)	64 (2,1)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

8.14 lentelė. Mokytojų pasirengimas įgyvendinti pilietinio ugdymo turinį ir ugdyti mokinių pilietinius gebėjimus

*Lentelė parengta, remiantis **mokytojų** atsakymais.*

Šalys	Mokytojų, nurodžiusių, kad yra gerai ar labai gerai pasirengę mokyti nurodytų temų, procentinė dalis													
	Žmogaus teisės	Balsavimas ir rinkimai	Pasaulio bendruomenė ir tarptautinės organizacijos	Aplinka, aplinkosauga ir aplinkos tvarumas	Emigracija ir imigracija	Lygios vyrų ir moterų galimybės	Piliečių teisės ir pareigos	Konstitucija ir politinės sistemos	Atsakingas naudojimasis internetu	Kritinis ir nepriklausomas mąstymas	Konfliktų sprendimas	Pasaulinės problemos	Įvairovė ir įtrauktis	Europos Sąjunga
Bulgarija	75 (5,1) ▼	61 (5,4)	71 (4,8)	81 (3,1) ▽	67 (4,4)	74 (4,5)	79 (4,2) ▽	71 (4,7)	86 (3,3)	84 (3,6)	85 (3,4)	76 (4,2)	67 (5,5) ▼	73 (4,6)
Ispanija	87 (2,1)	64 (3,2)	63 (3,1) ▽	88 (1,6)	81 (2,8) ▲	93 (1,5) ▲	83 (2,1) ▽	64 (2,6) ▼	85 (1,9) ▽	85 (2,3)	84 (2,1)	77 (2,6)	83 (2,9)	55 (3,6) ▼
Italija	95 (0,6) △	54 (1,8) ▼	74 (1,2) △	98 (0,4) ▲	84 (1,2) ▲	89 (0,8) △	94 (0,7) △	82 (1,1) △	95 (0,8) △	83 (1,5)	76 (1,3) ▽	90 (1,0) △	94 (0,7) ▲	82 (1,1) △
Kroatija	76 (1,3) ▼	47 (1,5) ▼	50 (1,7) ▼	83 (1,4) ▽	51 (1,3) ▼	69 (1,4) ▼	69 (1,4) ▼	46 (2,0) ▼	86 (1,1) ▽	79 (1,4) ▽	82 (1,4)	70 (1,4) ▽	68 (1,4) ▼	55 (1,7) ▼
Lenkija	100 (0,3) ▲	95 (2,6) ▲	95 (1,9) ▲	85 (3,5)	89 (3,4) ▲	83 (3,8)	99 (0,7) ▲	97 (1,1) ▲	99 (0,8) △	94 (1,9) △	94 (2,6) △	94 (1,9) ▲	80 (4,0)	96 (1,3) ▲
LIETUVA	78 (2,2) ▼	63 (2,7) ▽	75 (2,1) △	91 (1,1) △	82 (1,7) ▲	71 (1,9) ▼	87 (1,5)	77 (2,1)	87 (1,6) ▽	84 (1,6)	85 (1,5)	79 (2,1)	69 (2,3) ▼	83 (1,6) △
Malta	75 (4,9) ▼	55 (9,7) ▼	56 (7,9) ▼	80 (4,6)	62 (8,4)	77 (4,0)	80 (4,5)	54 (6,7) ▼	83 (5,0)	79 (5,5)	71 (4,3) ▼	71 (5,8)	85 (4,3)	52 (3,8) ▼
Norvegija (9)	99 (0,5) ▲	99 (0,4) ▲	92 (1,5) ▲	98 (0,6) ▲	90 (1,8) ▲	95 (1,3) ▲	94 (1,4) △	98 (0,9) ▲	98 (0,7) △	98 (0,7) ▲	90 (2,0) △	96 (1,3) ▲	95 (1,5) ▲	76 (3,1)
Rumunija	92 (1,9)	69 (4,0)	71 (3,8)	85 (3,5)	73 (3,7)	79 (3,2)	88 (2,8)	70 (4,2)	88 (3,6)	87 (3,4)	89 (3,5)	78 (4,8)	76 (3,8)	77 (4,0)
Serbija	92 (4,0)	39 (6,6) ▼	51 (4,7) ▼	90 (3,9)	58 (7,3) ▼	87 (3,5)	91 (3,2)	53 (8,9) ▼	97 (1,5) △	93 (2,6) △	97 (1,7) ▲	78 (4,6)	92 (2,5) ▲	*
Slovakija	95 (1,2) △	84 (3,0) ▲	73 (2,8)	91 (1,5) △	71 (2,6)	75 (2,7) ▽	92 (1,4) △	83 (2,5) △	92 (1,6)	88 (2,3)	86 (3,1)	85 (1,9) △	74 (2,7) ▽	79 (2,3) △
Slovėnija	92 (1,1) △	78 (2,3) △	76 (1,9) △	92 (1,1) △	74 (1,6) △	77 (1,6) ▽	90 (1,2)	77 (1,8)	95 (0,7) △	93 (1,0) △	93 (0,9) △	82 (1,7)	85 (1,4) △	86 (1,3) ▲
Taivanas	94 (2,2) △	98 (1,2) ▲	57 (3,8) ▼	74 (3,4) ▼	35 (4,2) ▼	90 (2,6) △	96 (2,2) △	95 (2,2) ▲	92 (1,9)	75 (4,5) ▼	74 (4,1) ▼	61 (4,5) ▼	77 (2,7)	*
ICCS 2022 vidurkis	**88 (0,7)**	**70 (1,2)**	**70 (1,0)**	**87 (0,7)**	**71 (1,1)**	**81 (0,8)**	**88 (0,7)**	**74 (1,1)**	**91 (0,6)**	**86 (0,8)**	**85 (0,7)**	**80 (0,9)**	**80 (0,8)**	**74 (0,9)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų														
Brazilija	93 (1,7)	86 (2,4)	86 (2,4)	94 (1,7)	89 (2,2)	89 (2,9)	91 (2,7)	82 (3,0)	89 (2,1)	92 (2,2)	84 (2,8)	90 (2,3)	93 (2,0)	*
Danija	99 (1,3)	97 (3,3)	96 (2,1)	90 (3,1)	83 (5,0)	94 (2,7)	95 (2,6)	99 (1,4)	91 (3,9)	98 (1,1)	85 (3,9)	82 (6,1)	81 (6,3)	86 (4,9)
Estija	80 (2,8)	74 (3,1)	65 (3,4)	84 (2,7)	62 (3,6)	74 (3,1)	84 (2,4)	74 (2,9)	86 (2,2)	88 (1,9)	83 (2,7)	73 (3,2)	68 (3,2)	62 (3,1)
Kipras	80 (2,2)	42 (3,0)	52 (2,7)	89 (1,4)	69 (2,2)	75 (2,5)	77 (2,3)	41 (2,5)	86 (1,8)	88 (1,5)	80 (2,0)	77 (2,0)	76 (2,3)	55 (2,7)
Kolumbija	93 (2,2)	87 (2,5)	74 (4,5)	89 (3,8)	70 (4,8)	85 (3,8)	93 (1,9)	88 (2,5)	82 (3,9)	83 (4,2)	91 (2,0)	77 (4,1)	84 (3,3)	*
Latvija	86 (3,8)	71 (3,5)	75 (3,4)	86 (3,5)	68 (4,0)	70 (4,0)	87 (3,3)	80 (3,9)	90 (2,6)	93 (2,0)	89 (2,3)	78 (3,4)	77 (4,1)	85 (2,8)
Nyderlandai	58 (5,5)	57 (5,7)	52 (5,1)	73 (4,9)	62 (3,6)	64 (2,9)	56 (3,7)	54 (2,4)	77 (4,8)	89 (2,4)	55 (2,6)	76 (5,0)	54 (3,9)	48 (5,5)
Prancūzija	85 (3,1)	82 (3,2)	61 (4,4)	86 (3,4)	84 (2,7)	84 (3,0)	84 (3,3)	61 (4,2)	81 (3,6)	76 (4,3)	57 (3,8)	72 (4,0)	64 (4,2)	52 (3,7)
Švedija	98 (1,2)	97 (1,2)	93 (1,7)	98 (1,1)	93 (2,0)	95 (1,6)	97 (1,5)	97 (1,2)	95 (1,3)	97 (1,0)	71 (3,4)	93 (1,7)	85 (2,6)	73 (3,0)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų														
Š. Reinas-Vestfalija	81 (1,7)	87 (1,6)	64 (1,6)	86 (1,5)	68 (1,9)	77 (1,8)	75 (1,2)	78 (1,8)	85 (1,1)	91 (1,0)	89 (1,1)	77 (1,4)	66 (2,0)	69 (1,8)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
* Šiose šalyse klausimas nebuvo užduotas.

8.15 lentelė. Draugiškų aplinkai veiklų įgyvendinimas mokyklose
*Lentelė parengta, remiantis **mokyklų direktorių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių procentinė dalis mokyklose, kurių direktoriai nurodė, kad mokykloje įgyvendinamos (didele dalimi ar vidutiniškai) šios veiklos								
	Rūšiuojamos atliekos	Mažinamas atliekų kiekis (pvz., skatinama naudoti daugkartines gertuves, pietų dėžutes, ribojamas vienkartinių plastikinių gaminių naudojimas)	Perkami aplinkai nekenksmingi daiktai (pvz., perdirbtas spausdinimui skirtas popierius, biologiškai suyrantys įrankiai ir indai)	Skatinama taupyti energiją	Mokiniai skatinami saugoti aplinką (pvz., plakatai, lankstinukai)	Vartojami sąžiningos prekybos („Fairtrade“) produktai (pvz., arbata arba kava mokytojų kambaryje, produktai mokyklos valgykloje)	Maistui valgykloje ruošti naudojami vietiniai produktai.	Nesuvartotas maistas, kurio galiojimas nesibaigęs, perduodamas labdaros organizacijoms arba labiausiai stokojantiems žmonėms	Įkurtas mokomasis mokyklos sodas, daržas ar šiltnamis
Bulgarija	70 (4,2) ▼	61 (4,0) ▼	66 (4,4)	82 (3,3)	95 (1,9) ▲	9 (2,1) ▼	24 (3,2) ▼	9 (2,6) ▼	70 (3,9) ▲
Estija	78 (3,6)	80 (4,1)	51 (4,5) ▼	61 (5,2) ▼	77 (5,6)	44 (5,0)	72 (4,0) ▲	23 (4,7)	12 (3,3) ▼
Ispanija	90 (2,6) △	76 (4,2)	66 (4,0)	80 (3,5)	87 (2,7) △	26 (3,5) ▼	39 (3,4) ▼	31 (3,5) △	54 (4,1) ▲
Italija	90 (4,3)	80 (3,7)	69 (3,9)	74 (3,8)	70 (4,3) ▽	23 (3,2) ▼	38 (4,1) ▼	16 (3,1) ▽	43 (4,0)
Kipras	95 (0,1) ▲	79 (0,2) △	81 (0,2) ▲	80 (0,2)	97 (0,1) ▲	59 (0,3) ▲	70 (0,3) ▲	37 (0,3) ▲	62 (0,3) ▲
Kolumbija	80 (4,8)	66 (5,2) ▼	59 (5,1)	73 (4,6)	81 (4,3)	68 (4,7) ▲	49 (5,3)	22 (4,0)	48 (5,2)
Kroatija	93 (2,4) △	79 (3,6)	55 (4,3) ▼	86 (3,1)	91 (2,6) ▲	75 (3,9) ▲	54 (4,5)	33 (4,0) △	42 (4,4)
Latvija	75 (4,0) ▽	66 (4,3) ▼	63 (4,2)	86 (3,0)	71 (4,4)	37 (4,5)	79 (3,4) ▲	25 (3,9)	14 (2,8) ▼
Lenkija	94 (1,6) △	86 (2,7) △	71 (3,6)	89 (2,5) △	96 (1,5) ▲	45 (3,6)	46 (3,9) ▽	16 (2,6) ▽	22 (3,5) ▼
LIETUVA	90 (2,6) △	89 (2,6) ▲	60 (4,3)	97 (1,3) ▲	83 (3,3)	47 (4,5)	73 (3,9) ▲	15 (3,6) ▽	31 (3,9) ▼
Malta	89 (7,0)	90 (6,8) ▲	91 (3,2) ▲	83 (8,9)	71 (10,8)	49 (11,3)	62 (9,4)	46 (10,7) ▲	62 (12,9) ▲
Nyderlandai	46 (5,9) ▼	21 (4,5) ▼	38 (5,6) ▼	60 (5,7) ▼	34 (5,7) ▼	16 (4,5) ▼	18 (3,8) ▼	21 (4,0)	23 (5,5) ▼
Norvegija (9)	86 (3,4)	78 (4,0)	72 (4,1)	74 (4,2)	56 (4,7) ▼	28 (4,6) ▼	34 (4,2) ▼	21 (3,9)	20 (3,8) ▼
Prancūzija	84 (3,2)	83 (3,2) △	72 (3,9)	73 (4,4)	77 (3,9)	49 (4,8)	84 (3,7) ▲	18 (3,5)	48 (4,5)
Rumunija	81 (4,4)	82 (4,0)	77 (4,2) △	97 (1,5) ▲	77 (8,8)	14 (4,7) ▼	14 (4,5) ▼	13 (4,4) ▼	55 (7,8) ▲
Serbija	72 (3,9) ▼	55 (4,2) ▼	34 (4,0) ▼	57 (4,7) ▼	87 (2,7) △	43 (4,4)	28 (3,9) ▼	23 (3,3)	17 (2,8) ▼
Slovakija	97 (1,3) ▲	68 (3,8) ▽	64 (3,9)	95 (2,0) ▲	96 (1,4) ▲	39 (4,2)	77 (3,3) ▲	23 (3,7)	52 (4,5) ▲
Slovėnija	99 (0,9) ▲	99 (0,9) ▲	87 (2,4) ▲	97 (1,3) ▲	95 (1,8) ▲	39 (3,5)	89 (2,5) ▲	28 (3,7)	62 (3,9) ▲
Švedija	80 (3,8)	88 (2,8) ▲	84 (4,5) ▲	68 (5,3) ▼	53 (4,9) ▼	69 (5,2) ▲	65 (4,6) ▲	8 (2,3) ▼	9 (1,8) ▼
Taivanas	100 (0,0) ▲	99 (0,6) ▲	98 (0,9) ▲	99 (0,7) ▲	95 (1,7) ▲	71 (3,8) ▲	88 (2,2) ▲	45 (3,8) ▲	76 (3,5) ▲
ICCS 2022 vidurkis	**84 (0,8)**	**76 (0,8)**	**68 (0,9)**	**81 (0,9)**	**79 (1,0)**	**42 (1,1)**	**55 (0,9)**	**24 (0,9)**	**41 (1,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų									
Brazilija	70 (4,4)	79 (4,0)	48 (4,7)	79 (3,2)	83 (3,2)	54 (4,8)	66 (4,9)	31 (4,2)	25 (4,1)
Danija	81 (4,1)	55 (4,6)	73 (3,9)	82 (3,7)	64 (3,8)	38 (4,7)	18 (3,9)	8 (2,9)	20 (3,9)
Vokietijos teritorija									
Š. Reinas-Vestfalija	68 (4,1) ▼	52 (4,8) ▼	57 (4,3) ▼	59 (4,7) ▼	55 (4,2) ▼	40 (4,2)	37 (4,3) ▼	9 (2,8) ▼	47 (4,4)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų									
Šlėzvigas-Holšteinas	73 (5,2)	68 (4,5)	64 (6,4)	59 (6,5)	57 (6,8)	40 (6,5)	48 (6,2)	10 (3,3)	55 (6,6)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

8.16 lentelė. Su aplinkosaugos problemų sprendimu susijusių veiklų įgyvendinimas

*Lentelė parengta, remiantis **mokytojų** atsakymais.*

Šalys	Mokytojų, nurodžiusių, kad vykdė šias veiklas su savo 8 klasės mokiniais, procentinė dalis									
	Rašė laiškus į laikraščius ar žurnalus, siekdami remti su aplinkosauga susijusius veiksmus (pvz., atliekų rūšiavimas, oro ir vandens tarša, atliekų surinkimas)		Pasirašė peticiją dėl aplinkosaugos problemų (pvz., klimato pokyčiai, vandens tarša, aplinkos triukšmas, užterštumas plastiku)		Išreiškė nuomonę socialiniame tinkle, forume ar tinklaraštyje, siekdami remti su aplinkosauga susijusius veiksmus (pvz., atliekų rūšiavimas, oro ir vandens tarša, atliekų surinkimas)		Vykdė veiklą, skirtą didinti mokinių supratimą apie perteklinio išteklių sunaudojimo poveikį aplinkai (pvz., vandens, energijos).		Tvarkė aplinką už mokyklos teritorijos ribų	
Bulgarija	7 (0,8)	▽	3 (0,5)	▽	23 (1,8)		58 (1,6)		45 (2,3)	△
Ispanija	8 (0,8)		7 (0,7)		16 (1,1)	▽	61 (1,7)		14 (1,4)	▼
Italija	5 (0,6)	▽	4 (0,5)	▽	13 (0,8)	▽	80 (1,0)	▲	26 (1,5)	▼
Kroatija	7 (1,1)	▽	5 (1,5)		20 (1,8)		63 (2,2)		39 (3,1)	
Lenkija	5 (0,6)	▽	5 (0,6)		25 (1,2)	△	64 (1,4)	△	40 (1,7)	
LIETUVA	7 (0,7)	▽	6 (0,9)		20 (1,1)		52 (1,7)	▽	45 (2,3)	△
Malta	11 (2,5)		2 (0,8)	▽	8 (1,6)	▼	40 (3,6)	▼	9 (0,8)	▼
Norvegija (9)	2 (0,4)	▽	2 (0,4)	▽	2 (0,4)	▼	58 (2,0)		59 (2,0)	▲
Rumunija	23 (1,9)	▲	11 (0,8)	△	41 (1,6)	▲	71 (1,8)	▲	63 (2,3)	▲
Serbija	14 (1,3)	△	11 (1,3)	△	41 (1,5)	▲	62 (1,9)		37 (2,0)	
Slovakija	12 (1,3)	△	4 (0,5)	▽	19 (1,6)		67 (1,7)	△	59 (2,1)	▲
Slovėnija	15 (0,9)	△	5 (0,5)		22 (0,9)		54 (1,3)	▽	36 (1,9)	
Taivanas	11 (0,7)		8 (0,6)	△	19 (0,9)		58 (1,1)	▽	20 (1,8)	▼
ICCS 2022 vidurkis	**10 (0,3)**		**6 (0,2)**		**21 (0,4)**		**61 (0,5)**		**38 (0,6)**	
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų										
Brazilija	16 (1,7)		13 (1,6)		27 (2,0)		74 (2,1)		32 (2,4)	
Danija	3 (1,5)		2 (1,4)		14 (3,0)		55 (5,2)		21 (2,9)	
Estija	4 (0,4)		3 (0,6)		6 (0,7)		44 (1,7)		21 (1,6)	
Kipras	20 (1,5)		13 (1,3)		22 (1,5)		52 (1,8)		32 (1,6)	
Kolumbija	36 (4,0)		20 (2,1)		31 (3,0)		76 (2,6)		65 (2,6)	
Latvija	5 (0,7)		3 (0,5)		17 (1,4)		45 (1,9)		30 (2,0)	
Nyderlandai	4 (0,8)		1 (1,0)		3 (0,6)		28 (2,3)		11 (2,0)	
Prancūzija	5 (0,7)		1 (0,3)		4 (0,7)		44 (1,8)		8 (1,0)	
Švedija	4 (0,6)		2 (0,5)		3 (0,5)		49 (1,8)		10 (1,4)	
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų										
Š. Reinas-Vestfalija	4 (0,4)		2 (0,3)		6 (0,5)		40 (1,5)		17 (1,1)	

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

8.17 lentelė. Mokinių dalyvavimas veiklose ar projektuose, susijusiuose su pasauliniu pilietiškumu ar švietimu tvariam vystymuisi

*Lentelė parengta, remiantis **mokyklų direktorių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių procentinė dalis mokyklose, kurių direktoriai nurodė, kad šiose veiklose ar projektuose dalyvavo 8 klasės mokiniai					
	Veiklose, skirtose ugdyti mokinių žinias apie skirtingas kultūras (pvz., atvykstantys pranešėjai iš mažumų grupių, ekspertai iš įvairių šalių ir kultūrų, išvykos į kultūros centrus)	Veiklose, kuriomis didinamas mokinių supratimas apie svarbias globalias problemas (pvz., klimato kaita, skurdas pasaulyje, tarptautiniai konfliktai, vaikų darbas)	Veiklose, kurios skatina mokinius gerbti aplinką	Veiklose, kurios skatina mokinių etišką ir atsakingą požiūrį į vartotojiškumą	Veiklose, kuriomis didinamas mokinių supratimas apie vietos ir pasaulio problemų sąsajas (pvz., migracija, prekyba, žala aplinkai)	Projektuose, kurie vykdomi bendradarbiaujant su kitomis mokyklomis kitose šalyse
Bulgarija	49 (4,5)	75 (3,6)	93 (2,1)	75 (3,7) △	54 (4,5)	38 (3,9)
Estija	55 (6,5) ▲	64 (4,7) ▼	94 (2,9)	83 (4,0) ▲	60 (5,9)	48 (5,2) ▲
Ispanija	47 (4,2)	86 (3,2) △	94 (1,9)	70 (3,5)	61 (4,5)	28 (4,1)
Italija	36 (4,3)	87 (2,8) ▲	99 (0,7) △	85 (3,1) ▲	66 (4,5)	27 (3,7)
Kipras	35 (0,2) ▽	83 (0,2) △	98 (0,0) △	72 (0,2) △	58 (0,3) ▽	50 (0,3) ▲
Kolumbija	32 (4,5) ▽	78 (3,6)	97 (1,5) △	75 (3,8) △	68 (4,4)	11 (3,0) ▼
Kroatija	39 (4,0)	83 (2,8) △	100 (0,0) △	64 (4,0)	61 (3,8)	47 (4,7) ▲
Latvija	30 (3,3) ▼	68 (3,8) ▽	95 (1,8)	55 (4,6) ▼	49 (4,6) ▼	47 (3,9) ▲
Lenkija	30 (3,4) ▼	85 (2,7) △	98 (1,1) △	63 (3,5)	71 (3,5) △	28 (3,5)
LIETUVA	53 (3,7) ▲	79 (3,4)	98 (1,1) △	86 (3,0) ▲	78 (3,8) ▲	51 (4,4) ▲
Malta	42 (9,9)	74 (12,3)	82 (10,1)	41 (8,5) ▼	49 (9,3) ▼	23 (8,7) ▼
Nyderlandai	44 (5,6)	68 (5,5)	68 (5,1) ▼	47 (5,2) ▼	39 (5,8) ▼	28 (4,6)
Norvegija (9)	40 (4,8)	90 (2,8) ▲	93 (2,5)	90 (2,8) ▲	70 (4,1) △	9 (2,9) ▼
Prancūzija	19 (3,9) ▼	50 (4,2) ▼	90 (2,8)	54 (4,9) ▼	42 (4,7) ▼	27 (4,1)
Rumunija	47 (8,5)	80 (5,4)	99 (0,7) △	76 (4,6) ▲	74 (5,1) ▲	47 (7,4) ▲
Serbija	35 (3,9)	64 (3,9) ▼	93 (2,1)	31 (4,1) ▼	76 (3,7) ▲	36 (3,7)
Slovakija	31 (4,1) ▽	74 (3,1)	93 (2,1)	65 (3,9)	69 (3,6) △	22 (3,0) ▼
Slovėnija	44 (3,7)	70 (3,5)	95 (1,5)	43 (3,9) ▼	46 (4,0) ▼	56 (4,0) ▲
Švedija	29 (4,7) ▼	71 (4,6)	69 (5,0) ▼	57 (4,8) ▽	60 (5,1)	20 (3,8) ▼
Taivanas	77 (3,6) ▲	89 (2,4) ▲	99 (0,7) △	87 (2,2) ▲	85 (2,9) ▲	34 (3,5)
ICCS 2022 vidurkis	**41 (1,1)**	**76 (1,0)**	**92 (0,7)**	**66 (0,9)**	**62 (1,0)**	**34 (1,0)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Brazilija	38 (4,5)	81 (3,2)	98 (1,1)	88 (3,0)	77 (3,9)	9 (2,6)
Danija	58 (5,0)	78 (3,7)	87 (3,3)	67 (4,4)	56 (4,8)	12 (3,3)
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	35 (4,9)	68 (4,2)	72 (4,3) ▼	71 (4,1)	57 (4,6)	35 (4,3)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	18 (4,9)	73 (5,8)	73 (5,8)	69 (5,6)	57 (5,8)	34 (6,1)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

8.18 lentelė. Veiklų, susijusių su pasaulinėmis problemomis įgyvendinimas
*Lentelė parengta, remiantis **mokytojų** atsakymais.*

Šalys	Mokytojų, nurodžiusių, kad vykdė šias veiklas su savo 8 klasės mokiniais, procentinė dalis				
	Veiklas, skirtas didinti mokinių supratimą, kaip yra susijusios vietos ir pasaulinės problemos (pvz., veiklos apie socialinius ir ekonominius ryšius, pasaulio ekonomiką, migracijos priežastis)	Veiklas, skirtas didinti mokinių supratimą, kaip yra susijusios vietos ir pasaulinės problemos (pvz., veiklos apie socialinius ir ekonominius ryšius, pasaulio ekonomiką, migracijos priežastis)	Veiklas, skirtas informuoti mokinius apie sąžiningą prekybą („Fairtrade“) (pvz., veiklos, skirtos aiškintis, iš kur atkeliavo maistas ir kokie žmonės jį pagamino)	Veiklas, skirtas supažindinti mokinius su kolektyviniu įsitraukimu siekiant pokyčių visame pasaulyje (pvz., protestai dėl klimato kaitos, aplinkos tvarkymo judėjimai, socialinio teisingumo judėjimai)	Veiklas, skirtas nagrinėti, kaip skirtingos tapatybės veikia žmonių gebėjimą gyventi kartu
Bulgarija	31 (3,8) ▼	59 (4,6)	30 (5,0) ▼	52 (4,7)	47 (5,0) ▼
Ispanija	57 (3,1) △	63 (3,1)	42 (3,0)	70 (2,9) △	69 (3,0) △
Italija	48 (1,6) ▽	58 (1,5) ▽	31 (1,2) ▼	68 (1,3) △	66 (1,2)
Kroatija	33 (1,8) ▼	48 (1,5) ▼	39 (1,5)	55 (1,3) ▽	59 (1,2) ▽
Lenkija	74 (4,1) ▲	90 (2,4) ▲	46 (4,8)	85 (2,5) ▲	79 (3,6) ▲
LIETUVA	50 (3,4)	74 (2,4) ▲	31 (2,6) ▼	54 (2,8) ▽	60 (2,4)
Malta	48 (6,3)	49 (7,9) ▼	34 (3,8) ▽	45 (4,1) ▼	69 (4,9)
Norvegija (9)	80 (3,2) ▲	74 (3,2) ▲	67 (3,2) ▲	74 (2,9) ▲	73 (3,0) ▲
Rumunija	53 (3,2)	66 (3,1)	61 (3,2) ▲	57 (2,7)	56 (3,5)
Serbija	44 (4,7)	50 (4,4) ▼	34 (6,4)	61 (6,5)	67 (6,3)
Slovakija	43 (2,5) ▽	59 (2,9)	34 (2,5) ▽	53 (2,7) ▽	63 (2,7)
Slovėnija	44 (2,6) ▽	51 (2,3) ▼	52 (2,0) ▲	48 (2,2) ▼	40 (2,7) ▼
Taivanas	61 (3,0) ▲	61 (3,3)	42 (3,6)	68 (3,6) △	69 (4,5)
ICCS 2022 vidurkis	**51 (1,0)**	**62 (1,0)**	**42 (1,0)**	**61 (0,9)**	**63 (1,0)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Brazilija	64 (4,8)	81 (2,9)	55 (3,8)	74 (3,4)	81 (2,4)
Danija	58 (6,2)	76 (5,8)	16 (4,3)	46 (7,0)	88 (3,6)
Estija	53 (3,1)	58 (3,5)	52 (3,2)	49 (3,5)	59 (3,2)
Kipras	46 (2,2)	55 (2,6)	25 (2,1)	53 (2,4)	47 (3,0)
Kolumbija	48 (4,8)	65 (3,7)	58 (5,3)	72 (4,2)	70 (4,4)
Latvija	47 (5,3)	70 (3,5)	35 (4,2)	59 (5,0)	55 (4,4)
Nyderlandai	41 (3,0)	58 (5,9)	54 (6,6)	34 (5,0)	46 (7,9)
Prancūzija	46 (4,3)	73 (3,5)	32 (4,1)	43 (4,1)	51 (4,3)
Švedija	78 (2,5)	85 (2,6)	68 (3,9)	63 (4,0)	60 (4,2)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Š. Reinas-Vestfalija	37 (2,4)	59 (1,9)	49 (2,4)	57 (1,8)	41 (1,8)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

9 ICCS 2022 Europos modulis

Įvairiuose pasaulio regionuose vykdoma politika istoriškai turi lemiamos reikšmės, formuojant bendras regionams priklausančių valstybių teisines ir politines sąlygas. Tai pasakytina ir apie pilietiškumo ir pilietinio ugdymo bei apskritai piliečių vaidmenų visuomenėje formavimą. Todėl į ICCS 2022 ciklą buvo įtrauktas regioninis tyrimo modulis Europai, skirtas įvertinti pilietiškumo ir pilietinio ugdymo ypatumus šio regiono šalyse. Kaip ir 2009 m. bei 2016 m. šio regioninio modulio turinys yra orientuotas tik į Europos regionui aktualias temas.

ICCS 2022 Europos modulio klausimynas leidžia įvertinti mokinių požiūrį ne tik laiko požiūriu (nuo 2009 m. iki 2022 m.), bet ir atsižvelgiant į būdingus Europai pilietiškumo ir pilietinio ugdymo klausimus, susijusius su Europos Sąjungos politika ir praktika, taip pat su naujausiais Europą paveikusiais pokyčiais (pvz., politinis dalyvavimas, tvarus ekonomikos augimas, migracija, terorizmas, konfliktai, socialinė nelygybė, populizmo augimas, COVID-19 pandemijos poveikis demokratijai ir bendradarbiavimui Europos lygmeniu, Europos šalių sistemoms, pripažintas viena svarbiausių problemų, su kuriomis pastaraisiais metais susidūrė Europos šalys).

Prie Europos modulio instrumentų rengimo prisidėjo ir Europos šalių nacionaliniai tyrimo koordinatoriai. Jų pasiūlymai buvo aptariami specialiuose susitikimuose, rengiant klausimyną, kuriuo buvo surinkta informacija apie mokinių požiūrį ir elgesį, susijusį su šiuolaikinėmis problemomis, taip pat apie konkrečius aspektus, įtrauktus į ankstesnius tyrimo ciklus (pvz., mokinių europinės tapatybės jausmą), o tai leido įvertinti pokyčius laikui bėgant.

ICCS 2022 tyrimo cikle Europos modulio klausimyną pildė daugiau kaip 66 000 aštuntokų iš 18 Europos šalių ir dviejų teritorijų (Vokietijos Šiaurės Reino-Vestfalijos ir Šlėzvigo-Holšteino žemės). Vienuolika šalių (Bulgarija, Danija, Estija, Italija, Latvija, **Lietuva**, Malta, Nyderlandai, Norvegija, Slovėnija ir Švedija) dalyvavo visuose trijuose tyrimo cikluose nuo 2009 m., o Kroatija ir Vokietijos Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė dalyvavo tik antrajame ir trečiajame tyrimo cikluose. Kipras, Lenkija, Slovakija ir Ispanija dalyvavo ICCS 2009, bet nedalyvavo ICCS 2016 cikle. Prancūzija, Rumunija ir Vokietijos Šlėzvigo-Holšteino žemės mokiniai pirmą kartą dalyvavo ICCS 2022 cikle (žr. *1.3 lentelę*).

Šioje ataskaitos dalyje je daugiausia dėmesio skiriama 18-os šalių rezultatams pristatyti, nes Vokietijos Šiaurės Reino-Vestfalijos ir Šlėzvigo-Holšteino žemės duomenys, nors lentelėse ir yra pateikiami, neatitinka lyginamajai analizei taikomų tyrimo imties reikalavimų.

ICCS 2022 Europos modulio klausimyno turinys ir struktūra

ICCS 2022 Europos modulio klausimyną sudaro 12 klausimų, skirtų ištirti mokinių nuomonę apie kai kuriuos Europos kontekstui ir situacijai būdingus pilietiškumo aspektus.

Europos modulio regioninį klausimyną sudaro Likerto skalės tipo klausimai, kurie leido įvertinti su emocijų-elgsenos dimensija (apibūdinančia mokinių suvokimą ir atliekamus veiksmus) susijusius veiksnius, apibrėžtus tyrimo ICCS vertinimo sistemoje.

Šiame ataskaitos skyriuje daugiausia dėmesio skiriama mokinių požiūriui ir suvokimui apie šias Europos pilietiškumo ir pilietinio ugdymo turinio sritis:

- mokinių europinė tapatybė;
- mokinių požiūris į asmenų judėjimo laisvę ir apribojimus Europoje;
- mokinių požiūris apie Europos šalių bendradarbiavimą aplinkosaugos klausimais;
- mokinių požiūris į Europos šalių bendradarbiavimą ir jos ateitį;
- mokinių požiūris į Europą ir jos ateitį;
- mokinių požiūris į Europos Sąjungą;
- mokinių požiūris į Europos institucijas;
- mokinių požiūris į savo šalies vyriausybę;
- mokinių nusiteikimas ateityje balsuoti rinkimuose;
- mokinių lūkesčiai dėl savo individualios ateities.

Šiame skyriuje analizuojami klausimynų duomenys ir nenagrinėjami mokinių atlikto pilietinių žinių testo rezultatai. Kai kurie kitų ICCS 2022 tyrimo ciklo klausimynų (pvz., mokinių, mokytojų) duomenys buvo įtraukti tik aptariant klausimus, susijusius su Europos regiono kontekstu.

Mokinių europinė tapatybė

Europinė tapatybė ir pilietiškumas pastaraisiais metais buvo plačiai tyrinėjamos temos. Daugybės tyrimų, tarp jų ir ICCS, tikslas buvo nustatyti, kiek žmonės jaučiasi esantys europiečiai ir Europos Sąjungos (ES) nariai.

Europinė tapatybė mokslininkų apibrėžiama kaip politinė arba socialinė ir kultūrinė tapatybė, atsižvelgiant į tai, ar ji analizuojama, kreipiant dėmesį į jos kaip politinio darinio (būtent ES) suvokimą, ar į individualų priklausymo kokiai nors valstybei ar apskritai socialinei grupei, turinčiai bendrą Europinę istoriją ir pripažįstančiai bendras Europos vertybes, jausmą.

Remdamasi Europos modulio klausimyno duomenimis, IEA pateikia keletą išvadų apie bendriausius šalių rezultatus.

Europos 8 klasių mokiniai nurodė jaučiantys stiprų europinės tapatybės jausmą.

- Daugumos dalyvaujančių šalių mokiniai teigė, kad laiko save europiečiais, didžiuojasi gyvendami Europoje ir jaučiasi Europos dalimi (*9.1 lentelė*).
- Lyginant su ankstesnių ICCS ciklų rezultatais, matyti, kad laikui bėgant mokinių europinės tapatybės jausmas stiprėjo, o daugumoje dalyvaujančių šalių vaikinai jaučia stipresnį europinės tapatybės jausmą negu merginos (*9.2 lentelė*).

Europos modulio klausimyne mokinių buvo prašoma įvertinti, kiek jie sutinka (*visiškai sutinka; sutinka; nesutinka; visiškai nesutinka*) su šiais toliau išvardijamais teiginiais.

- *Suvokiu save kaip europietį.*
- *Aš didžiuojuosi, kad gyvenu Europoje.*
- *Jaučiuosi Europos dalimi.*
- *Pirmiausia suvokiu save kaip Europos, o tik po to – kaip pasaulio pilietį.*
- *Jaučiuosi Europos Sąjungos dalimi.*
- *Didžiuojuosi, kad mano šalis yra Europos Sąjungos narė.*

9.1 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis) yra parengti, remiantis mokinių, kurie *visiškai sutinka* arba *sutinka* su kiekvienu iš išvardytų teiginių, atsakymais. Lentelėje šalys išrikiuotos pagal abėcėlę.

Tyrimas rodo, kad vidutiniškai 95 proc. mokinių *save suvokia kaip europiečius*. Visose šalyse *save kaip europiečius suvokiančių* mokinių dalis sudarė daugiau kaip 90 proc., išskyrus Kiprą (**Lietuvoje** – 97 proc., Latvijoje – 94 proc., Lenkijoje – 96 proc., Estijoje – 96 proc.).

Vidutiniškai 94 proc. aštuntokų didžiuojasi, kad gyvena Europoje (**Lietuvoje** – 95 proc., Latvijoje – 90 proc., Lenkijoje – 93 proc., Estijoje – 95 proc.), 89 proc. jaučiasi Europos dalimi (**Lietuvoje** – 90 proc., Latvijoje – 81 proc., Lenkijoje – 85 proc., Estijoje – 92 proc.) ir 78 proc. pirmiausia suvokia save kaip Europos, o tik po to – kaip pasaulio piliečius (**Lietuvoje** – 79 proc., Latvijoje – 73 proc., Lenkijoje – 73 proc., Estijoje – 82 proc.).

Europos Sąjungos šalių narių mokiniai taip pat turėjo įvertinti teiginius, kiek jie jaučiasi esą šios bendrijos nariai. Vidutiniškai 81 proc. šiai bendrijai priklausančių šalių mokinių *visiškai sutinka* arba *sutinka* su teiginiu, kad jie *jaučiasi ES dalimi* (**Lietuvoje** – 83 proc., Latvijoje – 76 proc., Lenkijoje – 78 proc., Estijoje – 88 proc.). Didžiausia dalis taip manančių mokinių yra Ispanijoje (90 proc.), mažiausia dalis – Nyderlanduose (63 proc.), Kipre (74 proc.) ir Latvijoje (76 proc.).

Lentelėje pateikti duomenys rodo, kad vidutiniškai 91 proc. mokinių *didžiuojasi, kad jų šalis yra ES narė* (**Lietuvoje** – 95 proc., Latvijoje – 88 proc., Lenkijoje – 93 proc., Estijoje – 93 proc.). Daugiausia tokių mokinių yra Kroatijoje, Belgijoje, **Lietuvoje** ir Ispanijoje – po 95 proc., mažiausia dalis – Bulgarijoje (83 proc.).

9.2 lentelėje, remiantis mokinių atsakymais, pateikiamos *mokinių europinės tapatybės jausmo indekso* vidutinės reikšmės ir duomenys apie įvykusius šio skalės pokyčius.

Lentelėje pateikiamos 2009, 2016 ir 2022 m. ICCS tyrime dalyvavusių šalių mokinių europinės tapatybės jausmo indekso reikšmės. ICCS 2022 tyrime šios skalės tarptautinė reikšmė buvo 54 skalės taškai (**Lietuvoje** – 54 taškai, Latvijoje – 51 taškas, Lenkijoje – 51 taškas, Estijoje – 57 taškai). Mažiausia reikšmė nustatyta Kipre (50 taškų), o didžiausia – Kroatijoje (58 taškai).

Nuo 2009 m. iki 2022 m. Bulgarijoje, Estijoje, Latvijoje, **Lietuvoje**, Maltoje, Lenkijoje, Slovėnijoje, Ispanijoje ir Švedijoje indekso reikšmė statistiškai reikšmingai padidėjo (**Lietuvoje** – 5 taškais, Latvijoje – 6 taškais, Lenkijoje – 2 taškais, Estijoje – 7 taškais). Iš 12-os šalių, dalyvavusių šiuose ICCS tyrimo cikluose, dviejose šalyse (Kipre ir Italijoje) nustatyti labai maži statistiškai nereikšmingi pokyčiai, o Slovakijoje pokyčių neužfiksuota.

Nuo 2016 m. iki 2022 m. Kroatijoje, Estijoje, Latvijoje, Nyderlanduose, Norvegijoje, Slovėnijoje ir Švedijoje nustatytos statistiškai reikšmingai aukštesnės indekso reikšmės, o Bulgarijoje – statistiškai reikšmingai žemesnės. Duomenys rodo, kad per pastaruosius šešerius metus *mokinių europinės tapatybės jausmo* indekso reikšmės trijose šalyse (Italijoje, **Lietuvoje** ir Maltoje) nustatyti labai maži statistiškai nereikšmingi pokyčiai.

9.2 lentelėje taip pat pateikiami ICCS 2022 tyrimo ciklo duomenys apie *mokinių europinės tapatybės jausmo indekso* reikšmes pagal mokinių lytį. Jos rodo, kad vaikinų atveju šio indekso reikšmė yra statistiškai reikšmingai aukštesnė negu merginų (plg. vaikinų – 55 skalės taškai, merginų – 53 skalės taškai). Tokia pati tendencija nustatyta 12-oje šalių. Keturiose šalyse (Bulgarijoje, **Lietuvoje**, Norvegijoje ir Rumunijoje) nustatyta statistiškai nereikšmingai aukštesnė vaikinų šio indekso reikšmė, tik vienoje šalyje (Kroatijoje) skirtumo tarp vaikinų ir merginų nenustatyta.

Mokinių požiūris į laisvą asmenų judėjimą Europoje

Laisvas asmenų judėjimas Europos regione, konkrečiau, Šengeno erdvėje, vertinamas kaip vienas didžiausių Europos Sąjungos pasiekimų. ES pilietybe grindžiama asmenų teisė laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje atveria daugiau geografinio, socialinio ir profesinio mobilumo galimybių, todėl daugumos europiečių vertinama labai teigiamai.

Remdamasi Europos modulio klausimyno duomenimis, IEA pateikia keletą išvadų apie bendriausius šalių rezultatus.

Tyrime dalyvavę mokiniai palaikė Europos piliečių judėjimo laisvę dėl darbo priežasčių.

- Beveik visi mokiniai tvirtai pasisakė už Europos piliečių judėjimo laisvę Europoje. Reikšmingų mokinių pritarimo judėjimo laisvei Europoje skirtumų tarp ICCS 2016 ir ICCS 2022 Europos šalių vidurkio nenustatyta (*9.4 lentelė*).
- Didesni skirtumai tarp šalių buvo nustatyti, lyginant mokinių nuomonę dėl Europos piliečių laisvo judėjimo apribojimų. Kai kuriose šalyse mokiniai išreiškė didesnį sutikimą, kad Europos piliečių judėjimo Europoje laisvė būtų reguliuojama papildomais susitarimais ar taisyklėmis (*9.3 lentelė*).
- Daugumoje šalių mokinių požiūris į judėjimo laisvę buvo teigiamai susijęs su aukštesne mokinių socialine ir ekonomine padėtimi ir aukštesniu pilietinių žinių lygiu (*9.5 lentelė*).

Siekiant sužinoti mokinių požiūrį į asmenų judėjimo laisvę, jų buvo paprašyta įvertinti, kiek jie sutinka (*visiškai sutinka; sutinka; nesutinka; visiškai nesutinka*) su toliau išvardytais teiginiais.

- Leidimas Europos šalių piliečiams dirbti bet kurioje Europos šalyje yra naudingas Europos ekonomikai.
- Europos šalių piliečiams turėtų būti leidžiama dirbti bet kurioje Europos šalyje.
- Leidimas Europos šalių piliečiams dirbti bet kurioje Europos šalyje padeda mažinti nedarbą.
- Europos šalių piliečių laisvė dirbti bet kurioje Europos vietoje turėtų būti ribojama.
- Europos šalių piliečių laisvė dirbti kitoje Europos šalyje turėtų būti reguliuojama atskirų šalių tarpusavio susitarimais.
- Europos šalių piliečiai, norėdami dirbti kitoje Europos šalyje, turėtų kreiptis dėl leidimo dirbti, kaip ir žmonės iš ne Europos šalių.

Pirmieji trys teiginiai yra susiję su laisvu asmenų judėjimu Europoje, kiti trys – su įvairiais asmenų judėjimo Europoje apribojimais.

9.3 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis) yra parengti, remiantis mokinių, kurie *visiškai sutinka* arba *sutinka* su kiekvienu iš išvardytų teiginių, atsakymais. Lentelėje šalys išrikiuotos pagal abėcėlę.

Apibendrinus *9.3 lentelėje* pateiktus duomenis, galima teigti, kad visose šalyse absoliuti dauguma mokinių pritaria laisvam asmenų judėjimui Europoje. Vidutiniškai 95 proc. aštuntokų nurodė, kad

visiškai sutinka arba *sutinka*, jog leidimas Europos šalių piliečiams dirbti bet kurioje Europos šalyje yra naudingas Europos ekonomikai (**Lietuvoje** – 96 proc., Latvijoje – 91 proc., Lenkijoje – 95 proc., Estijoje – 96 proc.), vidutiniškai 93 proc. – kad Europos šalių piliečiams turėtų būti leidžiama dirbti bet kurioje Europos šalyje (**Lietuvoje** – 95 proc., Latvijoje – 90 proc., Lenkijoje – 96 proc., Estijoje – 95 proc.) ir 90 proc. – kad leidimas Europos šalių piliečiams dirbti bet kurioje Europos šalyje padeda mažinti nedarbą (**Lietuvoje** – 89 proc., Latvijoje – 85 proc., Lenkijoje – 93 proc., Estijoje – 93 proc.).

Su likusiais trimis teiginiais, nurodančiais skirtingus laisvo asmenų judėjimo Europoje apribojimus, sutinka kur kas mažesnė dalis aštuntokų. Kad Europos šalių piliečių laisvė dirbti bet kurioje Europos vietoje turėtų būti ribojama, sutinka vidutiniškai 41 proc. tyrime dalyvavusių mokinių (**Lietuvoje** – 37 proc., Latvijoje – 37 proc., Lenkijoje – 25 proc., Estijoje – 36 proc.), tačiau tarp šalių duomenys labai varijuoja. Didžiausia dalis taip manančių mokinių yra Norvegijoje (56 proc.), mažiausia dalis – Lenkijoje (25 proc.).

Kad Europos šalių piliečių laisvė dirbti kitoje Europos šalyje turėtų būti reguliuojama atskirų šalių tarpusavio susitarimais, sutinka vidutiniškai 69 proc. mokinių (**Lietuvoje** – 70 proc., Latvijoje – 66 proc., Lenkijoje – 65 proc., Estijoje – 73 proc.). Didžiausia dalis taip manančių aštuntokų yra Slovėnijoje (84 proc.), mažiausia – Rumunijoje (55 proc.).

Vidutiniškai 70 proc. aštuntokų mano, kad Europos šalių piliečiai, norėdami dirbti kitoje Europos šalyje, turėtų kreiptis dėl leidimo dirbti, kaip ir žmonės iš ne Europos šalių (**Lietuvoje** – 70 proc., Latvijoje – 73 proc., Lenkijoje – 62 proc., Estijoje – 65 proc.). Didžiausia dalis taip manančių aštuntokų yra Norvegijoje (80 proc.), mažiausia – Italijoje (51 proc.).

Atsižvelgiant į tai, kad teiginiai, įvertinantys mokinių požiūrį į judėjimo apribojimus, buvo modifikuoti tarp pastarųjų tyrimo ciklų, kuriant *mokinių požiūrį į piliečių judėjimo laisvę atspindinčią skalę* buvo panaudoti tik atsakymai į pirmuosius tris teiginius, kurie liko nepakitę nuo 2016 m. (*9.4 lentelė*).

9.4 lentelėje, remiantis mokinių atsakymais, pateikiamos *mokinių požiūrio į piliečių judėjimo laisvę indekso* reikšmės ir duomenys apie įvykusius šio indekso reikšmių pokyčius.

Lentelėje pateikiamos 2022 ir 2016 m. ICCS tyrime dalyvavusių *mokinių požiūrio į piliečių judėjimo laisvę* indekso reikšmės. ICCS 2022 tyrime šio indekso tarptautinė reikšmė buvo 51 skalės taškas (**Lietuvoje** – 52 taškai, Latvijoje – 48 taškai, Lenkijoje – 50 taškų, Estijoje – 51 taškas). Didžiausia reikšmė nustatyta Kroatijoje, Prancūzijoje, Italijoje ir Ispanijoje (53 taškai), o mažiausia Latvijoje (48 taškai).

Lyginant šio indekso 2022 m. ir 2016 m. reikšmes, penkiose šalyse (Italijoje, Latvijoje, Nyderlanduose, Norvegijoje ir Švedijoje) pastebimas statistiškai reikšmingas, bet mažas padidėjimas, o trijose šalyse (Bulgarijoje, Kroatijoje ir Slovėnijoje) užfiksuotas nedidelis statistiškai reikšmingas indekso reikšmių sumažėjimas. Estijoje, **Lietuvoje** ir Maltoje per pastaruosius šešerius metus reikšmingų pokyčių nenustatyta.

9.5 lentelėje taip pat pateikiami ICCS 2022 tyrimo ciklo duomenys apie mokinių *požiūrio į piliečių judėjimo laisvę indekso* reikšmes pagal mokinių lytį. Tarptautinė šio indekso vidutinė reikšmė, lyginant pagal mokinių lytį, yra vienoda (ir vaikinų, ir merginų – 51 skalės taškas). Tokia pati tendencija nustatyta penkiose šalyse (Prancūzijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Rumunijoje ir Slovėnijoje). Bulgarijoje, Kroatijoje ir Kipre nustatyta statistiškai reikšmingai aukštesnė merginų šio indekso reikšmė, o Nyderlanduose, Norvegijoje, Slovakijoje ir Švedijoje – vaikinų. Lyginant indekso reikšmes pagal moki-

nių lytį, nustatyta, kad Italijoje, Maltoje ir Ispanijoje vaikinų indekso reikšmė statistiškai nereikšmingai didesnė negu merginų, o **Lietuvoje** – atvirkščiai (plg. vaikinų – 51, merginų – 52 skalės taškai).

9.5 lentelėje, remiantis mokinių atsakymais, pateikiamos *mokinių požiūrio į piliečių judėjimo laisvę indekso* reikšmės pagal mokinių socialinę ekonominę ir kultūrinę padėtį ir pilietinių žinių lygmenį.

Nustatyta, jog Europos šalių mokiniai, kurių socialinė-ekonominė ir kultūrinė padėtis atitinka ar yra aukščiau šalies vidurkio, Europos piliečių judėjimo laisvę palaiko labiau negu mokiniai, kurių socialinė-ekonominė ir kultūrinė padėtis yra žemiau šalies vidurkio, visose šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje**, išskyrus Kroatiją, Prancūziją, Ispaniją ir Švediją, kuriose stebima tokia pati tendencija, tačiau skirtumas statistiškai nereikšmingas. Paminėtina, jog statistiškai reikšmingas teigiamas ryšys nustatytas **Lietuvoje** ir kaimyninėse šalyse (plg. tarptautiniai vidurkiai – 50 ir 52 skalės taškai; **Lietuvoje** – 50 ir 53, Latvijoje – 47 ir 49, Lenkijoje – 49 ir 51, Estijoje 50 ir 52 skalės taškai).

Lyginant šalių duomenis, tarp mokinių *požiūrio į piliečių judėjimo laisvę* ir pilietinių žinių lygmens nustatytas statistiškai reikšmingas teigiamas ryšys visose šalyse, t. y. visose šalyse *mokinių požiūrio į piliečių judėjimo laisvę indekso* reikšmės buvo statistiškai reikšmingai aukštesnės tų mokinių, kurių pilietinių žinių vidurkis atitiko B ir aukštesnį lygmenį (plg. tarptautiniai vidurkiai – 48 ir 52 skalės taškai; **Lietuvoje** – 48 ir 54, Latvijoje – 46 ir 49, Lenkijoje – 47 ir 50, Estijoje 47 ir 52 skalės taškai).

Mokinių požiūris į diskriminaciją Europoje

Plačiąja prasme diskriminacija gali būti suprantama kaip nesąžiningas ar žalingas elgesys su įvairiomis žmonių grupėmis, ypač dėl etninės priklausomybės, amžiaus, religijos, odos spalvos, lyties, seksualinės orientacijos ar negalios.

Nediskriminavimo principas yra ES vertybių esmė ir jos pagrindas.

Ilgą laiką Europos Taryba ir ES buvo įsipareigojusios atkreipti dėmesį ir panaikinti visų formų diskriminaciją. Europos Taryba vykdė įvairias įtraukties skatinimui skirtas programas, kurios sprendžia tokias problemas kaip neapykantos kurstymas ir išankstiniai nusistatymai, lygių LGBT bendruomenės narių teisių užtikrinimas ir migrantų bei kitų mažumų (pvz., įvairių socialinių ir demografinių grupių) įtrauktis į visuomenę.

ICCS 2022 Europos modulio klausimyne buvo pateiktas klausimas, kuriuo siekiama išsiaiškinti, kaip mokiniai suvokia įvairių grupių (pvz., imigrantų, moterų, neturtingų ar jaunų žmonių) diskriminaciją. Tiksliau, mokinių buvo paprašyta pareikšti savo nuomonę apie tai, kokiu mastu toliau nurodytos žmonių grupės yra diskriminuojamos (*labai, vidutiniškai, mažai* arba *visiškai nediskriminuojamos*) jų šalyje (konkrečiu atveju – **Lietuvoje**) – t. y. jų teisės ir galimybės yra nepagrįstai ribojamos tik dėl konkrečių asmeninių ypatybių, tokių kaip amžius, lytis, seksualinė orientacija, religija ar rasė. Nurodytos žmonių grupės:

- *moterys;*
- *jauni žmonės;*
- *neturtingi žmonės;*
- *religinės mažumos;*
- *žmonės su negalia;*
- *vyresnio amžiaus žmonės;*
- *imigrantai;*
- *žmonės, kurių politinė nuomonė skiriasi nuo daugumos;*
- *lesbietės, gėjai, biseksualai, translyčiai ir interseksualai;*

- *juodaodžiai;*
- *etninių mažumų grupių nariai.*

9.6 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis) yra parengti, remiantis mokinių, kurių manymu išvardytos žmonių grupės patiria *didelio* arba *vidutinio masto* diskriminaciją, atsakymais. Lentelėje šalys išrikiuotos pagal abėcėlę.

Apibendrinus *9.6 lentelėje* pateiktus duomenis, galima teigti, kad grupės, kurias tarptautiniu mastu Europos mokiniai suvokė kaip labiausiai diskriminuojamas savo šalyse, buvo:

- LGBT bendruomenės nariai (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 80 proc., **Lietuvoje** – 85 proc., Latvijoje – 76 proc., Lenkijoje – 78 proc., Estijoje – 81 proc. Didžiausia dalis nustatyta Italijoje – 89 proc., o mažiausia – Norvegijoje ir Švedijoje – 71 proc.);
- imigrantai (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 73 proc., **Lietuvoje** – 71 proc., Latvijoje – 62 proc., Lenkijoje – 65 proc., Estijoje – 70 proc., Didžiausia dalis nustatyta Italijoje – 90 proc., o mažiausia – Latvijoje – 62 proc.);
- neturtingi žmonės (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 73 proc., **Lietuvoje** – 70 proc., Latvijoje – 66 proc., Lenkijoje – 77 proc., Estijoje – 70 proc., Didžiausia dalis nustatyta Rumunijoje – 86 proc., o mažiausia – Švedijoje – 64 proc.);
- juodaodžiai (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 70 proc., **Lietuvoje** – 71 proc., Latvijoje – 61 proc., Lenkijoje – 75 proc., Estijoje – 73 proc., Didžiausia dalis nustatyta Italijoje – 84 proc., o mažiausia – Švedijoje – 53 proc.).

Tarptautiniu mastu 66 proc. Europos mokinių, dalyvavusių ICCS 2022, jautė, kad jų šalyje žmonės su negalia yra diskriminuojami (**Lietuvoje** – 62 proc., Latvijoje – 57 proc., Lenkijoje – 59 proc., Estijoje – 63 proc.).

Maždaug trys iš penkių mokinių suprato, kad moterys (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 61 proc., **Lietuvoje** – 63 proc., Latvijoje – 51 proc., Lenkijoje – 62 proc., Estijoje – 58 proc.), etninių mažumų grupių nariai (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 61 proc., **Lietuvoje** – 60 proc., Latvijoje – 53 proc., Lenkijoje – 54 proc.) ir religinių mažumų (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis: 60 proc., **Lietuvoje** – 55 proc., Latvijoje – 43 proc., Lenkijoje – 56 proc., Estijoje – 56 proc.) taip pat patiria diskriminaciją savo šalyse.

Daugiau negu pusė mokinių suvokė diskriminaciją prieš žmones, kurių nuomonė skiriasi nuo daugumos (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 56 proc., **Lietuvoje** – 65 proc., Latvijoje – 55 proc., Lenkijoje – 60 proc., Estijoje – 57 proc.), kiek mažiau negu pusė mokinių manė, kad diskriminacija egzistuoja jaunų žmonių (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 49 proc., **Lietuvoje** – 54 proc., Latvijoje – 48 proc., Lenkijoje – 56 proc., Estijoje – 52 proc.) arba vyresnio amžiaus žmonių (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 38 proc., **Lietuvoje** – 44 proc., Latvijoje – 39 proc., Lenkijoje – 30 proc., Estijoje – 38 proc.) atžvilgiu.

Mokinių požiūris į bendradarbiavimą Europoje aplinkosaugos srityje ir mokinių tvari elgsena

Ilgą laiką didėjanti aplinkosaugos problemų svarba ir tarptautinis pobūdis paskatino šalis imtis bendrų veiksmų, sprendžiant su aplinka susijusias problemas, o bendradarbiavimas aplinkosaugos srityje tarptautiniu lygmeniu buvo sunkiai įgyvendinamas. Europos Sąjunga yra aktyviai įsipareigojusi saugoti aplinką ir įgyvendinti kovos su klimato kaita priemones, rengdama specialius aplinkosaugos teisės aktus ir nustatydama ES aplinkosaugos prioritetus.

Šiame skyriuje daugiausia dėmesio skiriama tvarumui. Jame nagrinėjamas mokinių požiūris, susijęs su aplinkos tvarumu (t. y. pritarimas bendradarbiavimui Europoje aplinkosaugos srityje), politiniu vartotojiškumu ir mokinių elgsena, susijusia su tvarumu (t. y. jų vartotojiškas ir tvarus elgesys).

Remiantis Europos modulio klausimyno duomenimis, IEA pateikia keletą išvadų apie bendriausius šalių rezultatus.

Mokiniai pritarė bendradarbiavimui aplinkosaugos srityje Europoje.

- Beveik visi mokiniai pasisakė už įvairias Europos šalių bendradarbiavimo formas, tausojant aplinką (*9.7 lentelė*).

Mokinių vartotojiškas ir tvarus elgesys įvairiose šalyse labai skyrėsi.

- Vidutiniškai daugiau negu pusė mokinių nurodė per pastaruosius 12 mėnesių pirkę ekologiškus produktus arba prašę tai padaryti savo tėvų ar globėjų (*9.8 lentelė*).
- Visose šalyse dauguma mokinių nurodė, kad per pastaruosius 12 mėnesių jie sumažino elektros naudojimą, maisto švaistymą ir taisė, o ne pakeitė daiktus naujais (*9.9 lentelė*).
- Beveik visose šalyse mokinės merginos, mokiniai iš aukštesnių socialinių-ekonominių ir kultūrinių sluoksnių ir mokiniai, kurių pilietinių žinių lygis aukštesnis, dažniau nurodė tvarų elgesį (*9.10 lentelė*).

Mokinių pritarimas bendradarbiavimui aplinkosaugos srityje Europoje

Siekiant įvertinti mokinių požiūrį į tvarumą, ICCS 2022 Europos modulio klausimyne buvo pateiktas klausimas, skirtas įvertinti mokinių nuomonę apie Europos šalių bendradarbiavimą su aplinkos tvarumu susijusiais klausimais. Mokinių buvo paprašyta pareikšti savo nuomonę apie tai, kiek jie sutinka su toliau išvardytais teiginiais dėl galimų Europos šalių bendradarbiavimo formų aplinkosaugos klausimais (*visiškai sutinku, sutinku, nesutinku, visiškai nesutinku*).

- *Europos šalys turėtų turėti tas pačias aplinkos apsaugos taisykles.*
- *Europos šalys turėtų priimti bendrus protokolus ir taisykles, siekiant mažinti klimato pokyčius.*
- *Europos šalys turėtų skatinti ekonomikos augimą, kuris tausotų aplinką.*
- *Europos šalys turėtų skatinti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą.*
- *Europos šalys turėtų skatinti naudoti netaršias technologijas šalyse už Europos ribų.*

Šie penki teiginiai buvo panaudoti, sudarant *mokinių pritarimo bendradarbiavimui aplinkosaugos srityje Europoje indeksą*; jo aukštesnė indekso reikšmė rodo didesnį mokinių pritarimą bendradarbiavimui aplinkosaugos srityje Europoje.

9.7 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis) yra parengti, remiantis mokinių, kurie *visiškai sutinka* arba *sutinka* su kiekvienu iš išvardytų teiginių, atsakymais, taip pat pateiktos *mokinių pritarimo bendradarbiavimui aplinkosaugos srityje Europoje indekso* reikšmės.

Vidutiniškai mokiniai labai palaikė Europos šalių bendradarbiavimą aplinkosaugos srityje, nors pastebėti dideli skirtumai tarp šalių. Tarptautiniu mastu dauguma mokinių *sutiko* arba *visiškai sutiko*, kad Europos šalys turėtų skatinti aplinkai tvarų ekonomikos augimą (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 92 proc., **Lietuvoje** – 95 proc., Latvijoje – 89 proc., Lenkijoje – 93 proc., Estijoje – 93 proc.) ir skatinti naudoti atsinaujinančius energijos šaltinius (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 92 proc., **Lietuvoje** – 93 proc., Latvijoje – 90 proc., Lenkijoje – 95 proc., Estijoje – 93 proc.).

Mokinių pritarimas teiginiui, kad Europos šalys turėtų priimti bendrus protokolus ir taisykles, siekdamos sumažinti klimato pokyčius, svyravo nuo 96 proc. Italijoje ir Ispanijoje iki 85 proc. Bulgari-

joje (Europos ICCS 2022 vidurkis – 91 proc., **Lietuvoje** – 92 proc., Latvijoje – 87 proc., Lenkijoje – 86 proc., Estijoje – 90 proc.).

Dauguma mokinių taip pat sutiko su teiginiu, kad Europos šalyse turėtų būti tokios pačios aplinkos apsaugos taisyklės (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 90 proc., **Lietuvoje** – 88 proc., Latvijoje – 86 proc., Lenkijoje – 83 proc., Estijoje – 83 proc.) ir kad Europos šalys turėtų skatinti naudoti netaršias technologijas šalyse už Europos ribų (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 89 proc., **Lietuvoje** – 91 proc., Latvijoje – 87 proc., Lenkijoje – 92 proc., Estijoje – 90 proc.). Pastarajam teiginiui pritarė didžiausia dalis mokinių Norvegijoje (94 proc.), o mažiausia – Nyderlanduose (81 proc.).

Apžvelgiant į *9.7 lentelėje* pateiktas tyrime dalyvavusių šalių *mokinių pritarimo bendradarbiavimui aplinkosaugos srityje Europoje indekso* reikšmes, matyti, kad žemiausia indekso reikšmė buvo Latvijoje ir Nyderlanduose (47 skalės taškai), o aštuoniose šalyse (Kroatijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Maltoje, Norvegijoje, Rumunijoje, Ispanijoje ir Švedijoje) indekso reikšmė 1–3 skalės taškais viršijo ICCS 2022 Europos šalių vidurkį (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 50 skalės taškų, **Lietuvoje** – 50, Latvijoje – 47, Lenkijoje – 48, Estijoje – 48 skalės taškai).

Mokinių vartotojiškas ir tvarus elgesys

ICCS 2022 tyrime buvo siekiama išsiaiškinti, kiek 8 klasės mokiniai pritaria politiniam vartotojiškumui.

Politinis vartotojiškumas – tai tokia pilietinio dalyvavimo forma, kai asmenys nusprendžia pirkti arba nepirkti (t. y. pirkti arba boikotuoti) produktą, remdamiesi etiniais ar politiniais sumetimais. Politinis vartotojiškumas laikomas nauja politinio įsitraukimo forma, nes galiausiai jis reiškia įtaką politikai ir įmonėms per vartotojų pasirinktą gyvenimo būdą. Tyrimai parodė, kad politinį vartotojišką elgesį gali paskatinti įvairios pagrindinės motyvacijos, dažnai atspindinčios tvarius ar etinius rūpesčius, nesusijusius su prekių pirkimu (ar nepirkimu). Toks elgesys taip pat gali apimti nuomonės apie įmonių praktiką ir politiką reiškimą įvairiais komunikacijos kanalais, taip pat aplinkosaugos, etikos ir politiškai atsakingų veiksmų integravimą į asmenų gyvenimo būdą. Tyrimai rodo, kad politinio vartotojiškumo formos įvairiose šalyse skiriasi. Politinis vartotojiškumas traukia jaunus žmones inovatyviomis dalyvavimo formomis, kurios skiriasi nuo tradicinių, tokių kaip balsavimas. Nustatyta, jog švietimas daro įtaką mokinių politiniam vartotojiškumui.

Į ICCS 2022 Europos modulio klausimyną buvo įtrauktas klausimas (šeši teiginiai), skirtas mokinių politiniam vartotojiškumui tirti. Mokinių buvo klausiama, kaip dažnai (*dažnai, kartais, retai, niekada*) per pastaruosius 12 mėnesių jie darė arba prašė savo tėvų ar globėjų atlikti toliau išvardytus dalykus.

- *Atsisakėte pirkti prekes, gamintas įmonių, kuriose dirba vaikai.*
- *Atsisakėte pirkti prekes, kurių gamyba neigiamai veikia aplinką.*
- *Atsisakėte pirkti prekes, kurias gamina įmonė, pažeidžianti savo darbuotojų socialines teises.*
- *Pirkote tik tas prekes, kurias vėliau būtų galima perdirbti.*
- *Pirkote ekologiškus produktus.*
- *Prieš pirkdami įmonių produktus gavote informaciją, ar jos yra socialiai atsakingos.*

Šie teiginiai buvo panaudoti, sudarant *mokinių politinio vartotojiškumo elgsenos indeksą*; aukštesnis indekso rezultatas atspindi stipresnį mokinių politinį vartotojiškumą.

9.8 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis) yra parengti, remiantis mokinių, kurie per pastaruosius 12 mėnesių dažnai arba kartais darė arba prašė savo tėvų ar globėjų atlikti tei-

giniuose išvardytus veiksmus, taip pat pateiktos *mokinių politinio vartotojiškumo elgsenos indekso* reikšmės.

Visose Europos ICCS 2022 šalyse daugiau negu pusė mokinių nurodė *dažnai* arba *kartais* pirkę arba paprašę savo tėvų ar globėjų nusipirkti ekologiškų produktų (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 61 proc., **Lietuvoje** – 73 proc., Latvijoje – 50 proc., Lenkijoje – 65 proc., Estijoje – 68 proc.). Didžiausia mokinių dalis, daugiau negu 10 procentinių punktų viršijanti Europos ICCS 2022 vidurkį, nustatyta Kipre (75 proc.), **Lietuvoje** ir Maltoje (po 73 proc.), o mažiausia – Nyderlanduose (34 proc.).

Daugiau negu 50 proc. mokinių nurodė, kad *dažnai* ar *kartais* pirkdavo ar prašydavo nusipirkti prekių, kurias vėliau būtų galima perdirbti (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 54 proc., **Lietuvoje** – 62 proc., Latvijoje – 47 proc., Lenkijoje – 45 proc., Estijoje – 55 proc.), ir kad jie atsisakė pirkti prekes, kurių gamyba neigiamai veikia aplinką (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 52 proc., **Lietuvoje** – 57 proc., Latvijoje – 47 proc., Lenkijoje – 44 proc., Estijoje – 48 proc.). Didžiausia mokinių, atsisakiusių pirkti gaminius, kurių gamyba neigiamai veikia aplinką, dalis buvo nustatyta Kipre ir Rumunijoje (po 65 proc.), o Kroatijoje, Nyderlanduose ir Norvegijoje (atitinkamai 44 proc., 34 proc. ir 41 proc.) nustatyta mokinių dalis, kuri buvo 10 procentinių punktų mažesnė už Europos ICCS 2022 vidurkį.

Mažesnė vidutinė procentinė mokinių dalis (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 44 proc., **Lietuvoje** – 43 proc., Latvijoje – 35 proc., Lenkijoje – 31 proc., Estijoje – 41 proc.) nurodė *dažnai* arba *kartais* atsisakę pirkti įmonių, kuriose dirba vaikai, prekes, ir panaši dalis mokinių (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 45 proc., **Lietuvoje** – 51 proc., Latvijoje – 38 proc., Lenkijoje – 34 proc., Estijoje – 42 proc.) nurodė *dažnai* arba *kartais* atsisakę pirkti prekes, kurias pagamino įmonė, pažeidžianti darbuotojų socialines teises. Mažiausia užfiksuota mokinių, nurodžiusių, kad *dažnai* arba *kartais* prieš pirkdami prekes ieško informacijos apie įmonių socialiai atsakingą elgesį, dalis (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 39 proc., **Lietuvoje** – 41 proc., Latvijoje – 31 proc., Lenkijoje – 32 proc., Estijoje – 34 proc.). Mažiausia procentinė mokinių dalis, nustatyta Nyderlanduose (24 proc.), buvo daugiau negu 10 procentinių punktų mažesnė už Europos ICCS 2022 vidurkį, o didžiausia – Kipre (60 proc.).

Šie rezultatai rodo, kad daugelio tyrime dalyvavusių Europos šalių mokiniai savo pirkimo įpročius sąmoningai sieja su aplinkosaugos klausimais. Kita vertus, su prekių pirkimu susijusios socialinės pasekmės (t. y. vaikų darbo problema ir darbuotojų socialinių teisių pažeidimai) mokinių kaip vartotojų elgseną lemia mažiau. Gali būti, kad mokiniams tiesiog trūksta informacijos apie tai.

Apžvelgiant į *9.8 lentelėje* pateiktus tyrime dalyvavusių šalių *mokinių politinio vartotojiškumo elgsenos indekso* reikšmes, matyti, kad žemiausia indekso reikšmė buvo Nyderlanduose (44 skalės taškai), o didžiausia – Kipre (54 skalės taškai). Šešiose šalyse (Bulgarijoje, Italijoje, **Lietuvoje**, Maltoje, Rumunijoje ir Ispanijoje) indekso reikšmės viršijo ICCS 2022 Europos šalių vidurkį (ICCS 2022 Europos mokinių vidurkis – 50 skalės taškų, **Lietuvoje** – 51, Latvijoje – 47, Lenkijoje – 48, Estijoje – 50 skalės taškų).

Siekiant tvarumo, reikia imtis ne vien individualių, bet ir kolektyvinių veiksmų, kad būtų įveikti aplinkos iššūkiai, su kuriais susiduria šiuolaikinė visuomenė. Vienas iš galimų darnaus vystymosi sprendimų galėtų būti žmonių elgesio ir įpročių pokyčiai. Plačiausiai ištirta tvari elgsena (pvz., perdirbimas arba šviesos išjungimas) turi mažą poveikį. Tyrimai taip pat rodo, kad su tvarumu susijusios vertybės vis labiau plinta tarp įvairaus amžiaus žmonių, tačiau nuoseklių poslinkių tvaraus gyvenimo būdo link dar nepastebėta.

Tvarus vystymasis ir tvarus gyvenimo būdas yra ES politikos pagrindas, todėl į ICCS 2022 Europos modulio klausimyną buvo įtrauktas klausimas, tiriantis mokinių elgesį, susijusį su tvariais veiksmais, kuriuos jie gali atlikti savo kasdieniame gyvenime. Mokinių buvo klausiama, kaip dažnai (*dažnai, kartais, retai, niekada*) per pastaruosius 12 mėnesių jie ėmėsi įvairių toliau išvardytų tvarių veiksmų.

- *Pirkote dėvėtus drabužius, o ne naujus.*
- *Mažinote vandens sunaudojimą (pvz., valydamiesi dantis, maudydamiesi, plaudami indus).*
- *Mažinote elektros energijos naudojimą (pvz., išjungti šviesą išeinant iš kambario, sumažinti šilumą, kai nėra per šalta).*
- *Vengėte pirkti produktus plastikinėje pakuotėje (pvz., mokyklinius reikmenis, maisto produktus).*
- *Pakartotinai naudojote senus, geros būklės daiktus, o ne pirkote naujus.*
- *Ribojote plastikinių gaminių naudojimą (pvz., vienkartinių plastikinių stiklinių, vandens butelių, plastikinių pirkinių maišelių).*
- *Mažinote maisto švaistymą (pvz., vengėte pirkti daugiau maisto, nei reikia, vartojote maisto likučius).*
- *Pataisėte turimą daiktą, o ne įsigijote naują (pvz., susiremontavote turimą dviratį, o ne pirkote naują, pataisėte kuprinę, o ne pirkote naują).*

Šie teiginiai buvo panaudoti sudarant *Mokinių tvarios elgsenos indeksą*, aukštesnis rezultatas atspindi didesnį tvarios elgsenos dažnumą.

9.9 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis) yra parengti, remiantis mokinių, kurie per pastaruosius 12 mėnesių *dažnai* arba *kartais* atliko teiginiuose išvardytus veiksmus, taip pat pateiktos *mokinių tvarios elgsenos indekso* reikšmės.

Vidutiniškai daugiau negu pusė Europos mokinių, dalyvavusių ICCS 2022, teigė per pastaruosius 12 mėnesių *dažnai* arba *kartais* atlikę daugumą šių veiksmų, tačiau pastebėta, kad rezultatai įvairiose šalyse labai skiriasi.

Mažiausia vidutinė procentinė mokinių dalis (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 38 proc., **Lietuvoje** – 53 proc., Latvijoje – 43 proc., Lenkijoje – 40 proc., Estijoje – 47 proc.) nurodė, jog pirko dėvėtus drabužius, o ne naujus, didžiausia dalis (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 73 proc., **Lietuvoje** – 75 proc., Latvijoje – 67 proc., Lenkijoje – 80 proc., Estijoje – 70 proc.) mokinių teigė, kad per pastaruosius 12 mėnesių sumažino elektros energijos naudojimą. Šio teiginio vidutinės reikšmės Europos šalyse svyravo nuo 59 proc. Nyderlanduose iki 85 proc. Ispanijoje. Dauguma mokinių taip pat nurodė, kad sumažino maisto švaistymą (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 72 proc., **Lietuvoje** – 77 proc., Latvijoje – 65 proc., Lenkijoje – 77 proc., Estijoje – 69 proc.). ir taisė, o ne įsigijo naujus daiktus (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 70 proc., **Lietuvoje** – 78 proc., Latvijoje – 67 proc., Lenkijoje – 75 proc., Estijoje – 69 proc.).

Mokinių, kurie teigė pakartotinai panaudoję senus geros būklės daiktus, o ne pirkę naujus, svyravo nuo 58 proc. Nyderlanduose iki 77 proc. **Lietuvoje** (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 68 proc., **Lietuvoje** – 77 proc., Latvijoje – 68 proc., Lenkijoje – 74 proc., Estijoje – 66 proc.).

Panašūs vidutiniai rezultatai nustatyti, vertinant vandens sunaudojimo mažinimą (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 63 proc., **Lietuvoje** – 64 proc., Latvijoje – 51 proc., Lenkijoje – 72 proc., Estijoje – 51 proc.) ir plastikinių gaminių naudojimo ribojimą (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 61 proc., **Lietuvoje** – 65 proc., Latvijoje – 56 proc., Lenkijoje – 60 proc., Estijoje – 55 proc.). Didžiausia procentinė dalis mokinių, kurie per pastaruosius 12 mėnesių *dažnai* ar *kartais* sumažino vandens naudojimą, buvo Italijoje (79 proc.), mažiausia dalis – *Švedijoje (50 proc.).*

Tarptautiniu mastu maždaug pusė mokinių (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 51 proc., **Lietuvoje** – 55 proc., Latvijoje – 47 proc., Lenkijoje – 51 proc., Estijoje – 43 proc.) nurodė vengę pirkti produktus plastikinėje pakuotėje.

Lyginant *Mokinių tvarios elgsenos indekso* rezultatus, galima pastebėti, kad aštuonių šalių (Kipro, Prancūzijos, Italijos, **Lietuvos**, Maltos, Lenkijos, Slovakijos ir Ispanijos) skalės taškų vidurkiai viršija ICCS 2022 Europos šalių vidurkį. Nyderlandai yra vienintelė šalis, kurios skalės taškų vidurkis buvo daugiau negu trimis taškais žemiau ICCS 2022 Europos šalių vidurkio.

9.10 lentelėje, remiantis mokinių atsakymais, pateikiamos *mokinių tvarios elgsenos indekso* reikšmės pagal mokinių socialinę ekonominę ir kultūrinę padėtį ir pilietinių žinių lygmenį.

Lyginant *mokinių tvarios elgsenos indekso* reikšmes pagal mokinių lytį, galima pastebėti, kad merginų atveju tarptautinė šio indekso vidutinė reikšmė statistiškai reikšmingai aukštesnė negu vaikinų. Tokia pati tendencija nustatyta visose tyrime dalyvavusiose Europos šalyse, tarp jų ir **Lietuvoje** (plg. tarptautiniai vidurkiai: vaikinų – 49 skalės taškai, merginų – 51 skalės taškas; atitinkamai **Lietuvoje** – 50 ir 54, Latvijoje – 47 ir 51, Lenkijoje – 49 ir 54, Estijoje – 47 ir 52 skalės taškai).

Lyginant šalių duomenis tarp mokinių tvarios elgsenos ir mokinių socialinės-ekonominės ir kultūrinės padėties, nustatytas statistiškai reikšmingas teigiamas ryšys beveik visose šalyse (išskyrus Bulgariją, Kroatiją ir Rumuniją), t. y. beveik visose šalyse *mokinių tvarios elgsenos indekso* reikšmės buvo statistiškai reikšmingai aukštesnės tų mokinių, kurių socialinė-ekonominė ir kultūrinė padėtis atitinka šalies vidurkį ar yra aukščiau šalies vidurkio (plg. tarptautiniai vidurkiai atitinkamai – 49 ir 51 skalės taškas; **Lietuvoje** – 51 ir 53, Latvijoje – 48 ir 50, Lenkijoje – 51 ir 52, Estijoje – 48 ir 51 skalės taškas).

Lyginant šalių duomenis tarp mokinių tvarios elgsenos ir pilietinių žinių lygmens, nustatytas statistiškai reikšmingas teigiamas ryšys beveik visose šalyse (išskyrus Norvegiją), t. y. beveik visose šalyse *mokinių tvarios elgsenos indekso* reikšmės vidurkiai buvo statistiškai reikšmingai aukštesnės tų mokinių, kurių pilietinių žinių vidurkis atitiko B ir aukštesnį lygmenį (plg. tarptautiniai vidurkiai atitinkamai – 48 ir 51 skalės taškas; **Lietuvoje** – 50 ir 53, Latvijoje – 47 ir 50, Lenkijoje – 49 ir 52, Estijoje – 46 ir 50 skalės taškai).

Mokinių požiūris į Europos šalių bendradarbiavimą ir Europos ateitį

Europos regiono šalys nuolat patiria iššūkius, kuriems įveikti vienos šalies pastangų nepakanka. Todėl spręsdamos įvairius klausimus, jos mezga dvišalėmis, trišalėmis ar daugiašalėmis sutartimis pagrįstus bendradarbiavimo ryšius. Mokinių buvo klausiama, koks jų požiūris į Europos šalių bendradarbiavimą ir Europos ateitį.

Mokinių požiūris į Europos šalių tarpusavio bendradarbiavimą

Į ICCS 2022 Europos modulio klausimyną buvo įtrauktas klausimas, kuriuo buvo siekiama išsiaiškinti mokinių požiūrį į Europos šalių bendradarbiavimo formas. Šiuo klausimu buvo nagrinėjamas mokinių požiūris į bendros politikos įgyvendinimą Europoje (pvz., politiką, skirtą socialinei ir ekonominei nelygybei mažinti) arba bendradarbiavimą konkrečiose srityse (pvz., kovos su terorizmu ir migracijos strategiją).

Mokinių buvo paprašyta pareikšti savo nuomonę apie tai, kiek jie sutinka su toliau pateiktais teiginiais apie galimas Europos šalių bendradarbiavimo formas (*visiškai sutinku, sutinku, nesutinku, visiškai nesutinku*).

- *Europos šalys turėtų pripažinti visas išsilavinimo kvalifikacijas, įgytas bet kurioje kitoje Europos šalyje.*
- *Europos šalims reikėtų turėti Europos kariuomenę tarptautinėms misijoms.*
- *Europos šalys turėtų priimti bendras taisykles siekiant užkirsti kelią terorizmui ir su juo kovoti.*
- *Europos šalys turėtų priimti tuos pačius teisės aktus siekiant kovoti su nelegalia imigracija iš ne Europos šalių.*
- *Europos šalys turėtų turėti tas pačias taisykles dėl žmonių, kurie iš savo šalių bėga nuo persekiojimo dėl tautybės, etninės kilmės, religijos ar politinių pažiūrų, priėmimo.*
- *Europos šalys turėtų priimti bendras taisykles siekiant sumažinti socialinę ir ekonominę nelygybę tarp turtingų ir neturtingų žmonių.*
- *Europos šalys turėtų turėti bendras taisykles siekiant kovoti su infekcinėmis ligomis (pvz., meningokokine infekcija, tymais, COVID-19).*

Šie teiginiai buvo panaudoti sudarant *mokinių požiūrio į Europos šalių bendradarbiavimą indeksą*; aukštesnis rezultatas atspindi stipresnį pritarimą Europos šalių bendradarbiavimui.

9.11 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis) yra parengti, remiantis mokinių, kurie *sutiko arba visiškai sutiko* su išvardytais teiginiais, nuomone, taip pat pateiktos *mokinių požiūrio į Europos šalių bendradarbiavimą indekso* reikšmės.

Vidutiniškai daugiau negu keturi penktadaliai Europos mokinių, dalyvavusių ICCS 2022, *visiškai sutiko* ar *sutiko* su pateiktais teiginiais, tačiau pastebėta, kad rezultatai įvairiose šalyse labai skiriasi. Dauguma tyrime dalyvavusių mokinių pasisakė už tai, kad:

- Europos šalyse būtų priimtos bendros taisyklės, skirtos terorizmo prevencijai ir kovai su juo (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 92 proc., **Lietuvoje** – 94 proc., Latvijoje – 91 proc., Lenkijoje – 94 proc., Estijoje – 93 proc.). Didžiausia dalis šiam teiginiui pritariančių mokinių nustatyta Kroatijoje ir Norvegijoje (96 proc.), mažiausia dalis – Kipre (84 proc.);
- Europos šalys turėtų pripažinti visas išsilavinimo kvalifikacijas, įgytas bet kurioje kitoje Europos šalyje (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 91 proc., **Lietuvoje** – 96 proc., Latvijoje – 91 proc., Lenkijoje – 91 proc., Estijoje – 93 proc.). Didžiausia dalis šiam teiginiui pritariančių mokinių nustatyta Kroatijoje, **Lietuvoje** ir Rumunijoje (96 proc.), mažiausia dalis – Nyderlanduose (76 proc.);
- Europos šalys turėtų priimti bendras taisykles siekiant sumažinti socialinę ir ekonominę nelygybę tarp turtingų ir neturtingų žmonių (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 88 proc., **Lietuvoje** – 91 proc., Latvijoje – 85 proc., Lenkijoje – 84 proc., Estijoje – 89 proc.). Didžiausia dalis šiam teiginiui pritariančių mokinių nustatyta Kroatijoje (93 proc.), mažiausia dalis – Bulgarijoje ir Kipre (82 proc.);
- Europos šalims reikėtų turėti Europos kariuomenę tarptautinėms misijoms (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 86 proc., **Lietuvoje** – 90 proc., Latvijoje – 81 proc., Lenkijoje – 89 proc., Estijoje – 78 proc.). Didžiausia dalis šiam teiginiui pritariančių mokinių nustatyta Prancūzijoje, Rumunijoje ir Ispanijoje (91 proc.), mažiausia dalis – Norvegijoje (76 proc.);
- Europos šalys turėtų turėti tas pačias taisykles dėl žmonių, kurie iš savo šalių bėga nuo persekiojimo dėl tautybės, etninės kilmės, religijos ar politinių pažiūrų, priėmimo (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 86 proc., **Lietuvoje** – 87 proc., Latvijoje – 83 proc., Lenkijoje – 84 proc., Estijoje – 90 proc.). Didžiausia dalis šiam teiginiui pritariančių mokinių nustatyta Norvegijoje (94 proc.), mažiausia dalis – Bulgarijoje (80 proc.);
- Europos šalys turėtų priimti tuos pačius teisės aktus siekiant kovoti su nelegalia imigracija iš ne Europos šalių (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 82 proc., **Lietuvoje** – 85 proc., Latvijoje – 83 proc., Lenkijoje – 83 proc., Estijoje – 90 proc.). Didžiausia dalis šiam teiginiui pritariančių mokinių nustatyta Kroatijoje (91 proc.), mažiausia dalis – Rumunijoje (74 proc.);

- Europos šalys turėtų turėti bendras taisykles siekiant kovoti su infekcinėmis ligomis (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 82 proc., **Lietuvoje** – 87 proc., Latvijoje – 81 proc., Lenkijoje – 76 proc., Estijoje – 81 proc.). Didžiausia dalis šiam teiginiui pritariančių mokinių nustatyta Ispanijoje (90 proc.), mažiausia dalis – Slovakijoje (76 proc.).

Apžvelgiant į *9.11 lentelėje* pateiktus tyrime dalyvavusių šalių *mokinių požiūrio į Europos šalių bendradarbiavimą indekso* reikšmes (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 50 skalės taškų, **Lietuvoje** – 52, Latvijoje – 48, Lenkijoje – 48, Estijoje – 50 skalės taškų), galima pastebėti tam tikrus svyravimus: pvz., Estijos, Norvegijos, Ispanijos ir Švedijos skalės taškų vidurkis sutampa su tarptautiniu vidurkiu, Bulgarijos, Kipro, Latvijos, Nyderlandų, Lenkijos ir Slovakijos – žemesnis už tarptautinį vidurkį, o Kroatijos, Prancūzijos, Italijos, **Lietuvos**, Maltos, Rumunijos ir Ispanijos – aukštesnis. Žemiausias skalės taškų vidurkis buvo nustatytas Nyderlanduose (47 skalės taškai), o aukščiausias – Prancūzijoje (53 skalės taškai).

Europos ateitis mokinių akimis

ICCS 2022 Europos modulio tyrime mokinių buvo klausiama, kaip jie įsivaizduoja Europos geopolitinę, ekonominę ir socialinę ateitį. Atsakydami į klausimą, kaip Europa galėtų atrodyti po 10 metų, mokiniai turėjo įvertinti (*labai tikėtina; tikėtina; nelabai tikėtina; visai nėra tikėtina*) Europos ateitį projektuojančius toliau pateiktus 6 pozityvius ir 7 negatyvius scenarijus.

- *Europos šalys labiau bendradarbiaus tarpusavyje.*
- *Visoje Europoje vyraus taika.*
- *Europoje bus mažiau užterštas oras ir vanduo.*
- *Visoje Europoje bus sustiprinta demokratija.*
- *Neturtingi žmonės turės daugiau galimybių naudotis sveikatos apsaugos paslaugomis.*
- *Tarp politinių lyderių bus daugiau moterų.*
- *Stiprės rasizmas.*
- *Visoje Europoje bus didesnė terorizmo grėsmė.*
- *Tarp turtingų ir skurdžių Europos šalių bus didesni ekonominiai skirtumai.*
- *Europoje didės skurdas ir nedarbas.*
- *Politikams vis didesnę įtaką darys nedidelės turtingų žmonių grupės.*
- *Augs religinė netolerancija.*
- *Bus daugiau infekcinių ligų (pvz., meningokokinė infekcija, tymai, COVID-19).*

9.12 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis) yra parengti, remiantis mokinių, kurie pozityvius Europos ateities scenarijus įvertino kaip *tikėtinus* arba *labai tikėtinus*, taip pat pateiktos *mokinių pozityvaus požiūrio į Europos ateitį indekso* reikšmės.

Vidutiniškai 86 proc. mokinių mano, kad *tikėtina* arba *labai tikėtina*, jog ateityje Europos šalys labiau bendradarbiaus tarpusavyje (**Lietuvoje** – 90 proc., Latvijoje – 89 proc., Lenkijoje – 85 proc., Estijoje – 93 proc.), 78 proc. mano, kad visoje Europoje bus sustiprinta demokratija (**Lietuvoje** – 84 proc., Latvijoje – 76 proc., Lenkijoje – 80 proc., Estijoje – 81 proc.), 77 proc. – kad neturtingi žmonės turės daugiau galimybių naudotis sveikatos apsaugos paslaugomis (**Lietuvoje** – 82 proc., Latvijoje – 77 proc., Lenkijoje – 74 proc., Estijoje – 85 proc.), 77 proc. – kad tarp politinių lyderių bus daugiau moterų (**Lietuvoje** – 79 proc., Latvijoje – 75 proc., Lenkijoje – 71 proc., Estijoje – 80 proc.), 57 proc. – kad visoje Europoje vyraus taika (**Lietuvoje** – 59 proc., Latvijoje – 62 proc., Lenkijoje – 63 proc., Estijoje – 67 proc.) ir tik 54 proc. – kad Europoje bus mažiau užterštas oras ir vanduo (**Lietuvoje** – 53 proc., Latvijoje – 59 proc., Lenkijoje – 43 proc., Estijoje – 56 proc.).

Europos šalių bendradarbiavimu po 10 metų didžiausia mokinių dalis tiki Estijoje (93 proc.), Švedijoje (92 proc.) ir Norvegijoje (91 proc.), o mažiausia – Slovakijoje (73 proc.).

Taika Europoje didžiausia mokinių dalis tiki Rumunijoje (71 proc.), labiausiai skeptiški šiuo požiūriu yra Slovakijos mokiniai (38 proc.).

Kad Europoje bus mažiau užterštas oras ir vanduo, didžiausia mokinių dalis tiki Norvegijoje (63 proc.), mažiausia – Kroatijoje (36 proc.).

Kad visoje Europoje bus sustiprinta demokratija, didžiausia mokinių dalis tiki **Lietuvoje** ir Švedijoje (84 proc.), mažiausia – Bulgarijoje (64 proc.).

Tuo, kad neturtingi žmonės turės daugiau galimybių naudotis sveikatos apsaugos paslaugomis, didžiausia mokinių dalis tiki Norvegijoje (87 proc.), o tuo, kad tarp politinių lyderių bus daugiau moterų didžiausia mokinių dalis tiki Švedijoje (91 proc.), o mažiausia dalis – Slovakijoje (60 proc.).

Nagrinėjant *9.12 lentelėje* pateiktas *mokinių pozityvaus požiūrio į Europos ateitį indekso* reikšmes (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 50 skalės taškų, **Lietuvoje** – 51, Latvijoje – 50, Lenkijoje – 49, Estijoje – 51 skalės taškas), matyti, kad aukščiausia reikšmė užfiksuota Maltoje (53 skalės taškai), žemiausia – Slovakijoje (46 skalės taškai).

9.13 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis) yra parengti, remiantis mokinių, kurie negatyvius Europos ateities scenarijus įvertino kaip *tikėtinus* arba *labai tikėtinus*, taip pat pateiktos *mokinių negatyvaus požiūrio į Europos ateitį indekso* reikšmės.

Vidutiniškai 73 proc. mokinių mano, kad *tikėtina* arba *labai tikėtina*, jog tarp turtingų ir skurdžių Europos šalių bus didesni ekonominiai skirtumai (**Lietuvoje** – 70 proc., Latvijoje – 73 proc., Lenkijoje – 72 proc., Estijoje – 70 proc.), 66 proc. mokinių mano, kad politikams vis didesnę įtaką darys nedidelės turtingų žmonių grupės (**Lietuvoje** – 66 proc., Latvijoje – 69 proc., Lenkijoje – 65 proc., Estijoje – 64 proc.), 59 proc. mano, kad Europoje didės skurdas ir nedarbas (**Lietuvoje** – 45 proc., Latvijoje – 56 proc., Lenkijoje – 51 proc., Estijoje – 52 proc.), vidutiniškai 59 proc. – kad bus daugiau infekcinių ligų (**Lietuvoje** – 61 proc., Latvijoje – 50 proc., Lenkijoje – 53 proc., Estijoje – 43 proc.), 55 proc. – kad augs religinė netolerancija (**Lietuvoje** – 44 proc., Latvijoje – 53 proc., Lenkijoje – 48 proc., Estijoje – 44 proc.), 51 proc. – kad visoje Europoje bus didesnė terorizmo grėsmė (**Lietuvoje** – 41 proc., Latvijoje – 42 proc., Lenkijoje – 50 proc., Estijoje – 46 proc.) ir 47 proc. – kad stiprės rasizmas (**Lietuvoje** – 37 proc., Latvijoje – 45 proc., Lenkijoje – 39 proc., Estijoje – 36 proc.).

Lyginant šalių duomenis, yra nustatyta nemažų skirtumų. Pavyzdžiui tuo, kad tarp turtingų ir skurdžių Europos šalių bus didesni ekonominiai skirtumai, didžiausia mokinių dalis tiki Slovakijoje (81 proc.), mažiausia – Švedijoje (55 proc.), kad politikams vis didesnę įtaką darys nedidelės turtingų žmonių grupės, didžiausia mokinių dalis tiki Kipre (76 proc.), mažiausia – Nyderlanduose ir Švedijoje (po 50 proc.).

Tuo, kad Europoje didės skurdas ir nedarbas, didžiausia mokinių dalis tiki Kipre (75 proc.), mažiausia – **Lietuvoje** (45 proc.), Nyderlanduose ir Švedijoje (po 46 proc.).

Kad bus daugiau infekcinių ligų, didžiausia mokinių dalis tiki Kipre (70 proc.), mažiausia – Kroatijoje (42 proc.).

Tuo, kad augs religinė netolerancija, didžiausia mokinių dalis tiki Kipre (71 proc.), mažiausia – **Lietuvoje** ir Estijoje (po 44 proc.), kad visoje Europoje bus didesnė terorizmo grėsmė, didžiausia mokinių dalis tiki Kipre (67 proc.), mažiausia – Norvegijoje (39 proc.), o kad stiprės rasizmas, didžiausia mokinių dalis tiki Kipre (68 proc.), mažiausia – Norvegijoje (32 proc.) ir Nyderlanduose (33 proc.).

Nagrinėjant *9.13 lentelėje* pateiktas *mokinių negatyvaus požiūrio į Europos ateitį indekso* reikšmes (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 50 skalės taškų, **Lietuvoje** – 48, Latvijoje – 49, Lenkijoje – 48, Estijoje – 48 skalės taškai), matyti, kad aukščiausia reikšmė užfiksuota Kipre (54 skalės taškai), taip pat Prancūzijoje ir Slovėnijoje (53 skalės taškai), žemiausia – Nyderlanduose (47 skalės taškai). *9.13 lentelėje* pateikti duomenys rodo, kad negatyviausias Kipro mokinių požiūris į Europos ateitį.

Mokinių požiūris į Europos Sąjungą

ICCS 2022 Europos modulio tyrime mokinių buvo klausiama, ką jie mano apie Europos Sąjungą (ES), įskaitant rūpinimąsi aplinka, žmogaus teisėmis, įvairias problemas ir politiką. Mokinių vertinimui buvo pateikta 10 Europos Sąjungą apibūdinančių teiginių (iš jų 6 pozityvūs ir 4 negatyvūs). Aštuntokai turėjo atsakyti, kiek jie sutinka (*visiškai sutinka; sutinka; nesutinka; visiškai nesutinka*) su šiais toliau pateiktais teiginiais.

- *ES skatina pagarbą žmogaus teisėms visoje Europoje.*
- *Dėl ES Europa yra saugi vieta gyventi.*
- *ES rūpinasi aplinka.*
- *ES teigiamai veikia atskirų šalių ekonomiką.*
- *ES yra naudinga, nes šalys taiko vienodas taisykles ir įstatymus.*
- *ES skatina žodžio laisvę.*
- *ES institucijos kainuoja per brangiai.*
- *ES politiką pernelyg stipriai veikia turtingiausios šalys narės.*
- *ES daugiausia valdo nerenkami valdininkai.*
- *ES politinių sprendimų priėmimas užtrunka per ilgai, kad tai būtų veiksminga.*

Šie teiginiai buvo panaudoti, sudarant dvi skales: viena jų atspindi teigiamą mokinių požiūrį į ES – *mokinių teigiamo požiūrio į Europos Sąjungą indeksas*, kita – neigiamą – *mokinių neigiamo požiūrio į Europos Sąjungą indeksas*; aukštesnis rezultatas skalėje atspindi tvirtesnį pritarimą teigiamam arba neigiamam teiginiui.

9.14 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis) yra parengti, remiantis mokinių, kurie *sutiko* arba *visiškai sutiko* su pozityviais teiginiais apie Europos Sąjungą, taip pat pateiktos *mokinių teigiamo požiūrio į Europos Sąjungą indekso* reikšmės.

Vidutiniškai 89 proc. *sutinka* arba *visiškai sutinka*, jog *ES skatina pagarbą žmogaus teisėms visoje Europoje* (**Lietuvoje** – 92 proc., Latvijoje – 86 proc., Lenkijoje – 88 proc., Estijoje – 91 proc.), 85 proc. – kad *ES yra naudinga, nes šalys taiko vienodas taisykles ir įstatymus* (**Lietuvoje** – 86 proc., Latvijoje – 78 proc., Lenkijoje – 85 proc., Estijoje – 88 proc.), Vidutiniškai 83 proc. mano, kad *ES teigiamai veikia atskirų šalių ekonomiką* (**Lietuvoje** – 86 proc., Latvijoje – 77 proc., Lenkijoje – 84 proc., Estijoje – 87 proc.), 83 proc. – kad dėl *ES Europa yra saugi vieta gyventi* (**Lietuvoje** – 87 proc., Latvijoje – 84 proc., Lenkijoje – 84 proc., Estijoje – 88 proc.), 83 proc. mokinių taip pat mano, kad *ES skatina žodžio laisvę* (**Lietuvoje** – 87 proc., Latvijoje – 76 proc., Lenkijoje – 82 proc., Estijoje – 84 proc.) ir 79 proc. mano, kad *ES rūpinasi aplinka* (**Lietuvoje** – 88 proc., Latvijoje – 80 proc., Lenkijoje – 79 proc., Estijoje – 86 proc.).

Kad *ES skatina pagarbą žmogaus teisėms visoje Europoje*, didžiausia mokinių dalis sutinka Švedijoje (93 proc.), Italijoje, **Lietuvoje**, Maltoje, Norvegijoje ir Ispanijoje (po 92 proc.), mažiausia – Slovakijoje (83 proc.) ir Bulgarijoje (84 proc.).

Kad dėl *ES Europa yra saugi vieta gyventi*, didžiausia mokinių dalis sutinka Norvegijoje (90 proc.), mažiausia – Bulgarijoje (72 proc.).

Kad *ES rūpinasi aplinka*, didžiausia mokinių dalis sutinka **Lietuvoje** (88 proc.) ir Estijoje (86 proc.), mažiausia – Prancūzijoje (70 proc.).

Kad *ES teigiamai veikia atskirų šalių ekonomiką*, didžiausia mokinių dalis sutinka Slovėnijoje (88 proc.), Kroatijoje, Estijoje ir Ispanijoje (po 87 proc.), mažiausiai su šiuo teiginiu sutinkančių aštuntokų yra Bulgarijoje ir Kipre (po 75 proc.).

Kad *ES yra naudinga, nes šalys taiko vienodas taisykles ir įstatymus*, didžiausia mokinių dalis sutinka Italijoje, Norvegijoje ir Švedijoje (po 89 proc.), mažiausia taip manančių aštuntokų dalis užfiksuota Bulgarijoje (76 proc.).

Kad *ES skatina žodžio laisvę*, didžiausia mokinių dalis sutinka Švedijoje (90 proc.), mažiausia taip manančių aštuntokų dalis užfiksuota Bulgarijoje (76 proc.).

Nagrinėjant *9.14 lentelėje* pateiktas *mokinių teigiamo požiūrio į Europos Sąjungą indekso* reikšmes (Europos ICCS vidurkis – 50 skalės taškų), matyti, kad aukščiausios reikšmės užfiksuotos Italijoje, **Lietuvoje** ir Maltoje (52 skalės taškai), žemiausios reikšmės – Bulgarijoje, Latvijoje ir Slovakijoje (48 skalės taškai). Apibendrinant rezultatus galima teigti, kad ypač teigiamai Europos Sąjungos atžvilgiu yra nusiteikę Italijos, Maltos ir **Lietuvos** mokiniai.

9.15 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis) yra parengti, remiantis mokinių, kurie *sutiko* arba *visiškai sutiko* su neigiamais teiginiais apie Europos Sąjungą, taip pat pateiktos *mokinių neigiamo požiūrio į Europos Sąjungą indekso* reikšmės.

Nagrinėjant neigiamą mokinių požiūrį į ES, visose šalyse 72 proc. aštuntokų sutiko, kad *turtingiausios šalys narės pernelyg stipriai veikia ES politiką* (**Lietuvoje** – 71 proc., Latvijoje – 73 proc., Lenkijoje – 67 proc., Estijoje – 70 proc.). Didžiausia procentinė mokinių dalis buvo nustatyta Kroatijoje (79 proc.), mažiausia – Nyderlanduose (62 proc.).

Tarptautiniu mastu 68 proc. mokinių sutiko, kad *ES institucijos kainuoja per brangiai ir kad Europos politikos įgyvendinimas užtrunka per ilgai, kad tai būtų veiksminga* (atitinkamai **Lietuvoje** – 67 proc. ir 67 proc., Latvijoje – 69 proc. ir 58 proc., Lenkijoje – 54 proc. ir 63 proc., Estijoje – 55 proc. ir 63 proc.). Su pirmuoju teiginiu Kipre (81 proc.) sutinka daugiau negu 10 procentinių punktų didesnė mokinių dalis nei ICCS 2022 Europos šalių vidurkis, o mažiausia procentinė dalis (daugiau negu 10 proc. punktų žemiau Europos vidurkio) buvo Estijoje (55 proc.). Su antruoju teiginiu Bulgarijoje, Kipre, Norvegijoje ir Ispanijoje (76 proc.) sutinka beveik 10 procentinių punktų didesnė mokinių dalis nei Europos vidurkis, o mažiausia sutinkančiųjų dalis (10 procentinių punktų žemiau Europos šalių vidurkio) buvo Latvijoje ir Slovakijoje (58 proc.).

Vidutiniškai maždaug pusė mokinių (55 proc.) taip pat *sutiko* arba *visiškai sutiko*, kad *ES daugiausia valdo nerenkami valdininkai* (**Lietuvoje** – 54 proc., Latvijoje – 53 proc., Lenkijoje – 41 proc., Estijoje – 53 proc.). Didžiausia procentinė mokinių dalis, daugiau negu 10 procentinių punktų didesnė nei Europos vidurkis, buvo nustatyta Norvegijoje (68 proc.), o mažiausia, daugiau negu 10 procentinių punktų mažesnė už Europos šalių vidurkį – Lenkijoje (41 proc.).

Nagrinėjant *9.15 lentelėje* pateiktas *mokinių neigiamo požiūrio į Europos Sąjungą indekso* reikšmes (Europos ICCS vidurkis – 50 skalės taškų), matyti, kad aukščiausios reikšmės užfiksuotos Bulgarijoje, Kipre ir Prancūzijoje (52 skalės taškai), žemiausios reikšmės – Estijoje, Lenkijoje ir Slovakijoje

(48 skalės taškai). **Lietuvoje** šio indekso reikšmė atitinka Europos šalių vidurkį (50 skalės taškų). Apibendrinant rezultatus galima teigti, kad labiau neigiamai Europos Sąjungos atžvilgiu yra nusiteikę Bulgarijos, Kipro ir Prancūzijos mokiniai – jie neigiamai vertino ES aspektus, susijusius su nelygiu valdžios pasidalijimu tarp šalių narių, tariamai turtingiausių valstybių narių dominavimu, didelėmis ES institucijų sąnaudomis ir ilga teisėkūros procesų trukme.

Mokinių požiūris į Europos institucijas

ICCS tyrime mokinių taip pat buvo klausiama, kiek jie pasitiki Europos institucijomis, konkrečiai Europos Komisija ir Europos Parlamentu, ir ar ketina ateityje balsuoti rinkimuose, tarp jų ir renkant Europos Parlamentą.

Tyrimo duomenys rodo, jog maždaug trys penktadaliai mokinių išreiškė pasitikėjimą Europos institucijomis – Europos Komisija ir Europos Parlamentu. Lyginant duomenis tarp tyrimo ciklų, matyti per šešerius metus įvykęs statistiškai reikšmingas pasitikėjimo šiomis Europos institucijomis sumažėjimas. Lyginant pokyčius, įvykusius per trylika metų, matyti nedidelis mokinių pasitikėjimo šiomis Europos institucijomis padidėjimas. Įdomu pastebėti, jog per pastaruosius šešerius metus labai sumažėjo mokinių pasitikėjimas savo šalies vyriausybe, taip pat tai, kad dauguma atvejų mokiniai labiau pasitiki Europos institucijomis negu savo šalies vyriausybe.

9.16 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis) yra parengti, remiantis mokinių, kurie *pasitiki* arba *visiškai* pasitiki Europos Komisija, atsakymais ir informacija apie pokyčius, įvykusius tarp ICCS 2022–ICCS 2016 ir ICCS 2022–ICCS 2009 tyrimo ciklų.

Nagrinėjant ICCS 2022 Europos modulio duomenis, nustatyta, kad vidutiniškai 61 proc. mokinių *pasitiki* arba *visiškai pasitiki* Europos Komisija (**Lietuvoje** – 75 proc., Latvijoje – 59 proc., Lenkijoje – 55 proc., Estijoje – 66 proc.). Daugiausia Europos Komisija *pasitikinčių* arba *visiškai pasitikinčių* mokinių yra Švedijoje (78 proc.) ir **Lietuvoje** (75 proc.), mažiausia – Kipre (52 proc.), Bulgarijoje ir Slovėnijoje (53 proc.).

Lyginant 2022 m. ir 2016 m. duomenis, matyti, kad mokinių, *pasitikinčių* arba *visiškai pasitikinčių* Europos Komisija, dalis statistiškai reikšmingai išaugo tik Švedijoje, Estijoje mokinių dalies padidėjimas statistiškai nereikšmingas, o kitose šalyse mokinių, *pasitikinčių* arba *visiškai pasitikinčių* Europos Komisija, dalis sumažėjo vidutiniškai 6 procentiniais punktais. Per tą patį laikotarpį **Lietuvoje** pasitikėjimas Europos Komisija sumažėjo 5 procentiniais punktais.

Lyginant 2022 m. ir 2009 m. duomenis, matyti, kad mokinių, *pasitikinčių* arba *visiškai pasitikinčių* Europos Komisija, dalis statistiškai reikšmingai išaugo vidutiniškai 2 procentiniais punktais, Švedijoje ir Estijoje – 12 procentinių punktų, Latvijoje – 10 procentinių punktų, **Lietuvoje** – 9 procentiniais punktais, Kipre – 7 procentiniais punktais, Lenkijoje – 5 procentiniais punktais. Kitose šalyse mokinių, *pasitikinčių* arba *visiškai pasitikinčių* Europos Komisija, dalis statistiškai reikšmingai sumažėjo, pvz., Bulgarijoje ir Italijoje sumažėjo 7 procentiniais punktais, Slovėnijoje – 6 procentiniais punktais, o Ispanijoje – 4 procentiniais punktais.

9.17 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis) yra parengti, remiantis mokinių, kurie *pasitiki* arba *visiškai* pasitiki Europos Parlamentu, atsakymais ir informacija apie pokyčius, įvykusius tarp ICCS 2022–ICCS 2016 ir ICCS 2022–ICCS 2009 tyrimo ciklų.

Nagrinėjant ICCS 2022 Europos modulio duomenis, nustatyta, kad vidutiniškai 62 proc. mokinių *pasitiki* arba *visiškai pasitiki* Europos Parlamentu (**Lietuvoje** – 75 proc., Latvijoje – 60 proc., Lenkijoje – 56 proc., Estijoje – 69 proc.). Daugiausia Europos Parlamentu *pasitikinčių* arba *visiškai*

pasitikinčių mokinių yra Švedijoje (79 proc.), Nyderlanduose (76 proc.) ir **Lietuvoje** (80 proc.), mažiausiai – Kipre (51 proc.), Bulgarijoje ir Slovėnijoje (53 proc.).

Lyginant 2022 m. ir 2016 m. duomenis, matyti, kad mokinių, *pasitikinčių* arba *visiškai pasitikinčių* Europos Komisija, dalis statistiškai reikšmingai išaugo tik Nyderlanduose (5 procentiniais punktais), Švedijoje mokinių dalies padidėjimas statistiškai nereikšmingas, kitose šalyse mokinių, *pasitikinčių* arba *visiškai pasitikinčių* Europos Komisija, dalis sumažėjo vidutiniškai 6 procentiniais punktais. Per tą patį laikotarpį **Lietuvoje** pasitikėjimas Europos Parlamentu sumažėjo 7 procentiniais punktais, tačiau išliko vienas aukščiausių.

Lyginant 2022 m. ir 2009 m. duomenis, matyti, kad mokinių, *pasitikinčių* arba *visiškai pasitikinčių* Europos Parlamentu, dalis statistiškai reikšmingai išaugo vidutiniškai 2 procentiniais punktais, Švedijoje ir Estijoje – 10 procentinių punktų, Latvijoje – 8 procentiniais punktais, **Lietuvoje** – 6 procentiniais punktais, Lenkijoje ir Kipre – 7 procentiniais punktais, kitose šalyse mokinių, *pasitikinčių* arba *visiškai pasitikinčių* Europos Parlamentu, dalis statistiškai reikšmingai sumažėjo, pvz., Bulgarijoje sumažėjo 10 procentinių punktų, Italijoje 9 procentiniais punktais, Slovėnijoje 5 procentiniais punktais, o Ispanijoje 4 procentiniais punktais.

Mokinių požiūris į savo šalies vyriausybę

9.18 lentelėje pateikti duomenys (mokinių procentinė dalis) yra parengti, remiantis mokinių, kurie *pasitiki* arba *visiškai* pasitiki savo šalies vyriausybe, atsakymais ir informacija apie pokyčius, įvykusius tarp ICCS 2022–ICCS 2016 ir ICCS 2022–ICCS 2009 tyrimo ciklų.

Nagrinėjant ICCS 2022 Europos modulio duomenis, nustatyta, kad vidutiniškai 51 proc. mokinių *pasitiki* arba *visiškai pasitiki* savo šalies vyriausybe (**Lietuvoje** – 68 proc., Latvijoje – 51 proc., Lenkijoje – 27 proc., Estijoje – 71 proc.). Daugiausia savo šalies vyriausybe *pasitikinčių* arba *visiškai pasitikinčių* mokinių yra Švedijoje (78 proc.) ir Estijoje (71 proc.), mažiausia – Lenkijoje (27 proc.) ir Kroatijoje (31 proc.).

Lyginant 2022 m. ir 2016 m. duomenis, matyti, kad mokinių, *pasitikinčių* arba *visiškai pasitikinčių* savo šalies vyriausybe, dalis išaugo tik Nyderlanduose, tačiau statistiškai nereikšmingai. Nustatyta, jog per šešerių metų laikotarpį mokinių, *pasitikinčių* arba *visiškai pasitikinčių* savo šalies vyriausybe, dalis sumažėjo vidutiniškai 7 procentiniais punktais, Maltoje – 16 procentinių punktų, Bulgarijoje – 12 procentinių punktų, Kroatijoje – 11 procentinių punktų, Slovėnijoje – 10 procentinių punktų, Latvijoje – 8 procentiniais punktais, **Lietuvoje –** 6 procentiniais punktais.

Lyginant 2022 m. ir 2009 m. duomenis, matyti, kad mokinių, *pasitikinčių* arba *visiškai pasitikinčių* savo šalies vyriausybe, dalis statistiškai reikšmingai sumažėjo vidutiniškai 5 procentiniais punktais. Labiausiai mokinių dalis sumažėjo Italijoje – 20 procentinių punktų, Slovėnijoje ir Ispanijoje – 18 procentinių punktų, Slovakijoje – 12 procentinių punktų, Bulgarijoje – 10 procentinių punktų, Lenkijoje – 9 procentiniais punktais, Kipre – 5 procentiniais punktais. Kitose šalyse per tą patį trylikos metų laikotarpį mokinių, *pasitikinčių* arba *visiškai pasitikinčių* savo šalies vyriausybe, dalis statistiškai reikšmingai padidėjo, pvz., Latvijoje padidėjo 19 procentinių punktų, **Lietuvoje** – 14 procentinių punktų, Estijoje 9 procentiniais punktais, Švedijoje – 5 procentiniais punktais.

Apibendrinant tyrimo duomenis galima teigti, jog maždaug trys penktadaliai mokinių išreiškė pasitikėjimą Europos institucijomis: Europos Komisija ir Europos Parlamentu, tačiau lyginant duomenis tarp pastarųjų tyrimo ciklų matyti per šešerius metus įvykęs statistiškai reikšmingas pasitikėjimo šiomis Europos institucijomis sumažėjimas. Įdomu pastebėti, jog per pastaruosius šešerius

metus taip pat labai sumažėjo mokinių pasitikėjimas savo šalies vyriausybe ir kad beveik visose šalyse, išskyrus Estiją ir Švediją, mokiniai labiau pasitiki Europos institucijomis nei savo šalies vyriausybe.

Mokinių nusiteikimas ateityje balsuoti Europos lygmens rinkimuose

9.19 lentelėje pateikti duomenys (procentinė dalis) apie mokinių pasiskirstymą pagal nusiteikimą ateityje balsuoti Europos lygmens rinkimuose, taip pat informacija apie pokyčius, įvykusius tarp ICCS 2022–ICCS 2016 ir ICCS 2022–ICCS 2009 tyrimo ciklų.

Nagrinėjant duomenis, nustatyta, kad vidutiniškai 61 proc. mokinių *tikriausiai* arba *tikrai* ketina balsuoti Europos lygmens rinkimuose (**Lietuvoje** – 59 proc., Latvijoje – 49 proc., Lenkijoje – 64 proc., Estijoje – 49 proc.). Didžiausia procentinė dalis mokinių, nusiteikusių balsuoti Europos lygmens rinkimuose, buvo Rumunijoje (75 proc.), Italijoje ir Prancūzijoje (71 proc.), Švedijoje (70 proc.), o mažiausia – Estijoje ir Latvijoje (49 proc.).

Lyginant 2022 m. ir 2016 m. duomenis, matyti, kad mokinių, tikriausiai arba tikrai ketinančių balsuoti Europos lygmens rinkimuose, dalis statistiškai reikšmingai padidėjo tik Estijoje (14 procentinių punktų) ir Slovėnijoje (3 procentiniais punktais), kitose šalyse statistiškai reikšmingai sumažėjo vidutiniškai 6 procentiniais punktais. Per šešerių metų laikotarpį taip nusiteikusių mokinių dalis statistiškai reikšmingai sumažėjo Maltoje ir Kroatijoje – 12 procentinių punktų, Bulgarijoje, Italijoje ir **Lietuvoje** – 11 procentinių punktų, o Latvijoje ir Švedijoje – 7 procentiniais punktais.

Lyginant 2022 m. ir 2009 m. duomenis, matyti, kad mokinių, tikriausiai arba tikrai ketinančių balsuoti Europos lygmens rinkimuose, dalis statistiškai reikšmingai padidėjo vidutiniškai 1 procentiniu punktu. Labiausiai mokinių, nusiteikusių balsuoti Europos lygmens rinkimuose, dalis sumažėjo Latvijoje (13 procentinių punktų), Italijoje ir Slovakijoje sumažėjo 7 procentiniais punktais, Kipre – 4 procentiniais punktais. Kitose šalyse per tą patį trylikos metų laikotarpį mokinių, tikriausiai arba tikrai ketinančių balsuoti Europos lygmens rinkimuose, dalis statistiškai reikšmingai padidėjo, pvz., Estijoje padidėjo 19 procentinių punktų, Lenkijoje – 14 procentinių punktų, Slovėnijoje ir Švedijoje – 7 procentiniais punktais. **Lietuvoje** statistiškai reikšmingo pokyčio nenustatyta.

9.20 lentelėje pateikti duomenys (procentinė dalis) apie mokinių pasiskirstymą pagal nusiteikimą ateityje balsuoti savo šalies lygmens rinkimuose, taip pat informacija apie pokyčius, įvykusius tarp ICCS 2022–ICCS 2016 ir ICCS 2022–ICCS 2009 tyrimo ciklų.

Nagrinėjant duomenis nustatyta, kad vidutiniškai 77 proc. mokinių *tikriausiai* arba *tikrai* ketina balsuoti savo šalies lygmens rinkimuose (**Lietuvoje** – 80 proc., Latvijoje – 57 proc., Lenkijoje – 86 proc., Estijoje – 68 proc.). Didžiausia procentinė dalis mokinių, nusiteikusių balsuoti savo šalies lygmens rinkimuose, buvo Prancūzijoje ir Švedijoje (90 proc.), o mažiausia – Latvijoje (57 proc.).

Lyginant 2022 m. ir 2016 m. duomenis, matyti, kad mokinių, tikriausiai arba tikrai ketinančių dalyvauti savo šalies lygmens rinkimuose, dalis statistiškai reikšmingai sumažėjo vidutiniškai 9 procentiniais punktais. Per šešerių metų laikotarpį taip nusiteikusių mokinių dalis statistiškai reikšmingai sumažėjo visose šalyse, išskyrus Nyderlandus, kur sumažėjimas yra statistiškai nereikšmingas. Didžiausias sumažėjimas nustatytas Latvijoje – 20 procentinių punktų, Maltoje – 13 procentinių punktų, Kroatijoje – 12 procentinių punktų, Estijoje – 10 procentinių punktų, **Lietuvoje** ir Slovėnijoje – 7 procentiniais punktais, o Bulgarijoje ir Italijoje – 6 procentiniais punktais. Taip nusiteikusių mokinių dalis Švedijoje ir Nyderlanduose sumažėjo nedaug (atitinkamai 3 ir 1 procentiniais punktais).

Lyginant 2022 m. ir 2009 m. duomenis, matyti, kad mokinių, tikriausiai arba tikrai ketinančių dalyvauti savo šalies lygmens rinkimuose, dalis statistiškai reikšmingai sumažėjo vidutiniškai 5 procentiniais punktais. Labiausiai mokinių, nusiteikusių balsuoti Europos lygmens rinkimuose, dalis sumažėjo Latvijoje – 20 procentinių punktų, Maltoje – 15 procentinių punktų, Kipre – 9 procentiniais punktais, **Lietuvoje** – 7 procentiniais punktais, kitose šalyse (Estijoje, Italijoje, Slovėnijoje ir Ispanijoje) mokinių dalis sumažėjo 4–5 procentiniais punktais. Per tą patį trylikos metų laikotarpį mokinių, tikriausiai arba tikrai ketinančių dalyvauti savo šalies lygmens rinkimuose, dalis statistiškai reikšmingai padidėjo tik Lenkijoje – 8 procentiniais punktais, Švedijoje – 5 procentiniais punktais ir Bulgarijoje – 3 procentiniais punktais.

Mokinių požiūris į savo individualią ateitį

Mokinių lūkesčiai dėl savo individualios ateities

Jaunimas išgyvena keletą perėjimų asmeniniame gyvenime: pavyzdžiui, nuo mokymosi prie darbo, nuo savarankiško gyvenimo prie šeimos kūrimo ir pan. Šiuos pokyčius gali lydėti netikrumas dėl ateities, susijęs su nacionalinėmis ir pasaulinėmis problemomis bei demografinėmis ir socialinėmis-ekonominėmis tendencijomis. Užimtumas yra vienas didžiausių jaunimo rūpesčių, ypač išryškėjusių COVID-19 pandemijos metu. Nepaisant šių rūpesčių, jaunimas išliko šiek tiek optimistiškesnis negu kitų amžiaus grupių žmonės.

ICCS 2022 tyrime buvo siekiama išsiaiškinti, kokie yra 8 klasės mokinių lūkesčiai dėl savo pačių individualios ateities. Jų buvo klausiama, kiek tikėtina (*labai tikėtina, tikėtina, nelabai tikėtina, visiškai nėra tikėtina*), jog ateityje įvyks toliau išvardijami dalykai.

- *Aš susirasiu nuolatinį darbą.*
- *Mano finansinė padėtis bus geresnė negu mano tėvų ar globėjų.*
- *Aš susirasiu mėgstamą darbą.*
- *Turėsiu galimybę laisvalaikiu keliauti į užsienį.*
- *Aš uždirbsiu pakankamai pinigų, kad galėčiau sukurti šeimą.*

9.21 lentelėje pateikti duomenys (procentinė dalis) apie mokinių pasiskirstymą pagal tai, kiek, jų nuomone, *tikėtina* arba *labai tikėtina*, išvardyti dalykai įvyks ateityje.

Vidutiniškai daugiau negu 80 proc. Europos mokinių, dalyvavusių ICCS 2022, puoselėja gana aukštus lūkesčius dėl savo individualios ateities.

Tarptautiniu mastu didžiausia vidutinė procentinė dalis (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 94 proc., **Lietuvoje** – 92 proc., Latvijoje – 94 proc., Lenkijoje – 96 proc., Estijoje – 95 proc.) mokinių nurodė, jog *tikėtina* arba *labai tikėtina*, kad ateityje jie susiras nuolatinį darbą, taip pat labai didelė dalis (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 92 proc., **Lietuvoje** – 92 proc., Latvijoje – 89 proc., Lenkijoje – 93 proc., Estijoje – 92 proc.) mokinių tikisi, kad ateityje jie uždirbs pakankamai pinigų, kad galėtų sukurti šeimą.

Didelė dalis (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 89 proc., **Lietuvoje** – 88 proc., Latvijoje – 87 proc., Lenkijoje – 90 proc., Estijoje – 90 proc.) mokinių teigė ateityje susirasiantys mėgstamą darbą, vidutiniškai 88 proc. (**Lietuvoje** – 87 proc., Latvijoje – 87 proc., Lenkijoje – 89 proc., Estijoje – 91 proc.) teigė ateityje turėsiantys galimybę laisvalaikiu keliauti į užsienį.

Vidutiniškai 82 proc. (**Lietuvoje** – 82 proc., Latvijoje – 85 proc., Lenkijoje – 85 proc., Estijoje – 83 proc.) tikisi, kad *tikėtina* arba *labai tikėtina*, jog ateityje jų finansinė padėtis bus geresnė negu

jų tėvų ar globėjų. Šio teiginio vidutinės reikšmės Europos šalyse svyravo nuo 72 proc. ir 73 proc. atitinkamai Nyderlanduose ir Švedijoje iki 93 proc. Rumunijoje.

9.22 lentelėje pateikti *mokinių lūkesčių dėl savo individualios ateities indekso* reikšmės, taip pat informacija apie pokyčius, įvykusius tarp ICCS 2022 ir ICCS 2016 tyrimo ciklų.

Nagrinėjant *9.22 lentelėje* pateiktas mokinių lūkesčių dėl savo individualios ateities skalės indekso reikšmes, galima pastebėti, jog iš dalyvavusiųjų ICCS 2022 šalių Europos modulio apklausoje pozityviausius lūkesčius dėl savo individualios ateities puoselėja Rumunijos mokiniai (55 skalės taškai), o mažiausiai pozityvūs Slovakijos mokiniai (47 skalės taškai). Bulgarijos, Estijos, Italijos, Latvijos, Maltos, Slovėnijos ir Švedijos šios skalės taškų vidurkiai atitinka Europos šalių vidurkį (50 skalės taškų), Kroatijos, Kipro, Norvegijos, Nyderlandų, Lenkijos ir Rumunijos rezultatai šį vidurkį viršija, o Prancūzijos, **Lietuvos**, Slovakijos ir Ispanijos – nesiekia vidurkio.

Lyginant šalių, dalyvaujančių ICCS 2016 ir ICCS 022 tyrimo cikluose, indekso reikšmes, galima pastebėti nedidelį, bet statistiškai reikšmingą teigiamų mokinių lūkesčių dėl savo individualios ateities padidėjimą (0,5 skalės taško). Pastebėtas gerokai padidėjusios Kroatijos, Italijos ir Slovėnijos indekso reikšmės, o Latvijos, **Lietuvos** ir Maltos – sumažėjusios. Šio indekso reikšmių skirtumas (1–4 skalės taškų virš Europos šalių vidurkio arba žemiau jo) reiškia, jog vienų šalių aštuntokų lūkesčiai dėl savo individualios ateities statistiškai reikšmingai padidėjo, o kitų sumažėjo.

Mokinių suvokimas apie įvairių aspektų svarbą jų gyvenimui ateityje

Pirmą kartą ICCS 2022 Europos modulio klausimyne buvo prašoma mokinių įvertinti, kiek svarbūs (*labai svarbu, svarbu,* šiek tiek svarbu, *nesvarbu*) toliau išvardyti aspektai jų gyvenimui ateityje.

- *Būti ekonomiškai nepriklausomam (-ai).*
- *Uždirbti daugiau nei mano tėvai ar globėjai.*
- *Rasti mėgstamą darbą.*
- *Turėti galimybę atostogauti užsienyje.*
- *Turėti galimybę dirbti užsienyje.*
- *Gauti užmokestį, atitinkantį mano kvalifikaciją.*
- *Įgyti aukštesnį nei vidurinį išsilavinimą.*
- *Turėti vaikų.*
- *Turėti draugų.*

9.23 lentelėje pateikti duomenys (procentinė dalis) apie mokinių pasiskirstymą pagal tai, kiek, jų nuomone, išvardyti dalykai yra *svarbūs* arba *labai svarbūs* jų gyvenimui ateityje.

Tarptautiniu mastu didžiausia dalis mokinių *svarbiu* arba *labai svarbiu* savo būsimo gyvenimo aspektu laikė jiems *patinkančio darbo radimą* (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 95 proc. **Lietuvoje** – 96 proc., Latvijoje – 93 proc., Lenkijoje – 95 proc., Estijoje – 96 proc.), *kvalifikaciją atitinkančio atlyginimo gavimą* (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 92 proc., **Lietuvoje** – 94 proc., Latvijoje – 93 proc., Lenkijoje – 93 proc., Estijoje – 91 proc.), *draugų turėjimą* (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 91 proc., **Lietuvoje** – 89 proc., Latvijoje – 86 proc., Lenkijoje – 91 proc., Estijoje – 91 proc.), *buvimą ekonomiškai nepriklausomiems* (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 90 proc., **Lietuvoje** – 90 proc., Latvijoje – 86 proc., Lenkijoje – 94 proc., Estijoje – 89 proc.).

Maždaug keturi iš penkių mokinių manė, kad *galimybė laisvalaikiu keliauti į užsienį* (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 80 proc., **Lietuvoje** – 83 proc., Latvijoje – 78 proc., Lenkijoje – 76 proc., Estijoje – 82 proc.; pasiskirstymas nuo 90 proc. Nyderlanduose ir Rumunijoje iki 64 proc. Švedijoje)

ir *aukštojo išsilavinimo įgijimas* (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 79 proc., **Lietuvoje** – 87 proc., Latvijoje – 73 proc., Lenkijoje – 83 proc., Estijoje – 71 proc.; pasiskirstymas nuo 90 proc. Ispanijoje iki 57 proc. Nyderlanduose) yra kiti du jų tolesniam gyvenimui *svarbūs* arba *labai svarbūs* aspektai.

Šiek tiek mažesnė procentinė dalis buvo mokinių, manančių, kad jų ateities gyvenimui *svarbūs* arba *labai svarbūs* dalykai yra *turėti galimybę dirbti užsienyje* (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 68 proc., **Lietuvoje** – 80 proc., Latvijoje – 71 proc., Lenkijoje – 62 proc., Estijoje – 70 proc.; pasiskirstymas – nuo 80 proc. **Lietuvoje** iki 46 proc. Nyderlanduose), *turėti vaikų* (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 68 proc., **Lietuvoje** – 58 proc., Latvijoje – 63 proc., Lenkijoje – 52 proc., Estijoje – 55 proc.; pasiskirstymas – nuo 80 proc. Bulgarijoje ir Kroatijoje iki 52 proc. Lenkijoje), *uždirbti daugiau nei jų tėvai ar globėjai* (ICCS 2022 Europos šalių vidurkis – 63 proc., **Lietuvoje** – 65 proc., Latvijoje – 69 proc., Lenkijoje – 59 proc., Estijoje – 66 proc.; pasiskirstymas nuo 86 proc. Rumunijoje iki 37 proc. Švedijoje).

Apibendrinimas

Pastaraisiais metais Europa susidūrė su daugybe iššūkių tiek viduje, tiek už šio regiono ribų: vieni svarbiausių yra migracijos ir prieglobsčio politikos reforma, tvarių ekonominių permainų siekimas, populizmo ir nacionalizmo augimas bei laisvo žmonių judėjimo Europoje užtikrinimas. Tai svarbios užduotys, kurioms reikia visų Europos šalių bendradarbiavimo ir didelių pastangų. Šiame kontekste Europos modulio mokinių klausimynu buvo tiriamas 8 klasės mokinių požiūris į judėjimo laisvę Europoje, į Europos šalių bendradarbiavimą ir į Europos Sąjungą, mokinių tvari elgsena, europietiškos tapatybės jausmas ir jų suvokimas, kokia bus Europos ateitis.

Pilietiškumo ir pilietinio ugdymo skatinimas mokyklose jau seniai buvo Europos šalių prioritetas ir vienas pagrindinių ES švietimo politikos tikslų. Pilietiškumo kompetencija įtraukta į svarbiausių kompetencijų sąrašą. Demokratinių vertybių, lygybės, socialinės sanglaudos ir aktyvaus pilietiškumo skatinimas yra vieni pagrindinių tikslų Europos bendradarbiavimo švietimo srityje tikslų 2021–2030 m.

Aptariant galimas įžvalgas apie švietimo politiką ir praktiką, reikia atidžiai apsvarstyti specifines ICCS 2022 duomenų ypatybes. ICCS, kaip ir bet kuris kitas ilgalaikis tyrimas, neleidžia nustatyti priežastinių ryšių, remiantis jo rezultatais. Be to, Europos modulio klausimyno duomenys nevisiškai reprezentuoja visas Europos šalis. Nepaisant šių trūkumų, tyrimo išvadose pateikiama labai svarbi informacija apie pilietiškumo ir pilietinį ugdymą Europoje, galinti turėti įtakos Europos šalių švietimo politikai.

ICCS 2022 Europos modulio klausimyno rezultatai patvirtino kai kurias ankstesnių tyrimo ciklų išvadas. Pirmiausia tyrime dalyvaujantiems Europos mokiniams buvo būdingas stiprus Europos tapatybės jausmas, ir laikui bėgant jis stiprėjo. Mokinių europietiškos tapatybės jausmas buvo glaudžiai susijęs su jų pasitikėjimu Europos institucijomis. Europos šalių bendradarbiavimas įvairiais klausimais ir Europos piliečių judėjimo laisvė Europoje yra du pagrindiniai klausimai, kuriems pritarė dauguma aštuntokų, kaip ir ICCS 2016 tyrimo cikle.

Kaip ir ankstesniuose ICCS tyrimo cikluose, išvados apie mokinių galimybes pažinti Europą patvirtino, kad pažinimas labiausiai vyksta mokantis Europos istorijos. Nepaisant to, skirtumai įvairiose šalyse leidžia manyti, kad yra galimybių tobulinti mokymąsi su Europa susijusiomis probleminėmis temomis. Tai galėtų būti padaryta, suteikiant mokytojams specialių profesinio tobulėjimo galimybių.

Kaip ir ankstesniais ciklais, ICCS 2022 rezultatai išryškino stiprias sąsajas tarp mokinių pilietinių žinių ir jų požiūrio į judėjimo laisvę, Europos šalių bendradarbiavimą ir tvarią elgseną – naują šio tyrimo ciklo sritį. Nepaisant skirtumų įvairiose šalyse, šie rezultatai ir toliau rodo, kad mokinių pilietinių žinių ugdymas yra susijęs su jų pilietišku požiūriu.

Mokyklos ir mokytojai yra labai svarbūs jaunimo informavimo apie minėtas problemas šaltiniai, ir, juos pasitelkus, Europos švietimo sistemos galėtų spręsti šias problemas. Mokytojų apklausos rezultatai parodė, kad mokytojų patirtis, mokant pilietiškumo ir pilietinio ugdymo temų, įvairiose šalyse labai skiriasi. Tai savo ruožtu reiškia, kad mokyklos ir kitos ugdymo įstaigos (pavyzdžiui, universitetai) turėtų ir toliau skatinti mokytojų profesinį tobulėjimą ir kvalifikacijos tobulinimą šiais klausimais.

Mokinių pasitikėjimas Europos institucijomis (pvz., Europos Sąjunga ir Europos Parlamentu) ir ketinimas ateityje balsuoti Europos Parlamento rinkimuose laikui bėgant (tarp ICCS 2016–2022 m.) sumažėjo. Iniciatyvų, kuriomis siekiama toliau plėtoti mokinių žinias apie Europos Sąjungą ir jos institucijas, skatinimas galėtų būti svarbus būdas priartinti mokinius prie Europos Sąjungos.

Rezultatai, susiję su mokinių atsakymais apie jų tvarią ir vartotojiškumo elgseną, rodo aplinkosaugos problemų aktualumą jaunimui ir jų teigiamą požiūrį į aplinkos apsaugą. Mokyklos turėtų imtis papildomų veiksmų, pavyzdžiui, pabrėžti socialinius ir ekonominius tvarumo aspektus ir skatinti mokinių informuotumą apie savo pirkimo įpročius (pvz., išmokyti rasti informacijos apie įmones ir jų gamybos procesus).

9.1 lentelė. Mokinių domėjimasis politiniais ir socialiniais klausimais
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, kurie sutinka arba visiškai sutinka su išvardytais teiginiais, procentinė dalis					
	Suvokiu save kaip europietę / europietį.	Aš didžiuojuosi, kad gyvenu Europoje.	Jaučiuosi Europos dalimi.	Pirmiausia suvokiu save kaip Europos, o tik po to – kaip pasaulio pilietę / pilietį.	Jaučiuosi Europos Sąjungos dalimi.	Didžiuojuosi, kad mano šalis yra Europos Sąjungos narė.
Bulgarija	91 (0,6) ▽	90 (0,6) ▽	85 (0,8) ▽	79 (0,9)	69 (0,9) ▼	83 (0,7) ▽
Estija	96 (0,4) △	95 (0,6) △	92 (0,5) △	82 (0,7) △	88 (0,8) △	93 (0,7) △
Ispanija	95 (0,5)	97 (0,3) △	94 (0,5) △	87 (0,7) △	90 (0,6) △	95 (0,5) △
Italija	96 (0,4) △	94 (0,9)	94 (0,5) △	74 (0,9) ▽	88 (0,8) △	92 (0,6) △
Kipras	87 (0,6) ▽	90 (0,6) ▽	83 (0,8) ▽	67 (1,0) ▼	74 (0,8) ▽	85 (0,7) ▽
Kroatija	99 (0,3) △	96 (0,5) △	95 (0,5) △	91 (0,7) ▲	89 (0,7) △	95 (0,5) △
Latvija	94 (0,6)	90 (0,8) ▽	81 (0,9) ▽	73 (1,1) ▽	76 (1,0) ▽	88 (0,9) ▽
Lenkija	96 (0,4) △	93 (0,5)	85 (0,7) ▽	73 (0,9) ▽	78 (0,7) ▽	93 (0,6) △
LIETUVA	97 (0,3) △	95 (0,5)	90 (0,7)	79 (0,8)	83 (0,9) △	95 (0,5) △
Malta	94 (0,7)	94 (0,6)	90 (0,8)	79 (1,5)	80 (0,9)	91 (1,0)
Nyderlandai	91 (0,8) ▽	94 (0,6)	81 (0,9) ▽	69 (0,9) ▽	63 (1,2) ▼	86 (0,8) ▽
Norvegija (9)	91 (0,4) ▽	97 (0,2) △	92 (0,5) △	82 (0,6) △	–	–
Prancūzija	96 (0,4) △	94 (0,5)	90 (0,6) △	84 (0,8) △	83 (0,8)	91 (0,7)
Rumunija	97 (0,9) △	95 (0,8)	91 (1,2)	72 (1,6) ▽	89 (0,9) △	94 (1,1) △
Slovakija	97 (0,5) △	92 (0,7) ▽	91 (0,6) △	71 (1,0) ▽	84 (0,8) △	90 (0,7)
Slovėnija	97 (0,3) △	95 (0,4) △	90 (0,6) △	85 (0,6) △	87 (0,7) △	93 (0,5) △
Švedija	91 (0,8) ▽	96 (0,4) △	91 (0,5) △	85 (0,6) △	83 (0,8) △	93 (0,5) △
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**95 (0,1)**	**94 (0,1)**	**89 (0,2)**	**78 (0,2)**	**81 (0,2)**	**91 (0,2)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Danija	95 (0,6)	96 (0,4)	95 (0,5)	78 (0,8)	87 (0,9)	93 (0,6)
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	89 (0,7) ▽	92 (0,5) ▽	85 (0,6) ▽	69 (1,0) ▽	77 (0,8) ▽	87 (0,7) ▽
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	93 (0,8)	93 (0,8)	85 (1,2)	71 (1,4)	77 (1,3)	88 (1,1)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

9.2 lentelė. Mokinių europinės tapatybės jausmo indeksas
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių europinės tapatybės jausmo indeksas					Indekso reikšmės pagal mokinių lytį (ICCS 2022)	
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų	Vaikinai	Merginos
Bulgarija	52 (0,3) ▽	52 (0,3)	50 (0,2)	–0,4 (0,4) •	1,7 (0,8) •	52 (0,4)	51 (0,4)
Estija	57 (0,2) △	53 (0,3)	50 (0,3)	3,4 (0,4) •	6,5 (0,8) •	57 (0,3) •	56 (0,4)
Ispanija	57 (0,3) ▲	–	53 (0,3)	–	5,0 (0,8) •	59 (0,3) •	56 (0,4)
Italija	54 (0,2)	54 (0,2)	54 (0,2)	0,2 (0,4)	0,5 (0,8)	56 (0,3) •	53 (0,3)
Kipras	50 (0,2) ▼	–	49 (0,2)	–	1,0 (0,8) •	51 (0,3) •	49 (0,3)
Kroatija	58 (0,2) ▲	55 (0,3)	–	2,3 (0,4) •	–	58 (0,4)	58 (0,3)
Latvija	51 (0,3) ▼	48 (0,2)	45 (0,3)	2,8 (0,4) •	5,9 (0,8) •	52 (0,4) •	50 (0,3)
Lenkija	51 (0,2) ▼	–	49 (0,2)	–	2,4 (0,8) •	52 (0,3) •	50 (0,2)
LIETUVA	54 (0,3)	54 (0,3)	49 (0,2)	0,6 (0,4)	5,0 (0,8) •	54 (0,3)	54 (0,4)
Malta	54 (0,3)	54 (0,2)	48 (0,3)	0,2 (0,4)	6,0 (0,9) •	55 (0,3) •	53 (0,4)
Nyderlandai	52 (0,3) ▽	52 (0,3)	–	0,5 (0,5) •	–	54 (0,4) •	51 (0,6)
Norvegija (9)	57 (0,2) △	55 (0,2)	–	1,9 (0,4) •	–	57 (0,3)	57 (0,3)
Prancūzija	56 (0,3) △	–	–	–	–	58 (0,3) •	55 (0,3)
Rumunija	54 (0,3)	–	–	–	–	54 (0,4)	53 (0,4)
Slovakija	52 (0,2)	–	52 (0,3)	–	-0,0 (0,8)	54 (0,3) •	51 (0,3)
Slovėnija	56 (0,2) △	55 (0,2)	53 (0,3)	0,9 (0,3) •	2,3 (0,8) •	57 (0,3) •	55 (0,3)
Švedija	56 (0,2) △	53 (0,3)	50 (0,2)	3,0 (0,4) •	7,0 (0,8) •	57 (0,3) •	56 (0,4)
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**54 (0,1)**	–	–	–	–	**55 (0,1)** •	**53 (0,1)**
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*55 (0,1)*	*53 (0,1)*	–	*1,4 (0,1)* •	–	–	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*54 (0,1)*	–	*50 (0,1)*	–	*3,6 (0,2)* •	–	–
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų							
Danija	55 (0,3)	–	–	–	–	56 (0,4) •	55 (0,3)
Vokietijos teritorija							
Š. Reinas-Vestfalija	51 (0,2) ▽	–	–	–	–	53 (0,3) •	50 (0,4)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų							
Šlėzvigas-Holšteinas	52 (0,3)	–	–	–	–	53 (0,6) •	50 (0,5)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

9.3 lentelė. Mokinių požiūris į laisvą europiečių judėjimą ir apribojimus Europoje
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

A Leidimas Europos šalių piliečiams dirbti bet kurioje Europos šalyje yra naudingas Europos ekonomikai
B Europos šalių piliečiams turėtų būti leidžiama dirbti bet kurioje Europos šalyje
C Leidimas Europos šalių piliečiams dirbti bet kurioje Europos šalyje padeda mažinti nedarbą
D Europos šalių piliečių laisvė dirbti bet kurioje Europos vietoje turėtų būti ribojama
E Europos šalių piliečių laisvė dirbti kitoje Europos šalyje turėtų būti reguliuojama atskirų šalių tarpusavio susitarimais
F Europos šalių piliečiai, norėdami dirbti kitoje Europos šalyje, turėtų kreiptis dėl leidimo dirbti, kaip ir žmonės iš ne Europos šalių

Šalys	Mokinių, kurie visiškai sutinka arba sutinka su išvardytais teiginiais, procentinė dalis					
	A	B	C	D	E	F
Bulgarija	90 (0,8) ▽	89 (0,8) ▽	84 (0,9) ▽	49 (1,5) △	66 (1,0) ▽	66 (1,1) ▽
Estija	96 (0,4) △	95 (0,5) △	93 (0,6) △	36 (1,5) ▽	73 (1,0) △	65 (1,2) ▽
Ispanija	97 (0,3) △	96 (0,4) △	90 (0,6)	39 (1,3)	68 (1,0)	67 (0,9) ▽
Italija	98 (0,3) △	97 (0,3) △	92 (0,5) △	27 (1,2) ▼	56 (1,4) ▼	51 (1,0) ▼
Kipras	92 (0,5) ▽	88 (0,6) ▽	86 (0,7) ▽	55 (1,0) ▲	71 (1,1)	73 (0,8) △
Kroatija	96 (0,5) △	96 (0,5) △	93 (0,6) △	31 (1,1) ▽	70 (1,2)	77 (1,0) △
Latvija	91 (0,7) ▽	90 (0,7) ▽	85 (0,8) ▽	37 (1,4) ▽	66 (1,1) ▽	73 (0,9) △
Lenkija	95 (0,4)	96 (0,3) △	93 (0,4) △	25 (0,9) ▼	65 (0,8) ▽	62 (1,0) ▽
LIETUVA	96 (0,4) △	95 (0,4) △	89 (0,7)	37 (1,2) ▽	70 (0,9)	70 (0,9)
Malta	94 (1,0)	92 (1,3)	89 (2,0)	54 (1,4) ▲	78 (1,2) △	76 (1,1) △
Nyderlandai	93 (0,7)	89 (0,8) ▽	91 (0,7)	41 (1,5)	68 (1,1)	67 (1,0) ▽
Norvegija (9)	95 (0,4)	91 (0,4) ▽	91 (0,4) △	56 (0,9) ▲	78 (0,7) △	80 (0,6) ▲
Prancūzija	97 (0,3) △	95 (0,4) △	91 (0,5) △	48 (1,1) △	80 (0,8) ▲	68 (0,8) ▽
Rumunija	96 (0,7) △	95 (0,8) △	90 (1,4)	30 (2,8) ▼	55 (1,9) ▼	71 (1,2)
Slovakija	94 (0,7)	94 (0,6) △	87 (0,7) ▽	33 (1,3) ▽	70 (1,0)	74 (0,9) △
Slovėnija	95 (0,4)	93 (0,4)	90 (0,7)	52 (1,1) ▲	84 (0,7) ▲	75 (0,8) △
Švedija	94 (0,6)	92 (0,6) ▽	92 (0,6) △	40 (1,2)	59 (1,2) ▽	68 (1,2)
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**95 (0,1)**	**93 (0,2)**	**90 (0,2)**	**41 (0,3)**	**69 (0,3)**	**70 (0,2)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Danija	97 (0,3)	92 (0,5)	91 (0,5)	51 (1,3)	71 (0,9)	74 (0,9)
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	96 (0,4) △	95 (0,5) △	89 (0,7)	27 (1,0) ▼	74 (0,9) △	70 (0,9)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	96 (0,5)	95 (0,6)	91 (0,8)	24 (1,3)	72 (1,5)	66 (1,6)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

9.4 lentelė. Mokinių požiūrio į piliečių judėjimo laisvę indeksas
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių požiūrio į piliečių judėjimo laisvę indekso reikšmės			Indekso reikšmės pagal mokinių lytį (ICCS 2022)	
	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Vaikinai	Merginos
Bulgarija	49 (0,3) ▽	51 (0,3)	−2,1 (0,4) •	48 (0,4)	49 (0,4) •
Estija	51 (0,3)	51 (0,2)	0,0 (0,4)	51 (0,4)	51 (0,4)
Ispanija	53 (0,2) △	–	–	53 (0,3)	52 (0,3)
Italija	53 (0,2) △	53 (0,2)	0,6 (0,3) •	54 (0,3)	53 (0,3)
Kipras	49 (0,3) ▽	–	–	48 (0,4)	49 (0,3) •
Kroatija	53 (0,3) △	54 (0,2)	−1,1 (0,3) •	52 (0,3)	53 (0,3) •
Latvija	48 (0,2) ▽	47 (0,2)	0,7 (0,3) •	48 (0,3)	48 (0,3)
Lenkija	50 (0,2) ▽	–	–	50 (0,3)	50 (0,3)
LIETUVA	52 (0,3) △	52 (0,2)	0,1 (0,4)	51 (0,3)	52 (0,3)
Malta	51 (0,5)	50 (0,2)	0,5 (0,5)	51 (0,5)	50 (0,5)
Nyderlandai	49 (0,3) ▽	47 (0,3)	2,0 (0,5) •	50 (0,5) •	49 (0,4)
Norvegija (9)	50 (0,2) ▽	49 (0,2)	0,8 (0,3) •	50 (0,3) •	50 (0,2)
Prancūzija	53 (0,2) △	–	–	53 (0,3)	53 (0,3)
Rumunija	52 (0,4) △	–	–	52 (0,7)	52 (0,4)
Slovakija	49 (0,2) ▽	–	–	50 (0,4) •	48 (0,3)
Slovėnija	50 (0,2) ▽	51 (0,2)	−1,4 (0,3) •	50 (0,3)	50 (0,3)
Švedija	50 (0,3) ▽	49 (0,2)	1,4 (0,3) •	51 (0,5) •	50 (0,3)
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**51 (0,1)**	–	–	**51 (0,1)**	**51 (0,1)**
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*50 (0,1)*	*50 (0,1)*	*0,2 (0,1)*	–	–
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Danija	49 (0,2)	–	–	49 (0,3)	49 (0,3)
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	51 (0,3)	–	–	51 (0,3)	51 (0,3)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	51 (0,3)	–	–	51 (0,4)	51 (0,4)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

9.5 lentelė. Mokinių požiūrio į piliečių judėjimo laisvę indeksas pagal mokinių socialinę-ekonominę ir kultūrinę padėtį ir pilietinių žinių lygmenį
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Indekso reikšmės pagal mokinių socialinę ekonominę ir kultūrinę padėtį		Indekso reikšmės pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį	
	Žemiau šalies vidurkio	Atitinka šalies vidurkį ar aukščiau šalies vidurkio	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)
Bulgarija	47 (0,3)	50 (0,4) •	46 (0,4)	52 (0,3) •
Estija	50 (0,4)	52 (0,4) •	47 (0,5)	52 (0,3) •
Ispanija	52 (0,3)	53 (0,3)	51 (0,4)	54 (0,2) •
Italija	52 (0,3)	54 (0,3) •	51 (0,5)	54 (0,3) •
Kipras	47 (0,3)	50 (0,3) •	47 (0,3)	52 (0,3) •
Kroatija	52 (0,3)	53 (0,4)	50 (0,5)	53 (0,2) •
Latvija	47 (0,4)	49 (0,3) •	46 (0,4)	49 (0,3) •
Lenkija	49 (0,3)	51 (0,2) •	47 (0,4)	50 (0,2) •
LIETUVA	50 (0,3)	53 (0,4) •	48 (0,4)	54 (0,3) •
Malta	49 (0,7)	52 (0,4) •	48 (0,7)	53 (0,2) •
Nyderlandai	48 (0,5)	51 (0,3) •	48 (0,6)	51 (0,4) •
Norvegija (9)	49 (0,3)	51 (0,2) •	48 (0,4)	51 (0,2) •
Prancūzija	53 (0,3)	53 (0,3)	52 (0,3)	54 (0,3) •
Rumunija	51 (0,5)	54 (0,5) •	50 (0,5)	55 (0,4) •
Slovakija	48 (0,3)	50 (0,3) •	47 (0,4)	50 (0,3) •
Slovėnija	49 (0,3)	50 (0,3) •	48 (0,4)	51 (0,3) •
Švedija	50 (0,4)	50 (0,3)	48 (0,8)	51 (0,3) •
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**50 (0,1)**	**52 (0,1) •**	**48 (0,1)**	**52 (0,1) •**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų				
Danija	48 (0,3)	50 (0,2) •	47 (0,5)	49 (0,2) •
Vokietijos teritorija				
Š. Reinas-Vestfalija	50 (0,3)	51 (0,4)	48 (0,4)	51 (0,3) •
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų				
Šlėzvigas-Holšteinas	50 (0,4)	51 (0,4) •	49 (0,7)	52 (0,3) •

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

9.6 lentelė. Mokinių požiūris socialinių grupių diskriminaciją savo šalyje

*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

A Moterys
B Jauni žmonės
C Neturtingi žmonės
D Religinės mažumos
E Žmonės su negalia
F Vyresnio amžiaus žmonės
G Imigrantai
H Žmonės, kurių politinė nuomonė skiriasi nuo daugumos
I Lesbietės, gėjai, biseksualai, translyčiai ir interseksualai
J Juodaodžiai
K Etninių mažumų grupių nariai

Šalys	Mokinių, kurie suvokė didelio ar vidutinio masto socialinių grupių diskriminaciją, procentinė dalis										
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Bulgarija	63 (1,2)	56 (1,1) △	74 (0,9)	60 (1,0)	66 (1,0)	57 (1,2) ▲	69 (0,9) ▽	58 (1,0) △	77 (1,1) ▽	72 (1,1)	66 (1,1) △
Estija	58 (1,2) ▽	52 (1,2) △	70 (1,0) ▽	56 (1,2) ▽	63 (1,4)	38 (1,7)	70 (1,2) ▽	57 (1,3)	81 (1,2)	73 (1,4) △	–
Ispanija	61 (1,1)	38 (1,1) ▼	74 (0,8)	48 (1,0) ▼	61 (1,0) ▽	29 (1,0) ▽	80 (0,8) △	55 (1,0)	79 (0,7)	61 (1,1) ▽	58 (1,5) ▽
Italija	68 (1,1) △	44 (1,4) ▽	81 (0,8) △	61 (1,1)	73 (0,8) △	30 (1,1) ▽	90 (0,6) ▲	54 (0,9) ▽	89 (0,5) △	84 (0,7) ▲	71 (1,0) △
Kipras	69 (0,9) △	58 (0,9) △	70 (0,9) ▽	64 (0,8) △	66 (0,8)	52 (0,9) ▲	71 (0,9) ▽	60 (1,0) △	72 (0,9) ▽	71 (0,8)	64 (0,9) △
Kroatija	52 (1,2) ▽	38 (1,1) ▼	72 (1,0)	59 (1,1)	49 (1,1) ▼	33 (1,1) ▽	71 (1,0) ▽	49 (1,2) ▽	84 (0,8) △	58 (1,1) ▼	54 (1,1) ▽
Latvija	51 (1,2) ▼	48 (1,2)	66 (1,0) ▽	43 (1,1) ▼	57 (1,0) ▽	39 (1,1)	62 (1,0) ▼	55 (1,0)	76 (1,0) ▽	61 (1,2) ▽	53 (1,2) △
Lenkija	62 (1,0)	56 (0,8) △	77 (0,8) △	56 (1,0) ▽	59 (0,6) ▽	30 (0,8) ▽	65 (0,9) ▽	60 (0,9) △	78 (0,7)	75 (0,8) △	54 (0,9) ▽
LIETUVA	62 (1,2)	54 (1,4) △	70 (1,2) ▽	55 (1,1) ▽	62 (1,2) ▽	44 (1,4) △	71 (1,1) ▽	65 (1,1) △	85 (0,7) △	71 (1,0)	60 (1,2)
Malta	65 (1,9) △	54 (2,1) △	65 (0,8) ▽	62 (1,3)	64 (1,1)	45 (1,7) △	79 (0,6) △	65 (1,3) △	74 (1,0) ▽	71 (0,9)	64 (1,0) △
Nyderlandai	61 (1,4)	33 (1,2) ▼	72 (1,4)	77 (1,1) ▲	79 (1,0) ▲	29 (1,1) ▽	78 (1,1) △	45 (1,1) ▼	88 (0,9) △	84 (1,0) ▲	73 (1,0) ▲
Norvegija (9)	47 (0,8) ▼	42 (0,9) ▽	67 (0,8) ▽	63 (0,8) △	65 (0,8)	22 (0,7) ▼	75 (0,8) △	53 (0,8) ▽	71 (0,7) ▽	63 (0,9) ▽	53 (1,0) ▽
Prancūzija	84 (0,7) ▲	59 (1,1) △	85 (0,7) ▲	76 (0,8) ▲	84 (0,7) ▲	42 (1,1) △	84 (0,6) ▲	55 (1,0)	86 (0,6) △	79 (0,7) △	64 (0,9) △
Rumunija	70 (1,6) △	63 (2,4) ▲	86 (1,0) ▲	66 (1,4) △	76 (1,4) ▲	53 (2,2) ▲	70 (2,0)	63 (1,4) △	85 (1,5) △	73 (1,5) △	71 (1,6) ▲
Slovakija	59 (1,0) ▽	52 (1,1) △	74 (0,9)	57 (1,1) ▽	67 (1,0)	41 (1,2)	70 (1,1) ▽	59 (1,1) △	82 (0,9) △	73 (1,0) △	59 (1,1)
Slovėnija	55 (1,2) ▽	51 (1,2)	71 (0,9)	60 (1,0)	56 (1,0) ▽	45 (1,0) △	68 (0,9) ▽	58 (1,1) △	75 (0,8) ▽	66 (0,9) ▽	56 (1,1) ▽
Švedija	58 (1,1) ▽	41 (1,2) ▽	64 (1,1) ▽	57 (1,0) ▽	68 (1,1) △	26 (1,0) ▼	75 (1,1)	41 (1,1) ▼	71 (1,0) ▽	53 (1,2) ▼	52 (1,2) ▽
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**61 (0,3)**	**49 (0,3)**	**73 (0,2)**	**60 (0,3)**	**66 (0,2)**	**38 (0,3)**	**73 (0,2)**	**56 (0,3)**	**80 (0,2)**	**70 (0,3)**	**61 (0,3)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų											
Danija	62 (1,1)	44 (1,0)	62 (1,0)	57 (0,9)	64 (1,0)	20 (1,0)	75 (1,0)	42 (1,0)	76 (0,8)	75 (0,8)	–
Vokietijos teritorija											
Š. Reinas-Vestfalija	75 (1,2) ▲	50 (1,2)	85 (0,7) ▲	77 (0,9) ▲	82 (0,8) ▲	31 (1,1) ▽	80 (0,9) △	61 (1,1) △	87 (0,7) △	83 (1,0) ▲	65 (1,1) △
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų											
Šlėzvigas-Holšteinas	75 (1,0)	48 (1,7)	86 (0,9)	77 (1,3)	86 (0,9)	32 (1,4)	80 (1,1)	63 (1,5)	88 (1,0)	84 (1,2)	67 (1,3)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

9.7 lentelė. Mokinių požiūris į bendradarbiavimą aplinkosaugos srityje Europoje
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

A Europos šalys turėtų turėti tas pačias aplinkos apsaugos taisykles.
B Europos šalys turėtų priimti bendrus protokolus ir taisykles siekiant mažinti klimato pokyčius.
C Europos šalys turėtų skatinti ekonomikos augimą, kuris tausotų aplinką.
D Europos šalys turėtų skatinti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą.
E Europos šalys turėtų skatinti naudoti netaršias technologijas šalyse už Europos ribų.

Šalys	Mokinių, kurie visiškai sutinka arba sutinka su kiekvienu iš išvardytų teiginių, procentinė dalis					Mokinių pritarimo bendradarbiavimui aplinkosaugos srityje Europoje indeksas
	A	B	C	D	E	
Bulgarija	87 (0,8) ▽	85 (0,9) ▽	87 (1,0) ▽	83 (1,0) ▽	84 (1,0) ▽	48 (0,3) ▽
Estija	83 (0,9) ▽	90 (1,0)	93 (0,7)	93 (0,6)	90 (0,8)	48 (0,4) ▽
Ispanija	95 (0,4) △	96 (0,4) △	96 (0,4) △	96 (0,5) △	92 (0,5) △	53 (0,2) △
Italija	95 (0,4) △	96 (0,6) △	96 (0,4) △	94 (0,7) △	93 (0,5) △	53 (0,3) △
Kipras	88 (0,6) ▽	88 (0,6) ▽	88 (0,6) ▽	88 (0,6) ▽	87 (0,6) ▽	49 (0,2) ▽
Kroatija	93 (0,6) △	95 (0,5) △	95 (0,6) △	96 (0,4) △	92 (0,5) △	51 (0,2) △
Latvija	86 (0,8) ▽	87 (0,8) ▽	89 (0,8) ▽	90 (0,8) ▽	87 (0,9) ▽	47 (0,2) ▽
Lenkija	83 (0,8) ▽	86 (0,7) ▽	93 (0,5)	95 (0,4) △	92 (0,6) △	48 (0,2) ▽
LIETUVA	88 (0,7) ▽	92 (0,6) △	95 (0,6) △	93 (0,7)	91 (0,6) △	50 (0,2)
Malta	90 (0,9)	93 (0,8) △	93 (1,3)	92 (1,0)	91 (1,3)	52 (0,4) △
Nyderlandai	87 (0,7) ▽	87 (0,8) ▽	88 (0,7) ▽	87 (0,9) ▽	81 (0,9) ▽	47 (0,3) ▼
Norvegija (9)	85 (0,6) ▽	93 (0,4) △	95 (0,4) △	95 (0,4) △	94 (0,5) △	51 (0,2) △
Prancūzija	97 (0,4) △	95 (0,4) △	94 (0,5) △	93 (0,5)	87 (0,6) ▽	53 (0,2) △
Rumunija	94 (1,1) △	91 (1,4)	93 (1,0)	92 (1,2)	89 (1,3)	51 (0,5) △
Slovakija	92 (0,8) △	93 (0,6) △	94 (0,6) △	93 (0,7)	88 (0,7)	49 (0,3) ▽
Slovėnija	93 (0,5) △	91 (0,5)	92 (0,5)	92 (0,6)	89 (0,6)	50 (0,2) ▽
Švedija	92 (0,5) △	93 (0,5) △	94 (0,5) △	94 (0,5) △	92 (0,5) △	51 (0,2) △
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**90 (0,2)**	**91 (0,2)**	**92 (0,2)**	**92 (0,2)**	**89 (0,2)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Danija	85 (0,8)	88 (0,8)	89 (0,6)	90 (0,7)	89 (0,6)	47 (0,2)
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	90 (0,5)	92 (0,6)	91 (0,6) ▽	92 (0,6)	87 (0,8) ▽	49 (0,2)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	89 (0,7)	91 (0,7)	94 (0,6)	95 (0,8)	89 (0,8)	50 (0,2)

△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

9.8 lentelė. Mokinių politinio vartotojiškumo elgsena
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

A Atsisakė pirkti prekes, gamintas įmonių, kuriose dirba vaikai
B Atsisakė pirkti prekes, kurių gamyba neigiamai veikia aplinką
C Atsisakė pirkti prekes, kurias gamina įmonė, pažeidžianti savo darbuotojų socialines teises
D Pirko tik tas prekes, kurias vėliau būtų galima perdirbti
E Pirko ekologiškus produktus
F Prieš pirkdami įmonių produktus gavo informaciją, ar jos yra socialiai atsakingos

Šalys	Mokinių, kurie per pastaruosius 12 mėnesių dažnai arba kartais darė arba prašė savo tėvų ar globėjų tai atlikti, procentinė dalis						Mokinių politinio vartotojiškumo elgsenos indeksas
	A	B	C	D	E	F	
Bulgarija	54 (1,4) △	63 (1,2) ▲	55 (1,1) ▲	58 (1,2) △	63 (1,3)	49 (1,3) ▲	52 (0,2) △
Estija	41 (1,2) ▽	48 (1,4) ▽	42 (1,3) ▽	55 (1,6)	68 (1,4) △	34 (1,0) ▽	50 (0,3)
Ispanija	44 (1,2)	52 (1,0)	46 (1,1)	59 (1,0) △	62 (0,9)	41 (1,0) △	51 (0,2) △
Italija	48 (1,4) △	60 (1,1) △	50 (1,4) △	66 (1,0) ▲	68 (1,1) △	42 (1,1) △	52 (0,3) △
Kipras	60 (1,0) ▲	65 (1,0) ▲	60 (1,0) ▲	69 (1,0) ▲	75 (0,9) ▲	60 (0,8) ▲	54 (0,2) ▲
Kroatija	33 (1,1) ▼	44 (1,3) ▽	36 (1,2) ▽	43 (1,1) ▼	54 (1,0) ▽	30 (1,0) ▽	48 (0,2) ▽
Latvija	35 (1,2) ▽	47 (1,1) ▽	38 (1,2) ▽	47 (1,1) ▽	50 (1,1) ▼	31 (1,2) ▽	47 (0,3) ▽
Lenkija	31 (0,7) ▼	44 (0,8) ▽	34 (0,9) ▼	45 (0,9) ▽	65 (0,9) △	32 (0,8) ▽	48 (0,2) ▽
LIETUVA	43 (1,2)	57 (1,1) △	51 (1,1) △	62 (1,2) △	73 (1,0) ▲	41 (1,1) △	51 (0,2) △
Malta	53 (1,4) △	63 (0,8) ▲	57 (0,9) ▲	66 (1,1) ▲	73 (1,4) ▲	51 (1,3) ▲	53 (0,2) △
Nyderlandai	30 (1,1) ▼	34 (1,1) ▼	27 (1,0) ▼	33 (1,1) ▼	34 (1,0) ▼	24 (1,0) ▼	44 (0,3) ▼
Norvegija (9)	38 (0,8) ▽	41 (0,8) ▼	36 (0,9) ▽	41 (0,8) ▼	57 (0,9) ▽	30 (0,9) ▽	48 (0,2) ▽
Prancūzija	46 (1,1)	50 (1,0) ▽	43 (1,1)	56 (1,0)	57 (1,1) ▽	39 (1,0)	50 (0,2)
Rumunija	60 (1,6) ▲	65 (1,4) ▲	56 (1,3) ▲	58 (1,2) △	65 (1,4) △	43 (2,2) △	53 (0,3) △
Slovakija	45 (1,3)	51 (1,2)	44 (1,3)	64 (1,1) △	57 (1,2) ▽	46 (1,3) △	50 (0,3)
Slovėnija	45 (1,1)	53 (1,0)	46 (1,0)	54 (1,0)	57 (1,0) ▽	44 (1,1) △	50 (0,2)
Švedija	42 (0,9)	52 (1,1)	43 (1,1)	46 (1,0) ▽	64 (1,0) △	30 (1,3) ▽	49 (0,2) ▽
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**44 (0,3)**	**52 (0,3)**	**45 (0,3)**	**54 (0,3)**	**61 (0,3)**	**39 (0,3)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų							
Danija	40 (1,1)	45 (1,4)	34 (1,1)	45 (1,0)	55 (1,1)	26 (1,2)	48 (0,2)
Vokietijos teritorija							
Š. Reinas-Vestfalija	48 (1,3) △	52 (1,2)	43 (1,1)	51 (1,0) ▽	52 (1,1) ▽	35 (1,1) ▽	49 (0,2)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų							
Šlėzvigas-Holšteinas	50 (1,4)	57 (1,5)	47 (1,4)	53 (1,5)	57 (1,7)	34 (1,7)	50 (0,3)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

9.9 lentelė. Mokinių tvari elgsena

*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

A Pirko dėvėtus drabužius, o ne naujus
B Mažino vandens sunaudojimą
C Mažino elektros energijos naudojimą
D Vengė pirkti produktus plastikinėje pakuotėje
E Pakartotinai naudojo senus, geros būklės daiktus, o ne pirko naujus
F Ribojo plastikinių gaminių naudojimą
G Mažino maisto švaistymą
H Pataisė turimą daiktą, o ne įsigijo naują

Šalys	Mokinių, kurie per pastaruosius 12 mėnesių dažnai arba kartais atliko išvardytus veiksmus, procentinė dalis								Mokinių tvarios elgsenos indeksas
	A	B	C	D	E	F	G	H	
Bulgarija	44 (1,3) △	57 (1,2) ▽	62 (0,9) ▼	49 (1,0)	64 (0,9) ▽	58 (1,2) ▽	63 (1,1) ▽	66 (1,0) ▽	49 (0,2) ▽
Estija	47 (1,3) △	51 (1,5) ▼	70 (1,2) ▽	43 (1,1) ▽	66 (1,3) ▽	55 (1,4) ▽	69 (1,4) ▽	69 (1,1)	49 (0,3) ▽
Ispanija	30 (1,0) ▽	76 (1,0) ▲	85 (0,8) ▲	60 (1,1) △	75 (0,9) △	67 (1,0) △	80 (0,8) △	78 (0,7) △	52 (0,2) △
Italija	28 (1,1) ▽	79 (1,0) ▲	84 (0,8) ▲	59 (1,2) △	73 (1,0) △	75 (1,3) ▲	82 (1,3) △	73 (1,2) △	52 (0,2) △
Kipras	37 (1,2)	69 (1,0) △	75 (1,0)	63 (1,1) ▲	70 (0,9)	69 (1,1) △	71 (1,1)	67 (1,1) ▽	50 (0,2) △
Kroatija	19 (0,9) ▼	69 (1,2) △	76 (1,1) △	40 (1,2) ▼	67 (1,0)	50 (1,2) ▼	62 (1,2) ▽	73 (1,1) △	49 (0,2) ▽
Latvija	43 (1,5) △	51 (1,1) ▼	67 (0,9) ▽	47 (1,2) ▽	68 (1,1)	56 (1,4) ▽	65 (1,1) ▽	67 (1,0) ▽	49 (0,2) ▽
Lenkija	40 (0,9) △	72 (1,0) △	80 (0,9) △	51 (0,9)	74 (0,9) △	60 (1,0)	77 (0,7) △	75 (0,8) △	52 (0,2) △
LIETUVA	53 (1,3) ▲	64 (1,1)	75 (0,9) △	55 (1,0) △	77 (0,9) △	65 (1,1) △	77 (0,9) △	78 (0,8) △	52 (0,2) △
Malta	38 (1,5)	75 (1,1) ▲	77 (1,7) △	65 (1,4) ▲	74 (1,2) △	74 (1,2) ▲	81 (1,2) △	75 (1,4) △	52 (0,3) △
Nyderlandai	28 (1,1) ▽	51 (1,5) ▼	59 (1,2) ▼	42 (1,3) ▽	58 (1,2) ▼	51 (1,3) ▽	65 (1,2) ▽	62 (1,2) ▽	46 (0,3) ▼
Norvegija (9)	36 (1,0)	56 (0,7) ▽	75 (0,8) △	39 (0,9) ▼	60 (0,8) ▽	53 (1,0) ▽	69 (0,8) ▽	61 (0,9) ▽	48 (0,2) ▽
Prancūzija	45 (1,1) △	59 (0,9) ▽	76 (0,9) △	52 (1,1)	68 (0,9)	61 (1,0)	81 (0,8) △	72 (0,8) △	51 (0,2) △
Rumunija	44 (2,2) △	56 (2,0) ▽	68 (1,5) ▽	44 (1,4) ▽	71 (1,6)	57 (1,1) ▽	71 (1,9)	73 (1,2) △	50 (0,3)
Slovakija	43 (1,1) △	72 (1,1) △	75 (1,2)	56 (1,3) △	68 (1,0)	62 (1,2)	71 (1,0)	73 (1,1) △	51 (0,3) △
Slovėnija	30 (1,1) ▽	67 (0,9) △	71 (0,8) ▽	56 (0,9) △	67 (0,8) ▽	64 (0,9) △	71 (1,0)	69 (1,0)	49 (0,2) ▽
Švedija	38 (1,0)	50 (1,0) ▼	65 (0,9) ▽	44 (1,0) ▽	61 (1,0) ▽	59 (1,2)	73 (1,0)	67 (1,0) ▽	48 (0,2) ▽
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**38 (0,3)**	**63 (0,3)**	**73 (0,3)**	**51 (0,3)**	**68 (0,3)**	**61 (0,3)**	**72 (0,3)**	**70 (0,3)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų									
Danija	41 (1,2)	62 (1,0)	76 (0,9)	34 (1,1)	61 (1,0)	57 (1,2)	75 (0,8)	71 (1,0)	49 (0,2)
Vokietijos teritorija									
Š. Reinas-Vestfalija	30 (1,0) ▽	52 (1,3) ▼	67 (1,3) ▽	52 (1,3)	66 (1,0)	59 (1,2)	74 (1,0)	69 (1,2)	49 (0,2) ▽
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų									
Šlėzvigas-Holšteinas	32 (1,6)	54 (1,8)	67 (1,6)	56 (1,5)	70 (1,3)	64 (1,7)	73 (1,3)	69 (1,5)	50 (0,3)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

9.10 lentelė. Mokinių tvarios elgsenos indeksas pagal mokinių lytį, socialinę-ekonominę ir kultūrinę padėtį ir pilietinių žinių lygmenį
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Indekso reikšmės pagal mokinių lytį		Indekso reikšmės pagal mokinių socialinę ekonominę ir kultūrinę padėtį		Indekso reikšmės pagal mokinių pilietinių žinių lygmenį	
	Vaikinai	Merginos	Žemiau šalies vidurkio	Atitinka šalies vidurkį ar aukščiau šalies vidurkio	Pilietinių žinių vidurkis žemiau B lygmens (žemiau nei 479 taškai)	Pilietinių žinių vidurkis atitinka B lygmenį ar yra aukštesnis (479 ar daugiau taškų)
Bulgarija	48 (0,3)	50 (0,4) •	48 (0,4)	49 (0,3)	48 (0,4)	50 (0,3) •
Estija	47 (0,4)	52 (0,3) •	48 (0,4)	51 (0,4) •	46 (0,5)	50 (0,3) •
Ispanija	51 (0,3)	53 (0,3) •	51 (0,3)	52 (0,2) •	51 (0,4)	52 (0,2) •
Italija	51 (0,3)	53 (0,3) •	51 (0,3)	53 (0,3) •	51 (0,4)	53 (0,3) •
Kipras	50 (0,4)	51 (0,2) •	50 (0,3)	51 (0,3) •	50 (0,3)	51 (0,4) •
Kroatija	47 (0,3)	50 (0,3) •	48 (0,3)	49 (0,3)	47 (0,5)	49 (0,2) •
Latvija	47 (0,3)	51 (0,3) •	48 (0,3)	50 (0,3) •	47 (0,4)	50 (0,3) •
Lenkija	49 (0,2)	54 (0,2) •	51 (0,3)	52 (0,2) •	49 (0,4)	52 (0,2) •
LIETUVA	50 (0,3)	54 (0,3) •	51 (0,3)	53 (0,3) •	50 (0,3)	53 (0,3) •
Malta	52 (0,3)	53 (0,5) •	51 (0,5)	53 (0,3) •	51 (0,5)	53 (0,3) •
Nyderlandai	45 (0,5)	47 (0,5) •	44 (0,4)	49 (0,4) •	43 (0,5)	48 (0,3) •
Norvegija (9)	46 (0,2)	50 (0,2) •	47 (0,3)	49 (0,2) •	48 (0,4)	48 (0,2)
Prancūzija	51 (0,3)	52 (0,3) •	50 (0,3)	53 (0,3) •	50 (0,4)	52 (0,2) •
Rumunija	48 (0,5)	51 (0,4) •	49 (0,4)	50 (0,3)	49 (0,4)	50 (0,4) •
Slovakija	50 (0,4)	53 (0,3) •	51 (0,3)	52 (0,3) •	50 (0,4)	52 (0,3) •
Slovėnija	49 (0,3)	50 (0,2) •	49 (0,3)	50 (0,3) •	48 (0,4)	50 (0,2) •
Švedija	47 (0,3)	50 (0,2) •	48 (0,3)	49 (0,3) •	47 (0,6)	49 (0,2) •
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**49 (0,1)**	**51 (0,1) •**	**49 (0,1)**	**51 (0,1) •**	**48 (0,1)**	**51 (0,1) •**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų						
Danija	47 (0,3)	52 (0,3) •	48 (0,3)	51 (0,2) •	47 (0,5)	50 (0,2) •
Vokietijos teritorija						
Š. Reinas-Vestfalija	48 (0,3)	50 (0,3) •	47 (0,3)	50 (0,3) •	47 (0,4)	49 (0,3) •
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų						
Šlėzvigas-Holšteinas	48 (0,4)	52 (0,4) •	48 (0,4)	51 (0,4) •	47 (0,7)	50 (0,4) •

() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.

9.11 lentelė. Mokinių požiūris į Europos šalių tarpusavio bendradarbiavimą
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

A Europos šalys turėtų pripažinti visas išsilavinimo kvalifikacijas, įgytas bet kurioje kitoje Europos šalyje
B Europos šalims reikėtų turėti Europos kariuomenę tarptautinėms misijoms
C Europos šalys turėtų priimti bendras taisykles, siekiant užkirsti kelią terorizmui ir su juo kovoti
D Europos šalys turėtų priimti tuos pačius teisės aktus, siekiant kovoti su nelegalia imigracija iš ne Europos šalių
E Europos šalys turėtų turėti tas pačias taisykles dėl žmonių, kurie iš savo šalių bėga nuo persekiojimo dėl tautybės, etninės kilmės, religijos ar politinių pažiūrų, priėmimo
F Europos šalys turėtų priimti bendras taisykles, siekiant sumažinti socialinę ir ekonominę nelygybę tarp turtingų ir neturtingų žmonių
G Europos šalys turėtų turėti bendras taisykles, siekiant kovoti su infekcinėmis ligomis

Šalys	Mokinių, kurie sutiko arba visiškai sutiko su išvardytais teiginiais, procentinė dalis							Mokinių požiūrio į Europos šalių bendradarbiavimą indeksas
	A	B	C	D	E	F	G	
Bulgarija	89 (0,8) ▽	83 (0,9) ▽	86 (1,0) ▽	82 (1,0)	80 (1,0) ▽	82 (1,1) ▽	78 (0,9) ▽	48 (0,3) ▽
Estija	93 (0,6) △	78 (1,2) ▽	93 (0,6) △	90 (0,8) △	90 (0,6) △	89 (0,7)	81 (0,9)	50 (0,2)
Ispanija	94 (0,4) △	91 (0,5) △	95 (0,5) △	81 (0,7)	86 (0,6)	92 (0,5) △	90 (0,6) △	52 (0,2) △
Italija	95 (0,6) △	88 (0,7) △	94 (0,6) △	75 (1,1) ▽	90 (0,6) △	92 (0,5) △	87 (0,7) △	51 (0,2) △
Kipras	89 (0,6) ▽	85 (0,7)	84 (0,8) ▽	75 (0,9) ▽	78 (0,9) ▽	82 (0,8) ▽	77 (0,9) ▽	48 (0,2) ▽
Kroatija	96 (0,4) △	89 (0,7) △	96 (0,5) △	91 (0,6) △	92 (0,8) △	93 (0,6) △	85 (0,9) △	52 (0,3) △
Latvija	91 (0,7)	81 (0,7) ▽	91 (0,7)	83 (0,9)	83 (0,8) ▽	85 (0,9) ▽	81 (0,9)	48 (0,2) ▽
Lenkija	91 (0,5)	89 (0,6) △	94 (0,5) △	83 (0,7)	84 (0,8) ▽	84 (0,7) ▽	76 (0,9) ▽	48 (0,1) ▽
LIETUVA	96 (0,4) △	90 (0,6) △	94 (0,5) △	86 (0,7) △	87 (0,7)	91 (0,6) △	87 (0,7) △	52 (0,3) △
Malta	95 (1,0) △	90 (1,0) △	91 (1,4)	79 (1,1) ▽	82 (1,5) ▽	88 (1,1)	88 (0,8) △	51 (0,4) △
Nyderlandai	76 (1,2) ▼	80 (0,9) ▽	88 (1,0) ▽	75 (1,3) ▽	83 (0,9) ▽	84 (0,9) ▽	81 (0,9)	47 (0,3) ▼
Norvegija (9)	77 (0,7) ▼	76 (0,7) ▼	96 (0,4) △	82 (0,7)	94 (0,4) △	88 (0,5)	77 (0,7) ▽	50 (0,2)
Prancūzija	94 (0,4) △	91 (0,6) △	95 (0,4) △	81 (0,7)	84 (0,7) ▽	91 (0,5) △	88 (0,5) △	53 (0,2) △
Rumunija	96 (0,5) △	91 (1,1) △	91 (1,4)	74 (1,6) ▽	85 (1,2)	88 (1,0)	86 (1,5) △	51 (0,4) △
Slovakija	95 (0,5) △	90 (0,9) △	90 (0,7) ▽	84 (1,0)	86 (0,7)	88 (0,8)	76 (0,9) ▽	49 (0,2) ▽
Slovėnija	93 (0,5) △	87 (0,6) △	92 (0,5)	87 (0,6) △	87 (0,6) △	88 (0,5)	81 (0,7)	50 (0,2)
Švedija	90 (0,7) ▽	81 (0,8) ▽	93 (0,5) △	85 (0,8) △	87 (0,6)	86 (0,6) ▽	82 (0,8)	50 (0,3)
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**91 (0,2)**	**86 (0,2)**	**92 (0,2)**	**82 (0,2)**	**86 (0,2)**	**88 (0,2)**	**82 (0,2)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų								
Danija	90 (0,6)	72 (1,1)	81 (0,8)	74 (0,9)	78 (0,9)	75 (1,1)	65 (1,1)	45 (0,2)
Vokietijos teritorija								
Š. Reinas-Vestfalija	92 (0,6)	79 (1,0) ▽	93 (0,5) △	79 (1,0) ▽	86 (0,8)	87 (0,8)	81 (0,9)	49 (0,2) ▽
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų								
Šlėzvigas-Holšteinas	95 (0,7)	78 (1,3)	93 (0,8)	78 (1,1)	85 (1,3)	88 (1,0)	82 (1,0)	49 (0,2)

△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

9.12 lentelė. Mokinių pozityvus požiūris į Europos ateitį
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

A Europos šalys labiau bendradarbiaus tarpusavyje
B Visoje Europoje vyraus taika
C Europoje bus mažiau užterštas oras ir vanduo
D Visoje Europoje bus sustiprinta demokratija
E Neturtingi žmonės turės daugiau galimybių naudotis sveikatos apsaugos paslaugomis
F Tarp politinių lyderių bus daugiau moterų

Šalys	Mokinių, kurie pozityvius Europos ateities scenarijus įvertino kaip tikėtinus arba labai tikėtinus, procentinė dalis						Mokinių pozityvaus požiūrio į Europos ateitį indeksas
	A	B	C	D	E	F	
Bulgarija	79 (0,9) ▽	53 (1,2) ▽	51 (1,3) ▽	64 (1,0) ▼	64 (1,1) ▼	68 (1,0) ▽	48 (0,3) ▽
Estija	93 (0,5) △	67 (1,4) ▲	56 (1,0)	81 (0,9) △	85 (0,8) △	80 (1,2) △	51 (0,2) △
Ispanija	87 (0,6)	42 (1,0) ▼	50 (1,1) ▽	77 (1,0)	80 (0,9) △	85 (0,6) △	50 (0,2)
Italija	90 (0,6) △	64 (1,0) △	59 (1,1) △	83 (0,8) △	82 (0,8) △	79 (0,8) △	51 (0,2) △
Kipras	88 (0,7)	57 (1,0)	62 (1,0) △	79 (0,8)	78 (1,1)	81 (0,7) △	51 (0,2) △
Kroatija	82 (1,0) ▽	49 (1,3) ▽	36 (1,0) ▼	75 (1,0) ▽	66 (1,1) ▼	66 (1,3) ▼	48 (0,2) ▽
Latvija	89 (0,8) △	62 (1,1) △	59 (0,9) △	76 (0,8) ▽	77 (0,8)	75 (0,9) ▽	50 (0,2)
Lenkija	85 (0,6) ▽	63 (0,8) △	43 (1,0) ▼	80 (0,7) △	74 (0,7) ▽	71 (0,8) ▽	49 (0,2) ▽
LIETUVA	90 (0,6) △	59 (1,1) △	53 (1,1)	84 (0,7) △	82 (0,8) △	79 (0,8) △	51 (0,2) △
Malta	85 (1,3)	63 (1,1) △	60 (1,5) △	80 (1,7)	82 (1,2) △	82 (1,2) △	53 (0,4) △
Nyderlandai	89 (0,7) △	69 (1,2) ▲	59 (1,3) △	78 (1,0)	82 (1,0) △	84 (1,1) △	51 (0,2) △
Norvegija (9)	91 (0,5) △	41 (1,0) ▼	63 (0,7) △	79 (0,7)	87 (0,6) △	87 (0,6) △	50 (0,2)
Prancūzija	84 (0,7) ▽	42 (1,0) ▼	43 (1,0) ▼	77 (0,7)	73 (0,8) ▽	77 (0,8)	49 (0,2) ▽
Rumunija	88 (1,6)	71 (1,4) ▲	62 (1,4) △	79 (2,2)	75 (1,1)	76 (1,3)	52 (0,3) △
Slovakija	73 (1,0) ▼	38 (1,2) ▼	55 (1,0)	73 (0,9) ▽	63 (1,1) ▼	60 (1,0) ▼	46 (0,2) ▼
Slovėnija	85 (0,7) ▽	60 (1,0) △	54 (1,0)	80 (0,7) △	74 (0,8) ▽	69 (1,0) ▽	50 (0,2)
Švedija	92 (0,6) △	63 (1,1) △	57 (0,9) △	84 (0,7) △	85 (0,8) △	91 (0,7) ▲	52 (0,2) △
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**86 (0,2)**	**57 (0,3)**	**54 (0,3)**	**78 (0,3)**	**77 (0,2)**	**77 (0,2)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų							
Danija	95 (0,5)	61 (1,1)	65 (1,0)	87 (0,7)	88 (0,6)	87 (0,8)	51 (0,2)
Vokietijos teritorija							
Š. Reinas-Vestfalija	83 (0,8) ▽	36 (1,1) ▼	54 (1,1)	82 (0,8) △	78 (0,9)	76 (1,0)	49 (0,2)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų							
Šlėzvigas-Holšteinas	83 (1,1)	34 (1,6)	54 (1,6)	82 (1,0)	80 (1,3)	79 (1,2)	49 (0,2)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

9.13 lentelė. Mokinių negatyvus požiūris į Europos ateitį
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

A Stiprės rasizmas
B Visoje Europoje bus didesnė terorizmo grėsmė
C Tarp turtingų ir skurdžių Europos šalių bus didesni ekonominiai skirtumai
D Europoje didės skurdas ir nedarbas
E Politikams vis didesnę įtaką darys nedidelės turtingų žmonių grupės
F Augs religinė netolerancija
G Bus daugiau infekcinių ligų

Šalys	Mokinių, kurie negatyvius Europos ateities scenarijus įvertino kaip tikėtinus arba labai tikėtinus, procentinė dalis							Mokinių negatyvaus požiūrio į Europos ateitį indeksas
	A	B	C	D	E	F	G	
Bulgarija	59 (1,2) ▲	57 (1,0) △	74 (0,9)	69 (1,0) ▲	67 (1,0)	58 (1,2) △	62 (1,0) △	52 (0,3) △
Estija	36 (1,7) ▼	46 (1,5) ▽	70 (1,2)	52 (1,3) ▽	64 (1,0)	44 (1,5) ▼	43 (1,1) ▼	48 (0,3) ▽
Ispanija	49 (1,1)	48 (1,1) ▽	74 (0,9) △	66 (1,0) △	71 (1,0) △	53 (1,0) ▽	66 (0,9) △	51 (0,2) △
Italija	54 (1,1) △	60 (0,9) △	77 (0,8) △	63 (1,3) △	71 (1,0) △	54 (1,2)	54 (1,5) ▽	51 (0,3) △
Kipras	68 (0,9) ▲	67 (1,0) ▲	79 (0,8) △	75 (0,7) ▲	76 (0,9) ▲	71 (0,8) ▲	70 (0,9) ▲	54 (0,2) ▲
Kroatija	37 (1,2) ▼	46 (1,1) ▽	76 (1,0) △	52 (1,1) ▽	64 (1,0)	45 (1,2) ▼	42 (1,0) ▼	48 (0,2) ▽
Latvija	45 (1,0) ▽	42 (1,0) ▽	73 (0,8)	56 (1,1) ▽	69 (1,0) △	53 (1,2) ▽	50 (1,2) ▽	49 (0,2) ▽
Lenkija	39 (1,0) ▽	50 (0,9)	72 (0,7)	51 (0,9) ▽	65 (0,7)	48 (1,0) ▽	53 (0,9) ▽	48 (0,2) ▽
LIETUVA	37 (1,2) ▽	41 (1,2) ▼	70 (1,0) ▽	45 (1,4) ▼	66 (0,9)	44 (1,1) ▼	61 (1,2)	48 (0,2) ▽
Malta	54 (1,6) △	56 (0,9) △	72 (1,2)	64 (0,7) △	69 (1,3) △	63 (1,0) △	64 (1,3) △	52 (0,3) △
Nyderlandai	33 (1,3) ▼	42 (1,1) ▽	63 (1,2) ▽	46 (1,1) ▼	50 (1,2) ▼	53 (1,2)	57 (1,2)	47 (0,2) ▽
Norvegija (9)	32 (0,8) ▼	39 (0,8) ▼	64 (0,8) ▽	55 (0,9) ▽	63 (0,8) ▽	60 (0,8) △	63 (0,8) △	48 (0,2) ▽
Prancūzija	58 (0,8) ▲	62 (1,0) ▲	79 (0,7) △	74 (0,9) ▲	69 (0,8) △	60 (0,8) △	59 (0,9)	53 (0,2) △
Rumunija	54 (2,4) △	51 (3,1)	76 (1,1) △	54 (1,8) ▽	67 (2,2)	54 (2,9)	60 (2,0)	51 (0,5)
Slovakija	55 (1,2) △	55 (1,1) △	81 (0,9) △	65 (1,0) △	72 (1,1) △	56 (1,0)	65 (1,0) △	52 (0,2) △
Slovėnija	58 (1,0) ▲	63 (1,0) ▲	80 (0,7) △	69 (1,0) ▲	71 (0,9) △	64 (0,9) △	69 (0,9) △	53 (0,2) △
Švedija	35 (1,2) ▼	41 (1,0) ▽	55 (1,1) ▼	46 (1,2) ▼	50 (1,0) ▼	53 (1,3)	64 (0,9) △	48 (0,3) ▽
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**47 (0,3)**	**51 (0,3)**	**73 (0,2)**	**59 (0,3)**	**66 (0,3)**	**55 (0,3)**	**59 (0,3)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų								
Danija	32 (1,2)	36 (1,1)	60 (1,0)	38 (1,3)	45 (1,1)	60 (0,9)	51 (1,4)	46 (0,2)
Vokietijos teritorija								
Š. Reinas-Vestfalija	42 (1,0) ▽	52 (1,0)	75 (0,8) △	64 (1,0) △	54 (1,2) ▼	55 (1,0)	64 (0,9) △	50 (0,2)
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų								
Šlėzvigas-Holšteinas	38 (1,2)	50 (1,4)	74 (1,4)	61 (1,5)	54 (1,8)	52 (1,6)	63 (1,4)	49 (0,3)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

9.14 lentelė. Mokinių teigiamas požiūris į Europos Sąjungą
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

A ES skatina pagarbą žmogaus teisėms visoje Europoje
B ES rūpinasi aplinka
C ES teigiamai veikia atskirų šalių ekonomiką
D ES Europa yra saugi vieta gyventi
E ES yra naudinga, nes šalys taiko vienodas taisykles ir įstatymus
F ES skatina žodžio laisvę

Šalys	Mokinių, kurie sutinka arba visiškai sutinka su teigiamais teiginiais apie Europos Sąjungą, procentinė dalis						Mokinių teigiamo požiūrio į Europos Sąjungą indeksas
	A	B	C	D	E	F	
Bulgarija	84 (0,9) ▽	72 (1,1) ▽	75 (1,2) ▽	72 (1,1) ▼	76 (0,9) ▽	76 (1,1) ▽	48 (0,3) ▽
Estija	91 (0,7) △	86 (0,9) △	87 (0,9) △	88 (0,8) △	88 (0,6) △	84 (1,1)	50 (0,3)
Ispanija	92 (0,6) △	81 (0,8) △	87 (0,7) △	88 (0,6) △	88 (0,7) △	82 (0,7)	51 (0,2) △
Italija	92 (0,5) △	84 (0,9) △	86 (0,9) △	84 (0,6)	89 (0,6) △	89 (0,7) △	52 (0,2) △
Kipras	86 (0,7) ▽	75 (0,8) ▽	75 (1,0) ▽	79 (0,8) ▽	79 (0,8) ▽	78 (0,8) ▽	49 (0,3) ▽
Kroatija	89 (0,7)	81 (1,0) △	87 (0,7) △	85 (0,9)	87 (0,9)	88 (0,8) △	50 (0,2) △
Latvija	86 (0,9) ▽	80 (0,7)	77 (1,0) ▽	84 (0,7)	78 (1,0) ▽	76 (0,9) ▽	48 (0,2) ▽
Lenkija	88 (0,7) ▽	79 (0,8)	84 (0,7)	84 (0,6)	85 (0,6)	82 (0,6) ▽	49 (0,2) ▽
LIETUVA	92 (0,6) △	88 (0,6) △	86 (0,7) △	87 (0,7) △	86 (0,8)	87 (0,7) △	52 (0,2) △
Malta	92 (1,5)	81 (1,4)	86 (1,9)	85 (1,5)	87 (1,3)	83 (1,5)	52 (0,5) △
Nyderlandai	88 (0,9)	75 (1,1) ▽	81 (1,3)	87 (0,9) △	87 (1,0) △	82 (1,0)	49 (0,3) ▽
Norvegija (9)	92 (0,4) △	76 (0,6) ▽	86 (0,7) △	90 (0,5) △	89 (0,5) △	89 (0,5) △	50 (0,2)
Prancūzija	89 (0,6)	70 (0,9) ▽	82 (0,8)	79 (0,9) ▽	86 (0,7)	83 (0,9)	50 (0,2)
Rumunija	90 (1,2)	78 (1,1)	80 (1,4) ▽	78 (1,8) ▽	84 (1,9)	84 (1,2)	50 (0,3)
Slovakija	83 (0,9) ▽	78 (1,0)	80 (0,9) ▽	78 (0,9) ▽	81 (0,9) ▽	80 (0,9) ▽	48 (0,3) ▽
Slovėnija	87 (0,6) ▽	81 (0,7) △	88 (0,7) △	84 (0,8)	87 (0,7) △	83 (0,7)	50 (0,2)
Švedija	93 (0,5) △	74 (1,0) ▽	82 (0,8)	87 (0,7) △	89 (0,6) △	90 (0,6) △	50 (0,2)
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**89 (0,2)**	**79 (0,2)**	**83 (0,2)**	**83 (0,2)**	**85 (0,2)**	**83 (0,2)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų							
Danija	91 (0,6)	66 (1,1)	85 (0,8)	88 (0,6)	86 (0,8)	88 (0,7)	49 (0,2)
Vokietijos teritorija							
Š. Reinas-Vestfalija	85 (0,8) ▽	68 (1,0) ▼	82 (0,9)	83 (0,8)	84 (0,9)	87 (0,8) △	48 (0,2) ▽
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų							
Šlėzvigas-Holšteinas	87 (0,9)	68 (1,5)	81 (1,2)	84 (1,0)	86 (0,9)	86 (1,0)	48 (0,2)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

9.15 lentelė. Mokinių neigiamas požiūris į Europos Sąjungą
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

A ES institucijos kainuoja per brangiai
B ES politiką pernelyg stipriai veikia turtingiausios šalys narės
C ES daugiausia valdo nerenkami valdininkai
D ES politinių sprendimų priėmimas užtrunka per ilgai, kad tai būtų veiksminga

Šalys	Mokinių, kurie sutinka arba visiškai sutinka su neigiamais teiginiais apie Europos Sąjungą, procentinė dalis				Mokinių neigiamo požiūrio į Europos Sąjungą indeksas
	A	B	C	D	
Bulgarija	75 (1,0) △	77 (0,8) △	67 (1,0) ▲	76 (1,0) △	52 (0,3) △
Estija	55 (1,6) ▼	70 (1,2)	53 (1,7)	63 (1,7) ▽	48 (0,3) ▽
Ispanija	77 (0,9) △	72 (0,8)	56 (1,2)	76 (0,7) △	51 (0,2) △
Italija	62 (1,1) ▽	72 (0,9)	42 (1,3) ▼	71 (0,9) △	49 (0,2) ▽
Kipras	81 (0,8) ▲	76 (0,9) △	65 (1,0) ▲	76 (0,8) △	52 (0,3) △
Kroatija	69 (1,2)	79 (1,1) △	43 (1,3) ▼	63 (1,0) ▽	50 (0,2) ▽
Latvija	69 (0,9)	73 (0,8)	53 (1,3)	58 (1,2) ▼	49 (0,2) ▽
Lenkija	54 (1,0) ▼	67 (0,9) ▽	41 (1,0) ▼	63 (0,9) ▽	48 (0,2) ▽
LIETUVA	67 (1,3)	71 (1,1)	54 (1,5)	67 (1,2)	50 (0,3)
Malta	74 (1,1) △	71 (1,4)	54 (1,6)	72 (1,7) △	51 (0,4) △
Nyderlandai	67 (1,2)	62 (1,1) ▽	58 (1,2) △	63 (1,1) ▽	49 (0,3) ▽
Norvegija (9)	65 (0,9) ▽	76 (0,7) △	68 (0,9) ▲	76 (0,6) △	51 (0,2) △
Prancūzija	79 (0,8) ▲	76 (0,8) △	56 (1,1)	75 (0,9) △	52 (0,2) △
Rumunija	62 (3,2) ▽	70 (1,5)	61 (1,9) △	64 (2,3)	50 (0,5)
Slovakija	71 (1,0) △	66 (1,0) ▽	49 (1,1) ▽	58 (1,1) ▼	48 (0,2) ▽
Slovėnija	71 (0,8) △	76 (0,9) △	54 (1,1)	68 (0,8)	51 (0,2) △
Švedija	57 (1,2) ▼	64 (1,2) ▽	54 (1,2)	71 (0,8) △	49 (0,2) ▽
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**68 (0,3)**	**72 (0,3)**	**55 (0,3)**	**68 (0,3)**	**50 (0,1)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Danija	52 (1,2)	58 (1,1)	43 (1,3)	49 (1,2)	46 (0,2)
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	69 (1,0)	59 (1,2) ▼	49 (1,1) ▽	73 (1,1) △	49 (0,2) ▽
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	67 (1,4)	62 (1,5)	48 (1,5)	74 (1,2)	49 (0,2)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

9.16 lentelė. Mokinių pasitikėjimas Europos Komisija
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, kurie pasitiki arba visiškai pasitiki Europos Komisija, procentinė dalis				
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų
Bulgarija	53 (1,3) ▽	66 (1,1)	60 (1,1)	−13 (1,7) •	−7 (1,7) •
Kroatija	55 (1,4) ▽	65 (1,4)	–	−10 (2,0) •	–
Kipras	52 (1,2) ▽	–	45 (1,1)	–	7 (1,6) •
Estija	66 (1,5)	64 (1,3)	54 (1,5)	1 (2,0)	12 (2,1) •
Prancūzija	54 (1,1) ▽	–	–	–	–
Italija	68 (1,1) △	75 (1,0)	75 (1,0)	−7 (1,5) •	−7 (1,5) •
Latvija	59 (1,0)	–	49 (1,6)	–	10 (1,9) •
LIETUVA	75 (1,1) ▲	80 (0,9)	66 (1,2)	−5 (1,5) •	9 (1,7) •
Malta	59 (1,7)	70 (0,8)	61 (1,8)	−11 (1,8) •	−2 (2,5)
Nyderlandai	–	70 (1,5)	–	–	–
Lenkija	55 (0,9) ▽	–	49 (1,3)	–	5 (1,6)
Rumunija	69 (2,2) △	–	–	–	–
Slovakija	55 (1,3) ▽	–	55 (1,4)	–	0 (1,9)
Slovėnija	53 (1,0) ▽	63 (1,1)	59 (1,3)	−10 (1,5) •	−6 (1,6) •
Ispanija	57 (1,1) ▽	–	61 (1,1)	–	−4 (1,5) •
Švedija	78 (1,2) ▲	73 (0,9)	66 (1,3)	5 (1,6) •	12 (1,8) •
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**61 (0,3)**	–	–	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*63 (0,1)*	*70 (0,0)*	–	*−6 (0,1)* •	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*61 (0,4)*	–	*59 (0,4)*	–	*2 (0,5)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Danija	73 (1,2)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	71 (1,2) ▲	–	–	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	72 (1,7)	–	–	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

9.17 lentelė. Mokinių pasitikėjimas Europos Parlamentu
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, kurie pasitiki arba visiškai pasitiki Europos Parlamentu, procentinė dalis				
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų
Bulgarija	53 (1,4) ▽	69 (1,2)	63 (1,1)	−16 (1,8) •	−10 (1,8) •
Kroatija	57 (1,3) ▽	68 (1,4)	–	−10 (1,9) •	–
Kipras	51 (1,1) ▼	–	44 (1,1)	–	7 (1,5) •
Estija	69 (1,3) △	68 (1,3)	58 (1,5)	1 (1,9)	10 (2,0) •
Prancūzija	56 (1,1) ▽	–	–	–	–
Italija	70 (1,1) △	75 (1,0)	79 (0,9)	−5 (1,5) •	−9 (1,4) •
Latvija	60 (1,2) ▽	–	51 (1,4)	–	8 (1,8) •
LIETUVA	75 (1,2) ▲	82 (1,0)	70 (1,2)	−7 (1,5) •	6 (1,7) •
Malta	61 (2,0)	72 (0,7)	62 (1,7)	−11 (2,1) •	−1 (2,6)
Nyderlandai	76 (1,2) ▲	71 (1,4)	–	5 (1,9) •	–
Lenkija	56 (0,9) ▽	–	49 (1,3)	–	7 (1,6) •
Rumunija	68 (2,5) △	–	–	–	–
Slovakija	58 (1,4) ▽	–	57 (1,3)	–	1 (1,9)
Slovėnija	53 (1,0) ▽	64 (1,2)	58 (1,4)	−10 (1,6) •	−5 (1,7) •
Ispanija	59 (1,1) ▽	–	63 (1,0)	–	−4 (1,5) •
Švedija	79 (1,4) ▲	75 (0,9)	69 (1,2)	3 (1,7)	10 (1,8) •
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**62 (0,3)**	–	–	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*66 (0,4)*	*71 (0,4)*	–	*−6 (0,6)* •	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*62 (0,4)*	–	*60 (0,4)*	–	*2 (0,5)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Danija	76 (1,2)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	72 (1,2) △	–	–	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	73 (1,5)	–	–	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

9.18 lentelė. Mokinių pasitikėjimas savo šalies vyriausybe
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, kurie pasitiki arba visiškai pasitiki savo šalies vyriausybe, procentinė dalis				
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų
Bulgarija	46 (1,3) ▽	59 (1,2)	56 (1,3)	−12 (1,8) •	−10 (1,8) •
Kroatija	31 (1,1) ▼	42 (1,5)	–	−11 (1,9) •	–
Kipras	46 (1,1) ▽	–	51 (0,9)	–	−5 (1,4) •
Estija	71 (1,2) ▲	73 (1,2)	62 (1,4)	−2 (1,7)	9 (1,9) •
Prancūzija	54 (1,2) △	–	–	–	–
Italija	53 (1,1) △	57 (1,0)	74 (0,9)	−4 (1,5) •	−20 (1,4) •
Latvija	51 (1,4)	60 (1,3)	32 (1,2)	−8 (1,9) •	19 (1,8) •
LIETUVA	68 (1,1) ▲	74 (1,0)	54 (0,9)	−6 (1,5) •	14 (1,5) •
Malta	50 (1,5)	66 (0,8)	62 (1,4)	−16 (1,7) •	−12 (2,0) •
Nyderlandai	73 (1,3) ▲	70 (1,4)	–	3 (1,9)	–
Lenkija	27 (1,0) ▼	–	36 (1,2)	–	−9 (1,6) •
Rumunija	44 (1,7) ▽	–	–	–	–
Slovakija	40 (1,3) ▼	–	57 (1,3)	–	−17 (1,8) •
Slovėnija	38 (1,1) ▼	49 (1,4)	56 (1,4)	−10 (1,7) •	−18 (1,8) •
Ispanija	44 (1,1) ▽	–	62 (1,2)	–	−18 (1,6) •
Švedija	78 (1,1) ▲	79 (1,0)	73 (1,2)	−1 (1,5)	5 (1,7) •
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**51 (0,3)**	–	–	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*56 (0,4)*	*63 (0,4)*	–	*−7 (0,5)* •	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*51 (0,3)*	–	*56 (0,3)*	–	*−5 (0,5)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Danija	79 (1,0)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	77 (1,0) ▲	–	–	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	77 (1,4)	–	–	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

9.19 lentelė. Mokinių nusiteikimas balsuoti Europos lygmens rinkimuose
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, kurie tikriausiai arba tikrai ketina ateityje balsuoti Europos lygmens rinkimuose, procentinė dalis				
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų
Bulgarija	54 (1,2) ▽	65 (1,2)	55 (1,3)	−11 (1,7) •	−2 (1,7)
Kroatija	63 (1,0) △	76 (1,1)	–	−12 (1,5) •	–
Kipras	55 (0,9) ▽	–	59 (1,1)	–	−4 (1,4) •
Estija	49 (1,5) ▼	35 (1,1)	30 (1,0)	14 (1,8) •	19 (1,7) •
Prancūzija	71 (0,9) ▲	–	–	–	–
Italija	71 (1,0) ▲	82 (0,7)	78 (0,9)	−11 (1,2) •	−7 (1,3) •
Latvija	49 (1,1) ▼	56 (1,3)	62 (1,1)	−7 (1,8) •	−13 (1,6) •
LIETUVA	59 (1,3)	70 (0,9)	58 (1,1)	−11 (1,6) •	1 (1,8)
Malta	57 (1,0) ▽	69 (0,7)	60 (1,3)	−12 (1,2) •	−3 (1,6)
Nyderlandai	57 (1,3)	60 (1,3)	–	−2 (1,8)	–
Lenkija	64 (1,1) △	–	50 (1,0)	–	14 (1,5) •
Rumunija	75 (2,2) ▲	–	–	–	–
Slovakija	57 (1,3) ▽	–	64 (1,5)	–	−7 (2,0) •
Slovėnija	50 (1,0) ▼	47 (1,2)	43 (1,0)	3 (1,6) •	7 (1,4) •
Ispanija	69 (1,0) △	–	68 (0,9)	–	1 (1,4)
Švedija	70 (1,3) △	77 (1,1)	63 (1,3)	−7 (1,7) •	7 (1,9) •
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**61 (0,3)**	–	–	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*58 (0,4)*	*64 (0,3)*	–	*−6 (0,5)* •	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*59 (0,3)*	–	*57 (0,3)*	–	*1 (0,5)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Danija	69 (1,2)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	63 (1,2)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	66 (1,6)	–	–	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

9.20 lentelė. Mokinių nusiteikimas balsuoti savo šalies lygmens rinkimuose
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, kurie yra tikriausiai arba tikrai ketina ateityje balsuoti savo šalies rinkimuose, procentinė dalis				
	ICCS 2022	ICCS 2016	ICCS 2009	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų	Skirtumas tarp 2022 ir 2009 metų
Bulgarija	72 (1,1) ▽	79 (1,0)	69 (1,0)	−6 (1,5) •	3 (1,5) •
Kroatija	76 (0,9)	88 (0,8)	–	−12 (1,2) •	–
Kipras	66 (1,2) ▼	–	75 (0,8)	–	−9 (1,5) •
Estija	68 (1,4) ▽	77 (1,1)	73 (1,3)	−10 (1,8) •	−5 (1,9) •
Prancūzija	90 (0,7) ▲	–	–	–	–
Italija	84 (0,8) △	90 (0,6)	88 (0,6)	−6 (0,9) •	−4 (1,0) •
Latvija	57 (1,4) ▼	78 (0,9)	77 (1,2)	−20 (1,7) •	−20 (1,9) •
LIETUVA	80 (1,0)	88 (0,6)	88 (0,8)	−7 (1,2) •	−7 (1,3) •
Malta	71 (1,3) ▽	85 (0,6)	86 (1,2)	−13 (1,4) •	−15 (1,8) •
Nyderlandai	74 (1,2) ▽	75 (1,2)	–	−1 (1,7)	–
Lenkija	86 (0,6) △	–	77 (1,0)	–	8 (1,2) •
Rumunija	84 (1,8) △	–	–	–	–
Slovakija	73 (1,3) ▽	–	75 (1,2)	–	−2 (1,8)
Slovėnija	75 (1,0)	82 (0,8)	81 (0,8)	−7 (1,3) •	−5 (1,3) •
Ispanija	81 (0,9) △	–	85 (0,8)	–	−4 (1,2) •
Švedija	90 (0,9) ▲	93 (0,5)	85 (0,9)	−3 (1,0) •	5 (1,3) •
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**77 (0,3)**	–	–	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*75 (0,4)*	*84 (0,3)*	–	*−9 (0,4)* •	–
2009–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*75 (0,3)*	–	*80 (0,3)*	–	*−5 (0,4)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Danija	91 (0,6)	–	–	–	–
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	73 (1,2) ▽	–	–	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	78 (1,5)	–	–	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

9.21 lentelė. Mokinių lūkesčiai dėl savo individualios ateities
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių, kurie tikisi, kad tikėtina arba labai tikėtina, kad įvyks išvardyti dalykai, procentinė dalis				
	Aš susirasiu nuolatinį darbą.	Mano finansinė padėtis bus geresnė negu mano tėvų ar globėjų.	Aš susirasiu mėgstamą darbą.	Turėsiu galimybę laisvalaikiu keliauti į užsienį.	Aš uždirbsiu pakankamai pinigų, kad galėčiau sukurti šeimą.
Bulgarija	90 (0,8) ▽	85 (0,8) △	84 (0,9) ▽	83 (0,9) ▽	87 (0,8) ▽
Estija	95 (0,4)	83 (0,9)	90 (0,5) △	91 (0,5) △	92 (0,7)
Ispanija	94 (0,4)	81 (0,7) ▽	86 (0,6) ▽	85 (0,8) ▽	92 (0,6)
Italija	97 (0,4) △	87 (0,9) △	92 (0,7) △	91 (0,6) △	94 (0,5) △
Kipras	94 (0,6)	88 (0,7) △	89 (0,8)	88 (0,7)	88 (0,8) ▽
Kroatija	96 (0,4) △	81 (0,9)	92 (0,6) △	86 (0,9) ▽	95 (0,5) △
Latvija	94 (0,5)	85 (0,7) △	87 (0,8) ▽	87 (0,7)	89 (0,7) ▽
Lenkija	96 (0,4) △	85 (0,6) △	90 (0,6)	89 (0,6)	93 (0,4) △
LIETUVA	92 (0,6) ▽	82 (0,8)	88 (0,7) ▽	87 (0,8)	92 (0,6)
Malta	94 (0,8)	82 (0,8)	89 (1,3)	87 (1,0)	90 (1,5)
Nyderlandai	96 (0,5) △	72 (1,0) ▽	94 (0,6) △	95 (0,6) △	95 (0,6) △
Norvegija (9)	95 (0,4) △	77 (0,8) ▽	92 (0,5) △	94 (0,4) △	94 (0,4) △
Prancūzija	95 (0,4)	80 (0,7) ▽	88 (0,7)	83 (0,7) ▽	91 (0,6)
Rumunija	96 (0,8) △	93 (0,9) ▲	92 (1,0) △	89 (1,0)	95 (0,9) △
Slovakija	92 (0,5) ▽	80 (0,9) ▽	82 (0,9) ▽	80 (1,0) ▽	91 (0,6)
Slovėnija	95 (0,4)	80 (0,7) ▽	91 (0,6) △	87 (0,6)	93 (0,5)
Švedija	95 (0,5)	73 (1,0) ▽	90 (0,7)	92 (0,7) △	94 (0,5) △
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**94 (0,1)**	**82 (0,2)**	**89 (0,2)**	**88 (0,2)**	**92 (0,2)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų					
Danija	96 (0,4)	83 (0,7)	95 (0,4)	95 (0,5)	96 (0,4)
Vokietijos teritorija					
Š. Reinas-Vestfalija	97 (0,3) △	71 (0,9) ▼	92 (0,6) △	88 (0,6)	94 (0,5) △
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų					
Šlėzvigas-Holšteinas	95 (0,6)	65 (1,3)	92 (0,6)	85 (1,1)	94 (0,7)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

9.22 lentelė. Mokinių lūkesčių dėl savo individualios ateities indeksas
*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

Šalys	Mokinių lūkesčių dėl savo individualios ateities indekso reikšmės		
	ICCS 2022	ICCS 2016	Skirtumas tarp 2022 ir 2016 metų
Bulgarija	50 (0,3)	50 (0,3)	0,2 (0,5)
Estija	50 (0,2)	49 (0,2)	0,4 (0,4)
Ispanija	48 (0,2) ▽	–	–
Italija	50 (0,2)	48 (0,2)	2,7 (0,4) •
Kipras	51 (0,3)	–	–
Kroatija	52 (0,3) △	48 (0,3)	4,2 (0,5) •
Latvija	50 (0,3)	51 (0,2)	–1,0 (0,4) •
Lenkija	51 (0,2)	–	–
LIETUVA	49 (0,3) ▽	51 (0,2)	–2,1 (0,4) •
Malta	50 (0,4)	52 (0,2)	–1,3 (0,5) •
Nyderlandai	51 (0,2) △	51 (0,3)	0,4 (0,5)
Norvegija (9)	51 (0,2) △	52 (0,2)	–0,8 (0,4)
Prancūzija	49 (0,2) ▽	–	–
Rumunija	55 (0,4) ▲	–	–
Slovakija	47 (0,3) ▼	–	–
Slovėnija	50 (0,2) ▽	47 (0,2)	2,3 (0,4) •
Švedija	50 (0,3)	50 (0,4)	0,4 (0,6)
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**50 (0,1)**	–	–
2016–2022 m. dalyvavusių šalių vidurkis	*50 (0,1)*	*50 (0,1)*	*0,5 (0,1)* •
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų			
Danija	53 (0,2)	–	–
Vokietijos teritorija			
Š. Reinas-Vestfalija	50 (0,2)	–	–
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų			
Šlėzvigas-Holšteinas	48 (0,2)	–	–

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.
• Skirtumas statistiškai reikšmingas.
– Lygintinų duomenų nėra arba jie nepakankami.

9.23 lentelė. Mokinių suvokimas apie tam tikrų dalykų svarbą jų gyvenimui ateityje

*Lentelė parengta, remiantis **mokinių** atsakymais.*

A Būti ekonomiškai nepriklausomam (-ai)
B Uždirbti daugiau nei tėvai ar globėjai
C Rasti mėgstamą darbą
D Turėti galimybę atostogauti užsienyje
E Turėti galimybę dirbti užsienyje
F Gauti užmokestį, atitinkantį mano kvalifikaciją
G Įgyti aukštesnį nei vidurinį išsilavinimą
H Turėti vaikų
I Turėti draugų

Šalys	Mokinių, teigiančių, kad išvardyti dalykai yra svarbūs arba labai svarbūs jų gyvenimui ateityje, procentinė dalis								
	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Bulgarija	91 (0,8)	76 (0,9) ▲	90 (0,8) ▽	82 (1,0)	73 (0,9) △	90 (0,8) ▽	86 (0,9) △	80 (0,8) ▲	87 (0,8) ▽
Estija	89 (0,7) ▽	66 (1,1) △	96 (0,5) △	82 (0,9)	70 (1,1) △	91 (0,6)	71 (1,2) ▽	55 (1,2) ▼	91 (0,6)
Ispanija	96 (0,4) △	68 (1,1) △	95 (0,4)	76 (1,0) ▽	65 (1,1) ▽	95 (0,4) △	90 (0,6) ▲	71 (1,0) △	91 (0,6)
Italija	96 (0,4) △	61 (1,3)	97 (0,4) △	85 (0,8) △	78 (1,0) △	95 (0,4) △	87 (0,6) △	74 (1,1) △	93 (0,6) △
Kipras	93 (0,6) △	75 (1,1) ▲	92 (0,5) ▽	84 (0,7) △	79 (0,8) ▲	90 (0,8) ▽	82 (0,7) △	74 (1,0) △	90 (0,9)
Kroatija	87 (0,8) ▽	73 (1,2) △	98 (0,4) △	80 (0,8)	77 (1,0) △	97 (0,4) △	73 (1,0) ▽	80 (0,9) ▲	96 (0,5) △
Latvija	86 (0,7) ▽	69 (0,9) △	93 (0,6)	78 (1,1) ▽	71 (1,1) △	93 (0,5) △	73 (1,2) ▽	63 (1,0) ▽	86 (0,7) ▽
Lenkija	94 (0,5) △	59 (0,9) ▽	95 (0,4)	76 (0,9) ▽	62 (0,9) ▽	93 (0,5) △	83 (0,7) △	52 (0,9) ▼	91 (0,5)
LIETUVA	90 (0,7)	65 (1,4)	96 (0,4) △	83 (0,8) △	80 (1,0) ▲	94 (0,6) △	87 (0,8) △	58 (1,0) ▽	89 (0,6) ▽
Malta	93 (0,8) △	63 (1,1)	93 (1,1)	81 (0,9)	74 (1,7) △	92 (0,9)	86 (0,9) △	62 (1,1) ▽	89 (1,1)
Nyderlandai	97 (0,4) △	41 (1,6) ▼	96 (0,4) △	90 (0,6) △	46 (1,4) ▼	95 (0,5) △	57 (1,5) ▼	70 (1,2)	94 (0,7) △
Norvegija (9)	98 (0,2) △	43 (1,0) ▼	96 (0,3) △	82 (0,7) △	53 (0,9) ▼	95 (0,4) △	77 (0,9) ▽	72 (0,8) △	95 (0,4) △
Prancūzija	96 (0,4) △	63 (1,0)	96 (0,4) △	82 (0,8) △	58 (1,0) ▽	90 (0,7) ▽	76 (0,9) ▽	71 (0,9) △	87 (0,7) ▽
Rumunija	95 (0,6) △	86 (1,4) ▲	96 (0,7) △	90 (0,7) △	72 (1,3) △	93 (0,9)	88 (1,5) △	77 (1,3) △	91 (1,3)
Slovakija	81 (0,7) ▽	68 (1,0) △	91 (0,7) ▽	70 (1,1) ▼	63 (1,2) ▽	86 (0,8) ▽	80 (0,9)	65 (1,1) ▽	90 (0,7)
Slovėnija	84 (0,7) ▽	64 (0,9)	94 (0,5)	82 (0,6) △	73 (1,0) △	90 (0,6) ▽	87 (0,7) △	69 (1,0)	91 (0,5)
Švedija	73 (1,2) ▼	37 (1,4) ▼	92 (0,5) ▽	64 (1,3) ▼	56 (1,2) ▼	86 (0,6) ▽	64 (1,2) ▼	64 (1,3) ▽	91 (0,5)
ICCS 2022 Europos šalių vidurkis	**90 (0,2)**	**63 (0,3)**	**95 (0,1)**	**80 (0,2)**	**68 (0,3)**	**92 (0,2)**	**79 (0,2)**	**68 (0,3)**	**91 (0,2)**
Šalys, neatitikusios imties reikalavimų									
Danija	99 (0,2)	35 (1,0)	96 (0,3)	82 (0,8)	48 (1,0)	95 (0,4)	70 (1,0)	74 (0,9)	95 (0,4)
Vokietijos teritorija									
Š. Reinas-Vestfalija	95 (0,5) △	51 (1,3) ▼	97 (0,4) △	81 (0,8)	45 (1,2) ▼	93 (0,5)	75 (1,0) ▽	71 (1,1) △	92 (0,6) △
Vokietijos teritorija, neatitikusi imties reikalavimų									
Šlėzvigas-Holšteinas	96 (0,7)	47 (1,4)	98 (0,3)	78 (1,2)	48 (1,7)	94 (0,7)	74 (1,5)	66 (1,7)	94 (0,6)

▲ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
△ Statistiškai reikšmingai aukščiau už ICCS 2022 vidurkį.
▽ Statistiškai reikšmingai žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
▼ Statistiškai reikšmingai (daugiau kaip 10 procentinių punktų) žemiau už ICCS 2022 vidurkį.
() Skliaustuose pateiktos standartinės paklaidos. Dėl apvalinimo kai kurie rezultatai gali būti ne visai tikslūs.

Šaltiniai

Urbienė, Ž., Elijio, A., Kostina, O., Mackevičienė, I., Stundža, M., Šeikienė, V. *Tarptautinis pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas ICCS 2009: Ataskaita.* Vilnius: Nacionalinis egzaminų centras, 2010.

Stundža, M., Skripkienė, R., Valavičienė, N., Dukynaitė, R. *Tarptautinis pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas ICCS 2016. Rezultatai.* Vilnius: Nacionalinis egzaminų centras, 2017.

Schulz, W. et al. (2022) *IEA International Civic and Citizenship Education Study 2022 Assessment Framework*. Prieiga per internetą: https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-20113-4

Schulz, W. et al. (2023) *Education for Citizenship in Times of Global Challenge: IEA International Civic and Citizenship Education Study 2022 International Report* (Revised Edition). Amsterdam, the Netherlands: International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). Prieiga per intenetą: https://www.iea.nl/publications/iccs-2022-international-report

Damiani, V. et al. (2024) *Young Citizens' Views and Engagement in a Changing Europe: IEA International Civic and Citizenship Education Study 2022 European Report.* Amsterdam, the Netherlands: International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). Prieiga per internetą: https://www.iea.nl/publications/study-reports/national-reports-iea-studies/iccs-2022-european-report

Schulz, W., Friedman, T., Fraillon, J. (2024) *ICCS 2022 Technical Report: IEA International Civic and Citizenship Education Study 2022.* Prieiga per internetą: https://www.iea.nl/publications/iccs-2022-technical-report

Schulz, W., Ainley, J., Fraillon, J. (2011) *ICCS 2009 Technical Report.* Prieiga per internetą: https://www.iea.nl/sites/default/files/2019-04/ICCS_2009_Technical_Report.pdf

Tarptautinio tyrimo ICCS 2022 duomenų bazė. Parsisiųsti iš: https://www.iea.nl/data-tools/repository/iccs

Tarptautinis pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimas ICCS 2022: Ataskaita
Lina Pareigienė, dr. Ramutė Skripkienė, Asta Buinevičiūtė, dr. Rita Dukynaitė, dr. Daiva Sevalneva, Živilė Urbienė

Išleido
Nacionalinė švietimo agentūra, K. Kalinausko g. 7, LT-03107, Vilnius

ISBN 978-609-8275-91-9
Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB)